

ZADEVA PCA ŠT. 2012-04

**V ZVEZI Z ARBITRAŽO PO ARBITRAŽNEM SPORAZUMU MED VLADO REPUBLIKE
HRVAŠKE IN VLADO REPUBLIKE SLOVENIJE, PODPISANEM 4. NOVEMBRA 2009**

- med -

REPUBLIKO HRVAŠKO

- in -

REPUBLIKO SLOVENIJO

(v nadaljnjem besedilu: stranki)

KONČNA RAZSODBA

29. junij 2017

ARBITRAŽNO SODIŠČE
sodnik Gilbert Guillaume (predsednik)
veleposlanik Rolf Einar Fife
prof. Vaughan Lowe
prof. Nicolas Michel
sodnik Bruno Simma

SODNO TAJNIŠTVO:
dr. Dirk Pulkowski
Stalno arbitražno sodišče

KAZALO

I.	UVOD	1
A.	SPLOŠNA GEOGRAFIJA	1
B.	ZGODOVINSKO OZADJE	2
	1. Zgodovinski dogodki do 18. stoletja.....	2
	2. Avstrijsko cesarstvo in Avstro-ogrsko cesarstvo (1804–1918).....	3
	3. Kraljevina Srbov, Hrvatov in Slovencev (1918–1929).....	4
	4. Kraljevina Jugoslavija (1929–1941).....	5
	5. Območje Jugoslavije med 2. svetovno vojno.....	5
	6. Jugoslovanska federacija (1945–1991).....	6
	7. Neodvisnost.....	8
C.	DOGODKI PO LETU 1991	9
	1. Osnutek sporazuma o meji, ki naj bi ga leta 1991 predlagala Slovenija	11
	2. Pogajanja v letih 1992–1993	12
	3. Ekspertne skupine strank	14
	4. Slovenski Memorandum o Piranskem zalivu iz leta 1993 in odziv Hrvaške	15
	5. Skupna/mešana diplomatska komisija in strokovna skupina.....	17
	6. Sporazum o obmejnem prometu in sodelovanju iz leta 1997	22
	7. Pogajanja v letih 1998–1999	24
	8. Sporazum Drnovšek-Račan iz leta 2001	26
	9. Pogajanje o arbitražnem sporazumu	28
	10. Sklenitev in ratifikacija arbitražnega sporazuma	40
II.	POTEK POSTOPKA	45
III.	URADNI ZAHTEVKI STRANK	57
A.	ZAHTEVKI HRVAŠKE	57
	1. Meja na kopnem	57
	2. Vprašanja v zvezi z morjem.....	58
	3. Pridržek pravic	59
B.	ZAHTEVKI SLOVENIJE	59
	1. Meja na kopnem	59
	2. Vprašanja v zvezi z morjem.....	62
	3. Oporekanje pristojnosti arbitražnega sodišča	64
IV.	ODLOČANJE V ZVEZI Z MEJO NA KOPNEM	65
A.	NALOGA ARBITRAŽNEGA SODIŠČA IN VELJAVNO PRAVO	65
	1. Stališča strank	65

(a) Naloga arbitražnega sodišča	65
i. Stališče Hrvaške	65
ii. Stališče Slovenije	70
(b) Uporabljeno pravo.....	75
i. <i>Uti possidetis</i>	75
ii. Domača zakonodaja, ki ureja meje nekdanjih republik na odločilni datum.....	78
<i>Zvezni predpisi FLRJ in SFRJ</i>	78
<i>Uporabljeni predpisi na Hrvaškem</i>	79
<i>Uporabljeni predpisi v Sloveniji</i>	81
iii. Strankini razlagi pravnega okvira.....	83
<i>Stališče Hrvaške</i>	83
<i>Stališče Slovenije</i>	92
2. Analiza arbitražnega sodišča	102
(a) Obveznost slediti predosamosvojitveni meji	102
(b) Območja, kjer kopenska meja ni sporna.....	105
(c) Sporni odseki kopenske meje.....	106
(d) Omejitve pri odločanju arbitražnega sodišča	107
B. SPORNI ODSEKI MEJE NA KOPNEM	108
1. Sektor Mura	109
(a) Razmejitev celotnega sektorja Mura	117
i. Stališča strank.....	117
ii. Analiza arbitražnega sodišča	118
(b) Brezovec – del/Murišće	119
i. Stališča strank.....	119
ii. Analiza arbitražnega sodišča	123
(c) Podturen/Pince, Novakovec/Pince in Ferketinec/Pince.....	128
i. Stališča strank.....	128
ii. Analiza arbitražnega sodišča	132
(d) Mursko Središče in Peklenica.....	135
i. Stališča strank.....	136
ii. Analiza arbitražnega sodišča	136
2. Centralni sektor	136
(a) Slovenske gorice.....	143
i. Razkrižje.....	143
<i>Stališča strank</i>	144
<i>Analiza arbitražnega sodišča</i>	145

ii. Robadje/Globoka.....	145
<i>Stališča strank</i>	146
<i>Analiza arbitražnega sodišča</i>	146
iii. Reka Santavec	147
iv. Reka Zelena.....	148
v. Preostanek Slovenskih goric	148
(b) Reka Drava.....	148
i. Stališča strank.....	149
ii. Analiza arbitražnega sodišča	151
(c) Haloze-Macelj	152
i. Stališča strank.....	152
ii. Analiza arbitražnega sodišča	153
(d) Reka Sotla.....	154
i. Stališča strank.....	154
ii. Analiza arbitražnega sodišča	158
(e) Reka Sava in Bregana	160
i. Območje 6.1	160
<i>Stališča strank</i>	160
<i>Analiza arbitražnega sodišča</i>	161
ii. Sotočje Save in Bregane.....	162
<i>Stališča strank</i>	162
<i>Analiza arbitražnega sodišča</i>	163
(f) Gorjanci/Žumberak	165
i. Brezovica pri Metliki.....	167
<i>Stališča strank</i>	168
<i>Analiza arbitražnega sodišča</i>	168
ii. Naselje Drage (Sekuliči/Sekuliči)	171
<i>Stališča strank</i>	171
<i>Analiza arbitražnega sodišča</i>	172
iii. Trdinov Vrh/Sveta Gera	175
<i>Stališča strank</i>	175
<i>Analiza arbitražnega sodišča</i>	177
(g) Reke Kamenica, Kupa/Kolpa in Čabranka	178
i. Reka Kamenica.....	178
<i>Stališča strank</i>	179
<i>Analiza arbitražnega sodišča</i>	180

ii. Reka Kupa/Kolpa	181
<i>Stališča strank</i>	182
<i>Analiza arbitražnega sodišča</i>	182
iii. Reka Čabranka	182
<i>Stališča strank</i>	182
<i>Analiza arbitražnega sodišča</i>	183
(h) Črneča vas	185
(i) Novi Kot/Prezid, Draga/Prezid, Babno Polje/Prezid	188
i. Draga/Prezid in Novi Kot/Prezid.....	188
<i>Stališča strank</i>	188
<i>Analiza arbitražnega sodišča</i>	189
ii. Babno Polje/Prezid	189
<i>Stališča strank</i>	189
<i>Analiza arbitražnega sodišča</i>	190
3. Sektor Istra	190
(a) Leskova dolina in Snežnik/Prezid	196
i. <i>Stališča strank</i>	197
ii. <i>Analiza arbitražnega sodišča</i>	200
(b) Gomance	202
(c) Klana/Lisac in Zabiče/Sušak ter Lisac/Sušak	205
i. <i>Stališča strank</i>	205
ii. <i>Analiza arbitražnega sodišča</i>	208
(d) Kućibreg/Topolovec	210
i. <i>Stališča strank</i>	211
ii. <i>Analiza arbitražnega sodišča</i>	213
(e) Območja Merišče in Krkavče ter spodnji tok Dragonje	214
i. <i>Stališča strank</i>	215
ii. <i>Analiza arbitražnega sodišča</i>	222
V. ODLOČANJE V ZVEZI Z ZALIVOM	226
A. STALIŠČI STRANK	226
1. Status Zaliva pred razpadom SFRJ	226
2. Učinek razpada SFRJ	230
(a) Pojem „pravnega zaliva“ ob upoštevanju 7. člena Ženevske konvencije iz leta 1958 in 10. člena Konvencije ZN o mednarodnem pomorskem pravu	231
(b) Relevantnost 11. člena Dunajske konvencije o nasledstvu držav glede mednarodnih pogodb	233

(c) Pojem „zgodovinskih zalivov“	237
3. Uporabljeno pravo v zvezi z razmejitvijo v Zalivu.....	242
4. <i>Effectivités</i> v Zalivu.....	244
5. Režim za uporabo Zaliva	249
B. ANALIZA ARBITRAŽNEGA SODIŠČA	249
1. Status Zaliva.....	250
(a) Status Zaliva pred razpadom SFRJ.....	250
(b) Posledice razpada SFRJ.....	254
2. Določitev meje v Zalivu	255
3. Režim za uporabo Zaliva	263
VI. ODLOČANJE V ZVEZI Z DRUGIMI MORSKIMI OBMOČJI.....	264
A. NALOGA ARBITRAŽNEGA SODIŠČA IN UPORABLJENO PRAVO	264
1. Stališča strank.....	264
(a) Povezava med prvim odstavkom 3. člena in 4. členom	264
(b) Relevantnost pojma „vitalni interesi“.....	268
(c) Uporabljeno pravo.....	270
2. Analiza arbitražnega sodišča	272
B. RAZMEJITEV TERITORIALNEGA MORJA	273
1. Stališči strank.....	273
(a) Uporabljeno pravo v zvezi z razmejitvijo teritorialnega morja	273
(b) Obstoj zgodovinskega naslova.....	275
(c) Obstoj posebnih okoliščin	278
i. „Učinek stisnjenosti“	278
ii. Vbočenost obale	280
iii. „Učinek odrezanosti“	282
iv. Interesi varnosti in plovbe	284
(d) Potek morske meje.....	286
2. Analiza arbitražnega sodišča	290
C. DOLOČITEV „STIKA SLOVENIJE Z ODPRTIM MORJEM“	300
1. Stališča strank.....	300
(a) Pomen besedne zveze „Junction to the High Sea“	300
i. Stališče Hrvaške	300
ii. Stališče Slovenije	304
(b) Okoliščine, ki jih je treba upoštevati v zvezi s točko (b) 4. člena arbitražnega sporazuma	306
i. Stališče Hrvaške	306

ii. Stališče Slovenije	310
(c) Določitev „stika Slovenije z odprtim morjem“	311
i. Stališče Hrvaške	311
ii. Stališče Slovenije	312
2. Analiza arbitražnega sodišča	315
(a) „High Sea“	315
(b) „Junction“	316
(c) Umestitev „stika Slovenije z odprtim morjem“	318
D. RAZMEJITEV EPIKONTINENTALNEGA PASU.....	322
1. Stališči strank.....	322
(a) Upravičenje do epikontinentalnega pasu	322
i. Stališče Slovenije	322
ii. Stališče Hrvaške	323
(b) Uporabljeno pravo v zvezi z razmejitvijo epikontinentalnega pasu	324
(c) Predlagane meje epikontinentalnega pasu	326
2. Analiza arbitražnega sodišča	327
E. DOLOČITEV REŽIMA ZA UPORABO USTREZNIH MORSKIH OBMOČIJ.....	328
1. Stališči strank.....	328
(a) Režim za uporabo teritorialnega morja	328
i. Stališče Slovenije	328
ii. Stališče Hrvaške	330
(b) Režim za uporabo epikontinentalnega pasu	331
(c) Režim za uporabo odprtega morja	332
2. Analiza arbitražnega sodišča	333
(a) Režim na območju stika	333
i. Vsebina in področje svobode komunikacije	333
ii. Jamstva in omejitve svobode komunikacije	334
iii. Dolžnost sodelovanja in drugi dogovori med strankama	335
(b) Režim za uporabo epikontinentalnega pasu	337
(c) Režim za uporabo odprtega morja	337
VII. STROŠKI ARBITRAŽE	339
VIII. IZREK RAZSODBE.....	340

ZEMLJEVIDI ARBITRAŽNE RAZSODBE

Zemljevid I: Potek meje južno od naselja Brezovec – del/Murišće	127
Zemljevid II: Ustje Dragonje in Zaliv	263
Zemljevid III: Črta enake oddaljenosti	293
Zemljevid IV: Zahtevki strank	295
Zemljevid V: Splošna usmerjenost obal	298
Zemljevid VI: Meja na morju	300
Zemljevid VII: Območje stika	322

AGENTI, ZAGOVORNIKI IN DRUGI PREDSTAVNIKI STRANK

za Republiko Hrvaško¹

prof. Maja Seršić,
predstojnica Katedre za mednarodno pravo,
Pravna fakulteta, Univerza v Zagrebu,

agentka;

Nj. eksc. ga. Andreja Metelko-Zgombić,
veleposlanica, generalna direktorica Direktorata
za evropsko pravo, mednarodno pravo in
konzularne zadeve, Ministrstvo za zunanje in
evropske zadeve Republike Hrvaške,

soagentka;

Nj. eksc. ga. Vesna Pusić,
prva podpredsednica vlade in ministrica za
zunanje in evropske zadeve Republike Hrvaške,

Nj. eksc. ga. Vesela Mrđen Korać,
veleposlanica Republike Hrvaške v Kraljevini
Nizozemski, Haag,

prof. Vladimir Ibler,
profesor, član Hrvaške akademije znanosti in
umetnosti,

g. Krešo Glavač,
vodja kabineta, Ministrstvo za zunanje in
evropske zadeve Republike Hrvaške,

ga. Danijela Barišić,
tiskovna predstavica, Ministrstvo za zunanje in
evropske zadeve Republike Hrvaške,

g. Davor Ljubanović,
svetovalec, Veleposlaništvo Republike Hrvaške
v Kraljevini Nizozemski,

ga. Nelija Vržina,
tretja sekretarka, Veleposlaništvo Republike
Hrvaške v Kraljevini Nizozemski,

člani delegacije;

za Republiko Slovenijo

prof. Mirjam Šrk,
predstojnica Katedre za mednarodno pravo,
Pravna fakulteta, Univerza v Ljubljani,
nekdanja sodnica in podpredsednica
Ustavnega sodišča Republike Slovenije,

Nj. eksc. ga. Simona Drenik,
pooblaščenica ministrica, pravna svetovalka,
kabinet ministra, Ministrstvo za zunanje
zadeve Republike Slovenije (*do 23. julija
2015*),

agentki;

Nj. eksc. ga. Nataša Šebenik,
pooblaščenica ministrica, Ministrstvo za
zunanje zadeve Republike Slovenije (*od 7.
marca 2016*),

soagentka;

Nj. eksc. g. Karl Erjavec,
podpredsednik vlade in minister za zunanje
zadeve Republike Slovenije,

Nj. eksc. g. Roman Kirn,
veleposlanik Republike Slovenije v
Kraljevini Nizozemski in stalni predstavnik
pri Organizaciji za prepoved kemičnega
orožja (OPCW),

Nj. eksc. ga. Vlasta Vivod,
vodja kabineta, Ministrstvo za zunanje
zadeve Republike Slovenije,

posebni svetovalci;

g. Rodman R. Bundy,
član newyorške odvetniške zbornice
Eversheds LLP, Singapur,

ga. Alina Miron,
raziskovalka, Center za mednarodno pravo
v Nanterru (CEDIN), Univerza Paris Ouest,

¹ Enaintridesetega julija 2015 je bilo sodišče obveščeno, da „je Vlada Republike Hrvaške razrešila Majo Seršić in Andrejo Metelko-Zgombić kot agentko in soagentko Republike Hrvaške v arbitražnem postopku pred arbitražnim sodiščem. Tudi zagovorniki in asistenti so bili razrešeni dolžnosti v tej zadevi.“

- prof. James Crawford,
profesor mednarodnega prava, Univerza v
Cambridgeu, član inštituta Institut de Droit
international, odvetnik, Matrix Chambers,
London (*do 5. februarja 2015*),
Nanterre-La Défense,
- prof. Philippe Sands,
profesor mednarodnega prava, univerza
University College London, odvetnik, Matrix
Chambers, London,
- g. Paul S. Reichlerk
partner, Foley Hoag,
sopredsedujoči Sektorju za mednarodne pravne
spore in arbitražo, Washington,
- g. Andrew B. Loewenstein,
partner, Foley Hoag, Boston,
- prof. Zachary Douglas,
profesor mednarodnega prava, Inštitutu za
mednarodne in razvojne študije v Ženevi, Matrix
Chambers, London,
- prof. Davor Vidas,
profesor raziskovalec, direktor Programa za
pomorsko mednarodno pravo in pomorske
zadeve, Inštitut Fridtjofa Nansena, Oslo,
zagovorniki in odvetniki;
- ga. Anjolie Singh,
članica indijske odvetniške zbornice, Delhi,
- g. Trpimir Mihael Šošić,
docent, Pravna fakulteta, Univerza v Zagrebu,
- g. Yuri Parkhomenko,
Foley Hoag, Washington,
- g. Zoran Bradić,
vodja Sektorja za meje, Ministrstvo za zunanje
in evropske zadeve Republike Hrvaške,
- g. Sebastian Rogač,
Ministrstvo za zunanje in evropske zadeve
Republike Hrvaške,
- g. Goran Jutriša,
pravni strokovnjak,
zagovorniki;
- dr. Daniel Müller,
svetovalec za mednarodno pravo
raziskovalec, Center za mednarodno pravo
v Nanterru (CEDIN), Univerza Paris Ouest,
Nanterre-La Défense,
- prof. Alain Pellet,
Univerza Paris Ouest, Nanterre-La
Défense,
nekdanji predsednik Komisije OZN za
mednarodno pravo, član inštituta Institut de
Droit International,
- g. Eran Sthoeger,
Pravna fakulteta, Univerza v New Yorku,
- sir Michael Wood,
član Komisije za mednarodno pravo, član
angleške odvetniške zbornice,
zagovorniki in odvetniki;
- ga. Natasha Harrington,
članica angleške odvetniške zbornice,
Eversheds LLP, Pariz,
asistentka zagovornikov;
- ga. Heloïse Bajer-Pellet,
odvetnica, članica pariške odvetniške
zbornice,
- ga. Tessa Barsac,
svetovalka za mednarodno pravo,
- dr. Robin Cleverly,
vodja, skupina za pomorsko mednarodno
pravo, Hidrografski urad Združenega
kraljestva,
- g. Branko Dekleva,
prvi sekretar, Ministrstvo za zunanje
zadeve Republike Slovenije,
- g. Vlado Ekmečič,
prvi sekretar, Ministrstvo za zunanje
zadeve Republike Slovenije,
- mag. Barbara Granda,
prva sekretarka, Ministrstvo za zunanje
zadeve Republike Slovenije,

- g. Ilija Grgić,
vodja Sektorja za državno mejo, Državna
geodetska uprava Republike Hrvaške,
- g. Davor Kršulović,
Državna geodetska uprava Republike Hrvaške,
- ga. Davorka Sarić,
Ministrstvo za zunanje in evropske zadeve
Republike Hrvaške,
- g. Marjan Čuljak,
Ministrstvo za zunanje in evropske zadeve
Republike Hrvaške,
- ga. Nancy Lopez,
Foley Hoag, Washington,
- ga. Tracy Roosevelt,
Foley Hoag, Boston,
- g. Pedro Ramirez,
Foley Hoag, Washington,

asistenti;
- ga. Victoria Taylor,
International Mapping, Maryland,
- g. Alex Tait,
International Mapping, Maryland,

tehnična asistenta.
- mag. Igor Karničnik,
vodja Sektorja za hidrografijo, Geodetski
inštitut Slovenije,
- g. Primož Kete,
vodja področja kartografije in topografije,
Geodetski inštitut Slovenije,
- ga. Špela Košir,
prva sekretarka, Ministrstvo za zunanje
zadeve Republike Slovenije,
- g. Primož Koštrica,
minister svetovalec, Ministrstvo za zunanje
zadeve Republike Slovenije,
- prof. Martin Pratt,
Raziskovalna enota za mednarodne meje,
Oddelek za geografijo, Univerza v
Durhamu,
- g. Samo Rus,
svetovalec, Ministrstvo za zunanje zadeve
Republike Slovenije,
- ga. Sonja Slovša Končan,
ministrica svetovalka, Ministrstvo za
zunanje zadeve Republike Slovenije,
- mag. Mateja Štrumelj Piškur,
ministrica svetovalka, Ministrstvo za
zunanje zadeve Republike Slovenije,
- ga. Vesna Žveglič,
višja svetovalka, Ministrstvo za zunanje
zadeve Republike Slovenije,

strokovnjaki in svetovalci;
- ga. Diana Podgornik,
administrativna asistentka, Ministrstvo za
zunanje zadeve Republike Slovenije,

podpora.

I. UVOD

1. Ta arbitraža zadeva spor med Republiko Hrvaško in Republiko Slovenijo glede meje na kopnem in morju. Hrvaška in Slovenija sta državi naslednici Socialistične federativne republike Jugoslavije (SFRJ). Spor je bil v arbitražo predložen v skladu z arbitražnim sporazumom, ki je bil podpisan dne 4. novembra 2009 v Stockholmu (arbitražni sporazum).² V skladu z arbitražnim sporazumom sodišče določi potek meje med državama na kopnem in morju, „stik Slovenije z odprtim morjem“ in režim za uporabo ustreznih morskih območij.

A. SPLOŠNA GEOGRAFIJA

2. Hrvaška ima na severu skupno mejo na kopnem s Slovenijo, na severovzhodu z Madžarsko, na vzhodu s Srbijo, na jugovzhodu z Bosno in Hercegovino in na jugu s Črno goro. Mejo na morju v Jadranu ima s Slovenijo, Italijo, Bosno in Hercegovino ter Črno goro.
3. Največji del hrvaškega ozemlja predstavlja nižavje, osrednji del Hrvaške pa je hribovit. Glavna geomorfološka območja so Panonska kotlina, Dinarsko gorovje in Jadranski bazen. Donava, Sava, Drava, Mura in Kolpa sodijo med največje vodotoke na Hrvaškem in v nekaterih primerih deloma predstavljajo mejo s sosednjimi državami. Hrvaška ima tudi več kot tisoč otokov in otočkov.
4. Slovenija ima na zahodu skupno mejo na kopnem z Italijo, na severu z Avstrijo, na severovzhodu z Madžarsko, na jugovzhodu pa s Hrvaško. Mejo na morju v Jadranu ima s Hrvaško in Italijo.
5. Večina slovenskega ozemlja je gorata, dve petini ozemlja sodita v območje Alp. Na območjih meje s Hrvaško in Madžarsko na ozemlje Slovenije segajo tudi deli Panonske nižine. Soča, Sava, Drava, Mura in Kolpa sodijo med največje vodotoke v Sloveniji in v nekaterih primerih deloma predstavljajo mejo s sosednjimi državami.
6. Meja na kopnem med Hrvaško in Slovenijo se na vzhodu začne od tromeje z Madžarsko (tromeja na kopnem), končno točko pa doseže na obali zaliva, ki ga Slovenija imenuje Piranski zaliv, Hrvaška pa Savudrijska vala/Piranski zaliv (Zaliv).

² Arbitražni sporazum med Vlado Republike Hrvaške in Vlado Republike Slovenije, podpisan v Stockholmu dne 4. novembra 2009, priloga HRLA-75/Priloga SI-395.

7. Sporno morsko območje se nahaja v najsevernejšem delu Jadranskega morja, ki obsega Tržaški zaliv. Tržaški zaliv obdajajo obale Italije, Slovenije in Hrvaške.
8. Zaliv je „zatok Tržaškega zaliva“, ki obsega približno 3,3 % celotne površine Tržaškega zaliva.³ Vhod v Zaliv je širok približno 5 km in se razteza med Rtom Savudrija na Hrvaškem in Rtom Madona v Sloveniji. Medtem ko mesto končne točke meje na kopnem (in s tem začetne točke meje na morju) predstavlja točko spora med strankama, se ti dve strinjata, da se nahaja na obali Zaliva.
9. SFRJ in Italija sta sklenili dve pogodbi o razmejitvi v severnem delu Jadranskega morja. S pogodbo, sklenjeno dne 10. novembra 1975 v Osimu (Osimska pogodba), je bilo teritorialno morje med SFRJ in Italijo razmejeno po črti enake oddaljenosti, ki je dolga 25,7 morskih milj (MM) in povezuje pet točk.⁴ Poleg tega je bil 8. januarja 1968 v Rimu sklenjen sporazum o razmejitvi epikontinentalnega pasu med Italijo in SFRJ (sporazum iz leta 1968), s katerim je bila črta razmejitve določena s 43 točkami, ki jih povezuje 40 ravnih črt in 2 krivi.⁵ V skladu z uveljavljenimi načeli običajnega prava, ki se odražajo v 11. členu Dunajske konvencije o nasledstvu držav glede pogodb,⁶ nasledstvo držav samo po sebi ne vpliva na mejo, določeno s pogodbo. Skladno s tem in kot sta stranki potrdili,⁷ se v primeru Hrvaške in Slovenije kot naslednic SFRJ uporabljajo razmejitvene črte, določene s sporazumom iz leta 1968 in z Osimsko pogodbo. Sodišče zato lahko v potrebnem obsegu uporabi točke na teh črtah.

B. ZGODOVINSKO OZADJE

1. Zgodovinski dogodki do 18. stoletja

10. V 10. oz. 12. stoletju sta bili ustanovljeni Kranjska in Štajerska krajina. Njuni ozemlji sta predstavljali del vzhodne mejne regije Svetega rimskega cesarstva nemške narodnosti. Danes sta del Slovenije. V zgodnjem 9. stoletju je bila ustanovljena Kneževina Hrvaška, za njenimi mejami pa je pozneje nastalo Sveto rimsko cesarstvo, torej južno in vzhodno od območij, ki

³ Memorandum Hrvaške, odst. 2.13.

⁴ Pogodba o razmejitvi dela, ki ni naveden kot meja v mirovni pogodbi z dne 10. februarja 1947 (s prilogami, izmenjavo pisem in sklepno listino), podpisana v Osimu dne 10. novembra 1975, 1466 U.N.T.S. 72, priloga HRLA-50.

⁵ Sporazum med Vlado Socialistične federativne republike Jugoslavije in Vlado Republike Italije o razmejitvi epikontinentalnega pasu med državama, podpisan v Rimu dne 8. januarja 1968, *Uradni list Socialistične federativne Republike Jugoslavije (Mednarodne pogodbe)*, št. 28/1970, 7 ILM 547 (1968), priloga HRLA-43.

⁶ Dunajska konvencija o nasledstvu držav glede pogodb, podpisana na Dunaju dne 23. avgusta 1978, 1946 U.N.T.S. 3.

⁷ Memorandum Hrvaške, odst. 2.17; memorandum Slovenije, odst. 9.52–53.

so sodila v Kranjsko in Štajersko krajino. Kneževina je leta 925 postala Kraljevina Hrvaška, ki je leta 1102 vstopila v unijo z Ogrskim kraljestvom. V letih 1526–1527 sta hrvaški in ogrski parlament na prestol izvolila Ferdinanda I. Habsburškega in obe deželi združila pod Habsburžani.

11. Od druge polovice 18. stoletja je habsburška Avstrija pod Marijo Terezijo in Jožefom II. sprejela reforme za posodobitev in poenotenje državne uprave. Te so med drugim obsegale oblikovanje centraliziranega sistema upravnih meja med kraljevinami, vojvodinami in provincami.
12. V drugi polovici 18. stoletja so bile izvedene prve podrobne zemljiške izmere. Na njihovi podlagi so bili izdelani prvi katastri. V letih 1763 do 1787 je habsburška Avstrija opravila tako obsežne izmere, da je bil na njihovi podlagi izdelan t. i. Jožefinski vojaški zemljevid (*Josephinische Landesaufnahme*).

2. Avstrijsko cesarstvo in Avstro-ogrsko cesarstvo (1804–1918)

13. Napoleonske vojne so v regijo prinesle velike spremembe, vključno z razpustitvijo Svetega rimskega cesarstva leta 1806. Leta 1804 je kralj Franc II. Avstrijski že ustanovil Avstrijsko cesarstvo in se razglasil za avstrijskega cesarja Franca I. Avstrijsko cesarstvo je v tej obliki obstajalo do leta 1866.
14. Pod Avstrijskim cesarstvom so bile izvedene nadaljnje podrobne geodetske meritve. Začele so se v času vladanja Franca I., izvedene pa so bile v letih 1817 do 1861. Na njihovi osnovi je bil izdelan t. i. Franciscejski kataster (*Franzische Kataster*). V nasprotju z vojaškim kartiranjem, ki je bilo izvedeno ločeno v obliki vojaškega zemljevida *Franzische Landesaufnahme*, je služil je kot osnova za obdavčitev. Ta Franciscejski kataster obsega podrobne katastrske karte, pripravljene za vsako katastrsko občino.
15. Leta 1867 je bilo Avstrijsko cesarstvo s poravnavo med Avstrijci in Madžari preoblikovano v Avstro-Ogrsko, ki je obstajala do leta 1918. Njen vzhodni del, poznan kot „Dežele krone sv. Štefana“ ali Translajtanija, sta sestavljala Ogrsko kraljestvo in Kraljevina Hrvaška in Slavonija. Preostale province so bile vključene v zahodni del Avstro-Ogrske, ki se je uradno imenoval „Kraljestva in dežele zastopane v državnem zboru“, uporabljal pa se je tudi izraz Cislajtanija.
16. Po navedbah Hrvaške je bil ustavni in politični položaj Kraljevine Hrvaške v Avstro-Ogrski urejen s poravnavo med Avstrijci in Madžari iz leta 1868, s katero je bila oblikovana unija

„Kraljevine Hrvaške, Slavonije in Dalmacije“ in Kraljevine Madžarske.⁸ Ozemlja, ki so danes slovenska, so bila takrat v večini del avstrijskih kronskih dežel Štajerske in Kranjske ter Avstrijskega Primorja.⁹

17. V Avstro-Ogrski je bil velik del ozemelj, ki so pozneje postala slovenska, in ozemelj, ki so postala del Hrvaške, ločen z mejo med Cislajtanijo in Translajtanijo.¹⁰

3. Kraljevina Srbov, Hrvatov in Slovencev (1918–1929)

18. Po razpadu Avstro-Ogrske po koncu 1. svetovne vojne je bila 1. decembra 1918 ustanovljena Kraljevina Srbov, Hrvatov in Slovencev. Njena meja z Avstrijo je bila določena z mirovno pogodbo med zavezniki in Avstrijo, podpisano dne 10. septembra 1919 v kraju Saint-Germain-en-Laye (Saintgermainska pogodba).¹¹ Njena meja z Madžarsko je bila določena z mirovno pogodbo med zavezniki in Madžarsko, podpisano dne 4. junija 1910 v Trianonu (Trianonska pogodba).¹² Nova kraljevina je v skladu s pogodbo med Kraljevino Italijo in Kraljevino Srbov, Hrvatov in Slovencev, podpisano dne 12. novembra 1920 v Rapallu (Rapalska pogodba),¹³ svoje pravice na območju Julijske krajine odstopila Italiji.
19. Kraljevina Srbov, Hrvatov in Slovencev je bila razdeljena na oblasti.¹⁴ Leta 1922 je bilo z uredbo o razdelitvi države na oblasti vzpostavljenih 33 takih oblasti.¹⁵ Današnje slovensko ozemlje obsega območja, ki so bila takrat del Ljubljanske in Mariborske oblasti, s Trianonsko pogodbo pa sta bili dodani še območji Prekmurja in Medjimurja, ki sta postali del Mariborske oblasti.¹⁶ Po navedbah Slovenije je upravna ureditev Kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev v oblasti večinoma ustrezala delitvi v okraje v Avstro-Ogrski.¹⁷

⁸ Memorandum Hrvaške, odst. 6.9.

⁹ Memorandum Hrvaške, odst. 6.10; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 97:20–21.

¹⁰ Memorandum Slovenije, odst. 2.46.

¹¹ Mirovna pogodba med zavezniki in Avstrijo (Saintgermainska mirovna pogodba), podpisana v Saint-Germain-en-Laye dne 10. septembra 1919, British and Foreign State Papers, 1919, zv. CXII (London, HM Stationery Office, 1922), str. 317.

¹² Mirovna pogodba med zavezniki in Madžarsko, podpisana v Trianonu dne 4. junija 1920, British and Foreign State Papers, 1919, zv. CXII (London, HM Stationery Office, 1922), str. 317; 6 L.N.T.S. 187.

¹³ Pogodba med Kraljevino Italijo in Kraljevino Srbov, Hrvatov in Slovencev, podpisana v Rapallu, dne 12. novembra 1920, 18 L.N.T.S. 387.

¹⁴ Ustava Kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev, *Uradni list Pokrajinske uprave za Slovenijo, Kraljevina Srbov, Hrvatov in Slovencev*, št. 87/1921, čl. 95, priloga SI-56.

¹⁵ Uredba o razdelitvi države na oblasti, *Uradni list Pokrajinske uprave za Slovenijo, Kraljevina Srbov, Hrvatov in Slovencev*, št. 49/1922, priloga SI-57.

¹⁶ Memorandum Slovenije, odst. 2.51.

¹⁷ Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 97:16–22, 125:21–24, 126:1.

4. Kraljevina Jugoslavija (1929–1941)

20. Kralj Aleksander je leta 1929 po veliki politični krizi ustanovil Kraljevino Jugoslavijo. Zakon o nazivu in razdelitvi kraljevine na upravna območja iz leta 1929 (zakon iz leta 1929) je 33 oblasti nadomestil z devetimi novimi provincami, imenovanimi banovine. Te so bile pozneje opisane v ustavi Kraljevine Jugoslavije iz leta 1931 (ustava iz leta 1931).¹⁸ Meje banovin so večinoma posnemale meje Kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev in posledično tudi meje nekdanje Avstro-Ogrske.¹⁹
21. Ljubljanska in Mariborska oblast sta bili nato združeni v enotno Dravsko banovino, a z nekaterimi izjemami, vključno z Medjimurjem. Zadevni deli hrvaškega ozemlja so bili razdeljeni med Savsko in Primorsko banovino. Leta 1939 so bili z nekaterimi drugimi okrožji združeni v Banovino Hrvaško.²⁰

5. Območje Jugoslavije med 2. svetovno vojno

22. Druga svetovna vojna se je na območje Kraljevine Jugoslavije razširila v mesecu aprilu 1941, kar je privedlo do okupacije s strani sil osi in oblikovanja Neodvisne države Hrvaške. Ta je del svojega ozemlja vzdolž obale morala odstopiti Italiji, Dravska banovina pa je bila razdeljena med Nemčijo, Italijo in Madžarsko.

23. Pojavila so se protifašistična osvobodilna in odporiška gibanja. Hrvaška je navedla:

5.12 Med 2. svetovno vojno v Jugoslaviji je partizanski odpor proti nemškim in italijanskim okupacijskim silam ter vladam, ki so jih nastavile okupacijske sile, vodil Antifašistični svet narodne osvoboditve Jugoslavije (AVNOJ). AVNOJ je bil vrhovni organ jugoslovanskega odporiškega gibanja in je izvajal zakonodajne in izvršilne funkcije na osvobojenih območjih pod svojim nadzorom. Partizanske organizacije v različnih regijah Jugoslavije so delovale pod njegovim vrhovnim poveljstvom.

5.13 Na Hrvaškem je bil najvišji vodstveni organ partizanskega odpora Pokrajinski antifašistični svet narodne osvoboditve Hrvaške (ZAVNOH), ki je bil organ oblasti na osvobojenih hrvaških ozemljih. V Sloveniji je odpor vodila Osvobodilna fronta slovenskega naroda, ki je delovala kot pristojni organ oblasti na osvobojenih slovenskih ozemljih.²¹

24. Slovenija je navedla:

¹⁸ Ustava Kraljevine Jugoslavije, *Službeni list Kraljevske banske uprave Dravske banovine, Kraljevina Jugoslavija*, št. 53/1931, priloga SI-65.

¹⁹ Zapis ustne obravnave, 1. dan, str. 72:10–14; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 97:13–22.

²⁰ Uredba o Banovini Hrvaški, *Uradni list Kraljevine Jugoslavije*, št. 194-A-LXVIII/1939, priloga SI-70.

²¹ Memorandum Hrvaške, odst. 5.12–13.

Septembra 1941 je Izvršni odbor Osvobodilne fronte (IOOF) ustanovil Slovenski narodnoosvobodilni odbor (SNOO), ki je pozneje postal Slovenski narodnoosvobodilni svet (SNOS). Na zasedenem ozemlju poznejše Hrvaške je bil leta 1942 ustanovljen Deželni antifašistični svet narodne osvoboditve Hrvaške (ZAVNOH); leta 1945 se je preimenoval v Hrvaški narodni sabor. Na zvezni ravni je Antifašistični svet narodne osvoboditve Jugoslavije (AVNOJ), ki je bil ustanovljen leta 1942, prevzel civilno oblast kot politični krovni organ osvobodilnih gibanj. Novembra 1943 je razglasil Demokratično federativno Jugoslavijo (DFJ) in prevzel funkcije začasnega zakonodajnega organa v njej. Poleg tega je za začasni izvršni organ imenoval Nacionalni komite osvoboditve Jugoslavije (NKOJ).²²

6. Jugoslovanska federacija (1945–1991)

25. Jugoslavija je konec 2. svetovne vojne dočkala na strani zmagovite koalicije. Že med vojno, novembra 1943, se je Antifašistični svet narodne osvoboditve Jugoslavije (AVNOJ) odločil, da bo prihodnja država imela obliko federacije, ki jo bo sestavljalo šest enot, in sicer (po abecednem vrstnem redu) Bosna in Hercegovina, Črna gora, Hrvaška, Makedonija, Slovenija in Srbija.²³ Dne 29. novembra 1945 je ustavodajna skupščina razglasila Federativno ljudsko republiko Jugoslavijo (FLRJ).²⁴ FLRJ in njene republike so bile formalno ustanovljene s sprejetjem ustave Federativne ljudske republike Jugoslavije dne 31. januarja 1946.²⁵ Hrvaška in Slovenija sta bili del FLRJ kot dve izmed šestih republik.²⁶
26. Jugoslovanske oborožene sile pod poveljstvom maršala Tita so v zadnjih dneh 2. svetovne vojne zasedle Julijsko krajino in Trst.²⁷
27. V Beograjskem sporazumu med Jugoslavijo, Združenim kraljestvom in ZDA z dne 9. junija 1945 sta bili dogovorjeni začasna delitev in uprava Julijske krajine. Območje zahodno od tako imenovane Morganove linije, vključno s severozahodnim delom Julijske krajine, Trstom in Puljem ter pristanišči na zahodni obali Istre, je postalo cona A. Jugoslovanske oborožene sile so to cono zapustile in jo predale pod poveljstvo in nadzor vrhovnega poveljnika zavezniških sil. Preostali del Julijske krajine je postal cona B in je prešel pod jugoslovansko vojaško upravo.

²² Memorandum Slovenije, odst. 2.58.

²³ Odlok drugega zasedanja AVNOJ-a o zgraditvi Jugoslavije na federativnem načelu, 29. november 1943, *Uradni list DFJ*, št. 1/1945, priloga SI-75.

²⁴ Deklaracija o proglasitvi Federativne ljudske republike Jugoslavije, *Uradni list Federativne ljudske republike Jugoslavije*, št. 93/1945, priloga SI-84.

²⁵ Ustava Federativne ljudske republike Jugoslavije, *Uradni list Federativne ljudske republike Jugoslavije*, št. 10/1946, priloga SI-85.

²⁶ Ustavni zakon o temeljih družbene in politične ureditve Federativne ljudske republike Jugoslavije in o zveznih organih oblasti, *Uradni list Federativne ljudske republike Jugoslavije*, št. 3/1953, 2. člen, priloga SI-126.

²⁷ Memorandum Slovenije, odst. 2.68; memorandum Hrvaške, odst. 5.25.

28. Z Mirovno pogodbo z Italijo iz leta 1947²⁸ sta se razdelitev in uprava nekdanje Julijske krajine bistveno spremenili. Z 21. členom je bilo ustanovljeno Svobodno tržaško ozemlje (STO). STO je bilo deloma pod anglo-ameriško upravo in deloma pod jugoslovansko vojaško upravo. Območji sta se še vedno imenovali cona A in cona B, ohranila se je tudi razdelitev po Morganovi liniji. Cono B STO sta sestavljala okraja Koper in Buje.
29. V skladu s 3. členom mirovne pogodbe iz leta 1947 so se preostali deli nekdanje cone A prenesli pod italijansko civilno upravo, preostali deli nekdanje cone B pa pod upravo FLRJ. Slednji so bili z ukazom Ljudske skupščine FLRJ z dne 15. septembra 1947 formalno vključeni v ozemlje FLRJ.²⁹
30. Leta 1954 je STO v skladu z Memorandumom o soglasju med vladami Italije, Združenega kraljestva Velike Britanije in Severne Irske, Združenih držav Amerike in Jugoslavije o Svobodnem tržaškem ozemlju (Londonski memorandum)³⁰ razpadlo. Večina cone A STO je bila prenesena na Italijo, medtem ko je bil preostanek STO priključen k FLRJ.³¹ Koprski okraj je bil priključen k Sloveniji, bujski pa k Hrvaški. To je bilo narejeno v skladu z „zakonom FLRJ z dne 25. oktobra 1954 o veljavi ustave, zakonov in drugih zveznih pravnih predpisov na ozemlju, na katero se je z mednarodnim sporazumom razširila civilna uprava FLRJ“.³² Po teh velikih spremembah sta ozemlji Slovenije in Hrvaške ostali nespremenjeni do njune osamosvojitve.
31. Federativna ljudska republika Jugoslavija (FLRJ) se je leta 1963 preimenovala v Socialistično federativno republiko Jugoslavijo (SFRJ).

²⁸ Mirovna pogodba z Italijo, podpisana v Parizu dne 10. februarja 1947, 49 U.N.T.S. 3, priloga HRLA-18.

²⁹ Ukaz o raztegnitvi veljavnosti ustave, zakonov in drugih pravnih predpisov FLRJ na ozemlje, ki je po mirovni pogodbi z Italijo priključeno Federativni ljudski republiki Jugoslaviji, *Uradni list Federativne ljudske republike Jugoslavije*, št. 80/1947, priloga SI-108; memorandum Slovenije, odst. 2.73; memorandum Hrvaške, odst. 5.29–30.

³⁰ Memorandum o soglasju med vladami Italije, Združenega kraljestva Velike Britanije in Severne Irske, Združenih držav Amerike in Jugoslavije o Svobodnem tržaškem ozemlju, podpisan v Londonu dne 5. oktobra 1954, U.N.T.S., zv. 235, št. 3297, str. 99, priloga SI-137; memorandum Slovenije, odst. 2.76; memorandum Hrvaške, odst. 5.37.

³¹ Zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 47:14–16; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 91:18–24.

³² Zakon o veljavi ustave, zakonov in drugih zveznih pravnih predpisov na ozemlju, na katero se je z mednarodnim sporazumom razširila civilna uprava Federativne ljudske republike Jugoslavije, 1954, *Uradni list Federativne ljudske republike Jugoslavije*, št. 45/54, priloga SI-138.

32. Tri zvezne ustave iz let 1946,³³ 1963³⁴ in 1974³⁵ ter jugoslovanski ustavni zakon o temeljih družbene in politične ureditve Federativne ljudske republike Jugoslavije,³⁶ so obsegali določbe o mejah med republikami, vendar pa meja niso opisovali ali določali.³⁷ Kakor je podrobneje opisano v IV. poglavju spodaj, se stranki ne strinjata glede pristojnosti republik za določanje lastnih meja v skladu z različnimi ustavnimi in zakonskimi režimi. Prav tako se ne strinjata o tem, kako so bile te meje določene.³⁸
33. Leta 1955 je bila v zvezi z deli STO, ki so bili leta 1954 priključeni Sloveniji in Hrvaški, tj. okraja Koper in Buje, ustanovljena komisija za meje (komisija za meje iz leta 1955). Stranki se ne strinjata glede pravnega učinka predlogov komisije za meje iz leta 1955.³⁹

7. Neodvisnost

34. Tako Hrvaška kot Slovenija sta neodvisnost razglasili dne 25. junija 1991. Na ta dan je parlament Republike Hrvaške, *Sabor*, sprejel Ustavno odločitev o suverenosti in samostojnosti Republike Hrvaške in Deklaracijo o razglasitvi suverene in samostojne Republike Hrvaške.⁴⁰ Isti dan je Skupščina Republike Slovenije sprejela Deklaracijo ob

³³ Ustava Federativne ljudske republike Jugoslavije, 1946, *Uradni list Federativne ljudske republike Jugoslavije*, št. 10/1946, priloga HRLA-12; memorandum Hrvaške, odst. 3.32; memorandum Slovenije, odst. 5.21.

³⁴ Ustava Socialistične federativne republike Jugoslavije, 1963, *Uradni list Socialistične federativne republike Jugoslavije*, št. 14/1963, priloga HRLA-40; memorandum Hrvaške, odst. 3.37; memorandum Slovenije, odst. 5.25.

³⁵ Ustava Socialistične federativne republike Jugoslavije, 1974, *Uradni list Socialistične federativne republike Jugoslavije*, št. 9/1974, priloga HRLA-46; memorandum Hrvaške, odst. 3.38; memorandum Slovenije, odst. 5.25.

³⁶ Ustavni zakon o temeljih družbene in politične ureditve Federativne ljudske republike Jugoslavije in o zveznih organih oblasti, 1953, *Uradni list Federativne ljudske republike Jugoslavije*, št. 3/1953, priloga HRLA-25; memorandum Hrvaške, odst. 3.36; memorandum Slovenije, odst. 5.24.

³⁷ Memorandum Slovenije, odst. 5.20; protimemorandum Slovenije, odst. 3.66; memorandum Hrvaške, odst. 3.33–38; protimemorandum Hrvaške, odst. 313.

³⁸ Memorandum Slovenije, odst. 5.20; protimemorandum Slovenije, odst. 3.67; memorandum Hrvaške, odst. 3.2, 3.33–39; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 109:3–9.

³⁹ Memorandum Slovenije, odst. 6.246; protimemorandum Hrvaške, odst. 4.27–32; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 54:16–25, 57:9–59:12; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 186:1–189:12; zapis ustne obravnave, 5. dan, str. 169:2–176:7; zapis ustne obravnave, 8. dan, str. 139:9–151:17.

⁴⁰ Ustavna odločitev o suverenosti in samostojnosti Republike Hrvaške, *Uradni list Republike Hrvaške*, št. 31/1991, priloga SI-237; Deklaracija o razglasitvi suverene in samostojne Republike Hrvaške, 1991, *Uradni list Republike Hrvaške*, št. 31/1991, priloga SI-236.

neodvisnosti in Temeljno ustavno listino o samostojnosti in neodvisnosti Republike Slovenije.⁴¹

35. Dne 27. avgusta 1991 so se države članice takratne Evropske skupnosti (ES) v Bruslju zbrale na izrednem ministrskem zasedanju za ustanovitev mirovne konference za Jugoslavijo in arbitražne komisije. Komisija je po svojem predsedniku, predsedniku francoskega ustavnega sodišča Robertu Badinterju, dobila ime Badinterjeva komisija. Od konca leta 1991 do sredine leta 1993 je Badinterjeva komisija izdala petnajst pravnih mnenj v zvezi s pravnimi vprašanji, ki so se pojavila kot posledica razpada Jugoslavije.⁴²
36. Do 15. januarja 1992 so ES in vse države članice ES priznale Slovenijo in Hrvaško.⁴³ Hrvaška in Slovenija sta dne 22. maja 1992 postali članici Organizacije združenih narodov (OZN).⁴⁴

C. DOGODKI PO LETU 1991

37. Stranki poudarjata, da sta ob osamosvojitvi obe sprejeli dejstvo, da se za določitev meje uporabi pravno načelo *uti possidetis*.⁴⁵ Zato se strinjata, da „je meja med njima še naprej meja, ki je v trenutku osamosvojitve obstajala med republikama SFRJ“.⁴⁶ Ne strinjata pa se o viru pravnega naslova za mejo na kopnem (tj. kako je bila meja takrat določena).
38. Hrvaška poudarja tudi, da se je v zvezi z zahtevo Slovenije za priznanje Badinterjeva komisija seznanila z dejstvom, da „Republika Slovenija poudarja tudi, da nima ozemeljskih sporov s

⁴¹ Deklaracija ob neodvisnosti [Republike Slovenije], *Uradni list Republike Slovenije*, št. 1/91-1, priloga SI-233; Ustavni zakon za izvedbo Temeljne ustavne listine o samostojnosti in neodvisnosti Republike Slovenije, *Uradni list Republike Slovenije*, št. 1-4/91-I in 19/91, priloga SI-235.

⁴² Gl. zlasti Konferenca za Jugoslavijo, arbitražna komisija, mnenje št. 5 o priznanju Republike Hrvaške s strani Evropske skupnosti in njenih držav članic, 11. januar 1992, priloga SI-250; Konferenca za Jugoslavijo, arbitražna komisija, mnenje št. 7 o mednarodnem priznanju Republike Slovenije s strani Evropske skupnosti in njenih držav članic, 11. januar 1992, priloga SI-251;

⁴³ Evropska skupnost, deklaracija o Jugoslaviji, 16. december 1991, dokumenti Združenih narodov, 16. december 1991, dok. ZN št. A/46/805, priloga SI-242.

⁴⁴ Združeni narodi, Generalna skupščina, resolucija 46/236, sprejem Republike Slovenije med članice Združenih narodov, 22. maj 1992, dok. ZN št. A/RES/46/236; Združeni narodi, Generalna skupščina, resolucija 46/238, sprejem Republike Hrvaške med članice Združenih narodov, 22. maj 1992, dok. ZN št. A/RES/46/238.

⁴⁵ Memorandum Hrvaške, odst. 2.21; memorandum Slovenije, odst. 2.105 (iv), 3.05; zapis ustne obravnave, 1. dan, str. 56:15–17; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 15:9–11, 68:22–69:41; zapis ustne obravnave, 8. dan, str. 162:22–24.

⁴⁶ Memorandum Slovenije, odst. 2.105 (iv); gl. še zapis ustne obravnave, 1. dan, str. 57:17–58:20; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 195:17–21; zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 182:24–183:7.

sosednjimi državami ali sosednjo Republiko Hrvaško.⁴⁷ Hrvaška tako trdi, da se je stališče Slovenije naknadno spremenilo.⁴⁸

39. Kar zadeva mejo na morju, Hrvaška trdi, da „sta obe državi sprejeli stališče, da meja na morju med bivšima republikama ni bila formalno določena“.⁴⁹ Vendar pa, po navedbah Hrvaške, „je obstajal dogovor ... da bo razmejitev hrvaškega in slovenskega teritorialnega morja upoštevala metodo enake oddaljenosti, določeno v 15. členu UNCLOS,“ kar je po Hrvaškem mnenju potrjeno na karti, ki jo je Slovenija objavila leta 1991,⁵⁰ in v zapisniku začetnih pogajanj.⁵¹
40. Po hrvaškem pregledu zakonodaje, ki jo je Slovenija v zvezi z morskimi območji sprejela po letu 2001, Hrvaška sklepa, kot sledi:

Stalno spreminjanje slovenskih stališč so spremljale vse bolj pretirane zahteve. Njeno prvotno stališče je odražalo obojestransko sprejeto načelo enake oddaljenosti. Nato je Slovenija trdila, da je „geografsko prikrajsana država“, ki nima pravice do razglasitve izključne ekonomske cone, vendar je vseeno zahtevala celotno Savudrijsko valo/Piranski zaliv in pravico „teritorialnega“ izhoda na odprto morje v Jadranskem morju (1993). Potem je trdila, da ima epikontinentalni pas, in je pred hrvaško obalo nameravala razglasiti ekološko cono (v letih 2003 in 2005). Ta dejanja so onemogočala rešitev s pogajanj. Ko je Hrvaška to spoznala, si je prizadevala za mednarodno sodno rešitev v skladu z mednarodnim pravom.⁵²

41. Slovenija po pregledu pogajanj med strankama pride do naslednjega zaključka:⁵³
- Kar zadeva mejo na kopnem, so prvotni predlogi Slovenije in Hrvaške iz leta 1992 odražali razumevanje meje na dan 25. junija 1991. Zaradi nesoglasij so bili v različnih forumih predloženi različni kompromisni predlogi.
 - Med pogajanj je Slovenija večkrat jasno povedala (npr. v Memorandumu o Piranskem zalivu, med pogajanj v okviru mešane diplomatske komisije, v dokumentaciji za Perryjevo mediacijo ter med pogajanj o sporazumu Drnovšek-Račan iz leta 2001), da je v njenem vitalnem interesu, da ohrani ozemeljski stik (*contact*)/dostop Slovenije na odprto morje.⁵⁴

⁴⁷ Memorandum Hrvaške, odst. 2.22, 3.17–3.18, citat iz Badinterjeva komisija, mnenje št. 7, str. 1512, priloga HRLA-61; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 96:9–13.

⁴⁸ Zapis ustne obravnave, 1. dan, str. 52:7–16.

⁴⁹ Memorandum Hrvaške, odst. 2.22; gl. tudi Zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 101:16–20.

⁵⁰ Memorandum Hrvaške, odst. 2.22, slika 9.3, memorandum Hrvaške, zv. III.

⁵¹ Memorandum Hrvaške, odst. 2.22, sklic tudi na slovenski dokument, ki je bil med slovenskimi pristopnimi pogajanj predložen EU; gl. Pogajalsko izhodišče Republike Slovenije, Medvladna konferenca o pristopu Republike Slovenije k Evropski uniji, Ljubljana, 18. december 1998, dodatek, priloga HR-84; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 90:1–24, 94:21–95:3.

⁵² Memorandum Hrvaške, odst. 2.58; gl. tudi memorandum Hrvaške, odst. 2.85 a.–d.

⁵³ Memorandum Slovenije, odst. 3.68; gl. tudi memorandum Slovenije, odst. 1.10–21.

⁵⁴ Gl. tudi protimemorandum Slovenije, odst. 2.41–42.

- Čeprav sporazuma Drnovšek-Račan iz leta 2001 Hrvaška ni podpisala, je ta predstavljal vrh devetletnih pogajanj, katerih cilj je bil doseči [sic] pošten in pravičen rezultat ter okrepiti dobrososedske odnose med državama.
42. Poleg tega Slovenija poudarja, da „stališče Slovenije nikoli ni bilo, da naj bi se v [Piranskem] Zalivu uporabilo načelo sredinske črte [ali metoda enake oddaljenosti]“, ter da „Hrvaška [to] sama ugotavlja v odstavku svojega memoranduma, v katerem govori o Memorandumu o Piranskem zalivu iz leta 1993“.⁵⁵
43. Pogajanja med strankama o meji na kopnem in na morju v obdobju od leta 1992 do leta 2001 so potekala v več fazah, katerih pregled sledi v nadaljevanju.

1. Osnutek sporazuma o meji, ki naj bi ga leta 1991 predlagala Slovenija

44. Po navedbah Hrvaške je Slovenija Hrvaški v Ljubljani na prvem srečanju po njuni osamosvojitvi predložila osnutek sporazuma o meji. Hrvaška trdi, da naj bi se v skladu s predlaganim osnutkom meja „določila po obstoječi meji med občinami“ in našteva zadevne hrvaške in slovenske občine v obmejnem območju.⁵⁶ Hrvaška se sklicuje na 1. člen tega osnutka sporazuma, ki določa:

Po reki Dragonji meja poteka približno 1 km proti zahodu, kjer zavije proti jugozahodu in 2 km severno od naselja Momjan ponovno doseže reko Dragonjo. Od tu dalje meja poteka po reki Dragonji do izliva v Piranskem zalivu.⁵⁷

45. Hrvaška trdi, da je besedilo te določbe „nedvoumno“ tako kar zadeva mejo na kopnem kot tudi kar zadeva slovenski predlog, da „bi se Savudrijska vala/Piranski zaliv med Hrvaško in Slovenijo razdelil po črti iz Osimskega sporazuma iz leta 1975“.⁵⁸ Hrvaška zato sklepa, da „na odločilni datum ni bilo vsebinskega spora o meji na spodnjem toku Dragonje ali na morju“ ter da „Slovenija takrat ni menila, da ima Zaliv status notranjih voda ali status zgodovinskega zaliva“.⁵⁹
46. Slovenija zatrjuje, da „nima nikakršnega zapisa niti se ne spomni, da bi na srečanju 29. oktobra 1991 ali v zvezi z njim posredovala kakršenkoli osnutek sporazuma“, ter trdi, da

⁵⁵ Protimemorandum Slovenije, odst. 7.47, citat iz memoranduma Hrvaške, odst. 9.42; odgovor Slovenije, odst. 1.02–07, 4.05, 4.57; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 25:5–26:15.

⁵⁶ Protimemorandum Hrvaške, odst. 2.12; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 90:7–12.

⁵⁷ Protimemorandum Hrvaške, odst. 2.12, citat iz Republika Slovenija, Osnutek sporazuma med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško o skupni meji, 29. oktober 1991, skupaj s poročilom o srečanju, november 1991, priloga HR-285; zapis ustne obravnave, 1. dan, str. 52:3–6.

⁵⁸ Protimemorandum Hrvaške, odst. 2.14; zapis ustne obravnave, 1. dan, str. 51:17–52:2; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 90:15–91:3.

⁵⁹ Protimemorandum Hrvaške, odst. 2.14.

„[č]e je kdorkoli Hrvatom izročil osnutek, to ni mogel biti uradni predlog“.⁶⁰ V podporo tej izjavi Slovenija navaja, da v njenem zapisniku o istem srečanju „ni omenjen nikakršen osnutek sporazuma“, temveč je v njem med drugim zapisano, da „bosta Slovenija in Hrvaška pripravili osnutek sporazuma“.⁶¹ Slovenija tudi poudarja, da je besedilo, za katerega Hrvaška trdi, da ga je Slovenija predložila leta 1991, v hrvaškem in ne v slovenskem jeziku ter da mu ni priložena karta z označeno mejo na morju.⁶²

47. Slovenija zato oporeka hrvaškemu sklepanju, da bi kakršenkoli osnutek sporazuma, ki naj bi ga Slovenija predložila leta 1991, lahko dokazoval, da „ni bilo stvarnega spora o meji na spodnjem toku Dragonje ali na morju“. Slovenija ugotavlja, da je osnutek sporazuma o meji začela pripravljati šele po srečanju oktobra 1991.⁶³ Slovenija poudarja, da je svoj prvi predlog sporazuma o meji Hrvaški predložila 26. marca 1992; da je predlog „odražal prvotno stališče Slovenije glede meje na kopnem in kazal na to, da je mejo na morju treba še določiti“.⁶⁴ Nadalje Slovenija poudarja, da domnevni osnutek sporazuma iz leta 1991 v zvezi z določitvijo meje na morju ne omenja „enake oddaljenosti“. Zato domnevni predlog „ne predstavlja dokaza o skupnem stališču strank, da se njuna meja na morju določi po črti enake oddaljenosti“.⁶⁵

2. Pogajanja v letih 1992–1993

48. Obe stranki se strinjata, da so dvostranska pogajanja o meji na kopnem in morju potekala od leta 1992 naprej.
49. Dne 26. marca 1992 je Slovenija hrvaškemu ministrstvu za zunanje zadeve predlagala osnutek sporazuma (ki ga Hrvaška v tem sporu omenja kot „nekoliko revidirano“ različico osnutka sporazuma, ki naj bi bil predložen oktobra 1991).⁶⁶ Ta osnutek je pozneje istega leta omenjal slovenski zunanji minister kot „izrazit političen dokument, ki ne prejudicira konkretnih rešitev

⁶⁰ Odgovor Slovenije, odst. 1.04; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 27:7–8; zapis ustne obravnave, 7. dan, str. 71:23; 72:19–73:4.

⁶¹ Odgovor Slovenije, odst. 1.04–05; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 27:13–16.

⁶² Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 27:10–11; zapis ustne obravnave, 7. dan, str. 71:25–72:13.

⁶³ Odgovor Slovenije, odst. 1.06.

⁶⁴ Odgovor Slovenije, odst. 1.05–07, citat iz protimemoranduma Hrvaške, odst. 2.14.

⁶⁵ Odgovor Slovenije, odst. 4.05; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 27:8–9; zapis ustne obravnave, 7. dan, str. 72:14–18.

⁶⁶ Osnutek sporazuma med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško o meji, 26. marec 1992, 1. člen, priloga SI-253; zapis ustne obravnave, 1. dan, str. 65:26; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 21:10–17, 27:19; zapis ustne obravnave, 7. dan, str. 73:4–5; gl. tudi memorandum Slovenije, odst. 3.13–14; protimemorandum Hrvaške, odst. 2.14; zapis ustne obravnave, 5. dan, str. 14:14.

glede označevanja meje“, katerega sprejetje „bo omogočilo začetek strokovnega dela“. ⁶⁷ Ta osnutek sporazuma je določal, da meja sledi obstoječi meji, ki poteka po mejnih rekah Muri, Dravi, Sotli, Savi, Bregani in Kolpi, po presušeni strugi Dragonje ter po mejah med obmejnimi občinami. ⁶⁸

50. V 2. členu osnutka sporazuma je Slovenija predlagala, da „bosta pogodbenici ... preučili vprašanje bočne razmejitve na morju v skladu z načeli in pravili mednarodnega prava“. ⁶⁹
51. Dne 26. maja 1992 so se na prvem zasedanju geodetskih strokovnjakov prisotni strinjali, da bi „definiranje mej katastrskih občin“ bilo „izhodiščno stanje za dokončno odločitev“ o meji na kopnem. ⁷⁰
52. Dne 9. avgusta 1992 je Hrvaška odgovorila z osnutkom sporazuma, v katerem je predlagala meje katastrskih občin prvotne izmere zemljišč. ⁷¹ Hrvaška je v 2. členu predloga navedla, da „[m]eja med Republiko Hrvaško in Republiko Slovenijo na morju [poteka] od ustja Dragonje do tromeje z Italijo v Tržaškem zalivu, ki bo določena v skladu z mednarodnimi kriteriji“.
53. Dne 30. septembra 1992 je Slovenija predložila nov osnutek. Predlagala je, da se upošteva meja katastrskih občin „prvotne izmere zemljišč“, s čimer bi bila k Sloveniji priključena ozemlja na levem bregu Dragonje. ⁷² Hrvaška je odgovorila z novim osnutkom konvencije med vladama, v skladu s katerim „[j]e meja med Republiko Hrvaško in Republiko Slovenijo meja, ki je veljala kot državna meja med obema republikama v nekdanji Socialistični federativni republiki Jugoslaviji, tj. meja med občinami“. ⁷³ Dne 10. novembra 1992 je

⁶⁷ Pismo slovenskega zunanjega ministra, dr. Dimitrija Rupla, hrvaškemu ministru za pomorstvo in predsedniku hrvaške državne komisije za meje, dr. Davorinu Rudolfu, 26. maj 1992, priloga SI-256; gl. tudi memorandum Slovenije, odst. 3.15; protimemorandum Slovenije, odst. 2.10.

⁶⁸ Osnutek sporazuma med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško o meji, 26. marec 1992, 1. člen, priloga SI-253; gl. tudi memorandum Slovenije, odst. 3.14; protimemorandum Slovenije, odst. 2.10; zapis ustne obravnave, 1. dan, str. 64:3–65:26.

⁶⁹ Primerjava prvega slovenskega (26. marec 1992) in hrvaškega predloga (9. avgust 1992) meje na kopnem in morju, priloga SI-429; protimemorandum Hrvaške, odst. 2.14.

⁷⁰ Promemoria sestanka strokovnih geodetskih delegacij Republike Slovenije in Republike Hrvaške za določitev mejne črte, junij 1992, priloga SI-257; zapis ustne obravnave, 1. dan, str. 66:1–67:6; gl. tudi memorandum Slovenije, odst. 3.16,

⁷¹ Memorandum Hrvaške, odst. 3.17; protimemorandum Hrvaške, odst. 2.15; protimemorandum Slovenije, odst. 2.11; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 21:12–13.

⁷² Osnutek sporazuma med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško o skupni državni meji, ki ga je sprejela vlada Republike Slovenije, 24. septembra 1992, priloga SI-262; gl. tudi memorandum Slovenije, odst. 3.19; protimemorandum Hrvaške, odst. 2.17; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 21:13.

⁷³ Konvencija Vlado Republike Hrvaške in Vlado Republike Slovenije o skupni državni meji, osnutek, 4. november 1992, priloga SI-264; gl. tudi memorandum Slovenije, odst. 3.20; protimemorandum Hrvaške, odst. 2.18; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 21:14.

Slovenija na zasedanju obeh delegacij določbo hrvaškega osnutka konvencije, da „se kot izhodiščno stanje šteje meja katastrskih občin prvotne izmere zemljišč“, označila kot nejasno.⁷⁴

54. Ob tej drugi izmenjavi osnutkov slovenski predlog ni vseboval določbe o meji na morju.⁷⁵ Hrvaška pa je v 1. členu predlagala, da „se meja na rekah in meja na morju določi in označi na podlagi mednarodnih pravil in meril“.⁷⁶ Na sestanku, ki je sledil tej izmenjavi, je Slovenija predlagala, da se ta določba izpusti.⁷⁷
55. V nasprotju s slovenskim stališčem Hrvaška zatrjuje, da „[d]o leta 1993 Slovenija Hrvaški ni izrazila nobenega nasprotovanja določitvi meje na morju po črti enake oddaljenosti od končne točke meje na kopnem skozi Zaliv na morje do meje na morju z Italijo“, in se sklicuje na zapisnike začetnih pogajanj med strankama, ki „ne vključujejo slovenskega predloga, ki bi se razlikoval od tega pristopa“.⁷⁸

3. Ekspertne skupine strank

56. Ekspertne skupine sta stranki ustanovili skupaj (ekspertne skupine strank).⁷⁹ Zasedale so se od decembra 1992 do junija 1993. Dne 15. marca 1993 so se srečali geodetski strokovnjaki, da bi „na splošno določili“ razhajanja v „tolmačenjih poteka katastrske meje“ obeh strank in „zgolj pripravili podlago za nadaljnje delo“.⁸⁰ Geodetski strokovnjaki so 2. junija 1994 sprejeli skupno poročilo (poročilo iz leta 1994⁸¹). Ob primerjavi podatkov strank so strokovnjaki ugotovili naslednje:

2.1 Osnovni podatki

⁷⁴ Memorandum Slovenije, odst. 3.21.

⁷⁵ Osnutek sporazuma med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško o skupni državni meji, ki ga je sprejela vlada Republike Slovenije, 24. september 1992, priloga SI-262.

⁷⁶ Konvencija med Vlado Republike Hrvaške in Vlado Republike Slovenije o skupni državni meji, osnutek, 4. november 1992, priloga SI-264; memorandum Slovenije, odst. 3.20.

⁷⁷ Memorandum Slovenije, odst. 3.21.

⁷⁸ Memorandum Hrvaške, odst. 2.22, 2.35, tudi sklic na slovenski dokument, ki je bil med slovenskimi pristopnimi pogajanjmi predložen EU; gl. Pogajalsko izhodišče Republike Slovenije, Medvladna konferenca o pristopu Republike Slovenije k Evropski uniji, Ljubljana, 18. december 1998, dodatek, priloga HR-84; protimemorandum Hrvaške, odst. 2.19.

⁷⁹ Memorandum Slovenije, odst. 3.22.

⁸⁰ Memorandum Slovenije, odst. 3.24; gl. tudi protimemorandum Hrvaške, odst. 2.20.

⁸¹ Skupno poročilo geodetskih strokovnjakov Republike Slovenije in Republike Hrvaške na podlagi preteklih sestankov, 2. junij 1994, priloga SI-282.

- primerjava poteka mejene črte je bila izvršena na 244 listih topografskih načrtov v merilu 1:5000, v katere sta vrisali ekspertni skupini Slovenije in Hrvaške vsaka zase potek mejne črte;
- na slovenski strani meje je 166 katastrskih občin, ter na hrvaški strani meje 161 katastrskih občin;
- dolžina kopenske meje med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško je izračunana na osnovi digitalnih podatkov je 670 km.

2.2 Na podlagi dogovorjenih kriterijev (točka 1.2 tega skupnega poročila) je bilo ugotovljeno:

- da je mejna črta v „okviru dogovorjenega kriterija“ na 77 % ali na okoli 510 skupne meje;
- da je mejna črta „neusklajena“ (odstopanje do 2 cm v načrtu) na 10 % ali na okoli 70 km skupne meje;
- da so „znatna odstopanja“ (nad 2 cm na načrtu) na 13 % ali okoli 80 km skupne meje; oziroma na območjih ob rekah Muri, Dravi, ob sotočju Sotle, Save in Bregane, k. o. Sekuliči, ob Čabranki, ob Snežniku v k. o. Topolovec in ob Dragonji.

Podrobni podatki so navedeni v Zapisnikih geodetskih strokovnjakov.⁸²

4. Slovenski Memorandum o Piranskem zalivu iz leta 1993 in odziv Hrvaške

57. Aprila 1993 je Slovenija izdala Memorandum o Piranskem zalivu,⁸³ v katerem je navedla:

Republika Slovenija se zavzema za ohranitev celovitosti Piranskega zaliva pod njeno suverenostjo in jurisdikcijo in za izhod na odprto morje na temelju dopustnih kriterijev mednarodnega prava in upošteva specifično situacijo Republike Slovenije.

Republika Slovenija izhaja iz stališča, da je Piranski zaliv primer *sui generis*, ki narekuje izključno upoštevanje zgodovinskega naslova in drugih posebnih okoliščin in odločno zavrača uporabo kriterija srednje črte, ki bi pomenila v primeru Piranskega zaliva za Republiko Slovenijo nepravilno in neživljenjsko rešitev in bi bila popolnoma v nasprotju z zgodovinskim in dejanskim stanjem v Piranskem zalivu.⁸⁴

58. Kar zadeva „mejo na morju z Republiko Hrvaško izven [Zaliva]“, je v slovenskem memorandumu izraženo naslednje stališče:

[G]lede na specifičnost situacije [je] potrebno upoštevati načelo pravičnosti in s tem t. i. posebne okoliščine, ki jih prinaša 12. člen Konvencije o teritorialnem morju in zunanjem morskem pasu iz leta 1958. Republika Slovenija nedvomno izpolnjuje pogoje za uporabo tega instituta, saj sodi v skupino t. i. geografsko prikrajšanih držav, ki zaradi geografske lege ne morejo razglasiti svoje izključne ekonomske cone. Gre torej za vitalno vprašanje pridobivanja zadostnih količin naravnih virov za preživetje slovenskega naroda. Republika Slovenija zato meni, da je potrebno, v skladu z načelom pravičnosti in upoštevajoč institut

⁸² Prav tam.

⁸³ Memorandum o Piranskem zalivu, Ljubljana, 7. april 1993, priloga SI-272; memorandum Slovenije, odst. 3.06; Pismo predsednika Vlade Republike Slovenije, dr. Janeza Drnovška, predsedniku Vlade Republike Hrvaške, Nikici Valentiću, 5. maj 1993, priloga SI-273; gl. tudi memorandum Slovenije, odst. 3.06; protimemorandum Hrvaške, odst. 2.21.

⁸⁴ Memorandum o Piranskem zalivu, Ljubljana, 7. april 1993, str. 3, priloga SI-272.

posebnih okoliščin, potegniti mejo z Republiko Hrvaško tako, da se bi teritorialno morje Republike Slovenije vsaj na ozkem odseku stikalo z odprtim morjem v Jadranu.⁸⁵

59. Slovenija trdi, da je v tem memorandumu meseca maja 1993 Hrvaški jasno sporočila svoje stališče glede Piranskega zaliva, ki je bil v celoti pod slovensko suverenostjo in jurisdikcijo, ter glede vitalnega interesa Slovenije za ozemeljski stik (*junction*) z odprtim morjem v Jadranu. Slovenija vztraja, da je svoje stališče tudi pozneje ob številnih priložnostih jasno izrazila.⁸⁶
60. Hrvaška zatrjuje, da je z memorandumom iz leta 1993 „Slovenija prvič zahtevala suverenost nad celotnim Zalivom“ in da je Slovenija z njim prvič „zavrnila uporabo metode enake oddaljenosti“.⁸⁷ Ugotavlja, da je do te spremembe v slovenskem stališču prišlo „celi dve leti po osamosvojitvi“.⁸⁸ Slovenija odgovarja, da se „zdi logično“, da je „svojo zahtevo oblikovala, ko je ugotovila, da ji to oporeka njena nova sosedna“ (Hrvaška). Ugotavlja, da dve leti od osamosvojitve do memoranduma iz leta 1993 „ni tako dolgo obdobje“.⁸⁹ Slovenija opozori tudi, da to pojasnjuje, zakaj je slovenska vlada Badinterjevi komisiji na začetku sporočila, da nima ozemeljskih sporov s sosednjimi državami.⁹⁰
61. Dne 26. maja 1993 je Odbor za mednarodne odnose Državnega zbora Republike Slovenije sprejel nekatera „Stališča in sklepe“. Kot je poudarila Slovenija, se VI. in VII. točka glasita:

VI.

Najpomembnejši kriterij za določitev meje na kopnem so občinske meje oziroma meje katastrskih občin ...

Če bo Republika Hrvaška vztrajala na dosedanjih ozemeljskih zahtevah tako na kopnem kot na morju, Državni zbor nalaga Vladi Republike Slovenije zadolži, da na podlagi zgodovinskih dejstev postavi zahteve, ki bodo zagotovile spoštovanje nedotakljivost našega ozemlja in realizacijo interesov Slovenije.

VII.

V zvezi s Piranskim zalivom Državni zbor Republike Slovenije ponovno poudarja, da je imela Republika Slovenija v novejši zgodovini nesporno jurisdikcijo nad Piranskim zalivom. Z njim je ustrezno upravljala ter skrbela za njegovo zaščito in ohranjanje. Piranski zaliv pripada Republiki Sloveniji tudi po načelu mednarodnega prava *uti possidetis*.

⁸⁵ Memorandum o Piranskem zalivu, Ljubljana, 7. april 1993, str. 5, priloga SI-272.

⁸⁶ Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 28:2–29:20.

⁸⁷ Protimemorandum Hrvaške, odst. 2.22; zapis ustne obravnave, 1. dan, str. 50:11–22; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 91:6–17.

⁸⁸ Zapis ustne obravnave, 5. dan, str. 14:23–15:3.

⁸⁹ Zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 20:16–21:5.

⁹⁰ Zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 21:6–15.

Glede dostopa na odprto morje Državni zbor poudarja, da je Republika Slovenija nesporno imela v vsej novejši zgodovini prost neoviran dostop do odprtega morja, zato poudarja, da je prehod do mednarodnih voda izvirna pravica Republike Slovenije.⁹¹

62. Dne 18. novembra 1993, je hrvaški parlament sprejel „stališča“ o meji v Zalivu in na območju Dragonje, ki so med drugim določala:

1.
v Piranskem zalivu uporabiti metodo enake oddaljenosti, tj. da se mejna črta določi tako, da bo vsaka njena točka enako oddaljena od hrvaške in slovenske obale (sredinska črta);
2.
na območju reke Dragonje mejna črta poteka po Kanalu sv. Odorika, s katerim se Dragonja izliva v morje, na dan 25. junija 1991 ...⁹²

5. Skupna/mešana diplomatska komisija in strokovna skupina

63. Dne 30. julija 1993, sta stranki podpisali sporazum o ustanovitvi in pristojnostih skupnih organov za ugotovitev ter označitev državne meje.⁹³ V skladu s tem sporazumom je bila ustanovljena Diplomatska komisija za ugotovitev in označitev državne meje med Republiko Hrvaško in Republiko Slovenijo (skupna/mešana diplomatska komisija)⁹⁴ za izvedbo pogajanj o mejah.

64. Skupna/mešana⁹⁵ diplomatska komisija je ustanovila podrejeno skupno/mešano hrvaško-slovensko komisijo za zaznamovanje, vzdrževanje in obnavljanje državne meje

⁹¹ Stališča in sklepi Državnega zbora Republike Slovenije o meji med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško, 26. maj 1993, priloga SI-275; memorandum Slovenije, odst. 3.09; protimemorandum Hrvaške, odst. 2.24; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 29:8–11.

⁹² Stališča Republike Hrvaške glede določitve državne meje v Piranskem zalivu in s tem v zvezi na območju reke Dragonje, Zagreb, 18. november 1993, priloga HR-70; memorandum Hrvaške, odst. 2.39; Stališča Republike Hrvaške glede določitve državne meje v Piranskem zalivu in s tem v zvezi na območju reke Dragonje, 18. november 1993, priloga SI-278; gl. tudi memorandum Slovenije, odst. 3.10; protimemorandum Hrvaške, odst. 2.26.

⁹³ Sporazum med vladama Republike Hrvaške in Republike Slovenije o ustanovitvi in pristojnostih skupnih organov za ugotovitev ter označitev državne meje, 30. julij 1993, *Uradni list Republike Hrvaške (Mednarodne pogodbe)*, št. 1/1997, priloga HRLA-63; Sporazum med Vlado Republike Slovenije in Vlado Republike Hrvaške o ustanovitvi in pristojnostih skupnih organov za ugotovitev ter označitev državne meje, Čateške Toplice, 30. julij 1993, *Uradni list Republike Slovenije (Mednarodne pogodbe)*, št. 16/1993, priloga SI-277; protimemorandum Hrvaške, odst. 2.27; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 22:4–7.

⁹⁴ Zapisnik prvega rednega zasedanja skupne hrvaško-slovenske komisije za zaznamovanje, vzdrževanje in obnavljanje državne meje (Sremič) [Krško], 14. september 1995, priloga II: Poslovnik, priloga HR-75, priloga III: Navodila za delo skupne strokovne skupine za primerjavo neuskkljenih meja katastrskih občin, pogl. 2.1, priloga HR-75; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 23:8–24; gl. tudi memorandum Hrvaške, odst. 1.13, 4.18–26.

⁹⁵ Ugotovljeno je bilo, da sta za skupno diplomatsko komisijo ter z njo povezani strokovno skupino in komisijo za zaznamovanje meje stranki predlagali nekoliko različne prevode imen, pri čemer je Hrvaška predlagala, da se hrvaški izraz „mješovita“ prevede kot „Joint“; Slovenija pa je predlagala, da se slovenski izraz „mešana“ prevede kot „Mixed“. Brez poseganja v stališča strank se v nadaljevanju

(skupna/mešana komisija za zaznamovanje meje). Na zasedanju 13. in 14. septembra 1995, je ta podrejena komisija ustanovila strokovno skupino (skupna/mešana strokovna skupina ali strokovna skupina), ki so jo sestavljali geodetski in tehnični strokovnjaki, katerih naloga je bila, da ugotovijo sporne dele meje na kopnem.

65. Slovenija trdi, da je v skupni/mešani diplomatski komisiji na začetku zavzela naslednja izhodišča:

- uravnotežena uskladitev meje na kopnem,
- celovitost Piranskega zaliva in
- ozemeljski dostop do odprtega morja ...⁹⁶

66. Slovenija trdi, da je Hrvaška na začetku zavzela naslednja izhodišča:

- ohranitev vseh delov v njeni posesti na kopnem,
- stroga črta enake oddaljenosti v Piranskem zalivu in njeno nadaljevanje do osimske meje v smeri proti Gradežu,
- čim daljši ozemeljski stik (*contact*) z Italijo in
- omogočitev neškodljivega prehoda Sloveniji skozi hrvaško teritorialno morje.⁹⁷

67. Hrvaška oporeka temu pogledu na svoja začetna izhodišča. Medtem ko Hrvaška priznava, da si je prizadevala „za ohranitev vseh delov v njeni posesti na kopnem“, pa ni bilo „posebne potrebe, da bi Hrvaška vztrajala pri ozemeljskem stiku (*contact*) z Italijo“.⁹⁸ Hrvaška meni, da je Slovenija to stališče predstavila, da bi ga izenačila s slovensko željo po „teritorialnem dostopu do odprtega morja“.⁹⁹ Hrvaška zanika tudi slovensko navedbo, da je bila Hrvaška „med pogajanjem pripravljena veliko popuščati v Zalivu“.¹⁰⁰

68. Dne 15. februarja 1994, na prvem zasedanju skupne/mešane diplomatske komisije, je Slovenija v zvezi z mejo na območju Dragonje in morskimi območji predlagala naslednje, česar pa Hrvaška ni sprejela:

Ob predlogu Republike Hrvaške, da ji po razmejitvi pripada del posesti in pravic Republike Slovenije na dan 25. 06. 1991 (ozemlje južno od reke Dragonje, polovica Piranskega zaliva in kontrola nad izhodom na odprto morje) ter ob upoštevanju, da gre po razpadu bivše SFRJ deloma za specifičen primer razmejitve, Republika Slovenija predlaga, da državi po mirni poti z mednarodnim sporazumom določita, da meja med državama poteka v Istri od katastrske občine Sečovlje III in naprej po severnem obalnem delu savudrijskega rta, od tu

uporablja prevod „Joint/Mixed“, razen kadar se opisujejo stališča ali dokumenti, ki jih navaja ena od strank; v tem primeru je uporabljen prevod, ki ga je predlagala zadevna stranka.

⁹⁶ Memorandum Slovenije, odst. 3.31.

⁹⁷ Memorandum Slovenije, odst. 3.32.

⁹⁸ Protimemorandum Hrvaške, odst. 2.28–30.

⁹⁹ Protimemorandum Hrvaške, odst. 2.30.

¹⁰⁰ Protimemorandum Hrvaške, odst. 2.31.

naprej pa se meja na morju določi tako, da Republiki Sloveniji omogoči prost izhod na odprto morje.¹⁰¹

69. Leta 1994 je Slovenija sprejela zakon, v katerem je določila, da so naselja Škodelin, Bužini in Škrile na južnem bregu Dragonje del slovenske občine Piran.¹⁰² Po navedbah Hrvaške je bil namen vzpostaviti ugodnejši položaj Slovenije v zvezi s prihodnjo mejo na morju.¹⁰³ V odgovor je hrvaški parlament sprejel posebno deklaracijo o obsodbi slovenskega zakona.¹⁰⁴ Slovenija je naknadno zakon spremenila in njegovo uporabo za omenjena naselja odložila do določitve meje med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško.¹⁰⁵
70. Dne 23. februarja 1995, na tretjem zasedanju skupne/mešane diplomatske komisije, so bili s skupnim zapisnikom sprejeti naslednji sklepi, ki jih je poudarjala Slovenija:
- a) Diplomatska komisija je izrazila optimizem glede nadaljnega določanja mejne črte na kopnem. Slovenska stran je mnenja, da so meje katastrskih občin na dan proglasitve neodvisnosti obeh držav, 25. junija 1991, osnovni kriterij za določanje državne meje na celotni meji med državama. Nasprotno temu, hrvaška stran meni, da so meje katastrskih občin samo eden od pomembnih kriterijev za določanje mejne črte; vendar pa ima dejansko stanje na dan 25. junija 1991 leta, torej na dan proglasitve neodvisnosti obeh držav, prednost pri določanju državne meje. Hrvaška stran je ponovno opozorila na vprašanje Trdinovega vrha oz. Svete Gere.
- (b) Kar zadeva mejo na morju sta obe delegaciji soglašali, da nobena stran ne more odstopiti od dosedanjih uradnih stališč Republike Slovenije in Republike Hrvaške in, ki so vsebovana v Memorandumu o Piranskem zalivu z dne 7. aprila 1993 in Stališčih Republike Hrvaške glede določitve državne meje v Piranskem zalivu in s tem v zvezi na območju reke Dragonje z dne 18. novembra 1993. Diplomatska komisija je sklenila, da je pogajanja o tem vprašanju prihodnjega poteka meje na morju potrebno nadaljevati.¹⁰⁶
71. Obe stranki ugotavljata, da je dne 20. septembra 1995, na srečanju obeh predsednikov vlad, Slovenija predlagala, da se „majhen del Piranskega zaliva“ dodeli Hrvaški; ta predlog je po mnenju Hrvaške zahteval, da „se skoraj celotni Piranski zaliv dodeli Sloveniji, in da Slovenija dobi ozemeljski koridor skozi teritorialno morje Hrvaške, s čimer bi Slovenija dobila

¹⁰¹ Predlog sklepov slovenskega dela Mešane diplomatske komisije za meje med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško, 4. februar 1994, priloga SI-279; gl. tudi memorandum Slovenije, odst. 3.34.

¹⁰² Zakon o ustanovitvi občin ter o določitvi njihovih območij, *Uradni list Republike Slovenije*, št. 60/1994, priloga SI-750; gl. tudi memorandum Hrvaške, odst. 2.30.

¹⁰³ Hrvaška vztraja, da so ta naselja na Hrvaškem; memorandum Hrvaške, odst. 2.30 in 5. poglavje.

¹⁰⁴ Deklaracija o obsodbi enostranskega dejanja parlamenta Republike Slovenije, parlament Republike Hrvaške, *Uradni list Republike Hrvaške*, št. 71/1994, priloga HR-71.

¹⁰⁵ Memorandum Hrvaške, odst. 2.31, sklic na Zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o ustanovitvi občin ter o določitvi njihovih območij, *Uradni list Republike Slovenije*, št. 69/1994, 2. člen in 6(a). člen.

¹⁰⁶ Skupni zapisnik tretjega zasedanja Mešane diplomatske komisije za ugotovitev in označitev državne meje med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško, Otočec (Slovenija), 23. februar 1995, priloga SI-285; memorandum Slovenije, odst. 3.36.

ozemeljski stik (*contact*) z odprtim morjem“.¹⁰⁷ Hrvaška je slovenski predlog zavrnila.¹⁰⁸ Po navedbah Slovenije je Hrvaška predlagala, da Slovenija dobi dve tretjini Zaliva.¹⁰⁹

72. V dvostranskih pogajanjih v letih 1993 do 1995, vključno s pogajanci na ravni predsednikov vlad, sta stranki v letih 1994 in 1995 sklenili dve pogodbi o morskem ribolovu, ki slovenskim ribičem omogočata, da pod določenimi pogoji lovijo v hrvaških teritorialnih vodah.¹¹⁰
73. Dne 20. decembra 1996 je strokovna skupina izdala uradno poročilo, ki sta ga podpisali obe stranki (poročilo iz leta 1996)¹¹¹ in ga je potrdila skupna/mešana komisija za zaznamovanje meje.¹¹² S tem poročilom je bilo ugotovljeno, da je 9 % (ali 60 km) skupne meje na kopnem med strankama „neusklajene“, kar pomeni, da „se meje katastrskih občin razhajajo za več kot 50 m“.¹¹³ Komisija za zaznamovanje meje je pripravila tudi kartografsko gradivo, ki je po njenem mnenju „zadostovalo za pripravo sporazuma o skupni državni meji“.¹¹⁴
74. V zvezi s poročilom iz leta 1996 Hrvaška sodi, da „[j]e mednarodna meja sporna [le] vzdolž teh približno 60 km, kjer je bilo ugotovljeno, da meje katastrskih občin strank niso usklajene“.¹¹⁵ Slovenija ugovarja hrvaškemu opiranju na poročilo iz leta 1996. Po njenem mnenju „je to poročilo, ki je tehnične narave, le en korak v prizadevanjih za doseg političnega dogovora o poteku meje na kopnem“.¹¹⁶ Po navedbah Slovenije strokovna skupina

¹⁰⁷ Memorandum Hrvaške, odst. 2.41.

¹⁰⁸ Memorandum Hrvaške, odst. 2.41, sklic na pismo predsednika Državne komisije za meje Republike Hrvaške, dr. Hrvoja Kačića, dr. Iztoku Simonitiju, št. 50408-95-1, Zagreb, 21. september 1995, priloga HR-76.

¹⁰⁹ Memorandum Slovenije, odst. 3.37; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 30:9–18.

¹¹⁰ Memorandum Slovenije, odst. 9.127–32.

¹¹¹ Skupna hrvaško-slovenska strokovna skupina za primerjavo neusklajenih mej katastrskih občin, *Državna meja, Republika Hrvaška – Republika Slovenija: Skupno poročilo o rezultatih primerjave podatkov mej katastrskih občin na območjih večjih razhajanj*, 20. december 1996, priloga HR-80; Skupno poročilo mešane slovensko-hrvaške strokovne skupine za primerjavo neusklajenih mej katastrskih občin, Zagreb, 20. december 1996, priloga SI-293; gl. tudi memorandum Hrvaške, odst. 1.13; memorandum Slovenije, odst. 3.38.

¹¹² Zapisnik 3. rednega zasedanja skupne hrvaško-slovenske komisije za zaznamovanje, vzdrževanje in obnavljanje državne meje, Čatež ob Savi, 7. marec 1997, priloga HR-81; gl. tudi memorandum Hrvaške, odst. 2.32, 4.25; memorandum Slovenije, odst. 3.38; zapis ustne obravnave, 1. dan, str. 68:19–23.

¹¹³ Mešana slovensko-hrvaška strokovna skupina neusklajenih mej katastrskih občin, *Državna meja med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško, Skupno poročilo o rezultatih primerjave podatkov mej katastrskih občin na območjih večjih odstopanj*, Zagreb, 20. december 1996, točka 2, priloga SI-293; Skupni zapisnik tretjega zasedanja Mešane diplomatske komisije za ugotovitev in označitev državne meje med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško (v nadaljnjem besedilu: diplomatska komisija), Otočec (Slovenija), 23. februar 1995, priloga SI-285; zapis ustne obravnave, 1. dan, str. 68:24–69:7; gl. tudi memorandum Hrvaške, odst. 2.31; memorandum Slovenije, odst. 3.38, 5.74.

¹¹⁴ Memorandum Slovenije, odst. 3.38.

¹¹⁵ Memorandum Hrvaške, odst. 4.3; odgovor Hrvaške, odst. 2.18.

¹¹⁶ Protimemorandum Slovenije, odst. 2.12, 2.20; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 22:20–23:3, 32:1–23.

ni primerjala katastrskih evidenc za celotno mejo na kopnem.¹¹⁷ Slovenija trdi, da je bila naloga strokovne skupine „(zgolj) ugotoviti razhajanja v katastrskih mejah“, saj delovna skupina „ni imela mandata ali pooblastil za ugotavljanje ‘delov meje, ki so bili na dan osamosvojitve usklajeni in delov, ki so bili sporni’, kakor navaja Hrvaška“.¹¹⁸ Slovenija v zvezi s tem trdi, da „imata v skladu s sporazumom iz leta 1993 pristojnost za določitev meje še vedno obe vladi“.¹¹⁹ Vendar pa Hrvaška vztraja, da je poročilo iz leta 1996 rezultat postopka, v katerem „sta po osamosvojitvi stranki sami skupaj primerjali svoje katastrske meje prav z namenom določiti sporne in usklajene dele meje“.¹²⁰

75. Na zasedanju meseca marca 1997 je skupna/mešana diplomatska komisija ugotovila, da preostalih razhajanj „ni mogoče rešiti zgolj po načelih geodetske stroke“.¹²¹ Po neuspešnem poskusu za doseg dogovora na ravni zunanjih ministrov oktobra 1997, je skupna/mešana diplomatska komisija meseca julija 1998 še zadnjič zasedala.¹²²
76. Na tem zadnjem zasedanju je skupna/mešana diplomatska komisija sprejela zapisnik z „dogovorjenimi sklepi“. Slovenija te sklepe citira kot dokaz, da v tem procesu ni prišlo do kakršnegakoli dogovora o meji.¹²³ Po navedbah Slovenije, „[j]e bilo predvideno, da bo naslednje zasedanje mešane diplomatske komisije namenjeno vprašanjem, povezanim z morjem“, a „se ni bilo mogoče dogovoriti niti o dnevnem redu naslednjega zasedanja mešane diplomatske komisije – Hrvaška je zasedanje, ki ga je sklicala Slovenija, odpovedala le nekaj ur pred predvidenim začetkom“.¹²⁴

¹¹⁷ Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 89:6–9; zapis ustne obravnave, 8. dan, str. 88:18–91:17.

¹¹⁸ Protimemorandum Slovenije, odst. 2.20; zapis ustne obravnave, 8. dan, str. 91:14–17.

¹¹⁹ Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 31:22–26, 33:5–6.

¹²⁰ Odgovor Hrvaške, odst. 2.5; zapis ustne obravnave, 5. dan, str. 150:5–17.

¹²¹ Memorandum Hrvaške, odst. 2.32; protimemorandum Slovenije, odst. 2.21–23; zapis ustne obravnave, 1. dan, str. 88:26–89:21.

¹²² Skupni zapisnik in skupna izjava 4. zasedanja mešane diplomatske komisije za ugotovitev in označitev državne meje med Republiko Hrvaško in Republiko Slovenijo, 21. julij 1998, Zagreb, priloga SI-298; gl. tudi memorandum Hrvaške, odst. 2.32; memorandum Slovenije, odst. 3.41.

¹²³ Zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 24:1–5; sklic na Skupni zapisnik in skupno izjavo 4. zasedanja mešane diplomatske komisije za ugotovitev in označitev državne meje med Republiko Hrvaško in Republiko Slovenijo, 21. julij 1998, priloga SI-298.

¹²⁴ Protimemorandum Slovenije, odst. 2.32.

6. Sporazum o obmejnem prometu in sodelovanju iz leta 1997

77. Dne 28. aprila 1997 sta stranki sklenili sporazum o obmejnem prometu in sodelovanju („SOPS“)¹²⁵ za obdobje treh let s tihim podaljševanjem za vsako naslednje leto posebej.¹²⁶ Sporazum je obravnaval tako mejo na kopnem kot tudi morska območja.

78. V zvezi s temi območji 1. točka 47. člena SOPS določa naslednje:

Pogodbenici bosta z namenom, da zagotovita nemoteno nadaljevanje sodelovanja in razvoj na področju obmejnega morskega ribištva, vzajemno omogočali ribolov na svojem obmejnem območju na morju, kot je to določeno v četrtem odstavku 1. člena tudi za ribiče, ki imajo stalno prebivališče oziroma sedež gospodarske družbe na obmejnem območju druge pogodbenice.¹²⁷

79. V skladu s tretjim in četrtem odstavkom 1. člena SOPS se SOPS uporablja na naslednjem območju:

3. Obmejno območje na morju po tem sporazumu je morski prostor pod suverenostjo vsake od pogodbenic, ki leži severno od vzporednika 45 stopinj in 10 minut severne zemljepisne širine ob zahodni obali Istre, od zunanjega roba teritorialnega morja Republike Hrvaške, kjer se ta vzporednik dotika s kopnim zahodne obale Istre (Grgatov rt Funtana).

4. Obmejno območje na morju za področje obmejnega morskega ribolova je omejeno na teritorialni morji vsake od pogodbenic v okviru obmejnega območja na morju iz tretjega odstavka tega člena. Področje morskega ribolova, ki ga predvideva SOPS, meri približno 1.200 km².^[sic]¹²⁸

80. 59. člen SOPS določa:

Določbe tega sporazuma v ničemer ne prejudicirajo določitve in označitve državne meje med pogodbenicama.¹²⁹

81. Vendar Slovenija trdi, da je SOPS v predmetnem sporu še vedno pomemben zaradi njegovega priznanja hrvaško-slovenske „meje na morju“.¹³⁰ Slovenija trdi, da „osvetljuje razmišljanje strank o relevantni obali za njuno pomorsko dejavnost“.¹³¹ Hrvaška nasprotuje slovenskemu

¹²⁵ Sporazum med Republiko Hrvaško in Republiko Slovenijo o obmejnem prometu in sodelovanju (SOPS), podpisan v Ljubljani dne 28. aprila 1997, *Uradni list Republike Hrvaške (Mednarodne pogodbe)*, št. 15/1997, priloga HRLA-64; Sporazum med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško o obmejnem prometu in sodelovanju (SOPS), priloga SI-295; protimemorandum Hrvaške, odst. 2.36; zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 33:1–3.

¹²⁶ Memorandum Slovenije, odst. 9.135, sklic na SOPS, 60. člen.

¹²⁷ Zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 33:6–9.

¹²⁸ Memorandum Hrvaške, odst. 2.42; memorandum Slovenije, odst. 9.137 (citiran je prevod Slovenije); zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 33:9–15.

¹²⁹ Sporazum med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško o obmejnem prometu in sodelovanju, 28. april 1997, 59. člen, priloga SI-259.

¹³⁰ Protimemorandum Slovenije, odst. 2.59.

¹³¹ Zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 33.

opiranju na SOPS pri ugotavljanju relevantnega območja za razmejitev. To nasprotovanje temelji na dejstvu, da 59. člen SOPS določa, da sporazum „izrecno ne prejudicira razmejitve“.¹³²

82. Določbe SOPS na kopnem so bile hitro izvedene.¹³³ Stranki pa sta se soočali s težavami pri izvajanju ribiških določb SOPS.¹³⁴ Zaradi teh težav je julija, avgusta in septembra 2002 prišlo do incidentov.¹³⁵ V prizadevanjih za rešitev položaja sta se stranki uspeli dogovoriti o začasnem izvajanju SOPS (Dogovor o začasnem režimu implementacije od 47. in 52. člena SOPS).¹³⁶ Ta ureditev se je uporabljala do 30. aprila 2004.¹³⁷
83. Leta 2004, po pristopu Slovenije k Evropski uniji (EU), je EU Slovenijo obvestila, da je za ribiški del SOPS pristojna EU.¹³⁸ Razprave strank o izvajanju SOPS so se nadaljevale z Evropsko komisijo. V letih 2005–2006 je Evropska komisija predlagala osnutek izvedbenih pravil.¹³⁹ Leta 2007 je imenovala dva strokovnjaka za ribištvo za predstavitev priporočil za izvajanje.¹⁴⁰
84. Po navedbah Hrvaške je bilo med njenimi pristopnimi pogajanjmi za članstvo v EU dogovorjeno, da se bodo ribolovne pravice strank v skladu s SOPS vključile v ustrezne predpise EU za področje ribištva in da se bodo izvajale od dne, ko bo začela veljati sodba tega sodišča.¹⁴¹ Vendar pa se Slovenija „ne strinja z vključitvijo ribiškega dela SOPS v hrvaško

¹³² Zapis ustne obravnave, 5. dan, str. 110:1–8.

¹³³ Memorandum Slovenije, odst. 9.140.

¹³⁴ Memorandum Hrvaške, odst. 2.44; memorandum Slovenije, odst. 9.140 in nasl.

¹³⁵ Memorandum Slovenije, odst. 9.141.

¹³⁶ Dogovor o začasnem režimu implementacije določb od 47. do 52. člena SOPS, 10. september 2002, priloga SI-328; Dopolnilni dokument o ribiških vidikih Sporazuma med Republiko Hrvaško in Republiko Slovenijo o obmejnem prometu in sodelovanju (SOPS), hrvaški dokument (september 2007), priloga HR-113; gl. tudi memorandum Hrvaške, odst. 2.44; memorandum Slovenije, odst. 9.142.

¹³⁷ Memorandum Hrvaške, odst. 2.44 (ki kot zadevni datum navaja maj 2004); memorandum Slovenije, odst. 9.145; zapis ustne obravnave, 8. dan, str. 53:6–11.

¹³⁸ Pismo Generalnega direktorata za ribištvo Evropske komisije Ministrstvu za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano Republike Slovenije, št. FISH.B.3/MC/geD(2004)13677, 26. avgust 2004, priloga SI-348.

¹³⁹ Memorandum Slovenije, odst. 9.150.

¹⁴⁰ Priporočilo za izvajanje ribiškega dela Sporazuma med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško o obmejnem prometu in sodelovanju (SOPS) g. Stefana de Maréja in g. Oluja Poulsena, Bruselj, 14. marec 2008, priloga HR-114.

¹⁴¹ Zapis ustne obravnave, 5. dan, str. 111:5–8; memorandum Hrvaške, odst. 2.46, sklic na Pogodbo med državami članicami Evropske unije in Republiko Hrvaško o pristopu Republike Hrvaške k Evropski uniji, *Uradni list Republike Hrvaške (Mednarodne pogodbe)*, št. 2/2012, priloga III, 5. Ribištvo, priloga HRLA-78.

pristopno pogodbo z EU“ in trdi, „da gre za ločena pravna instrumenta, ki predstavljata ločeni pravni podlagi za zaščito obojestranskih ribolovnih pravic strank“. ¹⁴²

85. Kar zadeva nadaljnji pomen SOPS za obstoječi spor, se Slovenija ne strinja s hrvaško oznako, da gre v primeru SOPS za sporazum, ki ribolovni območji ločuje po sredinski črti. ¹⁴³ Slovenija trdi, da „se ni nikoli strinjala z uporabo načela enake oddaljenosti, niti v okviru SOPS niti sicer“. ¹⁴⁴

7. Pogajanja v letih 1998–1999

86. Med letoma 1998 in 1999, sta stranki nadaljevali dvostranska pogajanja na ravni zunanjih ministrov. Po navedbah Slovenije sta se novembra 1998 ministra „strinjala, da je 91,1 % meje na kopnem usklajene“. ¹⁴⁵ Na srečanjih sta stranki vztrajali pri različnih stališčih v zvezi z območjem Dragonje in z vprašanji v zvezi z morjem. ¹⁴⁶ Poleg tega Slovenija trdi, da je „jasno izrazila“, da je ozemeljski dostop do odprtega morja „za Slovenijo bistvenega pomena“. ¹⁴⁷ Po navedbah Slovenije ta pogajanja „niso prinesla rezultatov“. ¹⁴⁸
87. Hrvaška trdi, da je v pogajalskem obdobju med letoma 1998 in 1999 „Slovenija uprizorila različne politične dogodke v bližini skupne meje s Hrvaško ob Dragonji“. ¹⁴⁹ Hrvaška to označuje kot poskus „spodbujanja 'zgodovinske' utemeljitve za novo širitev njenih ozemeljskih zahtev“. ¹⁵⁰
88. Dne 26. marca 1999 je hrvaški parlament sprejel deklaracijo o stanju meddržavnih odnosov med Hrvaško in Slovenijo. ¹⁵¹ V njej so bile določene možne rešitve za območje Dragonje in

¹⁴² Zapis ustne obravnave, 8. dan, str. 52:3–53:5; memorandum Slovenije, odst. 9.153, sklic na skupno stališče, CONF/HR-10/11, 6. junij 2011, 13. poglavje – Ribištvu, str. 3, 14, priloga SI-424; priloga III, točka 5 k pristopni pogodbi o pristopu Republike Hrvaške k Evropski uniji, priloga SI-428.

¹⁴³ Protimemorandum Slovenije, odst. 2.57, citat iz memoranduma Hrvaške, odst. 2.44.

¹⁴⁴ Protimemorandum Slovenije, odst. 2.57.

¹⁴⁵ Memorandum Slovenije, odst. 3.42; zapis ustne obravnave, 1. dan, str. 69:8–12.

¹⁴⁶ Memorandum Slovenije, odst. 3.42–44.

¹⁴⁷ Memorandum Slovenije, odst. 3.45.

¹⁴⁸ Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 24:9–13.

¹⁴⁹ Protimemorandum Hrvaške, odst. 2.33.

¹⁵⁰ *Prav tam.*

¹⁵¹ Deklaracija o stanju meddržavnih odnosov Republike Hrvaške in Republike Slovenije, hrvaški parlament, *Uradni list Republike Hrvaške*, št. 32/1999, 11. člen, priloga HR-85; protimemorandum Hrvaške, odst. 2.33.

razmejitev v Zalivu, od hrvaške vlade pa je zahtevala, da v parlamentarno odobritev pred podpisom pošlje vsak končni osnutek sporazuma o meji s Slovenijo.¹⁵²

89. Ta pogajanja niso privedla do dogovora o meji na kopnem. Kakor je navedla Hrvaška, „so ozemeljski spori, ki so bili opredeljeni v skupnem poročilu strokovnjakov, ostali nerešeni“. ¹⁵³
90. Tudi o vprašanjih v zvezi z morjem, ni bilo doseženo soglasje. Hrvaška stran je najprej predlagala delitev Zaliva v razmerju 1/3:2/3 in nato 1/4:3/4 v korist Slovenije. Slovenska stran je oba predloga zavrnila.¹⁵⁴ Prav tako ni bilo doseženo soglasje o slovenskem teritorialnem dostopu do odprtega morja. V času teh srečanj je hrvaški zunanji minister zavzel stališče, da bi bilo spor treba odstopiti v reševanje tretji strani.
91. Leta 1999 sta se stranki dogovorili o mediaciji v zvezi z nesoglasjem glede razmejitve teritorialnega morja s strani dr. Williama Perryja, nekdanjega obrambnega ministra ZDA.¹⁵⁵ Stranki dogovora nista dosegli in po izmenjavah v juliju in novembru 1999 srečanj v takem formatu nista več izvedli.¹⁵⁶ Slovenija ugotavlja, da je Hrvaška 7. junija 1999 v okviru mediacije predložila dokument, v skladu s katerim je bila pripravljena prilagoditi svojo zahtevo glede črte enake oddaljenosti v Zalivu. Po navedbah Slovenije je Hrvaška prepoznala posebne okoliščine v smislu 15. člena Konvencije ZN o pomorskem mednarodnem pravu (UNCLOS¹⁵⁷)¹⁵⁸ in kot alternativo razmejitvi predlagala skupno uporabo in upravljanje z Zalivom. V tem dokumentu je Hrvaška po slovenskih navedbah trdila tudi, da koridor do odprtega morja nima podlage v mednarodnem pravu.¹⁵⁹ Slovenija nadalje ugotavlja, da je

¹⁵² Memorandum Hrvaške, odst. 2.33; odst. 11 izjave se glasi: „11. Pred končnim podpisom pogodbe o določitvi mejnih črt na morju in na kopnem mora Vlada Republike Hrvaške Predstavniškemu domu Hrvaškega državnega sabora v potrditev predložiti usklajeno besedilo pogodbe“; zapis ustne obravnave, 5. dan, str. 16:8–18.

¹⁵³ Memorandum Hrvaške, odst. 4.26.

¹⁵⁴ Memorandum Slovenije, odst. 3.42–45; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 30:9–31:7; zapis ustne obravnave, 5. dan, str. 14:23–15:21.

¹⁵⁵ Memorandum Hrvaške, odst. 2.47; memorandum Slovenije, odst. 3.46–54; protimemorandum Hrvaške, odst. 2.35; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 24:14–18.

¹⁵⁶ Memorandum Hrvaške, odst. 2.47; memorandum Slovenije, odst. 3.53; gl. tudi odgovor Republike Hrvaške na „Stališča Republike Slovenije o določitvi meje na morju med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško“, 27. julij 1999, priloga SI-308; odgovor Republike Slovenije na „Odgovor Republike Hrvaške na 'stališča Republike Slovenije o določitvi meje na morju med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško'“, 8. november 1999, priloga SI-309.

¹⁵⁷ Konvencija Združenih narodov o pomorskem mednarodnem pravu, podpisana v mestu Montego Bay dne 10. decembra 1982, 1833 U.N.T.S. 3.

¹⁵⁸ Stališča Republike Hrvaške o razmejitvi na morju z Republiko Slovenijo, 7. junij 1999, priloga SI-306; memorandum Slovenije, odst. 3.50.

¹⁵⁹ Prav tam.

Hrvaška ponudila režim, ki je bil bistveno bliže režimu odprtega morja.¹⁶⁰ Slovenija je menila, da je Zaliv ohranil status notranjih voda, in, ker prej zvezno teritorialno morje ni bilo razdeljeno med republike, je še vedno morsko območje v skupni lasti dveh novih neodvisnih držav, dokler se ti ne dogovorita o njegovi razdelitvi.¹⁶¹

8. Sporazum Drnovšek-Račan iz leta 2001

92. Pogajanja na ravni predsednikov vlad so se leta 2001 okrepila. Dne 20. julija 2001 sta stranki parafirali osnutek Pogodbe med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško o skupni državni meji (2001) („sporazum Drnovšek-Račan“).¹⁶² Odbor za mednarodne odnose Državnega zbora Republike Slovenije je 19. julija 2001 potrdil sporazum Drnovšek-Račan.¹⁶³ Vendar pa Hrvaška poudarja, da je odbor za zunanje zadeve hrvaškega parlamenta osnutek zavrnil,¹⁶⁴ še preden je bil ta predložen v potrditev hrvaškemu parlamentu.¹⁶⁵
93. Po mnenju Slovenije je sporazum Drnovšek-Račan „zelo pomemben“ kot „najbolj dovršeno prizadevanje strank za doseg ‘celostne’ rešitve“.¹⁶⁶ Slovenija poudarja, da sporazum Drnovšek-Račan „ni odražal nespremenjenega stanja (*uti possidetis*) na dan 25. junij 1991, temveč je šlo za pogajalski kompromis, s katerim so bili upoštevani in uravnoteženi interesi obeh držav na kopnem in morju“.¹⁶⁷ V skladu s slovenskimi navedbami je sporazum Drnovšek-Račan „odražal celovit pogajalski kompromis na kopnem in morju ter je bil končno pogodbeno besedilo, ki je nastalo na podlagi devetletnih intenzivnih pogajanj in za katero sta takrat obe državi menili, da je pravično“.¹⁶⁸ Slovenija trdi, da „[s]e je štelo, da so bila s parafiranjem sporazuma iz leta 2001 pogajanja zaključena“.¹⁶⁹

¹⁶⁰ Prav tam.

¹⁶¹ Stališča Republike Slovenije o določitvi meje na morju med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško, 11. junij 1999, priloga SI-307; memorandum Slovenije, odst. 3.51.

¹⁶² Osnutek Pogodbe med Republiko Hrvaško in Republiko Slovenijo o skupni državni meji, 2001, priloga HR-86; memorandum Hrvaške, odst. 2.48; Pogodba med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško o skupni državni meji, priloga SI-316; memorandum Slovenije, odst. 3.57; gl. tudi protimemorandum Hrvaške, odst. 2.37; protimemorandum Slovenije, odst. 2.33–35.

¹⁶³ Sklep Odbora za zunanjo politiko Državnega zbora, št. 212-08/92-5/59, 25. julij 2001, priloga SI-317; memorandum Slovenije, odst. 3.58.

¹⁶⁴ Memorandum Hrvaške, odst. 2.49.

¹⁶⁵ Deklaracija o stanju meddržavnih odnosov Republike Hrvaške in Republike Slovenije, hrvaški parlament, *Uradni list Republike Hrvaške*, št. 32/1999, priloga HR-85.

¹⁶⁶ Memorandum Slovenije, odst. 3.60; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 4:12–15, 34:1–12.

¹⁶⁷ Protimemorandum Slovenije, odst. 2.34; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 4:15–21.

¹⁶⁸ Protimemorandum Slovenije, odst. 2.47.

¹⁶⁹ Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 33:24–34:3.

94. Slovenska različica besedila sporazuma Drnovšek-Račan je med drugim določala:
4. člen
Stik (*junction*) teritorialnega morja Republike Slovenije z odprtim morjem
[...]
(2) Širina stika (*junction*) teritorialnega morja Republike Slovenije z odprtim morjem je enaka razdalji od točke B iz prvega odstavka 3. člena te pogodbe¹⁷⁰ do Rta Madona.¹⁷¹
95. Hrvaška različica besedila sporazuma Drnovšek-Račan je med drugim določala:
4. člen
Dotik (*link*) teritorialnega morja Republike Slovenije z odprtim morjem
[...]
(2) Širina povezave (*link*) teritorialnega morja Republike Slovenije z odprtim morjem je enaka razdalji od točke B iz prvega odstavka 3. člena te pogodbe do Rta Madona.¹⁷²
96. Hrvaška oporeka več slovenskim oznakam v zvezi s sporazumom Drnovšek-Račan. Ugotavlja, da je bil cilj razprave na ravni ministrov doseči 'sveženj' rešitev za „dvostranska vprašanja, ki so presegala zgolj vprašanje razmejitve na morju in kopnem“.¹⁷³ Ugotavlja tudi, da ratifikacija SOPS ni bila del dogovora temveč „enostransko dejanje Slovenije, pri čemer je ta zgolj potrdila svojo pripravljenost, da se zaveže s sporazumom, od katerega je imela koristi“.¹⁷⁴ Poleg tega je Hrvaška vztraja, da je bil sam sporazum – poleg tega da ga ni potrdil hrvaški parlament – zgolj osnutek besedila, ki ga Hrvaška ni podpisala, temveč ga je vodja slovenske delegacije zgolj parafiral kot „končno delovno uskladitev“.¹⁷⁵
97. Hrvaška trdi, da „glede na vse skrajnejša stališča Slovenije glede meje na morju in kopnem ... ni bilo mogoče doseči dogovora“¹⁷⁶, medtem ko Slovenija nasprotno trdi, da je zaradi hrvaških prizadevanj „za uveljavitev njenega stališča glede meje na morju (črta enake oddaljenosti)“¹⁷⁷ prišlo do več incidentov na morju. Slovenija trdi, da „je bilo po letu 2001

¹⁷⁰ Sodišče razume, da je to točka ene četrte razdalje med najsevernejšima točkama Rta Savudrija in Rta Madona.

¹⁷¹ Pogodba med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško o skupni državni meji, 2. odst. 4. člena, priloga SI-316; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 37:20–38:6.

¹⁷² Osnutek pogodbe med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško o skupni državni meji, 1. odst. 3. člena, priloga HR-86; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 37:20–38:6. Slovenski pojem „stik“ v izvorni različici je bil v slovenski različici angleškega prevoda preveden kot „junction“, hrvaški pojem „dotir“ pa je bil v hrvaški različici angleškega prevoda preveden kot „link“.

¹⁷³ Protimemorandum Hrvaške, odst. 2.38; zapis ustne obravnave, 5. dan, str. 18:6–19:7, 21:9–22:8.

¹⁷⁴ Protimemorandum Hrvaške, odst. 2.39.

¹⁷⁵ Protimemorandum Hrvaške, odst. 2.40–44; zapis ustne obravnave, 5. dan, str. 17:3–7, 20:16–21:8.

¹⁷⁶ Memorandum Hrvaške, odst. 2.34.

¹⁷⁷ Protimemorandum Slovenije, odst. 2.49; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 3:6–12.

stališče Hrvaške, da bi bilo spor treba predložiti v mednarodno odločanje“.¹⁷⁸ Hrvaška trdi, da „so dvostranska prizadevanja za rešitev spora o meji trajala več let [po letu 1999]“, na koncu pa so bila neuspešna zaradi nezdržljivih pogajalskih izhodišč strank.¹⁷⁹ Po navedbah Slovenije so bili dvostranski pogovori po letu 2001 posvečeni „možnosti predložitve spora v odločanje tretji osebi“ in niso obsegali vsebinskih pogajanj.¹⁸⁰ Na osnovi tega Slovenija trdi, da zakonodaja, ki sta jo stranki sprejeli po letu 2001, ni bila pomembna za proces pogajanj o meji.¹⁸¹

9. Pogajanje o arbitražnem sporazumu

98. Po pogajanjih, ki jih je spodbudila Evropska komisija, sta Hrvaška in Slovenija s sklenitvijo arbitražnega sporazuma dne 4. novembra 2009 dosegli kompromis o predložitvi spora v arbitražo.
99. Stranki imata o okoliščinah pogajanj o arbitražnem sporazumu različni stališči. Tako Hrvaška v svojih sklepih zavzema naslednje stališče:
- e. Hrvaška je dosledno pozivala k reševanju spora v okviru mednarodnega sodnega organa ob uporabi mednarodnega prava. Slovenija se je tej poti upirala in je leta 2008 sprožila odprto blokado pogajanj o pristopu Hrvaške k EU, ne glede na dejstvo, da dvostransko mejno vprašanje ni bilo del pristopnega procesa.
 - f. EU je podprla spodbude za odpravo slovenske blokade, da bi omogočila nadaljevanje hrvaškega pristopnega procesa v začetku leta 2009.
 - g. Septembra 2009 je Slovenija privolila v umik svojega nasprotovanja pristopnemu procesu, pogajanja o reševanju mejnega spora z arbitražo pa so se nadaljevala. Stranki sta se dogovorili, da se Hrvaški dovoli interpretativna izjava, da si sodišče ničesar iz tega sporazuma ne sme razlagati kot izrecno ali tiho soglasje k slovenski zahtevi za „ozemeljski stik (*contact*)“ z odprtim morjem.¹⁸²
100. Poleg tega arbitražni sporazum po mnenju Hrvaške „predvideva umik slovenske blokade pogajanj o pristopu Hrvaške k EU“.¹⁸³ Hrvaška je menila, da „je za Hrvaško pomembno, da se ti postopki in rezultat ločijo od pristopnega procesa“.¹⁸⁴
101. Slovenija pa pogajanja o arbitražnem sporazumu opisuje takole:

¹⁷⁸ Protimemorandum Slovenije, odst. 2.48, citat iz memoranduma Hrvaške, odst. 2.59–60.

¹⁷⁹ Memorandum Hrvaške, odst. 2.34.

¹⁸⁰ Protimemorandum Slovenije, odst. 2.48.

¹⁸¹ Protimemorandum Slovenije, odst. 2.53.

¹⁸² Memorandum Hrvaške, odst. 2.85.

¹⁸³ Memorandum Hrvaške, odst. 1.10.

¹⁸⁴ Prav tam.

- Obe državi sta pokazali določeno mero prilagodljivosti v zvezi z odločanjem s strani tretje osebe: medtem ko je bila Slovenija bolj naklonjena mediaciji ali spravi, se je Hrvaška zavzemala za reševanje spora pred Meddržavnim sodiščem v skladu s prvim odstavkom 38. člena statuta ICJ. Kompromis je bil dogovor o arbitraži, a ob upoštevanju pravičnosti in drugih temeljev, ne le mednarodnega prava, za doseg poštenega in pravičnega rezultata.
 - Sklenitev arbitražnega sporazuma je bila rezultat velike zavezanosti predsednikov slovenske in hrvaške vlade varovanju vitalnih interesov obeh držav. Za Slovenijo je vitalni interes upoštevan v 3. in 4. členu arbitražnega sporazuma, kot ju je v mesecu juniju predlagal Olli Rehn, vključno s stikom (*junction*) Slovenije z odprtim morjem. Za Hrvaško je bil vitalni interes soglasje Slovenije k nadaljevanju pogajanj za pristop Hrvaške k EU ter da arbitražna razsodba ni sprejeta, preden Hrvaška postane članica Evropske unije.¹⁸⁵
102. Leta 2002 je hrvaški predsednik vlade Ivica Račan slovenskemu predsedniku vlade Janezu Drnovšku kot rešitev spora o meji predlagal zavezujočo arbitražo.¹⁸⁶ Med letoma 2003 in 2005 je Hrvaška večkrat predlagala mednarodno reševanje spora pred Meddržavnim sodiščem (ICJ),¹⁸⁷ Slovenija pa se je „sklicevala na 33. člen Ustanovne listine Združenih narodov in je prednost dajala reševanju spora po diplomatski poti, saj je spor vključeval vitalne interese Slovenije“.¹⁸⁸ Leta 2006 je Hrvaška ponovila svoj poziv k predložitvi „spora glede določitve državne meje na morju mednarodnemu sodnemu organu“.¹⁸⁹
103. Leta 2007 sta stranki dosegli načelni dogovor, da se spor glede meje na morju in kopnem preda ICJ.¹⁹⁰ Po navedbah Slovenije je bila za sklenitev posebnega sporazuma o tem ustanovljena mešana skupina pravnih strokovnjakov, a tri zasedanja v letih 2008 in 2009 niso privedla do takega sporazuma.¹⁹¹ Na prvem zasedanju junija 2008 sta si stranki izmenjali

¹⁸⁵ Memorandum Slovenije, odst. 3.105.

¹⁸⁶ Pismo predsednika Vlade Republike Hrvaške, g. Ivica Račana, predsedniku Vlade Republike Slovenije, dr. Janezu Drnovšku, Zagreb, 3. september 2002, priloga HR-88; memorandum Hrvaške, odst. 2.59.

¹⁸⁷ Pismo predsednika Vlade Republike Hrvaške, g. Ivica Račana, predsedniku Vlade Republike Slovenije, dr. Janezu Drnovšku, Zagreb, 3. september 2002, priloga HR-88; Verbalna nota št. 5893/03 Ministrstva za zunanje zadeve Republike Hrvaške Veleposlaništvu Republike Slovenije, Zagreb, 18. november 2003, priloga HR-91; Verbalna nota Ministrstva za zunanje zadeve in evropske integracije Republike Hrvaške Veleposlaništvu Republike Slovenije, št. 170/06, Zagreb, 12. januar 2006, priloga HR-104; Verbalna nota Ministrstva za zunanje zadeve in evropske integracije Republike Hrvaške veleposlaništvu Republike Slovenije, št. 171/06, Zagreb, 12. januar 2006, priloga HR-103; gl. tudi memorandum Hrvaške, odst. 2.60; memorandum Slovenije, odst. 3.73.

¹⁸⁸ Memorandum Slovenije, odst. 3.73.

¹⁸⁹ Verbalna nota Ministrstva za zunanje zadeve in evropske integracije Republike Hrvaške Veleposlaništvu Republike Slovenije, št. 170/06, Zagreb, 12. januar 2006, priloga HR-104; Verbalna nota Ministrstva za zunanje zadeve in evropske integracije Republike Hrvaške Veleposlaništvu Republike Slovenije, št. 171/06, Zagreb, 12. januar 2006, priloga HR-103; memorandum Hrvaške, odst. 2.60.

¹⁹⁰ Memorandum Hrvaške, odst. 2.62; memorandum Slovenije, odst. 3.76, izjavi predsednika vlade Republike Hrvaške, dr. Iva Sanaderja, in predsednika vlade Republike Slovenije, g. Janeza Janše, Bled, 26. avgust 2007, priloga HR-112; Izjava predsednika vlade Republike Slovenije, Janeza Janše, po srečanju s predsednikom vlade Republike Hrvaške, Ivom Sanaderjem, Bled, 26. avgust 2007 (magnetogram), priloga SI-366; protimemorandum Hrvaške, odst. 2.51–52.

¹⁹¹ Memorandum Slovenije, odst. 3.77–79.

ločena osnutka posebnega sporazuma o predložitvi mejnega spora ICJ.¹⁹² Na zadnjih dveh zasedanjih je Slovenija predlagala, da se, glede na to, da „[so] veljavna načela širša zgolj od uporabe mednarodnega prava“ (uveljavljanje drugega odstavka 38. člena statuta Meddržavnega sodišča), spor prenese v *ad hoc* arbitražo; ta predlog je Hrvaška zavrnila.¹⁹³ Marca 2009 je novi slovenski predsednik vlade Borut Pahor „razpustil slovenski del“ mešane skupine pravnih strokovnjakov, ker, kot pojasnjuje Slovenija, „poročilo [te skupine] vsebuje oceno, da z danimi pooblastili ni mogoče doseči napredka“.¹⁹⁴

104. Decembra 2008 je Slovenija (članica EU od maja 2004)¹⁹⁵ na medvladni konferenci o pristopu Hrvaške k EU izrazila pridržke pri sedmih pogajalskih poglavjih, ker „se hrvaška vlada v svojih pogajalskih izhodiščih sklicuje na zakonske akte, ki – neposredno ali prek izvedbenih predpisov – prejudicirajo določitev meje med Slovenijo in Hrvaško“.¹⁹⁶
105. Hrvaška je izrazila pripravljenost zagotoviti „jamstvo, da nič, kar bo Hrvaška v procesu pristopa predložila EU, ne bo uporabljeno za prejudiciranje končne določitve meje med državama“,¹⁹⁷ ter se je v novembru in decembru 2008 odzvala na predlog francoskega predsedstva Sveta EU, da si stranki v ta namen izmenjata pismi.¹⁹⁸ Predlagana zagotovila je

¹⁹² Memorandum Slovenije, odst. 3.78, sklic na Posebni sporazum med Vlado Republike Hrvaške in Vlado Republike Slovenije o predložitvi mejnega spora med državama Meddržavnemu sodišču, osnutek slovenskega besedila, priloga SI-371, in Posebni sporazum med Vlado Republike Hrvaške in Vlado Republike Slovenije o predložitvi mejnega spora med državama Meddržavnemu sodišču, osnutek hrvaškega besedila, priloga SI-372.

¹⁹³ Memorandum Slovenije, odst. 3.79.

¹⁹⁴ Memorandum Slovenije, odst. 3.79; memorandum Hrvaške, odst. 2.62; protimemorandum Hrvaške, odst. 2.51–52.

¹⁹⁵ Memorandum Hrvaške, odst. 2.63 št. 69: „Hrvaška je podpirala proces pristopa Slovenije in ni zahtevala dokončne določitve meje pred slovenskim pristopom. Slovenija je tako postala država članica EU, preden je bil podpisan kakršenkoli dogovor o meji s Hrvaško in med tem, ko je vztrajno zavračala hrvaške predloge za predložitev spora v mednarodno odločanje.“ Gl. tudi memorandum Slovenije, odst. 9.147.

¹⁹⁶ Informacija o primerih preudicev v posameznih pogajalskih poglavjih v okviru pristopnih pogajanj Hrvaške za članstvo v EU, Ministrstvo za zunanje zadeve Republike Slovenije, Ljubljana, 18. december 2008, str. 5, priloga HR-119; memorandum Hrvaške, odst. 2.63; memorandum Slovenije, odst. 3.81; Izjava za javnost slovenskega ministrstva za zunanje zadeve, *na voljo na* <www.mzz.gov.si/nc/en/newsroom/news/article/141/25059/>, priloga SI-374; Informacija o primerih preudicev v posameznih pogajalskih poglavjih v okviru pristopnih pogajanj Hrvaške za članstvo v EU (18. december 2008), priloga SI-375.

¹⁹⁷ Memorandum Hrvaške, odst. 2.64.

¹⁹⁸ Memorandum Hrvaške, odst. 2.64; memorandum Slovenije, odst. 3.81; Osnutek pisma predsedstva Sveta EU Hrvaški in osnutek odgovora Hrvaške predsedstvu Sveta EU, 15. december 2008, priloga HR-118, v katerih je med drugim navedeno: „Ti hrvaški in EU dokumenti in stališča, pripravljene in predložene v pristopnih pogajanjih, ne morejo kakorkoli prejudicirati končne rešitve mejnega vprašanja med Slovenijo in Hrvaško.“

Slovenija zavrnila, saj je menila, da „s predlaganim besedilom slovenski pomisleki niso bili odpravljeni“.¹⁹⁹

106. Januarja 2009 je evropski komisar za širitev, g. Olli Rehn (komisar Rehn), sprožil pobudo za pomoč EU pri reševanju mejnega spora,²⁰⁰ v okviru katere je predlagal, naj stranki ustanovita skupino višjih strokovnjakov (SEG), ki bo rešila mejni spor in dala priporočila, ki bi jih bili stranki „dolžni upoštevati“.²⁰¹ Predlog je Hrvaška, ki je vztrajala pri stališču, da je spor treba rešiti pred ICJ v skladu z mednarodnim pravom, in menila, da „bi morala biti naloga SEG omejena na mediacijo v pogajanjih o posebnem sporazumu o predložitvi spora [ICJ]“²⁰², zavrnila.
107. Februarja 2009, je komisar Rehn predlagal, da SEG vprašanje meje reši „na osnovi načel mednarodnega prava“.²⁰³ Na drugem tristranskem srečanju dne 10. marca 2009 je Hrvaška vztrajala, da bi morala SEG imeti zgolj procesno vlogo in strankama pomagati pri sklenitvi sporazuma o predložitvi spora ICJ, Slovenija pa je vztrajala pri stališču, da bi vloga SEG morala biti v rešitvi spora.²⁰⁴ Po mnenju Slovenije mora, glede na to, da je spor postal „zelo političen“, biti končna rešitev SEG pravična in bi morala upoštevati „(1) stanje na dan 25. junij 1991; (2) posebne okoliščine – vključno z zgodovinskimi okoliščinami; (3) vitalne interese zadevnih držav in (4) vse dotedanje pomembne bistvene skupne dosežke“.²⁰⁵
108. Na tretjem tristranskem srečanju dne 17. marca 2009 sta se stranki načelno dogovorili, da se pomoč EU zagotovi v obliki skupine višjih strokovnjakov za rešitev mejnega vprašanja.²⁰⁶ Po navedbah Slovenije sta se stranki na srečanju dogovorili tudi, da podlago za nadaljnje tristranske pogovore predstavlja 33. člen Ustanovne listine Združenih narodov, da bo

¹⁹⁹ Memorandum Slovenije, odst. 3.81.

²⁰⁰ Memorandum Hrvaške, odst. 2.65; memorandum Slovenije, odst. 3.82; Osnovni elementi za skupno izjavo o pomoči EU v zvezi z mejnim vprašanjem med Slovenijo in Hrvaško, 26. januar 2009, priloga HR-120; Osnovni elementi za skupno izjavo o pomoči EU v zvezi z mejnim vprašanjem med Slovenijo in Hrvaško, 26. januar 2009, priloga SI-378.

²⁰¹ Osnovni elementi za skupno izjavo o pomoči EU v zvezi z mejnim vprašanjem med Slovenijo in Hrvaško, 26. januar 2009, priloga HR-120; Osnovni elementi za skupno izjavo o pomoči EU v zvezi z mejnim vprašanjem med Slovenijo in Hrvaško, 26. januar 2009, priloga SI-378. Gl. tudi memorandum Slovenije, odst. 3.82: „Tako je bil od začetka Rehnovega procesa sporazum o arbitraži povezan z umikom slovenskih pridržkov v zvezi s hrvaškimi pristopnimi pogajanjmi.“

²⁰² Memorandum Slovenije, odst. 3.83.

²⁰³ Memorandum Slovenije, odst. 3.84; Pismo komisarja Rehna Ministrstvu za zunanje zadeve Republike Slovenije, 20. februar 2009, priloga SI-380; Osnutek skupne izjave o mediaciji v zvezi z mejnim vprašanjem med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško, 20. februar 2009, priloga SI-381.

²⁰⁴ Memorandum Slovenije, odst. 3.86.

²⁰⁵ Memorandum Slovenije, odst. 3.86; protimemorandum Slovenije, odst. 2.62.

²⁰⁶ Memorandum Slovenije, odst. 3.87; Tiskovna konferenca komisarja Rehna, 17. marec 2009, priloga SI-383.

„deblokada“ hrvaških pristopnih pogajanj ključni element končnega sporazuma in da bosta stranki podpisali skupno izjavo o neprejudiciranju stanja na dan 25. junij 1991.²⁰⁷ V skladu z nastalim osnutkom sporazuma o arbitraži (tretji predlog komisarja Rehna) naj bi bil arbiter v sporu SEG.²⁰⁸ Na četrtem tristranskem srečanju je Slovenija izjavila, da je pripravljena razmisliti o reševanju spora po pravni poti namesto diplomatske. Vendar pa je njen glavni zadržek zadeval določbo o uporabljenem pravu; zavzela je stališče, da bi bilo v sporu treba upoštevati „vitalne interese“ strank in „vse relevantne okoliščine“ ter da bi SEG morala odločati po načelu *ex aequo et bono*.²⁰⁹ Hrvaška je vztrajala pri svojem stališču, da bi bilo spor treba predati ICJ.²¹⁰

109. Dne 22. aprila 2009 je komisar Rehn strankama poslal osnutek sporazuma o reševanju spora, končni osnutek (Osnutek Rehn I) pa sta prejeli 23. aprila 2009.²¹¹ Besedilo 3. in 4. člena se glasi:

3. člen: Naloga arbitražnega sodišča

(1) Arbitražno sodišče določi:

- (a) potek meje med Republiko Hrvaško in Republiko Slovenijo na kopnem in morju ter
 - (b) režim za uporabo ustreznih morskih območij in stik (*contact*) Slovenije z odprtim morjem.
- (2) Pogodbenici v enem mesecu od začetka veljavnosti tega sporazuma podrobno opredelita vsebino spora. Če tega ne storita, arbitražno sodišče za določitev točnega obsega spora in zahtev glede meje na morju in kopnem med pogodbenicama uporabi predložene navedbe obeh pogodbenic.
- (3) Arbitražno sodišče izreče razsodbo o sporu.
- (4) Za razlago tega sporazuma je pristojno arbitražno sodišče.

4. člen: Uporabljeno pravo

Arbitražno sodišče uporablja:

- (a) pravila in načela mednarodnega prava za odločanje po točki (a) prvega odstavka 3. člena;
- (b) mednarodno pravo, pravičnost in načelo dobrososedskih odnosov za dosego poštene in pravične odločitve za odločanje po točki (b) prvega odstavka 3. člena.²¹²

110. Osnutek Rehn I je predlagal, da se s skupno izjavo nadomesti četrti odstavek 11. člena prvotne različice z dne 22. aprila 2009:

²⁰⁷ Memorandum Slovenije, odst. 3.87.

²⁰⁸ Priloga osnutek sporazuma o arbitraži, 24. marec 2009, priloga SI-384.

²⁰⁹ Memorandum Slovenije, odst. 3.89.

²¹⁰ Prav tam.

²¹¹ Memorandum Hrvaške, odst. 2.66, osnutek sporazuma o reševanju spora, 23. april 2009, priloga HR-122; memorandum Slovenije, odst. 3.90–91; Četrti predlog komisarja Rehna z naslovom „osnutek sporazuma o reševanju spora“, 22. april 2009, priloga SI-385; Končna različica četrtega predloga komisarja Rehna, „osnutek sporazuma o reševanju spora“, 23. april 2009, priloga SI-386.

²¹² Osnutek sporazuma o reševanju spora, 23. april 2009, priloga HR-122; Končna različica četrtega predloga komisarja Rehna, „osnutek sporazuma o reševanju spora“, 23. april 2009, priloga SI-386.

Danes sva predsednika vlad Slovenije in Hrvaške pred Evropsko komisijo, Francijo, Češko republiko in Švedsko podpisala dvostranski sporazum o arbitraži.

V skladu s prvim odstavkom 11. člena Sporazuma o reševanju spora ga obe strani čim prej ratificirata v skladu s svojimi ustavnopravnimi zahtevami. Zato bova podpisani sporazum v roku enega tedna vložila v zadevna parlamenta. Prepričana sva, da bosta oba parlamenta v skladu z njunimi ustavnimi pravili do konca junija 2009 izdala soglasji k ratifikaciji.

Glede na ta napredek se umaknejo pridržki v zvezi z odpiranjem in zapiranjem pogajalskih poglavij, pri katerih je ovira povezana s sporom, tako da se pristopna pogajanja lahko nemudoma nadaljujejo z medvladno konferenco.²¹³

111. Hrvaška je osnutek Rehn I²¹⁴ sprejela, saj „je vprašanje razmejitve teritorialnega morja, ki naj bi se določila v skladu z mednarodnim pravom, ločil od vidikov njegove uporabe, ki naj bi se določili na podlagi mednarodnega prava, ... pravičnosti in načela dobrososedskih odnosov“.²¹⁵ Slovenija je predlagala spremembe in dopolnitve, zlasti da se k določanju po točki (a) prvega odstavka 3. člena za besedilom „potek meje med Republiko Hrvaško in Republiko Slovenijo na morju in na kopnem“ doda besedilo „vključno z ozemeljskim stikom (*contact*) z odprtim morjem“²¹⁶ in da se besedilo 4. člena glasi:

4. člen: Uporabljeno pravo

Arbitražno sodišče uporablja:

- (a) pravila in načela mednarodnega prava;
- (b) pravičnost in načelo dobrososedskih odnosov za dosego poštene in pravične odločitve, upoštevajoč tudi vitalne interese obeh pogodbenic in vse relevantne okoliščine;

In zato odloči po načelu *ex aequo et bono*.²¹⁷

112. Hrvaška poudarja, da je Slovenija tudi „predlagala, da se blokada hrvaških pogajanj o pristopu k EU lahko odpravi šele potem, ko bosta arbitražni sporazum ratificirala oba parlamenta, in ne takoj, kot je predlagal komisar Rehn“.²¹⁸
113. Junija 2009 je komisar Rehn predstavil spremenjeni osnutek sporazuma o reševanju spora (Osnutek Rehn II), v katerem se je besedilo 3. in 4. člena glasilo:

3. člen: Naloga arbitražnega sodišča

²¹³ Gl. Končna različica četrtega predloga komisarja Rehna, „osnutek sporazuma o reševanju spora“, 23. april 2009, priloga SI-386; Četrty predlog komisarja Rehna z naslovom „osnutek sporazuma o reševanju spora“, 22. april 2009, priloga SI-385, besedilo četrtega odstavka 11. člena se glasi: „1., 2., 9. in 10. člen se začasno uporabljajo od podpisa naprej.“

²¹⁴ Pismo ministra za zunanje zadeve in evropske integracije Republike Hrvaške, g. Gordana Jandrokoviča, komisarju za širitev in evropsko sosedsko politiko, g. Olliju Rehnu, Zagreb, 8. maj 2009, priloga HR-124; Sklep o sprejetju osnutka sporazuma o reševanju spora in osnutka skupne izjave Hrvaške in Slovenije, hrvaški parlament, Zagreb, 8. maj 2009, priloga HR-123.

²¹⁵ Memorandum Hrvaške, odst. 2.67; zapis ustne obravnave, 5. dan, str. 26:6–13.

²¹⁶ Memorandum Slovenije, odst. 3.93; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 58:13–59:4; zapis ustne obravnave, 5. dan, str. 26:14–10.

²¹⁷ Memorandum Slovenije, odst. 3.93; gl. tudi memorandum Hrvaške, odst. 2.68.

²¹⁸ Memorandum Hrvaške, odst. 2.68; protimemorandum Hrvaške, odst. 2.56.

- (1) Arbitražno sodišče določi:
- (a) potek meje med Republiko Hrvaško in Republiko Slovenijo na morju in na kopnem;
 - (b) stik (*junction*) Slovenije z odprtim morjem;
 - (c) režim za uporabo ustreznih morskih območij.
- (2) Pogodbenici v enem mesecu od začetka veljavnosti tega sporazuma podrobno opredelita vsebino spora. Če tega ne storita, arbitražno sodišče za določitev točnega obsega spora in zahtev glede meje na morju in kopnem med pogodbenicama uporabi predložene navedbe obeh pogodbenic.
- (3) Arbitražno sodišče izreče razsodbo o sporu.
- (4) Za razlago tega sporazuma je pristojno arbitražno sodišče.

4. člen: Uporabljeno pravo

Arbitražno sodišče uporablja:

- (a) pravila in načela mednarodnega prava za odločanje po točki (a) prvega odstavka 3. člena;
- (b) mednarodno pravo, pravičnost in načelo dobrososedskih odnosov za dosego poštene in pravične odločitve, upoštevajoč vse relevantne okoliščine, za odločanje po točkah (b) in (c) prvega odstavka 3. člena.²¹⁹

114. V zvezi z besedilom točke (b) prvega odstavka 3. člena Hrvaška sodi, da „ni v skladu s slovenskim predlogom in ga je očitno dodala Evropska komisija“. Poleg tega trdi, da „izključitev pojma ‘ozemeljski stik (*contact*)’ in ločitev pojma ‘junction’ od reševanja ozemeljskih vprašanj (meje na kopnem in morju) ... razkrivata, da se ne domneva, da bi bilo Sloveniji treba zagotoviti tak stik (*contact*)“.²²⁰ Hrvaška tudi ugotavlja, da je pojem „junction“ v predlogu Rehn II nov, saj je bil v predlogu Rehn I uporabljen pojem „contact“,²²¹ v slovenskem predlogu z dne 15. maja 2009 pa je uporabljen izraz „territorial contact“.²²²
115. Slovenija se ne strinja s hrvaško trditvijo, da spremembe in dopolnitve, ki jih je predlagala, niso bile sprejete, in da Slovenija „ni dobila tega, kar je zahtevala kot minimum“.²²³ Slovenija

²¹⁹ Osnutek sporazuma o reševanju spora, 12. junij 2009, priloga HR-125; Osnutek sporazuma o reševanju spora, 15. junij 2009, priloga SI-389; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 59:9–10; zapis ustne obravnave, 5. dan, str. 26:19–20. Sodišče ugotavlja, da se zdi, da sta stranki predložili različni verziji osnutka sporazuma z dne 12. junija 2009 oz. 15. junija 2009. Vendar pa se po vsebini obe verziji ne razlikujeta. Pomembno je, da so zgornje določbe v obeh verzijah identične.

²²⁰ Memorandum Hrvaške, odst. 2.69; protimemorandum Hrvaške, odst. 2.64, 2.68. Hrvaška ugotavlja, da „[č]eprav je Slovenija opisala vidike predlaganih dopolnitev, se je odločila, da ne bo spreminjala celovitega besedila tega predloga“ (opomba izpuščena), ter nadalje izjavlja, da zato „prilaga ta dokument s tem *Odgovorom*, da bi sodišču omogočila oblikovanje lastnega stališča na osnovi samega dokumenta“, odgovor Hrvaške, odst. 1.12, sklic na dopolnitve, ki jih je predlagala Slovenija k osnutku sporazuma o reševanju spora z dne 23. aprila 2009 (osnutek Rehn I) in kot so bili poslani evropskemu komisarju Rehnu dne 15. maja 2009, priloga HR-377; *gl. še* Zapis ustne obravnave, 1. dan, str. 40:10–19, 45:4–11.

²²¹ Protimemorandum Hrvaške, odst. 2.64.

²²² Zapis ustne obravnave, 5. dan, str. 24:18–27.

²²³ Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 59:5–10; zapis ustne obravnave, 7. dan, str. 76:17–25.

poudarja, da je bila v preambuli osnutka Rehn II dodana omemba „vitalnih interesov“ pogodbenic. Dodaja, da „[s]e je Hrvaška med pogajanjmi v celoti zavedala, da Slovenija ozemeljski stik (*contact*) z odprtim morjem šteje za svoj vitalni interes“,²²⁴ medtem ko „je bil vitalni interes Hrvaške nadaljevanje pristopnega procesa k [EU] s ciljem čim prejšnjega zaključka pristopnih pogajanj“. ²²⁵ Slovenija tudi ugotavlja, da „je bila določitev stika (*junction*) Slovenije z odprtim morjem vključena kot samostojni element naloge arbitražnega sodišča pod točko (b) prvega odstavka 3. člena ter je bila tako ločena od vprašanja režima za uporabo ustreznih morskih območij“, ter dodaja, da je bilo „[v] osnutku Rehn I to dvoje združeno“. ²²⁶ Slovenija nadalje ugotavlja, da je besedno zvezo „Slovenia’s contact to the High Sea“, ki je bila uporabljena v prvem Rehnovem predlogu, v drugem Rehnovem predlogu zamenjala besedna zveza „Slovenia’s junction to the High Sea“, ter da „je bila določba o uporabljenem pravu razširjena v delu, ki zadeva določitev ... stika (*junction*) Slovenije z odprtim morjem in režimom za uporabo“. ²²⁷ Zato Slovenija trdi, da „je bilo hrvaško razumevanje ‘stika’ (*junction*) očitno“ in „da je dobro razumela ‘vitalne interese’ *quid pro quo*“. ²²⁸

116. Zlasti Slovenija trdi, da je bil njen vitalni interes „večkrat jasno izražen“, ²²⁹ tudi v pogajanjih med letoma 1992 in 2001, v pogajanjih o osnutku sporazuma leta 2001 in v pogajanjih o arbitražnem sporazumu leta 2009. Meni, da je bila uresničitev njenih vitalnih interesov „ves čas pogajanj, vključno s pogajanjmi za sklenitev arbitražnega sporazuma, temeljni pogoj *sine qua non* za kakršnokoli rešitev spora o meji na morju“. ²³⁰ Slovenija tudi poudarja, da je njen vitalni interes omenjen v dokumentih, ki sta jih sprejela njena vlada in parlament, na primer v Memorandumu o Piranskem zalivu, ²³¹ Stališčih in sklepih Državnega zbora, ²³² stališčih, ki so

²²⁴ Memorandum Slovenije, odst. 3.94 in odst. 1.10–20; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 59:17–60:3.

²²⁵ Memorandum Slovenije, odst. 1.10, 1.12, navedba, da se to odraža v 9. členu arbitražnega sporazuma.

²²⁶ Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 60:4–12.

²²⁷ Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 60:13–19; zapis ustne obravnave, 7. dan, str. 17:12–13.

²²⁸ Odgovor Slovenije, odst. 1.15–16, sklic na diplomatsko depešo Veleposlaništva ZDA v Zagrebu Ministrstvu za zunanje zadeve ZDA, 11. september 2009, odst. 7, priloga SI-988, in diplomatsko depešo Veleposlaništva ZDA v Zagrebu Ministrstvu za zunanje zadeve ZDA, 28. julij 2009, odst. 4, 7, priloga SI-987.

²²⁹ Memorandum Slovenije, odst. 1.13.

²³⁰ Prav tam.

²³¹ Memorandum Slovenije, odst. 1.14, citat iz Memoranduma o Piranskem zalivu, 7. april 1993, priloga SI-272: „Gre torej za vitalno vprašanje pridobivanja zadostnih količin naravnih virov za preživetje slovenskega naroda. Republika Slovenija zato meni, da je potrebno, v skladu z načelom pravičnosti in upoštevajoč institut posebnih okoliščin, potegniti mejo z Republiko Hrvaško tako, da se bi teritorialno morje Republike Slovenije vsaj na ozkem odseku stikalo z odprtim morjem v Jadranu.“

²³² Memorandum Slovenije, odst. 1.15, Stališča in sklepi Državnega zbora Republike Slovenije o meji med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško, 26. maj 1993, VII. poglavje, odst. 2, priloga SI-275: „Glede

bila posredovana v okviru mediacije dr. Williama Perryja leta 1999,²³³ Sklepu o zaščiti slovenskih interesov ob pristopanju Republike Hrvaške k Severnoatlantski pogodbi z dne 18. februarja 2009²³⁴ in Resoluciji o strategiji nacionalne varnosti, ki je bila sprejeta 26. marca 2010.²³⁵ Slovenija zatrjuje, da „ni Hrvaška nikoli protestirala ali ugovarjala zoper tako razumevanje vitalnega strateškega interesa Slovenije“.²³⁶

117. Hrvaška ugotavlja, da so bili predlogi Slovenije, da se „vitalni interesi strank“ uvedejo kot merilo za odločanje sodišča in da se sodišču dovoli, da o zadevi odloča po načelu *ex aequo et bono*, zavrnjeni.²³⁷
118. Osnutek Rehn II je Hrvaška zavrnila „nekaj ur pred srečanjem“²³⁸ za njegovo dokončno oblikovanje. Hrvaška pojasnjuje, da „dogovarjanje o nadaljnjih spremembah ali dopolnitvah za Hrvaško načelno ni bilo sprejemljivo“, glede na to, da je sama osnutek Rehn I sprejela brez pripomb ali dopolnitev, saj je razumela, da je bil strankama predstavljen na osnovi načela „vzemi ali pusti“.²³⁹ Tristranska pogajanja z Evropsko komisijo so bila opuščena.²⁴⁰
119. Hrvaška označuje, da sta obe stranki enako „nezadovoljni z osnutkom Rehn II“: Slovenija „zato, ker vanj ni bila vključena nobena od njenih bistvenih dopolnitev“, Hrvaška pa „zato,

dostopa na odprto morje Državni zbor poudarja, da je Republika Slovenija nesporno imela v vsej novejši zgodovini prostneoviran dostop do odprtega morja, zato poudarja, da je prehod do mednarodnih voda izvorna pravica Republike Slovenije.“

²³³ Memorandum Slovenije, odst. 1.16, Stališča Republike Slovenije o določitvi meje na morju med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško, 11. junij 1999, zadnji odstavek, priloga SI-307.

²³⁴ Memorandum Slovenije, odst. 1.17, Državni zbor Republike Slovenije, Sklep o zaščiti slovenskih interesov ob pristopanju Republike Hrvaške k Severnoatlantski pogodbi, 19. februar 2009, priloga SI-379.

²³⁵ Memorandum Slovenije, odst. 1.19, Resolucija o strategiji nacionalne varnosti Republike Slovenije, *Uradni list Republike Slovenije*, št. 27/2010, odst. 2.1, priloga SI-403.

²³⁶ Memorandum Slovenije, odst. 1.19.

²³⁷ Memorandum Hrvaške, odst. 2.70.

²³⁸ Memorandum Slovenije, odst. 3.95.

²³⁹ Memorandum Hrvaške, odst. 2.71, sklic na pismo ministra za zunanje zadeve Republike Slovenije, g. Dimitrija Rupla, komisarju za širitev in evropsko sosedsko politiko, g. Olliju Rehnu, Ljubljana, 29. junij 2006, priloga HR-105. V pismu o sprejetju prvega Rehnovega predloga, priloga HR-124, je navedeno: „Glede na dejstvo, da ste vi in trojka navedeni osnutek sporazuma in skupno izjavo predstavili obema stranema in pričakujete odziv na osnovi „načela vzemi ali pusti“, vam imam čast sporočiti, da se je hrvaška stran, potem ko je v celoti preučila besedilo obeh dokumentov, odločila, da ju sprejme v obstoječi obliki.“ Gl. tudi preambulo k sklepu hrvaškega parlamenta, priloga HR-123, katere besedilo se glasi: „Ob upoštevanju dejstva, da sta bili besedili sporazuma in skupne izjave Republiku Hrvaški in Republiku Sloveniji ponujeni na osnovi načela vzemi ali pusti“, zapis ustne obravnave, 5. dan, str. 25:4–6.

²⁴⁰ Slovenija navaja, da „[j]e hrvaški zunanji minister komisarja Rehna in slovenskega zunanjega ministra tik pred srečanjem obvestil, da Hrvaška ni pripravljena nadaljevati pogajanj pod okriljem Evropske komisije“, memorandum Slovenije, odst. 3.95; Hrvaška navaja, da „[j]e, potem, ko je prejel negativne odgovore obeh strank, komisar Rehn konec junija 2009 ugotovil, da po večmesečnih pogajanjih sporazuma med strankama ni mogoče doseči, zato so bila opuščena nadaljnja prizadevanja v zvezi s tem“, memorandum Hrvaške, odst. 2.72.

ker je besedilo osnutka Rehn I na osnovi načela vzemi ali pusti sprejela brez predlaganja dopolnitev osnutka²⁴¹. Hrvaška tako trdi, da „Slovenija ni sprejela osnutka Rehn II“²⁴².

120. Slovenija zanika, da hrvaški dokazi podpirajo sklepanje, da Slovenija z osnutkom Rehn II ni bila zadovoljna, ter trdi, da dokazi, ki jih ima Slovenija, „kažejo, da je bila Slovenija Rehnov predlog iz junija 2009 [osnutek Rehn II] pripravljena sprejeti v obstoječi obliki in da je bila Hrvaška tista, ki je s tem imela težave“²⁴³. Poleg tega Slovenija oporeka hrvaški navedbi, da slovenski predlogi niso bili vključeni v osnutek Rehn II, in poudarja omembo „vitalnih interesov“ v preambuli osnutka Rehn II ter spremembe 3. in 4. člena osnutka, ki so odražale slovenske dopolnitve.²⁴⁴
121. Dne 31. julija 2009 sta nova hrvaška predsednica vlade Jadranka Kosor in slovenski predsednik vlade Borut Pahor obnovila dvostranska pogajanja. Dosežen je bil „ustni dogovor“²⁴⁵ o nadaljevanju hrvaških pristopnih pogajanj in reševanju mejnega spora na podlagi, po navedbah Slovenije, naslednjih treh načel:
- ustrezne odprave hrvaških prejudicev v pristopnem procesu k EU,
 - slovenskega soglasja k nadaljevanju hrvaških pogajanj o pristopu k EU in
 - sporazuma o rešitvi mejnega spora na podlagi [osnutka Rehn II].²⁴⁶

²⁴¹ Protimemorandum Hrvaške, odst. 2.73; zapis ustne obravnave, 5. dan, str. 26:19–27:10.

²⁴² Protimemorandum Hrvaške, odst. 2.72, sklic na pismo ministra za zunanje zadeve Republike Slovenije, g. Dimitrija Rupla, komisarju za širitev in evropsko sosedsko politiko, g. Olliju Rehnu, Ljubljana, 29. junij 2006, priloga HR-105; zapis ustne obravnave, 5. dan, str. 27: 15–16.

²⁴³ Odgovor Slovenije, odst. 1.12, sklic na diplomatsko depešo veleposlaništva ZDA v Zagrebu ministrstvu za zunanje zadeve ZDA, 11. september 2009, priloga SI-988. V depeši je bilo navedeno: „*A njega [Davorina Stierja, svetovalca hrvaškega predsednika vlade za odnose s tujino] je skrbelo, da bo slovenska stran močno pritiskala na hrvaško, naj dokument z dne 15. junija sprejme brez sprememb*, ali vsaj brez sprememb 3. člena, v katerem so opisane naloge sodišča. To za Hrvaško ne bi bilo mogoče. Ena nujna sprememba, za katero je Stier trdil, da jo zagovarja tudi Slovenija, je bila takšna dopolnitev besedila o tem, kdaj sodišče zaključi svoje delo, da bi bilo v njem navedeno, da se razsodba sodišča izda šele potem, ko bo pogodba o pristopu Hrvaške k EU v celoti ratificirana. Po Stierovih besedah je bolj sporno to, da *bi bilo 3. člen treba nekako spremeniti, da bi bilo jasno, da sodišče ne začne delati ob predpostavki, ali mora biti 'dimnik' ali druga oblika neposrednega stika ('contact') med Slovenijo in mednarodnimi vodami ali ne.*“ (poudarek je dodala Slovenija); zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 60:20–61:7.

²⁴⁴ Protimemorandum Slovenije, odst. 2.67, 2.71; odgovor Slovenije, odst. 1.09–16, sklic na diplomatsko depešo veleposlaništva ZDA v Zagrebu ministrstvu za zunanje zadeve ZDA, 16. junij 2009, odst. 2, priloga SI-986; Diplomatska depeša veleposlaništva ZDA v Zagrebu ministrstvu za zunanje zadeve ZDA, 11. september 2009, odst. 7, priloga SI-988, in diplomatska depeša veleposlaništva ZDA v Zagrebu ministrstvu za zunanje zadeve ZDA, 28. julij 2009, odst. 4 in 7, priloga SI-987; sklic tudi na izjavo hrvaškega predsednika, dr. Iva Josipovića, iz meseca februarja 2010: D. Butković: Pogovor s tretjim hrvaškim predsednikom, Jutarnji list, 20. februar 2010, priloga SI-991; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 60:20–61:7.

²⁴⁵ Memorandum Slovenije, odst. 3.96, tudi sklic na „Kosorjeva in Pahor pravita, da bi lahko do rešitve prišlo še letos“, izjava za javnost hrvaškega ministrstva za zunanje zadeve in evropske integracije, 31. julij 2009, priloga SI-391; memorandum Hrvaške, odst. 2.73; protimemorandum Hrvaške, odst. 2.74.

²⁴⁶ Memorandum Slovenije, odst. 3.96.

122. V zvezi s tretjim vidikom Hrvaška trdi, da sta se stranki dogovorili, „da nič v arbitražnem sporazumu ne bo prejudiciralo kakršnegakoli določenega rezultata arbitraže, temveč bo sodišče zgolj usmerilo k uporabi ustreznega prava za naloge, ki so mu dodeljene“.²⁴⁷
123. Dne 11. septembra 2009 je hrvaška predsednica vlade švedsko predsedstvo Sveta Evropske unije obvestila o dogovoru, ki sta ga dosegli stranki, in med drugim navedla, da:

V tem okviru, z namenom odprave slovenskih pridržkov v več pogajalskih poglavjih, bi v imenu hrvaške vlade rada izjavila, da noben dokument iz naših pristopnih pogajanj z Evropsko unijo ne more prejudicirati končne rešitve mejnega spora med Hrvaško in Slovenijo.

Iskanje rešitve ali načina za rešitev mejnega spora se bo nadaljevalo s pogovori med Hrvaško in Slovenijo pod okriljem Evropske unije. Dogovorjeno je bilo tudi, da bosta obe strani nadaljevali pogajanja o reševanju mejnega spora in bosta mejni spor ali predali arbitražnemu sodišču ali sklenili dvostranski sporazum o skupni državni meji v skladu s ključnimi prednostnimi nalogami, navedenimi v partnerstvu za pristop s Hrvaško (Sklep Sveta 2008/119/ES), in s ciljem njihove izpolnitve. Obe strani sta se tudi strinjali, da 25. junij 1991 [*sic*] predstavlja izhodišče za reševanje mejnega spora in da noben dokument ali ukrep, ki ga katera od strani po tem datumu sprejme enostransko, nima pravnega pomena za naloge kateregakoli arbitražnega sodišča ali katerikoli drug postopek v zvezi z reševanjem mejnega spora med Hrvaško in Slovenijo ter ne more kakorkoli prejudicirati rezultata procesa.²⁴⁸

124. Na tristranskem zasedanju 2. oktobra 2009, sta stranki govorili o postopkovnih vidikih arbitražnega sporazuma. Dogovorili sta se zlasti, da se izbriše prvi odstavek 7. člena osnutka Rehn II (ki se je glasil „[a]rbitražno sodišče si prizadeva razsodbo izdati v enem letu od ustanovitve“) in da morata s pogajanjem sestaviti novo besedilo.²⁴⁹
125. Po drugi strani pa sta Slovenija in komisar Rehn nasprotovala ponovnim pogajanjem o določbah točke (b) prvega odstavka 3. člena in točke (b) 4. člena, katerim je Hrvaška ugovarjala na osnovi trditev, da „prejudicirajo končno rešitev spora in so zelo blizu stališčem Slovenije“.²⁵⁰
126. Na srečanjih med 20. in 26. oktobrom 2009 sta se stranki dogovorili o novem besedilu prvega odstavka 7. člena: „Arbitražno sodišče razsodbo izda čim prej“²⁵¹ in tretjega odstavka 11. člena: „Vsi postopkovni roki iz tega sporazuma začnejo teči z dnem podpisa pogodbe o

²⁴⁷ Memorandum Hrvaške, odst. 2.75; protimemorandum Hrvaške, odst. 2.75–77; zapis ustne obravnave, 5. dan, str. 28:15–19.

²⁴⁸ Pismo predsednice vlade Republike Hrvaške, ge. Jadranke Kosor, predsedniku vlade Kraljevine Švedske, g. Fredriku Reinfeldtu, Zagreb, 11. september 2009, priloga HR-126; Izmenjava pisem med predsednikoma vlade Hrvaške in Švedske v zvezi z dogovorom med Hrvaško in Slovenijo z dne 11. septembra 2009, pristopni dokument k EU, 25. september 2009, priloga SI-392.

²⁴⁹ Memorandum Slovenije, odst. 3.98.

²⁵⁰ Memorandum Slovenije, odst. 3.99; protimemorandum Slovenije, odst. 2.69.

²⁵¹ Memorandum Slovenije, odst. 3.102.

pristopu Hrvaške k EU.“ Slovenija ta pogajanja povzema takole: „Za Hrvaško je bilo izjemno pomembno, da rzsodba sodišča ne bi bila izdana pred pristopom Hrvaške k Evropski uniji, medtem ko je bilo za Slovenijo najpomembneje, da se ne spremeni besedilo dveh bistvenih členov (tj. 3. in 4. člena)“.²⁵²

127. Na srečanju svetovalcev obeh predsednikov vlad za odnose s tujino dne 26. oktobra 2009 sta se stranki dogovorili o končnem besedilu arbitražnega sporazuma, ki je bilo nato po telefaksu poslano predsedstvu EU.²⁵³
128. Po navedbah Hrvaške se je slovenski predsednik vlade na srečanju v Zagrebu dne 26. oktobra 2009 strinjal, da „lahko Hrvaška izda izjavo, da si arbitražno sodišče ničesar iz arbitražnega sporazuma ne sme razlagati kot izraz hrvaškega strinjanja, da ima Slovenija ozemeljski stik (*contact*) z odprtim morjem (ali da bi ji ga bilo treba zagotoviti)“, ter da bo Hrvaška „izjavo izdala po podpisu arbitražnega sporazuma, a pred njegovo ratifikacijo v hrvaškem parlamentu“.²⁵⁴
129. V zvezi s to izjavo Slovenija izjavlja, da se „niti ob podpisu sporazuma niti kadarkoli pozneje ni strinjala z izdajo take enostranske izjave“.²⁵⁵ Poleg tega oporeka trditvi Hrvaške, da sta stranki „skupaj obvestili predsedstvo“, da sta se dogovorili, da Hrvaška lahko izda deklarativno izjavo.²⁵⁶ Slovenija izrecno zanika, da dokazi, ki jih je predložila Hrvaška, „kažejo, da se je Slovenija strinjala z umikom razlage besede ‘stik’ (*junction*) iz besedila arbitražnega sporazuma v zameno za enostransko ‘razlago’ s hrvaške strani“.²⁵⁷ Slovenija trdi, da je Hrvaška „ponovno odprla vprašanje skupne izjave“ po dogovoru o končnem besedilu arbitražnega sporazuma. Slovenija se z vsebino predlagane izjave ni strinjala. Po njenem

²⁵² Prav tam.

²⁵³ Prav tam.

²⁵⁴ Memorandum Hrvaške, odst. 2.76 in št. 81: „Pred postopkom odobritve podpisa arbitražnega sporazuma in spremne izjave v hrvaškem parlamentu je Hrvaška ZDA in Švedsko povabila na izdajo hrvaške izjave po podpisu arbitražnega sporazuma.“ Sklic na verbalno noto Ministrstva za zunanje zadeve in evropske integracije Republike Hrvaške veleposlaništvoma Kraljevine Švedske in Združenih držav Amerike, št. 6048/09, Zagreb, 29. oktober 2009, priloga HR-128. Hrvaška pojasnjuje, da „[s]ta bili obe državi že seznanjeni z vsebino izjave. Hrvaška je prejela pritrdilni odgovor ZDA“, sklic na verbalno noto veleposlaništva Združenih držav Amerike Ministrstvu za zunanje zadeve in evropske integracije Republike Hrvaške, št. 047, Zagreb, 30. oktober 2009, priloga HR-129. V svojem protimemorandumu, odst. 2.77–79, Hrvaška ponavlja, da je bila hrvaška izjava „sprejeta na podlagi slovenske pobude, kot sprejemljiva alternativa skupni izjavi“, citat iz diplomatske depeše veleposlaništva ZDA v Ljubljani zunanjemu ministrstvu ZDA, 3. september 2009, priloga HR-313; in diplomatske depeše veleposlaništva ZDA v Zagrebu zunanjemu ministrstvu ZDA, 3. november 2009, priloga HR-314.

²⁵⁵ Odgovor Slovenije, odst. 1.18–21.

²⁵⁶ Memorandum Slovenije, odst. 3.103; protimemorandum Slovenije, odst. 2.74–75.

²⁵⁷ Odgovor Slovenije, odst. 5.06.

mnenju „je bila v nasprotju s celotno zgodovino priprave sporazuma“.²⁵⁸ Po navedbah Slovenije na dan slovesnosti ob podpisu „še vedno ni bilo jasno, kakšne namene ima Hrvaška in ali bo Hrvaška na slovesnosti ob podpisu podala enostransko izjavo“.²⁵⁹

130. Dne 2. novembra 2009 je hrvaški parlament sprejel „sklep o odobritvi soglasja Vladi Republike Hrvaške za podpis Arbitražnega sporazuma med Vlado Republike Hrvaške in Vlado Republike Slovenije ter o odobritvi soglasja za izdajo izjave o neprejudiciranju“.²⁶⁰ V 2. členu je hrvaško vlado pooblastil za podpis „izjave o neprejudiciranju ... kot je bila zapisana v besedilu dokumenta Vlade Republike Hrvaške z dne 30. oktobra 2009“.

10. Sklenitev in ratifikacija arbitražnega sporazuma

131. Dne 4. novembra 2009, sta predsednika vlad strank podpisala arbitražni sporazum in skupno izjavo.²⁶¹ Podpis je bil na ravni predsednikov vlad in ob navzočnosti predsedstva EU, ki je bilo takrat v rokah predsednika švedske vlade, g. Fredrika Reinfeldta.²⁶²
132. Dne 9. novembra 2009 je Hrvaška izdala naslednjo izjavo („izjava Hrvaške“):

V zvezi z Arbitražnim sporazumom med Vlado Republike Hrvaške in Vlado Republike Slovenije, podpisanim v Stockholmu dne 4. novembra 2009, Republika Hrvaška izdaja naslednjo izjavo, o vsebini katere sta hrvaška in slovenska stran 27. oktobra 2009 skupaj obvestili predsedstvo Sveta Evropske unije in Združene države Amerike:

Nič v Arbitražnem sporazumu med Vlado Republike Hrvaške in Vlado Republike Slovenije se ne bo razumelo kot hrvaško soglasje k slovenski zahtevi po ozemeljskem stiku (*contact*) z odprtim morjem.²⁶³

133. Hrvaška ponavlja, da je bila izdaja izjave „predhodno dogovorjena“ in da je o njeni vsebini predhodno obvestila Slovenijo, predsedstvo Sveta EU (Švedska) in Združene države

²⁵⁸ Memorandum Slovenije, odst. 3.103.

²⁵⁹ Protimemorandum Hrvaške, odst. 2.82; protimemorandum Slovenije, odst. 2.76; odgovor Slovenije, odst. 1.21.

²⁶⁰ Sklep o odobritvi soglasja vladi Republike Hrvaške za podpis arbitražnega sporazuma med Hrvaško in Slovenijo ter o odobritvi soglasja za izdajo izjave o neprejudiciranju, hrvaški parlament, Zagreb, 2. november 2009, priloga HR-130.

²⁶¹ Skupna izjava, podpisana v Stockholmu dne 4. novembra 2009, priloga SI-398.

²⁶² Memorandum Hrvaške, odst. 2.78.

²⁶³ Izjava Republike Hrvaške k Arbitražnemu sporazumu med Vlado Republike Hrvaške in Vlado Republike Slovenije, 9. november 2009, priloga HRLA-76 (prenesena Sloveniji z diplomatsko noto z dne 9. novembra 2009); Verbalna nota Ministrstva za zunanje zadeve in evropske integracije Republike Hrvaške veleposlaništvu Republike Slovenije, št. 6257/09, 9. november 2009, priloga HR-131; protimemorandum Hrvaške, odst. 2.84.

Amerike.²⁶⁴ Slovenija na drugi strani ponavlja, da „se ni strinjala“ z izdajo izjave „niti ob podpisu [arbitražnega] sporazuma niti kdaj pozneje“.²⁶⁵ Slovenija poudarja, da so v intervjujih med referendumsko kampanjo predstavniki predsedstva Sveta EU in ZDA v Ljubljani zanikali, da bi jih Hrvaška in Slovenija skupaj obvestili o hrvaški izjavi, zato je hrvaška izjava enostranska.²⁶⁶ Po navedbah Hrvaške sta bili tako Švedska kot ZDA o vsebini njene izjave obveščeni pred podpisom arbitražnega sporazuma.²⁶⁷

134. Slovenija trdi, da je bila o hrvaški izjavi po diplomatski poti obveščena dne 9. novembra 2009.²⁶⁸ Besedilo hrvaške diplomatske note v zvezi s tem se glasi:

Republika Hrvaška izdaja naslednjo izjavo, o vsebini katere sta hrvaška in slovenska stran 27. oktobra 2009 skupaj obvestili predsedstvo Sveta Evropske unije in Združene države Amerike;

Nič v Arbitražnem sporazumu med Vlado Republike Hrvaške in Vlado Republike Slovenije se ne razume kot hrvaško soglasje k slovenski zahtevi po ozemeljskem stiku (contact) z odprtim morjem.

Kakor je bilo dogovorjeno s slovensko stranjo, Republika Hrvaška izdaja to izjavo po podpisu arbitražnega sporazuma in pred ratifikacijo arbitražnega sporazuma v Republiki Hrvaški in Republiki Sloveniji v skladu s prvim odstavkom 11. člena arbitražnega sporazuma.²⁶⁹

135. Dne 19. novembra 2009 je Slovenija odgovorila Hrvaški po diplomatski poti. Noti je bila priložena izjava, ki je bila izdana kot odziv na izjavo Hrvaške in del katere se glasi:

Ob upoštevanju suverene pravice vsake države, da daje enostranske izjave, in ob tem, da je bila Republika Slovenija seznanjena z namero Republike Hrvaške, da poda enostransko izjavo k navedenemu arbitražnemu sporazumu, Republika Slovenija izjavlja, da se ni strinjala z izjavo Republike Hrvaške z dne 9. novembra 2009 ali z njeno vsebino;

Republika Slovenija izjavlja, da v skladu z mednarodnim pravom enostranska izjava, podana v zvezi z navedenim arbitražnim sporazumom, nima učinka na njegovo vsebino, in

²⁶⁴ Memorandum Hrvaške, odst. 2.81; protimemorandum Hrvaške, odst. 2.86; zapis ustne obravnave, 5. dan, str. 28:10–29:14.

²⁶⁵ Odgovor Slovenije, odst. 1.17–21.

²⁶⁶ Memorandum Slovenije, odst. 4.53, „Švedska potrdila hrvaško enostransko izjavo“, Slovenska tiskovna agencija, 26. maj 2010, priloga SI-406; „ZDA pravijo, da je hrvaška izjava enostranska v vseh pogledih“, Slovenska tiskovna agencija, 26. maj 2010, priloga SI-407; protimemorandum Hrvaške, odst. 2.88.

²⁶⁷ Protimemorandum Hrvaške, odst. 2.88, citat iz verbalne note veleposlaništva ZDA Ministrstvu za zunanje zadeve Republike Hrvaške, št. 047, Zagreb, 30. oktober 2009, priloga HR-129.

²⁶⁸ Memorandum Slovenije, odst. 4.44, sklic na verbalno noto Ministrstva za zunanje zadeve in evropske integracije Republike Hrvaške veleposlaništvu Republike Slovenije v Zagrebu in izjavo Republike Hrvaške k Arbitražnemu sporazumu med Vlado Republike Hrvaške in Vlado Republike Slovenije, št. 6257, 9. november 2009, priloga SI-399.

²⁶⁹ Verbalna nota Ministrstva za zunanje zadeve in evropske integracije Republike Hrvaške veleposlaništvu Republike Slovenije, št. 6257/09, Zagreb, 9. november 2009, priloga HR-131; Verbalna nota Ministrstva za zunanje zadeve in evropske integracije Republike Hrvaške veleposlaništvu Republike Slovenije v Zagrebu, št. 6257, in izjava Republike Hrvaške k Arbitražnemu sporazumu med Vlado Republike Hrvaške in Vlado Republike Slovenije, 9. november 2009, priloga SI-399.

meni, da izjava Republike Hrvaške z dne 9. novembra 2009 ni sprejemljiva in nima nobenega učinka za arbitražni postopek;

Republika Slovenija izjavlja, da je naloga arbitražnega sodišča določiti ozemeljski stik (*contact*) teritorialnega morja Republike Slovenije z odprtim morjem (stik (*junction*) Slovenije z odprtim morjem), torej ohranitev pravice Slovenije do stika (*junction*) z odprtim morjem, ki ga je imela na dan osamosvojitve 25. junija 1991;

Republika Slovenija tudi izjavlja, da arbitražno sodišče navedeni arbitražni sporazum razlaga samo v skladu z običajnim pomenom izrazov v določbah arbitražnega sporazuma.²⁷⁰

136. Dne 20. novembra 2009 je hrvaški parlament sprejel zakon o ratifikaciji arbitražnega sporazuma skupaj s hrvaško izjavo.²⁷¹
137. Z diplomatsko noto z dne 6. decembra 2010 je Slovenija spomnila, da so „vsebinsko hrvaške izjave z dne 9. novembra 2009 zavrnilo tudi predstavniki Združenih držav Amerike in Kraljevine Švedske v svoji javni izjavi v mesecu maju 2010“.²⁷²
138. Po navedbah Slovenije je arbitražni sporazum v javnosti izzval veliko politično zanimanje, „k čemur je pripomogla tudi zmeda zaradi hrvaške enostranske izjave“.²⁷³ Zato je slovenska vlada zahtevala oceno ustavnosti arbitražnega sporazuma s strani ustavnega sodišča. V mnenju z dne 18. marca 2010 je ustavno sodišče odločilo, da arbitražni sporazum „ni v neskladju s slovenskim ustavnim redom“.²⁷⁴

²⁷⁰ Ministrstvo za zunanje zadeve Republike Slovenije, nota št. ZMP 170/09 in izjava Republike Slovenije v zvezi z arbitražnim sporazumom, 19. november 2009, priloga SI-400; Verbalna nota Ministrstva za zunanje zadeve Republike Slovenije veleposlaništvu Republike Hrvaške v Ljubljani, št. ZMP 170/09, 19. november 2009, priloga HR-132. Hrvaška ugotavlja, da „se besedilo slovenske izjave v diplomatski noti razlikuje od besedila, ki je bilo objavljeno v slovenskem uradnem listu“, memorandum Hrvaške, odst. 2.81 št. 85. Gl. tudi protimemorandum Slovenije, odst. 2.79.

²⁷¹ Zakon o ratifikaciji Arbitražnega sporazuma med Vlado Republike Hrvaške in Vlado Republike Slovenije, *Uradni list Republike Hrvaške (Mednarodne pogodbe)*, št. 12/2009, priloga HRLA-74; memorandum Slovenije, odst. 4.50; Zakon o ratifikaciji arbitražnega sporazuma, *Uradni list Republike Hrvaške (Mednarodne pogodbe)*, št. 12/2009, priloga SI-401; protimemorandum Hrvaške, odst. 2.90.

²⁷² Memorandum Slovenije, odst. 4.58; Verbalna nota veleposlaništva Republike Slovenije v Zagrebu Ministrstvu za zunanje zadeve in evropske integracije Republike Hrvaške, št. 255/10, 6. december 2010, priloga SI-413.

²⁷³ Memorandum Slovenije, odst. 9.51.

²⁷⁴ Memorandum Slovenije, odst. 4.52, sklic na Ustavno sodišče Republike Slovenije, mnenje Rm 1-09, arbitražni sporazum, 18. marec 2010, operativni del, *Uradni list Republike Slovenije*, št. 25/2010, priloga SI-402. Besedilo VI. točke mnenja sodišča se glasi:

VI. Točka (a) prvega odstavka 3. člena, točka (a) 4. člena ter drugi in tretji odstavek 7. člena Arbitražnega sporazuma med Vlado Republike Slovenije in Vlado Republike Hrvaške, ki jih je treba razlagati in presojeti kot vsebinsko celoto, niso v neskladju s 4. členom Ustave v zvezi z II. razdelkom Temeljne ustavne listine o samostojnosti in neodvisnosti Republike Slovenije.

139. Dne 19. aprila 2010 je slovenski parlament sprejel zakon o ratifikaciji arbitražnega sporazuma skupaj z izjavo o nestrinjanju s hrvaško izjavo.²⁷⁵ Arbitražni sporazum je bil na naknadnem „zakonodajnem referendumu“ potrjen s tesnim izidom.²⁷⁶
140. Poleg tega je dne 7. oktobra 2010 po novi zahtevi za oceno ustavnosti, tokrat v zvezi z zakonom o ratifikaciji arbitražnega sporazuma, Ustavno sodišče Republike Slovenije odločilo, da ta ni v neskladju z Ustavo Republike Slovenije.²⁷⁷
141. Dne 25. novembra 2010, sta stranki izmenjali diplomatski noti, s katerima sta izrazili soglasje, da ju arbitražni sporazum zavezuje.²⁷⁸ Po navedbah Slovenije ta „izmenjava listin o ratifikaciji ... ni vključevala kakršnekoli izjave, niti ni bila kakršnakoli izjava priložena arbitražnemu sporazumu po njegovi skupni registraciji pri Združenih narodih“.²⁷⁹
142. Dne 29. novembra 2010 je začel veljati arbitražni sporazum.²⁸⁰
143. Dne 25. maja 2011 sta stranki arbitražni sporazum skupaj predložili za registracijo v skladu s 102. členom Ustanovne listine Združenih narodov.²⁸¹ Besedilo skupne vloge pogodbenic generalnemu sekretarju Združenih narodov se v enem delu glasi:

Radi bi vas obvestili, da skupna vloga za registracijo arbitražnega sporazuma, brez predložitve zadevnih enostranskih interpretativnih izjav Hrvaške in Slovenije, ki sta sestavni del zakonov o ratifikaciji, ki sta jih potrdila parlamenta obeh držav, in nimata namena dopolnitve arbitražnega sporazuma, v nobenem primeru ne vpliva na njun pravni status v zvezi z arbitražnim sporazumom.

Poleg tega bi vas radi obvestili, da arbitražnemu sporazumu ni priložena nobena skupno dogovorjena izjava.²⁸²

²⁷⁵ Zakon o ratifikaciji arbitražnega sporazuma, *Uradni list Republike Slovenije (Mednarodne pogodbe)*, št. 11/2010, priloga SI-404; protimemorandum Hrvaške, odst. 2.90.

²⁷⁶ Memorandum Slovenije, odst. 4.53 in št. 20: „Za potrditev je glasovalo 51,54 % tistih, ki so oddali svoj glas, volilna udeležba pa je bila 42,66-odstotna“; Poročilo o referendumu o arbitražnem sporazumu, *Uradni list Republike Slovenije*, št. 53/2010, priloga SI-408.

²⁷⁷ Memorandum Slovenije, odst. 4.54; Ustavno sodišče Republike Slovenije, odločba št. U-I-180/10-13, 7. oktober 2010, *Uradni list Republike Slovenije*, št. 73/2010, priloga SI-409.

²⁷⁸ Memorandum Slovenije, odst. 4.55; Verbalna nota Ministrstva za zunanje zadeve Republike Slovenije veleposlaništvu Republike Hrvaške v Ljubljani, št. ZMP 170/09, 25. november 2010, priloga SI-410; Verbalna nota Ministrstva za zunanje zadeve in evropske integracije Republike Hrvaške veleposlaništvu Republike Slovenije v Zagrebu, št. 6126/10, 25. november 2010, priloga SI-411; Verbalna nota Ministrstva za zunanje zadeve Republike Slovenije veleposlaništvu Republike Hrvaške v Ljubljani, št. ZMP 170/09, 25. november 2010, priloga SI-412; protimemorandum Slovenije, odst. 2.80; odgovor Slovenije, odst. 1.22–25; Verbalna nota Ministrstva za zunanje zadeve in evropske integracije Republike Hrvaške veleposlaništvu Republike Slovenije v Zagrebu, št. 6126/10, 25. november 2010, priloga SI-992.

²⁷⁹ Protimemorandum Slovenije, odst. 2.80.

²⁸⁰ Protimemorandum Hrvaške, odst. 2.92.

²⁸¹ Skupna vloga Republike Hrvaške in Republike Slovenije generalnemu sekretarju Združenih narodov za registracijo arbitražnega sporazuma, New York, 25. maj 2011, priloga HR-134; Registracija arbitražnega sporazuma, pismo generalnemu sekretarju Združenih narodov, 25. maj 2011, priloga SI-421.

²⁸² Prav tam.

144. Kopija arbitražnega sporazuma je **priložena** k tej razsodbi.

II. POTEK POSTOPKA

145. 2. člen arbitražnega sporazuma določa:

2. člen

Sestava arbitražnega sodišča

(1) Pogodbenici s seznama kandidatov, ki ga določita predsednik Evropske komisije in član Evropske komisije, odgovoren za širitev, v petnajstih dneh sporazumno imenujeta predsednika arbitražnega sodišča in dva člana, ki so priznani strokovnjaki za mednarodno pravo. Če se v tem roku ne moreta sporazumeti, predsednika in dva člana arbitražnega sodišča s seznama imenuje predsednik Meddržavnega sodišča v Haagu.

(2) Vsaka pogodbenica v petnajstih dneh po opravljenih imenovanjih iz prvega odstavka imenuje še po enega člana arbitražnega sodišča. Če v tem roku imenovanje ni opravljeno, člana imenuje predsednik arbitražnega sodišča.

(3) Če se pred začetkom postopka ali med njim mesto člana izprazni zaradi smrti, nezmožnosti ali odstopa, se zapolni v skladu s postopkom, predpisanim za prvotno imenovanje.

146. V skladu s prvim odstavkom 2. člena arbitražnega sporazuma sta se stranki 17. januarja 2012 dogovorili o imenovanju sodnika Gilberta Guillauma za predsednika arbitražnega sodišča, ter prof. Vaughana Lowa in sodnika Bruna Simme za arbitra. Kot določa arbitražni sporazum, je v postopku imenovanja strankama pomagala Evropska komisija.

147. V skladu z drugim odstavkom 2. člena arbitražnega sporazuma je Slovenija 26. januarja 2012 za arbitra imenovala dr. Jerneja Sekolca, Hrvaška pa je 31. januarja 2012 za arbitra imenovala prof. Budislava Vukasa.

148. Po posvetovanju s strankama je 4. aprila 2012 določila o pristojnostih podpisala Hrvaška, 12. aprila 2012 pa še Slovenija in predsednik arbitražnega sodišča. Po dogovoru strank naloge sodnega tajništva v tem arbitražnem postopku opravlja Stalno arbitražno sodišče (PCA) v skladu s sedmim razdelkom določil o pristojnostih.

149. V skladu z osmim razdelkom določil o pristojnostih je bila imenovana kontaktna oseba pri Evropski komisiji za vse zadeve, na katere bi arbitražno sodišče želelo opozoriti Evropsko komisijo. Evropska komisija je 7. februarja 2012 za kontaktno osebo imenovala g. Joosta Korteja, namestnika generalnega direktorja za širitev. Evropska komisija je 30. oktobra 2013 uradno obvestila sodno tajništvo, da je vlogo kontaktne osebe prevzel g. Lucio Gussetti, glavni svetovalec v pravni službi Evropske komisije.

150. Arbitražno sodišče je 13. aprila 2012 sklicalo prvi postopkovni sestanek s strankama v Palači miru v Haagu.

151. Potem ko je Arbitražno sodišče preučilo razpravo s prvega postopkovnega sestanka, je 1. maja 2012 izdalo postopkovno navodilo št. 1, v katerem je med drugim obravnavalo časovne roke za pisno argumentacijo strank, obliko pisnih vlog in komuniciranja ter predložitve dokumentov, dokazov strokovnjakov in pričevanja prič. V navodilu je bilo zabeleženo tudi, da sta se stranki dogovorili, da se končna razsodba arbitražnega sodišča javno objavi.
152. V skladu z odstavkom 2.1.3 postopkovnega navodila št. 1 stranka, ki je želela predložiti odgovor na protimemorandum nasprotne stranke, je lahko zaprosila za to do 30. novembra 2013. Če je arbitražno sodišče, potem ko je bilo seznanjeno s stališči nasprotne stranke, odobrilo nadaljnji krog pisnih vlog, je imela vsaka stranka možnost, da predloži odgovor do 26. marca 2014.
153. V skladu z odstavkom 2.2 postopkovnega navodila št. 1 je arbitražno sodišče določilo obdobje od 26. maja 2014 do 13. junija 2014 za ustno obravnavo, ki ni smela trajati več kot dva tedna.
154. V osmem odstavku postopkovnega navodila št. 1 je arbitražno sodišče določilo, da bo morebitno odločitev o tem, ali je potreben obisk na terenu, sprejelo po prejemu memorandumov strank, ter prosilo stranki, naj za to predvidita obdobje od 6. maja do 12. maja 2013.
155. Potem ko sta stranki skupaj predlagali spremembo postopkovnega navodila št. 1, je arbitražno sodišče 7. februarja 2013 izdalo postopkovno navodilo št. 2, s katerim je spremenilo nekatere določbe glede načina, kako lahko stranki predložita pisne vloge.
156. Stranki sta 11. februarja 2013 oddali memorandum s prilogami v elektronski in tiskani obliki (memorandum Hrvaške in memorandum Slovenije).
157. Arbitražno sodišče je s pismom z dne 15. aprila 2013 uradno obvestilo stranki, da maja 2013 ne bo izpeljalo obiska na terenu. V tem pismu je arbitražno sodišče stranki obvestilo tudi, da na posvetovanju med sodnim tajništvom in strankama ni bil določen datum za obisk na terenu v letu 2014, zato se je arbitražno sodišče odločilo, da ne bo sprejelo odločitve o tem, ali bi bilo treba izpeljati tak obisk, dokler ne pregleda protimemoranduma strank.
158. Stranki sta 11. novembra 2013 oddali protimemorandum s prilogami v elektronski in tiskani obliki (protimemorandum Hrvaške in protimemorandum Slovenije).
159. Hrvaška je 26. novembra 2013 predložila seznam popravkov nekaj napak iz svojega protimemoranduma ter predlagala, da lahko predloži njegovo popravljeno različico.

160. V pismu z dne 29. novembra 2013 je Slovenija prosila, da se strankama omogoči odgovor na protimemorandum. V pismu z dne 3. decembra 2013 je Hrvaška tej prošnji nasprotovala.
161. Predsednik arbitražnega sodišča je 2. decembra 2013 izpeljal telefonsko konferenco s strankama glede organizacije ustne obravnave. Vsaka stranka je med drugim predlagala časovni raspored ustne obravnave in predstavila svoje stališče o tem, ali bi bilo treba omogočiti odgovor na pisne vloge.
162. Potem ko je arbitražno sodišče preučilo stališči, ki sta ju stranki izrazili na telefonski konferenci 2. decembra 2013, je 23. decembra 2013 izdalo postopkovno navodilo št. 3. V prvem odstavku postopkovnega navodila št. 3 je Sloveniji odobrilo prošnjo z dne 29. novembra 2013, da se strankama omogoči odgovor na protimemorandum.
163. V drugem odstavku postopkovnega navodila št. 3 je arbitražno sodišče določilo časovni raspored ustne obravnave, ki naj bi potekala od ponedeljka, 2. junija 2014, do petka, 13. junija 2014. V skladu s tretjim odstavkom postopkovnega navodila št. 3 ob predložitvi odgovora ali na ustni obravnavi ni bilo mogoče predložiti dokazov prič ali strokovnega mnenja. Četrty odstavek postopkovnega navodila št. 3 se je nanašal na dopustnost novih dokumentov po zaključku pisnega postopka.
164. Potem ko je Slovenija vložila prošnjo, je 21. januarja 2014 arbitražno sodišče izdalo postopkovno navodilo št. 4, s katerim je spremenilo časovni raspored, ki je bil določen s postopkovnim navodilom št. 3.
165. Stranki sta 26. marca 2014 oddali svoja odgovora s prilogami v tiskani obliki (Odgovor Hrvaške in Odgovor Slovenije), 26. marca 2014 (Slovenija) in 27. marca 2014 (Hrvaška) pa še v elektronski obliki.
166. Republika Hrvaška je 24. aprila 2014 predložila popravljene liste na pavspapirju, ki so del zemljevidov iz zvezkov III/4 in III/5, ki sestavljajo njen odgovor.
167. Stalno arbitražno sodišče je 28. aprila 2014 obvestilo stranki, da namerava imenovati g. Gérarda Cosquerja za svojega kartografskega strokovnjaka in g. Davida H. Graya za svojega hidrografskega strokovnjaka v skladu z odstavkom 7.1 postopkovnega navodila št. 1, ter jima poslalo njuna življenjepisa in osnutek določil o njuni pristojnosti.
168. Stalno arbitražno sodišče je v pismu z dne 1. maja 2014 obvestilo stranki o odgovorih g. Cosquerja in g. Graya na poziv Stalnega arbitražnega sodišča, „naj razkrijeta vsakršne

- okolščine, s katerimi bi stranki ali arbitražno sodišče morali biti seznanjeni, čeprav ne predstavljajo nasprotja interesov“. Potem ko sta agenta obeh strank sporočila sodnemu tajniku, da nobena od strank ne nasprotuje imenovanju predlaganih strokovnjakov, je arbitražno sodišče 15. maja 2014 imenovalo g. Gérarda Cosquerja za neodvisnega kartografskega strokovnjaka in g. Davida Grayja za neodvisnega hidrografskega strokovnjaka.
169. Republika Hrvaška je 26. maja 2014 predložila popravljene liste na pavspapirju, ki so del zemljevidov iz zvezkov III/1 in III/6, ki sestavljajo njen odgovor.
170. Stalno arbitražno sodišče je v izjavi za javnost z dne 29. maja 2014 sporočilo časovni razpored ustne obravnave.
171. Ustna obravnava je potekala od 2. do 13. junija 2014 v Palači miru v Haagu na Nizozemskem. V imenu strank so se je udeležile naslednje osebe:

za Republiko Hrvaško

prof. Maja Seršić,
predstojnica Katedre za mednarodno pravo, Pravna
fakulteta, Univerza v Zagrebu,

agentka;

Nj. eksc. ga. Andreja Metelko-Zgombić,
veleposlanica, generalna direktorica Direktorata za
evropsko pravo, mednarodno pravo in konzularne
zadeve, Ministrstvo za zunanje in evropske zadeve
Republike Hrvaške,

soagentka;

Nj. eksc. ga. Vesna Pusić,
prva podpredsednica vlade in ministrica za zunanje
in evropske zadeve Republike Hrvaške,

Nj. eksc. ga. Vesela Mrden Korać,
veleposlanica Republike Hrvaške v Kraljevini
Nizozemski, Haag,

prof. Vladimir Ibler,
profesor, član Hrvaške akademije znanosti in
umetnosti,

g. Krešo Glavač,
vodja kabineta, Ministrstvo za zunanje in evropske
zadeve Republike Hrvaške,

za Republiko Slovenijo

prof. Mirjam Škrk,
predstojnica Katedre za mednarodno pravo,
Pravna fakulteta, Univerza v Ljubljani,
nekdanja sodnica in podpredsednica
Ustavnega sodišča Republike Slovenije,

Nj. eksc. ga. Simona Drenik,
pooblaščenica ministrice, pravna svetovalka,
kabinet ministra, Ministrstvo za zunanje
zadeve Republike Slovenije,

agentki;

Nj. eksc. g. Karl Erjavec,
podpredsednik vlade in minister za zunanje
zadeve Republike Slovenije,

Nj. eksc. g. Roman Kirn,
veleposlanik Republike Slovenije v Kraljevini
Nizozemski in stalni predstavnik pri
Organizaciji za prepoved kemičnega orožja
(OPCW),

Nj. eksc. ga. Vlasta Vivod,
vodja kabineta, Ministrstvo za zunanje zadeve
Republike Slovenije,

posebni svetovalci;

g. Rodman R. Bundy,

ga. Danijela Barišić,
tiskovna predstavnica, Ministrstvo za zunanje in
evropske zadeve Republike Hrvaške,

g. Davor Ljubanović,
svetovalec, Veleposlaništvo Republike Hrvaške v
Kraljevini Nizozemski,

ga. Nelija Vržina,
tretja sekretarka, Veleposlaništvo Republike
Hrvaške v Kraljevini Nizozemski,

člani delegacije;

prof. James Crawford,
profesor mednarodnega prava, Univerza v
Cambridgeu, član inštituta Institut de Droit
international, odvetnik, Matrix Chambers, London,

prof. Philippe Sands,
profesor mednarodnega prava, univerza University
College London, odvetnik, Matrix Chambers,
London,

g. Paul S. Reichler,
partner, Foley Hoag,
sopredsedujoči Sektorju za mednarodne pravne
spore in arbitražo, Washington,

g. Andrew B. Loewenstein,
partner, Foley Hoag, Boston

prof. Zachary Douglas,
profesor mednarodnega prava, Inštitutu za
mednarodne in razvojne študije v Ženevi,
Matrix Chambers, London,

prof. Davor Vidas,
profesor raziskovalec, direktor Programa za
pomorsko mednarodno pravo in pomorske zadeve,
Inštitut Fridtjofa Nansena, Oslo,

zagovorniki in odvetniki;

ga. Anjolie Singh,
članica indijske odvetniške zbornice, Delhi,

g. Trpimir Mihael Šošić,
docent, Pravna fakulteta, Univerza v Zagrebu,

g. Yuri Parkhomenko,
Foley Hoag, Washington,

član newyorške odvetniške zbornice
Eversheds LLP, Singapur,

ga. Alina Miron,
raziskovalka, Center za mednarodno pravo v
Nanterre (CEDIN), Univerza Paris Ouest,
Nanterre-La Défense,

dr. Daniel Müller,
svetovalec za mednarodno pravo
raziskovalec, Center za mednarodno pravo v
Nanterre (CEDIN), Univerza Paris Ouest,
Nanterre-La Défense,

prof. Alain Pellet,
Univerza Paris Ouest, Nanterre-La Défense,
nekdanji predsednik Komisije ZN za
mednarodno pravo,
član inštituta Institut de Droit International,

g. Eran Sthoeger,
Pravna fakulteta, Univerza v New Yorku,

sir Michael Wood,
član Komisije za mednarodno pravo, član
angleške odvetniške zbornice,

zagovorniki in odvetniki;

ga. Natasha Harrington,
članica angleške odvetniške zbornice,
Eversheds LLP, Pariz,

asistentka zagovornikov;

ga. Heloïse Bajer-Pellet,
odvetnica, članica pariške odvetniške
zbornice,

ga. Tessa Barsac,
svetovalka za mednarodno pravo,

dr. Robin Cleverly,
vodja, skupina za pomorsko mednarodno
pravo, Hidrografski urad Združenega
kraljestva,

g. Branko Dekleva,
prvi sekretar, Ministrstvo za zunanje zadeve
Republike Slovenije,

g. Vlado Ekmečić,
prvi sekretar, Ministrstvo za zunanje zadeve

g. Zoran Bradić,
vodja Sektorja za meje, Ministrstvo za zunanje in
evropske zadeve Republike Hrvaške,

g. Sebastian Rogač,
Ministrstvo za zunanje in evropske zadeve
Republike Hrvaške,

g. Goran Jutriša,
pravni strokovnjak,

zagovorniki;

g. Ilija Grgić,
vodja Sektorja za državno mejo, Državna geodetska
uprava Republike Hrvaške,

g. Davor Kršulović,
Državna geodetska uprava Republike Hrvaške,

ga. Davorka Sarić,
Ministrstvo za zunanje in evropske zadeve
Republike Hrvaške,

g. Marjan Čuljak,
Ministrstvo za zunanje in evropske zadeve
Republike Hrvaške,

ga. Nancy Lopez,
Foley Hoag, Washington,

ga. Tracy Roosevelt,
Foley Hoag, Boston,

g. Pedro Ramirez,
Foley Hoag, Washington,

asistenti;

ga. Victoria Taylor,
International Mapping, Maryland,

g. Alex Tait,
International Mapping, Maryland,

tehnična asistenta.

Republike Slovenije,

ga. Barbara Granda,
prva sekretarka, Ministrstvo za zunanje zadeve
Republike Slovenije,

g. Igor Karničnik,
vodja Sektorja za hidrografijo, Geodetski
inštitut Slovenije,

g. Primož Kete,
vodja področja kartografije in topografije,
Geodetski inštitut Slovenije,

ga. Špela Košir,
prva sekretarka, Ministrstvo za zunanje zadeve
Republike Slovenije,

g. Primož Koštrica,
minister svetovalec, Ministrstvo za zunanje
zadeve Republike Slovenije,

prof. Martin Pratt,
Raziskovalna enota za mednarodne meje,
Oddelek za geografijo, Univerza v Durhamu,

g. Samo Rus,
svetovalec, Ministrstvo za zunanje zadeve
Republike Slovenije,

ga. Sonja Slovša Končan,
ministrica svetovalka, Ministrstvo za zunanje
zadeve Republike Slovenije,

ga. Mateja Štrumelj Piškur,
ministrica svetovalka, Ministrstvo za zunanje
zadeve Republike Slovenije,

ga. Vesna Žveglič,
višja svetovalka, Ministrstvo za zunanje
zadeve Republike Slovenije,

strokovnjaki in svetovalci;

ga. Diana Podgornik,
administrativna asistentka, Ministrstvo za
zunanje zadeve Republike Slovenije,

podpora.

172. Na ustni obravnavi sta stranki od članov arbitražnega sodišča dobili vprašanja, na katera sta odgovorili ustno v drugem krogu ustnega zagovora, na nekatera tehnična vprašanja pa pisno.

173. Stalno arbitražno sodišče je 17. junija 2014 objavilo izjavo za javnost o zaključku ustne obravnave ter povzetek stališč obeh strank, o vsebini katerega sta se stranki dogovorili.
174. Hrvaška je 30. aprila 2015 arbitražnemu sodišču poslala pismo, ki je bilo naslovljeno na Slovenijo in v katerem jo prosi, naj razloži dve izjavi slovenskega zunanjskega ministra, ki ju je dal na slovenski televiziji 7. januarja 2015 in 22. aprila 2015 glede možnega rezultata arbitraže.
175. Slovenija je 1. maja 2015 odgovorila, da „Slovenija nima nikakršnih informacij o rezultatu arbitraže in nima vzpostavljenega nikakršnega ‘neformalnega komunikacijskega kanala z arbitražnim sodiščem’“. Trdila je še, da Slovenija ni nikakor skušala „izvajati pritiska na arbitražno sodišče“.
176. Arbitražno sodišče je v pismih z dne 30. aprila 2015 in 1. maja 2015 izrazilo zaskrbljenost nad domnevo, da bi utegnili ena od strank imeti dostop do zaupnih informacij v povezavi z njegovim odločanjem. Seznanilo se je s tem, da obe stranki priznavata svoje obveznosti na podlagi prvega odstavka 10. člena arbitražnega sporazuma, in potrdilo, da se morajo arbitri in zastopniki strank vzdržati komuniciranja *ex parte*.
177. Arbitražno sodišče je v pismu z dne 9. julija 2015 obvestilo stranki, da bo razsodba razglašena 17. decembra 2015.
178. Srbski in hrvaški časniki so 22. julija 2015 objavili prepis in zvočni posnetek dveh telefonskih pogovorov domnevno med arbitrom, ki ga je imenovala Slovenija, dr. Jernejem Sekolcem, in go. Simono Drenik, takratno agentko, eno od dveh, ki ju je imenovala Slovenija. Telefonska pogovora naj bi potekala 15. novembra 2014 in 11. julija 2015.
179. Arbitražno sodišče je 23. julija 2015 stranki uradno obvestilo, da je dr. Sekolec odstopil kot član arbitražnega sodišča, in Slovenijo pozvalo, naj imenuje nadomestnega arbitra.
180. Hrvaška je 24. julija 2015 arbitražnemu sodišču posredovala prevedene odlomke iz domnevnih telefonskih pogovorov in ga pozvala, naj prekine postopek. Poleg tega je „preostale člane arbitražnega sodišča zaprosila, naj pregledajo predloženo gradivo v celoti in premislijo o hudi škodi za integriteto celotnega postopka in za dojetje njene verodostojnosti v javnosti“.
181. Slovenija je 26. julija 2015 izrazila „globoko obžalovanje“ nad dejstvi, o katerih so poročali hrvaški mediji, in arbitražno sodišče obvestila o odstopu agentke Drenik s položaja. Slovenija je nasprotovala zahtevku Hrvaške za prekinitev arbitražnega postopka in to sporočila arbitražnemu

- sodišču v pismu z dne 27. julija 2015. Naslednji dan, 28. julija 2015, je Slovenija v arbitražno sodišče imenovala g. Ronnyja Abrahama, predsednika Meddržavnega sodišča.
182. Arbitražno sodišče je 30. julija 2015 stranki uradno obvestilo, da je prof. Budislav Vukas odstopil kot član arbitražnega sodišča, in zato Hrvaško pozvalo, naj imenuje nadomestnega arbitra.
183. Hrvaška je z verbalno noto z dne 30. julija 2015 Slovenijo uradno obvestila, da meni, da je Slovenija „zakrivila eno ali več bistvenih kršitev arbitražnega sporazuma“, zato ima Hrvaška pravico do prenehanja njegove veljavnosti „v skladu s prvim odstavkom 60. člena Dunajske konvencije o pravu mednarodnih pogodb“. Hrvaška je torej Sloveniji dala „uradno obvestilo v skladu s prvim odstavkom 65. člena Dunajske konvencije o pravu mednarodnih pogodb, da predlaga takojšnje prenehanje veljavnosti arbitražnega sporazuma,“ in dodala, „da z dnem te note Republika Hrvaška preneha uporabljati arbitražni sporazum“.
184. Naslednji dan, 31. julija 2015, je Hrvaška arbitražno sodišče obvestila o vsebini te verbalne note in mu sporočila, da ne more „več nadaljevati postopka [arbitraže] v dobri veri“.
185. Slovenija je s pismom z dne 31. julija 2015 Hrvaško obvestila, da za tovrstno dejanje po njenem mnenju „ni podlage v mednarodnem pravu“ in da arbitražni sporazum „je in ostaja edina veljavna pravna podlaga za reševanje mejnega spora med državama“. Slovenija je 13. avgusta 2015 obvestila arbitražno sodišče, da ugovarja uradnemu obvestilu Hrvaške o prenehanju veljavnosti arbitražnega sporazuma, in izjavila, da ima arbitražno sodišče pristojnost in dolžnost, da nadaljuje postopek.
186. Sodnik Abraham je 3. avgusta 2015 uradno obvestil arbitražno sodišče o svojem odstopu. Kmalu potem sta bili o njegovem odstopu obveščeni tudi stranki. Arbitražno sodišče je zato Slovenijo pozvalo, naj imenuje arbitra, ki bo nadomestil sodnika Abrahama v arbitražnem sodišču.
187. Slovenija je 13. avgusta 2015 obvestila arbitražno sodišče, da „ne bo imenovala člana arbitražnega sodišča, ki bi nadomestil sodnika Abrahama, zato da se ohranijo integriteta, neodvisnost in nepristranskost arbitražnega sodišča in postopka v teku“. Slovenija je raje prosila „predsednika arbitražnega sodišča, sodnika Gilberta Guillaumea, naj v skladu s svojo pristojnostjo iz drugega odstavka 2. člena arbitražnega sporazuma“ on imenuje člana arbitražnega sodišča.

188. Arbitražno sodišče je 25. septembra 2015 stranki obvestilo, da je predsednik v skladu s postopkom za nadomestno imenovanje arbitrov, ki ju imenujeta stranki, iz drugega in tretjega odstavka 2. člena arbitražnega sporazuma imenoval Nj. eksc. veleposlanika Rolfa Einarja Fifeja, državljana Norveške, ki bo nadomestil sodnika Abrahama in prof. Nicolasa Michela, državljana Švice, ki bo nadomestil prof. Vukasa. Stranki sta dobili podpisani izjavi o strinjanju z imenovanjem in izjavi o nepristranskosti in neodvisnosti veleposlanika Fifeja in prof. Michela.
189. Arbitražno sodišče je v pismu z dne 1. decembra 2015 določilo postopkovni koledar za dodatne pisne in ustne vloge „v zvezi s pravnimi posledicami zadev, ki jih Hrvaška navaja v svojih pismih z dne 24. julija 2015 in 31. julija 2015“. Arbitražno sodišče je stranki pozvalo, naj pisni vlogi oddata do 15. januarja (Hrvaška) oziroma do 26. februarja 2016 (Slovenija). Poleg tega ju je obvestilo, da namerava 17. marca 2016 v zvezi s tem sklicati ustno obravnavo, ter ju pozvalo, naj do 9. decembra 2015 potrdita, ali jima ta dan ustreza.
190. V istem pismu je arbitražno sodišče strankama razkrilo dva interna dokumenta, ki ju je dr. Sekolec predložil v postopku: zapis z naslovom „osebne in zaupne beležke glede meje na in ob Dragonji“, ki ga je arbitražnemu sodišču predložil januarja 2015, in dokument z naslovom „Sektor Mura: različne slovenske *effectivités*“, ki ga je sodnemu tajništvu predložil novembra 2014. Stranki je še obvestilo, da sta to edina dokumenta, ki ju je dr. Sekolec predložil arbitražnemu sodišču ali sodnemu tajništvu.
191. Slovenija je 7. decembra 2015 odgovorila na pismo arbitražnega sodišča z dne 1. decembra, da ji ustna obravnava 17. marca 2016 ustreza. Hrvaška nanj ni odgovorila.
192. Arbitražno sodišče je 26. decembra 2015 strankama potrdilo, da bo ustna obravnava 17. marca 2016.
193. Do 15. januarja 2016, tj. roka, ki ga je arbitražno sodišče določilo v svojem pismu strankama z dne 1. decembra 2015, Hrvaška ni oddala nobene vloge.
194. Slovenija je pisno vlogo (pisna vloga) s prilogami oddala 26. februarja 2016. V njej je arbitražno sodišče prosila, naj odloči in razglasi, da „arbitražni sporazum z dne 4. novembra 2009 med strankama ostaja v veljavi“ ter da „se postopek v skladu z arbitražnim sporazumom nadaljuje, dokler arbitražno sodišče ne izda dokončne razsodbe“. Slovenija je svojo prošnjo ponovila na ustni obravnavi 17. marca 2016.

195. Ustna obravnava v zvezi s pravnimi posledicami zadev, ki jih je Hrvaška navedla v svojih pismih z dne 24. julija 2015 in 31. julija 2015, je potekala 17. marca 2016 v Palači miru v Haagu na Nizozemskem.
196. Hrvaška se ustne obravnave ni udeležila. Arbitražno sodišče je bilo seznanjeno z izjavo za javnost Ministrstva za zunanje in evropske zadeve Republike Hrvaške z dne 14. marca 2016 in z verbalno noto Stalne misije Republike Hrvaške pri Organizaciji združenih narodov z dne 16. marca 2016, v katerih je Hrvaška potrdila, da se ne namerava udeležiti ustne obravnave.
197. Arbitražno sodišče je 30. junija 2016 izdalo delno rzsodbo, ki je obravnavala pravne posledice stikov med dr. Sekolcem in go. Drenik za trenutni arbitražni postopek. V njej je izrazilo obžalovanje, da Hrvaška ni izkoristila priložnosti, da predstavi uradne argumente in odgovori na vprašanja arbitražnega sodišča. Arbitražno sodišče je opomnilo, da je uveljavljeno načelo mednarodnega procesnega prava, da enostranska odločitev o odstopu od postopka reševanja spora tega postopka ne more ustaviti. V zvezi s to arbitražo je arbitražno sodišče ugotovilo, da je to načelo določeno v 28. členu Izbirnih pravil Stalnega arbitražnega sodišča za razsojanje v sporih med dvema državama (Izbirna pravila Stalnega arbitražnega sodišča), ki veljajo v tem postopku v skladu z drugim odstavkom 6. člena arbitražnega sporazuma.
198. Glede vprašanja pristojnosti je arbitražno sodišče sklenilo, da „ima v skladu z določbami arbitražnega sporazuma in prvim odstavkom 21. člena Izbirnih pravil Stalnega arbitražnega sodišča ter v skladu s 65. členom Dunajske konvencije pristojnost odločiti, ali je Hrvaška, ki je ukrepala skladno s 60. členom Konvencije, ustrezno predlagala Sloveniji, da arbitražni sporazum preneha veljati, in ali ga je ustrezno prenehala uporabljati“.
199. Glede vprašanja nadaljevanja postopka je arbitražno sodišče potrdilo, da ima tako pooblastila kot dolžnost, da reši spor glede kopenske in morske meje, ki mu je bil predložen. Poudarilo je še, da mora zavarovati integriteto arbitražnega postopka. Arbitražno sodišče je spomnilo na odstop dr. Sekolca kot arbitra, ge. Drenik kot slovenske agentke in prof. Vukasa kot arbitra. Spomnilo je še, da je skladno z ustreznimi določbami arbitražnega sporazuma predsednik arbitražnega sodišča imenoval veleposlanika Rolfa Einarja Fifeja in prof. Nicolasa Michela za nova člana sodišča. Arbitražno sodišče je izjavilo, da ni bil izražen nikakršen dvom glede nepristranskosti ali neodvisnosti preostalih treh ali novih dveh arbitrov. Zato je bilo sklenjeno, da je bilo arbitražno sodišče ustrezno popolnjeno.
200. Da ne bi bilo dvomov, je arbitražno sodišče ugotovilo še, da po odstopu dr. Sekolca in prof. Vukasa kot arbitrov njuna stališča, izražena v predhodnih razpravah, niso relevantna za delo

arbitražnega sodišča v sedANJI sestavi. Zato tudi naj ne bi bili upoštevani razni zapisi za razpravo, ki sta jih kot arbitra razdelila v prejšnjih fazah postopka. Zaradi zagotavljanja transparentnosti sta bila strankama razkrita oba dokumenta, ki ju je dr. Sekolec predložil arbitražnemu sodišču. V zvezi s tem je arbitražno sodišče ugotovilo, da mu dr. Sekolec v svojih zapisih ni sporočil novih argumentov ali dejstev, ki še ne bi bili vključeni v sodni spis arbitražnega sodišča.

201. Arbitražno sodišče je odločilo, da sta dr. Sekolec in ga. Drenik kršila določbe arbitražnega sporazuma in pogoje imenovanja, ki so jih za postopek sprejeli stranki in arbitražno sodišče. Arbitražno sodišče je nato obravnavalo vprašanje, ali je Slovenija storila „bistveno kršitev“ arbitražnega sporazuma, na podlagi česar bi Hrvaška imela pravico zahtevati prenehanje veljavnosti sporazuma po prvem odstavku 60. člena Dunajske konvencije o pravu mednarodnih pogodb. Na podlagi sodne prakse mednarodnih sodišč je arbitražno sodišče ugotovilo, da je prenehanje veljavnosti mednarodne pogodbe zaradi kršitve po prvem odstavku 60. člena upravičeno samo, če kršitev izničuje predmet in namen mednarodne pogodbe. Arbitražno sodišče je v zvezi s tem izjavilo:

219. Ta mednarodna pogodba je posebne vrste. Gre za arbitražni sporazum. Kot navaja Meddržavno sodišče, „kadar države podpišejo arbitražni sporazum, sklepajo sporazum z zelo konkretnim predmetom in namenom: da bodo arbitražnemu sodišču zaupale nalogo rešiti spor v skladu z okvirom, dogovorjenim med strankama, ki v sporazumu opredelita pristojnost arbitražnega sodišča in njegove omejitve“. V tem primeru v preambuli arbitražnega sporazuma piše, da „glede na to, da v številnih poskusih v zadnjih letih nista razrešili spora glede meje na kopnem in morju“. Predvideva ustanovitev arbitražnega sodišča, določa njegovo sestavo in nalogo, uporabljeno pravo in postopek. Nazadnje navaja, da „[r]azsodba arbitražnega sodišča je za pogodbenici zavezujoča in pomeni dokončno rešitev spora“. Arbitražni sporazum torej temelji na želji po mirni in dokončni rešitvi spora, ki ga dotlej ni bilo mogoče rešiti sporazumno.

202. Arbitražno sodišče je zato ugotavljalo, ali slovenske kršitve arbitražnega sporazuma izničujejo predmet in namen arbitražnega sporazuma:

223. [...]

V prvem pismu arbitražnemu sodišču z dne 24. julija 2015 se je Hrvaška seznanila z odstopom ge. Drenik in dr. Sekolca, in kot je ustrezno, „preostale člane sodišča zaprosila, naj pregledajo predloženo gradivo v celoti in premislijo o hudi škodi za integriteto celotnega postopka in za dojetje njegove verodostojnosti v javnosti“.

224. Arbitražno sodišče je to tudi storilo. Bil je popolnjen in izražen ni bil nikakršen dvom glede neodvisnosti in nepristranskosti arbitražnega sodišča v novi sestavi. Sodni spis arbitražnega postopka je bil skrbno pregledan in stranki sta bili seznanjeni z dokumentoma, ki ju je arbitražnemu sodišču predložil dr. Sekolec v navezi z go. Drenik. Dokumenta ne vsebujeta nobenih dejstev ali argumentov, ki še ne bi bili predstavljeni v pisnih ali ustnih vlogah. Stranki sta dobili priložnost opozoriti na morebitne druge kršitve zaupnosti postopka, vendar tega nobena ni storila. Arbitražno

sodišče z zadovoljstvom ugotavlja, da je zagotovljeno postopkovno ravnovesje med strankama.

225. Glede na navedeno in ob upoštevanju ukrepov odprave pomanjkljivosti je arbitražno sodišče odločilo, da slovenske kršitve arbitražnega sporazuma ne onemogočajo nadaljevanja postopka, in tako ne izničujejo predmeta in namena sporazuma. Torej Hrvaška ni bila upravičena do prenehanja veljavnosti sporazuma po prvem odstavku 60. člena Dunajske konvencije. Arbitražni sporazum ostaja v veljavi.

203. Arbitražno sodišče je zato potrdilo svojo pristojnost in soglasno odločilo:
- (a) Slovenija je kršila določbe arbitražnega sporazuma z dne 4. novembra 2009;
 - (b) arbitražni sporazum ostaja v veljavi;
 - (c) arbitražni postopek po arbitražnem sporazumu se nadaljuje;
 - (d) arbitražno sodišče po posvetu s strankama določi nadaljnji postopek v tej arbitraži;
 - (e) arbitražno sodišče si do izreka končne razsodbe pridržuje pravico, da dokončno razdeli stroške; ne glede na to pa za zdaj Slovenija nakaže sredstva za pokritje stroškov, ki so posledica podaljšanja postopka onkraj prvotno predvidenega roka.
204. Arbitražno sodišče je 4. novembra 2016 stranki pozvalo, naj do 18. novembra 2016 sporočita, ali mu želita na kratki ustni obravnavi predložiti dodatne vloge. Nato naj bi v skladu s točko (d) 231. odstavka delne razsodbe arbitražno sodišče določilo nadaljnji postopek v tej arbitraži.
205. Slovenija je 18. novembra 2016 na poziv odgovorila, da „ne potrebuje dodatne ustne obravnave“. Če pa „arbitražno sodišče ali Hrvaška menita, da bi bila dodatna ustna obravnava koristna, je Slovenija seveda pripravljena sodelovati z arbitražnim sodiščem, kot se mu zdi ustrezno“. Hrvaška ni odgovorila na pismo arbitražnega sodišča z dne 4. novembra 2016.
206. Arbitražno sodišče je 29. marca 2017 strankama izrazilo zadovoljstvo, da mu ni treba stranki pozvati, naj predložita dodatne vloge ali odgovorita na dodatna vprašanja. Tako je arbitražno sodišče v skladu z 29. členom Izbirnih pravil Stalnega arbitražnega sodišča razglasilo, da je ustna obravnava v tej arbitraži zaključena.

III. URADNI ZAHTEVKI STRANK

A. ZAHTEVKI HRVAŠKE

1. Meja na kopnem

207. V zvezi z mejo na kopnem je Hrvaška v memorandumu zahtevala, naj arbitražno sodišče odloči in razglasi, da:

- (1) v skladu s točko (a) prvega odstavka 3. člena arbitražnega sporazuma meja na kopnem med Republiko Hrvaško in Republiko Slovenijo sledi črti, zarisani na karti v Prilogi HR-A;²⁸³
- (2) V skladu s to mejo na kopnem
 - (a) v objektu na Sveti Geri v hrvaški občini Ozalj nima pravice ostati nobeno slovensko osebje, bodisi vojaško, civilno, policijsko ali varnostno;
 - (b) Slovenija ne ovira komunikacije v hrvaški občini Sveti Martin na Muri, vključno z območjem Murišća.²⁸⁴

208. Hrvaška je v protimemorandumu zahtevala, naj arbitražno sodišče odloči in razglasi, da:

- (1) v skladu s točko (a) prvega odstavka 3. člena arbitražnega sporazuma meja na kopnem med Republiko Hrvaško in Republiko Slovenijo sledi črti, zarisani na zemljevidih, ki sestavljajo III. zvezek tega odgovora;²⁸⁵
- (2) V skladu s to mejo na kopnem
 - (i) v objektu na Sveti Geri v hrvaški občini Ozalj nima pravice ostati nobeno slovensko osebje, bodisi vojaško, civilno, policijsko ali varnostno;
 - (ii) Slovenija ne ovira komunikacije v hrvaški občini Sveti Martin na Muri, vključno z območjem Murišća.²⁸⁶

209. Hrvaška je v ustnih zahtevkih na ustni obravnavi zahtevala, naj arbitražno sodišče odloči in razglasi, da:

- (1) v skladu s točko (a) prvega odstavka 3. člena arbitražnega sporazuma meja na kopnem med Republiko Hrvaško in Republiko Slovenijo sledi črti, zarisani na zemljevidih, ki sestavljajo III. zvezek protimemoranduma Republike Hrvaške, ob upoštevanju tehničnih popravkov, opisanih v pismih Republike Hrvaške z dne 24. aprila 2014 in 26. maja 2014. Poleg tega bi morala biti kot del ravnodbe arbitražnega sodišča določena meja tudi na območjih, ki niso vključena v katastrske evidence nobene od strank (območja brez evidence).

²⁸³ E-kopija zemljevida v Prilogi HR-A, ki je bil del uradnega zahtevka Hrvaške v arbitražnem postopku, je na voljo na spletni strani Stalnega arbitražnega sodišča, ki opravlja vlogo sodnega tajništva v postopku.

²⁸⁴ Memorandum Hrvaške, str. 237.

²⁸⁵ E-kopija zemljevidov iz III. zvezka protimemoranduma Hrvaške, ki so bili del uradnega zahtevka Hrvaške v arbitražnem postopku, je na voljo na spletni strani Stalnega arbitražnega sodišča, ki opravlja vlogo sodnega tajništva v postopku.

²⁸⁶ Protimemorandum Hrvaške, str. 373.

- (2) V skladu s to mejo na kopnem (a) v objektu na Sveti Geri v hrvaški občini Ozalj nima pravice ostati nobeno slovensko osebje, bodisi vojaško, civilno, policijsko ali varnostno; (ii) Slovenija ne ovira komunikacije v hrvaški občini Sveti Martin na Muri, vključno z območjem Murišća.

2. Vprašanja v zvezi z morjem

210. Glede vprašanj v zvezi z morjem je Hrvaška v memorandumu in protimemorandumu zahtevala, naj arbitražno sodišče odloči in razglasi, da:

- (3) se v skladu s točko (a) prvega odstavka 3. člena arbitražnega sporazuma meja na morju med Republiko Hrvaško in Republiko Slovenijo začne v izhodiščni točki kopenske meje z lego 45°28'42,3" N in 13°35'08,5" E, nato pa sledi poenostavljeni črti enake oddaljenosti, kakor je narisana na sliki 9.7, do točke z lego 45°35'15,48" N in 13°28'18,08" E;
- (4) v skladu s točko (b) prvega odstavka 3. člena arbitražnega sporazuma „stik (*junction*) Slovenije z odprtim morjem“ ne pomeni ali omogoča kakršnegakoli ozemeljskega stika (*contact*) med Slovenijo in odprtim morjem;

in

- (5) v skladu s točkama (b) in (c) prvega odstavka 3. člena arbitražnega sporazuma bo „stik (*junction*) Slovenije z odprtim morjem“ in „režim za uporabo ustreznih morskih območij“ *mutatis mutandis* režim, kot ga določa režim neškodljivega prehoda skozi mednarodne ožine, kakor je določen v 45. členu Konvencije ZN o pomorskem mednarodnem pravu iz leta 1982, ob upoštevanju obstoječe IMO sheme ločene plovbe, kakor se lahko občasno spremeni.²⁸⁷

211. Hrvaška je v ustnih zahtevkih na ustni obravnavi zahtevala, naj arbitražno sodišče odloči in razglasi, da:

- (3) v skladu s točko (a) prvega odstavka 3. člena arbitražnega sporazuma se meja na morju med Republiko Hrvaško in Republiko Slovenijo začne v končni točki kopenske meje z lego 45°28'42,3" N in 13°35'08,5" E (ETRS89, GRS80), nato pa sledi poenostavljeni črti enake oddaljenosti, kakor je narisana na sliki 9.7 hrvaškega memorandumu, do točke z lego 45°35'15,48" N in 13°28'18,08" E;
- (4) v skladu s točko (b) prvega odstavka 3. člena arbitražnega sporazuma „stik (*junction*) Slovenije z odprtim morjem“ ne pomeni ali omogoča kakršnegakoli ozemeljskega stika (*contact*) med Slovenijo in odprtim morjem;

in

- (5) v skladu s točkama (b) in (c) prvega odstavka 3. člena arbitražnega sporazuma ni potreben nikakršen „stik (*junction*) Slovenije z odprtim morjem“ in se ne poraja vprašanje „režima za uporabo ustreznih morskih območij“. Če pa bi arbitražno sodišče menilo, da je tak „stik (*junction*)“ potreben, potem bi to moralo biti s sklicevanjem na režim prehoda po III. delu Konvencije ZN o pomorskem mednarodnem pravu iz leta 1982, kot je dodatno razčlenjeno v pisnih odgovorih Hrvaške na vprašanja arbitražnega sodišča.

²⁸⁷ Memorandum Hrvaške, str. 237; protimemorandum Hrvaške, Zahtevki.

3. Pridržek pravic

212. Hrvaška je v protimemorandumu navedla tudi, da „upošteva pridržek pravic iz odstavka 5.60 svojega memoranduma in stališče v zvezi z mejo na kopnem v slovenskem memorandumu Hrvaška ponavlja pridržek pravice, da v poznejši fazi tega postopka dopolni svoje zahteve, kakor so opisani v odstavkih od 4.72 do 4.85 tega protimemoranduma in narisani na slikah CM 4.15 in CM 8.03“.²⁸⁸
213. Kakor je bilo predstavljeno v drugem krogu ustnih zahtevkov o tem delu meje, je Hrvaška odstopila od takega pridržka.²⁸⁹

B. ZAHTEVKI SLOVENIJE

1. Meja na kopnem

214. V zvezi z mejo na kopnem je Slovenija v memorandumu in protimemorandumu zahtevala, naj arbitražno sodišče odloči in razglasi, da:

1. je potek meje med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško na kopnem, kakor sledi:

Sektor Mura

- (a) Od sotočja rek Krke in Mure (točka B1) kopenska meja poteka proti zahodu po sredini Mure do točke severovzhodno od Gibine.

(zemljevidi št. 1, 2 in 3 v 2. zvezku [memoranduma Slovenije])²⁹⁰

Centralni sektor

Slovenske gorice

- (b) Od Gibine do potoka Presika meja na kopnem sledi vzhodni in južni meji slovenskih občin, kot izhaja iz katastra katastrskih občin Gibina, Šafarsko, Razkrižje, Veščica in Globoka, vključno z 10 hišami južno od Razkrižja. Nato sledi nekdanji državni meji med Avstrijo in Ogrsko, ki jo odražajo meje slovenskih občin, do stičišča z Dravo jugovzhodno od Središča ob Dravi. (zemljevidi št. 4, 5 in 6 v 2. zvezku [memoranduma Slovenije])

Drava

²⁸⁸ Protimemorandum Hrvaške, str. 373.

²⁸⁹ Zapis ustne obravnave, 5. dan, str. 180:8–13.

²⁹⁰ E-kopija zemljevidov iz 2. zvezka memoranduma Slovenije, ki so bili del uradnega zahtevka Slovenije v arbitraţnem postopku, je na voljo na spletni strani Stalnega arbitraţnega sodišča, ki opravlja vlogo sodnega tajništva v postopku.

- (c) Kopenska meja nato poteka po sredini reke Drave od točke jugovzhodno od Središča ob Dravi, preko Ormoškega jezera do točke severovzhodno od Zavrča, kjer pride do občine Zavrč. (zemljevidi št. 6, 7 in 8 v 2. zvezku [memoranduma Slovenije])

Haloze-Macelj

- (d) Meja od Drave do Sotle sledi nekdanji državni meji med Avstrijo in Ogrsko, ki jo odražajo meje slovenskih občin in katastrske evidence Slovenije. (zemljevidi št. 8, 9, 10 in 11 v 2. zvezku [memoranduma Slovenije])

Sotla

- (e) Od območja Haloze-Macelj kopenska meja teče po sredini reke Sotle, čez Vonarsko jezero, dokler ne doseže izliva Sotle v Savo. (zemljevidi št. 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17 in 18 v 2. zvezku [memoranduma Slovenije])

Sava in Bregana

- (f) Od izliva Sotle kopenska meja poteka po sredini Save do izliva Bregane in nato naprej po sredini Bregane do vznožja Gorjancev-Žumberačke gore v bližini naselja Gabrovica. (zemljevida št. 18 in 19 v 2. zvezku [memoranduma Slovenije])

Gorjanci/Žumberak

- (g) Kopenska meja nato sledi južni in zahodni meji slovenskih občin, vključno z vojašnico in trigonometrično točko na Trdinovem vrhu, naselje Drage in celotno naselje Brezovica pri Metliki, do potoka Kamenica vzhodno od istoimenskega naselja. (zemljevidi št. 19, 20, 21, 22 in 23 v 2. zvezku [memoranduma Slovenije])

Kamenica, Kolpa in Čabranka

- (h) Meja naprej poteka po sredini potoka Kamenica do njegovega izliva v Kolpo. Od tam teče po sredini Kolpe do sotočja s Čabranko in nato sledi njenemu toku in njenemu pritoku do točke, kjer se reka južno od Novega Kota oddalji od meje. (zemljevidi št. 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34 in 35 v 2. zvezku [memoranduma Slovenije])

Kras

- (i) Od Čabranke do hriba Škodovnika meja sledi nekdanji državni meji med Avstrijo in Ogrsko, ki jo odražajo meje slovenskih občin, protokol skupne komisije iz leta 1909 in mejniki na terenu. (zemljevida št. 35 in 36 v 2. zvezku [memoranduma Slovenije])

Sektor Istra

- (j) Kopenska meja naprej sledi mejam slovenskih občin, kot jo odražajo katastrske evidence Slovenije, do Piranskega zaliva. (zemljevidi št. 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44 in 45 v 2. zvezku [memoranduma Slovenije])

Piranski zaliv

- (k) Ob Piranskem zalivu meja sledi obali Savudrijskega polotoka do skrajne točke Rta Savudrija. (zemljevid št. 46 v 2. zvezku [memoranduma Slovenije])

Potek kopenske meje je natančneje vrisan na zemljevidih od št. 1 do 46 v merilu 1 : 25.000 v 2. zvezku memoranduma.²⁹¹

215. Slovenija je v ustnih zahtevkih na ustni obravnavi zahtevala, naj arbitražno sodišče odloči in razglasi, da:

1. je potek meje med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško na kopnem, kakor sledi:

Sektor Mura

- (a) Od sotočja rek Krke in Mure (točka B1) kopenska meja poteka proti zahodu po sredini Mure do točke severovzhodno od Gibine. (zemljevidi št. 1 (kakor je bil popravljen v protimemorandumu Slovenije), 2 in 3 v 2. zvezku memoranduma Slovenije)

Centralni sektor

Slovenske gorice

- (b) Od Gibine do potoka Presika meja na kopnem sledi vzhodni in južni meji slovenskih občin, kot izhaja iz katastra katastrskih občin Gibina, Šafarsko, Razkrižje, Veščica in Globoka, vključno z 10 hišami južno od Razkrižja. Nato sledi nekdanji državni meji med Avstrijo in Ogrsko, ki jo odražajo meje slovenskih občin, do stičišča z Dravo jugovzhodno od Središča ob Dravi. (zemljevidi št. 4, 5 in 6 v 2. zvezku memoranduma Slovenije)

Drava

- (c) Kopenska meja gre nato po sredini reke Drave od točke jugovzhodno od Središča ob Dravi, preko Ormoškega jezera do točke severovzhodno od Zavrča, kjer pride do občine Zavrč. (zemljevidi št. 6, 7 in 8 v 2. zvezku memoranduma Slovenije)

Haloze-Macelj

- (d) Meja od Drave do Sotle sledi nekdanji državni meji med Avstrijo in Ogrsko, ki jo odražajo meje slovenskih občin in katastrske evidence Slovenije. (zemljevidi št. 8, 9, 10 (kakor je bil popravljen v odgovoru Slovenije) in 11 v 2. zvezku memoranduma Slovenije)

Sotla

- (e) Od območja Haloze-Macelj kopenska meja teče po sredini reke Sotle, čez Vonarsko jezero, dokler ne doseže izliva Sotle v Savo. (zemljevidi št. 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17 in 18 v 2. zvezku memoranduma Slovenije)

Sava in Bregana

²⁹¹ Memorandum Slovenije, str. 617–19; protimemorandum Slovenije, str. 529–31.

- (f) Od izliva Sotle kopenska meja poteka po sredini Save do izliva Bregane in nato naprej po sredini Bregane do vznožja Gorjancev-Žumberačke gore v bližini naselja Gabrovica. (zemljevida št. 18 in 19 v 2. zvezku memoranduma Slovenije)

Gorjanci / Žumberak

- (g) Kopenska meja nato sledi južni in vzhodni meji slovenskih občin, vključno z vojašnico in trigonometrično točko na Trdinovem vrhu, naselje Drage in celotno naselje Brezovica pri Metliki, do potoka Kamenica vzhodno od istoimenskega naselja. (zemljevidi št. 19, 20, 21, 22 in 23 v 2. zvezku memoranduma Slovenije)

Kamenica, Kolpa in Čabranka

- (h) Meja naprej poteka po sredini potoka Kamenica do njegovega izliva v Kolpo. Od tam teče po sredini Kolpe do sotočja s Čabranko in nato sledi njenemu toku in njenemu pritoku do točke, kjer se reka južno od Novega Kota oddalji od meje. (zemljevidi št. 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33 in 34 v 2. zvezku memoranduma Slovenije in zemljevid št. 35, kakor je bil popravljen v odgovoru Slovenije)

Kras

- (i) Kopenska meja naprej sledi mejam slovenskih občin, kot jo odražajo slovenske katastrske evidence, do Piranskega zaliva. (zemljevidi št. 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43 (kot je bil popravljen v odgovoru Slovenije), 44 in 45 v 2. zvezku memoranduma Slovenije)

Sektor Istra

- (j) Kopenska meja še naprej sledi mejam slovenskih občin, kot jo odražajo katastrske evidence Slovenije, do Piranskega zaliva. (zemljevidi št. 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43 (kot je bil popravljen v odgovoru Slovenije), 44 in 45 v 2. zvezku memoranduma Slovenije)

Piranski zaliv

- (k) Ob Piranskem zalivu meja sledi obali Savudrijskega polotoka do skrajne točke Rta Savudrija. (zemljevid št. 46 v 2. zvezku memoranduma Slovenije)

Potek kopenske meje je natančneje vrisan na zemljevidih od št. 1 do 46 v merilu 1 : 25.000 v 2. zvezku memoranduma Slovenije z dne 11. februarja 2013, kot je bil popravljen v protimemorandumu in odgovoru.

2. Vprašanja v zvezi z morjem

216. V zvezi z določitvijo meje na morju je Slovenija v memorandumu in protimemorandumu zahtevala, naj arbitražno sodišče odloči in razglasi, da:

2. Piranski zaliv ima status slovenskih notranjih morskih voda in ga zapira ravna temeljna črta, ki povezuje skrajni točki na obalah Rta Madona in Rta Savudrija.

3. Potek morske meje med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško označuje zaporedje geodetskih črt, ki povezujejo naslednje točke, kot kaže slika 11.1 [memoranduma Slovenije]:

- (a) od točke P1, ki leži na črti nizke vode na točki, kjer se črta, ki zapira Piranski zaliv, stika z obalo pri Rtu Savudrija, meja na morju poteka do točke P2, ki je hkrati najbolj vzhodna točka stika Slovenije z odprtim morjem;
- (b) od točke P2 se morska meja nadaljuje proti jugozahodu v razdalji treh morskih milj od osimske črte do točke P3, ki leži 12 morskih milj od hrvaške obale;
- (c) od točke P3 morska meja sledi črti, ki na razdalji treh morskih milj poteka vzporedno z mejo epikontinentalnega pasu med nekdanjo Jugoslavijo in Italijo iz 1968, dokler ne seka vzporednika $45^{\circ}10'$ severne zemljepisne širine v točki P4.

4. Stik Slovenije z odprtim morjem je geodetska črta, ki spaja točko P2 na južni meji slovenskega teritorialnega morja s točko T4 bis, tj. točko, kjer južna meja slovenskega teritorialnega morja seka mejno črto med nekdanjo Jugoslavijo in Italijo po Osimski pogodbi iz leta 1975.

5. Režim za uporabo ustreznih morskih območij zajema naslednje:

- (a) z izjemo območja iz odstavka (b) spodaj, območja, ki ležijo do 12 morskih milj od temeljnih črt strank, razmejena v skladu s tretjim odstavkom zgoraj, tvorijo teritorialno morje Slovenije in Hrvaške. Slovenski ribiči bodo še naprej uživali zgodovinske pravice do ribolova v hrvaških teritorialnih vodah, ki so zajamčene tudi s pristopno pogodbo med Hrvaško in Evropsko unijo in s Sporazumom o obmejnem prometu in sodelovanju med strankama iz leta 1997;
- (b) morsko območje, ki leži znotraj koridorja, zamejenega s črtami, ki povezujejo točki P2 in T4 bis na severu, osimsko črto na zahodu in črto, ki povezuje točki P2 in P3, na vzhodu, tvori odprto morje, na katerem ima Slovenija suverene pravice do epikontinentalnega pasu (morskega dna in podzemlja);
- (c) območja, ki ležijo južno od stika Slovenije z odprtim morjem in onkraj meja hrvaškega teritorialnega morja, tvorijo odprto morje in to med strankama tudi ostanejo, dokler to ne vpliva na interese tretjih držav.²⁹²

217. Slovenija je v ustnih zahtevkih na ustni obravnavi zahtevala, naj arbitražno sodišče odloči in razglasi, da:

- 2. Piranski zaliv ima status slovenskih notranjih voda in ga zapira ravna temeljna črta, ki povezuje skrajni točki na obalah Rta Madona in Rta Savudrija.
- 3. Potek morske meje med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško označuje zaporedje geodetskih črt, ki povezujejo naslednje točke, kot kaže slika 11.1 memorandumu Slovenije:

²⁹² Memorandum Slovenije, str. 619–623; protimemorandum Slovenije, str. 531–533.

- (a) od točke P1, ki leži na črti nizke vode na točki, kjer se črta, ki zapira Piranski zaliv, stika z obalo pri Rtu Savudrija, meja na morju poteka do točke P2, ki je hkrati najbolj vzhodna točka stika Slovenije z odprtim morjem;
- (b) od točke P2 se morska meja nadaljuje proti jugozahodu v razdalji treh morskih milj od osimske črte do točke P3, ki leži 12 morskih milj od hrvaške obale;
- (c) od točke P3 morska meja sledi črti, ki na razdalji treh morskih milj poteka vzporedno z mejo epikontinentalnega pasu med nekdanjo Jugoslavijo in Italijo iz 1968, dokler ne seka vzporednika $45^{\circ}10'$ severne zemljepisne širine v točki P4.

4. Stik Slovenije z odprtim morjem je geodetska črta, ki spaja točko P2 na južni meji slovenskega teritorialnega morja s točko T4 bis, tj. točko, kjer južna meja slovenskega teritorialnega morja seka mejno črto med nekdanjo Jugoslavijo in Italijo po Osimski pogodbi iz leta 1975.

5. Režim za uporabo ustreznih morskih območij zajema naslednje:

- (a) z izjemo območja iz odstavka (b) spodaj, območja, ki ležijo do 12 morskih milj od temeljnih črt strank, razmejena v skladu s tretjim odstavkom zgoraj, tvorijo teritorialno morje Slovenije in Hrvaške. Slovenski ribiči bodo še naprej uživali zgodovinske pravice do ribolova v hrvaških teritorialnih vodah, ki so zajamčene tudi s pristopno pogodbo med Hrvaško in Evropsko unijo in s Sporazumom o obmejnem prometu in sodelovanju med strankama iz leta 1997;
- (b) morsko območje, ki leži znotraj koridorja, zamejenega s črtami, ki povezujejo točki P2 in T4 bis na severu, osimsko črto na zahodu in črto, ki povezuje točki P2 in P3, na vzhodu, tvori odprto morje, na katerem ima Slovenija suverene pravice do epikontinentalnega pasu (morskega dna in podzemlja);
- (c) območja, ki ležijo južno od stika Slovenije z odprtim morjem in onkraj meja hrvaškega teritorialnega morja, tvorijo odprto morje in to med strankama tudi ostanejo, dokler to ne vpliva na interese tretjih držav.

3. Oporekanje pristojnosti arbitražnega sodišča

218. Slovenija je v protimemorandumu in ustnih zahtevkih na ustni obravnavi od arbitražnega sodišča zahtevala še, „naj razglasi, da '2. točka zahtevkov Republike Hrvaške ni med nalogami arbitražnega sodišča, določenimi v arbitražnem sporazumu'“.²⁹³

²⁹³ Protimemorandum Slovenije, str. 533; zapis ustne obravnave, 8. dan, str. 179:8–12.

IV. ODLOČANJE V ZVEZI Z MEJO NA KOPNEM

219. Arbitražno sodišče najprej obravnava potek meje na kopnem med Hrvaško in Slovenijo. V zvezi s tem bo arbitražno sodišče pred obravnavo spornih delov meje na kopnem obravnavalo svojo funkcijo na podlagi arbitražnega sporazuma.

A. NALOGA ARBITRAŽNEGA SODIŠČA IN VELJAVNO PRAVO

1. Stališča strank

(a) Naloga arbitražnega sodišča

220. V skladu s prvim odstavkom 3. člena arbitražnega sporazuma je naloga arbitražnega sodišča, da določi potek meje med Slovenijo in Hrvaško na kopnem in morju, stik Slovenije z odprtim morjem in režim za uporabo ustreznih morskih območij.

221. Poleg tega pa drugi odstavek 3. člena arbitražnega sporazuma določa:

Pogodbenici v enem mesecu podrobno določita vsebino spora. Če tega ne storita, arbitražno sodišče uporabi predložene utemeljitve obeh pogodbenic za določitev točnega obsega spora glede meje na morju in kopnem in zahtev med pogodbenicama.²⁹⁴

222. Stranki nista podrobno določili vsebine spora v roku enega meseca. Po posvetovanju s strankama na prvem procesnem sestanku je arbitražno sodišče v procesnem sklepu št. 1 zapisalo:

Arbitražno sodišče je seznanjeno s skupnim stališčem strank, da v skladu z drugim odstavkom 3. člena arbitražnega sporazuma arbitražno sodišče določi točni obseg spora in zahtev glede meje na morju in kopnem med strankama, ob upoštevanju vseh pisnih in ustnih navedb strank.²⁹⁵

223. Kot je razvidno iz pisnih in ustnih navedb strank, se pojmovanje strank o nalogi arbitražnega sodišča glede meje na kopnem v določeni meri razlikuje. Pristopi strank so opisani v naslednjih odstavkih.

i. Stališče Hrvaške

224. Hrvaška poudarja, da se stranki strinjata, da njuni domači zakonodaji, čeprav nista razmejili meje, „predstavljata dragocen dokaz o njunem razumevanju in razlagi obstoječe meje“ na

²⁹⁴ Arbitražni sporazum, drugi odstavek 3. člena.

²⁹⁵ Procesni sklep št. 1, odst. 1; gl. tudi memorandum Hrvaške, odst. 4.2; memorandum Slovenije, odst. 1.05.

- odločilni datum.²⁹⁶ Hrvaška navaja, da se stranki tudi strinjata, da so za razlago te zakonodaje „katastrske evidence obeh republik v dragoceno pomoč“ in da „zakonodaja o teritorialni organiziranosti skupaj s katastrskimi evidencami dokazuje 'stališče vseh pristojnih upravnih organov' v zvezi s pravnim naslovom, ki razmejuje njune meje.“²⁹⁷ Tako je „na Hrvaškem in v Sloveniji domača zakonodaja na odločilni datum določala republiško ozemlje glede na posamezne občine, katerih natančne geografske konture in meje so bile določene v katastrskih evidencah in načrtih“.²⁹⁸ Na podlagi te zakonodaje je „bilo republiško ozemlje v vsaki od obeh republik sestavljeno iz skupka njenih občin“, takšne občine pa „so same vključevale eno ali več katastrskih občin, katerih geografske meje so bile posebej določene in kartirane.“²⁹⁹ Hrvaška zato meni, da je delo strank v obdobju med 1992 in 1997, namenjeno primerjavi in uskladitvi meja katastrskih občin, zelo pomembno za nalogo arbitražnega sodišča.³⁰⁰
225. Po mnenju Hrvaške arbitražnemu sodišču „ne bi smelo biti težko“ določiti delov meje na kopnem, ki so sporni.³⁰¹ Hrvaška opozarja na Poročilo strokovne skupine iz leta 1996 kot skupno pripravljene dokumentu iz časa pred arbitražnim sporazumom, ki je določilo dele meje, ki so sporni.³⁰² Hrvaška ob sklicevanju zlasti na poročilo iz leta 1996 meni, da vsebina spora v zvezi z mejo na kopnem ustreza območjem, kjer se v skladu s poročilom iz leta 1996 meje, ki jih zahtevata stranki, prekrivajo in so več kot 50 m narazen.³⁰³
226. Strokovna skupina je v poročilu iz leta 1996 opredelila dvajset takšnih območij, ki se raztezajo na približno 60 km meje na kopnem. Hrvaška v svojem memorandumu, „da bi se izognili preobremenitvi arbitražnega sodišča,“³⁰⁴ obravnava osem takšnih območij, ki predstavljajo več kot 47 km meje, in 733,9 od 797,9 ha (92 %) spornega ozemlja.³⁰⁵ V svojem protimemorandumu obravnava dvanajst preostalih območij.³⁰⁶

²⁹⁶ Zapis ustne obravnave, 1. dan, str. 58:23–59:9, citat iz memoranduma Slovenije, odst. 5.19.

²⁹⁷ Memorandum Slovenije, odst. 5.19, citat iz *Case concerning the frontier dispute (Benin/Niger)*, sodba, I.C.J. Poročila iz leta 2005, str. 90 na str. 148, odst. 139.

²⁹⁸ Zapis ustne obravnave, 1. dan, str. 59:22–60:1.

²⁹⁹ Zapis ustne obravnave, 1. dan, str. 60:2–11.

³⁰⁰ Zapis ustne obravnave, 1. dan, str. 66:19–25.

³⁰¹ Memorandum Hrvaške, odst. 4.3; gl. tudi memorandum Hrvaške, odst. 1.15.

³⁰² Memorandum Hrvaške, odst. 4.3.

³⁰³ Memorandum Hrvaške, odst. 1.15, 4.6; protimemorandum Hrvaške, odst. 3.82–83.

³⁰⁴ Memorandum Hrvaške, odst. 4.7; gl. tudi memorandum Hrvaške, odst. 1.16.

³⁰⁵ Memorandum Hrvaške, odst. 4.7; gl. tudi memorandum Hrvaške, odst. 1.16.

³⁰⁶ Protimemorandum Hrvaške, odst. 1.21.

227. Hrvaška ugotavlja, da bi „popolna in dokončna razmejitev celotne meje“³⁰⁷ zahtevala tudi razmejitev na nadaljnjih dvanajstih območjih, kjer se meje, ki jih zahtevata stranki, prekrivajo in so *manj* kot 50 m narazen (pa tudi na nekaj območjih, ki niso vključena v katastrsko občino nobene od obeh držav³⁰⁸). Hrvaška v svojem memorandumu predlaga, naj se takšna „manjša neskladja“ prepustijo v razrešitev strankama potem, ko arbitražno sodišče določi preostalo mejo.³⁰⁹ Ta predlog temelji na „nepraktičnosti obremenjevanja arbitražnega sodišča z razmejitvijo vsakega spornega kvadratnega metra“ in na verjetnosti končnega dogovora o manjših neskladjih, potem ko bo že razmejena velika večina meje.³¹⁰
228. Hrvaška predlaga, da arbitražno sodišče „razmeji mejo na kopnem na enak način kot sta se to odločili narediti stranki leta 1992, in sicer z uskladitvijo njunih meja katastrskih občin, in z uskladitvijo neskladij, ki obstajajo na 9 % meje, kjer so strokovnjaki strank ugotovili neskladje.“³¹¹ Hrvaška trdi, da bi v večini primerov, kjer obstajajo neskladja, taka uskladitev vključevala zgolj tehnične prilagoditve na podlagi sodobne geodetske analize. V drugih primerih pa bi „šlo za primerjavo med katastrskimi mejami strank z zgodovinskim virom pravnega naslova ... in nato za določitev, katera stranka ima katastrsko mejo, ki bolj sledi ustreznemu zgodovinskemu viru naslova.“³¹²
229. Hrvaška navaja, da sta se stranki kmalu po osamosvojitvi „odločili natančno potrditi, kje je [meja na kopnem] dogovorjena in kje je sporna.“³¹³ Poudarja, da Slovenija „priznava“, da je treba določitev katastrskih mej šteti za „izhodišče“ za razmejitev meje na kopnem.³¹⁴ Poleg tega Slovenija „sprejema“, da je bil cilj strokovne skupine določitev spornih delov meje na kopnem na podlagi katastrskih mej in da je strokovna skupina to tudi storila.³¹⁵ Hrvaška se sklicuje na

³⁰⁷ Memorandum Hrvaške, odst. 4.6; gl. tudi memorandum Hrvaške, odst. 1.17.

³⁰⁸ Memorandum Hrvaške, odst. 4.6.

³⁰⁹ Memorandum Hrvaške, odst. 4.6; gl. tudi memorandum Hrvaške, odst. 1.17.

³¹⁰ Memorandum Hrvaške, odst. 4.6; gl. tudi memorandum Hrvaške, odst. 1.17; protimemorandum Hrvaške, odst. 1.22, 3.82.

³¹¹ Zapis ustne obravnave, 1. dan, str. 82:22–83:2, str. 89:22–90:17.

³¹² Zapis ustne obravnave, 1. dan, str. 83:8–15.

³¹³ Protimemorandum Hrvaške, odst. 3.27–28.

³¹⁴ Protimemorandum Hrvaške, odst. 3.28; memorandum Slovenije, odst. 3.16, 5.73; gl. tudi Promemorio sestanka strokovnih geodetskih delegacij Republike Slovenije in Republike Hrvaške za določitev mejne črte, junij 1992, priloga SI-257.

³¹⁵ Protimemorandum Hrvaške, odst. 3.29–31, 3.34–35; memorandum Slovenije, odst. 3.23–24; gl. skupno izjavo prvega srečanja skupin strokovnjakov Republike Slovenije in Republike Hrvaške za mejna vprašanja, ki je bilo na Otočcu dne 9. decembra 1992, priloga SI-266.

- podporo zapisnika s sestanka ekspertnih skupin strank dne 15. marca 1993³¹⁶ in skupne izjave ekspertnih skupin strank po sestanku 7. maja 1993.³¹⁷
230. Hrvaška ugotavlja, da so ta prizadevanja dosegla vrhunec v poročilu iz leta 1996.³¹⁸ Hrvaška trdi, da Slovenija „sprejema“, da je to poročilo „določilo sporne dele meje“.³¹⁹ V poročilu iz leta 1996 je bilo ugotovljenih 32 neskladij, in Hrvaška ugotavlja, da se Slovenija sklicuje na skupno izjavo obeh zunanjih ministrov, ki navaja „32 nerešenih situacij.“³²⁰
231. Hrvaška trdi, da delo strokovne skupine po zaključku njenega poročila potrjuje, da so edina sporna območja tista, na katerih katastrske meje niso usklajene.³²¹ Hrvaška ugotavlja, da je strokovna skupina v obdobju med letoma 1996 in 1998 opravila „vrsto obiskov na določena sporna območja“, da bi določila dejansko mejo.³²² Po podatkih Hrvaške se je to delo končalo leta 1998, ker je Slovenija „enostransko odrekla dovoljenje svojim strokovnjakom, da sodelujejo pri kakršnemkoli nadaljnjem delu na terenu“.³²³
232. Nazadnje Hrvaška ugotavlja, da se Slovenija strinja, da sta se na srečanju obeh držav na ministrski ravni 30. novembra 1998 „ministra strinjala, da je 91,1 % meje na kopnem usklajene“.³²⁴ Posledično Hrvaška zaključuje, da „je rešitev potrebna samo za neusklajeni preostanek. In samo za ta del meje je potrebna rešitev v okviru tega postopka“.³²⁵
233. Kot odgovor na prizadevanja Slovenije, da bi zmanjšala pomen poročila iz leta 1996, si Hrvaška prizadeva dokazati, da lastne priloge Slovenije potrjujejo, da sta stranki primerjali svoje meje katastrskih občin, da bi določili dele dogovorjene meje in dele meje, ki so bili sporni.³²⁶

³¹⁶ Protimemorandum Hrvaške, odst. 3.32–33; zapisnik sestanka geodetskih strokovnjakov, članov Ekspertnih skupin Državnih komisij Republike Hrvaške in Republike Slovenije, Zagreb, 15. marec 1993, priloga HR-289.

³¹⁷ Protimemorandum Hrvaške, odst. 3.36; memorandum Slovenije, odst. 3.25; zapisnik sestanka geodetskih strokovnjakov, članov Ekspertnih skupin državnih komisij Republike Hrvaške in Republike Slovenije, Zagreb, 15. marec 1993, priloga HR-289.

³¹⁸ Protimemorandum Hrvaške, odst. 3.37; Mešana slovensko-hrvaška strokovna skupina za primerjavo neusklajenih mej katastrskih občin, *državna meja, Republika Slovenija – Republika Hrvaška: Skupno poročilo o rezultatih primerjave podatkov mej katastrskih občin na območjih večjih odstopanj*, 20. december 1996, priloga HR-80.

³¹⁹ Protimemorandum Hrvaške, odst. 3.39–40; memorandum Slovenije, odst. 3.38, 5.74.

³²⁰ Protimemorandum Hrvaške, odst. 3.41–42; memorandum Slovenije, odst. 3.40.

³²¹ Protimemorandum Hrvaške, odst. 3.44.

³²² *Prav tam.*

³²³ *Prav tam*; poročilo hrvaškega dela mešane strokovne skupine, 12. oktober 1998, str. 4, priloga HR-308.

³²⁴ Protimemorandum Hrvaške, odst. 3.45; memorandum Slovenije, odst. 3.42.

³²⁵ Protimemorandum Hrvaške, odst. 3.45.

³²⁶ Odgovor Hrvaške, odst. 2.6–7.

234. Hrvaška trdi, da zapisnik sestanka strank, ki je potekal marca 1997 in kjer je bilo uradno sprejeto poročilo iz leta 1996, potrjuje, da je poročilo iz leta 1996 določilo dogovorjene in sporne dele meje.³²⁷ Hrvaška opozarja na naslednje besedilo:

Mejna črta med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško je usklajena v mejah do 50 metrov in v dolžini 610 kilometrov, neusklajena pa v dolžini 60 kilometrov. Površina zemljišč v nesoglasju je 828 ha, od tega je zemljišč z dvojno evidenco 804 ha brez evidence pa 24 ha.³²⁸

235. Hrvaška v odgovor na pripombo Slovenije, da poročilo iz leta 1996 ni temeljilo na primerjavi vseh katastrskih občin vzdolž meje, pojasnjuje, da sta stranki leta 1994 zaključili primerjavo meje in svoje rezultate predstavili v poročilu z dne 2. junija 1994, na katerega se je nato sklicevala strokovna skupina.³²⁹
236. Hrvaška krivi Slovenijo za združevanje procesa primerjave meja katastrskih občin za določitev dogovorjenih in spornih delov meje in procesa poznejših prizadevanj za dogovor o rešitvi mejnih sporov strank.³³⁰ Hrvaška trdi, da je potek meja katastrskih občin edino pomembno merilo v prejšnjem procesu, vendar le eno od številnih meril v poznejšem procesu.³³¹ Tako se po mnenju Hrvaške sklicevanje na „prihodnjo državno mejo“ v prej omenjenem zapisniku nanaša na morebitno prihodnjo mejo, ki bi bila posledica dogovorne rešitve.³³² Hrvaška pripominja, da so nadaljnji poskusi za doseg globalne dogovorne rešitve pomenili možnost spreminjanja delov nesporne meje.³³³ Hrvaška navaja:

Predlaganje ozemeljske izmenjave kaže le na to, da se je država pripravljena odreči nečemu, kar že ima, da bi pridobila nekaj, kar želi od druge države. Ne pomeni priznanja prve države, da še nima v lasti ozemlja, ki ga želi zamenjati. Prav nasprotno.³³⁴

237. Vsekakor Hrvaška poudarja, da ti poskusi doseči dogovorno rešitev niso prinesli dogovora in da ta pogajanja niso spremenila dejanskega stanja na odločilni datum.³³⁵

³²⁷ Zapisnik tretjega rednega zasedanja Mešane slovensko-hrvaške komisije za zaznamovanje, vzdrževanje in obnavljanje državne meje od 4. marca do 7. marca 1997, priloga SI-762.

³²⁸ *Prav tam*, odgovor Hrvaške, odst. 2.12.

³²⁹ Skupno poročilo geodetskih strokovnjakov Republike Slovenije in Republike Hrvaške na podlagi preteklih sestankov, 2. junij 1994, priloga SI-282; odgovor Hrvaške, odst. 2.13.

³³⁰ Odgovor Hrvaške, odst. 2.14.

³³¹ *Prav tam*.

³³² Zapisnik tretjega rednega zasedanja Mešane slovensko-hrvaške komisije za zaznamovanje, vzdrževanje in obnavljanje državne meje od 4. marca do 7. marca 1997, priloga SI-762; odgovor Hrvaške, odst. 2.15.

³³³ Gl. odgovor Hrvaške, odst. 2.16–17; Kriteriji za določitev mejne črte, 14. maj 1997, priloga SI-764; Skupni zapisnik in skupna izjava četrtega zasedanja Mešane diplomatske komisije za določitev in označevanje državne meje med Republiko Hrvaško in Republiko Slovenijo, 21. julij 1998, priloga SI-298.

³³⁴ Odgovor Hrvaške, odst. 2.19.

238. Hrvaška v svojem protimemorandumu v zvezi s trditvijo Slovenije, da je predmet te arbitraže razmejitev celotne meje na kopnem, navaja, da bo popolna in dokončna razmejitev celotne meje na kopnem zahtevala tudi razmejitev vseh območij, na katerih so meje katastrskih občin strank manj kot 50 m narazen.³³⁶ V skladu s tem Hrvaška za primer, če bi se arbitražno sodišče odločilo to narediti, prilaga v zvezku III svojega protimemoranduma zbirko 45 zemljevidov, kjer je zarisani njen prikaz poteka celotne meje na kopnem med strankama.³³⁷ Hrvaška je predložila:

V skladu s točko a prvega odstavka 3. člena arbitražnega sporazuma meja na kopnem med Republiko Hrvaško in Republiko Slovenijo sledi liniji, zarisani v zbirki zemljevidov, ki sestavljajo zvezek III tega odgovora.³³⁸

Nazadnje je Hrvaška na ustni obravnavi opozorila, da je naloga arbitražnega sodišča „razmejiti celotno mejo na kopnem v vseh treh sektorjih, od tromeje z Madžarsko na vzhodu do zaključka meje na kopnem v ustju reke Dragonje na zahodu“.³³⁹

ii. Stališče Slovenije

239. Slovenija meni, da je predmet spora glede meje na kopnem celotna meja na kopnem, zato njen zahtevek vsebuje opis poteka celotne meje na kopnem.³⁴⁰ Slovenija označuje pristop Hrvaške k nalogi arbitražnega sodišča glede meje na kopnem kot „neupravičeno omejevalnega“.³⁴¹
240. Slovenija opozarja, da arbitražni sporazum določa, da arbitražno sodišče določi „potek meje med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško na kopnem in morju“.³⁴² Trdi, da spora strank glede meje na kopnem ni mogoče „zreducirati ... na primerjavo katastrskih načrtov“.³⁴³ Slovenija ob navajanju jezika, ki ga uporablja Hrvaška, trdi, da mora arbitražno sodišče „popolno in dokončno razmejiti celotno mejo na kopnem“.³⁴⁴ Slovenija poudarja, da Arbitražni

³³⁵ *Prav tam.*

³³⁶ Protimemorandum Hrvaške, odst. 1.22.

³³⁷ Protimemorandum Hrvaške, odst. 1.44.

³³⁸ Protimemorandum Hrvaške, zahtevek.

³³⁹ Zapis ustne obravnave, 1. dan, str. 82:14–17.

³⁴⁰ Memorandum Slovenije, odst. 1.27; gl. tudi memorandum Slovenije, odst. 6.261; protimemorandum Slovenije, odst. 3.02.

³⁴¹ Protimemorandum Slovenije, odst. 3.01

³⁴² Arbitražni sporazum, točka a prvega odstavka 3. člena; protimemorandum Slovenije, odst. 3.06

³⁴³ Protimemorandum Slovenije, odst. 3.07

³⁴⁴ Protimemorandum Slovenije, odst. 3.11 [poudarek dodala stranka]; gl. memorandum Hrvaške, odst. 1.17. Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 48:18–49:22.

- sporazum določa, da je rzsodba arbitražnega sodišča „za pogodbenici zavezujoča in pomeni dokončno rešitev spora“.³⁴⁵
241. Slovenija posebej opozarja, da mora arbitražno sodišče določiti mejo na kopnem tudi na območjih, ki niso vključena v katastrske občine niti ene niti druge stranke.³⁴⁶ Arbitražno sodišče „ne bi moglo preprosto pustiti v nemar nekaterih delov meje na kopnem“.³⁴⁷ Slovenija se sklicuje na obsežna pogajanja strank in njun končni neuspeh.³⁴⁸ Navaja, da je pričakovanje morebitnega dogovora glede „manjših neskladij“ „zgolj pobožna želja“.³⁴⁹
242. Slovenija pojasnjuje, da arbitražno sodišče ni zaproseno, da določi „vsak meter meje na kopnem“: arbitražno sodišče mora razmejiti mejo na kopnem, ne pa je demarkirati.³⁵⁰ „Za izvajanje rzsodbe skozi postopek demarkacije“ bo dovoljena „omejena meja proste presoje“.³⁵¹
243. Slovenija tudi ugotavlja, da arbitražni sporazum določa, da „arbitražno sodišče lahko pogodbenicama ob njunem soglasju v vsaki fazi postopka pomaga najti prijateljsko rešitev spora“.³⁵² Trdi, da bi bilo treba takšno rešitev spora doseči „v okviru arbitražnega postopka“ in s pomočjo arbitražnega sodišča, in da bi morala biti taka rešitev del rzsodbe arbitražnega sodišča.³⁵³ Po mnenju Slovenije ima arbitražno sodišče v primeru, da ni soglasja o poteku meje na kopnem, ne samo pooblastilo, ampak tudi dolžnost razrešiti spor.³⁵⁴ V zvezi s tem se Slovenija sklicuje na izjavo Meddržavnega sodišča, ki navaja, da „sodišče ne sme preseči pristojnosti, ki mu jo podelijo stranke, vendar mora to pristojnost tudi v celoti izvajati“.³⁵⁵

³⁴⁵ Arbitražni sporazum, drugi odstavek 7. člena [poudarek dodan]; protimemorandum Slovenije, odst. 3.11.

³⁴⁶ Protimemorandum Slovenije, odst. 3.12.

³⁴⁷ Protimemorandum Slovenije, odst. 3.12. Slovenija se sklicuje na *Frontier Dispute (Burkina Faso/Niger)*, sodba, I.C.J. Poročila iz leta 2013, str. 44 na str. 78, odst. 74.

³⁴⁸ Protimemorandum Slovenije, odst. 3.15.

³⁴⁹ *Prav tam.*

³⁵⁰ Protimemorandum Slovenije, odst. 3.16.

³⁵¹ *Prav tam.* Slovenija se sklicuje na *Eritrea-Ethiopia Boundary Commission*, stališča z dne 21. marca 2003, R.I.A.A. Zvezek XXV, str. 218, odst. 8.

³⁵² Arbitražni sporazum, osmi odstavek 6. člena; protimemorandum Slovenije, odst. 3.17.

³⁵³ Protimemorandum Slovenije, odst. 3.17. Slovenija se sklicuje na prvi odstavek 34. člena neobveznih pravil Stalnega arbitražnega sodišča za arbitražno reševanje sporov med dvema državama in na *Free Zones of Upper Savoy und the District of Gex*, sklep z dne 19. avgusta 1929, P.C.I.J., serija A, št. 22, str. 13; *Frontier Dispute (Burkina Faso/Republic of Mali)*, sodba, I.C.J. Poročila iz leta 1986, str. 554 na str. 577, odst. 46; *Passage through the Great Belt (Finland v. Denmark)*, *Provisional Measures*, sklep z dne 29. julija 1991, I.C.J. Poročila iz leta 1991, str. 12 na str. 20; *Aerial Incident of 10 August 1999 (Pakistan v. India)*, *pristojnost Sodišča*, sodba, I.C.J. Poročila iz leta 2000, str. 12 na str. 33, odst. 52.

³⁵⁴ Protimemorandum Slovenije, odst. 3.18.

³⁵⁵ *Continental Shelf (Libyan Arab Jamahiriya/Malta)*, sodba, I.C.J. Poročila iz leta 1985, str. 13 na str. 23, odst. 19; protimemorandum Slovenije, odst. 3.18.

244. Slovenija ob razpravljanju o dokazih Hrvaške za njen zahtevek za mejo na kopnem trdi, da Hrvaška poročilo iz leta 1996 „pripisuje prekomerno veljavo“.³⁵⁶ Slovenija trdi, da Poročilo iz leta 1996 ne določa nobene „dogovorjene meje“ in se ne more uporabiti za določitev obsega spora o meji na kopnem.³⁵⁷
245. Prvič, Slovenija trdi, da strokovna skupina ni preučila celotne dolžine meje na kopnem.³⁵⁸ Naloga strokovne skupine je bila „natančno določena“³⁵⁹ v Navodilih za delo strokovne skupine, ki jih je sprejela mešana slovensko-hrvaška komisija:

Primerjava uradnih veljavnih katastrskih načrtov in druge dokumentacije obeh strani se opravlja v pisarni za tisto območje, za katero je Mešana ekspertna skupina strokovnjakov za geodetske zadeve v svojem zapisniku ugotovila, da je „neusklajeno“, kar pomeni, da obstajajo „večja odstopanja“.³⁶⁰ [poudarek dodan]

246. Slovenija zato trdi, da je bila naloga strokovne skupine omejena na ponovno preučitev „večjih neskladij“, ki so jih leta 1993/1994 ugotovile ekspertne skupine strank.³⁶¹ Slovenija trdi, da to potrjuje že samo poročilo iz leta 1996.³⁶²
247. Slovenija pripominja, da so člani strokovnih skupin strank primerjali 244 listov topografskih kart v razmerju 1:5.000.³⁶³ Kljub tem prizadevanjem pa poročilo iz leta 1994 „ne vsebuje popolne primerjave mej katastrskih občin (katastrski načrti so v razmerju 1:2.880)“ in zagotavlja „omejeno količino informacij ... v zvezi z dejansko uporabljenimi dokumenti.“³⁶⁴
248. Slovenija trdi, da je leta 1994 Hrvaška v več primerih predložila le „zastarele podatke“ kljub obstoju novejših katastrske evidence, ki kaže drugačne katastrske meje.³⁶⁵ Tako „netočnosti“ pri

³⁵⁶ Protimemorandum Slovenije, odst. 3.21.

³⁵⁷ Protimemorandum Slovenije, odst. 3.34.

³⁵⁸ Gl. protimemorandum Slovenije, odst. 3.22–26; vendar gl. tudi protimemorandum Hrvaške, odst. 4.3.

³⁵⁹ Gl. protimemorandum Slovenije, odst. 3.22.

³⁶⁰ Zapisnik prvega rednega zasedanja skupne hrvaško-slovenske komisije za zaznamovanje, vzdrževanje in obnavljanje državne meje, Sremič [Krško], 14. septembra 1995, priloga III, točka 3.1, priloga HR-75.

³⁶¹ Protimemorandum Slovenije, odst. 3.23.

³⁶² Prav tam; gl. Mešana slovensko-hrvaška strokovna skupina za primerjavo neusklajenih mej katastrskih občin, državna meja, *Republika Slovenija – Republika Hrvaška: Skupno poročilo o rezultatih primerjave podatkov mej katastrskih občin na območjih večjih odstopanj*, 20. december 1996, priloga SI-293.

³⁶³ Protimemorandum Slovenije, odst. 3.25; Skupno poročilo geodetskih strokovnjakov Republike Slovenije in Republike Hrvaške na podlagi preteklih sestankov, 2. junij 1994, priloga SI-282.

³⁶⁴ Protimemorandum Slovenije, odst. 3.25.

³⁶⁵ Protimemorandum Slovenije, odst. 3.26, citat iz 1. poglavja, zadeve 1, 2 in 3, Mešana slovensko-hrvaška komisija za zaznamovanje, vzdrževanje in obnavljanje državne meje, primerjava podatkov mej katastrskih občin na območjih večjih odstopanj, 1996, priloge SI-755, SI-756 in SI-757; 3. poglavje, zadevi 1 in 3, Mešana slovensko-hrvaška komisija za zaznamovanje, vzdrževanje in obnavljanje državne meje, primerjava podatkov mej katastrskih občin na območjih večjih odstopanj, priloge SI-753 in SI-754; 4. poglavje, zadeva 2, Mešana slovensko-hrvaška komisija za zaznamovanje, vzdrževanje in obnavljanje

- ugotovitvah strokovnih skupin strank, kot so zabeležene v Poročilu iz leta 1994, „vzbujajo precejšnji dvomi“ glede njihovega celotnega dela.³⁶⁶ Ti dvomi ostajajo vse do danes, saj strokovna skupina ni ponovno preučila območij, na katerih so se katastrske meje v poročilu iz leta 1994 šteje za usklajene.³⁶⁷
249. Drugič, Slovenija trdi, da poročilo iz leta 1996 ni bil namenjeno vzpostavitvi meje.³⁶⁸ Slovenija primerjavo katastrskih evidenc imenuje „tehnični korak za razmejitev in demarkacijo meje, pogosto opravljen v pisarni in ne na kraju samem“.³⁶⁹ Slovenija trdi, da so strokovne skupine strank potrdile to razumevanje.³⁷⁰ Slovenija dodaja, da bi oba postopka „v najboljšem primeru“ lahko ugotovila „ujemanje“ meja katastrskih občin, vendar pa ne bi mogla ugotoviti „točnosti“ katastrske meje v zvezi z mejo na kopnem.³⁷¹
250. Tretjič, Slovenija trdi, da delo mešane diplomatske komisije kaže, da primerjava katastrskih evidenc ni bila odločilno merilo za razmejitev meje na kopnem.³⁷² Po mnenju Slovenije to potrjuje sama praksa strokovne skupine, saj se je odločila, da ponovno preuči neskladje Prezid/Draga s terenskim ogledom julija 1997.³⁷³ Slovenija torej trdi:

državne meje, skupno poročilo mešane slovensko-hrvaške strokovne skupine, 25. oktober 1995, priloga SI-289.

³⁶⁶ Protimemorandum Slovenije, odst. 3.26.

³⁶⁷ Protimemorandum Slovenije, odst. 3.26; gl. Zapisnik prvega rednega zasedanja skupne hrvaško-slovenske komisije za demarkacijo, vzdrževanje in obnavljanje državne meje, Sremič [Krško], 14. september 1995, priloga III, točka 1.2, priloga HR-75.

³⁶⁸ Gl. protimemorandum Slovenije, odst. 3.27–29.

³⁶⁹ Protimemorandum Slovenije, odst. 3.27.

³⁷⁰ *Prav tam*, skupna izjava prvega srečanja ekspertskih skupin Republike Slovenije in Republike Hrvaške za mejna vprašanja, ki je bilo na Otočcu dne 9. decembra 1992, priloga SI-266; zapisnik sestanka geodetskih strokovnjakov, članov Ekspertnih skupin Državnih komisij Republike Slovenije in Republike Hrvaške, 15. marec 1993, priloga SI-740.

³⁷¹ Protimemorandum Slovenije, odst. 3.28; gl. skupno izjavo III. srečanja strokovnih skupin Republike Slovenije in Republike Hrvaške za mejna vprašanja, Ljubljana, 7. maj 1993, priloga Slovenije SI-274; Skupni zapisnik tretjega zasedanja Mešane diplomatske komisije za ugotovitev in označitev državne meje med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško, Otočec (Slovenija), 23. februar 1995, priloga SI-285; zapisnik tretjega rednega zasedanja Mešane slovensko-hrvaške komisije za zaznamovanje, vzdrževanje in obnavljanje državne meje od 4. marca do 7. marca 1997, priloga SI-762; Skupni zapisnik in skupna izjava četrtega zasedanja Mešane diplomatske komisije za določitev in označevanje državne meje med Republiko Hrvaško in Republiko Slovenijo (v nadaljevanju: mešana diplomatska komisija), 21. julija 1998, Zagreb, priloga SI-298.

³⁷² Protimemorandum Slovenije, odst. 3.30; gl. skupni zapisnik in skupno izjavo četrtega zasedanja mešane diplomatske komisije, 21. julij 1998, Zagreb, priloga SI-298; Kriteriji za določitev mejne črte, priloga SI-764.

³⁷³ Protimemorandum Slovenije, odst. 3.31; gl. Mešana slovensko-hrvaška strokovna skupina za primerjavo neuskkljenih mej katastrskih občin, Zapisnik o terenskih delih na območju neuskkljenih mej k.o. Draga in k.o. Prezid v dneh od 8. do 10. julija 1997, 11. december 1997, priloga SI-296.

Posamezno obstoječe neskladje katastrskih evidenc ne pomeni, da obstaja spor o poteku državne meje, tako kot se popolno ujemanje katastrskih meja ne more vedno šteti za 'dogovor' o državni meji.³⁷⁴

251. Slovenija trdi, da 45 zemljevidov, ki so bili na novo predloženi v zvezku III hrvaškega protimemoranduma, predstavlja pomembno spremembo stališča Hrvaške glede obsega spora in naloge arbitražnega sodišča.³⁷⁵ Slovenija ugotavlja, da hrvaški zemljevidi ne razlikujejo med 20 „neskladji“, ki presegajo 50 m, 12 „neskladji“ do 50 m in preostalo mejo, in da Hrvaška prosi arbitražno sodišče, naj razsodi in izjavi, da „meja med Republiko Hrvaško in Republiko Slovenijo sledi črti, zarisani v seriji zemljevidov, ki sestavljajo zvezek III tega [protimemoranduma]“.³⁷⁶

252. Slovenija izjavlja:

Hrvaška ne more imeti obojega: po eni strani razbremeniti arbitražno sodišče njegove naloge, da določi celotno mejo na kopnem s tem, da od njega zahteva samo, da odloči o nekaterih „katastrskih neskladjih“, ki jih Hrvaška ocenjuje kot najpomembnejše, in po drugi strani zahtevati od arbitražnega sodišča, da razsodi in razglasi potek celotne meje na kopnem, kot je zarisana na 45 zemljevidih v zvezku III njenega protimemoranduma.³⁷⁷

253. Slovenija pozdravlja ustno navedbo Hrvaške, da naloga arbitražnega sodišča vključuje razmejitev celotne meje na kopnem, vendar izjavlja, da je predlagani pristop Hrvaške „nevzdržen“, ker se od arbitražnega sodišča ne more zahtevati, da razmeji celotno mejo na kopnem in prepusti nekatera vprašanja razmejitve strankama.³⁷⁸

254. Slovenija trdi, da pomanjkanje skladnosti med mejo na kopnem, ki jo zahteva Hrvaška, in katastrom še toliko bolj potrjuje, da poročilo iz leta 1996 ni vključevalo primerjave in še manj dogovora o vseh katastrskih mejah med Slovenijo in Hrvaško, in da ni bilo niti dokončno niti namenjeno določitvi dogovorjene državne meje.³⁷⁹

255. Na koncu Slovenija nasprotuje pristojnosti arbitražnega sodišča v enem vidiku: trdi, da 2. točka hrvaškega formalnega zahtevka ki se nanaša na Sveto Gero in Sveti Martin na Muri, „ni del naloge arbitražnega sodišča“ in da arbitražno sodišče nima pristojnosti za njeno obravnavo.³⁸⁰

³⁷⁴ Protimemorandum Slovenije, odst. 3.32.

³⁷⁵ Odgovor Slovenije, odst. 2.25.

³⁷⁶ Odgovor Slovenije, odst. 2.26; protimemorandum Hrvaške, 1. navedba

³⁷⁷ Odgovor Slovenije, odst. 2.27; gl. *prav tam*, odst. 2.28.

³⁷⁸ Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 71:2–21; gl. zapis ustne obravnave, 1. dan, str. 82:9–13.

³⁷⁹ Odgovor Slovenije, odst. 2.29–31.

³⁸⁰ Protimemorandum Slovenije, odst. 3.47; 3.52; gl. *The Government of Sudan and the Sudan People's Liberation Movement/Army („Abyei Arbitration“)*, končna razsodba z dne 22. julija 2009, R.I.A.A. 30. zvezek, str. 145, odst. 411; gl. tudi *Certain Questions of Mutual Assistance in Criminal Matters (Djibouti*

(b) Uporabljeno pravo

i. *Utī possidetis*

256. Stranki se strinjata, da načelo *uti possidetis* – uveljavljeno načelo mednarodnega prava – ureja določitev njune meje na kopnem. Stranki se tudi strinjata o temeljnih vidikih njegove uporabe.³⁸¹ *Utī possidetis* ureja preoblikovanje upravnih meja v mednarodne meje po razpadu države. Čeprav je bilo to načelo vzpostavljeno v okviru dekolonizacije v Latinski Ameriki v 19. stoletju³⁸² in je bilo pozneje uporabljeno pri dekolonizaciji v Afriki in Aziji v 20. stoletju,³⁸³ je njegovo področje uporabe širše. Kot ugotavlja senat Meddržavnega sodišča, „je posledica uporabe načela *uti possidetis*, da se upravne meje spremenijo v mednarodne meje v polnem pomenu besede“.³⁸⁴ Senat je poudaril, da je načelo „splošno načelo, ki je logično povezano s pojavom osamosvojitve, kjerkoli se to zgodi.“³⁸⁵ Njegov učinek je „zamrzniti teritorialni pravni naslov“³⁸⁶ in dati „prednost“ „pravnemu naslovu pred dejansko posestjo kot podlago suverenosti.“³⁸⁷

v. *France*), sodba, I.C.J. Poročila iz leta 2008, str. 177 na str. 203, odst. 60; *Case concerning the Continental Shelf (Libyan Arab Jamahiriya/Malta)*, sodba, I.C.J. Poročila iz leta 1985, str. 13 na str. 23, odst. 19.

³⁸¹ *Prim.* memorandum Hrvaške, odst. 3.19, z memorandumom Slovenije, odst. 5.08–10; gl. protimemorandum Hrvaške, odst. 3.54; protimemorandum Slovenije, odst. 3.58; zapis ustne obravnave, 1. dan, str. 15:1–3; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 15:9–11; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 68:23–24.

³⁸² Gl. *Colombo-Venezuelan Boundaries case (Colombia v. Venezuela)*, arbitražna sodba z dne 24. marca 1922, R.I.A.A., zvezek I, str. 228 (navedeno v memorandumu Slovenije, odstavek 5.02 št. 1); gl. tudi memorandum Hrvaške, odst. 3.6.

³⁸³ Gl. *Frontier Dispute (Burkina Faso/Republic of Mali)*, sodba, I.C.J. Poročila iz leta 1986, str. 544 na str. 565, odst. 21; *Frontier Dispute (Benin/Niger)*, sodba, I.C.J. Poročila iz leta 2005, str. 90 na str. 108, odst. 23 (navedeno v memorandumu Slovenije, odst. 5.02 št. 2); gl. tudi memorandum Hrvaške, odst. 3.6.

³⁸⁴ *Frontier Dispute (Burkina Faso/Republic of Mali)*, sodba, I.C.J. Poročila iz leta 1986, str. 554 na str. 566, odst. 23; gl. memorandum Hrvaške, odst. 3.7; memorandum Slovenije, odst. 5.07. „Bistvo načela je v njegovem prvotnem cilju, da se zagotovi spoštovanje ozemeljskih meja v trenutku, ko pride do neodvisnosti. Takšne ozemeljske meje morda niso več kot razmejitev med različnimi upravnimi območji ali kolonijami, ki so podvržene istemu vladarju. V tem primeru je posledica uporabe načela *uti possidetis*, da se upravne meje spremenijo v mednarodne meje v polnem pomenu besede. ... *Utī possidetis* kot načelo, ki je nadgradilo nekdanje upravne razmejitev, vzpostavljene med kolonialnim obdobjem, v mednarodne meje, je torej načelo splošne vrste.“

³⁸⁵ *Frontier Dispute (Burkina Faso/Republic of Mali)*, sodba, I.C.J. Poročila iz leta 1986, str. 554 na str. 566, odst. 20; gl. memorandum Hrvaške, odst. 3.9; memorandum Slovenije, odst. 5.02; gl. tudi *Territorial Dispute (Libyan Arab Jamahiriya v. Chad)*, ločeno mnenje sodnika Ajibola, I.C.J. Poročila iz leta 1994, str. 6, odst. 127.

³⁸⁶ *Frontier Dispute (Burkina Faso/Republic of Mali)*, sodba, I.C.J. Poročila iz leta 1986, str. 554 na str. 568, odst. 30; gl. memorandum Hrvaške, odst. 3.9; memorandum Slovenije, odst. 5.07.

³⁸⁷ *Frontier Dispute (Burkina Faso/Republic of Mali)*, sodba, I.C.J. Poročila iz leta 1986, str. 554 na str. 566, odst. 23 (citirano v memorandumu Hrvaške, odst. 3.7; memorandum Slovenije, odst. 5.08); gl. *Territorial and Maritime Dispute between Nicaragua and Honduras in the Caribbean Sea (Nicaragua v. Honduras)*, sodba, I.C.J. Poročila iz leta 2007, str. 659 na str. 706, odst. 152–53, citat iz *Frontier Dispute (Burkina*

257. V zvezi z nekdanjimi republikami SFRJ je Badinterjeva komisija ugotovila, da se načelo *uti possidetis* lahko uporablja za določitev meja med državami naslednicami SFRJ.³⁸⁸ V svojem odgovoru na vprašanje: „Ali se lahko notranje meje med Hrvaško in Srbijo ter med Bosno in Hercegovino in Srbijo štejejo za meje v smislu mednarodnega javnega prava?“³⁸⁹ je navedla: „Razen če ni drugače dogovorjeno, nekdanje meje postanejo meje, zaščitene z mednarodnim pravom.“³⁹⁰
258. Podobno sta tako Hrvaška kot Slovenija potrdili uporabo načela *uti possidetis* za določitev svojih meja.³⁹¹ V zvezi s Hrvaško je ustavna odločba o suverenosti in neodvisnosti Republike Hrvaške določala:
- Državne meje Republike Hrvaške so mednarodno priznane državne meje dosedanje SFRJ v delu, v katerem se nanašajo na Republiko Hrvaško, in meje med Republiko Hrvaško in Republiko Slovenijo, Bosno in Hercegovino, Srbijo in Črno goro v okviru dosedanje SFRJ.³⁹²
259. Deklaracija Parlamenta Republike Hrvaške o razglasitvi suverene in samostojne Republike Hrvaške je določala, da „z ustavno odločbo sedanje meje Republike Hrvaške postanejo državne meje z drugimi republikami in sosednjimi državami dosedanje Socialistične federativne republike Jugoslavije.“³⁹³
260. V zvezi s Slovenijo je Temeljna ustavna listina o samostojnosti in neodvisnosti Republike Slovenije določala, da „je meja z Republiko Hrvaško meja v okviru dosedanje SFRJ.“³⁹⁴ Slovensko ustavno sodišče je izjavilo, da „je mednarodnopravno s trenutkom nastanka suverene

Faso/Republic of Mali), sodba, I.C.J. Poročila iz leta 1986, str. 554; gl. tudi *Land, Island and Maritime Frontier Dispute (El Salvador/Honduras: Nicaragua intervening)*, sodba, I.C.J. Poročila iz leta 1992, str. 351 na str. 388, odst. 45; *Frontier Dispute (Benin/Niger)*, sodba, I.C.J. Poročila iz leta 2005, str. 90 na str. 120, odst. 47.

³⁸⁸ Zapis ustne obravnave, 1. dan, str. 14:12–14.

³⁸⁹ Badinterjeva komisija, mnenje št. 3, str. 1499, priloga HRLA-61.

³⁹⁰ Badinterjeva komisija, mnenje št. 3, str. 1500 (citirano v memorandumu Hrvaške, odst. 3.13; memorandum Slovenije, odst. 5.03). Badinterjeva komisija je ugotovila: „Ta sklep izhaja iz načela spoštovanja teritorialnega statusa quo ante in zlasti iz načela *uti possidetis*.“ Gl. protimemorandum Hrvaške, odst. 3.8; zapis ustne obravnave, 1. dan, str. 14:16–22.

³⁹¹ Zapis ustne obravnave, 1. dan, str. 14:24–15:1.

³⁹² Ustavna odločba o suverenosti in samostojnosti Republike Hrvaške z dne 25. junija 1991, *Uradni list Republike Hrvaške*, št. 31/1991, V. člen, priloga HRLA-58 (citirano v memorandumu Hrvaške, odst. 3.14; memorandum Slovenije, odst. 5.06).

³⁹³ Deklaracija o razglasitvi suverenosti in samostojnosti Republike Hrvaške, *Uradni list Republike Hrvaške*, IV. člen, št. 31/1991, priloga HRLA-56 (citirano v memorandumu Hrvaške, odst. 3.15; memorandum Slovenije, odst. 5.06). Gl. protimemorandum Hrvaške, odst. 3.6.

³⁹⁴ Temeljna ustavna listina o samostojnosti in neodvisnosti Republike Slovenije, *Uradni list Republike Slovenije*, št. 1/91-I, priloga SI-234 (citirano v memorandumu Hrvaške, odst. 3.16; memorandum Slovenije, odst. 5.05). Gl. protimemorandum Hrvaške, odst. 3.7.

in neodvisne Slovenije njena nekdanja republiška meja s Hrvaško 'v okviru dosedanje SFRJ' na podlagi načela *uti possidetis* postala njena državna meja“,³⁹⁵ in da je načelo *uti possidetis* „splošno priznano načelo mednarodnega prava in je kot takšno zavezujoče tudi za Slovenijo.“³⁹⁶

261. Načelo *uti possidetis* se uporablja od datuma neodvisnosti.³⁹⁷ Stranki se strinjata, da je ustrezni datum 25. junij 1991, ko sta obe razglasili neodvisnost.³⁹⁸
262. Stranki se tudi strinjata, da dokazila o pravnem naslovu v skladu z načelom *uti possidetis* vključujejo „vse uradne akte, sprejete v obdobju pred neodvisnostjo“. ³⁹⁹ *Effectivités* lahko „podpira in podrobno opredeli“ pravni naslov, vendar ne more biti njegovo nadomestilo.⁴⁰⁰

³⁹⁵ Mnenje Rm-1/00, Sporazum med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško o obmejnem prometu in sodelovanju – SOPS, 19. april 2001, odst. 24, *Uradni list Republike Slovenije*, št. 43/2001, priloga SI-312; mnenje Rm-1/09, Arbitražni sporazum, 18. marec 2010, odst. 43, *Uradni list Republike Slovenije*, št. 25/2010, priloga SI-402 (navedeno v memorandumu Slovenije, odst. 5.05).

³⁹⁶ Mnenje Rm-1/00, Sporazum med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško o obmejnem prometu in sodelovanju – SOPS, 19. april 2001, odst. 24, *Uradni list Republike Slovenije*, št. 43/2001, priloga SI-312 (citirano v memorandumu Hrvaške, odst. 5.05). Gl. protimemorandum Hrvaške, odst. 3.9.

³⁹⁷ Gl. *Frontier Dispute (Benin v. Niger)*, sodba I.C.J. Poročila iz leta 2005, str. 90 na str. 120, odst. 46 (citirano v memorandumu Hrvaške, odst. 3.20 št. 108); gl. tudi memorandum Slovenije, odst. 5.08.

³⁹⁸ Zapis ustne obravnave, 1. dan, str. 14:20–23.

³⁹⁹ Memorandum Hrvaške, odst. 3.22; gl. memorandum Slovenije, odst. 5.11. Stranki se sklicujeta na *Frontier Dispute (Burkina Faso/Republic of Mali)*, *Land, Island and Maritime Frontier Dispute (El Salvador v. Honduras)*, sodba, I.C.J. poročila iz leta 1992, str. 351, in *Frontier Dispute (Benin v. Niger)*, sodba, I.C.J. Poročila iz leta 2005, str. 90 na str. 114 za utemeljitev tega predloga. *Case concerning the Frontier Dispute (Burkina Faso/Republic of Mali)*, sodba, I.C.J. Poročila iz leta 1986, str. 544 na str. 580–82, odst. 51–53. (citirano v memorandumu Hrvaške, odst. 3.23); gl. memorandum Slovenije, odst. 5.11 št. 24. *Case concerning Land, Island and Maritime Frontier Dispute (El Salvador/Honduras)*, sodba, I.C.J. Poročila iz leta 1992, str. 351 na str. 387, odst. 43–45 (citirano v memorandumu Hrvaške, odst. 3.24). *Frontier Dispute (Benin v. Niger)*, sodba, I.C.J. Poročila iz leta 2005, str. 90 na str. 114, odst. 38 (citirano v memorandumu Hrvaške, odst. 3.25); gl. memorandum Slovenije, odst. 5.11 št. 24.

⁴⁰⁰ Memorandum Slovenije, odst., 5.12; „[1] Kadar dejanje natančno ustreza zakonu [pravnemu naslovu], kadar poleg *uti possidetis juris* obstaja še učinkovito upravljanje, je edina vloga *effectivité* potrditi uveljavljanje pravice, ki izhaja iz pravnega naslova. [2] Kadar pa dejanje ne ustreza zakonu, kadar ozemlje, ki je predmet spora, dejansko upravlja druga država in ne tista, ki ima pravni naslov, je treba dati prednost imetniku pravnega naslova. [3] V primeru, da *effectivité* ne obstaja hkrati s katerimkoli pravnim naslovom, jo je treba vedno upoštevati. Nazadnje pa [4] obstajajo primeri, ko pravni naslov ne more natančno pokazati ozemeljskega prostora, na katerega se nanaša. *Effectivités* lahko nato igra ključno vlogo pri prikazu, kako se pravni naslov razlaga v praksi.“ *Case concerning the Frontier Dispute (Burkina Faso/Republic of Mali)*, sodba, I.C.J. Poročila iz leta 1986, str. 554 na str. 586, odst. 63 (citirano v memorandumu Hrvaške, odst. 3.27); gl. tudi *Land and Maritime Boundary between Cameroon and Nigeria (Cameroon v. Nigeria: Equatorial Guinea intervening)*, sodba I.C.J. Poročila iz leta 2002, str. 303 na str. 353, odst. 68; *Sovereignty over Pulau Ligitan and Pulau Sipadan (Indonesia v. Malaysia)*, sodba, I.C.J. Poročila iz leta 2002, str. 625 na str. 678, odst. 127. Gl. protimemorandum Hrvaške, odst. 3.11.

„Širok spekter zakonov“⁴⁰¹ – zakonodajnih, izvršnih ali pravosodnih – se lahko šteje za *effectivités* in „zakonodaji je dana posebna veljava“.⁴⁰²

263. Poleg tega Slovenija pri presoji pravnega naslova in upravnih meja posebej poudarja „stališče vseh pristojnih organov ... uprave“ [sklicevanje na sodbo I.C.J. v zadevi *Frontier Dispute (Burkina Faso/Mali)*].⁴⁰³

ii. Domača zakonodaja, ki ureja meje nekdanjih republik na odločilni datum

Zvezni predpisi FLRJ in SFRJ

264. Ustavo Federativne ljudske republike Jugoslavije je leta 1946 sprejela Ljudska skupščina FLRJ in ustanovila federativno državo. 2. člen navaja: „Federativno ljudsko republiko Jugoslavijo sestavljajo: Ljudska republika Srbija, Ljudska republika Hrvaška, Ljudska republika Slovenija, Ljudska republika Bosna in Hercegovina, Ljudska republika Makedonija in Ljudska republika Črna gora.“⁴⁰⁴

265. Medtem ko prvi odstavek 12. člena Ustave iz leta 1946 določa, da je „razmejitev ozemlja ljudskih republik“ v pristojnosti Ljudske skupščine FLRJ, pa drugi odstavek 12. člena določa, da „se meje ljudske republike ne morejo spreminjati brez njene privolitve.“⁴⁰⁵

266. Leta 1953 je Jugoslavija sprejela ustavni zakon o družbeni in politični organizaciji Federativne ljudske republike Jugoslavije.⁴⁰⁶ 15. člen je določal, da v okvir izključnih pristojnosti federacije

⁴⁰¹ Memorandum Hrvaške, odst. 3.29.

⁴⁰² Memorandum Hrvaške, odst. 3.29; gl. *Denmark v. Norway*, 1933 P.C.I.J. Serija A/B, št. 53, str. 48, *Sovereignty over Pulau Ligitan and Pulau Sipadan (Indonesia/Malaysia)*, sodba, I. C. J. Poročila iz leta 2002, str. 625 na str. 684, odst. 145; gl. tudi *The Minquiers and Ecrehos Case (France/United Kingdom)*, sodba z dne 17. novembra 1953: I.C.J. Poročila iz leta 1953, str. 47 na str. 47, 57, 65, 66, *Maritime Delimitation and Territorial Questions between Qatar and Bahrain (Qatar v. Bahrain)*, sodba, I.C.J. Poročila iz leta 2001, str. 40 na str. 99, odst. 197; *Case Concerning the Indo-Pakistan Western Boundary (Rann of Kutch)*, razsodba (19. februar 1968), 17 R.I.A.A. 1, zvezek 17, str. 1, str. 557–58, *Sovereignty over Pedra Branca/Pulau Batu Puteh, Middle Rocks and South Ledge (Malaysia/Singapore)*, sodba, I.C.J. Poročila iz leta 2008, str. 12 na str. 85, odst. 240–43.

⁴⁰³ Memorandum Slovenije, odst. 5.19, 5.13

⁴⁰⁴ Ustava Federativne ljudske republike Jugoslavije (1946), *Uradni list Federativne ljudske republike Jugoslavije*, št. 10/1946, 2. člen, priloga HRLA-12; memorandum Hrvaške, odst. 3.32; memorandum Slovenije, odst. 5.21.

⁴⁰⁵ Ustava Federativne ljudske republike Jugoslavije (1946), *Uradni list Federativne ljudske republike Jugoslavije*, št. 10/1946, 12. člen, priloga HRLA-12; memorandum Hrvaške, odst. 3.34; memorandum Slovenije, odst. 5.22.

⁴⁰⁶ Ustavni zakon o temeljih družbene in politične ureditve Federativne ljudske republike Jugoslavije in o zveznih organih oblasti (1953), *Uradni list Federativne ljudske republike Jugoslavije*, št. 3/1953, priloga HRLA-25.

sodi „potrditev sprememb meja med ljudskimi republikami, ki jih te sporazumno predlagajo, in reševanje sporov v zvezi z njihovo razmejitvijo“.⁴⁰⁷

267. Leta 1963 je bila sprejeta nova zvezna ustava Jugoslavije pod njenim novim imenom Socialistična federativna republika Jugoslavija.⁴⁰⁸ Njen 109. člen je določal, da „se ozemlje republike brez njene privolitve ne more spreminjati“ in da se smejo „meje med republikami spreminjati samo po sporazumno sprejeti odločitvi republiških skupščin.“⁴⁰⁹
268. Tretja zvezna ustava je bila sprejeta leta 1974.⁴¹⁰ Ostala je v veljavi do osamosvojitve Hrvaške in Slovenije leta 1991.⁴¹¹ Določala je, da „se ozemlje republike ne more spremeniti brez privolitve republike“ in da se sme „meja med republikama spremeniti samo po njunem sporazumu“.⁴¹²

Uporabljeni predpisi na Hrvaškem

269. V skladu s skupnim stališčem strank ustave in ustavni akti Hrvaške, vsi sprejeti v federativnem okviru Jugoslavije, sami po sebi niso določali meja Hrvaške. Ljudska republika Hrvaške je svojo prvo ustavo razglasila leta 1947.⁴¹³ 13. člen in tretji odstavek 46. člena sta določala, da meja Hrvaške ni mogoče spreminjati brez njene privolitve.⁴¹⁴ 6. odstavek 21. člena Ustavnega zakona iz leta 1953 o temeljih družbene in politične ureditve in o republiških organih je potrdil pristojnost hrvaškega parlamenta glede vprašanj, povezanih s spremembo meja Hrvaške (pod

⁴⁰⁷ Ustavni zakon o temeljih družbene in politične ureditve Federativne ljudske republike Jugoslavije in o zveznih organih oblasti (1953), *Uradni list Federativne ljudske republike Jugoslavije*, št. 3/1953, 15. člen, priloga HRLA-25; memorandum Hrvaške, odst. 3.36; memorandum Slovenije, odst. 5.24.

⁴⁰⁸ Ustava Socialistične federativne ljudske republike Jugoslavije (1963), *Uradni list Socialistične federativne republike Jugoslavije*, št. 14/1963, 109. člen, priloga HRLA-40; memorandum Hrvaške, odst. 3.37; memorandum Slovenije, odst. 5.25.

⁴⁰⁹ Ustava Socialistične federativne republike Jugoslavije (1963), *Uradni list Socialistične federativne republike Jugoslavije*, št. 14/1963, 109. člen, priloga HRLA-40; memorandum Hrvaške, odst. 3.37.

⁴¹⁰ Ustava Socialistične federativne republike Jugoslavije (1974), *Uradni list Socialistične federativne republike Jugoslavije*, št. 9/1974, 2. člen, priloga HRLA-46; memorandum Hrvaške, odst. 3.38; memorandum Slovenije, odst. 5.25.

⁴¹¹ Memorandum Hrvaške, odst. 3.41.

⁴¹² Ustava Socialistične federativne republike Jugoslavije (1974), *Uradni list Socialistične federativne republike Jugoslavije*, drugi odstavek 5. člena, 4. odstavek 5. člena, št. 9/1974, 2. člen, priloga HRLA-46; memorandum Hrvaške, odst. 3.39; memorandum Slovenije, odst. 5.25; protimemorandum Slovenije, odst. 3.13.

⁴¹³ Ustava Ljudske republike Hrvaške (1947), *Uradni list Ljudske republike Hrvaške*, št. 7/1947, 3. člen, priloga HRLA-13; memorandum Hrvaške, odst. 3.42; memorandum Slovenije, odst. 5.34.

⁴¹⁴ Ustava Ljudske republike Hrvaške (1947), *Uradni list Ljudske republike Hrvaške*, št. 7/1947, 3. člen, priloga HRLA-13; memorandum Slovenije, odst. 5.34.

pogojem odobritve Zvezne ljudske skupščine).⁴¹⁵ 5. člen hrvaške ustave iz leta 1963 je določal: „Meje republike se lahko spremenijo samo na podlagi odločitve Sabora Socialistične republike Hrvaške in v skladu z izraženo voljo prebivalcev, na katere se nanaša sprememba.“⁴¹⁶ 4. člen hrvaške ustave iz leta 1974 je bil praktično enak 5. členu ustave iz leta 1963.⁴¹⁷ 8. člen hrvaške ustave iz leta 1990 je določal, da „se meje Republike Hrvaške lahko spremenijo samo z odločitvijo Sabora“.⁴¹⁸

270. Hrvaška ustava iz leta 1947 je določala: „Ljudska republika Hrvaška vključuje ozemlje današnje pokrajine Dalmacije in današnjih okrožij Osijek, Slavonski Brod, Daruvar, Bjelovar, Varaždin, Zagreb, Sisak, Karlovac, Sušak in Gospić ter območje mesta Zagreb.“⁴¹⁹ Leta 1947 je Hrvaška sprejela tudi Zakon o upravno-teritorialni razdelitvi Ljudske republike Hrvaške, ki je hrvaško ozemlje razdelil na upravne enote.⁴²⁰
271. V hrvaški ustavi iz leta 1974 je določeno, da „teritorij Socialistične republike Hrvaške sestavljajo območja občin, ki jih določa zakon.“⁴²¹ Zakon o območjih občin in okrajev iz leta 1962 je določal, da „so območja občin in okrajev, njihova imena in sedeži ljudskih odborov določena z zakonom“ in da „se meje občin določijo v statutih občin“.⁴²² Zakon iz leta 1962 je

⁴¹⁵ Ustavni zakon Ljudske republike Hrvaške o temeljih družbene in politične ureditve in o republiških organih oblasti, *Uradni list Ljudske republike Slovenije*, št. 9/1953, priloga SI-130; memorandum Slovenije, odst. 5.35.

⁴¹⁶ Ustava Socialistične republike Hrvaške, *Uradni list socialistične republike Hrvaške*, št. 15/1963, priloga SI-163; memorandum Slovenije, odst. 5.36.

⁴¹⁷ Ustava Socialistične republike Hrvaške, *Uradni list socialistične republike Hrvaške*, št. 8/1974, priloga SI-184.

⁴¹⁸ Ustava Republike Hrvaške, *Uradni list Republike Hrvaške*, št. 56/1990, priloga SI-226; memorandum Slovenije, odst. 5.38.

⁴¹⁹ Ustava Ljudske republike Hrvaške (1947), *Uradni list Ljudske republike Hrvaške*, št. 7/1947, 3. člen, priloga HRLA-13; memorandum Hrvaške, odst. 3.42.

⁴²⁰ Zakon o administrativno-teritorialni razdelitvi Ljudske republike Hrvaške, *Uradni list Ljudske republike Hrvaške*, št. 60/1947, priloga HRLA-16; memorandum Hrvaške, odst. 3.43. Naslednji okraji so mejili na Slovenijo: Delnice, Karlovac, Jastrebarsko, Samobor, Zagreb, Klanjec, Pregrada, Krapina, Ivanec, Varaždin in Čakovec. memorandum Hrvaške, odst. 3.43. Gl. tudi memorandum Slovenije, odst. 5.52.

⁴²¹ Ustava Socialistične republike Hrvaške, *Uradni list socialistične republike Hrvaške*, št. 8/1974, prvi odstavek 4. člena, priloga HRLA-46; memorandum Hrvaške, odst. 3.45; gl. memorandum Slovenije, odst. 5.54. Gl. protimemorandum Slovenije, odst. 3.18.

⁴²² Zakon o območjih občin in okrajev, *Uradni list Ljudske republike Hrvaške*, drugi odstavek 1. člena, 5. člen, št. 39/1962, priloga HRLA-39; memorandum Hrvaške, odst. 3.45. Hrvaška ugotavlja: „Nobena od poznejših sprememb zakona iz leta 1962 (*Uradni list Ljudske republike Hrvaške*, št. 5/1963, 13/1965, 54/1965, 27/1967, 8/1968, 20/1968, 21/1968, 30/1970, 44/1970, 48/1970, 11/1973, 8/1974, 42/1974, 1/1975, 9/1978, 31/1980, 41/1981, 8/1986, 27/1988, 47/1990) do 25. junija 1991 ni spremenila prej navedenega pravnega okvira.“ Memorandum Hrvaške, odst. 3.45 št. 150.

- poleg občin in pripadajočih naselij, ki se nahajajo v teh okrajih, navedel tudi okraje, ki sestavljajo Hrvaško.⁴²³
272. V statutih hrvaških občin so naštetja naselja, ki se v njih nahajajo. V skladu s hrvaškim Zakonom o geodetski izmeri in zemljiškem katastru iz leta 1974 je vsako naselje na splošno imelo ustrezno katastrsko občino, tj. teritorialno enoto, ki se je uporabljala za registracijo zemljišč.⁴²⁴ 36. člen zakona iz leta 1974 je določal, da je „katastrska občina temeljna teritorialna enota, za katero je vzpostavljen zemljiški kataster“, in „da praviloma vključuje eno naselje s pripadajočimi zemljišči“.⁴²⁵
273. Decembra 1990 je Hrvaška sprejela novo ustavo, ki je spremenila zakone, ki urejajo lokalno upravo. Vendar pa te spremembe niso začele veljati do 29. decembra 1992, po odločilnem datumu.⁴²⁶ Tako je na odločilni datum veljala hrvaška ustava iz leta 1974. 25. junija 1991 so občine Buje, Buzet, Opatija, Rijeka, Čabar, Delnice, Vrbovsko, Duga Resa, Ozalj, Jastrebarsko, Samobor, Zaprešić, Klanjec, Pregrada, Krapina, Ivanec, Varaždin in Čakovec mejile na Slovenijo.⁴²⁷

Uporabljeni predpisi v Sloveniji

274. Slovenija je svojo prvo ustavo razglasila leta 1947.⁴²⁸ 11. člen je določal: „Meje Ljudske republike Slovenije se ne smejo spreminjati brez privolitve Ljudske Republike Slovenije.“⁴²⁹ Ustavni zakon iz leta 1953 o temeljih družbene in politične ureditve in o organih oblasti Ljudske republike Slovenije je Ljudski skupščini podelil pristojnost soglasja k ozemeljskim spremembam (pod pogojem potrditve Zvezne ljudske skupščine).⁴³⁰ V slovenski ustavi iz leta 1963 je bilo ponovno poudarjeno, da se meje republike brez njene privolitve ne morejo

⁴²³ Memorandum Hrvaške, odst. 3.45; Zakon o območjih občin in okrajev, *Uradni list Ljudske republike Hrvaške*, 3. člen, priloga HRLA-39.

⁴²⁴ Memorandum Hrvaške, odst. 3.46 (opombe izpuščene) Zakon o geodetski izmeri in zemljiškem katastru, *Uradni list Socialistične republike Hrvaške*, št. 16/1974, 36. člen, priloga HRLA-47; gl. memorandum Hrvaške, odst. 3.46 št. 154, 7.9–7.11; memorandum Slovenije, odst. 5.69–72.

⁴²⁵ Zakon o geodetski izmeri in zemljiškem katastru, 1. odstavek 36. člena; memorandum Hrvaške, odst. 3.46.

⁴²⁶ Memorandum Hrvaške, odst. 3.49.

⁴²⁷ Memorandum Hrvaške, odst. 3.51.

⁴²⁸ Ustava Ljudske republike Slovenije, *Uradni list Ljudske Republike Slovenije*, posebna izdaja, št. 4A/1947, priloga SI-98; memorandum Slovenije, odst. 5.28.

⁴²⁹ Ustava Ljudske republike Slovenije, *Uradni list Ljudske Republike Slovenije*, 11. člen, posebna izdaja, št. 4A/1947, priloga SI-98; memorandum Slovenije, odst. 5.28.

⁴³⁰ Ustavni zakon o temeljih družbene in politične ureditve in o organih oblasti Ljudske republike Slovenije, *Uradni list Ljudske republike Slovenije*, šesti odstavek 21. člena, št. 3/1953, priloga SI-129; memorandum Slovenije, odst. 5.30.

- spremeniti.⁴³¹ Slovenska ustava iz leta 1974, veljavna 25. junija 1991, je določala: „Meje Socialistične republike Slovenije se ne morejo spremeniti brez njene privolitve.“⁴³²
275. Prvi slovenski zakon o upravni razdelitvi,⁴³³ sprejet leta 1945, je vzpostavil prvo teritorialno razdelitev za upravne namene.⁴³⁴ Zakon o upravni razdelitvi Slovenije z dne 3. aprila 1946, kot je bil spremenjen z zakonom z dne 14. septembra 1946, je uvedel pomembne spremembe v zvezi z upravno razdelitvijo.⁴³⁵ Slovensko ozemlje je bilo razdeljeno na okrožja, ki so bila razdeljena na okraje, ki so jih sestavljali kraji; kraji so bili opisani s sklicevanjem na katastrske občine in naselja.⁴³⁶ Novi Zakon o upravni razdelitvi je leta 1948 ukinil okrožja.⁴³⁷
276. Organiziranost je bila spet spremenjena leta 1952 z zakonom, ki je razdelil Ljudsko republiko Slovenije na mesta, okraje in občine.⁴³⁸ Slovensko ozemlje je bilo razdeljeno na tri mesta in 19 okrajev, ki so jih sestavljale občine, te pa so bile opisane s sklicevanjem na katastrske občine in naselja.⁴³⁹ Mesta kot upravne enote so bila ukinjena leta 1955.⁴⁴⁰
277. Na odločilni datum je bilo ozemlje Republike Slovenije v skladu z Zakonom o postopku za ustanovitev, združitvev oziroma spremembo območja občine iz leta 1980, različica z dne 31.

⁴³¹ *Ustava Socialistične republike Slovenije*, časopisni zavod "Uradni list SRS", Ljubljana, 1963, 5. člen, str. 9, 38, 56–58, 63, priloga SI-162; memorandum Slovenije, odst. 5.31.

⁴³² Memorandum Slovenije, odst. 5.19, 5.32; *Ustava Socialistične republike Slovenije*, *Uradni list Socialistične republike Slovenije*, št. 6/1974, priloga SI-185.

⁴³³ Memorandum Slovenije, odst. 5.19, 5.43; Zakon o upravni razdelitvi federalne Slovenije, *Uradni list Slovenskega narodnoosvobodilnega sveta in Narodne vlade Slovenije*, št. 33/1945, priloga SI-80.

⁴³⁴ Memorandum Slovenije, odst. 5.19, 5.43.

⁴³⁵ Memorandum Slovenije, odst. 5.19, 5.44 (opombe opuščene); Zakon o upravni razdelitvi Ljudske republike Slovenije, 2. april 1946, *Uradni list Ljudske republike Slovenije*, št. 26/1946, priloga SI-86; Zakon o upravni razdelitvi Ljudske republike Slovenije, 14. september 1946, *Uradni list Ljudske republike Slovenije*, št. 62/1946, priloga SI-96.

⁴³⁶ Memorandum Slovenije, odst. 5.19, 5.44.

⁴³⁷ Zakon o upravni razdelitvi Ljudske republike Slovenije, *Uradni list Ljudske Republike Slovenije*, št. 9/1948, priloga SI-113; memorandum Slovenije, odst. 5.46.

⁴³⁸ Zakon o razdelitvi Ljudske republike Slovenije na mesta, okraje in občine, *Uradni list Republike Slovenije*, št. 11/1952, priloga SI-120; memorandum Slovenije, odst. 5.47.

⁴³⁹ Memorandum Slovenije, odst. 5.19, 5.47.

⁴⁴⁰ Zakon o območjih okrajev in občin v Ljudski republiki Sloveniji, *Uradni list Ljudske republike Slovenije*, št. 24/1955, priloga SI-143; memorandum Slovenije, št. 24/1955, priloga SI-143; memorandum Slovenije, odst. 5.48.

julija 1990, razdeljeno na 62 občin, ki so obsegale celotno ozemlje.⁴⁴¹ Zakon iz leta 1980 je določal, da se „območja občin določijo s katastrskimi občinami“.⁴⁴²

278. 25. junija 1991 so občine Piran, Koper, Sežana, Ilirska Bistrica, Cerknica, Ribnica, Kočevje, Črnomelj, Metlika, Novo mesto, Krško, Brežice, Šmarje pri Jelšah, Ptuj, Ormož, Ljutomer in Lendava mejile na Hrvaško.⁴⁴³

iii. Strankini razlagi pravnega okvira

279. Čeprav se stranki strinjata glede pravnih instrumentov, ki so pomembni za določitev meje na kopnem s strani arbitražnega sodišča, vsaka od njiju podaja svojo razlago tega pravnega okvira.

Stališče Hrvaške

280. Hrvaška na podlagi zgoraj opisanega pravnega okvira ugotavlja:

Meja med Hrvaško in Slovenijo ob osamosvojitvi je zunanja meja njunih mejnih občin. Na Hrvaškem so bile meje teh občin *najbolj natančno opisane* v katastrskih evidencah. V Sloveniji so bile *opredeljene s sklicevanjem* na posamezne katastrske občine znotraj občine. V vsaki od republik so bile katastrske občine geografsko določene, kartirane in razmejene na terenu. V skladu s tem so zunanje meje katastrskih občin vsake od republik, ki so mejile na drugo republiko, določale, kje je v skladu z zakonodajo strank na odločilni datum potekala meja. Zato mednarodna meja med Hrvaško in Slovenijo načeloma poteka po „črti“, ki so jo 25. junija 1991 določale zunanje meje katastrskih občin Hrvaške, ki so mejile na Slovenijo, in slovenskih katastrskih občin, ki so mejile na Hrvaško.⁴⁴⁴

281. Hrvaška ugotavlja, da je zvezna ustava iz leta 1946 prepuščala posameznim republikam, da same določijo svoje meje.⁴⁴⁵
282. Hrvaška tudi poudarja, da sta Hrvaška in Slovenija postali del Jugoslavije „vsaka s svojim zgodovinskim ozemljem“.⁴⁴⁶ Z drugimi besedami „Hrvaška se je ponovno vzpostavila na pretežno istem ozemlju, ki je tvorilo avtonomno Kraljevino Hrvaško, vključno z njenimi

⁴⁴¹ Memorandum Slovenije, odst. 5.49 (opombe izpuščene); Zakon o postopku za ustanovitev, združitev oziroma spremembo območja občine ter o območjih občin, *Uradni list Socialistične republike Slovenije*, št. 28/1980, priloga SI-203; gl. *Uradni list Socialistične republike Slovenije*, št. 9/1982, 27/1984, 38/1989, 30/1990; protimemorandum Slovenije, odst. 3.20.

⁴⁴² Zakon o postopku za ustanovitev, združitev oziroma spremembo območja občine ter o območjih občin, *Uradni list Socialistične republike Slovenije*, št. 28/1980, priloga SI-203; memorandum Slovenije, odst. 5.50; memorandum Hrvaške, odst. 3.53.

⁴⁴³ Memorandum Slovenije, odst. 5.72; memorandum Hrvaške, odst. 3.55.

⁴⁴⁴ Memorandum Hrvaške, odst. 3.56 (poudarek dodan); gl. tudi memorandum Hrvaške, odst. 3.3; protimemorandum Hrvaške, odst. 3.22.

⁴⁴⁵ Memorandum Hrvaške, odst. 3.33.

⁴⁴⁶ Memorandum Hrvaške, odst. 3.35.

zgodovinskimi pokrajinami Slavonijo in Dalmacijo, v Avstro-Ogrski.⁴⁴⁷ Zato so ozemeljske meje območij in okrajev, ki so zgodovinsko sestavljali Kraljevino Hrvaško, v ustreznih območjih tvorile mejo Hrvaške s Slovenijo.⁴⁴⁸ Kot trdi Hrvaška:

Te meje (nekatero od njih so obstajale že stoletja) so formalno določili uradni avstro-ogrski geodeti v 19. in zgodnjem 20. stoletju in so jih organi na obeh straneh meje v času, ko sta Hrvaška in Slovenija postali republiki v jugoslovanski federaciji po drugi svetovni vojni, dobro poznali in spoštovali.⁴⁴⁹

283. Hrvaška tako trdi, da je na dan osamosvojitve njuni ozemlji ločevala meja, ki je na podlagi načela *uti possidetis*⁴⁵⁰ postala ustaljena mednarodna meja.⁴⁵¹

284. Hrvaška obenem izjavlja:

ustava in zakoni, ki so veljali v Republiki Hrvaški 25. junija 1991, opredeljujejo njeno ozemlje kot vsoto ozemelj njenih občin. Ozemlje vsake občine je bilo opredeljeno v njenem občinskem statutu, in sicer da ga sestavljajo ozemlja njenih naselij, območje katerih je bilo *najbolj natančno opisano* v katastrskih evidencah. Katastrske evidence so vključevale načrte in podrobne opise ozemeljskega obsega vsake katastrske občine, meje katere so bile večinoma označene na terenu. Tako so bile ob osamosvojitvi meje Hrvaške z drugimi jugoslovanskimi republikami, vključno s Slovenijo, *najbolj natančno opisane* v njenih katastrskih evidencah.⁴⁵²

285. Hrvaška trdi, da se stranki strinjata, da je kataster dragocen dokaz o mejah, kot so bile določene in razumljene, ter da je dokaz o pravnem naslovu, ki je podlaga za te meje.⁴⁵³

286. Hrvaška trdi, da je slovenska zakonodaja določala, da je ozemlje Republike Slovenije sestavljeno iz vsote ozemelj njenih občin.⁴⁵⁴ Slovenska zakonodaja je poleg tega določala, da

⁴⁴⁷ Memorandum Hrvaške, odst. 3.42.

⁴⁴⁸ *Prav tam.*

⁴⁴⁹ Memorandum Hrvaške, odst. 3.42; gl. tudi protimemorandum Hrvaške, odst. 3.71; gl. tudi zapis ustne obravnave, 1. dan, str. 69:19–71:5, citat iz protimemoranduma Slovenije, odst. 3.61, memorandum Slovenije, odst. 5.58, 5.69. Zapis ustne obravnave, 5. dan, str. 151:4–154:7. Slovenija se ne strinja z načinom Hrvaške, da upošteva „neko kvaziskladno najbolj verodostojno katastrsko mejo“ namesto zgodovinskega vira samega naslova: Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 127:9–12.

⁴⁵⁰ Zapis ustne obravnave, 1. dan, str. 56:15–17, citat iz memoranduma Slovenije, odst. 5.10; zapis ustne obravnave, 5. dan, str. 143:25–144:3, citat iz zapisa ustne obravnave, 3. dan, str. 90:18–19.

⁴⁵¹ Zapis ustne obravnave, 1. dan, str. 57:17–21, citat iz priloge SI-312 memorandumu Slovenije. Zapis ustne obravnave, 5. dan, str. 144:3–8; citat iz zapisa ustne obravnave, 3. dan, str. 19:22–23.

⁴⁵² Memorandum Hrvaške, odst. 3.50 (poudarek dodan); gl. odgovor Hrvaške, odst. 2.3; gl. zapis ustne obravnave, 1. dan, str. 58:23–62:3, citat iz memoranduma Slovenije, odst. 5.49, 5.50, 5.57; zapis ustne obravnave, 5. dan, str. 144:14–146:16, citat iz memoranduma Slovenije, odst. 5.49–50, priloga SI-203; memorandum Slovenije, odst. 5.19. Slovenija se ne strinja, da so natančni geografski obrisi občin opisani v katastrskih evidencah in načrtih: Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 78:17–18, 75:9–12, 76:2–3.

⁴⁵³ Zapis ustne obravnave, 1. dan, str. 71:6–76:16, citat iz memoranduma Slovenije, odst. 5.67, 5.77; Ustava Kraljevine Jugoslavije iz leta 1931, priloga SI-65, memorandum Slovenije, odst. 6.03; zapis ustne obravnave, 5. dan, str. 154:8–16.

⁴⁵⁴ Memorandum Hrvaške, odst. 3.53.

- ozemeljski obseg vsake občine določajo njene katastrske občine.⁴⁵⁵ Zato na odločilni datum meje katastrskih občin niso tvorile le občinske meje, ampak tudi republiško mejo, če so občine mejile na druge republike.⁴⁵⁶ Hrvaška trdi, da sta se stranki o tem sporazumeli.⁴⁵⁷
287. Hrvaška trdi, da so skupna prizadevanja strank med leti 1992 in 1997 za določitev poteka meje ob osamosvojitvi temeljila na tem, da se bo kopenski del meje določil na podlagi primerjave in uskladitve mej njunih katastrskih občin na dan 25. junija 1991.⁴⁵⁸ Stranki sta šteli, da so meje njunih katastrskih občin „uskrajene“ na 91 % meje na kopnem.⁴⁵⁹
288. Zaradi zgoraj navedenih razlogov se Hrvaška pri opredelitvi delov meje, kjer so katastrske meje usklajene in je meja dogovorjena, opira na poročilo iz leta 1996. Kjer katastrske meje niso usklajene, Hrvaška meni, da je meja sporna.⁴⁶⁰
289. Da bi rešili spore na 20 območjih, na katerih se katastrske meje razlikujejo, Hrvaška trdi, da bi se morali opirati na mejo katastrske občine stranke, ki sledi izrecno dogovorjeni meji, ali na zgodovinsko hrvaško-avstrijsko mejo, ki sta jo obe stranki šteli za veljavno. Hrvaška meni, da bi

⁴⁵⁵ Memorandum Hrvaške, odst. 3.53.

⁴⁵⁶ Memorandum Hrvaške, odst. 3.53; gl. odgovor Hrvaške, odst. 2.3.

⁴⁵⁷ Gl. zapis ustne obravnave, 1. dan, str. 62:4–10, citat iz memoranduma Slovenije, odst. 3.23, 5.55, 5.73; Ustavno sodišče Republike Slovenije, Mnenje št. Rm-1/09, arbitražni sporazum, 18. marec 2010, izrek, *Uradni list Republike Slovenije*, št. 25/2010, priloga SI-402; osnutek Sporazuma med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško o meji, 26. marec 1992, priloga SI-253; Geodetska uprava Republike Hrvaške, Opis poteka meje na podlagi podatkov mejnih katastrov – predlog Republike Hrvaške, 1. julij 1992, priloga SI-258; osnutek Sporazuma med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško o skupni državni meji, ki ga je sprejela Vlada Republike Slovenije 24. septembra 1992, priloga SI-262; zapis ustne obravnave, 5. dan, str. 146:17–149:15, citat iz memoranduma Slovenije, odst. 5.73, 5.67; dopis Republiške geodetske uprave Socialistične republike Slovenije Republiški geodetski upravi Socialistične republike Hrvaške o srečanju predstavnikov republiških geodetskih uprav Hrvaške in Slovenije, 26. januar 1988, priloga HR-367; memorandum Slovenije, odst. 5.50–54. Slovenija ugovarja temu, da je o tej točki dosežen dogovor: Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 90:8–11, 89:10–12, 76:21–22, 81:1–3.

⁴⁵⁸ Zapis ustne obravnave, 1. dan, str. 66:19–25, citat iz memoranduma Slovenije, odst. 5.73, 5.74; skupna izjava III. srečanja strokovnih skupin Republike Slovenije in Republike Hrvaške za mejna vprašanja, Ljubljana, 7. maj 1993., priloga SI-274; zapis ustne obravnave, 5. dan, str. 149:16–150:17. Slovenija se ne strinja, da so strokovnjaki primerjali katastrske evidence za celotno mejo na kopnem: Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 89:8–9.

⁴⁵⁹ Zapis ustne obravnave, 1. dan, str. 68:15–18, citat iz skupnega poročila mešane slovensko-hrvaške strokovne skupine za primerjavo neuskrajanih mej katastrskih občin o rezultatih primerjave podatkov mej katastrskih občin na območjih večjih odstopanj, Zagreb, 20. december 1996, priloga SI-293; memorandum Slovenije, odst. 3.42; zapis ustne obravnave, 5. dan, str. 150:18–151:3, citat iz Zapisnika tretjega rednega zasedanja Mešane slovensko-hrvaške komisije za zaznamovanje, vzdrževanje in obnavljanje državne meje od 4. marca do 7. marca 1997, priloga SI-762; memorandum Slovenije, odst. 3.42.

⁴⁶⁰ Gl. protimemorandum Hrvaške, odst. 3.82.

pravni naslov tam, kjer se meje katastrskih občin razlikujejo, moral slediti katastrski meji, ki najbolj ustreza izrecnemu dogovoru, ali če takega dogovora ni, tej zgodovinski meji.⁴⁶¹

290. Hrvaška zato trdi, da bi arbitražno sodišče za določitev meje na spornih območjih moralo upoštevati dogovore med strankami. Če dogovorov ni ali če je pravni naslov „drugače dvoumen, ker ni mogoče določiti, katera stranka ima katastrske evidence, ki točno odražajo mejo“, lahko arbitražno sodišče upošteva *effectivités*.⁴⁶² Hrvaška trdi, da so sporna območja v sektorju Istra in sektorju Mura predmet mejnih dogovorov.⁴⁶³ Hrvaška trdi, sta se stranki dogovorili, da v centralnem sektorju meja med njima sledi zgodovinski hrvaško-avstrijski meji. Po navedbah Hrvaške je to vidno v izjemni usklajenosti njunih katastrskih mej v tem sektorju. Ta pojav „ni nastal naključno“ in „je lahko nastal le namenoma“,⁴⁶⁴ kot potrjujejo ustrezna *effectivités*.⁴⁶⁵
291. Hrvaška v zvezi s svojo zavrnitvijo argumentov Slovenije glede spornih zadev med strankama navaja:

Memorandum Slovenije navaja, da (i) so se mejni spori s Hrvaško, ki „niso bili nekaj nepoznanega leta 1991“, nanašali na območja, na katerih so se meje strank na podlagi katastrov *skladale*; (ii) da je bila ne glede na slovensko zakonodajo o ozemlju in mejah na nekaterih območjih meja s Hrvaško določena „*geografsko*“ in ne na podlagi *katastrskih občin*; in (iii) da bi morala biti meja med Slovenijo in Hrvaško danes *identična meji iz leta 1931* med Savsko in Dravsko banovino v nekdanji Kraljevini Jugoslaviji. Težko je reči, katera od teh treh trditev je najbolj absurdna. To je težka odločitev.⁴⁶⁶

292. Hrvaška izrecno obravnava trditve Slovenije, da nekateri mejni spori niso bili opredeljeni v strokovnem poročilu.⁴⁶⁷ Hrvaška pravi, da je ta izjava „nejasna“. ⁴⁶⁸ Poudarja, da je „edini dokument, ki ga Slovenija navaja v zvezi s to trditvijo, interni slovenski memorandum“ z dne 29. marca 1972.⁴⁶⁹ Hrvaška trdi, da ta dokument ne podpira trditve Slovenije, ampak „*potrjuje*“,

⁴⁶¹ Protimemorandum Hrvaške, odst. 3.88.

⁴⁶² Protimemorandum Hrvaške, odst. 3.83; gl. Sir Robert Jennings & Sir Arthur Watts, *Oppenheim's International Law zv. 1*, str. 677 in nasl. (2008); *Frontier Dispute (Burkina Faso/Republic of Mali)*, sodba, I.C.J. Poročila 1986, str. 554 na str. 586–87, odst. 63. Gl. tudi memorandum Hrvaške, odst. 3.26–30.

⁴⁶³ Protimemorandum Hrvaške, odst. 3.84–85. Te izjave se nanašajo na sektorje, kot jih je opredelila Hrvaška.

⁴⁶⁴ Protimemorandum Hrvaške, odst. 3.86.

⁴⁶⁵ Protimemorandum Hrvaške, odst. 3.87.

⁴⁶⁶ Protimemorandum Hrvaške, odst. 3.46.

⁴⁶⁷ Memorandum Slovenije, odst. 5.74. (opomba izpuščena): „Kljub temu obstajajo druge, pomembnejše razlike, ki niso bile neznane, vendar jih Slovenija in Hrvaška pred letom 1991 nista nikoli izčrpno odpravili“; protimemorandum Hrvaške, odst. 3.47

⁴⁶⁸ Protimemorandum Hrvaške, odst. 3.47

⁴⁶⁹ Protimemorandum Hrvaške, odst. 3.48; gl. Geodetska uprava Socialistične republike Slovenije, Informacija o problemih, ki jih povzročata nedoločena republiške meje proti SR Hrvatski, št. 45-d-25/25-70, 29. marec 1972, priloga SI-181 (*navedeno* v memorandumu Slovenije, odst. 5.74 št. 100).

da se sporna območja določijo izključno s sklicevanjem na neusklajene meje katastrskih občin⁴⁷⁰ z obravnavanjem težav, ki jih povzroča „nedoločenost meja katastrskih občin“.⁴⁷¹

293. V zvezi s trditvijo Slovenije, da sta stranki v sedemdesetih letih prejšnjega stoletja sprejeli ukrepe, ki kažejo na slabo kakovost njunih katastrov, Hrvaška trdi nasprotno, in sicer da sta strani pri poskusu ureditve njune republiške meje v sedemdesetih letih prejšnjega stoletja uporabili „povsem enako merilo in metodologijo kot po osamosvojitvi v devetdesetih letih prejšnjega stoletja“: Primerjavo katastrskih mej.⁴⁷²
294. Hrvaška navaja, da se je postopek začel tako, da sta geodetski upravi strank poslali dopise svojim katastrskim uradnikom z navodili, kako naj opravijo primerjavo. Dopis, ki ga je poslala geodetska uprava Slovenije 2. aprila 1971, navaja: „... republiški geodetski upravi SR Hrvatske in SR Slovenije [sta] sklenili, da se opravi vzporeditev cele republiške mejne črte, prikazane na veljavnih katastrskih načrtih in da se točno ugotovi eventualno nesoglasje.“⁴⁷³ Dopis, ki ga je Hrvaška poslala svojim katastrskim uradnikom vsebuje podobne besede.⁴⁷⁴ Hrvaška navaja, da sta stranki nato primerjali svoje katastrske občine.⁴⁷⁵ Hrvaška navaja, da to potrjujejo tudi različni uradni dokumenti, pri čemer so bili nekateri od njih priloženi vlogi Slovenije.⁴⁷⁶

⁴⁷⁰ Protimemorandum Hrvaške, odst. 3.48.

⁴⁷¹ Protimemorandum Hrvaške, odst. 3.48 (*navedba* Geodetske uprave Socialistične republike Slovenije, Informacija o problemih, ki jih povzroča nedoločenost republiške meje proti SR Hrvatski, št. 45d-25/25-70, 29. marec 1972, priloga SI-181).

⁴⁷² Odgovor Hrvaške, odst. 2.20–21.

⁴⁷³ Dopis Geodetske uprave Socialistične republike Slovenije katastrskim uradom, 2. april 1971, priloga SI-536.

⁴⁷⁴ Dopisi Republiške geodetske uprave Socialistične republike Hrvaške Upravi za kataster in geodetske zadeve, 26. marec 1971, priloga SI-535; odgovor Hrvaške, odst. 2.23.

⁴⁷⁵ Odgovor Hrvaške, odst. 2.24–27; Informacija, ki jo je Geodetska uprava Socialistične republike Slovenije poslala Republiški geodetski upravi Socialistične republike Hrvaške v zvezi z osnutkom Informacije o problemih, ki jih povzroča nedoločenost republiške meje proti SR Hrvatski, Ljubljana, 6. marec 1972, priloga HR-349; gl. Grafični pregled nesoglasij na republiški meji med SRS in SRH, ki prikazuje neskladja v katastrskih evidencah in mejah med Slovenijo in Hrvaško (1972), priloga SI-M-57; zapisnik o primerjavi mej katastrskih občin med Občino Varaždin (Hrvaška) in Občino Ptuj, Slovenija, Ptuj, 23. april 1971, priloga HR-348.

⁴⁷⁶ Odgovor Hrvaške, odst. 2.28–33; Republiška geodetska uprava Socialistične republike Hrvaške, Informacija o problemih, ki izhajajo iz nedoločenosti meje SR Hrvaške, 25. januar 1972, priloga SI-543; Skupščina Socialistične republike Slovenije, Predlog zakona o pogojih in o postopku za ustanovitev, združitev ali spremembo območja občine in o območjih občin, 12. julij 1979 (poudarek dodan), priloga SI-572; dopis Geodetske uprave Socialistične republike Slovenije Republiški geodetski upravi Socialistične republike Hrvaške v zvezi z mejo med Hrvaško in Slovenijo v Prekmurju, Ljubljana, 22. december 1970, priloga HR-345; dopis Republiške geodetske uprave Socialistične republike Hrvaške Geodetski upravi Socialistične republike Slovenije v zvezi z mejo med Hrvaško in Slovenijo v Medžimurju (rokopis), Zagreb, 3. februar 1971, priloga HR-346; dopis Republiške geodetske uprave Socialistične republike Slovenije Republiški geodetski upravi Socialistične republike Hrvaške v zvezi s

295. Hrvaška očita Sloveniji, da je navajala, da so za določitev meje pomembne druge vrste „območij“, in da se je sklicevala na „izbran nabor zakonov, vključno s tistimi o upravljanju z vodnimi viri, ribištvu ter lovu in gojitvi divjadi.“⁴⁷⁷ Hrvaška trdi, da je zakonodaja Slovenije opredeljevala njeno ozemlje izključno s sklicevanjem na katastrske občine in da je uporaba zakonodaje, na katero se opira Slovenija, vsekakor omejena na ozemlje Slovenije, kot ga opredeljujejo katastrske občine Slovenije.⁴⁷⁸
296. Hrvaška se ne strinja s slovensko obravnavo katastrskih dokazov, kot je predstavljena v memorandumu Slovenije:

Dokaze iz katastra je treba razlagati v dobri veri, da se določi meja v okviru nekdanje SFRJ, ob upoštevanju ustreznih geografskih okoliščin in zlasti sprememb, ki so nastale po vzpostavitvi katastra. To zlasti velja za naravne spremembe, ki niso bile vključene v kataster in potek meje, prikazane v katastru. Kataster zaradi več razlogov lahko odstopa od pravno relevantne razmejitve ne glede na to, ali se katastrske evidence Slovenije in Hrvaške dejansko ujemajo. Evidenco je treba umestiti v ustrezen kontekst, da se ugotovi potek meje.⁴⁷⁹

297. Hrvaška v odgovor trdi, da kataster ne more „odstopati od pravno relevantne razmejitve“, saj je sam kataster „pravno relevantna razmejitev“.⁴⁸⁰ Dodaja tudi, da čeprav so sile narave morda spremenile topografijo ob nekaterih delih meje,⁴⁸¹ zakonodaja obeh strank njunih ozemeljskih mej ni opredeljevala „s sklicevanjem na reke ali druge naravne značilnosti, ampak na katastrske občine“, pri čemer je bilo veliko teh mej določenih v času Avstro-Ogrske.⁴⁸² Hrvaška trdi, da Slovenija nima podpore v sodbi senata Meddržavnega sodišča v zadevi *Gulf of Fonseca*, saj je senat v tej zadevi dejal, da se „topografija“ lahko obravnava le, če „ni jasne in nedvoumne navedbe“ pravnega naslova.⁴⁸³ Hrvaška tudi poudarja, da bi bilo nedopustno ne upoštevati veljavno zakonodajo na podlagi „pravičnosti“ „zaradi geografskih ali drugih razlogov“.⁴⁸⁴

sestankom predstavnikov republiških geodetskih uprav Hrvaške in Slovenije, Ljubljana, 26. januar 1988 (poudarek dodan), priloga HR-367.

⁴⁷⁷ Odgovor Hrvaške, odst. 2.34.

⁴⁷⁸ Odgovor Hrvaške, odst. 2.34–37; Zakon o sladkovodnem ribištvu, *Uradni list Socialistične republike Slovenije*, št. 25/1976, priloga SI-564; Zakon o varstvu, gojitvi in lovu divjadi ter o upravljanju lovišč, *Uradni list Socialistične republike Slovenije*, št. 25/1976, priloga SI-563; Zakon o vodah, *Uradni list Socialistične republike Slovenije*, št. 38/1981, 10. člen, priloga SI-596.

⁴⁷⁹ Memorandum Slovenije, odst. 5.75; protimemorandum Slovenije, odst. 3.49.

⁴⁸⁰ Protimemorandum Hrvaške, odst. 3.50.

⁴⁸¹ Protimemorandum Hrvaške, odst. 3.51.

⁴⁸² *Prav tam.*

⁴⁸³ *Land, Island and Maritime Frontier Dispute (El Salvador v. Honduras: Nicaragua intervening)*, sodba, I.C.J. Reports 1992, str. 351 na str. 389–90, odst. 46; gl. memorandum Slovenije, odst. 5.75; protimemorandum Hrvaške, odst. 3.53.

⁴⁸⁴ Protimemorandum Hrvaške, odst. 3.53; gl. zadeva *Frontier Dispute (Burkina Faso/Republic of Mali)*, sodba, I.C.J. Poročila 1986, str. 554 in str. 567–68 odst. 28; *Fisheries Jurisdiction (United Kingdom of*

Hrvaška izjavlja, da „na novo izumljen“ topografski argument Slovenije „boleha za šibkostjo selektivne uporabe“,⁴⁸⁵ in označuje argument Slovenije v sektorju Istra za „edini odstop od vere v meje na rekah“⁴⁸⁶ Hrvaška nadalje kritizira „meje na rekah, ki jih na novo zahteva“ Slovenija v sektorju Mura in centralnem sektorju, in navaja, da za „posodabljanje“ katastrskih mej zaradi upoštevanja sprememb v toku reke na mestih, kjer niti katastrske meje iz leta 1991 niti zgodovinske katastrske meje niso sledile reki, ni opravičila.⁴⁸⁷

298. Hrvaška je zlasti kritična do izjave Slovenije, da „je bil pravni naslov za mejo na odločilni datum ustava iz leta 1931, ki ... je še naprej veljala med banovinama leta 1931 in republikama ... do razpada Jugoslavije.“⁴⁸⁸ Hrvaška glede po njenem mnenju „najskrajnejšega argumenta Slovenije“⁴⁸⁹ najprej navaja, da je odločilni datum leto 1991 in ne 1931.⁴⁹⁰ Dodaja, da „za kar se trdi, da je bila zakonodaja leta 1931 (vendar dejansko ni bila), je nepomembno“.⁴⁹¹ Hrvaška tudi trdi, da je federativna jugoslovanska država po vojni „izrecno razglasila za nične“ vse pravne in upravne akte nekdanje Kraljevine Jugoslavije, ki so jo tako Hrvati kot Slovenci imeli za „neusmiljeno in okrutno diktaturo“.⁴⁹² Za podporo tega predloga se Hrvaška opira na preambulo Deklaracije o razglasitvi Federativne ljudske republike Jugoslavije⁴⁹³ iz novembra 1945 in Zakon o razveljavljenju pravnih predpisov, izdanih pred 6. aprilom 1941, iz junija 1946.⁴⁹⁴ Hrvaška nadalje trdi, da pravne razdelitve, ki jih je sprejela Kraljevina Jugoslavija, „niso upoštevale zgodovinskih mej“, in navaja intervju, v katerem „slovenski višji strokovnjak za mejo“ izjavlja, da so katastrske meje „še najbolj zanesljiva osnova za dokončno določitev meje“.⁴⁹⁵

Great Britain and Northern Ireland v. Iceland), sodba, I.C.J. Reports 1974, str. 3 na str. 30, 33, odst. 69, 78.

⁴⁸⁵ Protimemorandum Hrvaške, odst. 3.54.

⁴⁸⁶ *Prav tam.*

⁴⁸⁷ Zapis ustne obravnave, 1. dan, str. 94:6–16.

⁴⁸⁸ Memorandum Slovenije, odst. 6.35.

⁴⁸⁹ Protimemorandum Hrvaške, odst. 3.55.

⁴⁹⁰ Protimemorandum Hrvaške, odst. 3.56

⁴⁹¹ *Prav tam.*

⁴⁹² Protimemorandum Hrvaške, odst. 3.58; gl. Ben Riley in Rhys J. Davies, *The Croats under Yugoslavian Rule* (Hrvati pod jugoslovansko vladavino), priloga HR-162 (navedeno v protimemorandumu Hrvaške, odst. 3.58 št. 83).

⁴⁹³ Preambula, Deklaracija o razglasitvi Federativne ljudske republike Jugoslavije, 29. november 1945, priloga HRLA-79; protimemorandum Hrvaške, odst. 3.59.

⁴⁹⁴ Zakon o nevažnosti pravnih propisa donetih pre 6. aprila 1941. godine i za vreme neprijateljske okupacije, 23. oktober 1946, *Službeni list Federativne narodne republike Jugoslavije*, št. 86/1946, 25. oktober 1946, priloga HRLA-80; protimemorandum Hrvaške, odst. 3.60.

⁴⁹⁵ Protimemorandum Hrvaške, odst. 3.61; gl. Miroslav Stiplovšek, „*Ukinitev oblastnih samouprav in oblikovanje banske uprave Dravske banovine leta 1929*“, *Prispevki za novejšo zgodovino: Ferenčev*

299. Hrvaška tudi ugovarja pomembnosti, ki jo Slovenija pripisuje odločitvi Avnoja iz leta 1945 v podporo svoji trditvi, da je bil pravni naslov na odločilni datum ustava iz leta 1931.⁴⁹⁶ Poleg tega Hrvaška trdi, da zapisnik sestanka, na katerem naj bi bila sprejeta „odločitev“, ki ga Slovenija prilaga, kaže, da se je nanašal na volitve članov Avnoja in ne na ozemeljsko razmejitev ter da ni bila sprejeta nobena „odločitev“.⁴⁹⁷ Hrvaška navaja, da je podlaga za trditev Slovenije *predlog* Mileta Peruničiča, ki ga je mogoče najti v *opombi* statistične tabele o popisu leta 1931.⁴⁹⁸ Hrvaška zaključuje, da „odločitev“ Avnoja preprosto „ne obstaja“.⁴⁹⁹ Hrvaška poudarja, da domnevna odločitev Avnoja izhaja iz časa pred deklaracijo o razglasitvi iz novembra 1945 in zakonom iz junija 1946 o odpravi ustave in zakonov nekdanje kraljevine iz leta 1931.⁵⁰⁰
300. Slovenija se v podporo svoji trditvi, da je bil na odločilni datum pravni naslov ustava iz leta 1931, v svojem memorandumu opira na dopis Zveznega sekretariata za pravosodje in upravo iz leta 1990.⁵⁰¹ Hrvaška trdi, da je opiranje Slovenije na dopis „presenetljivo“, saj Slovenija priznava, da v skladu s tedaj veljavnim ustavnim okvirom zvezna vlada ni imela pooblastila za razmejevanje republiških mej.⁵⁰² Hrvaška trdi, da če bi Zvezni sekretariat imel pooblastilo, da odgovori na vprašanje, bi moral odgovoriti, da je bila meja opredeljena s sklicevanjem na katastrske meje.⁵⁰³
301. Poleg tega Hrvaška navaja, da Slovenija ni zagotovila „zanesljivih dokazov“, da je leta 1931 upravna meja med Savsko in Dravsko banovino sledila geografskim značilnostim in ne mejam katastrskih občin.⁵⁰⁴ Po navedbah Hrvaške samo besedilo ustave iz leta 1931 – zlasti njen 83. člen, ki opisuje meje *banovin* s sklicevanjem na meje okrajev, ne rek – izpodbija teorijo

zbornik, zv. 2 (1997) (navedeno v protimemorandumu Hrvaške, odst. 3.61 št. 89); gl. tudi protimemorandum Hrvaške, odst. 3.62; “Južna meja: Mejaš in mejniki [intervju z Jožetom Rotarjem]“, *Mladina*, 4. maj 1995, priloga HR-294.

⁴⁹⁶ Gl. memorandum Slovenije, odst. 5.17–18.

⁴⁹⁷ Protimemorandum Hrvaške, odst. 3.63; Peto zasedanje Antifašističnega sveta narodne osvoboditve Jugoslavije, zakonodajno delo predsedstva Začasne ljudske skupščine Demokratične federativne Jugoslavije, 24. februar 1945, priloga HR-139.

⁴⁹⁸ Protimemorandum Hrvaške, odst. 3.63–64; Peto zasedanje Antifašističnega sveta narodne osvoboditve Jugoslavije, zakonodajno delo predsedstva Začasne ljudske skupščine Demokratične federativne Jugoslavije, 24. februar 1945, priloga HR-139.

⁴⁹⁹ Protimemorandum Hrvaške, odst. 3.65 (poudarek v izvorniku); gl. odgovor Hrvaške, odst. 2.40–43.

⁵⁰⁰ Protimemorandum Hrvaške, odst. 3.66.

⁵⁰¹ Memorandum Slovenije, odst. 5.17–18.

⁵⁰² Protimemorandum Hrvaške, odst. 3.69; Hrvaška se sklicuje na memorandum Slovenije, odst. 5.25.

⁵⁰³ Protimemorandum Hrvaške, odst. 3.69.

⁵⁰⁴ Protimemorandum Hrvaške, odst. 3.72; gl. tudi protimemorandum Hrvaške, odst. 3.73–75.

- Slovenije o meji na rekah.⁵⁰⁵ Hrvaška vsekakor trdi, da so v povojni Jugoslaviji in, kar je najpomembneje, na odločilni datum meje med Hrvaško in Slovenijo sledile mejam katastrskih občin, ne rekam, kot je med drugim razvidno iz slovenskih kart.⁵⁰⁶
302. Hrvaška meni, da je samo ustavno sodišče Slovenije pri pregledu ustavnosti arbitražnega sporazuma podprlo stališče Hrvaške.⁵⁰⁷ Ustavno sodišče je ugotovilo, da je meja potekala „po mejah občin oziroma katastrskih občin, kakor so obstajale na dan nastanka novih držav.“⁵⁰⁸ Poleg tega je ugotovilo, da so bila območja, kjer so se katastri prekrivali, „sporni odseki“ meje.⁵⁰⁹
303. Hrvaška zaključuje, da bi uveljavljanje ozemeljskih zahtev Slovenije, ki „močno presegajo območja, ki so bila 'sporna' na odločilni datum“, vodilo v povečanje spornega območja iz 797,9 ha, kot ga je ugotovila strokovna skupina, na več kot 3.000 ha. Hkrati bi zahteve Slovenije povzročile skrajšanje meje med državama na 605 km, čeprav je Slovenija sama v svoji vlogi menila, da je meja dolga 670 km.⁵¹⁰
304. Hrvaška v zvezi s katastrskimi načrti, priloženimi njenemu odgovoru, ugotavlja, da je svoje katastrske načrte predložila v tej fazi le zato, ker je bila izpodbijana točnost njene predstavitve zahtevane mejne črte v njenem protimemorandumu na kartah v merilu 1:25.000.⁵¹¹ Hrvaška navaja, da Slovenija arbitražnemu sodišču ni predložila svojih katastrskih načrtov zaradi dveh razlogov. Prvič, zahteva Slovenije temelji na njenih „na novo izumljenih mejah na rekah“ in ne na katastrskih mejah. Drugič, „dejanski katastrski načrti Slovenije bi se zelo skladali z načrti Hrvaške“ in bi tako podprli hrvaško zahtevo pri skoraj vseh 32 območjih, ki sestavljajo 9 % meje na kopnem, kjer so še vedno neskladja.⁵¹² Hrvaška poziva arbitražno sodišče, naj iz tega, da Slovenija ni vključila svojih katastrskih načrtov v svoje vloge, sklepa, da ti načrti izpodbijajo

⁵⁰⁵ Odgovor Hrvaške, odst. 2.47–49; gl. Ustava Kraljevine Jugoslavije, *Službeni list Kraljevske banske uprave Dravske banovine*, št. 53/1931, priloga SI-65.

⁵⁰⁶ Gl. odgovor Hrvaške, odst. 2.44–46; slike R2.1–2.6; zemljevid Slovenske gorice, Prekmurje, Dravsko-ptujsko polje, Haloze, 1955, priloga SI-M-49.

⁵⁰⁷ Protimemorandum Hrvaške, odst. 3.76; Mnenje št. Rm-1/09, arbitražni sporazum, 18. marec 2010, odst. 43, *Uradni list Republike Slovenije*, št. 25/2010, odst. 26, priloga SI-402; gl. odgovor Hrvaške, odst. 2.4

⁵⁰⁸ Protimemorandum Hrvaške, odst. 3.77, *navedba iz* Mnenja št. Rm-1/09, arbitražni sporazum, 18. marec 2010, odst. 43, *Uradni list Republike Slovenije*, št. 25/2010, odst. 26, priloga SI-402; gl. tudi memorandum Slovenije, odst. 5.73 št. 96.

⁵⁰⁹ Protimemorandum Hrvaške, odst. 3.77, *navedba iz* Mnenja št. Rm-1/09, arbitražni sporazum, 18. marec 2010, odst. 43, *Uradni list Republike Slovenije*, št. 25/2010, odst. 26, priloga SI-402.

⁵¹⁰ Protimemorandum Hrvaške, odst. 3.80.

⁵¹¹ Zapis ustne obravnave, 5. dan, str. 164:19–20.

⁵¹² Zapis ustne obravnave, 1. dan, str. 97:2–98:22.

zahtevo Slovenije glede meje in je ne podpirajo. Poleg tega navaja, da uradni načrti slovenske državne geodetske uprave vsekakor „izničujejo“ zahtevo Slovenije glede meje.⁵¹³

Stališče Slovenije

305. Za svoj del Slovenija na podlagi zgoraj opisanega pravnega okvira ugotavlja:

Ustrezna domača zakonodaja FLRJ in SFRJ ni na novo določila mej Slovenije in Hrvaške. Zagotavljala [*sic*] je obstoječe meje, ki so bile določene s sklicevanjem na pravni položaj pred ustanovitvijo federacije, tj. v sistemu *banovin* Kraljevine Jugoslavije. Te meje so bile vzpostavljene s sklicevanjem na obstoječe meje nekdanjih dežel Avstro-Ogrske in Avstrijskega cesarstva.⁵¹⁴

306. Slovenija pripisuje bistveno manjši pomen katastrskim evidencam kot Hrvaška – čeprav ne zanika njihove dokazne vrednosti.⁵¹⁵ Glede pomembnosti katastrskih evidenc, Slovenija posebej navaja:

Obstoj in vsebina razmejitve, ki izhaja iz različnih pravnih virov v preteklosti, se do neke mere kažeta v zakonodaji o delitvi ozemlja in katastrskih evidencah Slovenije in Hrvaške, kot so obstajale na odločilni datum. So *dragocen dokaz* o viru in vsebini ozemeljskih pravic Slovenije in Hrvaške na odločilni datum.⁵¹⁶

307. Slovenija v zvezi s tem poudarja razliko med dokazi, na podlagi katerih se lahko ugotovi obstoj pravnega naslova, in dejanskim virom tega pravnega naslova.⁵¹⁷ Trdi, da so v tem primeru katastri samo dokaz o pravnem naslovu strank in sami po sebi niso pravni naslov niti niso edino pravno relevantno merilo.⁵¹⁸

308. Slovenija trdi, da na zvezni ravni ni bil nikoli sprejet noben splošen akt, ki bi določal mejo med strankama.⁵¹⁹ Organi republik in ustrezni jugoslovanski organi so se odločili, da se republike „ustanovijo v okviru obstoječih mej prejšnjih administrativnih enot po ustavi Kraljevine Jugoslavije iz leta 1931.“⁵²⁰ Slovenija trdi, da so bili zvezni organi leta 1990 o tem še vedno soglasni, kot je razvidno iz odgovora Zveznega sekretariata za pravosodje in upravo na poslansko vprašanje o opredelitvi mej med republikami. Zvezni sekretariat je navedel:

⁵¹³ Zapis ustne obravnave, 5. dan, str. 165:8–19.

⁵¹⁴ Memorandum Slovenije, odst. 5.77.

⁵¹⁵ Gl. protimemorandum Slovenije, odst. 3.60.

⁵¹⁶ Memorandum Slovenije, odst. 5.77. (opomba izpuščena) (poudarek dodan).

⁵¹⁷ Zapis ustne obravnave, 8. dan, str. 77:22–79:10.

⁵¹⁸ Zapis ustne obravnave, 8. dan, str. 79:11–82:8, str. 84:10–85:22.

⁵¹⁹ Memorandum Slovenije, odst. 5.16.

⁵²⁰ Memorandum Slovenije, odst. 5.18.

V zvezi z razmejitvijo ozemlja zveznih enot v novi Jugoslaviji obstojijo rekonstruirani stenografski zapisniki predsedstva Avnoja z dne 24. februarja 1945 (vir: Zakonodajno delo predsedstva Avnoja in predsedstva Ljudske skupščine, 19. 11. 1944–27. 10. 1945, Beograd, Prezidij Ljudske skupščine, str. 52).

Po navedbah tega je „Slovenija vzeta v mejah bivše Dravske banovine, Hrvaška v mejah bivše Savske banovine in okraja Dubrovnik nekdanje Zetske banovine, Bosna in Hercegovina v mejah, določenih z Berlinskim sporazumom, Srbija v mejah pred balkansko vojno z okrožji, ki jih je dobila od Bolgarije z Versajskim mirom, Makedonija z ozemljem južno od Kačanika in Ristovca, Črna gora v mejah pred balkansko vojno z Beranskim in Kotorskim okrajem, Plavom in Gusinjem.“⁵²¹

309. Slovenija trdi, da razlogi, na katere se Hrvaška sklicuje, da bi zmanjšala pomen odločitve Predsedstva Avnoja iz leta 1945, niso prepričljivi.⁵²² V odgovor na argument Hrvaške, da so bili pravni akti, ki ji je sprejela Kraljevina Jugoslavija, vključno z ozemeljsko reorganizacijo kraljevine leta 1931, kritizirani, ker niso upoštevali zgodovinskih mej, Slovenija poudarja, da predsedstvo Avnoja ni nikoli nameravalo ohraniti celotne ozemeljske organizacije Kraljevine Jugoslavije, ampak je le določilo, da se mora Slovenija ustanoviti v okviru ozemlja nekdanje *Dravske banovine*.⁵²³ Na navedbo Hrvaške, da je bila ta odločitev zgolj omenjena v opombi, Slovenija odgovarja, da ne glede na obliko te odločitve njen obstoj za zvezne organe SFRJ ni bil nikoli vprašljiv; ravno nasprotno, nanjo so se posebej sklicevali leta 1990 v odgovoru na poslansko vprašanje.⁵²⁴ Po navedbah Slovenije je dejstvo, da zvezna vlada leta 1990 ni imela pristojnosti za določanje republiških mej, nepomembno: zvezni organi pri odgovoru na parlamentarno vprašanje niso določili meje, ampak so le „pojasnili podlago za določitev meje“.⁵²⁵ V zvezi z opiranjem Hrvaške na Zakon o razveljavljenju pravnih predpisov, izdanih pred 6. aprilom 1941 in med sovražno okupacijo, Slovenija navaja, da je hrvaški prevod zakona zavajajoč in prilaga svoj prevod; trdi, da zakon pri pravilni razlagi potrjuje stališče Slovenije, da meje, ki so bile vzpostavljene z ali na podlagi pravnih predpisov, ki so bili izdani precej pred letom 1945, še naprej urejajo ti predpisi.⁵²⁶
310. Slovenija pripominja, da so hrvaški in slovenski zakoni in uredbe le „izraz enostranskega razumevanja“ glede poteka meje.⁵²⁷ Ne glede na to pa so pomembni do te mere, da „dokazujejo splošno razumevanje obeh strani“ glede poteka meje.⁵²⁸

⁵²¹ Memorandum Slovenije, odst. 5.17–18; gl. tudi protimemorandum Slovenije, odst. 3.62 in 3.103–04; odločitev predsedstva Avnoja je zabeležena v rekonstruiranem zapisniku 5. zasedanja predsedstva Avnoja, 24. februar 1945, priloga SI-461.

⁵²² Odgovor Slovenije, odst. 2.32.

⁵²³ Odgovor Slovenije, odst. 2.33.

⁵²⁴ Odgovor Slovenije, odst. 2.34.

⁵²⁵ Odgovor Slovenije, odst. 2.34.

⁵²⁶ Odgovor Slovenije, odst. 2.35–36.

⁵²⁷ Memorandum Slovenije, odstavek 5.41.

311. S prispodobo, uporabljeno v sporu med El Salvadorjem in Hondurasom,⁵²⁹ je Slovenija pojasnila, da sta zadevni ozemlji Hrvaške in Slovenije „sestavljale občine, kot koščki sestavljanke.“⁵³⁰ Hrvaški in slovenski zakoni so le določali, kateri koščki sestavljanke so (bili) del Slovenije in kateri del Hrvaške, niso pa določali „oblike teh kosov kot takih.“⁵³¹ Vprašanje oblike teh kosov privede do vprašanja o pomembnosti katastrskih evidenc.
312. Slovenija opozarja, da katastra Slovenije in Hrvaške temeljita na geodetskih dejavnostih, ki so se izvajale v času vladavine Marije Terezije (od l. 1748 do 1756) in Jožefa II (od l. 1785 do 1789) ter na franciscejskem katastru, ki je bil vzpostavljen v času vladavine cesarja Franca Jožefa I. v 19. stoletju.⁵³²
313. Slovenija trdi, da

Kataster ne predstavlja pravnega naslova za določanje meja, ki je pomemben za uporabo načela *uti possidetis iuris*. Je le instrument, ki naj bi načelno odražal pravni položaj na terenu, in kot taka[,] dokazni element. Zato je v primeru, če je pravni vir za mejo med Slovenijo in Hrvaško zlahka prepoznaven, manj pomemben. V drugih primerih pa je lahko kataster dokazni element za določitev poteka kopenske meje in osnovni pravni vir.⁵³³

314. Slovenija dodaja, da ostaja kataster pomemben kot „dragocen dokazni element“ pravnega naslova.⁵³⁴ Slovenija poudarja dve točki. Prvič, kataster je praviloma „uradni opis obstoječega dejanskega stanja na terenu.“⁵³⁵ Drugič, kljub svojemu dokaj omejenemu osnovnemu namenu pa je kataster „kot podroben opis ozemlja“ pridobil na pomenu za upravno delitev in kot instrument za določanje meja.⁵³⁶ V tem pogledu Slovenija trdi, da je „treba opozoriti“, da so se na začetku dvostranskih pogajanj med obema stranema geodetski strokovnjaki strinjali, da bodo katastrske meje „izhodišče“ za dokončno odločitev o meji.⁵³⁷

⁵²⁸ Memorandum Slovenije, odstavek 5.41, ki se sklicuje na mejni spor (Benin proti Niger), Sodba, Poročila I.C.J. 2005, str. 90 na str. 148, 139. odstavek.

⁵²⁹ Gl. zadevo, ki se nanaša na kopenski, otoški in obalni mejni spor (El Salvador proti Hondurasu: intervencija Nikaragve), Sodba, Poročila I.C.J. 1992, str. 351 na str. 388, 44. odstavek.

⁵³⁰ Memorandum Slovenije, odstavek 5.55.

⁵³¹ Prav tam.

⁵³² Memorandum Slovenije, odstavek 5.58; gl. memorandum Slovenije, odstavek 5.63.

⁵³³ Memorandum Slovenije, odstavek 5.76. Slovenija citira zbornico Meddržavnega sodišča: „pojmem pravnega naslova lahko med drugim in tudi na splošno podrazumeva tako vsak dokaz, ki lahko potrjuje obstoj pravnega naslova kot tudi dejanski vir te pravnega naslova.“ *Mejni spor (Burkina Faso/Republika Mali)*, Sodba, Poročila I.C.J. 1986, str. 554 na str. 564, 18. odstavek (citirano v odstavku 5.76 memoranduma Slovenije). Gl. tudi zapis ustne obravnave, 8. dan, str. 94:1–96:6.

⁵³⁴ Memorandum Slovenije, odstavek 5.62.

⁵³⁵ Memorandum Slovenije, odstavek 5.67.

⁵³⁶ Memorandum Slovenije, odstavek 5.68.

⁵³⁷ Memorandum Slovenije, odstavek 5.73.

315. Slovenija tudi priznava obstoj in delo Strokovne skupine, ki jo posebej močno poudarja Hrvaška.⁵³⁸ Vendar pa Slovenija odvrta, da je bila strokovna skupina le eno od številnih skupnih teles, ki sta jih ustanovili stranki, in da je bila odgovorna (le) za en del projekta. Poleg tega Slovenija poudarja, da je bila naloga Mešane strokovne skupine tehnične narave in da njen namen ni bil določati meje na kopnem po načelu *uti possidetis*. Namesto tega je bil namen te skupine preučiti eno od številnih meril, ki bi lahko bila pomembna za določitev meje.⁵³⁹ V zvezi s tem se Slovenija ne strinja s Hrvaško glede sklepov, ki naj bi izhajali iz strokovnega poročila iz l. 1996. Slovenija meni, da strokovnjaki dejansko niso primerjali katastrskih evidenc za celotno kopensko mejo ali celo katastrskih zemljevidov, temveč so samo primerjali razlage teh evidenc s strani Hrvaške in Slovenije in to le na 50 območjih, kjer so bila v letu 1994 ugotovljena večja odstopanja.⁵⁴⁰ Slovenija še dodaja, da se ji ni zdelo potrebno izročiti arbitražnemu sodišču celotnih katastrskih evidenc, ker se ne strinja s tem, da bi bil kataster pomemben kriterij za določitev kopenske meje.⁵⁴¹
316. Medtem ko se pogodbenici strinjata, da meje republik SFRJ na zvezni ravni nikoli niso bile določene, Slovenija Hrvaški očita, da naj bi po njenem mnenju to pomenilo, da sta Slovenija in Hrvaška svoje meje določili sami.⁵⁴²
317. Slovenija poudarja, da do leta 1963 ustanovne republike niso imele pravice določati svojih meja samo s sporazumom.⁵⁴³ V skladu z Ustavo iz leta 1946 je imela Ljudska skupščina FLRJ pooblastilo, da določi meje republike pod pogojem, da se strinjata.⁵⁴⁴ Iz tega Slovenija sklepa, da so republiške meje že obstajale in ne, kot meni Hrvaška, da je bilo „prepuščeno posameznim republikam, da si jih same določijo.“⁵⁴⁵ V skladu z Ustavnim zakonom iz leta 1953 je morala Federacija odobriti spremembe meja, ki jih soglasno predlagata republikam.⁵⁴⁶ Slovenija trdi, da Hrvaška ne upošteva tega ustavnega okvira, zlasti kar zadeva njeno analizo v sektorju Mura,⁵⁴⁷

⁵³⁸ Memorandum Slovenije, odstavki 5.74–76. Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 21:19–22:3.

⁵³⁹ Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 31:24–32:4.

⁵⁴⁰ Zapis ustne obravnave, 8. dan, str. 97:14–91:14.

⁵⁴¹ Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 73:17–22.

⁵⁴² Protimemorandum Slovenije, odstavek 3.67; gl. memorandum Hrvaške, odstavek 3.31.

⁵⁴³ Protimemorandum Slovenije, odstavek 3.68.

⁵⁴⁴ Gl. Ustava Federativne ljudske republike Jugoslavije, Uradni list Federativne ljudske republike Jugoslavije, št. 10/1946, 12. člen, priloga SI-85; protimemorandum Slovenije, odstavek 3.69.

⁵⁴⁵ Gl. memorandum Hrvaške, odstavek 3.34; protimemorandum Slovenije, odstavek 3.70. Slovenija se sklicuje na pismo Zveznega sekretariata za pravosodje in upravo Generalnemu sekretariatu Zveznega izvršnega sveta, št. 2/1-010/1-1990-05, z dne 2. junija 1990, priloga SI-224.

⁵⁴⁶ Ustavni zakon o temeljih družbene in politične ureditve Federativne ljudske republike Jugoslavije in o zveznih organih oblasti, 15. člen, Uradni list Federativne ljudske republike Jugoslavije, št. 3/1953, memorandum Slovenije, priloga SI-126; protimemorandum Slovenije, odstavek 3.71.

- in trdi, da se je edina sprememba glede meje, ki je bila izvedena v tem okviru, nanašala na območje Gradina v Istri.⁵⁴⁸
318. Kot je navedeno zgoraj, so po Ustavi iz leta 1963 republike lahko določile svoje meje samo z dogovorom, in to je veljalo do odločilnega datuma.⁵⁴⁹ Slovenija poudarja, da je bil tak dogovor kljub temu „pravno urejen“: ustavne določbe so opredelile organe, ki so pristojni za dajanje soglasja za kakršnokoli spremembo meje.⁵⁵⁰ Slovenija navaja, da meja med Slovenijo in Hrvaško po letu 1963 nikoli ni bila spremenjena.⁵⁵¹ Katastrski uradi niso mogli dovoliti sprememb meja, ker, kot je razvidno iz dopisa Zvezne geodetske uprave iz leta 1964, za to niso imeli pristojnosti.⁵⁵² Katastrski organi so lahko spreminjali katastrske meje le v toliko, da so te „odražale“ obstoječe meje;⁵⁵³ po drugi strani pa je dejstvo, da meje niso bile spreminjane, dokaz o stabilnosti meja.⁵⁵⁴
319. Slovenija nadalje trdi, da Hrvaška napačno razlaga vlogo republiške zakonodaje o upravni delitvi in katastrskih evidencah.⁵⁵⁵ Slovenija navaja, da je bil „edini namen“ republiške zakonodaje o upravni delitvi razdelitev ozemlja na upravne enote.⁵⁵⁶ Slovenija poudarja, da so bile za različne namene tako na zvezni ravni⁵⁵⁷ kot v Sloveniji⁵⁵⁸ in na Hrvaškem ustanovljene

⁵⁴⁷ Protimemorandum Slovenije, odst. 3.71.

⁵⁴⁸ Memorandum Slovenije, odstavki 6.175–79; protimemorandum Slovenije, odstavek 3.71.

⁵⁴⁹ Gl. Ustavo Socialistične federativne republike Jugoslavije, Uradni list SFRJ, št. 14/1963, priloga SI-161; Uradni list SFRJ, št. 9/1974, priloga SI-183, protimemorandum Slovenije, odst. 3.72.

⁵⁵⁰ Gl. memorandum Slovenije, odst. 5.27–40; protimemorandum Slovenije, odst. 3.73.

⁵⁵¹ Protimemorandum Slovenije, odst. 3.73.

⁵⁵² Protimemorandum Slovenije, odst. 3.74; dopis Zvezne geodetske uprave Geodetski upravi Socialistične republike Hrvaške, 19. junij 1964, priloga SI-513.

⁵⁵³ Protimemorandum Slovenije, odst. 3.74. Kot primer take spremembe navaja Slovenija rešitev v zvezi z naseljem Drage na območju Gorjanci/Žumberak.

⁵⁵⁴ Protimemorandum Slovenije, odst. 3.74.

⁵⁵⁵ Protimemorandum Slovenije, odst. 3.76.

⁵⁵⁶ Protimemorandum Slovenije, odst. 3.77.

⁵⁵⁷ Gl. protimemorandum Slovenije, odst. 3.78; Zvezni zakon o enotni evidenci prostorskih enot, Uradni list SFRJ, št. 18/1988, priloga SI-659.

⁵⁵⁸ Gl. protimemorandum Slovenije, odst. 3.78; Zakon o postopku za ustanovitev, združitve oziroma spremembo območja občine ter o območjih občin (1980), *Uradni list Socialistične republike Slovenije*, št. 28/1980, priloga SI-203; slovenski zakon o imenovanju in evidentiranju naselij (1980), *Uradni list Socialistične republike Slovenije*, št. 5/1980, priloga SI-581; Zakon o sladkovodnem ribištvu, *Uradni list Socialistične republike Slovenije*, št. 25/1976, prilogi SI-192 in SI-564; Odredba o določitvi ribiških rajonov in ribiških okolišev, Uradni list Ljudske republike Slovenije, št. 17/1959, priloga SI-156; Zakon o varstvu, gojitvi in lovu divjadi ter o upravljanju lovišč, *Uradni list Socialistične republike Slovenije*, št. 25/1976, priloga SI-563; Zakon o vodah (1981), *Uradni list Socialistične republike Slovenije*, št. 38/1981, priloga SI-596; Odlok o določitvi meja vodnih območij (1975), priloga SI-189.

- številne ozemeljske enote.⁵⁵⁹ Katastri in katastrske občine so bili „samo del teh različnih ozemeljskih in prostorskih delitev in enot“.⁵⁶⁰ zvezna uredba o zemljiškem katastru iz leta 1953 določa, da se kataster uporablja za „tehnične, ekonomske in statistične namene, za izdelavo zemljiških knjig in pa kot podlaga za obdavčenje dohodkov od zemljišč“.⁵⁶¹ Namen katastra nikoli ni bil določitev „dogovorjene meje“, kot to v svojem memorandumu trdi Hrvaška.⁵⁶² Slovenija tudi poudarja, da obstaja več vrst „katastrov“: seveda zemljiški katastri, pa tudi ribiški katastri⁵⁶³ in lovski katastri.⁵⁶⁴ Na vsak način pa katastrski organi niso bili pristojni za spreminjanje republiških mej. Slovenija se v svoji trditvi, da kataster ne more določiti meje, ker ga ni vzpostavil organ, pristojen za spreminjanje meje, sklicuje na arbitražno razsodbo iz leta 1902 o meji med Avstrijo in Madžarsko, ki sta bili ustanovni enoti avstro-ogrske monarhije.⁵⁶⁵
320. Slovenija trdi, da sta obe stranki razumeli katastre kot „enega od elementov za opis meje“.⁵⁶⁶ Slovenija se sklicuje na hrvaški zakon iz leta 1962 o območjih občin in okrajev (ki opredeljuje občine z naštevanjem naselij,⁵⁶⁷ na zakon iz leta 1992 o območjih županij, mest in občin v Republiki Hrvaški (ki prav tako našteva naselja),⁵⁶⁸ 20. člen hrvaškega Pravilnika o vsebini in načinu vodenja evidence o državni meji iz leta 2000 (ki navaja, da se meja „določi na podlagi podatkov iz zemljiškega katastra, zemljiške knjige, evidence in registra prostorskih enot ter

⁵⁵⁹ Gl. protimemorandum Slovenije, odst. 3.78; 1962 Zakon o območjih občin in okrajev v Ljudski republiki Hrvaški, *Službeni list Ljudske republike Hrvatske*, št. 39/1962, 3. člen, priloga SI-160; hrvaški zakon o naseljih (1988), priloga SI-665; Zakon o sladkovodnem ribištvu (1986), *Službeni list Socijalističke republike Hrvatske*, št. 18/1986, priloga SI-637, in Odlok o ribolovnih območjih v odprtih sladkih vodah v Socialistični republiki Hrvaški (1989), *Službeni list Socijalističke republike Hrvatske*, št. 49/1989, priloga SI-677; Zakon o lovstvu (1976), *Službeni list Socijalističke republike Hrvatske*, št. 25/1976, priloga SI-561; Zakon o vodah (1990), *Službeni list Socijalističke republike Hrvatske*, št. 53/1990, priloga SI-693.

⁵⁶⁰ Protimemorandum Slovenije, odst. 3.79.

⁵⁶¹ 3. člen, *Uradni list Federativne ljudske republike Jugoslavije*, št. 43/1953, priloga SI-133; gl. tudi 2. člen Temeljnega zakona o izmeritvi zemljišč in zemljiškem katastru, *Uradni list Socialistične federativne republike Jugoslavije*, št. 15/1965, priloga SI-167 in memorandum Slovenije, odst. 5.61; protimemorandum Slovenije, odst. 3.79.

⁵⁶² Memorandum Hrvaške, odst. 4.3; protimemorandum Slovenije, odst. 3.79.

⁵⁶³ Zakon o sladkovodnem ribištvu, *Uradni list Socialistične republike Slovenije*, št. 26/1976, 35. člen, prilogi SI-125 in SI-564; Zakon o sladkovodnem ribištvu, *Službeni list Socijalističke Republike Hrvatske*, št. 18/1986, 9. člen, priloga SI-637; protimemorandum Slovenije, odst. 3.79.

⁵⁶⁴ Zakon o varstvu, gojitvi in lovu divjadi ter o upravljanju lovišč, *Uradni list Socialistične republike Slovenije*, št. 25/1976, 39. člen, priloga SI-563; hrvaški Zakon o lovstvu, *Službeni list socijalističke republike Hrvatske*, št. 32/1973, 8. člen, priloga SI-561; protimemorandum Slovenije, odst. 3.79.

⁵⁶⁵ *Sklep z dne 13. septembra 1902*, R.I.A.A., Zvezek 28, str. 379–96, na str. 388; protimemorandum Slovenije, odst. 3.79.

⁵⁶⁶ Protimemorandum Slovenije, odst. 3.80, zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 77:8–90:11.

⁵⁶⁷ Zakon o območjih občin in okrajev v Ljudski republiki Hrvaški, *Službeni list Ljudske republike Hrvatske*, št. 39/1962, 3. člen, priloga SI-160.

⁵⁶⁸ Protimemorandum Slovenije, odst. 3.80.

drugih podatkov“).⁵⁶⁹ Slovenija se sklicuje tudi na zakonodajo o ozemeljski razdelitvi, sprejeti v Sloveniji leta 1946,⁵⁷⁰ 1948,⁵⁷¹ 1952,⁵⁷² 1955,⁵⁷³ in 1964,⁵⁷⁴ ki navaja oboje, katastrske občine in naselja.⁵⁷⁵ Čeprav je zakonodaja iz leta 1980 opredelila občine izključno glede na katastrske občine,⁵⁷⁶ pa je ureditev temeljila na praktičnem razmisleku; nikoli pa ni bilo razumljeno, da katastrske občine določajo (opredeljujejo) mejo.⁵⁷⁷ Slovenski Zakon o evidentiranju nepremičnin iz leta 2006 prav tako potrjuje, da se državna meja ne evidentira izključno na podlagi katastrskih evidenc.⁵⁷⁸

321. Razumevanje strank, da katastri ne določajo meje, je po mnenju Slovenije nadalje potrjeno s tem, da so se pristojni organi dobro zavedali, da so njihovi katastri „slabo posodabljeni in vzdrževani“.⁵⁷⁹ Slovenija se sklicuje na izjave slovenske geodetske uprave⁵⁸⁰ in hrvaških

⁵⁶⁹ Pravilnik o vsebini in načinu vodenja evidence države meje, *Službeni list Republike Hrvatske*, št. 26/2000, priloga SI-772.

⁵⁷⁰ Zakon o upravni razdelitvi Ljudske republike Slovenije, 2. april 1946, *Uradni list Ljudske republike Slovenije*, št. 26/1946, priloga SI-86, in Zakon o upravni razdelitvi Ljudske republike Slovenije, 14. september 1946, *Uradni list Ljudske republike Slovenije*, št. 62, priloga SI-96.

⁵⁷¹ Zakon o upravni razdelitvi Ljudske republike Slovenije, 1948, *Uradni list Ljudske republike Slovenije*, št. 9/1948, str. 47, priloga SI-113.

⁵⁷² Zakon o razdelitvi Ljudske republike Slovenije na mesta, okraje in občine, *Uradni list Ljudske republike Slovenije*, št. 11/1952, priloga SI-120.

⁵⁷³ Zakon o območjih okrajev in občin v Ljudski republiki Sloveniji, *Uradni list Ljudske republike Slovenije*, št. 24/1955, priloga SI-143.

⁵⁷⁴ Zakon o območjih okrajev in občin v Ljudski republiki Sloveniji, *Uradni list Ljudske republike Slovenije*, št. 35/1964, priloga SI-143.

⁵⁷⁵ Protimemorandum Slovenije, odst. 3.81; gl. protimemorandum Slovenije, odst. 5.44.

⁵⁷⁶ Zakon o postopku za ustanovitev, združitvev oziroma spremembo območja občine ter o območjih občin, 1980, Ur. l. SRS št. 28/1980, 7. člen, priloga SI-203.

⁵⁷⁷ Protimemorandum Slovenije, odst. 3.81; Skupščina socialistične Republike Slovenije, Predlog zakona o pogojih in o postopku za ustanovitev, združitvev ali spremembo območja občine in o območjih občin, 12. julij 1979, priloga SI-572; gl. tudi slovenski Zakon o ustanovitvi občin ter o določitvi njihovih območij, *Uradni list Republike Slovenije*, št. 60/1994, priloga SI-750.

⁵⁷⁸ Protimemorandum Slovenije, odst. 3.81; Zakon o evidentiranju nepremičnin (2006) *Uradni list Republike Slovenije*, št. 47/2006, priloga SI-798.

⁵⁷⁹ Protimemorandum Slovenije, odst. 3.82.

⁵⁸⁰ Geodetska uprava Socialistične republike Slovenije, Informacija o problemih, ki jih povzročajo nedoločena republiške meje proti SR Hrvatski, št. 45-d-25/25-70, 29. marec 1972, priloga SI-181; gl. tudi Grafični pregled nesoglasij na republiški meji med SRS in SRH, ki prikazuje neskladja v katastrskih evidencah in mejah med Slovenijo in Hrvaško, priloga SI-M-57; dopis Geodetske uprave Socialistične republike Slovenije katastrskim uradom, 2. april 1971, priloga SI-536. Gl. tudi Dopisi Republiške geodetske uprave Socialistične republike Hrvaške Upravi za kataster in geodetske zadeve, 26. marec 1971, Priloga SI-535.

organov.⁵⁸¹ Slovenija tudi navaja, da njene meje katastrskih občin na meji z Italijo ne ustrezajo mejni črti, ki je bila določena z Osimsko pogodbo.⁵⁸²

322. Po besedah Slovenije „se mora kataster uskladiti s pravno obstoječimi republiškimi mejami. Če ni ujemanja, je treba spremeniti kataster, ne pa meje. Kataster mora slediti meji in ne *vice versa*.“⁵⁸³ Slovenija trdi, da je bilo to razumevanje jugoslovanske Zvezne geodetske uprave,⁵⁸⁴ da to potrjujejo hrvaška zakonodaja,⁵⁸⁵ strokovna skupina in hrvaško stališče med pogajanjmi o meji na kopnem.⁵⁸⁶ Slovenija torej trdi:

Nekritičen prenos katastrskih mej, evidentiranih v neposodobljenih katastrskih evidencah, brez upoštevanja sprememb toka reke ali drugih sprememb v naravi ne bi omogočal „prepoznavne in ustrezne“ državne meje in ne bi upošteval namena tistih, ki so razmejili take meje po določenih topografskih značilnostih.⁵⁸⁷

323. Nadalje Slovenija navaja, da podrobni prikaz zahtevane meje na kopnem, ki ga je Hrvaška podala na 45 kartah v merilu 1 : 25.000 v tretjem zvezku svojega protimemoranduma, dejansko izpodbija hrvaški argument, da je njen kataster relevanten pravni naslov za določitev meje na kopnem na odločilni datum.⁵⁸⁸
324. Slovenija ugotavlja, da Hrvaška ni predložila celotne katastrske dokumentacije, evidenc in načrtov, ki so po njenem zatrjevanju relevantni za njen zahtevek.⁵⁸⁹ Slovenija je hrvaški zahtevek, kot je prikazan na 45 kartah v merilu 1 : 25.000, primerjala z „uradnimi podatki

⁵⁸¹ Republiška geodetska uprava Socialistične republike Hrvaške, Informacija o problemih, ki izhajajo iz nedoločenosti meje SR Hrvaške, 25. januar 1972, priloga SI-543. Gl. tudi Grafični pregled nesoglasij na republiški meji med SRS in SRH, priloga SI-M-57.

⁵⁸² Protimemorandum Slovenije, odst. 3.85; Pogodba o razmejitvi dela, ki ni naveden kot meja v Mirovni pogodbi z Italijo 10. februarja 1947, podpisana v Osimu 10. novembra 1975, U.N.T.S., Vol. 1466, št. 24848, str. 72, priloga SI-190; dopis Republiške geodetske uprave Socialistične republike Slovenije Izvršnemu svetu Skupščine Socialistične republike Slovenije, Referatu za skupščinske zadeve, 20. januar 1982, priloga SI-598.

⁵⁸³ Protimemorandum Slovenije, odst. 3.86, zapis ustne obravnave, 8. dan, str. 92:18–94:16.

⁵⁸⁴ Dopis Zvezne geodetske uprave Geodetski upravi Socialistične republike Hrvaške, 19. junij 1964, priloga SI-513; protimemorandum Slovenije, odst. 3.86.

⁵⁸⁵ Pravilnik o vsebini in načinu vodenja evidence države meje, *Službeni list Republike Hrvatske*, št. 26/2000, priloga SI-772.

⁵⁸⁶ „Hrvaška meni, da so meje katastrskih občin samo eden od pomembnih kriterijev za določanje mejne črte ...“ (Skupni zapisnik tretjega zasedanja Mešane diplomatske komisije za ugotovitev in označitev državne meje med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško, Otočec (Slovenija), 23. februar 1995, priloga SI-285).

⁵⁸⁷ Protimemorandum Slovenije, odst. 3.88 (citat iz *Land, Island and Maritime Frontier Dispute (El Salvador/Honduras: Nicaragua intervening)*, sodba, I.C.J. Poročila 1992, str. 351 na str. 390, odst. 46).

⁵⁸⁸ Odgovor Slovenije, odst. 2.08.

⁵⁸⁹ *Prav tam*.

Republike Hrvaške“, objavljenimi na geoportalu Državne geodetske uprave Hrvaške.⁵⁹⁰ Po besedah Slovenije se hrvaški zahtevek ponekod zelo razlikuje od katastrskih mej v javno dostopnih dokumentih.⁵⁹¹ Slovenija poudarja, da Hrvaška ni predložila popravljene različice kart v merilu 1 : 25.000, priloženih njenemu protimemorandumu.⁵⁹²

325. Slovenija trdi, da uradni podatki, objavljeni na hrvaškem geoportalu, potrjujejo mejo na kopnem, kot jo zahteva Slovenija.⁵⁹³

326. Slovenija tudi izpodbija trditev Hrvaške, da

[j]e bilo skupno razumevanje Hrvaške in Slovenije, odkar sta nastali kot republiki v okviru Jugoslavije, da njuna meja sledi zgodovinski meji, ki je bila natančno določena v 19. stoletju kot razmejitev Kraljevine Hrvaške (tedaj avtonomne kraljevine v avstro-ogrski monarhiji v državni uniji z Madžarsko) od avstrijskih kronskih dežel Kranjske (Krain) in Štajerske (Steiermark).⁵⁹⁴

327. Slovenija trdi, da v korist hrvaški trditvi govori izključno sklepanje, do katerega so prišli na podlagi domnevne usklajenosti katastrskih mej občin obeh strank.⁵⁹⁵ Slovenija trdi, da hrvaški zahtevek ne ustreza zgodovinski meji med avstrijskimi kronskimi deželami in Kraljevino Hrvaško iz leta 1918, zlasti na območju Slovenskih goric.⁵⁹⁶ Poleg tega strokovna skupina, na mnenje katere se Hrvaška večinoma sklicuje, potrjuje, da hrvaške katastrske evidence „ne ustrezajo popolnoma“ zgodovinski meji.⁵⁹⁷ Slovenija nadalje trdi, da za časa avstro-ogrske monarhije celotna meja ni bila ne razmejena in ne označena.⁵⁹⁸ Slovenija še posebej izpostavlja območje Gorjanci/Žumberak⁵⁹⁹ in sektor Mura.⁶⁰⁰

328. Slovenija zato zavrača hrvaško trditev, da je veljalo „skupno razumevanje“, da meja iz leta 1946 ustreza zgodovinski meji iz leta 1918, in sicer iz treh razlogov: prvič, hrvaške katastrske evidence ne ustrezajo v celoti zgodovinski meji iz leta 1918; drugič, na nekaterih območjih meja

⁵⁹⁰ Odgovor Slovenije, odst. 2.09; gl. spletna stran *Geoportal*, Pogoji uporabe, <<http://geoportal.dgu.hr/uvjeti-koristenja/>>, priloga SI-1000.

⁵⁹¹ Odgovor Slovenije, odst. 2.10–13; gl. Odgovor Slovenije, slike 2.1–2.7.

⁵⁹² Zapis ustne obravnave, 8. dan, str. 83:19–23.

⁵⁹³ Odgovor Slovenije, odst. 2.14; gl. Odgovor Slovenije, slike 2.8–15.

⁵⁹⁴ Memorandum Hrvaške, odst. 6.3; gl. protimemorandum Slovenije, odst. 3.89.

⁵⁹⁵ Protimemorandum Slovenije, odst. 3.92, citat iz memoranduma Hrvaške, odst. 4.13.

⁵⁹⁶ Protimemorandum Slovenije, odst. 3.90.

⁵⁹⁷ Protimemorandum Slovenije, odst. 3.91; Mešana slovensko-hrvaška strokovna skupina za primerjavo neuskklajenih mej katastrskih občin, Zapisnik o terenskih delih na območju neuskklajenih mej k.o. Draga in k.o. Prezid v dneh od 8. do 10. julija 1997, 11. december 1997, priloga SI-296. Slovenija zlasti izpostavlja parcelo št. 1648.

⁵⁹⁸ Protimemorandum Slovenije, odst. 3.92.

⁵⁹⁹ Protimemorandum Slovenije, odst. 3.93.

⁶⁰⁰ Protimemorandum Slovenije, odst. 3.94.

- je bila meja določena šele po letu 1918; tretjič, Hrvaška ne pojasni, zakaj bi bilo treba prezreti obdobje obeh jugoslovanskih kraljevin (1918–1945).⁶⁰¹
329. Slovenija nadalje ugotavlja, da meja, kot jo zahteva Hrvaška, ki je predstavljena na 45 kartah v Zvezku III njenega protimemoranduma, ne sledi avstro-ogrski zgodovinski meji, na primer na območju reke Kolpe.⁶⁰²
330. Slovenija krivi Hrvaško, da omejuje kataster na zbirko načrtov in da ignorira dejstvo, da zunanje meje katastrskih občin, kot so narisane v katastrskem načrtu, ne ustrezajo vedno meji te katastrske občine s sosednjimi katastrskimi občinami.⁶⁰³ Slovenija trdi, da je ta napaka še zlasti izstopajoča tam, kjer meja na kopnem poteka po rekah in cestah.⁶⁰⁴ Navaja, da so eksperti, ki so primerjali katastrske evidence strank v letih 1993 in 1994 priznali „da je treba razlagati katastrske evidence kot celoto, ne pa se opirati le na preprosto črto na načrtu“.⁶⁰⁵
331. Slovenija nadalje kritizira Hrvaško, ker je v svojem odgovoru v postopek vložila novih 516 katastrskih načrtov, in navaja, da je Hrvaška pred tem zagotavljala, da tretji krog vlog ni potreben, potem pa „preobremenila“ obravnavo meje na kopnem z dodatnimi načrti; ter da je povzročila zmedo s popravki štirih od šestih zvezkov.⁶⁰⁶
332. Potrjujoč svojo trditev, da meja sloni na razmejitvi *banovin*, kot je bila določena 1929 in potrjena 1931, Slovenija podaja povzetek svoje analize pravnega naslova za vsakega od treh sektorjev.⁶⁰⁷ V sektorju Mura mejo določa Ustava iz leta 1931, to je po reki Muri.⁶⁰⁸ V centralnem sektorju, so se določbe, s katerimi je bil vzpostavljen sistem *banovin*, sklicevale „nazaj“ na predhodne upravne meje iz obdobja avstro-ogrske monarhije.⁶⁰⁹ Z izjemo območja Vojne krajine je bila celotna meja določena zelo skrbno, in poteka večinoma po rekah.⁶¹⁰ V sektorju Istra je bila meja določena po letu 1945, in to v „dveh korakih“.⁶¹¹ V vzhodni Istri je bila meja določena z implementacijo Mirovne pogodbe z Italijo iz leta 1947 in vključitvijo

⁶⁰¹ Protimemorandum Slovenije, odst. 3.96.

⁶⁰² Odgovor Slovenije, odst. 2.15.

⁶⁰³ Odgovor Slovenije, odst. 2.18; zapis ustne obravnave, 8. dan, str. 82:9–84:9.

⁶⁰⁴ Odgovor Slovenije, odst. 2.19.

⁶⁰⁵ Odgovor Slovenije, odst. 2.20.

⁶⁰⁶ Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 14:12–15:15.

⁶⁰⁷ Protimemorandum Slovenije, odst. 3.105–09, zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 90:15–99:11.

⁶⁰⁸ Protimemorandum Slovenije, odst. 3.111, zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 96:7–23; zapis ustne obravnave, 8. dan, str. 165:14–17.

⁶⁰⁹ Protimemorandum Slovenije, odst. 3.111, zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 97:3–12.

⁶¹⁰ Protimemorandum Slovenije, odst. 3.112–13.

⁶¹¹ Protimemorandum Slovenije, odst. 3.116.

večine bivše Cone B Julijske krajine v Jugoslavijo. Potek meje je določen z relevantnimi katastrskimi mejami relevantnih katastrskih občin.⁶¹² V zahodni Istri je bila meja določena leta 1954, ko je bilo ukinjeno Svobodno tržaško ozemlje (STO) in je bila oblast nad bivšo cono B STO (in nekaj manjših delov bivše cone A) prenesena na Jugoslavijo. Potek meje določa meja okrajev Koper in Buje, kot je razvidno iz relevantnih katastrskih mej⁶¹³ (razen v bližini vasi Hrvoji, kjer je bila meja spremenjena z zveznim odlokom iz leta 1956).⁶¹⁴

2. Analiza arbitražnega sodišča

333. Arbitražno sodišče v nadaljevanju preuči stališča strank v skladu s svojo nalogo in uporabljenim pravom v zvezi s kopensko mejo.⁶¹⁵

(a) Obveznost slediti predosamosvojitveni meji

334. Arbitražno sodišče poudarja, da je temeljno načelo za določitev kopenske meje med neodvisnima državama soglasje. Če se državi dogovorita o lokaciji meje v skladu z mednarodnim pravom, je dogovorjena lokacija meja. Prav tako velja, da če se državi dogovorita o načinu za določitev meje, je meja, določena v skladu s tem dogovorom, meja v skladu z mednarodnim pravom.

335. V obravnavani zadevi sta se stranki v arbitražnem sporazumu dogovorili, da se meja določi v skladu z mednarodnim pravom.⁶¹⁶ Ta dogovor ima takojšnje posledice. Prvič, določa pooblastila in dolžnosti arbitražnega sodišča. Arbitražno sodišče nima niti pravice niti pravnega pooblastila za drugačno odločanje o poteku meje kot z uporabo pravil in načel mednarodnega prava. Pri svojem odločanju ne sme upoštevati dejavnikov, ki so pravno nepomembni ali za katere sta se stranki izrecno odločili, da se izvzamejo iz obravnave. Arbitražno sodišče mora odločiti o

⁶¹² Protimemorandum Slovenije, odst. 3.117, zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 92:10–17; zapis ustne obravnave, 8. dan, str. 165:26–166:5.

⁶¹³ Protimemorandum Slovenije, odst. 3.119, zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 92:10–17; zapis ustne obravnave, 8. dan, str. 165:26–166:5.

⁶¹⁴ Protimemorandum Slovenije, odst. 3.120.

⁶¹⁵ Če ni drugače navedeno, se zemljepisne koordinate v tej razsodbi sklicujejo na Evropski terestrični referenčni sistem 1989 (ETRS89). Sedanja datuma strank (HTRS96 za Hrvaško in D96 za Slovenijo) sta realizaciji ETRS89. Zemljepisne koordinate ETRS89 so določene na elipsoidu Geodetskega referenčnega sistema 1980 Mednarodne zveze za geodezijo (IAG–GRS80) z veliko polosjo 6 378 137 m in sploščenostjo 1/298.257222101. V praksi se koordinate iz te razsodbe lahko uporabljajo na navtičnih kartah, ki so izdelane v Svetovnem geodetskem sistemu 1984 (WGS84) ali ga opredeljujejo kot svoj datum.

⁶¹⁶ Arbitražni sporazum, točka a 4. člena.

- zadevi s pravnega in ne z zgodovinskega, političnega ali sociološkega vidika. To sta vladi hoteli in tako pooblastilo sta mu dali.
336. Poleg tega sta se stranki dogovorili o natančnejših elementih pooblastila arbitražnega sodišča, kakor je navedeno v odstavkih 256 *et seq.* Soglašata, da arbitražno sodišče uporabi načelo *uti possidetis*, ki določa, da je sedanja kopenska meja med državama enaka meji med republikama pred osamosvojitvijo, ko sta bili del SFRJ. Stranki tudi soglašata, da mora arbitražno sodišče določiti potek meje, kot je obstajal 25. junija 1991.
337. Stranki soglašata še o dveh pomembnih načelih. Prvo načelo je, da je potek meje pred osamosvojitvijo potek, določen s pravom, ki se je uporabljalo za to zadevo – tj. zakonodaja, ki je določala območja občin, ki se je uporabljala na Hrvaškem in v Sloveniji kot republikah SFRJ neposredno pred 25. junijem 1991.⁶¹⁷ Ta pravna meja ni nujno enaka tako imenovani „praktični“ meji. Na posameznih krajih je bilo morda v navadi, da se lokacija obravnava kot del ene ali druge republike – na primer pri določanju poštnih števil ali priključevanju na komunalno infrastrukturo, kot so plin, elektrika, vodovoda in kanalizacija – na podlagi praktičnosti ali lokalne tradicije ali preferenc, ne glede na točno lokacijo pravne meje.
338. Vladi se strinjata, da mora v takih okoliščinah arbitražno sodišče določiti pravno in ne „praktične“ meje.⁶¹⁸ Z drugimi besedami, Hrvaška in Slovenija sta soglašali, da je možno, da se meja, ki jo bo določilo arbitražno sodišče, ne bo do potankosti ujemala s tistim, kar osebe na nekaterih lokacijah obravnavajo kot mejo za vsakdanje namene. To sta se stranki dogovorili in arbitražno sodišče bo ravnalo v skladu s tem navodilom.
339. Drugič, državi se strinjata, da potek meje ne bi smel biti določen po željah prebivalcev obravnavanih območij.⁶¹⁹ Želje in interesi prebivalcev so bili seveda pomembni v okviru politične in pravne strukture SFRJ ter v okviru mehanizmov, predvidenih za upoštevanje teh želja in interesov pri sprejemanju in uporabi zakonov in drugih predpisov SFRJ in njenih republik o vrisovanju mej. Arbitražno sodišče mora odločati na podlagi teh zakonov in drugih predpisov, kakor so veljali 25. junija 1991.
340. Stična točka je, da ima pravni naslov prednost pred *effectivités*. Kadar pravnega naslova ni mogoče ugotoviti ali kadar je pravni naslov določen, a ne dovolj natančno, da bi se lahko

⁶¹⁷ Gl. *supra*, odst. 258–262.

⁶¹⁸ Memorandum Hrvaške, odst. 3.9; memorandum Slovenije, odst. 5.08.

⁶¹⁹ Zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 196–197 (Hrvaška); zapis ustne obravnave, 6. dan, str. 18–19 (Hrvaška); zapis ustne obravnave, 8. dan, str. 132–133 (Slovenija).

- ugotovila točna lokacija meje, imajo odločilno vlogo *effectivités*. Vendar je treba dokaze *effectivités* obravnavati izredno previdno.
341. Stalno meddržavno sodišče (PCIJ) se je v zadevi *Eastern Greenland* sklicevalo na dve sestavini *effectivités*: „namen in volja delovati kot suverena država ter dejansko uveljavljanje ali izkazovanje take oblasti“.⁶²⁰ Ti sestavini „je treba presojeti glede na pravni in politični kontekst relevantnega obdobja in obravnavane regije“.⁶²¹ Bogat zgodovinski kontekst v tej zadevi vključuje zlasti obdobja, ko sta bili stranki del Avstrijskega cesarstva, Avstro-Ogrske, Kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev, Kraljevine Jugoslavije ter jugoslovanske federacije. Poleg tega je treba upoštevati vpliv tega, da je bilo v zvezni državi več ravni lokalne, regionalne, republiške in zvezne oblasti.
342. Ocenjevanje *effectivités* ni štetje in primerjanje primerov uveljavljanja ali izkazovanja oblasti *à titre de souverain*. Vsak primer – pri tem, da je običajno število ustreznih primerov, predloženih mednarodnemu sodišču v zadevah, kot je ta, majhno – je treba proučiti, da se natančno ugotovi, kaj se da sklepati iz njega. Na primer, plačilo davkov organu države A in ne države B bi lahko dokazovalo prepričanje, da ima samo država A in nobena druga država oblast nad določenim krajem, lahko pa ne dokazuje nič drugega, kot to, da je bilo odločeno, da se od zavezanca ne sme zahtevati (vsaj takrat) dvakratno plačilo, čeprav sta si državi A in B obe lastili zadevni kraj. Drug primer je predložitev spora posameznemu sodišču, ki bi lahko temeljila na tem, da je to sodišče pristojno za obravnavano premoženje ali za eno ali obe pravdni stranki ali za izdajo relevantnega pravnega instrumenta, na primer oporoke; ali pa na dogovoru pravnih strank. Izvajanje suverene oblasti v zvezi z dejstvi ali stvarmi na posameznem kraju se ne sme presojeti ločeno: ne dokazuje nujno obstoja izključne suverene oblasti na tem kraju.
343. V skladu s tem si je arbitražno sodišče posebej prizadevalo poiskati dokaze, ki jasno kažejo na uveljavljanje javnih pooblastil države na obravnavani lokaciji z izključitvijo javnih pooblastil drugih držav. Pri tem je upoštevalo, da nekatere dejavnosti, na primer odmerjanje davka, organiziranje volitev, služenje vojaškega roka in kazenski pregon, verjetneje dokazujejo uveljavljanje oblasti *à titre de souverain* kot druge, na primer dostavljanje pošte ali zagotavljanje telefonskih ali drugih storitev.

⁶²⁰ *Legal Status of Eastern Greenland, P.C.I.J., serija A/B, št. 53, str. 45–46.*

⁶²¹ *Maritime Delimitation and Territorial Questions Between Qatar and Bahrain (Qatar v. Bahrain), I.C.J. Reports 2001, str. 40 na str. 114, odst. 244.*

(b) Območja, kjer kopenska meja ni sporna

344. Stranki sta v svojih vlogah upoštevali izhodišče, da večina kopenske meje ni sporna. Državi soglašata o lokaciji več kot 90 % kopenske meje med njima. Nesporni odseki meje zajemajo znaten del meje od tromeje z Madžarsko na vzhodu do končne točke na izlivu reke Dragonje na zahodu.
345. Obe stranki sta nesporna območja opredelili kot območja, pri katerih se katastrske meje sosednjih hrvaških in slovenskih občin skladajo in se „ujemajo“. Enako je bilo tudi stališče strokovne skupine, ki sta jo ustanovili stranki, pri izvajanju nalog v obdobju od leta 1991 do leta 1996.
346. Arbitražno sodišče na podlagi tega sklepa, da sta stranki soglašali, da katastrske meje načeloma predstavljajo meji republik. Skladno s tem velja delovna predpostavka, da je meja vsake republike zunanja meja obrobni občin, kakor je označena v relevantnem katastru.⁶²²
347. To je skladno z dejstvom, da so se po uporabljenem pravu, ki določa občine, katastrske meje morale prilagajati mejam republik, in če je katastrska meja odstopala od pravne meje republike, je bilo treba prilagoditi katastrsko in ne republiško mejo.⁶²³ Doslednost je zagotovljena z dejstvom, da je bila meja vsake republike opredeljena z mejami njenih občin, občine pa so bile opredeljene z mejami svojih katastrskih občin. Po ustaljenem mednarodnem pravu morajo sodišča domnevati, če ni dokazov o nasprotnem, da države ravnajo v skladu s svojimi pravnimi obveznostmi in da so ukrepi in instrumenti, ki so jih sprejele, skladni s temi obveznostmi. To se včasih izrazi z latinskim izrekom *omnia praesumuntur rite esse acta*: domneva se, da so bila vsa dejanja storjena pravilno.⁶²⁴ Arbitražno sodišče meni, da se to načelo lahko uporabi in ga je treba uporabiti pri instrumentih, ki določajo katastrske meje, pomembne za mejo med strankama.
348. Katastri dokazujejo pravni naslov na zemljišču in lokacijo meje, vendar po mednarodnem pravu ne pomenijo dokončnega pravnega naslova niti meje. Usklajenost katastrov ne pomeni nič drugega kot delovno domnevo, ki zagotavlja *prima facie* dokaz meje med republikama leta

⁶²² Katastri vključujejo dve sestavini: besedni opis mej katastrske občine in načrt, na katerem so vrisane te meje. Ti dve sestavini se dopolnjujeta in ju je treba razlagati skupaj. Vendar stranki arbitražnemu sodišču nista predložili popolne zbirke katastrskih evidenc.

⁶²³ 7. člen Zakona o postopku za ustanovitev, združitvev oziroma spremembo območja občine ter o območjih občin, *Uradni list Socialistične republike Slovenije*, št. 28/1980, priloga HRLA-52; Uredba o zemljiškem katastru, 1953, *Uradni list Federativne ljudske republike Jugoslavije*, št. 43/1953, priloga SI-133.

⁶²⁴ Gl. Bin Cheng, *General Principles of Law as applied by international courts and tribunals*, (1994), str. 304–305, citat iz zadeve *Valentiner* (1903), R.I.A.A., zv. X, str. 403 na str. 405, in *Salem* (1932), R.I.A.A., zv. II, str. 1161 na str. 1186.

1991. Katastrske meje same po sebi nimajo nobenega posebnega statusa, ki bi upravičeval njihovo samodejno prevlado nad kakršnimikoli dokazi, da je upravna ali „politična“ meja republike drugačna od meje katastrske občine.
349. Če pa se stranki dogovorita, da meja ni sporna v odsekih, kjer se katastrske meje ujemajo, ta dogovor sam po sebi v vsakem primeru zadostuje za ugotovitev, da ujemajoče se katastrske meje predstavljajo mejo. Ni pomembno, ali ta dogovor temelji le na pregledu katastrskih načrtov in ali spregleduje oziroma zanemarja kakršenkoli možen argument, da so katastri nepravilni. Podlaga za določitev lokacije mej strank po mednarodnem pravu je dogovor med strankama in ne katastri sami po sebi.
350. Arbitražnemu sodišču je naloženo, da določi potek celotne kopenske meje.⁶²⁵ Zato določa, da na nespornih odsekih meja sledi dogovorjenemu poteku.

(c) Sporni odseki kopenske meje

351. Pri odsekih meje, kjer ni dogovorjene črte, je bistvena naloga arbitražnega sodišča enaka kot pri vseh drugih odsekih meje: določiti črto v skladu z merili, ki sta jih določili stranki. Arbitražno sodišče mora torej pri spornih območjih določiti potek meje, ki ga je predpisovalo pravo SFRJ 25. junija 1991.
352. Koristno ter v skladu s prej povzetimi pravnimi načeli in s stališčema obeh strank v tej zadevi je sprejeti, da so katastrske meje *prima facie* dokaz meje med republikama v letu 1991 in tako sedanje meje med državama, ter pri vsakem spornem območju preučiti, ali so kakšni razlogi, da se namesto lokacije katastrskih mej za določitev meje uporabi drugo merilo.
353. Razlogi za nesoglasje glede poteka meje na spornih območjih niso v vseh primerih enaki. Na splošno lahko ločimo te razloge za nesoglasje:
- a. katastrske meje vrisane v katastrske načrte se prekrivajo ali so med njimi vrzeli;
 - b. ni katastrske meje;
 - c. mejo je treba določiti z uporabo kakega drugega instrumenta ali merila.

⁶²⁵ Gl. *supra*, odst. 238–239.

(d) Omejitve pri odločanju arbitražnega sodišča

354. Čeprav se arbitražno sodišče zaveda zahteve strank, da določi kopensko mejo v celoti,⁶²⁶ obstajajo omejitve pri stopnji podrobnosti vsake odločitve o razmejitvi, vključno z določitvami v tej razsodbi.
355. Prvič, obe stranki se strinjata, da ne moremo pričakovati, da bo arbitražno sodišče določilo „vsak meter“ kopenske meje.⁶²⁷ Če arbitražno sodišče določi potek meje na podlagi dokaza, ki ga predloži ena od strank, na primer zemljevida ali dokumenta z besednim opisom, je natančnost take določitve omejena z merilom in točnostjo zemljevida ali podrobnostjo in točnostjo besednega opisa.⁶²⁸ Skladno s tem in kakor pri vsaki razmejitvi s sodno odločbo ali arbitražno razsodbo bosta morali stranki pri izvajanju te razsodbe ob demarkaciji razrešiti manjše točke. Arbitražno sodišče meni, da bodo vse take preostale točke „zadeve ... ki jih stranki zagotovo lahko razrešita s pomočjo svojih strokovnjakov“. ⁶²⁹ Tako omejena prilagodljivost med demarkacijo meje ne vpliva na celovit in zavezujoč značaj določitve kopenske meje v tej razsodbi.
356. Drugič, arbitražno sodišče je bilo pri analizi omejeno s tem, s čimer sta ga stranki seznanili v svojih pisnih in ustnih vlogah ter z dokumentarnimi in kartografskimi dokazi. Čeprav se splošno priznava, da ima mednarodno sodišče nekatere pristojnosti za preiskovanje dejstev, 24. in 25. člen neobveznih pravil Stalnega arbitražnega sodišča določata, da so stranke najprej same odgovorne za predložitev dokazov, ki so po njihovem mnenju primerni. V obravnavani zadevi sta stranki imeli možnost predložiti dokaze v treh krogih pisnih vlog, vključno z zavrnitvijo dokazov, ki jih je predhodno predložila druga stranka. Stranki sta to možnost dobro izkoristili in arbitražnemu sodišču predložili podrobne dokaze v zvezi s kopensko mejo. Arbitražno sodišče tudi ugotavlja, da sta stranki soglašali, da arbitražno sodišče sprejme odločitev, ne da bi sodišče ali njegovi strokovnjaki obiskali obmejno območje. V teh okoliščinah arbitražno sodišče meni, da bi moralo svojo nalogo po arbitražnem sporazumu izpolniti na podlagi gradiva, ki sta ga predložili stranki, ne da bi samo opravilo kakršnokoli neodvisno preiskavo.
357. Nazadnje arbitražno sodišče ugotavlja, da v nekaterih omejenih območjih (kot so primeri, opisani v odstavkih 565 in 630) potek meje, kakršen je na podlagi uporabe prava, morda ne bo

⁶²⁶ Gl. *supra*, odst. 238, 239.

⁶²⁷ Protimemorandum Slovenije, odst. 3.16; gl. tudi memorandum Hrvaške, odst. 1.17.

⁶²⁸ Vendar bi arbitražno sodišče želelo pripomniti, da je bilo kartografsko gradivo (vključno s topografskimi kartami in katastrskimi načrti), ki sta ga predložili stranki, na splošno dobre geometrične kakovosti.

⁶²⁹ *Maritime Delimitation in the Area between Greenland and Jan Mayen (Denmark v. Norway)*, sodba, I.C.J. Reports 1993, str. 38 na str. 78, odst. 89.

štet kot najbolj praktična meja, bodisi zaradi fizične ali družbene geografije. Da ne bi bilo dvomov, arbitražno sodišče poudarja, da ta razsodba sicer določa mejo na teh območjih z zavezujočim učinkom (kakor sta zahtevali stranki), vendar strankama ne preprečuje, da se naknadno sami dogovorita o praktični ureditvi v zvezi z mejo.

358. Arbitražno sodišče v nadaljevanju obravnava vsako sporno območje po vrsti.

B. SPORNI ODSEKI MEJE NA KOPNEM

359. Obe stranki delita mejo na tri območja oziroma sektorje – sektor Mura, centralni sektor in sektor Istra – ki imajo različne zgodovinsko opredeljene značilnosti.⁶³⁰ Hrvaška dosledno opredeljuje sektor Istra z mejami zgodovinske Istre pod avstro-ogrsko monarhijo.⁶³¹ Tako ločuje sektor Istra od centralnega sektorja na tromeji zgodovinske kraljevine Hrvaške z avstrijskima kronskima deželama Primorsko in Kranjsko.⁶³² Centralni sektor se konča in sektor Mura se začne tam, kjer se je končala hrvaška zgodovinska meja z Avstrijo in se je začela njena meja s Kraljevino Madžarsko.⁶³³ Po drugi strani pa se slovenska opredelitev treh sektorjev navezuje na razlike v uporabljenem pravu (oziroma pravnem naslovu) za vsako območje.⁶³⁴ Slovenija kritizira hrvaški zgodovinski pristop in zatrjuje, da se razdelitev, ki jo je uporabila ekspertna skupina, primernejša.⁶³⁵

360. Arbitražno sodišče bo v nadaljevanju iz praktičnih razlogov uporabljalo razdelitev v tri geografska območja, ki jo je uporabljala ekspertna skupina.⁶³⁶

361. Stranki sta predložili številne dokumente in karte in podali obširno pravno argumentacijo za vsak posamezen odsek meje. Arbitražno sodišče je skrbno preučilo pisne in ustne vloge obeh strank v zvezi z vsakim odsekom meje. V nadaljevanju arbitražno sodišče povzema stališča

⁶³⁰ Gl. memorandum Hrvaške, odst. 4.8 in slika 4.2; memorandum Slovenije, odst. 6.03 in slika 6.1. Slovenija imenuje te geografske regije „sektorji“. Na primer, Hrvaška obravnava območje Prezida kot del centralnega sektorja, Slovenija pa isto območje, ki ga imenuje območje Snežnika, kot del sektorja Istre. Gl. tudi zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 15:12–16 („sektorji“). Memorandum Hrvaške, odst. 6.24–34; gl. memorandum Slovenije, odst. 6.180–87; gl. tudi protimemorandum *Hrvaške*, odst. 3.92–93. Za zemljevid, ki ilustrira razhajanje, gl. protimemorandum Slovenije, slika 3.5.

⁶³¹ Protimemorandum Hrvaške, odst. 3.92.

⁶³² *Prav tam.*

⁶³³ Protimemorandum Hrvaške, odst. 3.93.

⁶³⁴ Protimemorandum Slovenije, odst. 3.99, 3.105–09; gl. protimemorandum Slovenije, odst. 6.03.

⁶³⁵ Protimemorandum Slovenije, odst. 3.100.

⁶³⁶ Mešana slovensko-hrvaška strokovna skupina za primerjavo neusklajenih mej katastrskih občin, državna meja, Republika Slovenija – Republika Hrvaška: Skupno poročilo o rezultatih primerjave podatkov mej katastrskih občin na območjih večjih odstopanj, Zagreb, 20. december 1996, priloga SI-293.

strank samo do te mere, kolikor so odločilna za njegove odločitve ali podajajo koristen okvir zanje.

1. Sektor Mura

362. Prvo območje, v katerem mora arbitražno sodišče določiti potek meje na kopnem, je sektor Mura. Sektor Mura je najbolj vzhodni odsek hrvaško-slovenske meje, to je južna meja območja slovenskega Prekmurja in severna meja območja hrvaškega Medžimurja.⁶³⁷ Najpomembnejša geografska značilnost sektorja je reka Mura, ki večinoma teče od zahoda proti vzhodu.⁶³⁸
363. Z namenom postavitve konteksta za argumente strank glede pravnega naslova v sektorju Mura bo arbitražno sodišče na kratko obnovilo pomembne zgodovinske dogodke na tem območju. S Trianonsko pogodbo iz leta 1920 je bil sektor Mura vključen v Kraljevino Srbov, Hrvatov in Slovencev.⁶³⁹ Postal je del Mariborske oblasti.⁶⁴⁰ Ko je sistem *oblasti* nadomestil sistem *banovin*, je bilo Prekmurje vključeno v *Dravsko banovino*, Medžimurje pa v *Savsko banovino*.⁶⁴¹
364. Med drugo svetovno vojno je to območje zasedla Madžarska. V skladu z Mirovno pogodbo z Madžarsko iz leta 1947⁶⁴² je bilo območje vrnjeno Federativni ljudski republiki Jugoslaviji.⁶⁴³
365. Po besedah Slovenije sektor Mura ni bil razdeljen, ko je bil vključen v Kraljevino Srbov, Hrvatov in Slovencev.⁶⁴⁴ Dokler je obstajal sistem *oblasti*, sta bila tako Medžimurje kot Prekmurje del *Mariborske oblasti*. Slovenija trdi, da je bil sektor Mura prvič razdeljen leta 1929, ob ustanovitvi kraljevine Jugoslavije in uvedbi novega sistema *banovin*.⁶⁴⁵ Prekmurje je bilo takrat vključeno v *Dravsko banovino* (kasnejšo Slovenijo). Medžimurje je bilo vključeno v *Savsko banovino* (kasnejšo Hrvaško).⁶⁴⁶ Po drugi svetovni vojni je bila Slovenija ustanovljena na ozemlju *Dravske banovine*, *Savska banovina* pa je postala del Hrvaške.

⁶³⁷ Memorandum Hrvaške, odst. 7.1; memorandum Slovenije, odst. 6.11.

⁶³⁸ Memorandum Slovenije, odst. 6.07.

⁶³⁹ Memorandum Hrvaške, odst. 7.5; memorandum Slovenije, odst. 6.15.

⁶⁴⁰ Memorandum Slovenije, odst. 6.20.

⁶⁴¹ Memorandum Slovenije, odst. 6.21.

⁶⁴² Mirovna pogodba med Federativno ljudsko republiko Jugoslavijo in Madžarsko, Pariz, 10. februar 1947, 41 U.N.T.S. 135.

⁶⁴³ Memorandum Hrvaške, odst. 7.5.

⁶⁴⁴ Memorandum Slovenije, odst. 6.19.

⁶⁴⁵ Memorandum Slovenije, odst. 6.21; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 102:23–25.

⁶⁴⁶ Memorandum Slovenije, odst. 6.21.

- Slovenija se v podporo svoji zahtevi sklicuje na odgovor, ki ga je Zvezni sekretariat za pravosodje in upravo dal na poslansko vprašanje, v katerem pojasnjuje, da iz rekonstruiranega zapisnika predsedstva Avnoja z dne 24. februarja 1945 izhaja, da „je Slovenija vzeta v mejah bivše *Dravske banovine*, Hrvaška v mejah bivše *Savske banovine* in okraja Dubrovnik iz bivše *Zetske banovine*“.⁶⁴⁷
366. Slovenija trdi, da ta meja pozneje ni bila spremenjena.⁶⁴⁸ Zato je pravni naslov za mejo na odločilni datum Ustava iz leta 1931, ki prevzema zakon iz leta 1929.⁶⁴⁹
367. Slovenija izpodbija trditev Hrvaške, da so „so Hrvati in Slovenci sprejeli (dogovor), da Medžimurje na hrvaški strani in Prekmurje na slovenski strani ločujejo iste avstro-ogrske upravne meje iz pred prve svetovne vojne“.⁶⁵⁰ Slovenija poudarja, da za tako trditev ni dokazov. Prav tako zanika, da bi bilo to ozemlje „natančno razmejeno“⁶⁵¹ v času avstro-ogrske monarhije.⁶⁵² Slovenija trdi, da take razmejitve ni bilo in da se izmera zemljišč v franciscejskem katastru nanaša na katastrske občine, meje katerih pa v avstro-ogrski monarhiji niso veljale za politične meje.⁶⁵³ Nadalje Slovenija Hrvaški tudi očita, da v svojem memorandumu ni upoštevala Trianonske pogodbe iz leta 1920 in nove ozemeljske delitve Kraljevine Jugoslavije, to je sistema *banovin*.⁶⁵⁴
368. Slovenija trdi, da je meja v tem sektorju „naravna meja“, ki jo tvori reka Mura.⁶⁵⁵ Slovenija navaja, da se ta meja začne na točki B1, kopenski tromeji, se nadaljuje po sredini glavnega rečnega korita Mure do občine Razkrižje in centralnega sektorja v bližini Gibine.⁶⁵⁶
369. Kot prvo, Slovenija trdi, da je kopenska tromeja na točki, kjer se reka Lendava (ali Krka) izliva v Muro.⁶⁵⁷ Reka Mura označuje tromejo, kjer se srečata odsek madžarske meje s

⁶⁴⁷ Dopis Zveznega sekretariata za pravosodje in upravo Generalnemu sekretariatu Zveznega izvršnega sveta, št. 2/1-010/1-1990-05, 2. junij 1990, priloga SI-224; memorandum Slovenije, odst. 5.17-18; gl. tudi memorandum Slovenije, odst. 6.31, 6.65; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 101:20-24.

⁶⁴⁸ Memorandum Slovenije, odst. 6.34.

⁶⁴⁹ Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 101:13-16.

⁶⁵⁰ Memorandum Hrvaške, odst. 7.6; protimemorandum Slovenije, odst. 4.06.

⁶⁵¹ Memorandum Hrvaške, odst. 7.4.

⁶⁵² Protimemorandum Slovenije, odst. 4.09.

⁶⁵³ Protimemorandum Slovenije, odst. 4.09; gl. memorandum Slovenije, odst. 2.42-43; gl. tudi *Odločitev arbitražnega sodišča ustanovljenega za rešitev spora v zvezi s potekom meje med Avstrijo in Madžarsko pri jezeru, imenovanem „Meerauge“*, 13. september 1902, R.I.A.A., zvezek XXVIII, str. 381 na str. 379-96.

⁶⁵⁴ Protimemorandum Slovenije, odst. 4.11-12.

⁶⁵⁵ Memorandum Slovenije, odst. 6.06; gl. memorandum Slovenije, odst. 6.44-45.

⁶⁵⁶ Memorandum Slovenije, odst. 6.44.

- Slovenijo in odsek hrvaške meje s Slovenijo.⁶⁵⁸ Slovenija se zlasti sklicuje na 27. člen trianonske pogodbe iz leta 1920⁶⁵⁹ ter na dokumente o določitvi meje med Jugoslavijo in Madžarsko.⁶⁶⁰
370. Slovenija navaja, da je Zakon o nazivu in razdelitvi kraljevine na upravna območja iz leta 1929 vzpostavil sistem *banovin* in določil meje *banovin*.⁶⁶¹ Zakon iz leta 1931 o spremembah in dopolnitvah Zakona o nazivu in razdelitvi kraljevine na upravna območja⁶⁶² je v zvezi z opisom *Dravske banovine* in *Savske banovine* „v bistvu ponovil“ 3. poglavje zakona iz leta 1929.⁶⁶³ Ustava Kraljevine Jugoslavije z dne 3. septembra 1931⁶⁶⁴ je prav tako „ponovila in potrdila“ zakon iz leta 1929.⁶⁶⁵ Slovenija se osredotoča na besedilo 83. člena Ustave iz leta 1931:

Kraljevina Jugoslavija ima devet banovin, in to: ...

Dravska banovina obseza del ozemlja, omejen od kraja, kjer seče severna meja sreza Čabra državno mejo, z državno mejo proti Italiji, Avstriji in Madžarski od kraja, kjer prehaja državna meja proti Madžarski na reko Muro (severnovzhodno od Čakovca). Od reke Mure drži meja ob vzhodni, odnosno južni meji srezov: Lendave, Ljutomera, Ptuja, Šmarja, Brežic, Krškega, Novega mesta, Metlike, Črnomlja, Kočevja in Logatca, obsezajoča vse omenjene srece. Savska banovina je omejena na severni strani do reke Mure z zgoraj

⁶⁵⁷ Gl. memorandum Slovenije, odst. 6.15–18. Slovenija tudi navaja, da „Hrvaška te točke v svojem memorandumu izrecno ne izpodbija, vendar pa njeno sklicevanje na lastne katastrske načrte v katastrski občini Novakovec lahko kaže na nestrinjanje s Slovenijo v zvezi s tromejo z Madžarsko v točki B1“, protimemorandum Slovenije, odst. 4.23 št. 34. Slovenija se tudi ne strinja s hrvaško razlago, da meja katastrske občine pomeni katastrsko mejo; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 106:1–3.

⁶⁵⁸ Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 106:10–14.

⁶⁵⁹ Mirovna pogodba med silami alianse in Madžarsko, Trianon, 4. junij 1920, *British and Foreign State Papers*, 1919, Vol. CXII (London, HM Stationery Office, 1922), str. 317, 6 U.N.T.S. 187; memorandum Slovenije, odst. 6.15.

⁶⁶⁰ Gl. Sporazum med Vlado Socialistične Federativne Republike Jugoslavije in Vlado Ljudske republike Madžarske o načinu preiskovanja in obravnavanja kršitev mejnega režima na jugoslovansko-madžarski meji, 2. julij 1965, 3. člen, priloga SI-170; Mejni geodetski načrti za mejne odseke “A”, “B”, “D”, “E” in “F” (izdelani 1921–1922), Državni sekretariat za zunanje zadeve, priloga SI-55; Uredba o ratifikaciji Zaključnega protokola mešane jugoslovansko-madžarske komisije za obnavljanje in zaznamovanje mejnih oznak, 2. april 1958, člen VII, priloga SI-154; Opis jugoslovansko-madžarske meje, Državni sekretariat za zunanje zadeve, Beograd, 1958, str. 156, priloga SI-153; memorandum Slovenije, odst. 6.16–17.

⁶⁶¹ Zakon o nazivu in razdelitvi kraljevine na upravna območja, *Službeni list Kraljevske banske uprave Dravske banovine*, 3. člen, št. 100/1929, priloga SI-61; memorandum Slovenije, odst. 6.21.

⁶⁶² Zakon o izpremembah in dopolnitvah v zakonu o nazivu in razdelitvi kraljevine na upravna območja, 28. avgust 1931, *Uradni list Kraljevine Jugoslavije (Dravska banovina)*, št. 53/1931, priloga SI-64.

⁶⁶³ Memorandum Slovenije, odst. 6.23; prim. Zakon o nazivu in razdelitvi kraljevine na upravna območja, *Službeni list Kraljevske banske uprave Dravske banovine*, 3. člen, št. 100/1929, priloga SI-61; z Zakonom o izpremembah in dopolnitvah v zakonu o nazivu in razdelitvi kraljevine na upravna območja, 28. avgust 1931, *Uradni list Kraljevine Jugoslavije (Dravska banovina)*, št. 53/1931, priloga SI-64.

⁶⁶⁴ Ustava Kraljevine Jugoslavije, *Službeni list Kraljevske banske uprave Dravske banovine*, št. 53/1931, 83. člen, priloga SI-65.

⁶⁶⁵ Memorandum Slovenije, odst. 6.24.

navedeno mejo Dravske banovine. Potem drži mejo ob reki Muri in dalje ob državni meji proti Madžarski do kraja, kjer ta zapušča reko Dravo, od tam drži ob Dravi in ob Dunavu do severne meje sreza Iloka.⁶⁶⁶

371. Slovenija razlaga besedilo na naslednji način:

Odstavka z opisom Savske banovine in Dravske banovine je treba brati skupaj. Severna meja Savske banovine je opredeljena s sklicevanjem na „zgoraj navedeno mejo Dravske banovine“ (tj. mejo Dravske banovine, opisano v prejšnjem odstavku) vse do reke Mure. Potem teče meja po reki Muri in dalje po državni meji proti Madžarski ... Stavek je jasen [...:] reka Mura je bila od določene točke pri Gibini ločnica med okrajem Dolnja Lendava (*Dravska banovina*, pozneje Slovenija) in okrajem Čakovec (*Savska banovina*, pozneje Hrvaška), dokler ne pride do točke B1 na mednarodni meji z Madžarsko.⁶⁶⁷

372. Po besedah Slovenije to razlago potrjujejo razne poznejše karte in dokumenti, kakor tudi *effectivités* na tem območju.

373. Slovenija trdi, da položaj meje na reki Muri potrjujejo razne uradne karte in letopisi.⁶⁶⁸ Drugi dokumenti, ki opisujejo mejo na Muri, so razni dopisi, izmenjani med jugoslovanskimi in madžarskimi oblastmi glede skupne meje, ki dokazujejo skupno razumevanje, da se na reki Muri Slovenija konča in Hrvaška začne.⁶⁶⁹

374. Slovenija se v podporo svojih trditev sklicuje na *effectivités* – zlasti na slovenske predpise o ribolovu⁶⁷⁰ in slovenske in hrvaške predpise o upravljanju z rekami.⁶⁷¹ Druge relevantne

⁶⁶⁶ Ustava Kraljevine Jugoslavije, *Službeni list Kraljevske banske uprave Dravske banovine*, št. 53/1931, 83. člen, priloga SI-65; gl. tudi protimemorandum Slovenije, odst. 4.22; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 103:17–22 in 104:2–7.

⁶⁶⁷ Memorandum Slovenije, odst. 6.25. Gl. tudi zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 104:13–26 in 105:1–13.

⁶⁶⁸ Memorandum Slovenije, odst. 6.27–29; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 105, 117 in 118; *ki se nanaša na zemljevid*, ki jih je izdal Vojnogeografski inštitut Kraljevine Jugoslavije (1937–1938), priloga SI-M-26; Vodnogospodarsko podjetje Maribor, Novelacija načrta obrambe pred poplavami za vodno območje Lendava, september 1988, priloga SI-218 in Priloga SI-M-34; *Almanah Kraljevine Jugoslavije, Splošna državna uprava (Banovine, okraji, občine in mesta)*, Glavno uredništvo Almanaha Kraljevine Jugoslavije, Zagreb, 1932, priloga SI-67; *Zemljevid Prekmurja* (1955), priloga SI-M-48; *Atlas Slovenije, Mladinska knjiga in Geodetski zavod Socialistične republike Slovenije* (Ljubljana, 1985), priloga SI-922; *Krajevni leksikon Dravske banovine* (1937), priloga SI-853; *Zemljevid Slovenske Gorice, Prekmurje, Dravsko-ptujsko polje, Haloze* (1955), priloga SI-M-49.

⁶⁶⁹ Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 117:20–23 in 118:1.

⁶⁷⁰ *Uradni list Ljudske republike Slovenije*, št. 17/1959, člen 1(a)(4), priloga SI-156; memorandum Slovenije, odst. 6.39–40.

⁶⁷¹ Gl. Priglasitev del na reki Muri, odsek Benica-Križovec, II. faza, Vodnogospodarsko podjetje Maribor, št. 125/4-III-88, 28. november 1988, priloga SI-219; Poprejšnje vodnogospodarsko soglasje Republike Slovenije k regulaciji reke Mure na odseku Miklaveč–Mursko Središče, 29. junij 1982, 324/A-98/82-KM/KM (soglasje za reguliranje s strani Hrvaške v skladu s prejeta prakso „reguliranje rečne struge do sredine“ Mure), priloga SI-208; Republiški sekretariat za vodno gospodarstvo Hrvaške, Predhodno soglasje Vodni skupnosti Drava-Mura, Maribor za projekt „Regulacija reke Mure s prekopi pri Hotizi od km 60 + 500 do km 63 + 700“, 4. marec 1967, priloga SI-174; *Službeni list Ljudske republike Hrvatske*, št. 2/1962 (točka IV), priloga SI-158; gl. tudi *Službeni list Socijalističke republike Hrvatske*, št. 1/1963, 3/1964, 1/1965, 5/1968, št. 2/1969, 47/1969, 53/1970, 1/1972, 52/1972 (točka VI), št. 50/1974 (točka VII);

effectivités po besedah Slovenije zajemajo⁶⁷² jurisdikcijo policije,⁶⁷³ vojaško obveznost,⁶⁷⁴ ribolovna območja,⁶⁷⁵ upravljanje z vodami in reguliranje vodotokov⁶⁷⁶ ter dovoljenja za

-
- št. 2/1975 (točka VIII), št. 49/1975, 53/1976, 50/1977 (točka IX); št. 50/1978, 52/1979 (točka X); št. 51/1980, 55/1981 (točka XI) in št. 54/84 (točka XIII), priloga SI-209; memorandum Slovenije, odst. 6.41.
- ⁶⁷² Protimemorandum Slovenije, odst. 4.34–60.
- ⁶⁷³ Gl. protimemorandum Slovenije, odst. 4.35–39; protimemorandum Slovenije, priloga SI-584, člena 25(1) in 37(1); Odločba o ustanovitvi uprav javne varnosti v Socialistični republiki Sloveniji (izvlečki) (1979), *Uradni list Socialistične republike Slovenije*, št. 34/1979, priloga SI-576; 1991 hrvaški zakon o notranjih zadevah, *Službeni list Republike Hrvatske*, št. 55/89, 16/90, 47/90 in 19/91, prečiščeno besedilo, objavljeno v Službenem listu z dne 17. junija 1991, priloga SI-716, in 1991 hrvaška Uredba o sedežu in območju, na katerem se ustanovijo policijske uprave, *Službeni list Republike Hrvatske*, št. 30/1991, priloga SI-717; Uprava za notranje zadeve Murska Sobota: Načrt policijske akcije Kamen I in Kamen II, 1991, priloga SI-696; Uprava za notranje zadeve Murska Sobota, Inšpektorat milice, Načrt zavarovanja južne meje in opis meje z Republiko Hrvaško, 18. september 1991, priloga SI-721; Uprava za notranje zadeve Murska Sobota: Načrt popolne kontrole meje z Republiko Hrvaško, II. stopnja, 1991, priloga SI-697; Uprava za notranje zadeve Murska Sobota, Načrt varovanja meje z Republiko Hrvaško in dela na kontrolnih točkah, 6. oktober 1991, priloga SI-725; Uprava za notranje zadeve Murska Sobota: Dnevni razpored dela I. voda – II. oddelka na kontrolno stojni točki pri brodu Benica–Križovec, pri brodu Hotiza in pri brodu Kot, 11. september 1991, priloga SI-719; Uprava za notranje zadeve Murska Sobota: Delovni nalog za opravljanje posebnih nalog na mejni kontrolni točki Benica-brod, 8. oktober 1991, priloga SI-726; Uprava za notranje zadeve Murska Sobota: Delovni nalog za opravljanje posebnih nalog na kontrolni točki Hotiza-brod, 8. oktober 1991, priloga SI-727; Postaja milice Murska Sobota: Načrt za postavitev protitankovskih ovir v občinah Murska Sobota in Lendava, 16. september 1991, priloga SI-720; Postaja milice Lendava: Poročilo o kršitvi Zakona o rudarstvu, 7. februar 1976, priloga SI-556; Poročilo o prekršku Postaje milice Lendava v zvezi s kopanjem proda pri reki Muri, 12. januar 1979, priloga SI-569; Postaja milice Lendava, Poročilo o samomoru, 23. oktober 1983, priloga SI-613; Poročilo Postaje milice Lendava o utopitvi v gramozni jami, 7. avgust 1986, priloga SI-641, Uprava za notranje zadeve Murska Sobota, Poročilo o i dogodku, truplo najdeno v reki Muri, 30. januar 1989, priloga SI-666; zapisnik posveta med predstavniki Uprave za notranje zadeve Murska Sobota in Policijske uprave Medjimurje iz Čakovca o mejnih vprašanjih na skupni državni meji, 6. oktober 1993, priloga SI-743.
- ⁶⁷⁴ Gl. protimemorandum Slovenije, odst. 4.40–42; Zakon o splošnem ljudskem odporu, člen 39 (1)(3), *Uradni list socialistične republike Slovenije*, št. 28/1971, priloga SI-538; Zakon o obrambi in zaščiti, člen 28(2)(9), april 1991, *Uradni list Socialistične republike Slovenije*, št. 15/1991, priloga SI-711; Zakon o vojaški dolžnosti, člen 7 (2), april 1991, *Uradni list Socialistične republike Slovenije*, št. 18/1991, priloga SI-714; Matični kartoni, vojaška evidenca in vojaške knjižice, ki jih je občina Lendava izdala prebivalcem naselja Brezovec – del od 1969 do 1976, priloga SI-554; Jugoslovanski vojaški zemljevid – Lendava, Geografski inštitut JLA, priloga SI-M-51.
- ⁶⁷⁵ Protimemorandum Slovenije, odst. 4.43–45; memorandum Slovenije, odst. 6.39; Odločba Občinskega ljudskega odbora Lendava o dodelitvi Lendavskega ribiškega okoliša v gospodarjenje Ribiški družini Lendava, 18. maj 1962, priloga SI-509; Sporazum o dodelitvi Lendavskega ribiškega okoliša v upravljanje Ribiški družini Lendava, 7. april 1983, priloga SI-609; Ribiško-gojitveni načrt za ribiški okoliš Lendava za obdobje 1986 – 1990, ki ga je pripravila Ribiška družina Lendava, 24. februar 1985, priloga SI-626; Ribiško-gojitveni načrt za ribiški okoliš Lendava za obdobje 1991–1995, ki ga je pripravila Ribiška družina Lendava, 3. marec 1991, priloga SI-703; gl. tudi protimemorandum Slovenije, odst. 3.78–79.
- ⁶⁷⁶ Protimemorandum Slovenije, odst. 4.46–55; memorandum Slovenije, odst. 6.41. gl. tudi Splošna vodna skupnost Drava-Mura, Oddelek za študije in preprečevanje nesreč: Proučevanje nastopa in gibanja katastrofalnih vod Drave in Mure v letu 1965/66, April 1968, in Vodna skupnost porečja Drave, Maribor: Program del za regulacijo Drave, 1962, poslano Zvezni komisiji za vodno gospodarstvo, 26. avgust 1961 (gl. tudi zemljevide v zvezku II, priloga SI-M-55), priloga SI-508; gl. npr. Skupščina občine Lendava: Potrdilo za prigrasitev gradbenih del, 17. maj 1976 in Vodnogospodarsko podjetje Maribor: Prigrasitev del, 30. april 1976, priloga SI-559, dopis Območne vodne skupnosti Mura o zatiranju škodljivcev (pižmovk) v nasipih ob Muri, 20. januar 1977 in dopis Območne vodne skupnosti Mura o zatiranju škodljivcev (pižmovk) v nasipih ob Muri, 4. februar 1977, priloga SI-565; Občina Lendava: Potrdilo

- odvzem proda in za gradnjo daljnovodov.⁶⁷⁷ Slovenija navaja, da so bile vse te dejavnosti izvajane ali odobrene s strani Slovenije na severnem bregu reke Mure *in toto*, in ne na južnem bregu, ne glede na katastrske meje.⁶⁷⁸
375. Hrvaška se ne strinja z trditvijo Slovenije, da je bila meja v tem območju določena v letih 1929–1931 kot meja med *banovinama* in se namesto tega sklicuje na avstro-ogrske upravne meje pred prvo svetovno vojno. Hrvaška navaja, da je katastrske občine, ki sestavljajo sektor Mura na obeh straneh sedanje meje, pridobila Jugoslavija z mirovno pogodbo iz leta 1920.⁶⁷⁹ Hrvaška trdi:

(dovoljenje) za vzdrževalna dela na nasipih ob Muri, odsek Benica – Petanjci, 14. junij 1982 in Vodnogospodarsko podjetje Maribor: Prijava vzdrževalnih del na nasipu ob Muri, odsek Benica – Petanjci, 10. junij 1982, priloga SI-601; zapisnik zasedanja Stalne medrepubliške hrvaško-slovenske komisije za Dravo in Muro, 19. december 1990, priloga SI-694; Odlok Skupščine občine Lendava o varstvu nasipov za obrambo pred poplavami in določitev meje varstvenih pasov ob nasipih, *Uradne objave občinskih skupščin: Gornja Radgona, Lendava, Ljutomer in Murska Sobota*, št. 6, leto XXVII, 7. marec 1991, priloga SI-706; Občina Lendava: Odločba o prigrasitvi del na levem bregu, odsek nasipa od ceste Mursko Središče–Lendava do naselja Kot, 1. oktober 1991, priloga SI-724, Občina Lendava, Odločba o prigrasitvi gradbenih del v zvezi z vzdrževalnimi deli na nasipu ob reki Muri pri Petišovcih, 28. julij 1993, priloga SI-742; Republiška direkcija za varstvo okolja in urejanje voda, Izpostava Murska Sobota: Poročilo izvršitvi dogovorov slovensko-hrvaške delovne skupine za Dravo in Muro, 14. december 1993, priloga SI-745; Nota št. P-1273/97, ki jo je Veleposlaništvo Republike Slovenije poslalo Ministrstvu za zunanje zadeve Hrvaške, 10. november 1997, priloga SI-767; Ministrstvo za notranje zadeve Slovenije: Informacija o zaustavitvi del na gradnji nasipa ob reki Muri, 28. julij 1997, priloga SI-765; Pismo mag. Kolinde Grabar Kitarović, ministrice za zunanje zadeve Republike Hrvaške dr. Dimitriju Ruplu, ministru za zunanje zadeve Republike Slovenije, 29. junij 2006, priloga SI-799; Ministrstvo za notranje zadeve Republike Slovenije, Policija: Poročilo o izvajanju del na vodovarstvenem nasipu Hotiza, 28. avgust 2006, priloga SI-801; memorandum Hrvaške, odst. 7.34; Skupna izjava predsednika Vlade Republike Slovenije Janeza Janše in predsednika Vlade Republike Hrvaške Iva Sanaderja, 2. september 2006, priloga SI-802; Odločba Republiškega sekretariata za urbanizem Socialistične republike Slovenije v zvezi z reguliranjem reke Mure, 17. julij 1968, priloga SI-528; Republiški komite za varstvo okolja in urejanje prostora, Socialistična republika Slovenija: Poprejšnje vodnogospodarsko soglasje k regulaciji reke Mure na odseku Miklavc – Mursko Središče, 29. junij 1982, točka 4, priloga SI-602; Republiški komite za vodno gospodarstvo Socialistične republike Hrvaške: Vodnogospodarsko soglasje za reguliranje reke Mure od Miklavca do Murskega Središča, 1. julij 1982, priloga SI-603.

⁶⁷⁷ Protimemorandum Slovenije, odst. 4.56–60; Odločba občine Lendava o izkopavanju proda pri reki Muri, 13. september 1968, priloga SI-529; Vodnogospodarsko soglasje Skupščine občine Lendava v zvezi z gramoznico pri Muri, 27. marec 1970, priloga SI-533; Odločba Skupščine občine Lendava o določitvi odškodnine za izkopan gramoz v gramoznici Mura, 17. januar 1980, priloga SI-580; Odločba Občine Lendava o določitvi odškodnine za izkopan gramoz v gramoznici Mura, 3. januar 1980, priloga SI-579; Republiški komite za varstvo okolja in urejanje prostora Socialistične republike Slovenije: Odločba o lokacijskem dovoljenju za Elektro Maribor, 18. maj 1983 in Republiški komite za industrijo in gradbeništvo Socialistične republike Slovenije: Odločba o gradbenem dovoljenju za DO Elektro Maribor, DSSS Maribor, 21. maj 1984, priloga SI-620; Tehnično poročilo s prilogami za daljnovod 110 kV Ljutomer – Lendava, projektna dokumentacija za pridobitev gradbenega dovoljenja, in skica 110 kV daljnovoda Ljutomer – Lendava, november 1981. Gl. tudi Načrt v zvezku II, priloga SI-M-62.

⁶⁷⁸ Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 120:16–20; zapis ustne obravnave, 8. dan, str. 114:15–18.

⁶⁷⁹ Zapis ustne obravnave, 1. dan, str. 76:17–78:7, ki se nanaša na karto okrajnih mej v županiji Zala na Madžarskem (1880). Zapis ustne obravnave, 5. dan, str. 154:17–155:7.

V sektorju Mura so Hrvati in Slovenci sprejeli (dogovor), da Medžimurje na hrvaški strani in Prekmurje na slovenski strani ločujejo iste avstro-ogrske upravne meje iz pred prve svetovne vojne, ki so zgodovinsko ločevale ti ozemlji. Na podlagi teh mej je Hrvaška razširila svojo pristojnost na nekatera zemljišča na levem bregu reke Mure, Slovenija pa na nekatera zemljišča na desnem bregu.⁶⁸⁰

376. Hrvaška trdi, da v sektorju Mura njene meje katastrskih občin na odločilni datum natančno odražajo dejansko mejo med Hrvaško in Slovenijo.⁶⁸¹ Meja ne sledi reki Muri, kot to zatrjuje Slovenija, razen na nekaj redkih mestih, kjer se katastrske meje ujemajo z reko. Na odločilni datum sta obe strani določili svoje ozemlje s katastrskimi občinami, in črta, kjer so se meje katastrskih občin ujemale, je postala mednarodna meja v skladu z načelom *uti possidetis*.⁶⁸² V skladu z analizo obsega spora in uporabljenega prava se Hrvaška osredotoča na štiri⁶⁸³ območja v sektorju, kjer se meje katastrskih občin pomembno prekrivajo.⁶⁸⁴ Tri od teh območij se nahajajo v hrvaških katastrskih občinah Podturen, Novakovec in Ferketinec.⁶⁸⁵ Četrto območje se nahaja v katastrskih občinah Mursko Središče in Peklenica.⁶⁸⁶
377. Poleg štirih območij, ki jih je opredelila kot sporne na podlagi mej iz katastrskih evidenc, Hrvaška ločeno obravnava situacijo glede naselja severno od reke Mure v (katastrski) občini Sveti Martin na Muri, ki ga Hrvaška imenuje „Murišće“, Slovenija pa „Brezovec – del“.⁶⁸⁷ Na tem območju so bile katastrske meje usklajene.⁶⁸⁸ Po besedah Hrvaške Slovenija tej meji ni nasprotovala do leta 2006, to je petnajst let po odločilnem datumu.⁶⁸⁹ Hrvaška zato poziva arbitražno sodišče, da potrdi ugotovitve Strokovne skupine, da mednarodna meja sledi usklajenim mejam katastrskih občin.⁶⁹⁰
378. Hrvaška krivi Slovenijo, da ima ozemeljske zahteve, ki „zelo presegajo“ območja, ki so bila v poročilu iz leta 1996 na podlagi katastrskih meja opredeljena kot sporna.⁶⁹¹ Hrvaška poudarja, da si zdaj Slovenija „skuša prilastiti“ dodatnih 901 ha, in s tem skrajšati mejo na tem območju

⁶⁸⁰ Memorandum Hrvaške, odst. 7.6. (opomba izpuščena). Zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 2:11—13.

⁶⁸¹ Memorandum Slovenije, odst. 7.38; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 1:22—23.

⁶⁸² Zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 1:23—26 in 2:1—5.

⁶⁸³ Na podlagi lastne opredelitve reke Mure Hrvaška identificira pet spornih območij. Ob upoštevanju opredelitve treh območij, ki jo je sprejelo arbitražno sodišče, sodišče obravnava štiri sporna območja v okviru sektorja Mura, in peto (območje 2.1) v centralnem sektorju.

⁶⁸⁴ Memorandum Hrvaške, odst. 7.1; gl. tudi protimemorandum Hrvaške, odst. 6.2; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 3:1—7.

⁶⁸⁵ Memorandum Hrvaške, odst. 7.13.

⁶⁸⁶ Gl. protimemorandum Hrvaške, odst. 6.15.

⁶⁸⁷ Memorandum Hrvaške, odst. 7.3.

⁶⁸⁸ Gl. memorandum Hrvaške, odst. 7.29.

⁶⁸⁹ *Prav tam.*

⁶⁹⁰ Memorandum Hrvaške, odst. 7.37.

⁶⁹¹ Protimemorandum Hrvaške, odst. 6.20.

- za 17 km.⁶⁹² Hrvaška zatrjuje, da je „nova zahteva“ Slovenije v nasprotju z načelom *uti possidetis* in z njeno lastno zakonodajo.⁶⁹³
379. Hrvaška tudi poudarja, da slovensko zahtevo „postavljajo na laž desetletja neprekinjenega priznavanja hrvaške suverenosti“ na delih levega brega Mure⁶⁹⁴ in se sklicuje na dokaze, ki jih je predstavila v podporo svojemu zahtevku v območju Svetega Martina na Muri.⁶⁹⁵
380. Hrvaška kritizira dokaz o *effectivités*, na katerega se sklicuje Slovenija.⁶⁹⁶ Hrvaška trdi, da se Slovenija sklicuje na dokumente v svojo korist, ki so jih pripravili slovenski subjekti,⁶⁹⁷ in da slovensko sklicevanje na zatrjevane *effectivités* glede ribolova in upravljanja z reko „nič ne pomaga“, saj daje mednarodno pravo prednost pravnemu naslovu pred *effectivités*.⁶⁹⁸ Nadalje Hrvaška trdi, da slovenski zatrjevani *effectivités* ne podpirajo slovenskega zahtevka o meji po sredini reke⁶⁹⁹ in da številni dokumenti, ki jih je pripravila Slovenija samostojno ali v sodelovanju s Hrvaško kažejo, da meja ne sledi reki.⁷⁰⁰
381. Končno Hrvaška izpodbija slovensko trditev, da „v tem sektorju v Avstro-Ogrski ni bilo meje“.⁷⁰¹ Hrvaška poudarja, da je bila meja „natančno“ izmerjena in razmejena v obdobju 1858–59, ko je monarhija oddelila Kraljevino Hrvaško od Kraljevine Madžarske.⁷⁰²
382. V zvezi z razmejitvijo celotnega sektorja Mura med strankama ni soglasja, da je reka Mura tvorila mejo med republikama.
383. Poleg tega stranki obravnavata več posameznih „spornih območij“ v sektorju Mura. Hrvaška navaja, da je v tem sektorju Mešana strokovna skupina leta 1996 identificirala tri glavna območja (v poročilu strokovne skupine imenovana območja 1.14, 1.15 in 1.16),⁷⁰³ v katerih se

⁶⁹² Protimemorandum Hrvaške, odst. 6.20.

⁶⁹³ Protimemorandum Hrvaške, odst. 6.21.

⁶⁹⁴ Protimemorandum Hrvaške, odst. 6.22.

⁶⁹⁵ Protimemorandum Hrvaške, odst. 6.22—25.

⁶⁹⁶ Gl. odgovor Hrvaške, odst. 5.15—27.

⁶⁹⁷ Protimemorandum Hrvaške, odst. 6.26; gl. protimemorandum Slovenije, odst. 6.28.

⁶⁹⁸ Protimemorandum Hrvaške, odst. 6.27; gl. memorandum Slovenije, odst. 6.39—41.

⁶⁹⁹ Protimemorandum Hrvaške, odst. 6.28; gl. memorandum Slovenije, odst. 6.39—40.

⁷⁰⁰ Protimemorandum Hrvaške, odst. 6.29.

⁷⁰¹ Protimemorandum Hrvaške, odst. 6.30; gl. memorandum Slovenije, odst. 6.08.

⁷⁰² Protimemorandum Hrvaške, odst. 6.30.

⁷⁰³ Mešana slovensko- hrvaška strokovna skupina za primerjavo neuskklajenih mej katastrskih občin, *državna meja, Republika Slovenija – Republika Hrvaška: Skupno poročilo o rezultatih primerjave podatkov mej katastrskih občin na območjih večjih odstopanj*, Zagreb, 20. december 1996, priloga SI-293.

katastrske meje ne ujemajo.⁷⁰⁴ Slovenija obravnava status treh glavnih spornih območij, ki jih je identificirala Hrvaška, in obravnava tudi četrto, domnevno sporno območje (Mursko Središče in Peklenica, območje 1.11). Nadalje ni soglasja v zvezi z naseljem Brezovec – del/Murišće.

384. Arbitražno sodišče bo, preden se posveti tem posebnim spornim območjem, najprej preučilo, ali je treba, kot trdi Slovenija, mejo določiti na reki Muri v skladu z Ustavo iz leta 1931 in drugo povezano zakonodajo.

(a) Razmejitev celotnega sektorja Mura

i. Stališča strank

385. Kot že navedeno, Hrvaška trdi, da je bila v tem sektorju meja določena med Štajersko in Madžarsko pred letom 1861, ko je celoten sektor pripadel Madžarski. Pod madžarsko oblastjo je bil sektor razdeljen v okraja, to je v Prekmurje in Medžimurje. Po letu 1920 so meje madžarskih okrajev postale meje Dravske in Savske banovine in po drugi svetovni vojni meje med Slovenijo in Hrvaško. To je razvidno iz katastrov obeh držav. Na ta način določena meja ne sledi natančno reki Muri in daje Hrvaški nekaj ozemlja severno od reke.⁷⁰⁵
386. Slovenija se strinja s Hrvaško, da je bil sektor Mura del Madžarske med letom 1861 in prvo svetovno vojno in trdi, da v tistem času meja ni bila določena. Sektor Mura je pripadel Jugoslaviji leta 1920. Leta 1929 je bil razdeljen med Dravsko banovino in Savsko banovino. To potrjuje 83. člen Ustave iz leta 1931.⁷⁰⁶ Na ta način vzpostavljena meja je postala meja med Slovenijo in Hrvaško s sklepom predsedstva Avnoja leta 1945.⁷⁰⁷ Meja poteka po sredini glavnega kanala reke Mure.⁷⁰⁸

⁷⁰⁴ Memorandum Hrvaške, odst. 7.13.

⁷⁰⁵ Protimemorandum Hrvaške, odst. 6.20, zapis ustne obravnave, 1. dan, str. 77:13—17.

⁷⁰⁶ Ustava Kraljevine Jugoslavije, *Službeni list Kraljevske banske uprave Dravske banovine*, št. 53/1931, 83. člen, priloga SI-65.

⁷⁰⁷ Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 94:6—9.

⁷⁰⁸ Memorandum Slovenije, odst. 6.44; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 105:6—109:15.

ii. Analiza arbitražnega sodišča

387. Arbitražno sodišče poudarja, da je bil 3. oktobra 1929 sprejet Zakon o nazivu in razdelitvi kraljevine na upravna območja.⁷⁰⁹ Zakon je državo razdelil na upravna območja, imenovana *banovine*, in opredelil njihove meje.⁷¹⁰
388. V 83. členu Ustave Kraljevine Jugoslavije z dne 3. septembra 1931 se ponovi in potrdi določba iz zakona iz leta 1929. Ta člen je določal:

Kraljevina Jugoslavija ima devet banovin ...

Dravska banovina obseza del ozemlja, omejen od kraja, kjer seče severna meja sreza Čabra državno mejo, z državno mejo proti Italiji, Avstriji in Madjarski od kraja, kjer prehaja državna meja proti Madžarski na reko Muro (severnovzhodno od Čakovca). Od reke Mure drži meja ob vzhodni, odnosno južni meji srezov: Lendave, Ljutomera, Ptuja, Šmarja, Brežic, Krškega, Novega mesta, Metlike, Črnomlja, Kočevja in Logatca, obsezajoča vse omenjene sreze.

Savska banovina je omejena na severni strani do reke Mure z zgoraj označeno mejo Dravske banovine. Potem drži meja ob reki Muri in dalje ob državni meji proti Madjarski do kraja, kjer ta zapušča reko Dravo, od tam drži ob Dravi in ob Dunavu do severne meje sreza Iloka ...⁷¹¹

389. V prvem citiranem odstavku 83. člena ustave iz leta 1931 sta določeni vzhodna in južna meja *Dravske banovine*. Odstavek določa, da ta meja od točke, kjer se državna meja z Madžarsko stika z Muro, sledi vzhodnim in južnim mejam ustreznih okrajev. V sektorju Mura mora biti južna meja *Dravske banovine* severna meja *Savske banovine*. To je bolj jasno izraženo na začetku drugega odstavka, ki se glasi: „Savska banovina je omejena na severni strani do reke Mure z zgoraj označeno mejo Dravske banovine“. Zato meja *Savske banovine* sledi južnim mejam dravskih okrajev, navedenih v prvem odstavku.
390. Drugi odstavek nato določa, da taka razmejitev *banovin* poteka „do reke Mure“, kar pomeni vse do točke, kjer se meja med okraji obeh *banovin* stika z reko Muro. Po prvem odstavku je to točka, kjer se madžarska meja stika z reko Muro. Z drugimi besedami, to je tromeja, kjer se ta meja pridruži meji med *banovinama*. Nato, kakor je navedeno v drugem odstavku, reke Mura, Drava in Donava tvorijo mejo med Jugoslavijo in Madžarsko ter hkrati vzhodno mejo *Savske banovine*.

⁷⁰⁹ Zakon o nazivu in razdelitvi kraljevine na upravna območja, *Službeni list Kraljevske banske uprave Dravske banovine*, št. 100/1929, priloga SI-61.

⁷¹⁰ Zakon o nazivu in razdelitvi kraljevine na upravna območja, *Službeni list Kraljevske banske uprave Dravske banovine*, št. 100/1929, priloga SI-61.

⁷¹¹ Ustava Kraljevine Jugoslavije, *Službeni list Kraljevske banske uprave Dravske banovine*, št. 53/1931, 83. člen, priloga SI-65.

391. Zato v nasprotju z navedbami Slovenije meja med *banovinama* ni bila opredeljena kot reka Mura. Reka je tvorila odsek meje le tam, kjer so južne meje okrajev *Dravske banovine* sovpadale z njo.
392. V SFRJ se stanje ni spremenilo. Kakor je že bilo navedeno,⁷¹² je bila meja vsake republike pred osamosvojitvijo zunanja meja njenih obrobni občin. Načeloma so katastrske meje teh občin predstavljale te zunanje upravne meje. Če so katastrske meje dejansko predstavljale upravne meje in če so sovpadale, je bila ujemajoča se črta meja in tako je ostalo tudi po osamosvojitvi.
393. V sektorju Mura načeloma ni sporno, da katastrske meje obrobni hrvaških in slovenskih občin predstavljajo upravne meje teh občin. Niti ni sporno, da so se ob osamosvojitvi katastrske meje na splošno ujemale. Zato arbitražno sodišče določa, da na vseh območjih, razen tistih, ki so obravnavana v nadaljevanju, mednarodna meja sledi ujemajočim se katastrskim mejam.
394. Arbitražno sodišče mora torej obravnavati le še območja, za katera se trdi, da ti pogoji niso bili izpolnjeni.

(b) Brezovec – del/Murišće

395. Meja je izrecno sporna blizu naselja, imenovanega Brezovec – del/Murišće, severno od reke Mure, ki ga sestavljajo približno pet hiš⁷¹³ in okoliška zemljišča. Leži zahodno od ceste, ki povezuje Sveti Martin na Muri (Hrvaška) in Hotizo (Slovenija).

i. Stališča strank

396. Po mnenju Hrvaške, se meje katastrskih občin na tem območju ujemajo v njen prid. Hrvaška trdi, da slovenska zemljevida iz leta 1980 dokazujeta, da se je štelo, da je Brezovec – del/Murišće na Hrvaškem.⁷¹⁴
397. Hrvaška dodaja, da Slovenija ni izpodbijala hrvaške suverenosti pred letom 2006 (po odločilnem datumu, tj. 25. juniju 1991). Po mnenju Hrvaške je Slovenija „priznala hrvaško suverenost“⁷¹⁵ v pismu svojega ministra za zunanje zadeve z dne 11. maja 1999.⁷¹⁶ Hrvaška se

⁷¹² Gl. *supra*, odst. 346.

⁷¹³ Pismo Geodetske uprave Republike Slovenije Ministrstvu za zunanje zadeve Republike Slovenije o evidentiranju naselja Brezovec – del v geodetskih evidencah, 4. januar 2011, priloga SI-814.

⁷¹⁴ Zapis ustne obravnave, 6. dan, str. 4:7—17, 5:12—17, in 6:1—3.

⁷¹⁵ Memorandum Hrvaške, odst. 7.30; zapis ustne obravnave, 6. dan, str. 4:12—14.

- tudi sklicuje na več dopisovanj, zlasti o gradnji skupnega objekta za mejno kontrolo⁷¹⁷ in mostu.⁷¹⁸ Šele leta 2006, 15 let po odločilnem datumu, je Slovenija začela zatrjevati, da Hrvaška posega na slovensko ozemlje, in zapirati cesto do mostu.⁷¹⁹
398. Hrvaška trdi, da je slovenski “*volte face*”⁷²⁰ enostransko dejanje po odločilnem datumu, ki ne bi smelo imeti nobenega pravnega pomena.⁷²¹ Po drugi strani zatrjuje, da imajo slovenske „izjave v nasprotju z lastnimi interesi“,⁷²² ki so se nadaljevale po letu 2006,⁷²³ lahko „veliko dokazno vrednost“.⁷²⁴
399. Hrvaška se tudi sklicuje na *effectivités*, in sicer, da je Hrvaška „dosledno in brez prekinitve ali ugovora Slovenije upravljala to ozemlje“.⁷²⁵ Trdi, da so sodišča v Sloveniji priznala izključno pristojnost hrvaških sodišč na območju.⁷²⁶ Zlasti hrvaško sodišče v Čakovcu je izvajalo pristojnost v zapuščinskem postopku za zemljišče v Murišču.⁷²⁷ Čeprav je bila zadeva najprej sprožena na slovenskem Okrajnem sodišču v Lendavi, to ni imelo pristojnosti, ker je bilo

⁷¹⁶ Pismo Borisa Frleca, zunanjega ministra Republike Slovenije, dr. Franciju Steinmanu, državnemu sekretarju na Ministrstvu za okolje in prostor, 11. maj 1999, natisnjeno v članku *Zadeva Hotiza: Kje poteka meja?*, Delo, 8. september 2006, priloga HR-109; memorandum Hrvaške, odst. 7.30.

⁷¹⁷ Sporazum med Vlado Republike Slovenije in Vlado Republike Hrvaške o enostavnejšem opravljanju mejne kontrole v cestnem in železniškem prometu, *Uradni list Republike Hrvaške (Pogodbe)*, št. 2/2004, priloga HRLA-68; memorandum Hrvaške, odst. 7.31–32.

⁷¹⁸ Zapisnik 11. sestanka Podkomisije za usklajevanje cestnih povezav in izgradnjo mejnih prehodov za obmejni promet, Reka, 3. marec 2004, priloga HR-92; memorandum Hrvaške, odst. 7.33.

⁷¹⁹ Verbalna nota št. ZDB-190/06 Ministrstva za zunanje zadeve Republike Slovenije Veleposlaništvu Republike Hrvaške, 3. julij 2006, priloga HR-106; verbalna nota št. ZDB-198/06 Ministrstva za zunanje zadeve Republike Slovenije Veleposlaništvu Republike Hrvaške, 6. julij 2006, priloga HR-107; nota št. 4488/06 Ministrstva za zunanje zadeve in evropske integracije Republike Hrvaške Veleposlaništvu Republike Slovenije, 1. september 2006, priloga HR-108; memorandum Hrvaške, odst. 7.34; zapis ustne obravnave, 6. dan, str. 6:4–6.

⁷²⁰ Memorandum Hrvaške, odst. 7.34.

⁷²¹ Memorandum Hrvaške, odst. 7.35; Arbitražni sporazum, 5. člen.

⁷²² Memorandum Hrvaške, odst. 7.35.

⁷²³ Gl. poročilo Policijske uprave Međimurske Upravi za mejo Ministrstva za notranje zadeve Republike Hrvaške, št. 511–21–11–168/11. GC, 25. januar 2011, priloga HR-133; memorandum Hrvaške, odst. 7.36.

⁷²⁴ Memorandum Hrvaške, odst. 7.35; *Military and Paramilitary Activities in and against Nicaragua (Nicaragua v. United States of America)*, sodba, I.C.J. Reports 1986, str. 14 na str. 41, odst. 64; *Armed Activities on the Territory of the Congo (Democratic Republic of the Congo v. Uganda)*, sodba, I.C.J. Reports 2005, str. 168 na str. 206, odst. 77.

⁷²⁵ Memorandum Hrvaške, odst. 7.29; zapis ustne obravnave, 6. dan, str. 7:14.

⁷²⁶ Odgovor Hrvaške, odst. 5.27.

⁷²⁷ Zapis ustne obravnave, 6. dan, str. 6:16–18.

zemljišče na Hrvaškem, zato je slovensko sodišče menilo, da „je treba sprožiti zapuščinski postopek na Hrvaškem“.⁷²⁸

400. Slovenija pa trdi, da je bilo naselje leta 1991 del Slovenije in ga je za takega priznavala tudi Hrvaška. Navaja, da je bil in je edini kataster za to območje hrvaški kataster; zato ne more biti katastrskega ujemanja.⁷²⁹ Slovenija poudarja, da če strokovno poročilo iz leta 1996 ne omenja spora na tem območju, je to zato, ker je bil edini kataster za to območje hrvaški kataster. Slovenija predloži kartografske dokaze, ki kažejo, da je Brezovec – del/Murišće v Sloveniji.⁷³⁰
401. Slovenija se sklicuje na sporazum s Hrvaško iz leta 1997 o obmejnem prometu in poudarja, da je bil Brezovec – del naveden v prilogi A (slovenska naselja) in ne prilogi B (hrvaška naselja) tega sporazuma.⁷³¹ Dokazuje tudi, da je bil sporazum izvajan v praksi.⁷³²
402. Slovenija tudi izpodbija vsebino in vrednost dopisovanj, ki jih navaja Hrvaška. O pismu slovenskega ministra za zunanje zadeve z dne 11. maja 1999, v katerem je minister navedel, da nasip Mure „leži na hrvaškem ozemlju“,⁷³³ Slovenija trdi, da se je izjava ministra Frleca „nanašala na kataster, ne na politično mejo“, ter opozarja, da je iz pisma jasno, da ne bo „vplivalo na pogajalske pozicije Republike Slovenije glede dokončne določitve meje“.⁷³⁴
403. Glede dogovora o gradnji skupnega mejnega prehoda na severnem bregu in posledične izmenjave not⁷³⁵ Slovenija trdi, da je dogovor temeljil na SOPS/LBTA.⁷³⁶ Zato trdi, da je bila ureditev začasna.⁷³⁷ Slovenija zatrjuje, da zapisnik o graditvi mostu čez Muro, ki ga navaja

⁷²⁸ Zapis ustne obravnave, 6. dan, str. 6:16–24 in 7:1–4.

⁷²⁹ Protimemorandum Slovenije, odst. 4.79.

⁷³⁰ Zemljevid Slovenske Gorice, Prekmurje, Dravsko-ptujsko polje, Haloze, 1955, priloga SI-M-49.

⁷³¹ Protimemorandum Slovenije, odst. 4.79; Sporazum med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško o obmejnem prometu in sodelovanju (SOPS), 28. april 1997, priloga SI-295; prilogi A in B sporazuma med Slovenijo in Hrvaško o obmejnem prometu in sodelovanju (1997), priloga SI-763.

⁷³² Obmejna prepustnica, izdana prebivalcu naselja Brezovec – del po Sporazumu med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško o obmejnem prometu in sodelovanju, priloga SI-784;

⁷³³ Protimemorandum Slovenije, odst. 4.82; gl. memorandum Hrvaške, odst. 7.30; Pismo Borisa Frleca, zunanjega ministra Republike Slovenije, dr. Franciju Steinmanu, državnemu sekretarju na Ministrstvu za okolje in prostor, 11. maj 1999, *Zadeva Hotiza: Kje poteka meja?*, Delo, 8. september 2006, priloga HR-109.

⁷³⁴ Protimemorandum Slovenije, odst. 4.84.

⁷³⁵ Gl. protimemorandum Slovenije, odst. 4.86–87; memorandum Hrvaške, odst. 7.31–32.

⁷³⁶ Protimemorandum Slovenije, odst. 4.88; gl. memorandum Slovenije, odst. 9.133–65; gl. tudi Izmenjavo not, ki tvorita Dogovor med Vlado Republike Hrvaške in Vlado Republike Slovenije o določitvi cone in službenega mesta za opravljanje mejne kontrole na državnem območju Republike Hrvaške na mejnem prehodu za obmejni promet Hotiza – Sveti Martin na Muri, 25. januar 2005, priloga HRLA-72.

⁷³⁷ Protimemorandum Slovenije, odst. 4.89; Izmenjava not, ki tvorita Dogovor med Vlado Republike Hrvaške in Vlado Republike Slovenije o določitvi cone in službenega mesta za opravljanje mejne kontrole na državnem območju Republike Hrvaške na mejnem prehodu za obmejni promet Hotiza – Sveti

Hrvaška,⁷³⁸ omenja le načrt Hrvaške, da zgradi most, in ne kaže na to, da bi bili obe strani mostu na hrvaškem ozemlju.⁷³⁹

404. Slovenija se sklicuje na *effectivités*, da potrdi svoj pravni naslov,⁷⁴⁰ vključno z volitvami in popisi prebivalstva,⁷⁴¹ davki,⁷⁴² osebnimi dokumenti,⁷⁴³ delom policije,⁷⁴⁴ in brodom Hotiza.⁷⁴⁵

Martin na Muri, 25. januar 2005, priloga HRLA-72; verbalna nota št. ZDB-198/06 Ministrstva za zunanje zadeve Republike Slovenije Veleposlaništvu Republike Hrvaške, 6. julij 2006, priloga HR-107.

⁷³⁸ Memorandum Hrvaške, odst. 7.33.

⁷³⁹ Protimemorandum Slovenije, odst. 4.91; gl. Zapisnik 11. sestanka Podkomisije za usklajevanje cestnih povezav in izgradnjo mejnih prehodov za obmejni promet, Reka, 3. marec 2004, priloga HR-92; Skupni zapisnik in skupna izjava četrtega zasedanja Mešane diplomatske komisije za določitev in označevanje državne meje med Republiko Hrvaško in Republiko Slovenijo, 21. julij 1998, priloga SI-298.

⁷⁴⁰ Protimemorandum Slovenije, odst. 4.98. Poleg primerov, na katere se sklicuje Slovenija v svojem memorandumu, odst. 6.38–41.

⁷⁴¹ Protimemorandum Slovenije, odst. 4.99–100; gl. npr. Stalni volilni imenik in izpisek iz volilnega imenika za prebivalce naselja Brezovec – del, priloga SI-480. Gl. tudi Odlok o določitvi volilnih enot za volitve delegatov v zborni skupščini občine Lendava, *Uradne objave Pomurja*, št. 2/1990, priloga SI-682; Volilni imenik za prebivalce naselja Brezovec – del, 3. april 1990, priloga SI-684; Volilni imenik za občino Lendava, ki vključuje naselje Brezovec – del, 1994, priloga SI-747; gl. npr. Popis prebivalstva, Socialistična republika Slovenija, 1981, priloga SI-585; Pismo Geodetske uprave Republike Slovenije Ministrstvu za zunanje zadeve Republike Slovenije o evidentiranju naselja Brezovec – del v geodetskih evidencah, 4. januar 2011, priloga SI-814; Popis prebivalstva, Republika Hrvaška, 1991, priloga SI-729.

⁷⁴² Protimemorandum Slovenije, odst. 4.101; Krajevni ljudski odbor Hotiza: Seznami davčnih zavezancev za Brezovec – del za leta 1948, 1949, 1950 in 1951, priloga SI-476; Krajevni ljudski odbor Gaberje: Seznam gospodarjev, kateri posedujejo pridelek vina v letu 1953ter obračun na prometni davek, 20. november 1953, priloga SI-486; Davčna uprava Republike Slovenije, Davčni urad Murska Sobota: Odločba o odmeri nadomestila za uporabo stavbnega zemljišča za leto 2004 za davčnega zavezanca iz naselja Brezovec – del, 8. julij 2004, priloga SI-787; Davčna uprava Republike Slovenije, Davčni urad Murska Sobota: Odločba o odmeri nadomestila za uporabo stavbnega zemljišča za leto 2002 za davčnega zavezanca iz naselja Brezovec – del, 26. julij 2002, priloga SI-782; Davčna uprava Republike Slovenije, Davčni urad Murska Sobota: Odločba o odmeri nadomestila za uporabo stavbnega zemljišča za davčnega zavezanca iz naselja Brezovec – del, 23. januar 2006, priloga SI-796; Davčni urad Murska Sobota: Potrnilo o vpisu v register davčnih zavezancev osebe, stanujoče v naselju Brezovec – del, priloga SI-737.

⁷⁴³ Protimemorandum Slovenije, odst. 4.102–10; Priglasitev prebivalcev naselja Brezovec – del za vpis v državljansko knjigo Ljudske republike Slovenije, 15. april 1948, priloga SI-472; gl. npr., Odlok o določitvi matičnih območij v občini Lendava, *Uradne objave občinskih skupščin: Gornja Radgona, Lendava, Ljutomer in Murska Sobota*, zv. XXI, št. 31, 4. december 1986, priloga SI-642; Zakon o osebni izkaznici, *Uradni list Socialistične republike Slovenije*, št. 16/74, 29/79 in 42/86, 3. člen, priloga SI-549; Zakon o prevzemu državnih funkcij, ki so jih do 31. 12. 1994 opravljali organi občin, *Uradni list Republike Slovenije*, št. 24/95, 11. podtočka V. točke 3. člena, priloga SI-752; Potni listi prebivalcev naselja Brezovec – del, ki jih je izdala upravna enota Lendava v letih 2002, 2004 in 2012, priloga SI-780; Prošnja predsednika krajevne skupnosti Hotiza za dodelitev dotacije za obnovo broda na reki Muri, 27. februar 1991, priloga SI-702; Republika Slovenija, Ministrstvo za notranje zadeve: Potrnilo o državljanstvu Republike Slovenije za državljana, stanujočega v naselju Brezovec – del, 11. september 1992, priloga SI-733; Orožni listi za prebivalca naselja Brezovec – del, ki jih je izdala upravna enota Lendava v letih 2002 in 2012, priloga SI-781; Obmejna prepustnica, izdana prebivalcu naselja Brezovec – del po Sporazumu med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško o obmejnem prometu in sodelovanju, 2003, priloga SI-784; Zahteve za izdajo osebne izkaznice in vloge za potni list za prebivalce naselja Brezovec – del med letoma 1982 in 1997, priloga SI-618; osebne izkaznice prebivalcev naselja Brezovec – del, ki jih je izdala Upravna enota Lendava v letih 2002 in 2012, priloga SI-783; Odlok o določitvi matičnih območij v občini Lendava, *Uradne objave občinskih skupščin: Gornja Radgona, Lendava, Ljutomer in Murska Sobota*, zv. XXI, št. 31, 4. december 1986, priloga SI-642; Skupščina občine Lendava: Prijava rojstva otroka, stanujočega v naselju Brezovec – del,

Slovenija na primer trdi, da slovenska preiskava, ki je sledila odkritju trupla starejše ženske pri naselju Brezovec – del, dokazuje slovenske *effectivités* na tem območju.⁷⁴⁶

ii. Analiza arbitražnega sodišča

405. Arbitražno sodišče ugotavlja, da hrvaški kataster postavlja Brezovec – del/Murišče na hrvaško ozemlje. Ugotavlja tudi, da Hrvaška trdi, da se slovenska katastrska meja ujema s hrvaško, in se sklicuje na to, da strokovna skupina, ki je primerjala katastre v sektorju Mura, ni navedla, da bi bila v katastrskih evidencah vrzel. Slovenija pa trdi, da ni slovenskega katastra za to območje in je to razlog za to, da strokovna skupina ni našla vrzeli.
406. V dokaz svoji navedbi je Hrvaška predložila dva zemljevida. Vendar je eden od teh zemljevidov hrvaški katastrski načrt,⁷⁴⁷ drugega pa je leta 1980 izdelal jugoslovanski statistični zavod na podlagi hrvaškega katastra.⁷⁴⁸ Hrvaška omenja tudi dva slovenska zemljevida. Eden od teh je v takem merilu, da je težko karkoli sklepati na njegovi podlagi.⁷⁴⁹ Drugi zemljevid postavlja

15. oktober 1987, priloga SI-653; Skupščina občine Lendava: Prijava rojstva otroka, stanujočega v naselju Brezovec – del, 31. marec 1987, priloga SI-644; Izvlečki iz evidence gospodinjstev za Brezovec – del v obdobju 1980–2005, priloga SI-578.

⁷⁴⁴ Protimemorandum Slovenije, odst. 4.111; gl. npr. Policijska uprava Murska Sobota: Zapis razgovora s policistom z dne 2. novembra 2012, priloga SI-820.

⁷⁴⁵ Protimemorandum Slovenije, odst. 4.112–17; gl. Pismo Okrajnega ljudskega odbora Murska Sobota Občinskemu ljudskemu odboru Lendava, 23. december 1958, priloga SI-501; peti odstavek 8. člena Zakona o varnosti pomorske in notranje plovbe, *Uradni list Socialistične republike Slovenije*, št. 17/88, priloga SI-660; in 7. podtočka I. točke 3. člena Zakona o prevzemu državnih funkcij, ki so jih do 31. 12. 1994 opravljali organi občin, *Uradni list Republike Slovenije*, št. 24/95, priloga SI-752; Upravna enota Lendava: Vpisni list in dovoljenje za plovbo za brod Hotiza, 17. oktober 1996, priloga SI-761; Zadnji vpisni list je bil izdan 13. aprila 2006; Upravna enota Lendava: Vpisni list in dovoljenje za plovbo za brod Hotiza, 13. april 2006, priloga SI-797; Uprava za notranje zadeve Murska Sobota, Načrt varovanja meje z Republiko Hrvaško in dela na kontrolnih točkah, 6. oktober 1991, priloga SI-725; Uprava za notranje zadeve Murska Sobota: Razpored dela I. voda – II. oddelka PEM enote, 10. september 1991, priloga SI-718; Uprava za notranje zadeve Murska Sobota: Dnevni razpored dela I. voda – II. oddelka na kontrolno stojni točki pri brodu Benica-Križovec, pri brodu Hotiza in pri brodu Kot, 11. september 1991, priloga SI-719; Uprava za notranje zadeve Murska Sobota, Inšpektorat milice, Načrt zavarovanja južne meje in opis meje z Republiko Hrvaško, 18. september 1991, priloga SI-721; Uradni zapisnik sestanka med predstavniki krajevnih skupnosti Hotiza in Sveti Martin na Muri glede plovbe in obratovanja broda Hotiza na reki Muri, 2. december 1992, priloga SI-736; Odločba hrvaškega inšpektorja za varnost plovbe o prepovedi plovbe broda Hotiza, 2. maj 2005, priloga SI-792; zapisnik sestanka predstavnikov Krajevne skupnosti Hotiza in Občine Sveti Martin na Muri, 8. februar 2002, priloga SI-778; Odločba hrvaškega inšpektorja za varnost plovbe o prepovedi plovbe broda Hotiza, 2. maj 2005, priloga SI-792; Protestna nota Ministrstva za zunanje zadeve Republike Slovenije Veleposlaništvu Republike Hrvaške v Ljubljani glede zaplembe slovenskega broda na Hotizi, 12. maj 2005, priloga SI-793.

⁷⁴⁶ Protimemorandum Slovenije, odst. 4.94–95; gl. memorandum Hrvaške, odst. 7.36.

⁷⁴⁷ Odgovor Hrvaške, slika 5.10.

⁷⁴⁸ Pismo Občinskega ljudskega odbora Lendava Občinskemu ljudskemu odboru Dekanovec, Lendava, 22. maj 1956, priloga HR-355.

⁷⁴⁹ Zemljevid Slovenske Gorice, Prekmurje, Dravsko-ptujsko polje, Haloze, 1955, priloga SI-M-49.

- Brezovec – del/Murišće na hrvaško ozemlje.⁷⁵⁰ Arbitražno sodišče tudi ugotavlja, da se meje, vrisane na geoportalih,⁷⁵¹ kakor sta se nanje sklicevali stranki na obravnavi junija 2014, ne ujemajo.⁷⁵²
407. Arbitražno sodišče je pregledalo dokumente, ki sta jih predložili stranki v zvezi z upravnimi mejami njunih okrajev in občin. Ugotavlja, da statuti občine Lendava (Slovenija) iz let 1964, 1974 in 1981 navajajo Brezovec – del kot del ozemlja te občine.⁷⁵³ Dolgoročni načrt občine Lendava za obdobje od leta 1986 do leta 2000 tudi vključuje Brezovec – del.⁷⁵⁴ Nasprotno pa Murišće ni navedeno v zakonu o območjih okrajev in občin Hrvaške iz leta 1955.⁷⁵⁵ Tudi ni navedeno v zakonu o območjih občin in okrajev Hrvaške iz leta 1962⁷⁵⁶ niti v statutu hrvaške občine Čakovec iz leta 1983.⁷⁵⁷ Pravzaprav se zdi, da ni bilo navedeno v nobenem tovrstnem hrvaškem zakonodajnem dokumentu.
408. Arbitražno sodišče tudi ugotavlja, da sta leta 1997 Slovenija in Hrvaška sklenili sporazum o obmejnem prometu in sodelovanju. Ta sporazum v 59. členu določa, da njegove določbe „v ničemer ne prejudicirajo določitve in označitve državne meje med pogodbenicama“. Vendar sporazum kaže, kako sta stranki razumeli naselja, ki so spadala na ozemlje ene ali druge. Glede tega 1. člen določa: „Obmejno območje na kopnem po tem sporazumu obsega: V Republiki Sloveniji naselja, navedena v prilogi A, v Republiki Hrvaški naselja, navedena v prilogi B“.⁷⁵⁸
409. Priloga A vključuje naselje Brezovec – del v občini Lendava pod številko 059003. V prilogi B je pod številko 5711 v občini Sveti Martin na Muri navedeno naselje Brezovec (ki je južno od

⁷⁵⁰ Protimemorandum Hrvaške, slika CM 6.11.

⁷⁵¹ Gl. tudi *supra* odst. 324–325.

⁷⁵² Zapis ustne obravnave, 8. dan, str. 117.

⁷⁵³ Statut občine Lendava (izvlečki), *Uradni vestnik okraja Maribor*, letnik IX, št. 25, 1964, priloga SI-514; Statut občine Lendava (izvlečki), *Uradne objave občinskih skupščin: Gornja Radgona, Lendava, Ljutomer in Murska Sobota*, letnik VIII, št. 8, 1974, priloga SI-548. Statut občine Lendava (izvlečki), *Uradne objave občinskih skupščin: Gornja Radgona, Lendava, Ljutomer in Murska Sobota*, letnik XV, št. 37, 1981, priloga SI-593.

⁷⁵⁴ Dolgoročni plan Občine Lendava za obdobje 1986–2000 (izvlečki), *Uradne objave občinskih skupščin: Gornja Radgona, Lendava, Ljutomer in Murska Sobota*, letnik XXIII, št. 13, 1987; Dolgoročni načrt občine Lendava za obdobje 1986–2000 (izvlečki), *Uradne objave občinskih skupščin: Gornja Radgona, Lendava, Ljutomer in Murska Sobota*, letnik XXIII, št. 13, 1987, priloga SI-646.

⁷⁵⁵ Zakon o območju okrajev in občin v Ljudski republiki Hrvaški, *Uradni list Ljudske republike Hrvaške*, št. 36/1955, 5. avgust 1955, priloga HR-334.

⁷⁵⁶ Zakon o območjih občin in okrajev, *Uradni list Ljudske republike Hrvaške*, št. 39/1962, 4. oktober 1962, priloga HR-340.

⁷⁵⁷ Statut občine Čakovec, 28. december 1983, priloga HRLA-53.

⁷⁵⁸ Sporazum med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško o obmejnem prometu in sodelovanju, 28. april 1997, priloga SI-295.

reke Mure in ni povezano z naseljem Brezovec – del). V tej prilogi je navedeno tudi naselje Jurovec pod številko 26859 (brez druge označitve). Murišće ni navedeno.⁷⁵⁹

410. Glede na te dokaze se arbitražno sodišče ne želi opreti na poročilo strokovne skupine v podporo ugotovitvi, da so na tem območju katastrske meje in da se ujemajo. Namesto tega se mora arbitražno sodišče opreti na *effectivités*, ki jih zatrjujeta stranki v podporo svojim zahtevanim mejam.
411. Stranki se sklicujeta na številne *effectivités*. Vendar se večina ne nanaša na območje Brezovec – del/Murišće, ampak na druga območja. To velja zlasti za most, ki ga je Hrvaška zgradila čez reko Muro,⁷⁶⁰ za skupni objekt mejne kontrole, ustanovljen z dogovorom strank, na glavni cesti od Svetega Martina na Muri do Hotize⁷⁶¹ ter za nasip, ki ga vzdržuje Hrvaška na severnem bregu reke Mure.⁷⁶² Jasno je, da so vsa ta območja bolj vzhodno ali južno od naselja na hrvaškem ozemlju. Podobno se sodbe, na katere se sklicuje Hrvaška, ne nanašajo na zemljišča na tem območju.⁷⁶³ Arbitražno sodišče tudi ugotavlja, da se veliko *effectivités*, na katere se sklicuje Slovenija, nanaša na Hotizo, slovensko vas severovzhodno od naselja Brezovec – del. Poleg tega je veliko *effectivités*, na katere se sklicujeta stranki, iz obdobja po letu 1991.
412. Ustrezni *effectivités* so redki, kar ni presenetljivo za majhno naselje, kakršno je Brezovec – del/Murišće. Vendar se zdi, da so bili v letih 1949, 1950 in 1952 prebivalci tega naselja registrirani v slovenskih volilnih imenikih.⁷⁶⁴ Leta 1990 je bilo naselje Brezovec – del uvrščeno

⁷⁵⁹ Prilogi A in B sporazuma med Slovenijo in Hrvaško o obmejnem prometu in sodelovanju (izvlečki) (1997), priloga SI-763.

⁷⁶⁰ Zapisnik 11. sestanka Podkomisije za usklajevanje cestnih povezav in izgradnjo mejnih prehodov za obmejni promet, Reka, 3. marec 2004, priloga HR-92.

⁷⁶¹ Sporazum med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško o obmejnem prometu in sodelovanju, 28. april 1997, priloga SI-295; Sporazum med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško o uporabi skupnega objekta za mejno kontrolo na mejnem prehodu za obmejni promet, Zapisnik 10. zasedanja Stalne mešane komisije, Vivodina, 23. oktober 2003, priloga HRLA-67; Sporazum med Vlado Republike Slovenije in Vlado Republike Hrvaške o enostavnejšem opravljanju mejne kontrole v cestnem in železniškem prometu, *Uradni list Republike Hrvaške (Pogodbe)*, št. 2/2004, priloga HRLA-68; Izmenjava not, ki tvori Dogovor med Vlado Republike Hrvaške in Vlado Republike Slovenije o določitvi cone in službenega mesta za opravljanje mejne kontrole na državnem območju Republike Hrvaške na mejnem prehodu za obmejni promet Hotiza – Sveti Martin na Muri, 25. januar 2005, priloga HRLA-72.

⁷⁶² Pismo Borisa Frleca, zunanjega ministra Republike Slovenije, dr. Franciju Steinmanu, državnemu sekretarju na Ministrstvu za okolje in prostor, 11. maj 1999, *Zadeva Hotiza: Kje poteka meja?*, Delo, 8. september 2006, priloga HR-109.

⁷⁶³ Sklep št. D 64/2009–11 Okrajnega sodišča v Lendavi, Lendava, 24. marec 2009, priloga HR-376; Sklep o dedovanju po pokojni Mariji Horvat, notarka Ruža Hobljaj, Mursko Središće, 14. marec 2011, priloga HR-380.

⁷⁶⁴ Stalni volilni imenik in izpisek iz volilnega imenika za prebivalce naselja Brezovec – del iz let 1949, 1950 in 1952 (izvlečki), priloga SI-480; Volilni imenik za prebivalce naselja Brezovec – del (izvlečki), 3. april 1990, priloga SI-684; Volilni imenik za občino Lendava, ki vključuje Brezovec – del (1994), priloga SI-747.

na seznam za udeležbo na volitvah predstavnikov v skupščino občine Lendava.⁷⁶⁵ Na tem območju je delovala tudi slovenska policija.⁷⁶⁶ Brezovec – del je bil vključen v uradne evidence slovenske geodetske uprave od leta 1971.⁷⁶⁷ Njegovi prebivalci so bili v popisu prebivalstva leta 1981 uvrščeni v Slovenijo.⁷⁶⁸ Upravna enota Lendava je vodila evidenco lastnikov domov od leta 1980.⁷⁶⁹ Prebivalcem naselja je davek odmerjala Slovenija.⁷⁷⁰ Od leta 1971 so bili prebivalci naselja Brezovec – del v vojaški evidenci po slovenski zakonodaji o vojaški obveznosti⁷⁷¹ in nekateri so bili vpoklicani.⁷⁷² Edini hrvaški dokument, ki omenja Murišće, je že omenjeni zapis jugoslovanskega statističnega zavoda iz leta 1980.

413. Arbitražno sodišče zato na podlagi pisnih in ustnih vlog strank določa, da je naselje Brezovec – del/Murišće, delno predstavljeno v protimemorandumu Slovenije na sliki 4.10, del Slovenije, in v skladu s tem določa mejo. Za lažje sklicevanje je dodana skica območja.

[Namerno puščen prazen prostor.]

⁷⁶⁵ Odlok o določitvi volilnih enot za volitve delegatov v zbere Skupščine občine Lendava (1990), *Uradne objave Pomurja*, št. 2/1990, priloga SI-682.

⁷⁶⁶ Odlok o določitvi volilnih enot za volitve delegatov v zbere Skupščine občine Lendava (1990), *Uradne objave Pomurja*, št. 2/1990, priloga SI-682.

⁷⁶⁷ Pismo Geodetske uprave Republike Slovenije Ministrstvu za zunanje zadeve Republike Slovenije o evidentiranju naselja Brezovec – del v geodetskih evidencah. 4. januar 2011, priloga SI-814.

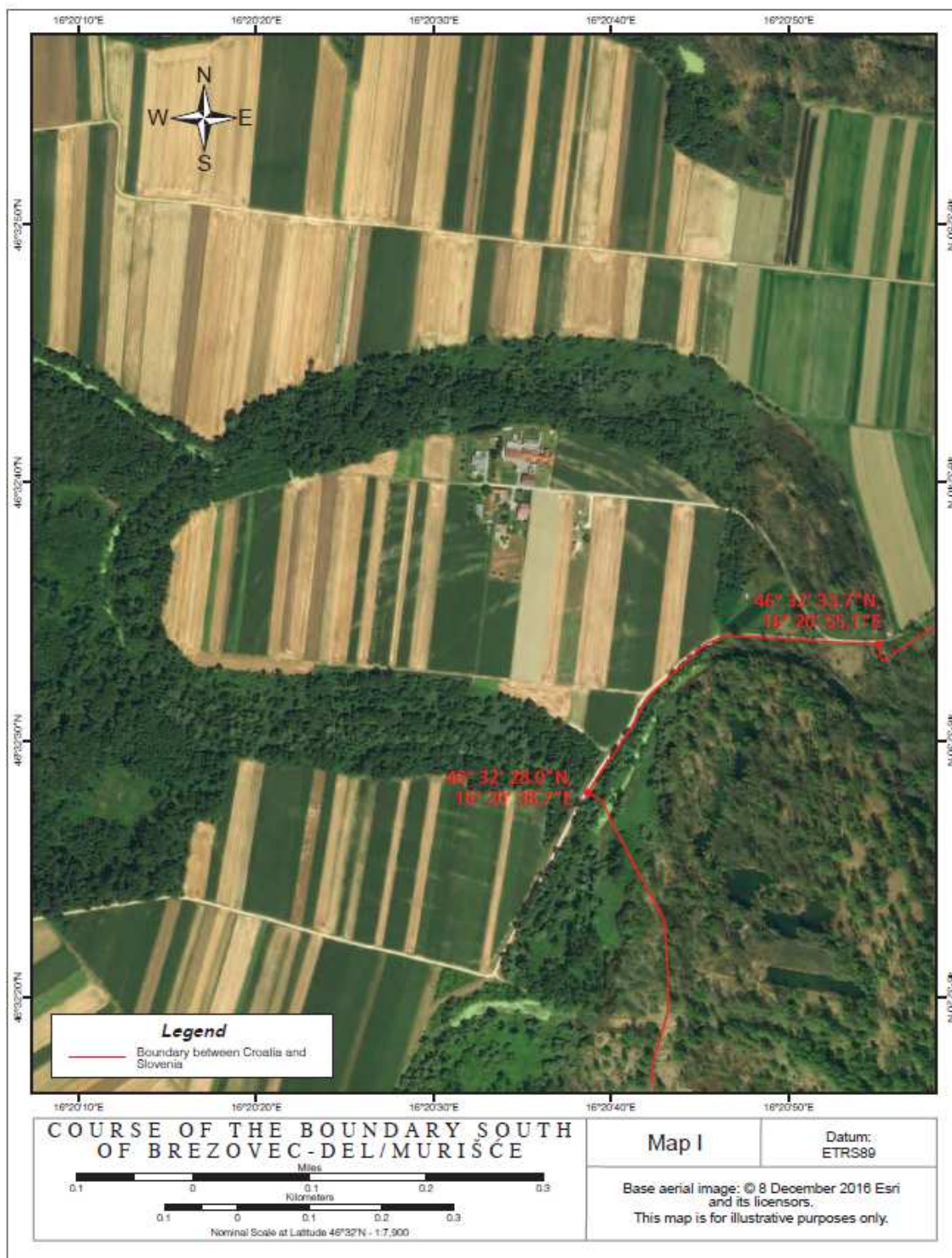
⁷⁶⁸ Popis prebivalstva, Socialistična republika Slovenija, 1981, priloga SI-585; Zvezni zavod za statistiko, Popis 1981: Prebivalstvo, gospodinjstva in stanovanja, Spisek krajevnih skupnosti v socialističnih republikah, avtonomnih pokrajinah in občinah ter naselij v krajevnih skupnostih (izvlečki), Beograd, 1983, priloga SI-917.

⁷⁶⁹ Izvlečki iz evidence gospodinjstev za Brezovec – del (1980–2005), priloga SI-578.

⁷⁷⁰ Krajevni ljudski odbor Hotiza: Seznami davčnih zavezancev za Brezovec – del za leta 1948, 1949, 1950 in 1951, priloga SI-476; Krajevni ljudski odbor Gaberje: Seznam gospodarjev, kateri posedujejo pridelek vina v letu 1953 ter obračun na prometni davek, 20. november 1953, priloga SI-486.

⁷⁷¹ Zakon o splošnem ljudskem odporu (izvlečki) (1971), *Uradni list Socialistične republike Slovenije*, št. 28/1971, priloga SI-538.

⁷⁷² Matični kartoni, vojaška evidenca in vojaške knjižice, ki jih je občina Lendava izdala prebivalcem naselja Brezovec – del, priloga SI-554.



414. Arbitražno sodišče torej ugotavlja, da je zahteva Hrvaške, naj arbitražno sodišče razsodi in razglasi, naj „Slovenija ne ovira komunikacije s hrvaško občino Sveti Martin na Muri, vključno z območjem Murišče“, brezpredmetna in arbitražnemu sodišču ni treba odločati o tem.

(c) **Podturen/Pince, Novakovec/Pince in Ferketinec/Pince**

415. Sporna so še tri območja v sektorju Mura. Strokovna skupina jih je opredelila kot območje 1.14. (Ferketinec/Pince), območje 1.15 (Podturen/Pince), in območje 1.16 (Novakovec/Pince). Glede teh območij se sprožajo podobna vprašanja.

i. Stališča strank

416. Hrvaška trdi, da je bila v obdobju 1956/1957 v sektorju Mura „meja skupno izmerjena, opisana in kartirana v zapisniku, ki so ga izvršili pooblaščeni predstavniki *obeh* strani na podlagi zahtev zvezne zakonodaje“. ⁷⁷³ Hrvaška dodaja, da je to mejo odrazila v svojih katastrskih evidencah in da je Slovenija storila enako, razen pri spornih območjih, ki jih je identificirala Mešana strokovna skupina. ⁷⁷⁴ Hrvaška ugotavlja, da so bile na teh območjih meje, opisane v zapisniku, „veljavne meje katastrskih občin“ in „so ob osamosvojitvi postale mednarodne meje po načelu *uti possidetis*.“ ⁷⁷⁵
417. Hrvaška pojasni, da je katastrski sistem v Jugoslaviji urejala zvezna Uredba o zemljiškem katastru iz leta 1953. ⁷⁷⁶ V 2. členu je predpisovala, da je treba kataster „trajno vzdrževati“. ⁷⁷⁷ V 3. členu je predpisovala, da se spremembe mej katastrskih občin izvedejo v katastrskem operatu. ⁷⁷⁸ V 9. členu je določala, da je treba „meje vsake posamezne katastrske občine ... določiti in omejiti na terenu“ ter opisati v „zapisniku“. ⁷⁷⁹ V 10. členu je določala:

Razmejitev območja posameznih katastrskih občin opravi posebna komisija.

⁷⁷³ Zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 10:22–11:1 (poudarek v izvirmiku).

⁷⁷⁴ Memorandum Hrvaške, odst. 7.28; protimemorandum Hrvaške, odst. 6.3–4; odgovor Hrvaške, odst. 5.3; zapis ustne obravnave, 6. dan, str. 1:18–23.

⁷⁷⁵ Zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 11:2–4.

⁷⁷⁶ Uredba o zemljiškem katastru, *Uradni list Federativne ljudske republike Jugoslavije*, št. 43/1953, priloga HRLA-26; memorandum Hrvaške, odst. 7.8; gl. protimemorandum Hrvaške, odst. 6.6; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 3:5–16.

⁷⁷⁷ Uredba o zemljiškem katastru, *Uradni list Federativne ljudske republike Jugoslavije*, št. 43/1953, priloga HRLA-26; memorandum Hrvaške, odst. 7.8.

⁷⁷⁸ *Prav tam*.

⁷⁷⁹ Uredba o zemljiškem katastru, *Uradni list Federativne ljudske republike Jugoslavije*, št. 43/1953, priloga HRLA-26; memorandum Hrvaške, odst. 7.9; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 3:16–19.

Komisijo sestavljajo po dve osebi z območja katastrskih občin, katerih meje se ugotavljajo, in zastopnik okrajnega (mestnega) ljudskega odbora, ki mora biti geodetski strokovnjak.

[...] ⁷⁸⁰

418. Hrvaška pojasnjuje, da so se na podlagi te zakonodaje izvajale skupne izmere v sektorju Mura, predpisane na zvezni ravni. ⁷⁸¹ Člani hrvaško-slovenske komisije so se sestali, da so izmerili mejo na terenu, in svoje ugotovitve opisali v uradnem zapisniku, ki sta ga podpisali obe strani. ⁷⁸² Hrvaška trdi, da se v Podturnu, Novakovcu in Ferketincu njene meje katastrskih občin skladajo z dogovorjenim zapisnikom in ustreznimi načrti. ⁷⁸³
419. Hrvaška se ne strinja s trditvijo Slovenije, da je uredba iz leta 1953 urejala vodenje katastra „za gospodarske in davčne, ne pa za politične namene“, tako da „spremembe katastrskih mej niso bile razumljene kot spremembe upravnih mej“. ⁷⁸⁴ Namesto tega Hrvaška trdi, da so po pravu, ki je veljalo na odločilni datum, tj. 25. junija 1991, katastrske meje obmejnih občin tvorile republiške meje. ⁷⁸⁵
420. Hrvaška zatrjuje, da to, da je zapisnik o določitvi meje na območju 1.14 ⁷⁸⁶ podpisal le en slovenski predstavnik, ne vpliva na zavezujoč značaj dogovora, ⁷⁸⁷ glede na to, da je oseba, ki je podpisala zapisnik, v imenu Slovenije podpisala tudi druge zapisnike o zamejičenju. ⁷⁸⁸ Hrvaška tudi oporeka trditvi Slovenije, da je ta zapisnik neveljaven, ker so bili nekateri deli prečrtani in ponovno napisani s popravljenimi podatki. Hrvaška trdi, da to ne vpliva na jasnost poteka meje, saj je meja narisana na zemljevidu, priloženem zapisniku. ⁷⁸⁹ Hrvaška ugotavlja, da Slovenija

⁷⁸⁰ Uredba o zemljiškem katastru, *Uradni list Federativne ljudske republike Jugoslavije*, št. 43/1953, priloga HRLA-26; memorandum Hrvaške, odst. 7.9; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 3:20–25.

⁷⁸¹ Zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 3:26; 4:1–5.

⁷⁸² Memorandum Hrvaške, odst. 7.12; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 3:21–25.

⁷⁸³ Gl. Zapisnik o določitvi mej katastrske občine Podturen, Podturen, 18. september 1956, str. 9, priloga HR-17; zapisnik o določitvi mej katastrske občine Novakovec, Novakovec, 25. avgust 1957, str. 6, priloga HR-18; zapisnik o določitvi mej katastrske občine Ferketinec, Ferketinec, 28. maj 1956, str. 3, priloga HR-16; memorandum Hrvaške, odst. 7.18, 7.23, 7.27; gl. protimemorandum Hrvaške, odst. 6.7–10.

⁷⁸⁴ Zapis ustne obravnave, 6. dan, str. 3:3–14.

⁷⁸⁵ Zapis ustne obravnave, 6. dan, str. 3:15–23.

⁷⁸⁶ Zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 9:16–20, ki se nanaša na razdelek 5.9 za zapisnik, ki opisuje mejo med hrvaško katastrsko občino Ferketinec in slovenskima katastrskima občinama Pince in Petišovci, na podlagi skupne izmere z dne 28. maja 1956.

⁷⁸⁷ Odgovor Hrvaške, odst. 5.4–5; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 10:6–12.

⁷⁸⁸ Odgovor Hrvaške, odst. 5.5; gl. Zapisnik o določitvi mej katastrske občine Martin na Muri, Martin na Muri, 21. maj 1955, priloga HR-333 (ki ga je podpisal le en predstavnik slovenskih katastrskih občin Donja Bistrica, Hotiza in Kot); zapisnik o določitvi mej katastrske občine Podturen, Podturen, 18. september 1956, priloga HR-17; zapisnik o določitvi mej katastrske občine Novakovec, Novakovec, 25. avgust 1957, priloga HR-18; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 10:13–15.

⁷⁸⁹ Odgovor Hrvaške, odst. 5.6; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 10:18–19.

- nima pridržkov glede veljavnosti istega dokumenta v zvezi z določitvijo mej njene katastrske občine Petišovci, ki je bila izvedena v istem zapisniku.⁷⁹⁰
421. Hrvaška trdi, da pritožbo Slovenije, da se rokopis v delih zapisnika o zamejičenju območja 1.15⁷⁹¹ razlikuje od večine besedila, ovrže dejstvo, da je priloženi zemljevid sestavni del zapisnika in podrobno prikazuje potek meje.⁷⁹²
422. Hrvaška meni, da je argument Slovenije še šibkejši, ko gre za zapisnik o razmejitvi območja 1.16.⁷⁹³ Ugovor Slovenije temelji na dejstvu, da so bili vprašaji na neki točki vpisani v izvod besedila, ki ga je imela v rokah Hrvaška. Hrvaška trdi, da to na noben način ne postavlja pod vprašaj dokončne in zavezujoče narave razmejitve.⁷⁹⁴
423. Hrvaški se zdi vprašljiva trditev Slovenije, da zvezna uredba o zemljiškem katastru iz leta 1953 „ni mogel dovoliti sprememb ali določitev meja republik brez sklicevanja“ na ustrezne postopke, ki zahtevajo zvezno odobritev.⁷⁹⁵ Hrvaška trdi, da sta obe stranki sodelovali v geodetski izmeri, določili natančni potek meje in izdelali zapisnik ter skupno potrdili njun dogovor, torej ni bilo nobenega spora in zvezno posredovanje ni bilo potrebno.⁷⁹⁶
424. Hrvaška trdi, da slovenski domnevni *effectivités* ne more izpodriniti hrvaškega pravnega naslova, saj samo potrjuje, da so lastniki zadevnih parcel živeli na Hrvaškem.⁷⁹⁷
425. Slovenija to zavrača, češ da geodetska izmera, opravljena v skladu z zvezno uredbo o zemljiškem katastru iz leta 1953 „ni mogla dopustiti sprememb ali določitev meja republik brez sklicevanja“ na ustrezne postopke“,⁷⁹⁸ ki so jih določale jugoslovanska in republiške ustave. Zvezni ustavni zakon iz leta 1953 je določal, da mora predlagane spremembe republiških meja

⁷⁹⁰ *Prav tam.*

⁷⁹¹ Zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 8:15–18, ki se nanaša na zavihek 5.8 zapisnika, ki podrobno opisuje mejo med hrvaškim občino Podturen in slovensko katastrsko občino Pince na podlagi skupne geodetske izmere, opravljene v času od 14. maja do 3. junija 1956.

⁷⁹² Odgovor Hrvaške, odstavek 5.7; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 9:3–13.

⁷⁹³ Zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 7:9–12, ki se nanaša na zavihek 5.7 zapisnika, ki opisuje mejo med hrvaško katastrsko občino Novakovec in slovensko katastrsko občino Pince na podlagi skupne geodetske izmere, opravljene 25. avgusta 1957.

⁷⁹⁴ Odgovor Hrvaške, odstavek 5.8; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 7:26, 8:1–9.

⁷⁹⁵ Zapis ustne obravnave, 6. dan, str. 2:1–7.

⁷⁹⁶ Zapis ustne obravnave, 6. dan, str. 2:16–23.

⁷⁹⁷ Odgovor Hrvaške, odstavek 5.9.

⁷⁹⁸ Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 108:14–16.

- potrditi Zvezna skupščina.⁷⁹⁹ Po mnenju Slovenije te ustavne zahteve za spremembo meje niso bile izpolnjene.⁸⁰⁰
426. Slovenija pripominja, da Uredba o zemljiškem katastru z oktobra 1953 v 1. členu določa, da zemljiški kataster služi v „tehnične, gospodarske in statistične namene, za vzpostavitev zemljiške knjige in kot podlaga za obdavčitev prihodka od zemljišč“;⁸⁰¹ vendar pa „spremembe katastrskih meja ni bilo razumeti kot spremembo administrativnih meja.⁸⁰² Zato, po mnenju Slovenije, komisija meje v letih 1956/1957 niso določile, ker za to niso imele pristojnosti.⁸⁰³
427. Poleg tega je v zapisnikih, na katere se sklicuje Hrvaška, vrsta nepravilnosti. Ti ne bi mogli in niso spreminjali meja.⁸⁰⁴ Glede dokumenta z naslovom „Zapisnik o določitvi meja katastrske občine Ferketinec“⁸⁰⁵ Slovenija poudarja, da je na slovenski strani navedena samo ena oseba, čeprav bi katastrske občine morali zastopati *dve* osebi.⁸⁰⁶ Slovenija tudi opozarja, da obstajata dve različni verziji tega besedila, ena, ki je nepodpisana in druga, ki je prečrtana.⁸⁰⁷
428. Pri obravnavanem dokumentu z naslovom „Zapisnik o določitvi meja katastrske občine Podturen“⁸⁰⁸ Slovenija opaža številne dodatke, vnesene v prvotno besedilo z drugačnim rokopisom. Poleg tega dokument vsebuje opombo, da je treba „popraviti zapisnik v skladu z naknadno izmero.“⁸⁰⁹

⁷⁹⁹ Protimemorandum Slovenije, odstavek 4.27; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 109:7–9.

⁸⁰⁰ Protimemorandum Slovenije, odstavek 4.29–30.

⁸⁰¹ Protimemorandum Slovenije, odstavek 4.28; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 110:5–7 in 110:12–16; *sklicujoč se na Uredbo o zemljiškem katastru, Uradni list Federativne ljudske republike Jugoslavije*, št. 43/1953, priloga HRLA-26.

⁸⁰² Zapis ustne obravnave, 6. dan, str. 3:3–14.

⁸⁰³ Ustava z leta 1946, 12. člen, priloga SI-85 (določa, da „Razmejitev ozemelj ljudskih republik izvršuje Ljudska skupščina FLRJ.“ Teh meja „se brez njene privolitve ne morejo spreminjati.“ Vendar pa Skupščina nikoli ni določila meja republik. Poleg tega je leta 1953 zvezni ustavni zakon omejil pristojnosti Zvezne skupščine na „potrditev sprememb meja med ljudskimi republikami, ki jih te sporazumno predlagajo, in reševanje sporov v zvezi z njihovo razmejitvijo.“ Nazadnje, v skladu z ustavami iz leta 1963 in 1974, pa se „sme meja med republikama spremeniti samo po njunem sporazumu“. Zvezno soglasje ali potrditev nista več potrebna.

⁸⁰⁴ Protimemorandum Slovenije, odstavki 4.67–75; odgovor Slovenije, odstavki 2.48–51; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 108:3–113:26; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 113:7–17.

⁸⁰⁵ Protimemorandum Slovenije, odstavek 4.67; zapisnik o določitvi meja katastrske občine Ferketinec, 28. maj 1956, priloga HR-16.

⁸⁰⁶ Protimemorandum Slovenije, odstavek 4.68, sklic na Uredbo o zemljiškem katastru, *Uradni list Federativne ljudske republike Jugoslavije*, št. 43/1953, 10. člen, priloga SI-133.

⁸⁰⁷ Protimemorandum Slovenije, odstavek 4.69; Primerjava zapisnikov o določitvi meja katastrske občine Ferketinec, 28. maj 1956, priloga SI-496 (z oznako razlik med njima).

⁸⁰⁸ Zapisnik o določitvi mej katastrske občine Podturen, Podturen, 18. september 1956, priloga HR-17.

⁸⁰⁹ Gl. protimemorandum Slovenije, odstavek 4.71; protimemorandum Slovenije, slika 4.8.

429. Nenazadnje Slovenija tudi opozarja, da so na številnih mestih v dokumentu z naslovom „Zapisnik o zamejičenju katastrske občine Novakovec,“ veliki vprašaji, „ne da bi bilo navedeno, na kaj se nanašajo.“⁸¹⁰

ii. Analiza arbitražnega sodišča

430. Arbitražno sodišče ugotavlja, da je bila v letih 1956/1957 na treh spornih območjih narejena katastrska razmejitev na podlagi zvezne Uredbe o zemljiškem katastru z dne 28. oktobra 1953.⁸¹¹ V 1. členu te uredbe je določeno, da „se [kataster] izdelava na podlagi izmere in katastrske klasifikacije zemljišč.“ V 3. členu uredba določa, da „[v]zdrževanje katastra obsega izvedbo vseh nastalih sprememb glede posestnega stanja, oblike, površine, kulture, razreda zemljišč in meja katastrske občine v katastrskem operatu.“ V uredbi je dodano: „[o]snovna katastrska področna enota je katastrska občina.“⁸¹²

431. Uredba iz leta 1953 v 10. členu določa, da „[r]azmejitev območja posameznih katastrskih občin opravi posebna komisija. Komisijo sestavljajo po dve osebi z območja katastrskih občin, katerih meje se ugotavljajo, in zastopnik okrajnega (mestnega) ljudskega odbora, ki mora biti geodetski strokovnjak. Osebe z območja katastrskih občin določi ljudski odbor pristojne občine.“⁸¹³

432. Uredba iz leta 1953 v 11. členu ureja reševanje sporov pri določanju katastrskih meja. Določa, da „če pride do spora zaradi tega, ker je sporna meja med dvema ljudskima republikama, odloči o sporu Zvezni izvršni svet.“

433. Arbitražno sodišče ugotavlja, da je uredba iz leta 1953 komisije, ustanovljene na podlagi določb te uredbe, pooblastila, da določijo meje katastrskih občin ne le znotraj ene republike, ampak tudi če so te meje „meja med dvema ljudskima republikama“. V zadnjem primeru se Zvezni izvršni svet pozove k ukrepanju, samo če spor ni rešen. Arbitražno sodišče je tako mnenja, da so komisije, ustanovljene na podlagi uredbe iz leta 1953, imele pristojnost določati meje katastrskih občin, niso pa imele pristojnosti določati meje med republikama. To izhaja iz določb uredbe iz leta 1953 in dejstva, da je po Ustavi iz leta 1946 in Zveznem ustavnem zakonu iz leta 1953 takrat vsaka sprememba take meje bila podvržena zveznemu ukrepu.

⁸¹⁰ Protimemorandum Slovenije, odstavek 4.72; zapisnik o določitvi meja katastrske občine Novakovec, Novakovec, 25. avgust 1957, priloga HR-18.

⁸¹¹ Uredba o katastru, *Uradni list Federativne ljudske republike Jugoslavije*, št. 43/1953, priloga HRLA-26.

⁸¹² *prav tam*.

⁸¹³ Protimemorandum Slovenije, odst. 4.68.

434. To pa ne pomeni, da arbitražnemu sodišču ni treba upoštevati katastrskih meja, določenih na podlagi uredbe iz leta 1953. Kot že navedeno (gl. odst. 348), katastrske meje obrobnih okrajev dveh republik niso meja, ampak *prima facie* dokaz te meje. Ni jih mogoče zanemariti. Tako bo arbitražno sodišče zdaj preučilo, ali so mešane komisije, ustanovljene v letih 1956/1957, dosegle sporazum o razmejitvi katastrov na zadevnih območjih. To je treba narediti, tako da se vsako od treh območij obravnava posebej.
435. V zvezi z območjem Ferketinec/Pince (območje 1.14) arbitražno sodišče ugotavlja, da je bil glede na zapisnik prisoten samo en predstavnik slovenske strani.⁸¹⁴ Vendar pa uredba iz leta 1953 določa, da morata biti v mešani komisiji dve osebi z ozemlja vsake katastrske občine.⁸¹⁵ Ta zahteva v tem primeru ni bila izpolnjena, zato se zapisnika ne more šteti za zapis dogovora o novih katastrskih mejah. Te meje so ostale enake, kot so bile prej.
436. Po pregledu dokazov v sodnem spisu arbitražno sodišče ugotavlja, da so dokazi, ki jih ima na voljo glede poteka katastrske meje, preden naj bi bile domnevno narejene spremembe v letih 1956/1957, nepopolni. Razpoložljivi dokazi pa kažejo, da so meje v slovenskem katastru iz leta 1991, kot jih je Hrvaška predstavila v zvezku III svojega odgovora, skladne s katastrskimi mejami pred letom 1956.⁸¹⁶ Točnost začrtanih meja na teh načrtih, ki predstavljajo hrvaške in slovenske katastre, v postopku ni bila sporna. Nobena stranka ni predlagala, da obstajajo ali so relevantne druge katastrske meje kot pa hrvaške katastrske meje iz leta 1991 (ki jih arbitražno sodišče razume kot meje po domnevni spremembi v letih 1956/1957) in slovenske katastrske meje iz leta 1991 (ki jih arbitražno sodišče razume kot prej obstoječe meje brez sprememb iz let 1956/1957). V skladu s tem arbitražno sodišče odloči, da meja na območju 1.14 sledi slovenskim katastrskim mejam iz leta 1991, kot je to pojasnjeno v odstavku 441 spodaj.
437. V zvezi z območjem Podturen/Pince (območje 1.15) so zapisnik komisije podpisali dve osebi na obeh straneh in geodet.⁸¹⁷ Slovenija pa navaja, da so bili na 2. strani zapisnika z drugo pisavo dodani zapisi k prvotnem besedilu. Taka predstavitev za arbitražno sodišče ni problematična. Kot je navedeno zgoraj, Slovenija dodaja, da je na isti strani oseba dodala sledeče: „popravi zapisnik v skladu s poznejšo izmero.“ Arbitražno sodišče ugotavlja, da se zdi, da se podpis ob tej ročno zapisani opombi ne ujema z nobenim od štirih podpisov na koncu zapisnika. Zaradi te

⁸¹⁴ Zapisnik o določitvi mej katastrske občine Ferketinec, Ferketinec, 28. maj 1956, priloga HR-16. Gl. tudi zemljevid, priložen k zapisniku, slika 7.5.

⁸¹⁵ Protimemorandum Slovenije, odst. 4.68. Uredba o zemljiškem katastru, *Uradni list Federativne ljudske republike Jugoslavije*, št. 43/1953, priloga SI-133.

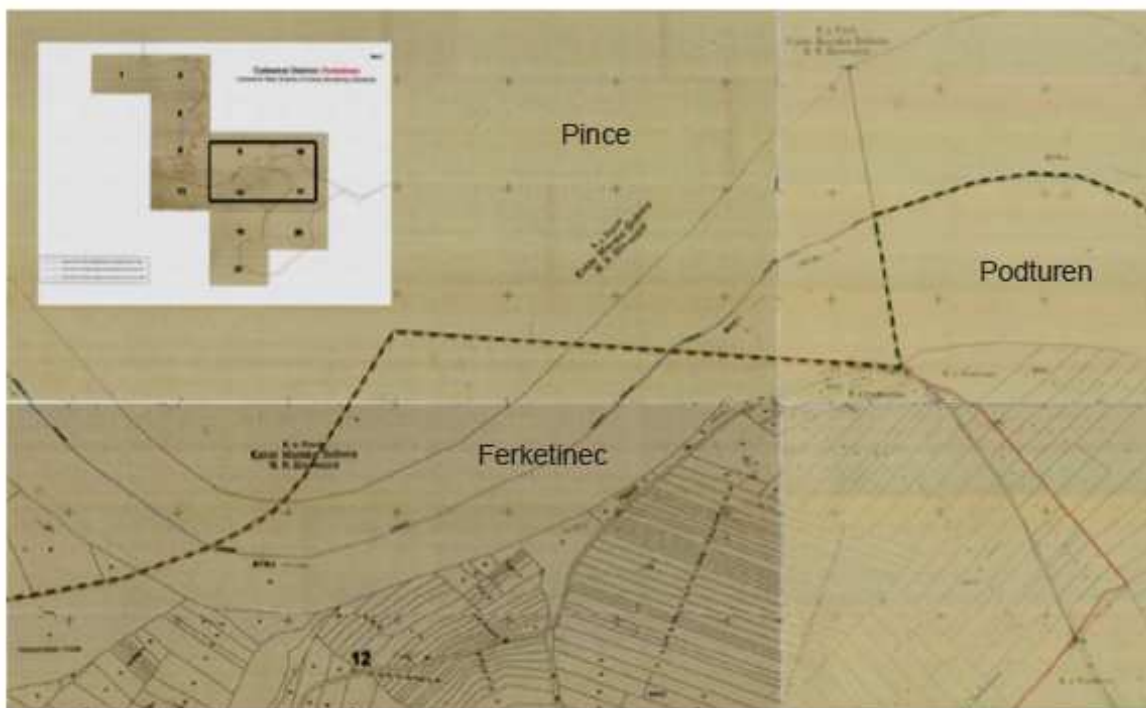
⁸¹⁶ Odgovor Hrvaške, zv. III/1.

⁸¹⁷ Zapisnik o določitvi mej katastrske občine Podturen, 18. september 1956, priloga HR-17, gl. tudi zemljevid, priložen k zapisniku, slika 7.3.

- okolščine in nenavadnega naključnega zapisa opombe čez štiri stolpce zapisnika se zdi mogoče, če ne verjetno, da je opombo, potem ko je bil Zapisnik že potrjen, dodal neznani avtor, najverjetneje hrvaški uradnik. Arbitražno sodišče zato meni, da ta dodatek ne vpliva na veljavnost zapisnika komisije in na splošno na katastrsko razmejitev, ki je bila takrat narejena.
438. V zvezi z območjem Novakovec/Pince (območje 1.16) je zapisnik komisije pravilno predstavljen in podpisan.⁸¹⁸ Slovenija pa ugotavlja, da so na dveh straneh zapisnika komisije zaznamki, ki se lahko razlagajo kot vprašaji. Arbitražno sodišče navaja, da so ti zaznamki v delih brez besedila na 4. in 5. strani zapisnika ter jih ni lahko identificirati in razlagati. Poleg tega arbitražno sodišče ne šteje, da je ugotovilo, da so bili zaznamki narejeni sočasno ob pripravi zapisnika in ne naknadno, potem ko je bil zapisnik že potrjen. V vsakem primeru pa se zaradi njih po mnenju arbitražnega sodišča zapisnika ne razveljavi. O katastrski meji sta se v tem zapisniku sporazumeli obe stranki.
439. Arbitražno sodišče zaključí, da so katastrske meje med hrvaškima katastrskima občinama Podturen in Novakovec in sosednjimi slovenskimi katastrskimi občinami tiste, ki so jih predstavniki strank določili in podpisali v zapisnikih iz let 1956/1957.
440. Tako arbitražno sodišče odloči, da na območjih Podturen/Pince in Novakovec/Pince meja sledi katastrskim mejam, kot so bile spremenjene v letih 1956 in 1957; in na območju Ferketinec/Pince meja sledi usklajenim mejam katastrov Hrvaške in Slovenije, kot so bile zarisane pred poskusom sprememb leta 1956.
441. Na podlagi dokazov v sodnem spisu se zdi, da so katastrske meje območja Ferketinec/Pince iz slovenskega katastra povezane s katastrskimi mejami območja Podturen/Pince, kot so bile in v obsegu kot so bile spremenjene leta 1956, na točki na južnem bregu Mure na severozahodni meji Podturna. Kot je pojasnjeno v odstavku 436 zgoraj, je arbitražno sodišče kot podlago za svojo analizo uporabilo še zlasti katastrske načrte za Podturen in Ferketinec, ki jih je predložila Hrvaška in na katere je Hrvaška s pomočjo pavspapirja vrisala katastrske meje, zabeležene v Sloveniji, in katastrske meje, zabeležene na Hrvaškem. Najpomembnejši listi teh katastrskih načrtov so prikazani na naslednji sliki. Razmejitev arbitražnega sodišča v tej razsodbi je zaradi jasnosti poudarjena v obliki črtkane črte.

[namenoma puščeno prazno]

⁸¹⁸ Zapisnik o določitvi mej katastrske občine Novakovec, 25. avgust 1957, priloga HR-18, gl. tudi zemljevid, priložen k zapisniku, slika 7.4.



(Zbirka katastrskih načrtov iz odgovora Hrvaške, zv. III/1:
načrt 3, listi 9, 10, 11, 12; načrt 2, listi 1, 6)

442. Če povzamemo, arbitražno sodišče odloči, da meja na kopnem na tem območju sledi katastrskim mejam območja Podturen/Pince, kot so bile spremenjene leta 1956, vse do točke na južnem bregu Mure, na kateri se spremenjena katastrska meja Podturna združi s katastrskimi mejami območja Ferketinec/Pince iz slovenskega katastra. Meja nato sledi katastrskim mejam območja Ferketinec/Pince iz slovenskega katastra vse do točke, ko se ta črta združi z usklajenimi katastri Hrvaške in Slovenije vzhodno od Križovca.

(d) Mursko Središće in Peklenica

443. Območje 1.11 leži v katastrskih občinah Mursko Središće in Peklenica (Hrvaška) in Petišovci (Slovenija).⁸¹⁹ Na tem majhnem spornem območju, ki meri 3,7 ha in je opredeljeno v Poročilu strokovne skupine iz leta 1996, so v središču razprave katastrske meje.

⁸¹⁹ Protimemorandum Hrvaške, odst. 6.15.

i. Stališča strank

444. Hrvaška zatrjuje, da se katastrske meje zaradi „kartografske napake“ iz leta 1986 prekrivajo na območju Mursko Središče in Peklenica (območje 1.11).⁸²⁰ Opozarja, da je Mešana strokovna skupina sklenila, da naj bi meja med katastrskima občinama Peklenica in Petišovci potekala „v skladu z novo izmero iz leta 1956.“⁸²¹ Hrvaška soglašča s sklepom Mešane strokovne skupine, ki temelji na tej izmeri.⁸²²
445. Slovenija v zvezi s spornim območjem 1.11 zatrjuje, da se slovenski kataster ujema z zapisnikom iz leta 1956, ki ga je potrdila strokovna skupina, medtem ko se hrvaški kataster ne. Slovenija soglašča z mejo, ki jo je potrdila izmera leta 1956 in bi na tem območju sledila reki Muri.⁸²³ Slovenija pa navaja, da načrti, ki jih je predložila Hrvaška, ne ustrezajo temu poteku, ker so hrvaški katastrski načrti stari in vsebujejo napake. Po navedbah Slovenije hrvaški načrti napačno prikazujejo mejo iz leta 1956 vzdolž hrvaške katastrske meje.⁸²⁴ Slovenija navaja, da Hrvaška priznava, da „se njen kataster ni ujema z izmero iz leta 1956 na tem območju.“⁸²⁵

ii. Analiza arbitražnega sodišča

446. Na tem območju arbitražno sodišče navaja, da stranki soglašata z rešitvijo, ki jo je predlagala strokovna skupina za odpravo mejnih neskladij v zvezi s katastrskimi občinami. Ta dogovor arbitražno sodišče uporabi za podlago. V skladu s tem arbitražno sodišče odloči, da je meja na območju Mursko Središče/Peklenica tista, ki je zabeležena v zapisniku o razmejitvi katastrske občine Peklenica iz leta 1956.⁸²⁶

2. Centralni sektor

447. Centralni sektor leži med sektorjem Mura na vzhodu in sektorjem Istra na zahodu. Stranki se razhajata glede definicije sektorja. Po mnenju Hrvaške sektor sega od severozahodno od hrvaškega mesta Varaždin (južno od vasi Trnovec) do Gorskega Kotarja.⁸²⁷ Po mnenju

⁸²⁰ Protimemorandum Hrvaške, odst. 6.18.

⁸²¹ Zapisnik 3. sestanka predsednikov hrvaškega in slovenskega dela Mešane strokovne skupine, Zagreb, 10. april 1997, priloga HR-305.

⁸²² Protimemorandum Hrvaške, odst. 6.19.

⁸²³ Odgovor Slovenije, odst. 2.53.

⁸²⁴ Odgovor Slovenije, odst. 2.58.

⁸²⁵ Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 166: 1–9.

⁸²⁶ Zapisnik o določitvi meje katastrske občine Peklenica, 18. avgust 1956, priloga HR-169.

⁸²⁷ Memorandum Hrvaške, odst. 6.1.

- Slovenije se sektor začne na točki blizu naselja Gibina, kjer meja zapusti reko Muro in se konča sektor Mura na vzhodu. Meja nato teče naprej proti zahodu prek gričevnatega predela Slovenskih goric; sledi reki Dravi gorvodno, prečka gričevje Haloze, vse dokler ne pride do reke Sotle. Meja nato sledi reki Sotli in se nadaljuje dolvodno vzdolž reke Save in nato vzdolž reke Bregane. Nato prečka Gorjance, vse dokler ne doseže reke Kamenice. Nadaljuje po tej reki, reki Kolpi in reki Čabranki ter na koncu prečka slovenski Kras do točke ob vznožju gore Škodovnik na Hrvaškem in Beli vrh v Sloveniji. Na tej točki meja na kopnem doseže nekdanjo mejo med Jugoslavijo in Julijsko krajino, ki je bila po letu 1947 delno vključena v FLRJ.⁸²⁸
448. V Habsburški monarhiji je mejna črta ločevala na eni strani kronski deželi Kranjsko in Štajersko ter na drugi Ogrsko in Hrvaško-Slavonijo.⁸²⁹ Ker je takrat mejna črta razmejevala dve polovici dvojne monarhije,⁸³⁰ je bila zelo dobro dokumentirana.⁸³¹
449. Ustanovitev Kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev leta 1918 z upravno razdelitvijo na *oblasti* na splošno ni spremenila mejne črte.⁸³² Južna meja, ki jo tvorita *oblasti* Ljubljana in Maribor, je še naprej z nekaj izjemami tekla po nekdanji meji med Kranjsko in Štajersko na eni strani ter Hrvaško-Slavonijo na drugi.⁸³³ Uvedba sistema *banovin* ni spremenila mejne črte.⁸³⁴
450. Po mnenju Slovenije obseg centralnega sektorja ni bil določen na zemljepisni podlagi ampak na pravni.⁸³⁵ Razmejitev med Slovenijo in Hrvaško v centralnem sektorju ni bila narejena na novo ali zelo spremenjena po izvršitvi Mirovne pogodbe z Italijo iz leta 1947 in Londonskega memoranduma. Tako izključuje vsa ozemlja, ki leta 1946 še niso bila del FLRJ, temveč so bila del okupiranih con Julijske krajine.⁸³⁶ Mejna črta se na splošno ni spremenila do leta 1991, ko sta stranki postali samostojni.⁸³⁷

⁸²⁸ Memorandum Slovenije, odst. 6.03, 6.46; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 123: 22–26, 124: 1–12.

⁸²⁹ Memorandum Slovenije, odst. 6.50; gl. memorandum Hrvaške, odst. 6.12.

⁸³⁰ Memorandum Hrvaške, odst. 6.12; memorandum Slovenije, odst. 6.50.

⁸³¹ Memorandum Hrvaške, odst. 6.13; memorandum Slovenije 6.51–55.

⁸³² Gl. memorandum Slovenije, odst. 6.58.

⁸³³ Memorandum Slovenije, odst. 6.58.

⁸³⁴ Memorandum Slovenije, odst. 6.59.

⁸³⁵ Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 124: 13–15.

⁸³⁶ Memorandum Slovenije, odst. 6.61; memorandum Hrvaške, odst. 6.20–21; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 124: 16–21.

⁸³⁷ Memorandum Slovenije, odst. 6.62.

451. Slovenija deli sektor na osem odsekov in po vrsti obravnava potek meje za vsak odsek.⁸³⁸ Slovenija zatrjuje, da meja v sektorju „sledi v glavnem geografskim značilnostim“ in še zlasti rekam Drava, Sotla, Sava, Bregana, Kamenica, Kolpa in Čabranka.⁸³⁹

452. Slovenija predloži:

Zadnji relevantni pravni akt o meji je bila odločitev Avnoja iz leta 1945, kot je bila priznana leta 1990 tik pred odločilnim datumom. Odločitev se je nanašala na *banovine* in njihovo pravno ustanovitev v Kraljevini Jugoslaviji. Ti pravni akti pa določajo meje relevantne *Dravske banovine* v povezavi z obstoječimi mejami takratnih obstoječih občin. Meje teh občin so bile določene z razmejitevijo in demarkacijo meje med avstrijskimi in ogrskimi deli avstro-ogrškega cesarstva, tj. Kranjsko in Štajersko v Cislajtaciji ter Hrvaško-Slavonijo in Ogrsko v Translajtaciji, kar lahko zasledimo veliko prej v zgodovini. Razen tam, kjer je bil zgodovinski naslov spremenjen, je še naprej predstavljal relevanten *jus* za uporabo načela *uti possidetis iuris* na odločilni datum.⁸⁴⁰

453. Slovenija zatrjuje, da se Hrvaška moti, ko trdi, da „se je ponovno vzpostavila na pretežno istem ozemlju, ki je tvorilo avtonomno Kraljevino Hrvaško, vključno z njenimi zgodovinskimi regijami Slavonijo in Dalmacijo, v Avstro-Ogrski,“⁸⁴¹ ter da je opiranje Hrvaške na Ustavo iz leta 1947 napačno.⁸⁴² Medtem ko so relevantne zgodovinske avstro-ogrške meje, so relevantne tudi spremembe, narejene v času jugoslovanskih kraljevin.⁸⁴³ Obstoj Kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev ni „brezpredmeten“ in spremembe, izvedene v tistih časih, se uporabljajo še danes. Zahtevek Hrvaške to potrjuje.⁸⁴⁴ Slovenija še zlasti poudarja te spremembe:

- občini Razkrižje in Štrigova, vključeni v Dravsko banovino leta 1937;
- območji Žumberak in Marindol, ki sta bili del Vojne krajine, kjer zaradi nenehnih sporov in medsebojnih zahtev Kranjske in Hrvaške v času avstro-ogrškega cesarstva ni bila določena nobena meja ter je meja postala jasna šele po letu 1922;
- območje v bližini Drage (Kras), ki je bilo vključeno v Savsko banovino leta 1931. Pred letom 1918 je bilo območje Drage del Vojvodine Kranjske.⁸⁴⁵

454. Na vseh drugih območjih centralnega sektorja Slovenija trdi, da je bil potek meje „le malo spremenjen in popravljen po letu 1945, zato da so se ponovno vzpostavile zgodovinske meje ter

⁸³⁸ Gl. memorandum Slovenije, odst. 6.68.

⁸³⁹ Memorandum Slovenije, odst. 6.47; gl. odgovor Slovenije, odst. 2.73.

⁸⁴⁰ Memorandum Slovenije, odst. 6.65; gl. tudi protimemorandum Slovenije, odst. 5.02–04. Gl. zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 124:21–125:2; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 125: 21–126: 6; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 129: 6–9.

⁸⁴¹ Memorandum Hrvaške, odst. 3.42; protimemorandum Slovenije, odst. 5.05.

⁸⁴² Protimemorandum Slovenije, odst. 5.05.

⁸⁴³ *Prav tam.*

⁸⁴⁴ Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 13: 17.

⁸⁴⁵ Protimemorandum Slovenije, odst. 5.05 (izpuščene opombe); gl. memorandum Slovenije, odst. 6.71, 6.115–21, 6.137.

upoštevale potrebe in želje lokalnega prebivalstva.“⁸⁴⁶ Relevantne so spremembe na teh območjih:

- Razkrižje, kjer je bila meja spremenjena kot posledica vključitve občine Štrigova in delov občine Razkrižje v Hrvaško [...]
- v zahodnem delu območja Gorjanci/Žumberak, kjer je samo naselje Drage z okolico ostalo v Sloveniji, medtem ko je bil preostali del občine Radatoviči vključen v Hrvaško. [...]
- Marindol, ki je bilo tudi del nekdanje Vojne krajine in je ostalo del *Savske banovine*. Celotno območje Marindol z okolico na levem bregu reke Kolpe je bilo ponovno vključeno v Slovenijo. [...]
- na območju v bližini Drage (Kras), kjer je bila nekdanja meja med *banovinami* spremenjena leta 1945. [...]⁸⁴⁷

455. Slovenija poudarja, da poteka meja v sektorju ni mogoče določiti „enostavno s sklicevanjem na katastre“ ene ali druge stranke.⁸⁴⁸ Slovenija dodaja, da argument Hrvaške ni dosleden: medtem ko Hrvaška trdi, da je relevantna meja tista iz leta 1918 od Kraljevine Hrvaška in Slavonija, se njena trditev ne ujema z zgodovinsko mejo niti se ne ujemajo njene katastrske evidence.⁸⁴⁹ Slovenija meni, da Hrvaška ni nikoli predlagala nobene obrazložitve, da je še naprej relevantna zgodovinska meja med Kranjsko, Štajersko, Hrvaško-Slavonijo in Ogrsko.⁸⁵⁰ V svoji pisni vlogi je enostavno sklepala, da gre za soglasje na podlagi domnevne „usklajenosti večine katastrske meje“.⁸⁵¹ Slovenija zatrjuje, da po mnenju Hrvaške in njenega zmotnega stališča o izključni relevantnosti katastra zgodovinske evidence niso pomembna razmejitev in demarkacija avstro-ogrske meje, ampak katastrska občina „ki bolj *verodostojno* sledi pravemu zgodovinskemu viru naslova.“⁸⁵²

456. Slovenija ni predložila svojih katastrskih evidenc. Slovenija pa navaja, da evidence, ki jih je predložila, vsebujejo podrobne opise poteka meje in so „za vse namene enako dobre kot naslov.“⁸⁵³ S tem v zvezi Slovenija opozarja na dokaze o zgodovinski meji med avstro-ogorskimi deželami v poznem 19. in 20. stoletju.⁸⁵⁴ Ta meja je bila še naprej relevantna v celotni verigi

⁸⁴⁶ Protimemorandum Slovenije, odst. 5.06.

⁸⁴⁷ Protimemorandum Slovenije, odst. 5.06.

⁸⁴⁸ Protimemorandum Slovenije, odst. 5.09–10.

⁸⁴⁹ Protimemorandum Slovenije, odst. 5.09.

⁸⁵⁰ Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 126: 9–11.

⁸⁵¹ Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 126: 11–14.

⁸⁵² Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 127: 1–7.

⁸⁵³ Protimemorandum Slovenije, odst. 5.11; gl. *Frontier Dispute (Burkina Faso/Republic of Mali)*, Sodba, I.C.J. Reports 1986, str. 554 na str. 564, odst. 18; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 127: 9–12.

⁸⁵⁴ Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 127: 15–19.

pravnih instrumentov.⁸⁵⁵ Meja je v obliki vzpostavljenih okrajev in *oblasti* večinoma preživela Kraljevino Srbov, Hrvatov in Slovencev.⁸⁵⁶ Kraljevina Jugoslavija je iste okraje uporabila za opis *Dravske* in *Savske banovine* razen v sektorju Mura, kjer ni bilo nobene take zgodovinske meje.⁸⁵⁷ Zgodovinska meja je bila še naprej relevantna kot meja *banovin* in je postala meja Slovenije in Hrvaške v skladu z odločitvijo Avnoja.⁸⁵⁸ Slovenija poudarja, da če so katastri skladni, je to zaradi tega, ker so bili pravilno vodeni in posodobljeni glede na republiško mejo, ki je tako še odražala zgodovinsko pravno relevantno mejo med Kranjsko, Štajersko, Ogrsko in Hrvaško-Slavonijo.⁸⁵⁹ Katastrov niso dosledno posodabljali in vodili za celotno mejo na kopnem, zaradi česar je prišlo do prekrivanja evidenc in celo vrzeli v njih.⁸⁶⁰ Kar zadeva „suhi“ del meje, Slovenija poudarja, da je meja v naravi določena z mejniki, ki ponekod še vedno stojijo.⁸⁶¹ Kar zadeva „mokri“ del meje, Slovenija ponavlja, da reke „v svojem dejanskem poteku“ zrcalijo mejo, tudi če katastrske evidence opisujejo skupno katastrsko mejo, ki ne ustreza reki.⁸⁶² Slovenija se sklicuje na dejavnosti sladkovodnega ribolova, gospodarjenja z vodami, lova in delovanje policije kot dokaz dejstva, da so reke razumljene kot meja.⁸⁶³ Slovenija meni, da poleg tega to potrjujejo tudi merila, ki so jih sprejeli predsedujoči Mešane diplomatske komisije iz leta 1998.⁸⁶⁴

457. V nasprotju s Slovenijo, ki sektor deli na osem odsekov in opiše celoten potek meje v sektorju,⁸⁶⁵ Hrvaška opredeli devet⁸⁶⁶ pomembnih spornih območij v centralnem sektorju na podlagi mej katastrskih občin.⁸⁶⁷ Hrvaška ločeno obravnava deseto območje, območje Sveta Gera, za katero trdi, da je Slovenska vojska kljub usklajenim mejam katastrskih občin še naprej zasedala vojaški objekt.⁸⁶⁸

⁸⁵⁵ Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 127: 20–21.

⁸⁵⁶ Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 127: 21–23.

⁸⁵⁷ Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 127: 23–25, 128: 1.

⁸⁵⁸ Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 128: 2–5.

⁸⁵⁹ Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 128: 6–12.

⁸⁶⁰ Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 128: 12–16.

⁸⁶¹ Protimemorandum Slovenije, odst. 5.12.

⁸⁶² Protimemorandum Slovenije, odst. 5.13.

⁸⁶³ Gl. protimemorandum Slovenije, odst. 5.14.

⁸⁶⁴ Protimemorandum Slovenije, odst. 5.15; gl. Merila za določitev mejne črte, 14. maj 1997, priloga SI-764.

⁸⁶⁵ Memorandum Slovenije, odst. 6.68.

⁸⁶⁶ Na podlagi svoje definicije sektorjev, Hrvaška določi deset spornih območij, kjer je razlika večja od 50 m. Na podlagi definicije sektorjev, ki jo je sprejelo arbitražno sodišče, dve od teh območij (območji 9.3 in 9.4) ležita v sektorju Istra. Poleg tega arbitražno sodišče obravnava kot del centralnega sektorja eno območje, ki ga Hrvaška obravnava kot del sektorja reka Mura (območje 2.1).

⁸⁶⁷ Memorandum Hrvaške, odst. 6.5; protimemorandum Hrvaške, odst. 5.4–5.

⁸⁶⁸ Memorandum Hrvaške, odst. 6.23.

458. Hrvaška trdi, da uskladitev meja katastrskih občin za skoraj celotno mejo „ni naključje“.⁸⁶⁹ Hrvaška opozarja na „soglasje“ med strankama od njune ustanovitve kot republiki v Jugoslaviji, da je njuna meja sledila „zgodovinski meji, ki je bila natančno določena v 19. stoletju“ za razmejitev Kraljevine Hrvaške od avstrijskih kronskih dežel Kranjske in Štajerske.⁸⁷⁰ Hrvaška dodaja, da se do samostojnosti obeh držav na odločilni datum meja ni spreminjala.⁸⁷¹ Na ta datum je meja v centralnem sektorju sledila mejam katastrskih občin.⁸⁷² Hrvaška trdi, da mejo na kopnem v centralnem sektorju vzpostavljajo katastrske evidence iz obdobja Avstro-Ogrske.⁸⁷³ Enako kot v sektorju Mure meja ni sledila rekam, kot to zatrjuje Slovenija, razen kjer so bile katastrske meje skladne z reko.⁸⁷⁴ To pojasnjuje, zakaj se je Slovenija med delom strokovne skupine strinjala, da so mejo tvorile zunanje meje katastrskih občin in so strokovnjaki Mešane skupine določili, da je 95 % meje v centralnem sektorju dogovorjene.⁸⁷⁵ Območji 9.3 in 9.4 sta pripadali tako hrvaški katastrski občini Prezid kot slovenskima katastrskima občinama Snežnik in Leskova Dolina.⁸⁷⁶ Stranki soglašata, da se hrvaška zahteva ujema z zgodovinsko mejo med Hrvaško in Kranjsko, vzpostavljeno leta 1860, kot jo prikazuje zemljevid Dunajskega vojaškega geografskega inštituta iz leta 1881.⁸⁷⁷
459. Hrvaška pristop Slovenije imenuje „revizionističen“, „nov“ in „sam po sebi kontradiktoren“.⁸⁷⁸ Po mnenju Hrvaške Slovenija sprejema, da meja teče po zgodovinski meji, ki je bila priznana ves čas od Habsburškega cesarstva, a še vedno uveljavlja „nasproten predlog (ki ga ni mogoče podpreti)“, da meja ustreza delitvi iz leta 1931.⁸⁷⁹ Poleg tega Slovenija, „zato da bo ta teorija služila svojemu namenu“ predpostavlja, da je delitev iz leta 1931 potekala vzdolž rek; to je „(napačna) teorija o rečni meji.“⁸⁸⁰ Hrvaška dodaja, da kjer ni reke v bližini meje, se Slovenija enostavno „odmakne od vzajemno sprejetih meja ob osamosvojitvi.“⁸⁸¹ Hrvaška označuje

⁸⁶⁹ Protimemorandum Hrvaške, odst. 5.3; memorandum Hrvaške, odst. 6.21.

⁸⁷⁰ Memorandum Hrvaške, odst. 6.2; gl. memorandum Hrvaške, odst. 5.3; odgovor Hrvaške, odst. 4.1–2.

⁸⁷¹ Memorandum Hrvaške, odst. 6.4.

⁸⁷² Zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 11: 15–16.

⁸⁷³ Zapis ustne obravnave, 1. dan, str. 79: 5–81; 21, citat iz protimemoranduma Slovenije, odst. 3.111, 3.112; memorandum Slovenije, odst. 5.63, 5.64, 5.65, 5.66. Zapis ustne obravnave, 5. dan, str. 158: 23–159; 8; citat iz zapisa ustne obravnave, 3. dan, str. 126: 7–8.

⁸⁷⁴ Zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 11: 17–19.

⁸⁷⁵ Zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 11: 19–24.

⁸⁷⁶ Zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 12: 7–10.

⁸⁷⁷ Zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 12: 10–14.

⁸⁷⁸ Protimemorandum Hrvaške, odst. 5.7.

⁸⁷⁹ Protimemorandum Hrvaške, odst. 5.7; gl. memorandum Slovenije, odst. 6.63, 5.18.

⁸⁸⁰ Protimemorandum Hrvaške, odst. 5.7–8; gl. odgovor Hrvaške, odst. 4.3.

⁸⁸¹ Protimemorandum Hrvaške, odst. 5.8.

- teorijo Slovenije o rečni meji za „precej nenavadno“ in navaja, da Slovenija ni nikoli prej „razglasila, izjavila, predlagala ali samo šepnila, da njeno mejo s Hrvaško sestavljajo reke.“⁸⁸²
460. Hrvaška pravi, da trditve Slovenije, da „so reke šteje za mejo med republikama in na koncu mejo njunih regulatornih pristojnosti“ „ovrže celo *mélange* zakonov, uredb, predpisov in upravljanja, na katere se Slovenija pri tej trditvi opira.“⁸⁸³
461. Hrvaška zatrjuje, da „nove“ trditve Slovenije ne vzdržijo, saj načelo *uti possidetis* Sloveniji preprečuje, da bi jih uporabila.⁸⁸⁴ Hrvaška tudi navaja argument, da delitev iz leta 1931 „ni relevantna za zdajšnjo razmejitev.“⁸⁸⁵ Hrvaška poudarja, da Slovenija tudi trdi, da je bila meja banovin „v veliki meri identična“ stari zgodovinski meji:⁸⁸⁶ Slovenija „tako naredi cel krog“,⁸⁸⁷ ampak na koncu le „pride do pravega zaključka“:⁸⁸⁸ stara zgodovinska meja, „natančno demarkirana“ v 19. in 20. stoletju, je bila meja na odločilni datum.⁸⁸⁹
462. Hrvaška trdi, da Slovenija v centralnem sektorju „ponovno začrta“ 106 km dogovorjene meje, da bi si prilastila 1373 ha hrvaškega ozemlja, in tako skrajša mejo za 51 km.⁸⁹⁰ Hrvaška ugotavlja, da je Slovenija centralni sektor razdelila na osem odsekov. To pa je po mnenju Hrvaške „samo še en način uveljavljanja istega neutemeljenega argumenta, ki ga Slovenija uporablja za svoje stališče.“⁸⁹¹

⁸⁸² Odgovor Hrvaške, odst. 4.4.

⁸⁸³ Odgovor Hrvaške, odst. 4.41; gl. odgovor Hrvaške, odst. 4.42–49 (obravnavo slovensko Uredbo o določitvi lovnih in vzrejnih enot, *Uradni list Socialistične republike Slovenije*, št. 34/1983, priloga SI-614; Sporazum o dodelitvi lovišč za namene upravljanja, sklenjen med Skupščino Občine Ormož in Lovsko družino v Ormožu, 24. februar 1981, priloga SI-587; Sporazum o skupnem ribolovnem režimu na mejnih vodotokih, oktober 1956, priloga SI-515; zapisnik sestanka v Bregani v zvezi s težavami pri regulaciji potoka Bregana, 16. marec 1974, priloga SI-547; Sklep o določitvi območij za vzrejo ali rejo navadnih jelenov, divjih prašičev in medvedov, *Uradni list Socialistične republike Hrvaške*, št. 4/1977, priloga SI-555; Dokaz slovenskih ribiških organizacij o nadzoru na Dravi od 1963 do 1986, priloga SI-640; Postaja milice Črnomelj: Ocena varnosti in zaščite območja Kolpe v občini Črnomelj, 7. december 1990, in Uprava za notranje zadeve Ljubljana okolica, Inšpektorat milice: Ocena varnosti ob meji z Republiko Hrvaško, 10. december 1990, priloga SI-691. Postaja milice Ormož: Opomnik za patroljiranje na območju meje z Republiko Hrvaško od Središča ob Dravi do Ormoža in v mestu Ormož, 4. april 1991, in Postaja milice Ormož: Poročilo o prekršku, 3. december 1985, priloga SI-710).

⁸⁸⁴ Protimemorandum Hrvaške, odst. 5.9.

⁸⁸⁵ Protimemorandum Hrvaške, odst. 5.10.

⁸⁸⁶ Protimemorandum Hrvaške, odst. 5.11; memorandum Slovenije, odst. 6.61.

⁸⁸⁷ Protimemorandum Hrvaške, odst. 5.11.

⁸⁸⁸ Protimemorandum Hrvaške, odst. 5.12.

⁸⁸⁹ *Prav tam.*

⁸⁹⁰ Protimemorandum Hrvaške, odst. 5.58.

⁸⁹¹ Protimemorandum Hrvaške, odst. 5.60.

(a) Slovenske gorice

463. Slovenske gorice so „gričevnato območje južno od Mure“. ⁸⁹² Slovenija opiše splošen potek meje na tem območju, kot sledi:

Od točke v bližini Gibine, kjer kopenska meja zapusti reko Muro, kopenska meja sledi vzhodnim in južnim mejam slovenskih občin iz evidenc katastrskih občin Gibina, Šafarsko, Razkrižje, Veščica in Globoka z desetimi hišami južno od Razkrižja, dokler ne doseže potoka Presika. Nato sledi nekdanji državni meji med Avstrijo in Ogrsko, ki je razvidna iz jugovzhodne meje Občine Ljutomer ter vzhodnih in južnih mej Občin Ormož in Središče ob Dravi, do točke, kjer se sreča z reko Dravo jugovzhodno od Središča ob Dravi. ⁸⁹³

i. Razkrižje

464. Na območju Razkrižja je leta 1945 nastal spor, ali naj celotni občini Razkrižje in Štrigova ali le del njih pripade Sloveniji ali Hrvaški. ⁸⁹⁴ Večkratne dvostranske pobude za rešitev spora so bile neuspešne. ⁸⁹⁵ Junija 1946 je Zvezna planska komisija FLRJ sprejela naslednjo odločitev o meji, ki naj se začrta:

a/Območja lokalnih ljudskih odborov Razkrižje in Robadje, drugače v glavnem spadajo k nekdanji, od Štrigove ločeni občini Razkrižje, pripadejo Ljudski republiki Sloveniji. Preostali deli nekdanje občine Štrigova pripadejo Ljudski republiki Hrvaški. Točno mejo naj zariše skupna komisija okrajnih ljudskih odborov Varaždina in Maribora; ker pa so tudi vasi, katerih zaselki gravitirajo bolj na eno ali drugo stran, je zadevo treba preučiti na kraju samem ter natančne podatke o tem, na kateri strani bo katera hišna številka, točno vnesti v predlog.

b/ Že takoj na svojem naslednjem zasedanju Skupščina Federativne ljudske republike Jugoslavije sprejme Zakon o razmejitvi med Ljudsko republiko Slovenijo in Ljudsko republiko Hrvaško, ker obstaja samo še en spor na območju okrajev Črnomelj in Karlovac, o katerem pa so se tovariši iz Hrvaške in Slovenije že sporazumeli.

c/Dokler ta Zakon o trajni razmejitvi ni sprejet, se o začasni razmejitvi nemudoma uradno obvesti zadevne kraje in začasna razmejitev izvaja skupaj z obrazložitvijo, da bo dokončna odločitev sprejeta na zasedanju Zvezne skupščine. ⁸⁹⁶

465. Po izjavi Zvezne planske komisije so lokalni organi sprejeli predlog, ga poslali zveznim organom, ki pa ga nikoli niso potrdili. ⁸⁹⁷

⁸⁹² Memorandum Slovenije, odst. 6.69.

⁸⁹³ Memorandum Slovenije, odst. 6.80 (opomba izpuščena).

⁸⁹⁴ Memorandum Slovenije, odst. 6.72, zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 131: 26–132: 2.

⁸⁹⁵ Gl. memorandum Slovenije, odst. 6.72–73.

⁸⁹⁶ Zvezna kontrolna komisija, Poročilo komisije o vprašanju razmejitve med Ljudsko republiko Slovenijo in Ljudsko republiko Hrvaško na območju občine Štrigova, junij 1946, priloga SI-92; memorandum Slovenije, odst. 6.74; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 132: 8–16.

⁸⁹⁷ Memorandum Slovenije, odst. 6.75.

Stališča strank

466. Slovenija, za razliko od preostale meje v centralnem sektorju trdi, da je bil ta del meje vzpostavljen šele neposredno po drugi svetovni vojni in zato ne ustreza nekdanji meji *Dravske banovine*.⁸⁹⁸ Slovenija trdi, da je odločitev jugoslovanske Zvezne planske komisije iz leta 1946 „še vedno najbolj odločilen izkaz o določitvi ustreznih elementov, ki jih je treba upoštevati pri razmejitvi na tem področju,“⁸⁹⁹ in arbitražno sodišče prosi, da določi mejo na podlagi upravnih meja, „obrazloženih v skladu z odločitvijo Zvezne planske komisije iz leta 1946.“

467. Po mnenju Slovenije:

Meja na kopnem sledi predvsem mejam katastrskih občin na območju, kot so bile leta 1991. Meje zadevnih katastrskih občin med strankama niso sporne. Edino neskladje, ki je bilo ugotovljeno med primerjavo katastrskih evidenc leta 1996, se je nanašalo na prekrivanje parcel v evidencah katastrske občine Globoka v Sloveniji in katastrske občine Robadje na Hrvaškem. Do neskladja je prišlo zaradi nove izmere območja, ki ga je Hrvaška enostransko izvedla leta 1955 ob kršitvi takrat veljavnih zakonskih določb. Iz tega sledi, da bi bilo treba uporabljati samo slovenski kataster.⁹⁰⁰

468. Hrvaška trdi, da odločitev, na katero se sklicuje Slovenija, ni bila nikoli dogovorjena. Opozarja, da so bile katastrske meje usklajene leta 1991 in dodaja, da „na odločilni datum slovenski zakoni tega območja niso vključevali v slovensko ozemlje.“⁹⁰¹ Po mnenju Hrvaške mora meja teči po usklajenih katastrskih mejah.

469. Hrvaška poudarja, da je edino neskladje, ugotovljeno v poročilu iz leta 1996, območje 2.1.⁹⁰² Nasprotno temu, Slovenija v svojem memorandumu sedaj uveljavlja štiri „nove“ zahteve.⁹⁰³ Prvo od teh štirih novih območij se nahaja v hrvaški katastrski občini Štrigova,⁹⁰⁴ kjer Slovenija „poskuša ponovno odpreti že dolgo rešeni spor“ o tem, ali vse ali samo del nekaterih občin pripadajo Sloveniji ali Hrvaški.⁹⁰⁵ Ostale tri „nove“ zahteve Hrvaška zavrača zaradi pomanjkanja dokazne podpore.⁹⁰⁶

⁸⁹⁸ Memorandum Slovenije, odst. 6.70.

⁸⁹⁹ Memorandum Slovenije, odst. 6.77.

⁹⁰⁰ Memorandum Slovenije, odst. 6.78 (opomba izpuščena); gl. odgovor Slovenije, odst. 2.76.

⁹⁰¹ Protimemorandum Hrvaške, odst. 5.81.

⁹⁰² Protimemorandum Hrvaške, odst. 5.78; gl. memorandum Slovenije, odst. 6.78.

⁹⁰³ Protimemorandum Hrvaške, odst. 5.77.

⁹⁰⁴ Protimemorandum Hrvaške, odst. 5.79; gl. memorandum Hrvaške, slika 5.22.

⁹⁰⁵ Protimemorandum Hrvaške, odst. 5.79.

⁹⁰⁶ Gl. protimemorandum Hrvaške, odst. 5.83–84; gl. memorandum Hrvaške, slika 5.23.

Analiza arbitražnega sodišča

470. Arbitražno sodišče navaja, da so katastrske meje na območju Razkrižje usklajene. Ni sporno, da so katastrske meje zadevnih upravnih okrajev, ustanovljenih z zakonom Slovenije leta 1946 in zakonom Hrvaške leta 1947.⁹⁰⁷
471. Slovenija pa navaja, da „je več zaselkov in hiš na tem območju, čeprav so uradno zavedeni v hrvaških katastrskih evidencah, ohranilo tesnejše vezi s Slovenijo kot pa s Hrvaško,“ in da je ob osamosvojitvi „kar nekaj družin prosilo, da se jih ponovno vključi v Slovenijo.“⁹⁰⁸ Slovenija poudarja, da je leta 1946 Zvezna planska komisija razmišljala o razmejitvi upoštevajoč dejstvo, da nekateri „zaselki gravitirajo bolj na eno ali drugo stran.“⁹⁰⁹ Slovenija prosi, da arbitražno sodišče te elemente upošteva.
472. Arbitražno sodišče ugotavlja, da odločitve, ki jih je Zvezna planska komisija obravnavala leta 1946, nikoli niso bile izvedene.^{910 911} Poleg tega je bilo arbitražno sodišče zaproseno, da nadaljuje z razmejitvijo na kopnem na podlagi načela *uti possidetis*. Zato torej svoje odločitve ne more sprejeti na podlagi drugih elementov, kot so želje in pripadnost prebivalstva.⁹¹²
473. Skladno s tem arbitražno sodišče odloči, da meja sledi usklajenim katastrskim mejam na tem območju.

ii. Robadje/Globoka

474. Strokovna skupina je ugotovila neskladje med evidenco katastrske občine Globoka (Slovenija) in evidenco katastrske občine Robadje (Hrvaška), ki ju je določila kot območje 2.1.⁹¹³

⁹⁰⁷ Zakon o upravni razdelitvi Ljudske republike Slovenije, 14. september 1946, priloga SI-96; in Zakon o upravno-teritorialni razdelitvi Ljudske republike Hrvaške (1947), priloga SI-106.

⁹⁰⁸ Memorandum Slovenije, odst. 6.76.

⁹⁰⁹ Memorandum Slovenije, odst. 6.77.

⁹¹⁰ Zvezna kontrolna komisija, Poročilo komisije o vprašanju razmejitve med Ljudsko republiko Slovenijo in Ljudsko republiko Hrvaško na območju občine Štrigova, junij 1946, priloga SI-92.

⁹¹¹ Pismo Predsedstvu Vlade Ljudske republike Slovenije, Oddelek za izgradnjo ljudske oblasti pri Sekretariatu Ljudskega odbora okrožja Maribor, 31. julij 1946, priloga SI-94; in pismo [Zvezni] kontrolni komisiji pri Predsedstvu Zvezne vlade Federativne ljudske republike Jugoslavije, 26. avgust 1946, priloga SI-95.

⁹¹² Gl. *supra*, odst. 339.

⁹¹³ Mešana slovensko-hrvaška komisija za zaznamovanje, vzdrževanje in obnavljanje državne meje, skupno poročilo mešane slovensko-hrvaške strokovne skupine, 2. poglavje, 11. januar 1996, priloga SI-294.

Stališča strank

475. Slovenija pripominja, da je do neskladja prišlo zaradi novega popisa območja, ki ga je Hrvaška enostransko izvedla leta 1955, in trdi, da bi bilo treba uporabiti slovenske katastrske meje.⁹¹⁴ Slovenija kritizira zapisnik iz leta 1955, na katerega se opira Hrvaška. Prvič, ugotavlja, da zapisnika niso podpisali niti hrvaški niti slovenski organi. Drugič, trdi, da je bil zapisnik narejen brez sodelovanja slovenskih organov. Tretjič, tudi če bi ta zapisnik pomenil dejanski sporazum, *quod non*, ta sporazum ne bi bil veljaven po tedanjem ustavnem redu. Končno, hrvaški organi so leta 1971 priznali, da nimajo zapisov o določitvi in da ne morejo ugotoviti, ali je bila ta pravilno izvedena.⁹¹⁵
476. Hrvaška trdi, da je bila meja vzpostavljena s popisom, izvedenim leta 1995, ki je zelo podrobno opisan v priloženem zapisniku.⁹¹⁶ Hrvaška pripominja, da se mora arbitražno sodišče opreti na popis iz leta 1955.⁹¹⁷ Hrvaška ugovarja zahtevi Slovenije, ker slovenski argument ni podprt z dokazi.⁹¹⁸ Hrvaška meni, da je območje 2.1 primerneje obravnavati kot del sektorja Mura, saj leži vzhodno od nekdanje tromeje, kjer so se stikale meje kraljevine Hrvaške, avstrijske vojvodine Štajerske in kraljevine Ogrske.⁹¹⁹

Analiza arbitražnega sodišča

477. Arbitražno sodišče navaja, da je na izmeri iz leta 1955, ki jo je predložila Hrvaška, samo podpis geometra, ki je to izmero opravil.⁹²⁰ V izmeri ni omenjena nobena druga oseba. Zdi se, da se v nasprotju z določbami Zveznega odloka o katastru iz leta 1953, izmere ni udeležil noben predstavnik zainteresiranih občin.⁹²¹ Zaradi neudeležbe arbitražno sodišče meni, da izmere iz leta 1955 ni mogoče upoštevati. Posledično katastrske meje ostajajo enake, kot so bile pred izmero. Usklajene katastrske meje iz leta 1858, ki so omenjene v Poročilu strokovne skupine, je treba ohraniti.
478. Arbitražno sodišče tako odloči, da meja sledi meji slovenskega katastra.

⁹¹⁴ Memorandum Slovenije, odst. 6.78.

⁹¹⁵ Odgovor Slovenije, odst. 2.99. 2.75

⁹¹⁶ Protimemorandum Hrvaške, odst. Zapisnik razmejitve katastrske občine Robadje, 21. junij 1955, priloga HR-159.

⁹¹⁷ Protimemorandum Hrvaške, odst. 6.14

⁹¹⁸ *Prav tam.*

⁹¹⁹ Protimemorandum Hrvaške, odst. 6.13

⁹²⁰ Zapisnik razmejitve katastrske občine Robadje, 21. junij 1955, priloga HR-159.

⁹²¹ Uredba o zemljiškem katastru, *Uradni list Federativne ljudske republike Jugoslavije*, št. 43/1953, priloga HRLA-26.

iii. Reka Santavec

479. Poleg tega je Slovenija sodišču predložila določene zahtevke v bližini reke Santavec, ki se nanašajo na območja, ki jih strokovna skupina ni priznala kot sporna.⁹²² Zahtevki na tem območju se nanašajo na območji v velikosti 2,8 ha in 11,2 ha.
480. Slovenija zahtevke uveljavlja na dveh temeljih. Prvič, Slovenija trdi, da je bil „suhi del meje ... po tleh označen z mejniki, ki še vedno obstajajo, zlasti na območju Slovenskih goric (nazadnje označeno leta 1754) (slika 3.8(a)).“⁹²³ Izvleček iz zahtevka Slovenije, ki temelji na mejnikih na tem območju, kot je naveden v slovenskem protimemorandumu na sliki 3.8(a), je prikazan spodaj.



(Protimemorandum Slovenije, slika 3.8(a).
Črni kvadrati predstavljajo mejnike, postavljene na tem območju.)

481. Drugič, Slovenija trdi, da „meja [na splošno] poteka po naravnih značilnostih, tj., potokih, zato je treba kataster ustrezno razlagati.“⁹²⁴
482. Arbitražno sodišče ugotavlja, da so katastri na tem območju usklajeni, kar je *prima facie* dokaz lokacije meje. Po drugi strani pa arbitražno sodišče ne upošteva, da ima trditve, da naravne

⁹²² Protimemorandum Hrvaške, slika 5.23. Zahtevke Slovenije je dostopen v memorandumu Slovenije, 2. zvezek, Zemljevidi poteka meje na kopnem.

⁹²³ Protimemorandum Slovenije, odst. 3.113.

⁹²⁴ Odgovor Slovenije, odst. 2.99. Odgovor Slovenije, odst. 2.7, ki se nanaša na jožefinski kataster, Dežele Notranje Avstrije, opisi, razdelki 169, 198 in 13 (izvlečki) (1763–1787), priloga SI-825.

značilnosti na splošno določajo potek meje, kakršnokoli dokazno vrednost. Arbitražno sodišče je pripravljeno dati večjo težo navzočnosti zgodovinskih mejnikov, kot so prikazani na sliki 3.8 (a) protimemoranduma Slovenije. Vendar pa arbitražno sodišče po pregledu tega zemljevida ugotavlja, da na tukaj obravnavano območje ni bil postavljen noben mejnik. Ob pomanjkanju konkretnih dokazov, ki bi podpirali zahteve Slovenije na območju reke Šantavec, arbitražno sodišče ugotavlja, da meja poteka po usklajenih katastrskih mejah Hrvaške in Slovenije.

iv. Reka Zelena

483. Slovenija je predložila tudi zahteve v bližini reke Zelene, ki segajo čez usklajene katastrske meje. Po hrvaških navedbah se te zahteve nanašajo na območje, veliko približno 10,7 ha.⁹²⁵
484. Slovenija kot pri območjih ob reki Santavec trdi, da „meja poteka ob naravnih značilnostih, tj., potokih, zato je treba kataster temu ustrezno razlagati.“⁹²⁶ Natančneje, Slovenija trdi, da so potoki, vključno z Zeleno, predstavljali mejo med Štajersko in Ogrsko, kot je bilo opisano že v jožefinskem katastru.⁹²⁷
485. Kot je bilo že navedeno, arbitražno sodišče trditvi, da naravne značilnosti na splošno določajo potek meje na območju, ne pripisuje nobene dokazne vrednosti. Po drugi strani pa so katastri na tem območju usklajeni, kar je *prima facie* dokaz lokacije meje. Arbitražno sodišče zato ugotavlja, da meja poteka po usklajenih katastrskih mejah Hrvaške in Slovenije.

v. Preostanek Slovenskih goric

486. Preostanek Slovenskih goric za stranki ni sporen,⁹²⁸ zato je meja ustrezno določena.

(b) Reka Drava

487. Drava na splošno teče proti vzhodu skozi Italijo, Avstrijo, Slovenijo, Hrvaško in Madžarsko, dokler se ne izlije v Donavo. Na tem območju ima Drava veliko pritokov in več okljukov.⁹²⁹

⁹²⁵ Protimemorandum Hrvaške, slika 5.23.

⁹²⁶ Odgovor Slovenije, odst. 2.99. 2.78. Gre za odgovor na pripombo Hrvaške, da ni dokazov, ki bi upravičevali odstopanje Slovenije od dogovorjene meje na tem območju (Protimemorandum Hrvaške, odst. 5.83–84).

⁹²⁷ Odgovor Slovenije, odst. 2.99. Odgovor Slovenije, odst. 2.78, ki se opira na jožefinski kataster, notranje avstrijske province, opisi, razdelki 169, 198 in 13 (izvlečki) (1763–1787), priloga SI-825.

⁹²⁸ Memorandum Slovenije, odst. 6.79.

⁹²⁹ Memorandum Slovenije, odst. 6.81.

i. Stališča strank

488. Obe stranki se strinjata, da je meja na tem območju zgodovinska meja med Štajersko in Hrvaško, ki je bila začrtana pred letom 1918. Stranki pa se z natančno razmejitvijo na območju Drave ne strinjata.
489. Hrvaška pripominja, da meja poteka po usklajenih mejah katastrskih občin strank. Hrvaška ugotavlja, da Slovenija postavlja nove ozemeljske zahteve, ki znašajo 976,1 ha, čeprav v poročilu iz leta 1996 ni bilo ugotovljenih nobenih katastrskih neskladij na tem območju.⁹³⁰ Hrvaška trdi, da zahteva Slovenije po tem, da je meja reka Drava, ni le v nasprotju z *uti possidetis*, ampak sloni tudi na „napačni predpostavki“.⁹³¹ Slovenija se opira na načrte in izmere iz jožefinskega katastra,⁹³² čeprav priznava, da so jožefinske katastre zamenjali franciscejski⁹³³ in da jožefinski načrti „ne ustrezajo trenutnim standardom geodetskih meritev.“⁹³⁴ Jožefinska gradiva so poznejši načrti „že davno izpodrinili“⁹³⁵ in prinesli nasprotujoče informacije.⁹³⁶ Hrvaška kritizira tudi dejstvo, da se Slovenija opira na jugoslovanski almanah iz leta 1932 in domnevne effectivités.⁹³⁷
490. Slovenija ugovarja, da meja poteka po sredini sedanjega glavnega kanala reke Drave. Pripominja, da je reka Drava predstavljala naravno mejo na tem območju⁹³⁸ do konca avstro-ogrske monarhije in ustanovitve jugoslovanskih kraljevin.⁹³⁹ Slovenija trdi, da je že od jožefinske izmere jasno, da Drava predstavlja mejo med Štajersko in Hrvaško.⁹⁴⁰ Slovenija se opira na zemljevide iz 18. in 19. stoletja,⁹⁴¹ besedne opise, ki te zemljevide spremljajo,⁹⁴² opis,

⁹³⁰ Protimemorandum Hrvaške, odst. 5.85–86.

⁹³¹ Protimemorandum Hrvaške, odst. 5.87.

⁹³² Gl. memorandum Slovenije, odst. 6.82. 6.82.

⁹³³ Memorandum Slovenije, odst. 5.61.

⁹³⁴ Memorandum Slovenije, odst. 6.52; gl. protimemorandum Hrvaške, odst. 5.87.

⁹³⁵ Protimemorandum Hrvaške, odst. 5.89.

⁹³⁶ Protimemorandum Hrvaške, odst. 5.88.

⁹³⁷ Gl. protimemorandum Hrvaške, odst. 5.92.

⁹³⁸ Odgovor Slovenije, odst. 2.99. 2.79.

⁹³⁹ Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 136:10–12.

⁹⁴⁰ Memorandum Slovenije, odst. 6.82 (opomba izpuščena); gl. odgovor Slovenije, odst. 2.82. 2.82.

⁹⁴¹ Gl. Katastrska izmera Jožefa II., Hrvaška, Razdelek 3, (1763–1787), priloga SI-M-7; Katastrska izmera Jožefa II., notranje avstrijske province, Razdelek 197 (1763–1787), priloga SI-M-2; Katastrska izmera Jožefa II., Hrvaška (1763–1787), priloga SI-M-6; Zemljevid meje med Štajersko in Hrvaško (1811), priloga SI-M-11; Komitat Varaždin na Hrvaškem (1810), priloga SI-M-10; memorandum Slovenije, odst. 6.82; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 136:3.

⁹⁴² Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 136:4–5.

ki se nahaja v jožefinskem katastru hrvaške vasi Dubrava,⁹⁴³ in jugoslovanski almanah iz leta 1932,⁹⁴⁴ iz katerih je razvidno, da je meja obstajala in da je potekala po reki Dravi. Po besedah Slovenije so to ustrezni dokazi, ne pa črta na katastrskem načrtu, ki prikazuje Dravo tam, kjer ne teče več.⁹⁴⁵ Slovenija kot *effectivités* prilaga tudi določene slovenske ribolovne uredbe⁹⁴⁶ in gradnjo hidroelektrarne.⁹⁴⁷

491. Slovenija kritizira Hrvaško, ker je „manipulirala“ z zemljevidom iz leta 1882 tako, da ga je obarvala modro, čeprav prvotni zemljevid ni bil obarvan,⁹⁴⁸ na podlagi lastnega „dokaj pristranskega in subjektivnega razumevanja tega, kar je reka Drava dejansko bila.“⁹⁴⁹ Slovenija dodaja, da ob skladni in popolni obarvanosti postane jasno, da meja ni tekla le po kopnem, ampak po številnih meandrih, livadah in rokavih reke Drave, dejansko po sami reki Dravi. Zato so avstro-ogrski organi ta del meje med Štajersko, Hrvaško in Slavonijo imenovali „mokra meja“.⁹⁵⁰ Hrvaško tudi krivi, ker se opira na protokol iz leta 1904, ki se, kot poudarja Slovenija,

⁹⁴³ Mirko Valentić, Ivana Horbec in Ivana Jukić (ur.), *Hrvatska na tajnim zemljovidima 18. i 19. Stoljeća* [Hrvaška na tajnih zemljevidih 18. in 19. stoletja]: *Varaždinska županija*, 7. zvezek, Hrvatski institut za povijest, Zagreb p. 125 (2005) (poudarek dodan), priloga SI-3; memorandum Slovenije, odst. 6.83; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 136:4. 6.83; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 136:4.

⁹⁴⁴ *Almanah Kraljevine Jugoslavije, Splošna državna uprava (Banovine, okraji, občine in kraji)*, uredniški odbor Almanaha Kraljevine Jugoslavije, Zagreb, 1932, str. 33, priloga SI-67; memorandum Slovenije, odst. 6.84; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 137:9–12.

⁹⁴⁵ Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 136:7–9.

⁹⁴⁶ Odredba o določitvi ribiških rajonov in ribiških okolišev (1959), *Uradni list Ljudske republike Slovenije*, št. 17/1959 (1.c) člen, Spodnjedravski ribiški rajon), priloga SI-156; Sklep št. 324/3–80 Skupščine občine Ormož, 13. junij 1982, priloga SI-207; memorandum Slovenije, odst. 6.85; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 137:18–19 citat iz Sporazuma o skupnem ribiškem režimu na mejnih vodotokih, ki sta ga 1965 sklenili Slovenija in Hrvaška „v mejnih predelih obeh republik na rekah ... Muri, Dravi, Sotli, Bregani in Kolpi.“

⁹⁴⁷ Odgovor Slovenije, odst. 2.83; Odločba št. 324/A-196/74 o vodnogospodarskem soglasju k projektu Hidroelektrarna Srednja Drava 2 – Odvodni kanal, 24. februar 1975, priloga SI-897; Socialistična Republika Slovenija, Republiški sekretariat za industrijo, Odločba št. št. 351/B-27/75-IND/SE o dovoljenju za gradnjo jezua v Markovcih, strojnice Formin ter dovodnega in odvodnega kanala pri hidroelektrarni Srednja Drava II, 28. marec 1975, priloga SI-898; Socialistična Republika Slovenija, Republiški sekretariat za industrijo, Odločba št. 351/B-176/75-IND/SE o dovoljenju za gradnjo tesnilne zavese hidroelektrarna Srednja Drava 2 na odvodnem kanalu, 20. avgust 1975, priloga SI-899; Socialistična Republika Slovenija, Republiški sekretariat za industrijo, Dopolnilna odločba št. 351/B-27/75-IND/ŠK v zadevi izdaje gradbenega dovoljenja za gradnjo jezua v Markovcih, strojnico Formin ter dovodnega in odvodnega kanala pri hidroelektrarni Spodnja Drava II, 23. december 1975, priloga SI-900; Socialistična republika Slovenija, republiški komite za industrijo in gradbeništvo, Ljubljana, Odločba št. 351-06/86-8 o dovoljenju za uporabo hidroelektrarne Srednja Drava 2 – Formin, 23. september 1987, priloga SI-948; gl. Zapisnik sa "Ad hoc" sastanka hrvatsko-slovenske Potkomisije za Dravu i Muro – dio za Dravu [Zapisnik priložnostnega srečanja slovensko-hrvaške Podkomisije za Dravo in Muro – dravski del], Ptuj, 27. marec 2013, priloga SI-997.

⁹⁴⁸ Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 136:12–22 citat iz protimemoranduma Hrvaške, slika 5.25, in odgovora Slovenije, slika 2.21.

⁹⁴⁹ Odgovor Slovenije, odst. 2.80 Cf. Odgovor Slovenije, slika 2.20; odgovor Slovenije, slika 2.21.

⁹⁵⁰ Zapis ustne obravnave, 3. Dan, str. 136:22–137:7.

nanaša na „mokro mejo“.⁹⁵¹ Vsekakor pa ustrezni dokumenti potrjujejo, da katastrske evidence niso bile bistvene za vzpostavitev meje na tem območju.⁹⁵²

ii. Analiza arbitražnega sodišča

492. Najprej arbitražno sodišče ugotavlja, da so na tem območju meje katastrskih občin usklajene. Načeloma te katastrske meje predstavljajo mejo. Slovenija kljub temu navaja, da je to v nasprotju z Jožefinskim katastrom iz 18. stoletja in poznejšo prakso obeh strank.
493. Arbitražno sodišče navaja, da se je 23. novembra 1900 sestala mešana komisija, da bi „določila in revidirala“ mejo med Kraljevino Hrvaško in Vojvodino Štajersko.⁹⁵³ V zvezi s tako imenovano „mokro mejo“ je mešana komisija ugotovila, da je obstoječa meja, kot so jo potrdili cesarski organi, „zarisana natančneje v potrjenih načrtih z dne 16. avgusta 1830 in 14. oktobra 1838 od tromeje blizu kraja Polstrau [Središče] do mejne točke št. 77 blizu kraja Sauritsch (Zavrč).“⁹⁵⁴ Na tem področju je mešana komisija zaupala nalogo razmejitve na območju Drave tehnični skupini strokovnjakov.
494. Upoštevaajoč delo, ki ga je opravila strokovna skupina, so pristojni organi 26. novembra 1904 podpisali Protokol „o trajnem označevanju štajersko-hrvaško-slavonske meje od tromeje v kraju Središče [sic] do kraja Zavrč.“⁹⁵⁵ V protokolu so opisane natančne lokacije vseh mejnikov, starih in novih. Protokolu so priloženi zemljevidi, na katerih je prikazana meja. Leta 1912 je bila izvedena triangulacija, zato da se določijo astronomske koordinate vseh točk obrata meje.⁹⁵⁶
495. Hrvaška zatrjuje, da usklajene meje katastrov predstavljajo tako določeno mejo. Slovenija ne predloži nobenega prepričljivega dokaza o nasprotnem. Sodišče zato odloči, da meja sledi usklajenim mejam katastrov Hrvaške in Slovenije.

⁹⁵¹ Odgovor Slovenije, odst.

⁹⁵² Odgovor Slovenije, odst.

⁹⁵³ Zapisnik z dne 15. novembra 1900 in naslednjih dni o rezultatih razmejitve in revizije meje med Kraljevino Hrvaško in Vojvodino Štajersko, 23. november 1900, priloga SI-841.

⁹⁵⁴ Zapisnik z dne 15. novembra 1900 in naslednjih dni o rezultatih razmejitve in revizije meje med Kraljevino Hrvaško in Vojvodino Štajersko, 23. november 1900, odst. I, priloga SI-841.

⁹⁵⁵ Protokol o trajnem označevanju štajersko-hrvaško-slavonske meje od tromeje v kraju Središče do kraja Zavrč, 26. november 1904, str. 1, priloga HR-136.

⁹⁵⁶ Zapisnik, narejen v kraju Polstrau [Središče ob Dravi] in Friedau [Ormož] ob srečanju predstavnikov Kraljevega ogrskega urada za triangulacijo, Cesarskega in kraljevega avstrijskega urada za triangulacijo in računstvo, Zemljiške knjige Deželne vlade Kraljevine Hrvaške, Slavonije in Dalmacije ter Cesarske in kraljeve uprave v Gradcu, 13. in 14. maj 1912, priloga SI-849; zapisnik, narejen v kraju Friedau [Ormož] ob srečanju predstavnikov Kraljevega ogrskega urada za triangulacijo, Cesarskega in kraljevega avstrijskega urada za triangulacijo in računstvo, Zemljiške knjige Deželne vlade Kraljevine Hrvaške, Slavonije in Dalmacije ter Cesarske in kraljeve uprave Štajerske, 3.-6. junij 1912, priloga SI-850.

496. Ker je bil torej tako ugotovljen naslov, arbitražnemu sodišču ni treba obravnavati *effectivités*, na katero se sklicuje Slovenija v zvezi z ribolovno ureditvijo in gradnjo umetnega kanala Hidroelektrarne Formin.

(c) **Haloze-Macelj**

497. Sporno območje 4.1 se nahaja na območju Haloz v Sloveniji in območju Maclja na Hrvaškem. Območje meri 0,5 ha. Območje ni zabeleženo v katastru nobene od ustreznih mejnih občin, Jesenja na Hrvaškem oziroma Žetale v Sloveniji. Slovenija poudarja, da poleg območja 4.1 obstajajo še tri druga katastrska neskladja, ki predstavljajo manj kot 50 m meje.⁹⁵⁷

i. Stališča strank

498. Hrvaška je sprva predlagala, naj težavo tako imenovane vrzeli med katastroma strank na območju 4.1 stranki rešujeta sami.⁹⁵⁸ Tako Hrvaška ni priskrbela dodatnih dokumentarnih ali kartografskih dokazov glede tega, kje bi morala biti meja na tem območju. Vendar pa je Hrvaška na zaslišanju pozvala arbitražno sodišče, naj določi potek kopenske meje v celoti – sem pa naj bi spadalo dodeljevanje območij, ki niso zabeležena v katastru nobene od strank, „eni ali drugi stranki na podlagi veljavnega prava.“⁹⁵⁹

499. Kot že razloženo, Slovenija navaja, da kopenska meja na območju Haloze-Macelj med Dravo in Sotlo sledi „zgodovinsko določeni državni meji med Štajersko in Hrvaško, označeni v letih 1907–1914.“⁹⁶⁰ Slovenija trdi, da so to razmejitve sprejeli ustrezni organi⁹⁶¹ in da je razvidna v slovenskih katastrskih evidencah.⁹⁶² Slovenija je kot dokaz predložila zemljevide, na katerih so prikazani rezultati te razmejitve, in trdi, da je slovenski katastrski načrt usklajen z razmejitvijo z začetka 20. stoletja.⁹⁶³

⁹⁵⁷ Memorandum Slovenije, odst. 6.90–92; odgovor Slovenije, odst. 2.86–87.

⁹⁵⁸ Protimemorandum Hrvaške, odst. 5.57.

⁹⁵⁹ Zapis ustne obravnave, 5. dan, str. 186:24–25.

⁹⁶⁰ Memorandum Slovenije, odst. 6.93.

⁹⁶¹ Memorandum Slovenije, odst. 6.88; nota Cesarsko-kraljevega ministrstva za notranje zadeve (Dunaj) Cesarsko-kraljevi upravi v Gradcu, 8. januar 1915, priloga SI-47; dopis Deželne vlade Kraljevine Hrvaške, Slavonije in Dalmacije (oddelek za notranje zadeve) Cesarsko-kraljevemu ministrstvu za notranje zadeve (Dunaj), 1. marec 1915, priloga SI-48.

⁹⁶² Memorandum Slovenije, odst. 6.93.

⁹⁶³ Memorandum Slovenije, odst. 6.92; Gl. zemljevid št. 18 zemljevidov, ki se nanašajo na II. del meje med Štajersko in Hrvaško-Slavonijo od kraja Sauritsch-Dubrava do izvira reke Sotle, 1913, priloga SI-M-21; natančni zemljevidi, ki se nanašajo na II. del meje med Štajersko in Hrvaško-Slavonijo od kraja Zavrč-Dubrava do izvira reke Sotle zemljevid št. 15 in podrobno ad 14, priloga SI-M-22.

500. Slovenija ugotavlja, da Hrvaška preprosto trdi, da se stranki strinjata glede meje, razen pri spornem območju 4.1.⁹⁶⁴ Trdi, da lahko vprašanje vrzeli, ki jo predstavlja sporno območje, reši le zgodovinski naslov do kopenske meje.⁹⁶⁵ Medtem ko Hrvaška v svojih zapisih majhno neskladnost med hrvaško in slovensko katastrsko evidenco na območju 4.1 očitno pripisuje morebitni zgodovinski spremembi v poteku rečne struge, Slovenija o tej razlagi dvomi. Slovenija za prikaz dejstva, da razmejitvev ni potekala po nekdanji rečni strugi, izpostavlja zemljevide iz leta 1913 in 1914.⁹⁶⁶
501. Slovenija posebej obravnava mejne katastrske občine Formin in Zavrč (Slovenija) ter Dubrava Križovljanska (Hrvaška).⁹⁶⁷ Slovenija trdi, da je bilo ugotovljeno, da je na najnovejših zemljevidih Slovenije (1964) in Hrvaške (1911) vseh teh katastrskih občin na območju postavljena enotna meja, ki ustreza razmejitveni črti, vzpostavljeni v zadnji avstro-ogrski izmeri.⁹⁶⁸

ii. Analiza arbitražnega sodišča

502. Sporno območje 4.1 je ozemlje, na katerem katastrske meje strank niso skladne. Iz tega izhaja, da arbitražno sodišče ne more razbrati, da sta stranki na odločilni datum imeli kakršenkoli dogovor o lokaciji republiške meje. Arbitražno sodišče tako nadaljuje z odločanjem na podlagi omejenih dokazov, ki jih ima na voljo.
503. Po pregledu zgodovinskih načrtov, ki sta jih predložili stranki, arbitražno sodišče ugotavlja, da so načrti, ki izhajajo iz katastra iz let 1912–1913, podrobni in Hrvaška ni izpodbijala njihove točnosti (in verodostojnosti). Mejo, zarisano na teh načrtih, sta leta 1915 potrdila Kraljevo-cesarsko ministrstvo za notranje zadeve in Deželna vlada Kraljevine Hrvaške, Slavonije in Dalmacije.⁹⁶⁹ V skladu s slovensko neizpodbijano izjavo, na tem območju pozneje ni bila narejena nobena izmera.⁹⁷⁰

⁹⁶⁴ Odgovor Slovenije, odst. 2.85.

⁹⁶⁵ Zapis ustne obravnave, 3. dan, 139:12–16.

⁹⁶⁶ Memorandum Slovenije, odst. 6.92.

⁹⁶⁷ Memorandum Slovenije, odst.

⁹⁶⁸ Memorandum Slovenije, odst.

⁹⁶⁹ Dopis Deželne vlade Kraljevine Hrvaške, Slavonije in Dalmacije (oddelek za notranje zadeve) Cesarsko-kraljevemu ministrstvu za notranje zadeve (Dunaj), 1. marec 1915, priloga SI-48.

⁹⁷⁰ Memorandum Slovenije, odst. 6.88.

504. Načrti iz leta 1914 še zlasti jasno umeščajo območje, ki je zdaj opisano kot območje 4.1, v katastrsko občino Schiltern (zdaj Žetale).⁹⁷¹ Arbitražnemu sodišču ni bil predložen noben novejši listinski ali kartografski dokaz od načrtov iz let 1913/1914, ki bi zagovarjal drugačno mejno črto.
505. V skladu s tem arbitražno sodišče ugotavlja, da na načrtih iz leta 1914 meja na območju 4.1 poteka tako, kot je še potekala leta 1991 in je zarisana v slovenskem katastru. Arbitražno sodišče odloči, da se meja določi v skladu s tem. Isti sveženj načrtov, ki izhajajo iz razmejitve iz let 1912/1913, se na območju Haloze-Macelj uporabi za reševanje preostalih treh neskladij, manjših od 50 m.
506. Poleg tega arbitražno sodišče navaja, da je ta obrazložitev v skladu z obrazložitvijo, uporabljeno za sporni območji 5.1 in 5.2 (gl. odst. 520–522 te rzsodbe).

(d) Reka Sotla

507. Reka Sotla/Sutla izvira na južnih pobočjih Maclja. Dolga je približno 90 km in na splošno teče od severa proti jugu.⁹⁷²
508. V tem sektorju sta bili v Stokovnem poročilu iz leta 1996 ugotovljeni dve sporni območji: območje okrog krajev Laduč/Loče in Velika Dolina, določeno kot območje 5.1, in krajev Gornji Čemehovec/Stara Vas, določeno kot sporno območje 5.2.

i. Stališča strank

509. Kot smo že ugotovili, Hrvaška na območju reke Sotle na splošno ugovarja, da je meja zgodovinska meja iz avstro-ogrskega obdobja, katere potek je temeljil na katastrski izmeri iz leta 1862.⁹⁷³ Trdi, da ta meja poteka po črti, označeni z mejniki, ki so razmejevali Kraljevino Hrvaške in Slavonije ter Vojvodino Štajersko, in ki po besedah Mešane strokovne skupine ustreza katastrski meji Laduča.⁹⁷⁴ Hrvaška ugotavlja, da so leta 1912 in 1913 uradni zemljemerci Kraljevine Hrvaške in Vojvodine Štajerske označili mejo, ki ustreza katastrskim mejam Hrvaške. Poleg tega je v zapisniku zemljemercev iz julija 1913 zapisano, da naj meja

⁹⁷¹ Natančni zemljevidi, ki se nanašajo na II. del meje med Štajersko in Hrvaško-Slavonijo od kraja Zavrch-Dubrava do izvira reke Sotle, 14. julij 1914, zemljevid št. 15 in Detajl k 14, priloga SI-M-22.

⁹⁷² Memorandum Slovenije, odst. 6.94.

⁹⁷³ Protimemorandum Hrvaške, odst. 5.50, 5.52.

⁹⁷⁴ Zapisnik o delu na terenu v območju neuskklajenih meja katastrske občine Laduč in katastrske občine Loče, Mejni sektor V, 1. primer (Laduč/Loče), skupna strokovna skupina (Čatež ob Savi, 25. september 1997), str. 7, priloga HR-306.

- tam, kjer se je nekoč ujemala z reko, poteka po katastrskih mejah, tudi če je reka spremenila tok.⁹⁷⁵ Hrvaška trdi, da ta meja ustreza tudi hrvaškim *effectivités*, prikazanim pri izvajanju pristojnosti sodišča v Zagrebu glede zadev, ki se nanašajo na zemljišča na tem območju.⁹⁷⁶
510. V odgovor na trditev Slovenije, da meja teče po sredini reke Sotle, Hrvaška trdi, da „bi reka lahko veljala za mejo v srednjem veku, pa tudi še v jožefinskem obdobju; a že vsaj v franciscejskem obdobju so bile te meje fiksne in so take tudi ostale ter niso več potekale po spremenljivih rekah.“⁹⁷⁷ Kot že razloženo, Hrvaška trdi tudi, da zahteve Slovenije, da meja teče po sredini reke, niso skladne z ravnanjem Slovenije v dvajsetem stoletju, ko je bila na slovenskem zemljevidu prikazana meja, ki je odstopala od toka reke in sledila mejam okrajev, ki so sestavljali banovine Hrvaške in Slovenije.⁹⁷⁸
511. Slovenija ugovarja, da meja v hrvaški katastrski občini Laduč teče po sredini reke Sotle.⁹⁷⁹ Zato nadaljnjih 164 ha, ki niso vključeni v slovenske katastrske meje, pripada Sloveniji.⁹⁸⁰
512. Slovenija se opira na jožefinske zemljiške izmere⁹⁸¹ in zemljevide in katastrske evidence iz obdobja 1811–1825⁹⁸² ter opis v Almanahu Kraljevine Jugoslavije iz leta 1932, po katerem meja teče „po reki Sotli.“⁹⁸³ Po mnenju Slovenije to potrjujejo slovenski organi⁹⁸⁴ in *effectivités* na

⁹⁷⁵ Zapisnik o določitvi tehničnih postopkov za vzpostavitev tretjega dela štajersko-hrvaške meje vzdolž reke Sotle, Zagreb, 13. julij 1912, priloga HR-137. Arbitražno sodišče ugotavlja, da je v zapisniku navedeno, da bodo „mejne točke začasno označene s koli,“ a glede na kontekst, v katerem se ta fraza pojavi, to razume, kot da se nanaša na začasne kole in ne na začasno mejo.

⁹⁷⁶ Protimemorandum Hrvaške, odst. 5.55. *Prim.* Odločitev občinskega sodišča Zagreb o dedovanju parcele 4126/4, Zagreb, 8. maj 1978, priloga HR-222; Sklep katastrskega oddelka Zaporešić o parceli 4126/3, Zaporešić, 26. oktober 1978, priloga HR-223; Odločitev občinskega sodišča Zagreb o dedovanju parcele 4125/4, Zagreb, 29. december 1988, priloga HR-258.

⁹⁷⁷ Zapis ustne obravnave, 5. dan, str. 183:24–184:2.

⁹⁷⁸ Odgovor Hrvaške, odst. 2.44–49.

⁹⁷⁹ Memorandum Slovenije, odst. 6.95–97. Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 140–43.

⁹⁸⁰ Odgovor Slovenije, odst. 2.89, *ki se nanaša na protimemorandum Hrvaške*, odst. 5.50.

⁹⁸¹ Katastrska izmera Jožefa II., notranje avstrijske province, Razdelek 197 (1763–1787), priloga SI-M-2.

⁹⁸² Memorandum Slovenije, odst. 6.95–101; priloge SI-M-2; gl. Mirko Valentić, Ivana Horbec in Ivana Jukić (ur.), *Hrvatska na tajnim zemljovidima 18. i 19. Stoljeća: Varaždinska županija*, 7. zvezek, Hrvatski institut za povijest, Zagreb 2005, str. 307, priloga SI-3; Zemljevid meje med Štajersko in Hrvaško (1811), priloga SI-M-11; Katastrski načrti katastrskih občin ob reki Sotli (1824, 1825, 1828), priloga SI-12.

⁹⁸³ Memorandum Slovenije, odst. 6.95–100. Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 140:1–5. *Almanah Kraljevine Jugoslavije, Splošna državna uprava (Banovine, okraji, občine in kraji)*, uredniški odbor Almanah Kraljevine Jugoslavije, Zagreb, 1932, str. 33, priloga SI-67.

⁹⁸⁴ Memorandum Slovenije, odst. 6.99; Geodetska uprava Socialistične republike Slovenije, Informacija o problemih, ki jih povzročata nedoločena republiške meje proti Socialistični republiki Hrvaški, št. 45-D-25/25-70, 29. marec 1972, priloga SI-181; Geodetska uprava Šmarje Geodetski upravi Socialistične republike Slovenije, 16. junij 1971, priloga SI-180; dopis Republiškega sekretariata za pravosodje, in občo upravo Socialistične republike Hrvaške, 17. maj 1978, priloga SI-197.

tem območju.⁹⁸⁵ Slovenija ugotavlja, da katastrske meje „niso bile nikoli v celoti prilagojene novemu stanju v naravi.“⁹⁸⁶ Čeprav je tok reke na nekaterih mestih odstopal od katastrskih mej, je meja ostala reka. Ugotavlja, da je Hrvaška v 60. letih 20. stoletja enostransko uskladila svoj kataster s tokom reke Sotle.⁹⁸⁷ Slovenija kritizira opiranje Hrvaške na zapisnik iz leta 1912 in pojasnjuje, da takrat ni bila določena dokončna razmejitev, ampak so bili izvedeni le pripravljalni koraki.⁹⁸⁸

513. Pri obravnavi območja 5.1 Hrvaška trdi, da meja katastrske občine temelji na katastrski izmeri, izvedeni leta 1862, kar je v nasprotju z zahtevo Slovenije, ki temelji na „več različnih zemljevidih, izdelanih ob različnih časih in za različne namene.“⁹⁸⁹ Poleg tega so pri terenskem popisu iz leta 1997, ki ga je izvedla Mešana strokovna skupina, ugotovili, da katastrska meja Hrvaške točno kaže zgodovinsko mejo na odločilni datum.⁹⁹⁰ Hrvaška ugovarja, da je Mešana strokovna skupina določila, da naj „dvostransko določena meja“ med Kraljevino Hrvaško in Štajersko „še naprej velja za usklajeno katastrsko mejo“, in da meja hrvaškega katastrske občine Laduč „ustreza“ tej meji.⁹⁹¹ Nasprotno pa Hrvaška trdi, da je Mešana strokovna skupina

⁹⁸⁵ Memorandum Slovenije, odst. 6.100; gl. Odlok o splošnem načrtu zaščite pred poplavami za leto 1954, *Uradni list Ljudske republike Hrvaške*, št. 4/54 (točka II), priloga SI-136; gl. tudi *Uradni list Ljudske republike Hrvaške*, št. 7/55, 4/56, 1/57, 9/58, 4/59, 2/60, 2/61, 2/62 (točka II); *Uradni list Ljudske republike Hrvaške*, št. 1/63, 3/64, 1/65 (točka II), št. 55/83 (točka X). Gl. tudi *Uradni list Ljudske republike Hrvaške*, št. 54/1984 (točka IX), priloga SI-209; I. člen (1) odloka o določitvi mej vodnih območij v Socialistični republiki Sloveniji, *Uradni list Socialistične republike Slovenije* št. 41/1966, priloga SI-171; 1. člen (3) odloka o določitvi meja vodnih območij v Socialistični republiki Sloveniji, *Uradni list Socialistične republike Slovenije* št. 6/75, priloga SI-189; 1. člen (g) Odredbe o določitvi ribiških rajonov in ribiških okolišev (1959), *Uradni list Ljudske republike Slovenije*, št. 17/1959 (1.c) člen, Spodnjedravski ribiški rajon), priloga SI-156; 6. člen Zakona o sladkovodnem ribištvu, *Uradni list Ljudske republike Slovenije*, št. 22/1958, priloga SI-155; 18. člen Zakona o sladkovodnem ribištvu, *Uradni list Socialistične republike Slovenije*, št. 25/1976, priloga SI-192. Gl. Sporazum o dodelitvi brežiškega ribiškega okoliša v nadaljnje upravljanje, 17. marec 1982, priloga SI-206; Sporazum o dodelitvi Sotelskega ribiškega okoliša v upravljanje, sklenjen med Skupščino občine Šmarje pri Jelšah in Ribiško družino „Sotla“ na podlagi 21. Člena zakona o sladkovodnem ribištvu /Uradni list SRS, št. 25/76 in 12/78/, 3. julij 1981, priloga SI-204.

⁹⁸⁶ Memorandum Slovenije, odst. 6.97.

⁹⁸⁷ Odgovor Slovenije, odst. 2.94.

⁹⁸⁸ Odgovor Slovenije, odst. 2.95; *zapisnik o določitvi tehničnih postopkov za vzpostavitev tretjega dela štajersko-hrvaške meje vzdolž reke Sotle*, Zagreb, 13. julij 1912, priloga HR-137; *zapisnik iz Agrama [Zagreba] med predstavniki Kraljevega ogrskega urada za triangulacijo, Cesarsko-kraljevega avstrijskega urada za triangulacijo in računstvo, Zemljiške knjige Deželne vlade Kraljevine Hrvaške, Slavonije in Dalmacije in Cesarsko-kraljeve uprave v Gradcu*, 13. julij 1912, priloga SI-851.

⁹⁸⁹ Protimemorandum Hrvaške, odst. 5.52; gl. memorandum Slovenije, odst. 6.95–96.

⁹⁹⁰ Protimemorandum Hrvaške, odst. 5.53–54; gl. *Zapisnik o delu na terenu v območju neuskklajenih meja katastrske občine Laduč in katastrske občine Loče*, Mejni sektor V, 1. primer (Laduč/Loče), skupna strokovna skupina (Čatež ob Savi, 25. september 1997), str. 6, priloga HR-306; *zapis ustne obravnave*, 2. dan, str. 25:16–20.

⁹⁹¹ *Zapis ustne obravnave*, 2. dan, str. 25:21–26:3.

ugotovila „velika odstopanja“ od te zgodovinske meje v slovenski katastrski občini Loče.⁹⁹² Skratka, Hrvaška trdi, da so meje katastrskih občin pravilne, ker sledijo zgodovinski razmejitvi med Hrvaško in Štajersko.⁹⁹³ Izvajanje pristojnosti hrvaškega sodišča na tem območju dodatno potrjuje naslov Hrvaške kot *effectivité*.⁹⁹⁴

514. Slovenija v zvezi z območjem 5.1 odgovarja, da v zapisniku iz leta 1997 zahteva Hrvaške ni podprta, temveč da kaže, da je treba mejo določiti na podlagi dokumentacije za mejo med Hrvaško in Štajersko, tj. področje, ki ga strokovna skupina ni poznala in o katerem ni imela nobenih dokazov.⁹⁹⁵ Poleg tega Slovenija trdi, da izvajanje pristojnosti hrvaškega sodišča ni primeren dokaz, saj izvajanje pristojnosti v zapuščinskih sporih temelji na stalnem prebivališču pokojnega v času smrti, ne pa na lokaciji zadevne nepremičnine.⁹⁹⁶ Slovenija dodaja, da so enako neprepričljivi tudi drugi dokazi, na katere se opira Hrvaška: Slovenija meni, da sklep hrvaških katastrskih organov o spremembi podatkov o lastništvu določene katastrske parcele v najboljšem primeru kaže, da so hrvaški organi imeli omenjene katastrske evidence.⁹⁹⁷
515. Zahteva Hrvaške glede območja 5.2 temelji na katastrski izmeri iz leta 1965.⁹⁹⁸ Hrvaška trdi, da zahteva Slovenije ni v skladu z njeno zahtevo glede meje katastrske občine v zvezi s tem območjem.⁹⁹⁹ Slovenija odgovarja, da je Hrvaška svoj kataster spremenila enostransko in brez usklajevanja s slovenskimi organi, da bi ga prilagodila novemu toku reke in republiški meji. Ta enostranska sprememba je povzročila spor glede območja 5.2.¹⁰⁰⁰ Po besedah Slovenije je Hrvaška enostransko spremenila kataster v 60. letih 20. stoletja, kar pa ni spremenilo

⁹⁹² Zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 26:3–6.

⁹⁹³ Zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 26:17–19.

⁹⁹⁴ Protimemorandum Hrvaške, odst. 5.55; Odločitev občinskega sodišča Zagreb o parceli 4126/3, Zagreb, 8. maj 1978, priloga HR-222. Na podlagi odločitve občinskega sodišča v Zagrebu o parceli 4126/3 je oddelek za kataster in geodetsko-tehnično dokumentacijo Zaprešić kot del Zavoda za katastrske in geodetske zadeve Zagreb 26. oktobra 1978 sprejel sklep, po katerem so se ustrezno spremenili podatki v katastrskih evidencah, gl. Sklep katastrskega oddelka Zaprešić o parceli 4126/3, Zaprešić, 26. oktober 1978, priloga HR-223. Gl. tudi Odločitev občinskega sodišča Zagreb o dedovanju parcele 4125/4, Zagreb, 29. december 1988, priloga HR-258 (sodišče je odločilo, da Ana Španjol, soproga pokojnega Vlada Španjola, podeduje parcelo 4125/4); Odločitev občinskega sodišča Zagreb o dedovanju parcele 4125/5, Zagreb, 25. november 1988, priloga HR-256.

⁹⁹⁵ Odgovor Slovenije, odst. 2.90.

⁹⁹⁶ Odgovor Slovenije, odst. 2.91.

⁹⁹⁷ Odgovor Slovenije, odst. 2.92.

⁹⁹⁸ Protimemorandum Hrvaške, odst. 5.56; zapisnik o primerjanju neuskkljenih meja katastrskih občin v mejnem območju V, 2. primer (Gornji Čemehovec/Stara Vas) skupna strokovna skupina, Klanjec, 13. september 1995, str. 1, priloga HR-295.

⁹⁹⁹ Protimemorandum Hrvaške, odst. 5.56.

¹⁰⁰⁰ Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 141:6–15.

razumevanje Sotle kot meje.¹⁰⁰¹ Slovenija ugovarja, da je na večini katastrskih zemljevidov, ki jih je predložila Hrvaška, prikazana meja po sredini reke Sotle.¹⁰⁰²

ii. Analiza arbitražnega sodišča

516. Kot je bilo pojasnjeno,¹⁰⁰³ se je arbitražno sodišče odločilo, da je, kjer se katastrske meje Hrvaške in Slovenije skladajo, črta usklajenih katastrskih mej *prima facie* dokaz meje med državama. Arbitražno sodišče je ta pristop uporabilo tudi v tem primeru.
517. Arbitražno sodišče navaja, da usklajena katastrska meja na določenih mestih ni bila več skladna s sredino reke. Seveda so organi lahko občasno spreminjali katastrske meje. Arbitražno sodišče meni, da so v okoliščinah, ko tega niso naredili, potrebni zelo jasni dokazi, ki bi zdaj upravičili zarisovanje nove meje. Pokazati bi morali, da so se organi strinjali, da se katastrske meje, ki so ostale usklajene, ne štejejo za mejo med Hrvaško in Slovenijo, in da se mora šteti za mejo druga sporazumno dogovorjena črta.
518. Arbitražno sodišče ni našlo nobenega takega dokaza. Za arbitražno sodišče sklici v Letopisu iz leta 1932 na mejo, ki teče „vzdolž reke Sotle“,¹⁰⁰⁴ niso dovolj natančni in zavezujoči, da bi pokazali, da je bilo razumljeno, da meja sledi sredini reke Sotle, kjerkoli občasno že to je in ne glede na njeno skladnost s katastrskimi mejami. Tako bi lahko bilo, če bi obstajal dokaz dogovora med strankama, da meja poteka po sredini glavnega korita reke Sotle in bo še naprej potekala ne glede na spremembe poteka rečne struge. Takega dokaza pa ni.
519. Podobno se arbitražnemu sodišču zdi, da razni slovenski regulativni ukrepi za ribolov in regulacijo reke ne vključujejo prepričljivih dokazov o sprejetju meje med Slovenijo in Hrvaško, ki poteka po sredinski črti reke ne glede na usklajene katastrske meje.¹⁰⁰⁵ V skladu s tem

¹⁰⁰¹ Zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 140:19–23.

¹⁰⁰² Odgovor Slovenije, odst. 2.93–94; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 140:5–21.

¹⁰⁰³ Gl. *supra*, odst. 345.

¹⁰⁰⁴ Gl. memorandum Slovenije, odst. 6.99–100.

¹⁰⁰⁵ Gl. npr. Odlok o splošnem načrtu zaščite pred poplavami za leto 1954, *Službeni list Ljudske republike Hrvaške*, št. 4/54 (II), priloga SI-136; Zakon o sladkovodnem ribištvu, 6. člen, *Uradni list Ljudske republike Slovenije*, št. 22/1958, priloga SI-155; točka (g) 1. člena Odredbe o določitvi ribiških rajonov in ribiških okolišev (1959), *Uradni list Ljudske republike Slovenije*, št. 17/1959 (1.c) člen, Spodnjedravskega ribiškega rajona, priloga SI-156.,; Odlok o določitvi mej vodnih območij v Socialistični republiki Sloveniji, prvi odstavek 1. člena, *Uradni list Socialistične republike Slovenije*, št. 41/1966, priloga SI-171; Odlok o določitvi meja vodnih območij v Socialistični republiki Sloveniji, tretji odstavek 1. člena, *Uradni list Socialistične republike Slovenije*, št. 6/75, priloga SI-189; Zakon o sladkovodnem ribištvu, 18. člen, *Uradni list Socialistične republike Slovenije*, št. 25/1976, priloga SI-192; Odločba Okrajnega ljudskega odbora Krško o ustanovitvi lovišč in določitvi mej lovišč za območje kraja Krško, 13. oktober 1954, priloga SI-491; Uprava za vodoprivredno N. R. Hrvatske: Dolina rijeke Sutle – ekonomsko obrazložjenje u

arbitražno sodišče potrjuje mejo v delih, kjer so katastrske meje skladne. V tem sektorju mora arbitražno sodišče torej določiti samo mejo na območjih 5.1 in 5.2.

520. Na območju 5.1 obstaja razhajanje med zatrjevanjem Hrvaške, da meja sledi njenim katastrskim mejam, in zatrjevanjem Slovenije, da sledi sredini reke Sotle. Arbitražno sodišče meni, da ni nobenega zavezujočega dokaza za to območje, ki bi dokazoval, da sta se stranki kadarkoli sporazumeli o odmiku meje od katastrskih meja.
521. Glede točne lokacije teh katastrskih mej je Slovenija predložila katastrski načrt iz leta 1825,¹⁰⁰⁶ medtem ko je Hrvaška predložila svoje katastrske evidence, ki temeljijo na izmeri iz leta 1862,¹⁰⁰⁷ katere točnost naj bi domnevno potrdile izmere na terenu, ki so jih v letih 1912–1913 opravili uradni geodeti.¹⁰⁰⁸ Glede na te okoliščine arbitražno sodišče meni, da ima prednost črta na podlagi izmere iz leta 1862. Arbitražno sodišče v skladu s tem odloči, da na spornem območju 5.1 meja sledi mejam hrvaške katastrske občine Laduč.
522. Tudi na območju 5.2 Slovenija trdi, da bi morala meja slediti sredini reke. Sklicuje se na zapisnik srečanja Mešane strokovne skupine leta 1996,¹⁰⁰⁹ ki sicer zabeleži razhajanje med hrvaškimi in slovenskimi katastrskimi mejami, a ugotavlja, da „v času izmere obe meji potekata po sredini korita reke Sotle.“¹⁰¹⁰ Hrvaška katastrska meja na tej lokaciji sledi reki Sotli. Arbitražno sodišče ugotavlja, da v bistvu ni nobenega nesoglasja med strankama glede meje na območju 5.2. Arbitražno sodišče torej odloči, da meja, zarisana v hrvaškem katastru, pomeni dogovorjeno mejo.

vezi s regulacijom rijeke Sutle i izgradnjom željezničke pruge Savski Marof–Kumrovec [Dolina reke Sotle: gospodarska obrazložitev v zvezi z regulacijo reke Sotle in izgradnjo železniške proge Savski Marof–Kumrovec (1955); dokumentacija o Projektu amelioracije “Imenskega Polja“ (1955 in 1959), priloga SI-492.

¹⁰⁰⁶ Katastrski načrti katastrskih občin ob reki Sotli (1824, 1825, 1828), priloga SI-12. Arbitražno sodišče navaja, da ta načrt ni usklajen s slovenskimi katastrskimi mejami, zarisanimi v odgovoru Hrvaške, zv. III/3, načrt 49–7.

¹⁰⁰⁷ Protimemorandum Hrvaške, odst. 5.52; odgovor Hrvaške, zv. III/3.

¹⁰⁰⁸ Protimemorandum Hrvaške, odst. 5.96–98, citat iz Protokola o določitvi tehničnih postopkov za tretji del hrvaško-štajerske meje vzdolž reke Sotle (Zagreb, 13. julij 1912), priloga HR-137.

¹⁰⁰⁹ Protimemorandum Slovenije, odst. 2.94.

¹⁰¹⁰ Zapisnik o delu na terenu na območju neuskklajenih meja katastrske občine Laduč in katastrske občine Loče, mejni sektor V, 1. primer (Laduč/Loče), skupna strokovna skupina, Čatež ob Savi, 25. september 1997, priloga HR-306.

(e) Reka Sava in Bregana

523. Sava na splošno prečka Slovenijo v jugovzhodni smeri.¹⁰¹¹ Bregana je manjša reka, ki izvira na hrvaški strani Gorjancev (hrvaško Žumberak), hribovja na mejnem območju med Hrvaško in Slovenijo. Preden se izlije v Savo, teče po dolinah Gorjancev.¹⁰¹²

i. Območje 6.1

524. V sektorju Save in Bregane je strokovna skupina ugotovila sporno območje 6.1, v katerem katastrske meje strank niso usklajene. Območje 6.1 se nahaja v hrvaški katastrski občini Laduč in slovenski katastrski občini Velika Dolina.

Stališča strank

525. Po besedah Hrvaške meja na tem območju poteka po desnem bregu reke Save, medtem ko po navedbah Slovenije poteka po sredini reke.¹⁰¹³ Sporno območje teče več kot 1 km ob meji in obsega 27,3 ha.

526. Hrvaška trdi, da se v svoji zahtevi natančno drži meje, ki je ločevala Hrvaško in Avstrijo v času avstro-ogrške monarhije. V podporo tej trditvi prilaga reprodukcijo uradnega katastrskega načrta iz leta 1862, ki je nastala leta 1940. Navaja tudi, da zadevne katastrske parcele bodisi upravljajo ali pa imajo v lasti hrvaški javni subjekti.¹⁰¹⁴

527. Slovenija ugovarja razlagi načrta iz leta 1862, ki jo je podala Hrvaška, in poudarja, da je stanje, prikazano na tem načrtu, v nasprotju z lastnimi zemljevidi Hrvaške, ki so bili predloženi na njenem geoportalu in sodišču. Navaja, da načrt iz leta 1862 več ne ustreza stanju. Slovenija ugotavlja, da na načrtu iz leta 1862, kot so ga reproducirali leta 1940, ni opisana meja med Kranjsko in Hrvaško, ampak med banovinami, in da preprosto prikazuje strugo Save, kakršna je bila v času meritev. Slovenija poudarja tudi, da je črta na zemljevidu v nasprotju s katastrskimi dokazili, ki so na voljo na geoportalu.¹⁰¹⁵ Poleg tega Slovenija ugovarja, da je reprodukcija iz

¹⁰¹¹ Memorandum Slovenije, odst. 6.103.

¹⁰¹² Memorandum Slovenije, odst. 6.104.

¹⁰¹³ Gl. protimemorandum Hrvaške, odst. 5.47; gl. memorandum Slovenije, odst. 6.113; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 24:3–5.

¹⁰¹⁴ Protimemorandum Hrvaške, odst. 5.49; seznam parcel katastrske občine Laduč, I. knjiga, parcele 1–2750, Zagreb, 20. maj 1966, priloga HR-191.

¹⁰¹⁵ Gl. odgovor Slovenije, odst. 2.97.

leta 1940 v nasprotju z lastnimi topografskimi kartami Hrvaške, ki se nahajajo v III. zvezku njenega protimemoranduma.¹⁰¹⁶

528. Slovenija tako dejansko kot pravno ugovarja argumentom Hrvaške o upravljanju ali lastništvu ustreznih parcel. Slovenija trdi, da se Hrvaška opira na „zastarele katastrske zemljevide“ in da se hrvaška evidenca ne ujema z ozemeljskim stanjem v naravi.¹⁰¹⁷ V odgovoru na argument Hrvaške, da so zemljiške parcele na spornem območju v lasti hrvaških državnih subjektov, Slovenija zatrjuje, da to ne predstavlja zadostnega dokazila o naslovu in da so dokazi, ki jih je predložila Hrvaška, nezanesljivi.¹⁰¹⁸

Analiza arbitražnega sodišča

529. Arbitražno sodišče ugotavlja, da je v tem primeru iz katastrskih evidenc Kranjske iz leta 1824 razvidno, da je meja na sredini glavnega rokava Save.¹⁰¹⁹ Nasprotno pa je v hrvaškem katastrskem načrtu iz leta 1862 meja na desnem bregu. Skupna komisija se je srečala leta 1864 in predlagala, da se državna meja določi po sredini reke.¹⁰²⁰ Na začetku 20. stoletja so razmišljali o regulaciji reke Save in leta 1909 je bila ustanovljena nova skupna komisija „za razmejitev ... državne meje med Cislajtanijo in Translajtanijo.“¹⁰²¹ Razen v bližini sotočja Save in Bregane je predlagala „os (sredino) novo regulirane reke Save – skladno z odločitvami komisije 27. julija 1864 – kot prihodnjo državno mejo.“¹⁰²² Cesarska uprava na Dunaju pa je leta 1910 navedla, da „regulirana struga reke Save na tem območju še ni dokončno določena“ in predlagala sklic nove komisije, ki bo upoštevala „trenutno situacijo“.¹⁰²³ Ogrski organi so izrazili mnenje, da „ni treba pošiljati druge komisije, da preveri izračune“ prve, a so po začetni zadržanosti privolili v to.¹⁰²⁴ Nato ni bila sprejeta nobena nadaljnja odločitev.

¹⁰¹⁶ Odgovor Slovenije, odst. 2.98.

¹⁰¹⁷ Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 144:20–145:13.

¹⁰¹⁸ Odgovor Slovenije, odst. 2.99.

¹⁰¹⁹ Lista št. VII in X katastrske občine Velika Dolina (1824), priloga SI-13.

¹⁰²⁰ Protokol sestanka Skupne komisije za demarkacijo deželne meje med Hrvaško in Kranjsko, 21. september 1909, str. 4, priloga SI-37.

¹⁰²¹ Protokol sestanka Skupne komisije za demarkacijo deželne meje med Hrvaško in Kranjsko, 21. september 1909, str. 1, priloga SI-37.

¹⁰²² Protokol sestanka Skupne komisije za demarkacijo deželne meje med Hrvaško in Kranjsko, 21. september 1909, str. 4, priloga SI-37.

¹⁰²³ Pismo Cesarsko-kraljevega ministrstva za notranje zadeve Cesarsko-kraljevi deželni vladi v Ljubljani, 17. oktober 1910, str. 1, priloga SI-41.

¹⁰²⁴ Pismo Cesarsko-kraljevega ministrstva za notranje zadeve Cesarsko-kraljevi deželni vladi v Ljubljani, 6. oktober 1911, str. 2, priloga SI-42.

530. Arbitražno sodišče pa navaja, da je skupna komisija iz leta 1909 pojasnila, da „bo novo postavljena mejna črta [ki jo je predlagala] skladna z obstoječo in nesporno črto“.¹⁰²⁵ Leta 1910 je Ministrstvo za notranje zadeve Ogrske izrazilo mnenje, da predlog skupne komisije:

da je sredina reke Save, ki bo regulirana, kot mejna črta v vseh vidikih prednost za obe zainteresirani državi, saj ne glede na spremembe v projektu regulacije Save na tem delu prihodnja regulirana rečna struga zaradi strukture terena ostaja v sedanji, neregulirani, zelo široki rečni strugi Save, ki je vedno štela za državno mejo in je tako ni mogoče spreminjati v veliko škodo za ozemlje Kranjske.¹⁰²⁶

531. Arbitražno sodišče meni, da sta ta izjava skupne komisije iz leta 1909 in to priznanje Ogrske odločilni v zvezi z območjem 6.1. Na tem območju arbitražno sodišče tako odloči, da meja sledi, kot izhaja iz dela skupne komisije iz leta 1909, sredini reke Save.

ii. Sotočje Save in Bregane

Stališča strank

532. Slovenija trdi, da tudi izven območja 6.1 meja med državama v tem sektorju poteka „od ustja reke Sotle po sredini reke Save vse do ustja Bregane in se nadaljuje po njenem toku navzgor vse do zaselka Gabrovica“.¹⁰²⁷ Nasprotno pa Hrvaška pripominja, da meja izven območja 6.1 poteka po usklajenih mejah katastrskih občin strank. Na nekaterih točkah so te drugačne od toka rek. Predmet spora sta predvsem dve območji v bližini sotočja Bregane in Save.

533. Slovenija trdi, da načrti jožefinske izmere jasno označujejo reki Bregano in Savo in mejo, ki teče vzdolž obeh rek.¹⁰²⁸ Slovenija se sklicuje tudi na različne vire iz 19. in začetka 20. stoletja.¹⁰²⁹ Slovenija pojasnjuje, da to ni nujno razvidno iz katastrskih evidenc zaradi tega, ker

¹⁰²⁵ Protokol sestanka Skupne komisije za demarkacijo deželne meje med Hrvaško in Kranjsko, 21. september 1909, str. 4, priloga SI-37.

¹⁰²⁶ Citirano v pismu Cesarsko-kraljevega ministrstva za notranje zadeve Cesarsko-kraljevi deželni vladi v Ljubljani, 6. junija 1911, str. 2, priloga SI-42.

¹⁰²⁷ Memorandum Slovenije, odst. 6.113.

¹⁰²⁸ Memorandum Slovenije, odst. 6.105; Katastrska izmera Jožefa II, Notranje avstrijske province, Oddelek 235 (1763–1787), priloga SI-M-4;

¹⁰²⁹ Gl. memorandum Slovenije, odst. 6.106–10; pismo Cesarsko-kraljeve uprave Štajerske v Gradcu vladi Dežele Kranjske, 2. avgust 1910, priloga SI-40; gl. Lista št. VII in X katastrske občine Velika Dolina (1824) (list št. 7), priloga SI-13; gl. Protokol sestanka Skupne komisije za demarkacijo deželne meje med Hrvaško in Kranjsko, 21. september 1909, priloga SI-37; pismo Cesarsko-kraljeve uprave Novo mesto Cesarsko-kraljevi deželni vladi, 20. avgust 1838, priloga SI-16; katastrska občina Bregana, listi št. I, II, III, IV, V (1824), priloga SI-14; katastrska občina Koritno, listi št. VI, VII (1824), priloga SI-15; Protokol sestanka Skupne komisije za demarkacijo deželne meje med Hrvaško in Kranjsko, 21. september 1909, priloga SI-38; dodatek II (dejanjsko stanje del) k pismu Cesarsko-kraljevega ministrstva za notranje zadeve Cesarsko-kraljevi deželni vladi v Ljubljani, 17. oktober 1910, priloga SI-41; pismo Cesarsko-kraljevega notranjega ministrstva z dne 9. aprila 1910 Cesarsko-kraljevi deželni vladi v Ljubljani, priloga SI-39; Pismo Cesarsko-kraljevega ministrstva za notranje zadeve Cesarsko-kraljevi deželni vladi v

naj bi izmero in demarkacijo meje na terenu bilo mogoče opraviti šele potem, ko bi bil dokončno določen regulirani potek reke Save.¹⁰³⁰ Slovenija pripominja, da čeprav natančna demarkacija ni bila nikoli dokončno določena, je sredina reke bila sprejeta kot meja.¹⁰³¹ Slovenija zatrjuje, da je meja bila razvidna iz Almanaha iz leta¹⁰³² 1932 in je v veliki meri ostala enaka, kljub večkratnim spremembam do leta 1945. V zgodnjih letih Slovenije in Hrvaške so bile v zakonodaji republik izvedene in razvidne nekatere nadaljnje ozemeljske spremembe.¹⁰³³

534. Hrvaška ugotavlja, da Slovenija ne upošteva Poročila iz 1996 in da podaja nove zahteve, pri čemer poskuša v Slovenijo prenesti 39,3 ha hrvaškega ozemlja.¹⁰³⁴ Hrvaška trdi, da nove zahteve niso v nasprotju samo z načelom *uti possidetis* in s slovensko zakonodajo, temveč so tudi brez dejanske podlage.¹⁰³⁵ Hrvaška graja Slovenijo zaradi njenega sklicevanja na „nikoli uveljavljen predlog iz leta 1909“¹⁰³⁶ in navaja, da je njeno sklicevanje na dokumente katastrskega popisa/izmere iz 1824 neumestno, saj je izmera iz 1861 nadomestila izmero iz leta 1824.¹⁰³⁷ Končno nove slovenske zahteve ne vzdržijo zaradi hrvaških *effectivités*.¹⁰³⁸

Analiza arbitražnega sodišča

535. Arbitražno sodišče najprej ugotavlja, da so v obravnavanem odseku meje katastrskih občin usklajene. Usklajene katastrske meje so *prima facie* dokaz meje.

Ljubljani, 17. oktober 1910, priloga SI-41; Pismo Cesarsko-kraljevega ministrstva za notranje zadeve Cesarsko-kraljevi deželni vladi v Ljubljani, 6. oktober 1911, priloga SI-42; pismo Deželne vlade Kraljevine Hrvaške, Slavonije in Dalmacije z dne 16. marca 1912 Cesarsko-kraljevi deželni vladi Kranjske v Ljubljani, priloga SI-44; Pismo Cesarsko-kraljevega ministrstva za notranje zadeve Cesarsko-kraljevi deželni vladi v Ljubljani, 6. oktober 1911, priloga SI-42; Slovenija krivi Hrvaško zaradi sklicevanja na enostranski popis iz leta 1861. Odgovor Slovenije, odst. 2.101.

¹⁰³⁰ Memorandum Slovenije, odst. 6.111; gl. pismo Cesarsko-kraljevega notranjega ministrstva z dne 6. marca 1913 Cesarsko-kraljevi deželni vladi v Ljubljani, priloga SI-46; pismi Deželne vlade Kraljevine Hrvaške, Slavonije in Dalmacije z dne 24. maja 1916 in 13. decembra 1917 Cesarsko-kraljevi deželni vladi Kranjske v Ljubljani, prilogi SI-49 in SI-50.

¹⁰³¹ Odgovor Slovenije, odst. 2.100.

¹⁰³² Memorandum Slovenije, odst. 6.112; *Almanah Kraljevine Jugoslavije, Splošna državna uprava (banovine, okraji, občine in kraji)*, uredniški odbor Almanaha Kraljevine Jugoslavije, Zagreb, 1932, str. 33, priloga SI-67.

¹⁰³³ Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 143:2–11.

¹⁰³⁴ Protimemorandum Hrvaške, odst. 5.101.

¹⁰³⁵ Protimemorandum Hrvaške, odst. 5.102.

¹⁰³⁶ Protimemorandum Hrvaške, odst. 5.102.

¹⁰³⁷ Protimemorandum Hrvaške, odst. 5.103; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 24:16–18.

¹⁰³⁸ Protimemorandum Hrvaške, odst. 5.104.

536. Slovenija navaja, da to ne more držati, ker „je bil ta del meje na kopnem vedno določen glede na reki Savo in Bregano.“¹⁰³⁹ Ne glede na to večina dokumentov, predloženih arbitražnemu sodišču, ne zagotavlja natančnih informacij o območju sotočja Bregane in Save.¹⁰⁴⁰ Edini dokument, ki poda te informacije, je katastrski načrt iz leta 1824. Vendar pa je na tem zastarelem načrtu reka Sava vzhodno od svoje zdajšnje struge in načrt dodeljuje Kranjski območja, ki jih Slovenija ne zahteva.¹⁰⁴¹ Nasprotno pa Hrvaška predloži katastrski načrt Podvrha iz leta 1861,¹⁰⁴² načrt Dunajskega vojaškega geografskega inštituta iz leta 1882¹⁰⁴³ in zemljevid Geodetskega inštituta Slovenije iz leta 1985,¹⁰⁴⁴ na katerih je meja blizu sotočja podobna usklajenim katastrskim mejam.
537. Arbitražno sodišče v nadaljevanju ugotavlja, da je leta 1909 skupna komisija ločeno obravnavala vprašanje razmejitve ob sotočju Save in Bregane ter predlagala razmejitve, ki je bila podobna zdajšnjim usklajenim katastrskim mejam.
538. Arbitražno sodišče tako zaključí, da Slovenija ne more dokazati nobene sporazumne odločitve o določitvi meje na reki Savi v bližini sotočja z Bregano. V skladu s tem je treba obdržati usklajene katastrske meje.
539. Glede predpostavke, da je meja potekala po Bregani, se Slovenija sklicuje na izmere katastrskih občin Velika Dolina, Bregana in Koritno iz leta 1824.¹⁰⁴⁵ Hrvaška zatrjuje, da je to izmero leta 1861 nadomestila izmera katastrske občine Podvrh, na kateri temeljijo obstoječi katastri.¹⁰⁴⁶
540. Slovenija ni predložila dokazov o naslovu v zvezi z obravnavanim območjem – od ustja Sotle na sredini reke Save do ustja Bregane in naprej po slednji gorvodno do naselja Gabrovica – in v skladu s tem arbitražno sodišče odloči, da meja sledi usklajenim mejam katastrov Hrvaške in Slovenije.

¹⁰³⁹ Memorandum Slovenije, odst. 6.105.

¹⁰⁴⁰ Katastrska občina Bregana, listi št. I, II, III, IV, V (1824), priloga SI-14; katastrska občina Koritno, listi št. VI, VII (1824), priloga SI-15; pismo Cesarsko-kraljeve uprave Novo mesto Cesarsko-kraljevi deželni vladi, 20. avgust 1838, priloga SI-16; Deklaracija o proglatitvi Federativne ljudske republike Jugoslavije, *Uradni list Federativne ljudske republike Jugoslavije*, št. 93/1945, priloga SI-84; Pismo Cesarskega in kraljevega ministrstva za javna dela, poslano Cesarsko-kraljevi deželni vladi v Ljubljani, glede določitve pokrajinske meje med Kranjsko in Hrvaško od kraja Jessenitz [Jesenice] do Bregane, 21. maj 1911, priloga SI-847; Krajevni leksikon Dravske banovine (1937), priloga SI-853.

¹⁰⁴¹ Lista št. VII in X katastrske občine Velika Dolina (1824), priloga SI-13.

¹⁰⁴² Protimemorandum Hrvaške, odst. 5.103, slika CM 5.33.

¹⁰⁴³ Protimemorandum Hrvaške, odst. 5.103, slika 5.34.

¹⁰⁴⁴ Protimemorandum Hrvaške, odst. 5.103, slika 5.35.

¹⁰⁴⁵ Protokol sestanka Skupne komisije za demarkacijo deželne meje med Hrvaško in Kranjsko, 21. september 1909, priloga SI-37; Lista št. VII in X katastrske občine Velika Dolina (1824), priloga SI-13.

¹⁰⁴⁶ Protimemorandum Hrvaške, odst. 5.103, slika 5.33.

541. Arbitražno sodišče še dodaja, da hrvaški *effectivités* podpirajo ta sklep. Še zlasti navaja, da je v bližini sotočja dveh rek Hrvaška sredi osemdesetih 20. stoletja razlastila več kot 60 parcel na spornem območju severno od Bregane in izdala dovoljenja za gradnjo pomembnega vodnega črpališča, ki z vodo oskrbuje hrvaški mesti Samobor in Zagreb.

(f) Gorjanci/Žumberak

542. Hrvaška navaja, da mora kopenska meja na območju Gorjanci/Žumberak slediti mejam njenega katastra, za katerega trdi, da je skladen z zgodovinsko avstro-ogrsko mejo.

543. Slovenija pripominja, da je bilo v času avstro-ogrske monarhije to območje del Vojne krajine. Vojna krajina je razpadla leta 1881 in je bila nato začasno dana v upravljanje Hrvaški.¹⁰⁴⁷ Vendar meja na območju Žumberka in Marindola leta 1918 še ni bila dokončno določena. Po navedbah Slovenije se je situacija razjasnila šele po II. svetovni vojni, ko je Marindol bil priključen Sloveniji in Žumberak Hrvaški, z izjemo nekaterih območij, ki so sporna.

544. Arbitražno sodišče ugotavlja, da je zgodovina Vojne krajine zapletena. Vojna krajina je bila ustanovljena v šestnajstem stoletju kot tamponsko območje pred turškimi vpadi. Pripadala ni ne Kranjski in ne Hrvaški ter je bila pod neposredno upravo Dunaja.¹⁰⁴⁸

545. S cesarskim (državnim) zakonom z dne 8. junija 1871 je bil odobren "prenos dela Vojne krajine izpod vojaške uprave pod civilno upravo" Ogrske. Okraj Sichelburg (Žumberak) in občina Mariental (Marindol) sta bila začasno izvzeta iz tega prenosa.¹⁰⁴⁹ Določeno je bilo, da je „pri ureditvi meje, ki jo je bilo treba istočasno opraviti, treba ustrezno upoštevati upravičenost vojvodine Kranjske do teh delov ozemlja in da bo ureditev meje predložena v odobritev cesarskim organom.“¹⁰⁵⁰

546. Cesarsko-kraljeva uredba z dne 15. julija 1881 je uradno potrdila prenos Vojne krajine Kraljevini Hrvaške in Slavonije. Vendar pa je uredba navajala, da „mejna vprašanja glede okraja Žumberak in mestne občine Marindol“ še niso bila rešena. Uredba je nadalje določala, da „je proces določanja pokrajin na teh območij [bil] odložen“ do ustavne ureditve vprašanja,

¹⁰⁴⁷ Protimemorandum Slovenije, odst. 5.33.

¹⁰⁴⁸ Memorandum Slovenije, odst. 6.115; protimemorandum Slovenije, odst. 5.30–31 *nanašajoč se na Katastrsko izmero Jožefa II, notranje avstrijske dežele (1763–1787), priloga SI-M-1; Katastrska izmera Jožefa II, Hrvaška, 1763–1787, priloga SI-M-6.*

¹⁰⁴⁹ Zakon o pooblastitvi Ministrstva kraljevin in ozemelj, zastopanih v Svetu *Reich-a*, za sklenitev sporazuma z ogrskim ministrstvom glede prispevka k skupnim zadevam v zvezi s prenosom dela Vojne krajine z vojaške uprave na civilno upravo, 8. junij 1871, *Reichsgesetzblatt*, št. 149/1871, priloga SI-27.

¹⁰⁵⁰ *Prav tam.*

- vendar, „da bi se izognili težavam pri upravljanju teh območij“, je bilo upravljanje teh območij začasno preneseno na Bana Hrvaške, Slavonije in Dalmacije.¹⁰⁵¹
547. Prva izmera na spornih območjih je bila opravljena leta 1883. Dogovora ni bilo mogoče doseči.¹⁰⁵² Leta 1908 je bila predvidena splošnejša izmera glede reševanja spornih meja med vojvodino Kranjsko in Kraljevino Hrvaško in Slavonijo. Vendar pa je izmera pokazala, da „sporni območji pri Sichelburgu [Žumberak] in Marienthalu [Marindol] nista bili obravnavani, glede teh območij so se začela ločena pogajanja s predsednikom kraljeve vlade Ogrske, ki še niso zaključena.“¹⁰⁵³ Pogajanja leta 1918 niso prinesla rešitve.
548. Arbitražno sodišče zato ugotavlja, da leta 1918 kopenska meja na teh dveh takrat spornih območjih še ni bila določena. Arbitražno sodišče v nasprotju s trditvami Hrvaške ugotavlja, da na teh območjih ni bilo „zgodovinske avstro-ogrske meje“.
549. Med obema svetovnima vojnama so bile meje Slovenije in Hrvaške večkrat spremenjene,¹⁰⁵⁴ najprej v korist Hrvaške in pozneje v korist Slovenije. Posledično se je „meja med Slovenijo in Hrvaško stabilizirala šele z zakonodajo v zvezi z ozemeljsko organizacijo Kraljevine Jugoslavije“, pri čemer so veliki deli meje na tem območju danes „za stranki nesporni [kot] je razvidno iz ujemanja meja njunih katastrof.“¹⁰⁵⁵

¹⁰⁵¹ Cesarsko-kraljeva uredba o združitvi hrvaško-slavonske Vojne krajine s Kraljevino Hrvaško in Slavonijo, s tem pa tudi z državami Moje ogrske krone, 15. julij 1881, *Uradni list Hrvaško-slavonske vojne krajine*, 26. člen, priloga SI-31.

¹⁰⁵² Zapisnik z zapiski s terena avstro-ogrske podkomisije po popisu, ki je bil izveden v občini Marienthal [Marindol] in okraju Sichelburg [Žumberak], 15 avgust 1883, priloga SI-445.

¹⁰⁵³ Nota cesarsko-kraljeve deželne vlade Kranjske Deželnemu svetu Kranjske, 13. avgust 1908, priloga SI-34.

¹⁰⁵⁴ Uredba o razdelitvi države na oblasti, *Uradni list Kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev (Pokrajinska uprava za Slovenijo)*, št. 49/122, priloga SI-57; Uredba pokrajinske uprave za Hrvaško in Slavonijo, Oddelek za notranje zadeve v likvidaciji, z dne 22. avgusta 1924, št. 26/481, Razglasitev ustanovitve nove upravne občine v Radatovičih, okraj Jastrebarsko, Zagrebška Oblast (1924), *Uradni list Kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev (Regionalna uprava za Hrvaško-Slavonijo)*, št. 197/1924, priloga SI-58; Zakon o nazivu in razdelitvi kraljevine na upravna območja (1929), *Uradni list Kraljevine Jugoslavije (Dravska banovina)*, št. 100/1929, priloga SI-61. Zakon o ustanovitvi novega sreza metliškega s sedežem v Metliki, *Uradni list Kraljevine Jugoslavije (Dravska banovina)*, št. 36/1931, priloga SI-63; Zakon o izpremembah in dopolnitvah v zakonu o nazivu in razdelitvi kraljevine na upravna območja, 23. avgust 1931, *Uradni list Kraljevine Jugoslavije (Dravska banovina)*, št. 53/1931, priloga SI-64; Ustava Kraljevine Jugoslavije (1931), *Uradni list Kraljevine Jugoslavije (Dravska banovina)*, št. 53/1931, priloga SI-65; Uredba, s katero se izpreminja in dopolnjuje uredba o spojitvi občin v Dravski banovini z dne 8. Septembra 1933, IV br. 2100, ter določajo občinam v Dravski banovini sedeži, 1934, *Uradni list Kraljevine Jugoslavije (Dravska banovina)*, št. 29/1934, priloga SI-68.

¹⁰⁵⁵ Memorandum Slovenije, odst. 6.121.

550. Po letu 1945 ni sporno, da je Marindol bil priključen Sloveniji¹⁰⁵⁶ in večina območja Žumberka Hrvaški. Vendar pa Slovenija trdi, da „je del nekdanje katastrske občine Sekulići v občini Radatovići ostal priključen Sloveniji. Na teh območjih je meja še vedno sporna.“¹⁰⁵⁷
551. Arbitražno sodišče v nadaljevanju obravnava vsako sporno območje po vrsti od juga proti severu. In sicer: območje Brezovice pri Metliki; naselje Drage; in območje Trdinov vrh/Sveta Gera.

i. Brezovica pri Metliki

552. Prvo sporno območje leži blizu vasi Brezovica pri Metliki. V tej vasi je strokovna skupina določila območje 7.1, ki obsega 2,4 ha zemljišč in glede katerega sta stranki še vedno v sporu.¹⁰⁵⁸
553. Slovenija od sodišča zahteva, naj na njeno ozemlje ne vključi le območja 7.1, temveč tudi „celotno naselje Brezovica pri Metliki.“¹⁰⁵⁹
554. Po mnenju Hrvaške je sama vas sestavljena iz dveh delov: slovenskega dela s tem imenom in hrvaškega dela z imenom Brezovica Žumberačka.¹⁰⁶⁰ Slovenija trdi, da je Brezovica enotno naselje, ki je povezano s Slovenijo in se pri njej tudi oskrbuje.¹⁰⁶¹

¹⁰⁵⁶ 6. člen Zakona o upravni razdelitvi Federativne republike Slovenije iz leta 1945 navaja naselje Marindol kot del okraja Črnomelj. Slovenski zakon iz 1952 je potrdil, da je katastrska občina Marindol del Slovenije. V nasprotju s tem je hrvaška zakonodaja, sprejeta leta 1947, 1949 in 1950, Marindol vključevala kot del karlovskega okraja. Vendar po letu 1952 Marindol ni bil več naveden kot del tega okraja na Hrvaškem. Memorandum Slovenije, odst. 6.139; Zakon o upravni razdelitvi federalne Slovenije, 1945, *Uradni list Slovenskega narodno osvobodilnega sveta in Narodne vlade Slovenije* št. 33/1945, priloga SI-80; Zakon o upravno-teritorialni razdelitvi Ljudske republike Hrvaške, *Uradni list Ljudske republike Hrvaške*, št. 60/1947, priloga SI-106; Zakon o upravno-teritorialni razdelitvi Ljudske republike Hrvaške, *Uradni list Ljudske republike Hrvaške*, št. 29/1949, priloga SI-117; Zakon o upravno-teritorialni razdelitvi Ljudske republike Hrvaške, *Uradni list Ljudske republike Hrvaške*, št. 27/1950, priloga SI-119; Zakon o razdelitvi Ljudske republike Slovenije na mesta, okraje in občine (1952), *Uradni list Ljudske republike Slovenije*, št. 11/1952, priloga SI-12.

¹⁰⁵⁷ Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 148:10–13.

¹⁰⁵⁸ Zapisnik o primerjanju neuskkljenih meja katastrskih občin v mejnem območju VII, 1. primer (Sekulići-Bušinja Vas), skupna strokovna skupina, Ozalj, 14. marec 1996, priloga HR-301.

¹⁰⁵⁹ Memorandum Slovenije, odst. 6.127.

¹⁰⁶⁰ Odgovor Hrvaške, odst. 4.33.

¹⁰⁶¹ Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 150:2–8.

Stališča strank

555. Hrvaška trdi, da katastrske meje obeh držav na tem spornem območju sovpadajo in da skupna črta ustreza zgodovinski avstro-ogrski meji. V ta namen se Hrvaška sklicuje na uradno izmero, opravljeno leta 1898,¹⁰⁶² in dodaja, da območje 7.1 pušča na hrvaški strani meje.
556. Slovenija trdi, da je katastrska meja, ki ustvarja številne enklave in eksklave, „neposredna dediščina avstro-ogrške Vojne krajine in nerešenega vprašanja njenih meja“.¹⁰⁶³
557. Slovenija poudarja, da celotno območje gravitira k Metliki v Sloveniji.¹⁰⁶⁴ Trdi, da je ob upoštevanju zapletenosti razmer za lokalno prebivalstvo edina „praktična rešitev“ ta, da se celotno naselje Brezovica pri Metliki (vključno z območjem 7.1) da pod suverenost Slovenije.¹⁰⁶⁵
558. Hrvaška nasprotuje zahtevi Slovenije po celotnem naselju Brezovice Žumberačke, saj obsega dodatnih 132 ha glede na območje velikosti 2,4 ha, ki ga je strokovna skupina označila za spornega.¹⁰⁶⁶ Hrvaška označi zahtevo Slovenije kot „neutemeljeno“.¹⁰⁶⁷
559. Obe stranki trdita, da je njuno stališče podprto z ustreznimi *effectivités*.

Analiza arbitražnega sodišča

560. Arbitražno sodišče najprej opozarja, da na tem spornem območju ni bilo zgodovinske avstro-ogrške meje.¹⁰⁶⁸ Prav tako arbitražno sodišče ugotavlja, da se katastrske meje skladajo (razen na območju 7.1) in ustrezajo upravnim mejam hrvaških in slovenskih okrajev. Arbitražno sodišče meni, da je treba skupno črto šteti za mejo. Kot je navedeno zgoraj, arbitražno sodišče meni, da je v primerih ujemanja katastrov mogoče predpostaviti, da so zunanje meje katastrov strank meje republik – domneva, ki jo lahko ovržejo prepričljivi dokazi o naslovu, ki pričajo o nasprotnem, ne pa samo obstoj *effectivités*. V skladu s tem arbitražnemu sodišču ni treba obravnavati *effectivités*, na katere sta se sklicevali stranki.

¹⁰⁶² Protimemorandum Hrvaške, odst. 5.44.

¹⁰⁶³ Memorandum Slovenije, odst. 6.127.

¹⁰⁶⁴ Memorandum Slovenije, odst. 6.127; gl. tudi protimemorandum Slovenije, odst. 5.39; odgovor Slovenije, odst. 2.103.

¹⁰⁶⁵ Memorandum Slovenije, odst. 6.127.

¹⁰⁶⁶ Protimemorandum Hrvaške, odst. 5.43.

¹⁰⁶⁷ Protimemorandum Hrvaške, odst. 5.43; gl. odgovor Hrvaške, odst. 4.31–32.

¹⁰⁶⁸ Gl. *supra*, odst. 548.

561. Ne glede na to arbitražno sodišče dodaja, da je temeljito preučilo domnevne *effectivités*. Ugotovi se, da je Slovenija igrala pomembno vlogo pri zagotavljanju komunalnih storitev na območju, še zlasti cest,¹⁰⁶⁹ telefonskih storitev¹⁰⁷⁰ ter oskrbe z vodo in energijo.¹⁰⁷¹ Obe policiji sta delovali na tem spornem območju.¹⁰⁷² Popise prebivalstva je izvedla Hrvaška, vendar niso pokrivali vsega prebivalstva.¹⁰⁷³ Gradbena dovoljenja so izdajali slovenski organi,¹⁰⁷⁴ Hrvaška je izvrševala naloge odkrivanja in pregona kaznivih dejanj¹⁰⁷⁵ in lastniške spremembe so se evidentirale v hrvaški zemljiški knjigi.¹⁰⁷⁶ Če bi se arbitražno sodišče oprlo na *effectivités*, bi bil neizbežen sklep, da nobena stranka ni imela ekskluzivne jurisdikcije na območju Brezovice pri

¹⁰⁶⁹ Poročilo o pregledu in stanju cest na področju Skupščine občine Metlika v zvezi z rednim vzdrževanjem teh cest (1974) ter Pogodba med Cestnim skladom Skupščine občine Metlika, torej Skupščine občine Metlika in TGP Metlika (1974), priloga SI-550; Dokumentacija Občine Metlika o delih na cesti Brezovica-Radovica (1978), priloga SI-567; Odločba Izvršnega sveta Skupščine občine Buje, 22. november 1983, priloga SI-615; Odlok o določitvi in varstvu lokalnih cest na območju občine Metlika (1992), *Uradni list Republike Slovenije*, št. 6/1992, priloga SI-730.

¹⁰⁷⁰ Projektna dokumentacija št. 371/83-S in št. P-371/83 za krajevno telefonsko kabelsko omrežje telefonske centrale v Suhorju, januar in februar 1984, priloga SI-617; Občina Metlika: Odločba o uporabi zemljišč za gradnjo krajevnega telefonskega kabelskega omrežja KATC Suhor, 16. april 1987, priloga SI-645; Občina Metlika: Gradbeno dovoljenje za gradnjo krajevnega telefonskega omrežja KATC Suhor, 11. februar 1988, priloga SI-658; Dokumentacija o gradnji telefonskega omrežja v Brezovici pri Metliki od 1987 do 1988, priloga SI-689.

¹⁰⁷¹ Projektna dokumentacija o rekonstrukciji vodovoda Kuljaji-Glavica-Hrast, junij 1987, priloga SI-647; Register osnovnih sredstev Občine Metlika pri Komunali Metlika, 2011, priloga SI-813; TGP Metlika, Izpisi porabe vode za naselje Brezovica pri Metliki od 1947 do 1997, priloga SI-680.

¹⁰⁷² Za Hrvaško, gl. kazensko ovadbo, ki jo je Policijska postaja Ozalj podala Občinskemu javnemu tožilstvu v Karlovcu, Karlovac, 16. april 1988, priloga HR-368; dopis Občinskega javnega tožilstva v Karlovcu Policijski postaji Ozalj, Karlovac, 28. april 1988, priloga HR-369; korespondenca med Zavarovalnico Triglav iz Novega Mesta (Slovenija) in Občinskim sekretariatom za notranje zadeve v Ozalju (Hrvaška), Novo Mesto, Ozalj, 21.-22. september 1988, priloga HR-370. Za Slovenijo, gl. Policijska postaja Metlika: Uradni zaznamek o zbranih obvestilih v zadevi Jurisdikcija slovenske Policije na območju naselij Drage in Brezovica pri Metliki, 18. september 2012, priloga SI-817; Policijska postaja Metlika: Uradni zaznamek o zbranih obvestilih v zadevi Jurisdikcija slovenske Policije na območju naselij Drage in Brezovica pri Metliki, 19. september 2012, priloga SI-818.

¹⁰⁷³ Zvezni statistični urad, popisni list za naselje Brezovica Žumberačka v Občini Ozalj, 3. april 1971, priloga HR-347; Zvezni statistični urad, popisni list za naselje Brezovica Žumberačka v Občini Ozalj, 10. april 1981, priloga HR-357; Republiški statistični urad, popisni list za naselje Brezovica Žumberačka v Občini Ozalj, 12. april 1991, priloga HR-374.

¹⁰⁷⁴ Občina Metlika, Oddelek za urbanizem: Odločba o gradbenem dovoljenju št. 351–155/82, 11. oktober 1984, priloga SI-622.

¹⁰⁷⁵ Ministrstvo za zunanje zadeve Republike Slovenije, Nota št. ZMP-8/08 – Izjava k Protokolu o integriranem upravljanju obalnih območij Sredozemlja, 21. januar 2008, priloga SI-368; Hrvaška – Partnerstvo za pristop 2007, priloženo k Sklepu Sveta (2008/119/ES), 42/55, 12. februar 2008, priloga SI-369; Odločba, ki spreminja Odločbo o razširitvi jurisdikcije Republike Hrvaške v Jadranskem morju (2008), *Službeni list Republike Hrvatske*, št. 31/2008, priloga SI-370.

¹⁰⁷⁶ Odločba Uprave za kataster in geodetske zadeve Občine Ozalj o spremembi katastrskih evidenc zaradi spremembe lastništva parcele št. 5979 (Karlovac, 19. februar 1973), priloga HR-218; Odločba Uprave za kataster in geodetske zadeve Občine Ozalj o spremembi katastrskih evidenc zaradi ponovne parcelacije parcele št. 5971, Ozalj, 12. december 1988, priloga HR-257; Odločba Uprave za kataster in geodetske zadeve Občine Ozalj o spremembi katastrskih evidenc zaradi spremembe lastništva parcele št. 5960, Ozalj, 17. november 1990, priloga HR-277.

- Metliki. Vendar pa arbitražno sodišče ne bi moglo oblikovati natančnejšega sklepa na podlagi gradiv, ki sta jih predložili stranki.
562. Drugače pa je na območju 7.1, kjer katastrske meje, kot je navedeno zgoraj, niso skladne.¹⁰⁷⁷ Na tem območju torej ne moremo sklepati, da obstaja tih dogovor med strankama o poteku meje. Katastrske meje Hrvaške ustrezajo zgodovinskim franciscejskim zemljevidom Vojne krajine, medtem ko katastrske meje Slovenije ustrezajo zgodovinskim zemljevidom Kranjske.¹⁰⁷⁸ Oba zgodovinska zemljevida sta zelo natančna in jih lahko položimo natančno na katastrske meje vsake stranke. Zahteva Slovenije v tej arbitraži temelji tudi na praktičnih vidikih.
563. Noben od zgodovinskih zemljevidov, ki sta ju predložili stranki, po mnenju arbitražnega sodišča ni per se boljši v smislu verodostojnosti. Na tem območju zgodovinske izmere, ki so podlaga za kartografsko gradivo, v veliki meri spremlja zaznamek, da meja na območju Žužemberka ni bila določena.
564. Ker ni dokaza o naslovu, mora arbitražno sodišče upoštevati *effectivités*, na katerega se opirata stranki. Kot je navedeno zgoraj, večino primerov izvrševanja upravne pristojnosti ene od zadevnih držav ni mogoče konkretno povezati z ozkim spornim območjem 7.1.¹⁰⁷⁹ Seznam dokazov, ki sta jih stranki predložili glede dejanskega izvrševanja upravne pristojnosti na tem območju, je zelo kratek, vendar pa se mora arbitražno sodišče odločati na podlagi najboljših razpoložljivih dokazov. Zdi se, da je območje 7.1 pogozden pas vzdolž meje. Arbitražno sodišče opozarja na argument Slovenije, da so razne parcele v kraju Brezovica pri Metliki in okoli njega „dosledno razumeli, kot da tvorijo celovito naravno, geografsko, gospodarsko in družbeno enoto,“ tesno povezano z vasjo Metlika, kar kaže že samo ime „Brezovica pri Metliki“.¹⁰⁸⁰ Hrvaška ni ugovarjala tako razumljeni celovitosti niti ni predložila nobenega protiargumenta, po katerem naj bi območje 7.1 tvorilo „naravno, geografsko, gospodarsko in družbeno enoto“ s

¹⁰⁷⁷ Protimemorandum Hrvaške, slika CM 5.12.

¹⁰⁷⁸ Brezovica in Kamenica, katastrske meje franciscejske izmere iz 19. stoletja (primerjava), str. 5, priloga SI-M-66.

¹⁰⁷⁹ Hrvaška je za območje 7. 1 predložila dokaz o *effectivités* v obliki upravljanja katastrskih evidenc za določene katastrske parcele. Protimemorandum Hrvaške, odst. 5.46, ki se nanaša na Odločbo Uprave za kataster in geodetske zadeve Občine Ozalj o spremembi katastrskih evidenc zaradi spremembe lastništva parcele št. 5960, Ozalj, 17. november 1990, str. 1, priloga HR-277; Odločbo Uprave za kataster in geodetske zadeve Občine Ozalj o spremembi katastrskih evidenc zaradi ponovne parcelacije parcele št. 5960, Ozalj, 4. november 1991, str. 1, priloga HR-278; Odločba Uprave za kataster in geodetske zadeve Občine Ozalj o spremembi katastrskih evidenc zaradi ponovne parcelacije parcele št. 5971, Ozalj, 12. december 1988, str. 1, priloga HR-257; Odločba Uprave za kataster in geodetske zadeve Občine Ozalj o spremembi katastrskih evidenc zaradi spremembe lastništva parcele št. 5979 (Karlovac, 19. februar 1973), str. 1, priloga HR-218.

¹⁰⁸⁰ Protimemorandum Slovenije, odst. 5.39.

kakim hrvaškim naseljem. Arbitražno sodišče odloči, da je območje 7.1 del ozemlja Slovenije in meja teče po slovenskih katastrskih mejah.

565. Arbitražno sodišče ugotavlja, da je razmejitev na podlagi katastrskih meja zelo kompleksna, saj ima za posledico številne meandre in enklave¹⁰⁸¹ ter večkrat prečka cesto naselja Brezovica pri Metliki. To ni prvi tak primer, ki lahko povzroči praktične probleme.¹⁰⁸² Čeprav se arbitražno sodišče zaveda teh težav, je pri meji na kopnem strogo zavezano, da odloča v skladu z mednarodnim pravom in ne na podlagi (svojega razumevanja) tega, kaj je praktično ali ugodno. Tako se bosta morali stranki sporazumeti o prilagoditvi ali pa poiskati druge načine za reševanje teh problemov v duhu prijateljskega sodelovanja.

ii. Naselje Drage (Sekulići/Sekuliči)

566. Drugo sporno območje v nekdanji Vojni krajini je strokovna skupina opredelila kot območje 6.3. Meje katastrskih občin na tem spornem območju se prekrivajo. Območje prekrivanja obsega 337,8 ha. Razen vasi Drage je območje gosto poraslo z gozdom.¹⁰⁸³

Stališča strank

567. Hrvaška navaja, da je to sporno območje, "ki je bilo izmerjeno v 19. stoletju, bilo del Kraljevine Hrvaške"¹⁰⁸⁴ in da je ostalo znotraj Hrvaške. Njeno stališče je, da „hrvaška katastrska meja na tem območju ustreza zgodovinski avstro-ogrski meji“.¹⁰⁸⁵
568. Hrvaška se sklicuje na kartografske¹⁰⁸⁶ in dokumentarne¹⁰⁸⁷ dokaze iz poznega 19. in zgodnjega 20. stoletja.
569. Slovenija izpodbija pojem zgodovinske „avstro-ogrskje meje“ na tem območju.¹⁰⁸⁸ Trdi, da je bila meja na tem območju sporna veliko pred in tudi po razpadu Vojne krajine leta 1881.¹⁰⁸⁹

¹⁰⁸¹ Memorandum Slovenije, odst. 6.127.

¹⁰⁸² *Gl. Baarle-Hertog in Baarle-Nassau v Sovereignty over certain Frontier Land (Belgija/Nizozemska)*, Sodba z dne 20. junija 1959: I.C.J. Reports 1959, str. 209.

¹⁰⁸³ Memorandum Hrvaške, odst. 6.35.

¹⁰⁸⁴ Memorandum Hrvaške, odst. 6.36.

¹⁰⁸⁵ Memorandum Hrvaške, odst. 6.35.

¹⁰⁸⁶ Memorandum Hrvaške, odst. 6.36 in slika 6.13; gl. odgovor Hrvaške, odst. 4.14.

¹⁰⁸⁷ Memorandum Hrvaške, odst. 6.37; Vlada kraljeve hrvaško-slavonsko-dalmatinske države, *Politična in pravosodna razdelitev in popis rezidenc kraljevin Hrvaške in Slavonije*, Zagreb, str. 32–33, priloga HR-1; Vlada kraljeve hrvaško-slavonsko-dalmatinske države, *Politična in pravosodna razdelitev in popis rezidenc kraljevin Hrvaške in Slavonije*, Zagreb, 1913, str. 40, priloga HR-2; prepis, 2. dan, str. 19:18–21:9.

Meja se je „kristalizirala“ šele v Kraljevini Srbov, Hrvatov in Slovencev in pozneje v Kraljevini Jugoslaviji in je bila v nekaterih delih spremenjena po drugi svetovni vojni.¹⁰⁹⁰

570. Slovenija trdi, da je leta 1948 sporno območje bilo vključeno v slovensko katastrsko občino Črnomelj in je potem ostalo del Slovenije. Ugotavlja, da pred letom 1948 zaselek Drage ni bil uvrščen v slovensko ozemeljsko zakonodajo, a je bil naveden v zakonodaji iz leta 1948 in v vseh nadaljnjih letih.¹⁰⁹¹ Dodaja, da „ustrezna hrvaška zakonodaja zaselka Drage ni vključevala po letu 1952.“¹⁰⁹² Katastrska evidenca zaselka Drage je bila leta 1953 prenesena iz Hrvaške v Slovenijo.¹⁰⁹³ Slovenija zato trdi, da „je meja s Hrvaško na odločilni datum potekala po vzhodni meji občine Metlika in da vključuje zaselek Drage z okolico“.¹⁰⁹⁴
571. Vendar, Hrvaška trdi, da „v nasprotju z zatrjevanjem Slovenije Hrvaška spornega območja 6.3 ni nikoli odstopila Sloveniji“.¹⁰⁹⁵ To območje je ostalo v Hrvaški. V zvezi s tem Hrvaška opozarja, da Slovenija Mešani strokovni skupini ni predložila nobenega dokaza, s katerim bi utemeljila svojo zahtevo po odstopitvi spornega območja.¹⁰⁹⁶
572. V podporo svojim navedbam se obe stranki sklicujeta na *effectivités*, ki se nanašajo na vas Drage in okoliški gozd.

Analiza arbitražnega sodišča

573. Arbitražno sodišče najprej opozarja, da v času Avstro-Ogrske meja na tem območju ni bila določena.

¹⁰⁸⁸ Protimemorandum Slovenije, odst. 5.28.

¹⁰⁸⁹ *Prav tam.*

¹⁰⁹⁰ *Prav tam.*

¹⁰⁹¹ Zakon o upravni razdelitvi Ljudske republike Slovenije, *Uradni list Ljudske Republike Slovenije* št. 9/1948, priloga SI-113; Zakon o postopku za ustanovitev, združitev oziroma spremembo območja občine ter o območjih občin, *Uradni list Socialistične Republike Slovenije* št. 28/1980, priloga SI-203; gl. tudi memorandum Slovenije, odst. 6.123; protimemorandum Slovenije, odst. 5.48–50.

¹⁰⁹² Memorandum Slovenije, odst. 6.123.

¹⁰⁹³ Dopis Geodetsko-katastrske uprave Ljudske republike Slovenije Geodetski upravi Ljudske republike Hrvaške, 31. januar 1953, in dopis Geodetske uprave Ljudske republike Hrvaške Geodetsko-katastrski upravi Ljudske republike Slovenije, 4. februar 1953, priloga SI-128; gl. tudi memorandum Slovenije, odst. 6.123; protimemorandum Slovenije, odst. 5.52–53.

¹⁰⁹⁴ Protimemorandum Slovenije, odst. 5.54.

¹⁰⁹⁵ Protimemorandum Hrvaške, odst. 5.30.

¹⁰⁹⁶ Memorandum Hrvaške, odst. 6.38; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 21:10–22:9.

574. Arbitražno sodišče ugotavlja, da je naselje Drage od leta 1948 naprej ves čas vključeno v slovenskem katastru.¹⁰⁹⁷ Naselje ni bilo omenjeno v nobenem od hrvaških katastrov, predloženih arbitražnemu sodišču.¹⁰⁹⁸ Arbitražno sodišče prav tako ugotavlja, da „(j)e bil okoli leta 1950 ... del katastrske občine Sekulići (širše območje naselja Drage) izbrisan iz katarskega operata katastrske občine Sekulići (k)atastrskega (u)rada Ozalj“ na Hrvaškem.¹⁰⁹⁹ Na novo „je bila vzpostavljena katastrska občina Sekulići“, ki je bila leta 1996 še vedno vodena in vzdrževana v „katastru Črnomelj“ v Sloveniji.¹¹⁰⁰ Ustrezne katastrske evidence so bile nato leta 1953 iz Hrvaške prenesene v Slovenijo,¹¹⁰¹ leta 1966 pa je katastrski urad Ozalj slovensko Gozdno gospodarstvo Novo mesto obvestil, da so bile evidence za to območje predan Črnomlju, in da na tem območju nima več pristojnosti.¹¹⁰² Ti dokumenti so *prima facie* dokaz, da meja slovenske(katastrske) občine Sekulići/Sekulići predstavlja mejo.
575. Arbitražno sodišče prav tako ugotavlja, da je Slovenija na spornem območju v več zadevah ravnala *à titre de souverain*, pri čemer Hrvaška ni protestirala. Slovenske lokalne oblasti so izdale gradbena dovoljenja.¹¹⁰³ Policijska postaja Metlika (Slovenija) je v Dragah svoje

¹⁰⁹⁷ Zakon o upravni razdelitvi Ljudske republike Slovenije, 1948, *Uradni list Ljudske republike Slovenije*, št. 9/1948, str. 47, priloga SI-113; Zakon o razdelitvi Ljudske republike Slovenije na mesta, okraje in občine, 1952, *Uradni list Ljudske republike Slovenije*, št. 11/1952, str. 43, priloga SI-120; Zakon o postopku za ustanovitev, združitvev oziroma spremembo območja občine ter o območjih občin, 1980, *Uradni list Socialistične republike Slovenije*, št. 28/1980, odst. 37, priloga SI-203.

¹⁰⁹⁸ Zakon o upravno-teritorialni razdelitvi Ljudske republike Hrvaške, 1947, *Uradni list Ljudske republike Hrvaške*, št. 60/1947, odst. 28, priloga SI-106; Zakon o razdelitvi Ljudske republike Hrvaške na mesta, okraje in občine, 1952, *Uradni list Ljudske republike Hrvaške*, št. 16/1952, odst. 28, priloga SI-121; Zakon o območjih občin in okrajev v Ljudski republiki Hrvaški, 1962, *Uradni list Ljudske republike Hrvaške*, str. 176, priloga SI-160; Zakon o območjih pokrajin, mest in občin v Republiki Hrvaški, 1992, *Uradni list Republike Hrvaške*, št. 90/1992, priloga SI-268.

¹⁰⁹⁹ Zapisnik sestanka 13. marca 1996 o primerjavi neuskkljenih mej katastrskih občin, sestavljen v prostorih Urada za katastrsko-geodetske zadeve Karlovac (izpostava Ozalj), Mešana slovensko-hrvaška strokovna skupina, *državna meja Republika Slovenija – Republika Hrvaška, primerjava podatkov o mejah katastrskih občin na območjih večjih neskladij, primerjava podatkov iz let 1995/1996*, področje 6, zadeva 3, str. 3, priloga SI-760.

¹¹⁰⁰ Zapisnik sestanka 13. marca 1996 o primerjavi neuskkljenih mej katastrskih občin, sestavljen v prostorih Urada za katastrskogeodetske zadeve Karlovac (izpostava Ozalj), Mešana slovensko-hrvaška strokovna skupina, *državna meja Republika Slovenija – Republika Hrvaška, primerjava podatkov o mejah katastrskih občin na območjih večjih neskladij, primerjava podatkov iz let 1995/1996*, področje 6, zadeva 3, str. 3, priloga SI-760.

¹¹⁰¹ Dopis Geodetsko-katastrske uprave Ljudske republike Slovenije Geodetski upravi Ljudske republike Hrvatske, 31. januar 1953, in dopis Geodetske uprave Ljudske republike Hrvatske Geodetsko-katastrski upravi Ljudske republike Slovenije, 4. februar 1953, priloga SI-128.

¹¹⁰² Dopis Urada za kataster Skupščine občine Ozalj, Socialistična republika Hrvaška, Obratu za gozdarsko načrtovanje Gozdnega gospodarstva Novo mesto, 23. september 1996, priloga SI-518.

¹¹⁰³ Skupščina občine Metlika: Odločba o izdaji gradbenega dovoljenja za gradnjo odcepnega 20 kV daljnovoda in tipisirane transformatorske postaje v vasi Drage, 8. november 1973, priloga SI-546; Skupščina občine Metlika: Odločba o izdaji gradbenega dovoljenja izdano prebivalcu iz Drag, 4. september 1978, priloga SI-648; Skupščina občine Metlika: Odločba o izdaji gradbenega dovoljenja št. 351–53/87 za gradnjo gozdne ceste Vahta-Kapa, 25. december 1987, priloga SI-655.

pristojnosti izvajala brez vmešavanja hrvaških varnostnih organov.¹¹⁰⁴ Temeljno sodišče Novo mesto je leta 1979 v Dragah opravilo javno obravnavo.¹¹⁰⁵ V zveznem popisu leta 1981 so bili prebivalci, gospodinjstva in bivališča v Dragah navedeni kot del Slovenije.¹¹⁰⁶ Kaže, da so bili prebivalci vključeni na slovenski volilni seznam že leta 1947,¹¹⁰⁷ na plebiscitu 22. decembra 1990 so sodelovali kot del Slovenije.¹¹⁰⁸

576. Hrvaška teh dejstev ne zanika, predloži pa več dokumentov, ki potrjujejo, da je zemljiška knjiga za to območje ostala v Ozalju.¹¹⁰⁹ Zato so odločitve v zvezi z lastništvom zemlje na spornem območju sprejemala hrvaška okrajna sodišča, nato pa so bile prenesene v zemljiško knjigo. Vendar pa arbitražno sodišče ugotavlja, da dejstvo, da je bila zemljiška knjiga kljub spremembi mej okrajev vodena na Hrvaškem, ne pomeni, da je Hrvaška obdržala suverenost nad ozemljem.

¹¹⁰⁴ Policijska postaja Metlika: Uradni zaznamek o zbranih obvestilih v zadevi Jurisdikcija slovenske Policije na območju naselij Drage in Brezovica pri Metliki, 18. september 2012, priloga SI-817; Policijska postaja Metlika: Uradni zaznamek o zbranih obvestilih v zadevi Jurisdikcija slovenske Policije na območju naselij Drage in Brezovica pri Metliki, 19. september 2012, priloga SI-818; Policijska postaja Metlika: Uradni zaznamek o zbranih obvestilih v zadevi Jurisdikcija slovenske Policija na območju naselij Drage in Brezovica pri Metliki, 19. september 2012, priloga SI-819.

¹¹⁰⁵ Temeljno sodišče v Novem mestu, enota v Črnomlju, Vabilo izvedencu – tolmaču na javno obravnavo na kraju samem v Dragah, 3. oktober 1979, priloga SI-573; Temeljno sodišče v Novem mestu, enota v Črnomlju, Obvestilo strankam glede javne obravnave na kraju samem v Dragah, 11. oktober 1979, priloga SI-574; Temeljno sodišče v Novem mestu, enota v Črnomlju, Protokol o poravnavi, 18. oktober 1979, priloga SI-575.

¹¹⁰⁶ Zvezni statistični urad, Popis 1981: Prebivalstvo, gospodinjstva in bivališča, Kazalo lokalnih skupnosti v socialističnih republikah, avtonomnih pokrajinah in občinah ter naselij v lokalnih skupnosti (Beograd, 1983), priloga SI-917.

¹¹⁰⁷ Dopis Ljudskega odbora Radatovići (Hrvaška) Ljudskemu odboru Suhor (Slovenija), 27. marec 1947, priloga SI-468.

¹¹⁰⁸ Občina Metlika: Zapisnik o delu volilnega odbora, volišče št. 30 za naselje Drage, 22. december 1990, priloga SI-695.

¹¹⁰⁹ Odgovor občinskega sodišča v Karlovcu Gozdnemu gospodarstvu Novo mesto, 29. oktober 1968, priloga HRLA-93; Odločitev občinskega sodišča Ozalj, 3. februar 1987, priloga HRLA-98; Vloga Gozdnega gospodarstva Novo mesto naslovljena na Službo za zemljiško knjigo Občinskega sodišča v Karlovcu, 30. julij 1968, priloga HR-198; Sodba o priposestovanju parcele št. 5645 v Dragah, Občinsko sodišče Ozalj, Ozalj, 11. marec 1981, priloga HR-356; Odločitev o vpisu lastništva Vladimirja Vilfana v Dragah, Občinsko sodišče Ozalj, Ozalj, 15. september 1987, priloga HR-365; Darilna pogodba med Zoro Badovinac in Jankom Petkovićem za zemljišče v Dragah, Ozalj, december 1987, priloga HR-366. Gl. tudi Občinsko sodišče v Črnomlju, sklep o dedovanju, 8. september 1971, priloga SI-539; dopis Uprave za katastrsko-geodetske zadeve občine Ozalj Uradu za kataster Skupščine občine Novo mesto, 29. september 1971, priloga SI-540; dopis Uprave za katastrsko-geodetske zadeve občine Ozalj Uradu za kataster Skupščine občine Novo mesto, 29. september 1971, priloga SI-541; Odločitev občinskega sodišča Ozalj, 20. april 1982, priloga SI-599; Odločitev občinskega sodišča Ozalj, 18. april 1986, priloga SI-636; Izpisek iz zemljiške knjige za vpis št. 133, Oddelek za zemljiško knjigo Ozalj, Občinsko sodišče Karlovec, 16. julij 2013, priloga SI-823; Izpisek iz zemljiške knjige za vpis št. 175, Oddelek za zemljiško knjigo Ozalj, Občinsko sodišče Karlovec, 16. julij 2013, priloga SI-824.

577. Hrvaška podpre svojo zahtevo s trditvijo, da je „(p)ribližno 60 % spornih zemljišč in gozdov na spornem območju 6.3 v javni lasti Republike Hrvaške.“¹¹¹⁰ Slovenija pa po drugi strani navaja, da je lastnica približno 30 % tega gozda. V obeh primerih sta imela lokalna urada za gozdove pravico uporabe in sta sodelovala pri upravljanju območja.¹¹¹¹ Ne glede na morebitno natančno stanje v zvezi s tem pa je treba lastništvo in upravljanje posesti razlikovati od suverenosti. Država lahko na tujem ozemlju poseduje in upravlja s premoženjem, kot je gozd.¹¹¹² Tega argumenta Hrvaške ni mogoče sprejeti.
578. Arbitražno sodišče ugotavlja, da je bilo to sporno območje več kot 40 let del slovenske katastrske občine Sekulići/Sekuliči, pri čemer Drage v hrvaških katastrskih občinah niso bile omenjene. Ugotavlja tudi, da je Slovenija na tem območju na različnih področjih delovala *à titre de souverain*, pri čemer Hrvaška ni ugovarjala. Zato arbitražno sodišče odloči, da meja teče po vzhodni meji slovenske katastrske občine Sekulići/Sekuliči.

iii. Trdinov Vrh/Sveta Gera

579. Tretje območje v nekdanji Vojni krajini je majhen del zemljišča, ki svojo pomembnost dolguje televizijskemu stolpu, vojaškemu objektu, ki ga je zgradila jugoslovanska armada, in trigonometrični referenčni točki, ki jo je Slovenija uporabljala za izračun pozicioniranja meja in infrastrukture.¹¹¹³

Stališča strank

580. Hrvaška trdi, da sta na Sveti Geri „hrvaška in slovenska meja katastrskih občin v celoti usklajeni“¹¹¹⁴ z zgodovinsko avstro-ogrsko mejo. Hrvaška zahteva, da arbitražno sodišče temu ustrezno določi mejo.

¹¹¹⁰ Protimemorandum Hrvaške, odst. 5.35; Register nepremičnin št. 2 za katastrsko občino Sekulići, 1. januar 1898, priloga HR-135.

¹¹¹¹ Dopis Urada za kataster Skupščine občine Ozalj, Socialistična republika Hrvaška, Obratu za gozdarsko načrtovanje Gozdnega gospodarstva Novo mesto, 17. december 1966, priloga SI-520. Zapisnik 12. rednega zasedanja štiristranske mešane slovensko-hrvaško-italijansko-črnogorske komisije za zaščito voda Jadranskega morja in obalnih območij 27. in 28. oktobra 2011, Portorož, odsek 2.2, 28. oktober 2011, priloga SI-427.

¹¹¹² Na primer, gozd *Mundat*, ki je na ozemlju Nemčije, je v lasti francoske *Office national des forêts*; gl. Jacques Myard, "L'accord du 10 mai 1984 sur le Mundat", *Annuaire Français de Droit International*, 31, str. 884–892 (1985).

¹¹¹³ Memorandum Slovenije, slika 6.23; odgovor Hrvaške, slika R 4.1.

¹¹¹⁴ Memorandum Hrvaške, odst. 6.39.

581. Slovenija trdi, da hrvaška zahteva „temelji zgolj na katastrskih dokazih, katerih namen ... ni bil vzpostaviti ... republiško mejo.“¹¹¹⁵
582. Hrvaška dodaja, da to območje nezakonito zaseda slovenska vojska¹¹¹⁶ in od arbitražnega sodišča zahteva odločitev, da „nobeno slovensko osebje, bodisi vojaško, civilno, policijsko ali varnostno, ne sme ostati v objektu na Sveti Geri v hrvaški občini Ozalj.“¹¹¹⁷
583. Kot je navedeno zgoraj, Slovenija od arbitražnega sodišča zahteva da odloči, da zahteva Hrvaške v zvezi s prisotnostjo slovenskega osebja na tem območju „ne spada v okvir naloge arbitražnega sodišča, določene v Arbitražnem sporazumu,“¹¹¹⁸ in da jo je zato treba zavrniti.
584. Slovenija poudarja, da „katastrska evidenca ne odraža dejanskega stanja na terenu“.¹¹¹⁹ Opozarja, da je bila pred letom 1991 jugoslovanska armada stalno oskrbovana iz Novega mesta (Slovenija) po edini dostopni cesti do vrha Trdinovega vrha.¹¹²⁰ Slovenija navaja, da je jugoslovanska armada leta 1991 „objekt predala“ slovenski vojski.¹¹²¹ Slovenija poudarja, da Hrvaška takrat temu ni nasprotovala¹¹²² in da „je dostopno pot do televizijskega stolpa in do trigonometrične referenčne točke na Trdinovem vrhu zgradila in vzdrževala Slovenija.“¹¹²³
585. Hrvaška navedbo Slovenije, da „katastrska evidenca ne odraža dejanskega stanja na terenu“¹¹²⁴ imenuje „evfemistični način priznanja, da njene oborožene sile nezakonito zasedajo hrvaško ozemlje.“¹¹²⁵ Opozarja, da „sprememba obstoječih meja ali razmejitev s silo ne more proizvesti nobenega pravnega učinka.“¹¹²⁶ Hrvaška tudi navaja, da so po umiku jugoslovanske vojske leta

¹¹¹⁵ Protimemorandum Slovenije, odst. 5.56.

¹¹¹⁶ Protimemorandum Hrvaške, odst. 5.65–75; odgovor Hrvaške, odst. 4.23.

¹¹¹⁷ Zapis ustne obravnave, 6. dan, str. 41:4–8.

¹¹¹⁸ Zapis ustne obravnave, 8. dan, str. 179:8–12.

¹¹¹⁹ Memorandum Slovenije, odst. 6.125.

¹¹²⁰ *Prav tam*; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 148:26–149:3.

¹¹²¹ Memorandum Slovenije, odst. 6.125; gl. protimemorandum Slovenije, odst. 5.59–60; zapis ustne obravnave, str. 148:18–20.

¹¹²² Memorandum Slovenije, odst. 6.125; Pismo Janeza Janše, nekdanjega slovenskega ministra za obrambo, *Delo*, 24. april 1999, priloga SI-304.

¹¹²³ Memorandum Slovenije, odst. 6.126; gl. tudi protimemorandum Slovenije, odst. 5.58.

¹¹²⁴ Memorandum Slovenije, odst. 6.125.

¹¹²⁵ Protimemorandum Hrvaške, odst. 5.63.

¹¹²⁶ Protimemorandum Hrvaške, odst. 5.66; Arbitražna komisija v okviru Mirovne konference o Jugoslaviji [Badinterjeva komisija], 31 ILM 1488 (1992), str. 1500, priloga HRLA-61 (V skladu z uveljavljenim načelom mednarodnega prava sprememba obstoječih meja ali ločnic s silo ne more proizvesti nobenega pravnega učinka. To načelo najdemo, na primer, v Deklaraciji o načelih mednarodnega prava glede prijateljskih odnosov in sodelovanja med državami v skladu z Ustanovno listino Združenih narodov ... in v Helsinški sklepni listini.“).

1991, slovenske vojaške enote zasedle objekt in ga od takrat niso nikoli zapustile.¹¹²⁷ Hrvaška svoj protest proti prisotnosti slovenskih vojaških sil na tem območju dokazuje s sklicevanjem na zapisnike sestankov diplomatov in diplomatsko korespondenco.¹¹²⁸

Analiza arbitražnega sodišča

586. Arbitražno sodišče najprej opozarja, da na tem spornem območju zgodovinske avstro-ogrske meje ni bilo. Prav tako ugotavlja, da se katastrske meje ujemajo in ustrezajo upravnim mejam hrvaških in slovenskih občin.¹¹²⁹ Arbitražnemu sodišču ni bil predložen noben dokaz o naslovu, ki bi temu nasprotoval. Arbitražno sodišče zato odloči, da meja teče po ujemajočih katastrskih mejah. V skladu s tem mu ni treba obravnavati effectivités, na katere se je sklicevala Slovenija.¹¹³⁰
587. Ta ohranjena skupna črta pušča televizijski stolp na slovenski strani, vojaški objekt, ki ga je zgradila jugoslovanska vojska, skupaj s trigonometrično točko pa na hrvaški strani meje.¹¹³¹
588. Slovenija opozarja, da je oktobra 1991 jugoslovanska vojska vojaški objekt predala slovenski teritorialni obrambi¹¹³² in navaja, da Hrvaška ni ugovarjala. Zato Slovenija trdi, da „so kmalu po

¹¹²⁷ Memorandum Hrvaške, odst. 6.40.

¹¹²⁸ Memorandum Hrvaške, odst. 6.41–43; zapisnik o delovnem sestanku zunanjih ministrov Republike Hrvaške in Republike Slovenije, dr. Mate Graniča in dr. Borisa Frleca, Ministrstvo za zunanje zadeve Republike Hrvaške, Zagreb, 20. januar 1998, str. 4, priloga HR-83; verbalna nota št. 838/07 Ministrstva za zunanje zadeve in evropske integracije Republike Hrvaške Veleposlaništvu Republike Slovenije, 7. februar 2007, priloga HR-110; verbalna nota št. 1107/09 Ministrstva za zunanje zadeve in evropske integracije Republike Hrvaške Veleposlaništvu Republike Slovenije, 11. marec 2009, priloga HR-121; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 27:11–28:7 citat iz verbalne note št. 521–0304–92/301 Ministrstva za zunanje zadeve Republike Hrvaške Ministrstvu za zunanje zadeve Republike Slovenije, Zagreb, 27. september 1992, priloga HR-287; verbalna nota št. 1107/09 Ministrstva za zunanje zadeve in evropske integracije Republike Hrvaške Veleposlaništvu Republike Slovenije, Zagreb, 11. marec 2009, priloga HR-121.

¹¹²⁹ Skupna hrvaško-slovenska strokovna skupina za primerjavo neuskkljenih mej katastrskih okrajev, *Državna meja, Republika Hrvaška – Republika Slovenija: Skupno poročilo o primerjavi evidenc o mejah katastrskih okrožij na območjih večjih neskladij*, 20. december 1996, priloga HR-80.

¹¹³⁰ Geodetska uprava Republike Hrvaške, Zahtevek za podatke o triangulacijski postaji za Gorjance, 14. december 1951, in odgovor Geodetske uprave Ljudske republike Slovenije, 21. december 1951, priloga SI-479; Geodetska uprava Socialistične republike Slovenije: Podatki o geodetski točki trigonometrijska točka 375 – Gorjanci, 1959, priloga SI-503; Lega in stabilizacija točke 375 – Gorjanci, 1963, priloga SI-510; Republiška geodetska uprava Ljubljana: dopis v zvezi z odlokom o zavarovanju izmeritvenih znamenj in vizur na točkah geodetskih mrež, 20. februar 1984, priloga SI-619.

¹¹³¹ Memorandum Slovenije, slika 6.23; odgovor Hrvaške, slika R 4.1.

¹¹³² Zapisnik o predaji objekta na Trdinovem vrhu med jugoslovansko vojsko in slovensko teritorialno obrambo, 23. oktober 1991, priloga SI-728.

odločilnem datumu oblasti Slovenije in Hrvaške obravnavale vojaške objekte kot del Slovenije.¹¹³³

589. Arbitražno sodišče ugotavlja, da je edini dokument, ki ga je s tem v zvezi predložila Slovenija, pismo nekdanjega slovenskega ministra za obrambo časopisu Delo z dne 24. aprila 1999, v katerem pravi, da „(t)istega dne, ko je teritorialna obramba prevzela objekt od Jugoslovanske ljudske armade, sem osebno poklical hrvaškega obrambnega ministra, (ki) ... ni niti najmanj ugovarjal ...“¹¹³⁴ Arbitražno sodišče na podlagi takega dokumenta ne more sklepati, da je ob predaji vojaškega objekta slovenskim oblastem oktobra 1991 Hrvaška Sloveniji priznala suverenost na tem območju.
590. Hrvaška je zahtevala da sodišče odloči, da „slovensko osebje, bodisi vojaško, civilno, policijsko ali varnostno, ne sme ostati v objektu na Sveti Geri v hrvaški občini Ozalj.“¹¹³⁵ Arbitražno sodišče je odločilo, da je območje južno od mejne črte del hrvaškega ozemlja, vendar pa nima pristojnosti odločati glede prisotnosti vojaškega osebja na tem območju.

(g) Reke Kamenica, Kupa/Kolpa in Čabranka

591. Meja med Hrvaško in Slovenijo približno 144 km sledi rekam Kamenica, Kupa/Kolpa in Čabranka.
592. V večjem delu je umestitev meje med strankama dogovorjena.
593. Predvsem ni sporno, da je bil Marindol, enklava, ki so jo kot del nekdanje Vojne krajine leta 1881 začasno priključili Kraljevini Hrvaški, ponovno priključen Sloveniji po 2. svetovni vojni in sta ga na odločilni datum obe stranki šteli za del Slovenije.¹¹³⁶

i. Reka Kamenica

594. Kamenica je majhna reka, ki teče iz območja Žumberak na Hrvaškem proti jugu v reko Kupo/Kolpo. Reka Kamenica doseže mejo med Slovenijo in Hrvaško vzhodno od naselja, ki se prav tako imenuje Kamenica.¹¹³⁷

¹¹³³ Memorandum Slovenije, odst. 6.125.

¹¹³⁴ Pismo Janeza Janše, nekdanjega slovenskega ministra za obrambo, Delu, 24. april 1999, priloga SI-304.

¹¹³⁵ Gl. *supra*, odst. 207 in 208.

¹¹³⁶ Gl. *supra*, odst. 550; gl. tudi memorandum Slovenije, odst. 6.139; protimemorandum Slovenije, odst. 5.16; protimemorandum Hrvaške, zv. III, zemljevid 19.

¹¹³⁷ Memorandum Slovenije, odst. 6.130.

Stališča strank

595. Slovenija trdi, da je bila reka Kamenica določena kot meja med Hrvaško in Kranjsko v času jožefinske izmere. Slovenija zatrjuje, da zemljevidi in besedni opisi jožefinske izmere kažejo, da leži meja med Hrvaško in Kranjsko vzdolž reke Kamenice.¹¹³⁸
596. Po mnenju Slovenije je demarkacija leta 1908/1909 zavrnila hrvaško spremembo iz leta 1861 in je potrdila, da reka Kamenica predstavlja deželno mejo.¹¹³⁹
597. Sprememba iz leta 1929, ki jo je določil zakon o ustanovitvi banovin,¹¹⁴⁰ je bila razveljavljena leta 1931 s spremembami ozemeljske delitve Kraljevine Jugoslavije, s katerimi je bila južna meja Dravske banovine premaknjena na reko Kamenico.¹¹⁴¹ Po mnenju Slovenije so katastri na tem območju „kaotični“ in „se katastrske meje v teh dveh naseljih (Brezovica pri Metliki in Kamenica) ... niso ujemale na odločilni datum niti ne v času franciscejske izmere.“¹¹⁴²
598. Hrvaška navaja, da so bile glede reke Kamenice katastrske meje strank na odločilni datum usklajene, kot je razvidno iz poročila strokovne skupine.
599. Hrvaška ugovarja slovenskemu sklicevanju na upravne meje, določene leta 1931, ker so bili zakoni in predpisi Kraljevine Jugoslavije leta 1946 razveljavljeni.¹¹⁴³
600. Hrvaška zahteva glede tega območja je prikazana na zemljevidih 22 in 23 v zvezku III njenega protimemoranduma. Na zemljevidu 22 je videti, da meja sledi strugi reke Kamenice. Na zemljevidu 23 se meja še naprej prekriva s strugo reke Kamenice, začeni na točki severovzhodno od naselja Kamenica. Zemljevidi, priloženi odgovoru Hrvaške, s spremembami,

¹¹³⁸ Memorandum Slovenije, odst. 6.133; Katastrska izmera Jožefa II, Notranje avstrijske dežele, odseki 231, 236, 237, 238, 239, 246, 247 in 250, 1763–1787, priloga SI-M-5; gl. Vincenc Rajšp in Majda Ficko (ur.), *Slovenija na vojaškem zemljevidu 1763–1787* (Josephine Landesaufnahme 1763–1787 za ozemlje Republike Slovenije), zv. 1, str. 65, 66, 144 (1995), priloga SI-2. Slovenija meni, da je bilo območje Marindola izjema, ker je „bilo enklava Vojne krajine.“ Memorandum Slovenije, odst. 6.133.

¹¹³⁹ Memorandum Slovenije, odst. 6.134; Rezultati primerjave meja v zvezi z deželno mejo med Kranjsko in Hrvaško od Save do meje s Kranjsko in Primorjem s prilogami, oktober 1908, priloga SI-35; Protokol sestanka Skupne komisije za demarkacijo deželne meje med Hrvaško in Kranjsko, 21. september 1909, priloga SI-38.

¹¹⁴⁰ Memorandum Slovenije, odst. 6.135, slika 6.26(a); Zakon o nazivu in razdelitvi kraljevine na upravna območja (1929), *Uradni list Kraljevine Jugoslavije (Dravska banovina)*, št. 100/1929, priloga SI-61.

¹¹⁴¹ Memorandum Slovenije, odst. 6.136.

¹¹⁴² Protimemorandum Slovenije, odst. 5.38.

¹¹⁴³ Odgovor Hrvaške, odst. 4.50.

kažejo mejo, ki reki Kamenici sledi južno od naselja Kamenica do izliva reke Kamenice v reko Kupo,¹¹⁴⁴ naselje Kamenica pa kažejo na hrvaški strani v katastrski občini Brašljevica.¹¹⁴⁵

601. Edina pomembna razlika med zahtevami strank je zahodno od naselja Kamenica, kot ponazarja zemljevid, ki ga je predložila Slovenija.¹¹⁴⁶ Arbitražno sodišče se bo zato osredotočilo le na to razliko.

Analiza arbitražnega sodišča

602. Arbitražno sodišče začenja pri vprašanju, ali se katastra na tem delu meje ujemata ali ne. Arbitražnemu sodišču ni bila predložena popolna katastrska evidenca, zato mora o tem vprašanju odločiti na podlagi predloženih dokazov. Hrvaška ugotavlja, da strokovna skupina območje zahodno od Kamenice ni štela za sporno, torej je menila, da se katastra ujemata.¹¹⁴⁷ Slovenija pa je zatrjevala, da se katastrske meje naselja Kamenica „niso ujemale niti na odločilni datum, niti v času franciscejske izmere.“¹¹⁴⁸ Za ponazoritev neujemanja meje na odločilni datum se Slovenija sklicuje na zemljevide, priložene dopisovanju lokalne geodetske uprave iz leta 1971.¹¹⁴⁹ Za prikaz zatrjevanega neujemanja v 19. stoletju se Slovenija sklicuje na zemljevide, nastale med letoma 1824 in 1856 (in še en nedatiran zemljevid iz 19. stoletja).¹¹⁵⁰
603. Po pregledu različnih zemljevidov iz 19. stoletja, ki jih je predložila Slovenija, se arbitražno sodišče strinja, da ti zemljevidi kažejo nek odmik v obliki meje, ki jo prikazujejo. Ob povedanem in glede na to, da na teh zemljevidih območje zahodno od Kamenice ni prikazano v velikem merilu, arbitražno sodišče omahuje, da bi iz teh dokazov sklepalo o zgodovinskem neujemanju katastrov strank. Po drugi strani pa je zemljevid iz leta 1971 pomemben dokaz, da se katastra strank na tem območju nista ujemala. Na zemljevidu je severno od vasi Vidošiči, približno tam, kjer naj bi bila vas Kamenica, ročno označeno „neuskrajena meja“.
604. Da bi bolj razjasnili situacijo, je arbitražno sodišče pogledalo na geoportala obeh strank, na katera se je predvsem Hrvaška med obravnavo večkrat sklicevala. Katastrske meje na geoportalih strank se *ne* ujemajo. Glede na nasprotujoče si dokaze se arbitražno sodišče ne more

¹¹⁴⁴ Odgovor Hrvaške, zv. III/4, zemljevida 60, 61.

¹¹⁴⁵ Odgovor Hrvaške, zv. III/4, zemljevid 59/3.

¹¹⁴⁶ Brezovica in Kamenica, katastrske meje franciscejske izmere iz 19. stoletja (primerjava), priloga SI-M-66.

¹¹⁴⁷ Protimemorandum Hrvaške, odst. 5.114.

¹¹⁴⁸ Protimemorandum Slovenije, odst. 5.38.

¹¹⁴⁹ Zemljevidi priloženi dopisu Geodetske uprave Črnomelj Geodetski upravi Socialistične republike Slovenije, 6. maj 1971, priloga SI-M-56.

¹¹⁵⁰ *Gl. infra opombi 1151–1152.*

- opreti na poročilo strokovne skupine o ujemanju katastra in ne more izhajati iz predpostavke, da katastrske meje označujejo mejo med strankama. Namesto tega arbitražno sodišče pregleda dokaze, ki sta jih stranki predložili v podporo svojim zahtevanim mejam.
605. Hrvaška je v podporo svojemu stališču predložila le poročilo strokovne skupine. Slovenija se je sklicevala na različno kartografsko gradivo in druge dokaze.
606. Nekateri zemljevidi, ki jih je predložila Slovenija, so v tako majhnem merilu, da je glede na majhnost spornega območja nemogoče z gotovostjo zaključiti, kje poteka meja blizu Kamenice.¹¹⁵¹ Če pa bi bilo treba odločitev sprejeti na podlagi teh dokumentov, bi bila v korist Hrvaški. Mejna črta na zemljevidih, ki jih je arbitražno sodišče proučilo, poteka v severni smeri od reke Kamenice, preden rahlo zavije proti vzhodu. Noben zemljevid ne potrjuje, da meja malo zavije proti zahodu, kakor je značilno za mejo, ki jo zahteva Slovenija.
607. Zemljevid iz jožefinskega obdobja je med predloženimi zemljevidi najnatančnejši dokaz poteka meje zahodno od Kamenice.¹¹⁵² Po mnenju Slovenije zemljevidi kažejo „katastrske meje franciscejske izmere.“ Če ta franciscejski zemljevid položimo na zemljevide z zahtevami strank, je jasno, da se ozemeljske meje tega zemljevida bolj ujemajo s hrvaškimi zahtevami, ki temeljijo na sedanjih katastrskih mejah.
608. Arbitražno sodišče zato sklene, da dokazi podpirajo hrvaško zahtevo. Arbitražno sodišče odloči, da meja teče kot kaže zemljevid 23 iz zvezka III protimemoranduma Hrvaške in zemljevid 59 iz zvezka III odgovora Hrvaške.

ii. Reka Kupa/Kolpa

609. Reka Kupa/Kolpa teče iz Gorskega kotarja proti vzhodu do reke Save.

¹¹⁵¹ Geodetske izmere Jožefa II, Notranje avstrijske dežele (1763–1787), priloga SI-M-1; Geodetske izmere Jožefa II, Notranje avstrijske dežele, odseki 231, 236, 237, 238, 239, 246, 247 in 250, 1762–1787, priloga SI-M-5; Vojvodina Kranjska, 1832, priloga SI-M-14; Zemljevid Kranjske (1855), priloga SI-M-39. Arbitražno sodišče je proučilo tudi druge zemljevide, ki jih je predložila Slovenija, ki ne omogočajo sklepov glede oblike meje.

¹¹⁵² Brezovica in Kamenica, katastrske meje franciscejske izmere iz 19. stoletja (primerjava), str. 5, priloga SI-M-66.

Stališča strank

610. Prvotna zahteva Hrvaške glede relevantnega ozemlja je prikazana na zemljevidih 13 do 22 v zvezku III njenega protimemoranduma. Na vseh teh zemljevidih je meja skladna s slovenskim bregom reke Kupe, razen na nekaj majhnih območjih.¹¹⁵³
611. Slovenija je dosledno zagovarjala, da meja poteka po sredini reke Kolpe. Slovenija trdi, da tečejo katastrske meje po sredini reke Kolpe.¹¹⁵⁴
612. Hrvaški zahtevek na popravljenih zemljevidih, ki jih je priložila odgovoru, kaže mejo, ki teče po sredini reke Kupe.¹¹⁵⁵

Analiza arbitražnega sodišča

613. Arbitražno sodišče zato ugotavlja, da so katastrske meje obeh strank na tem delu meje enake, tako kot tudi njune zahteve v tem postopku. Meja na tem območju ni več sporna.
614. V skladu s tem arbitražno sodišče določi, da teče meja tako, kakor je označeno na zemljevidih skladno z zahtevami obeh strank. Arbitražno sodišče prav tako ugotavlja, da mu ni treba podrobneje obravnavati argumentov strank, zlasti ne glede *effectivités* na tem območju.

iii. Reka Čabranka

615. Reka Čabranka je pritok reke Kupe/Kolpe. Od glavnega izvira blizu hrvaškega naselja Čabar teče proti jugu do Osilnice, kjer se izliva v Kupo/Kolpo.

Stališča strank

616. Slovenija pojasni, da je bila reka Čabranka, podobno kot reki Kamenica in Kolpa, določena kot meja med Hrvaško in Kranjsko ob jožefinski izmeri in potrjena leta 1908–1909.¹¹⁵⁶ Leta 1930 so bile občine Draga, Trava in Osilnica odcepljene od okraja Kočevje in priključene okraju

¹¹⁵³ Gl. zemljevid 16 blizu naselja Kavrani; zemljevid 15 blizu naselij Goršeti in Planica; zemljevid 14 blizu naselja Gusti laz; in zemljevid 13 blizu naselja Hrvatsko. Zemljevid 13 kaže, da meja ob ločitvi od rečnega brega seka cesto na slovenski strani.

¹¹⁵⁴ Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 87:24.

¹¹⁵⁵ Odgovor Hrvaške, zv. III/4, zemljevidi 61/2–76; odgovor Hrvaške, zv. III/5, zemljevidi 77–83, 84/1, 84/3–6 in 85–88. Zemljevid 84/2 kaže mejo, ki teče po središču kanala do slovenske strani otoka na sredini reke Kupe.

¹¹⁵⁶ Memorandum Slovenije, odst. 6.133–34.

Čabar.¹¹⁵⁷ Leta 1931 je bil okraj Čabar izločen iz Dravske banovine in je postal del Savske banovine.¹¹⁵⁸ Leta 1945 je bila nekdanja rečna meja med Hrvaško in Kranjsko določena kot meja med Hrvaško in Slovenijo.¹¹⁵⁹

617. Hrvaška zahteva glede tega območja je ponazorjena na zemljevidih 12 in 13, priloženih njenemu protimemorandumu, in zemljevidih 89 do 91, priloženih njenemu odgovoru. Hrvaška oporeka delu slovenske zahteve in trdi, da 25. julija 1991 ta del meje, kakor so ga prikazovale njune skladne katastrske meje, med strankama ni bil sporen. Hrvaška se sklicuje na zgodovinsko mejo med Kraljevino Hrvaško in Avstrijo, prikazano na zemljevidu vojaškega geografskega inštituta iz leta 1882.¹¹⁶⁰

Analiza arbitražnega sodišča

618. Arbitražno sodišče ugotavlja, da se stališča strank razlikujejo le glede dveh območij: območja velikega 6,7 ha severozahodno od naselja Osilnica; in podobnega območja vzhodno od naselja Plešče. Meje katastrskih občin obeh območji se pri strankah ujemajo. Vendar pa Slovenija uveljavlja pravni naslov prek teh ujemajočih se katastrskih mej, in sicer kolikor niso skladne s koritom reke Čabranke.
619. Na območju južno od Osilnice je neskladje zahtev strank jasno vidno ob primerjavi ponazoritev v njihovih memorandumih:



(Protimemorandum Hrvaške, zemljevid 13)



(Memorandum Slovenije, zemljevid 33)

¹¹⁵⁷ Memorandum Slovenije, odst. 6.137.

¹¹⁵⁸ Memorandum Slovenije, odst. 6.137, slika 6.26(b); Zakon o izpremembah in dopolnitvah v zakonu o nazivu in razdelitvi kraljevine na upravna območja, 28. avgust 1931, *Uradni list Kraljevine Jugoslavije (Dravska banovina)*, št. 53/1931, priloga SI-64.

¹¹⁵⁹ Memorandum Slovenije, odst. 6.140, slika 6.28. Zakon o upravni razdelitvi federalne Slovenije (1945), *Uradni list Slovenskega narodno osvobodilnega sveta in Narodne vlade Slovenije*, št. 33/1945, priloga SI-80, je občine Draga, Trava in Osilnica vključil v okoliš Kočevje, ustrežna hrvaška zakonodaja pa teh naselij po letu 1947 ni vključila ne v okoliš Delnice ne v okoliš Reka.

¹¹⁶⁰ Zemljevid Kamenice, Kolpe in Čabranke v merilu 1:75.000, izdelal Vojaški geografski inštitut Dunaj, območje 23, zb. XI, predstavljen v protimemorandumu Hrvaške, slika CM 5.44.

620. Katastrske meje območja Osilnica se ujemajo, zato arbitražno sodišče uporabi delovno predpostavko, da te ujemajoče se katastrske meje – ki so skladne s zahtevami Hrvaške – predstavljajo mejo. Glede na zahtevo Slovenije v tej arbitraži pa bo arbitražno sodišče preverilo, ali za majhno območje jugozahodno od naselja Osilnica do reke Čabranke obstaja dokaz o pravnem naslovu v korist Slovenije. Slovenija zatrjuje, da je bila Osilnica med naselji, navedenimi v notranji zakonodaji, ki je urejala ozemlja obeh pogodbenic po letu 1945, in po letu 1947 ni bila vključena v hrvaško zakonodajo. Arbitražno sodišče je proučilo ta dokaz in ugotavlja, da podpira splošno zahtevo Slovenije glede naslova le za naselje Osilnica, ki pa med strankama ni sporno. Dokazi o naslovu, ki jih je predstavila Slovenija, ne podpirajo slovenske trditve, da ima pravni naslov za to zadevno območje. V skladu s tem arbitražno sodišče odloči, da na območju Osilnice dogovorjene katastrske meje predstavljajo mejo.
621. Glede na ta zaključek arbitražnemu sodišču strogo gledano ni treba proučiti *effectivités*, ki jih je predložila Slovenija. Arbitražno sodišče opozarja, da so dokazi o *effectivités* pomembni le, v kolikor ni mogoče ugotoviti pravnega naslova ali je ta pravni naslov nejasen.¹¹⁶¹ Vendar pa arbitražno sodišče zaradi celovitosti dodaja, da dokazi, ki jih je glede tega predložila Slovenija, predvsem v zvezi z dejavnostmi gospodarjenja z vodami,¹¹⁶² lova,¹¹⁶³ in policijskega nadzora,¹¹⁶⁴ tudi če bi šteli za relevantne, ne bi spremenil ugotovitve arbitražnega sodišča. Poročilo o policijskem nadzoru iz leta 1990, ki ga navaja Slovenija, omenja „primere čezmejnega lastništva, predvsem v bližini Osilnice“¹¹⁶⁵ in ugotavlja obstoj betonskega mostu med naseljema Osilnica in Hrvatsko.¹¹⁶⁶ Zemljevidi, ki sta jih predložili stranki,¹¹⁶⁷ pa kažejo, da je most postavljen vzhodno od sotočja rek Čabranka in Kupa/Kolpa na točki, kjer meja ni sporna. Arbitražno sodišče zato ugotovi, da slovenski dokazi o *effectivités* ne podpirajo slovenske zahteve za območje južno od naselja Osilnica do reke Čabranke.

¹¹⁶¹ Gl. *supra*, odst. 340.

¹¹⁶² Dokumentacija in zemljevidi vodnogospodarskega podjetja Hidrotehnik glede izvajanja nadzornih pristojnosti vodnih skupnosti in o regulacijskih delih na Kolpi in Čabranki, opravljenih med decembrom 1987 in januarjem 1991, priloga SI-698.

¹¹⁶³ Pogodba o gospodarjenju z loviščem, sklenjena med Občinsko skupščino občine Kočevje in Lovsko družino Osilnica, 12. januar 1967, in Sporazum o dodelitvi lovišča v upravljanje, sklenjen med Izvršnim svetom Skupščine Socialistične republike Slovenije in Posestvom Snežnik, Gojitveno lovišče Snežnik, 6. julij 1982, priloga SI-604; Dokumentacija in zemljevidi vodnogospodarskega podjetja Hidrotehnik glede izvajanja nadzornih pristojnosti vodnih skupnosti in o regulacijskih delih na Kolpi in Čabranki, opravljenih med decembrom 1987 in januarjem 1991, priloga SI-698.

¹¹⁶⁴ Postaja milice Črnomelj: Ocena varnosti in zaščite območja Kolpe v občini Črnomelj, 7. december 1990, in Uprava za notranje zadeve Ljubljana okolica, Inšpektorat milice: Ocena varnosti ob meji z Republiko Hrvaško, 10. december 1990, priloga SI-691.

¹¹⁶⁵ *Prav tam.*

¹¹⁶⁶ *Prav tam.*

¹¹⁶⁷ (Memorandum Slovenije, zv. 2, zemljevid 33; protimemorandum Hrvaške, zv. 3, zemljevid 13.

622. Podobni premisleki veljajo tudi glede območja v bližini Plešč, ki ga zahteva Slovenija. Usklajene katastrske meje obeh držav predstavljajo *prima facie* dokaz meje.¹¹⁶⁸ Slovenija ni predložila nobenih dokazov o pravnem naslovu, ki bi podprli njeno trditev, da teče meja po reki in ne po usklajenih katastrskih mejah (ki v glavnem sledijo reki Čabranki, vendar niso povsem skladne z njenim koritom).
623. Kakor je bilo že omenjeno, dokazi o *effectivités* so pomembni le, kolikor ni mogoče ugotoviti pravnega naslova ali pa je ta pravni naslov nejasen. Tudi če bi bilo treba obravnavati *effectivités*, je dokazna vrednost slovenskih dokazov zelo omejena. Zgoraj omenjeno poročilo o policijskem nadzoru v zvezi z območjem Plešce navaja, da „meja teče po sredini reke Čabranke, cesta pa je na hrvaški strani.“¹¹⁶⁹ V poročilu je zabeleženo policistovo razumevanje poteka meje ob osamljenem dogodku; težko bi se reklo, da dokazuje dejansko izvajanje teritorialne pristojnosti na tem območju. Tudi če bi bili dokazi o *effectivités* relevantni, bi arbitražno sodišče pri ocenjevanju njihove vrednosti moralo ugotoviti, da so bolj prepričljivi dokazi, ki kažejo, da usklajene katastrske meje predstavljajo mejo.
624. Arbitražno sodišče zato odloči, da kopenska meja na območju reke Čabranke sledi mejam katastrov strank.

(h) Črneča vas

625. Slovenija zahteva majhno območje, veliko približno 2,8 ha, vzhodno od naselja Črneča vas.¹¹⁷⁰ Slovenska zahteva bi povzročila zavoj meje, tako da bi bilo križišče ceste, ki povezuje slovenski naselji Frluga/Prušnja vas na severu in Vrbje na jugu, na slovenskem ozemlju, kakor kaže naslednja slika iz zemljevida z zahtevo Slovenije.

¹¹⁶⁸ Odgovor Hrvaške, zv. III/5, zemljevid 90.

¹¹⁶⁹ Postaja milice Črnomelj: Ocena varnosti in zaščite območja Kolpe v občini Črnomelj, 7. december 1990, in Uprava za notranje zadeve Ljubljana okolica, Inšpektorat milice: Ocena varnosti ob meji z Republiko Hrvaško, 10. december 1990, str. 13, 14, priloga SI-691.

¹¹⁷⁰ Memorandum Slovenije, zv. 2, zemljevidi 5–16, protimemorandum Hrvaške, zv. III, zemljevid 20. Gl. protimemorandum Hrvaške, slika CM 5.38.



(Memorandum Slovenije, zv. 2, zemljevid 22)

626. Slovenija trdi, da „je ceste in križišče vedno upravljala Slovenija.“¹¹⁷¹ Pri dokazovanju, da je cesto¹¹⁷² upravljala, se Slovenija sklicuje zlasti na Uradni list Socialistične republike Slovenije, št. 30/1988.¹¹⁷³ Kot odgovor na hrvaško stališče Slovenija zanika, da bi strokovna skupina dejansko primerjala ustrezne hrvaške in slovenske katastrske evidence za to območje.¹¹⁷⁴
627. Hrvaška zatrjuje, da je Slovenija „zahtevala 2,8 ha veliko parcelo le zaradi nadzora križišča dveh cest, ki sta bili vedno sprejeti kot del hrvaškega ozemlja.“¹¹⁷⁵ S tem v zvezi se Hrvaška sklicuje na izvleček iz slovenskega atlasa, prikazan v nadaljevanju, na katerem cestno križišče jasno leži na hrvaškem ozemlju.¹¹⁷⁶

¹¹⁷¹ Odgovor Slovenije, odst. 2.105.

¹¹⁷² Slovenija poudarja, da so bile občinske oblasti po takrat veljavni ustrezni cestni zakonodaji pristojne za kategoriziranje, *inter alia*, lokalnih cest. Gl. Zakon cestah (Uradni list RS, št. 38/1981, 7/1986, 37/1987, 2/1988, 7. in 10. člen, priloga SI-951).

¹¹⁷³ Odlok o komunalnih dejavnostih, 7. člen, 21. julij 1988, *Uradni list SR Slovenije*, št. 30/1988, priloga SI-952, ki se glasi: „Med pomembnejše krajevne poti za cestno-prometno povezavo v občini Krško se štejejo ulice, trgi in ceste v mestnih naseljih, katere so centri krajevnih skupnosti, ter naslednje krajevne poti: 40. Črneča vas – Vrbje – Vrtača – Prušnja vas.“

¹¹⁷⁴ Odgovor Slovenije, odst. 2.105.

¹¹⁷⁵ Protimemorandum Hrvaške, odst. 5.108.

¹¹⁷⁶ *Prav tam.*



(Protimemorandum Hrvaške, slika CM 5.39)¹¹⁷⁷

628. Arbitražno sodišče najprej ugotavlja, da se zdijo meje katastrov na tem območju usklajene. Arbitražno sodišče se je seznanilo s slovensko ugotovitvijo, da strokovna komisija morda ni primerjala katastrskih evidenc prav tega območja, prav tako pa ugotavlja, da Slovenija ni vsebinsko izpodbila hrvaške trditve, da se katastri ujemajo. Vsekakor pa Slovenija ni predložila nobenih dokazov o tem, da se njen kataster ne sklada s katastrom Hrvaške. V skladu s tem arbitražno sodišče ugotavlja, da predstavljata usklajena katastra *prima facie* dokaz lokacije meje.
629. Kot je arbitražno sodišče že ugotovilo v zvezi z drugimi območji, dokazov o *effectivités* praviloma ni mogoče šteti za dokaze o pravnem naslovu. To velja tudi v teh okoliščinah: zgolj dejstvo, da so slovenske oblasti morda razširile vzdrževanje ceste do križišča, nima velike dokazne vrednosti o obstoju pravnega naslova. Po drugi strani po je dolgoletna usklajenost katastrov na Hrvaškem in v Sloveniji zadosten dokaz o tem.
630. Skladno s tem arbitražno sodišče odloči, da meja na območju vzhodno od Črneče vasi sledi usklajenim katastrskim mejam Hrvaške in Slovenije.

¹¹⁷⁷ Izvleček iz protimemoranduma Hrvaške, slika CM 5.39.

(i) Novi Kot/Prezid, Draga/Prezid, Babno Polje/Prezid

631. Meja med strankama prečka Kraško planoto. Blizu hribov Škodovnik in Beli vrh meja na vzhodu, severu in zahodu obkroža hrvaško občino Prezid. V tem pasu se obravnava tri območja.

i. Draga/Prezid in Novi Kot/Prezid

632. Prvo območje je strokovna skupina opredelila kot območje 9.1. Obsega 3,8 km meje in 1,4 ha na zahodni meji med katastrsko občino Draga v kranjskem (in slovenskem) okraju Kočevje in katastrsko občino Prezid v hrvaškem okraju Čabar.¹¹⁷⁸ Drugo območje v bližini Novega kota omenja samo Slovenija in je podobne velikosti.¹¹⁷⁹

Stališča strank

633. Slovenija predloži, da mora na teh območjih „uskrajena meja katastrskih občin slediti dvostransko določeni meji med nekdanjo Kraljevino Hrvaško in Slavonijo in nekdanjo Vojvodino Kranjsko.“¹¹⁸⁰ Hrvaška se strinja.¹¹⁸¹

634. Med postopkom sta se stranki strinjali tudi, da „je treba mejo na terenu identificirati v skladu z dokumentacijo o meji iz časa razmejnitve med Kranjsko in Hrvaško, opravljeno leta 1909.“¹¹⁸² Na podlagi tega se strinjata, da območje 9.1 pripada Hrvaški, razen parcele št. 1648.¹¹⁸³

635. V zvezi z drugim območjem Slovenija opozarja, da sta Kranjska in Slovenija [*sic*] sprejeli mejo, ki je bila predlagana leta 1909 in nato izmerjena in demarkirana na terenu.¹¹⁸⁴ Slovenija trdi, da je ta meja še veljavna. Hrvaška temu ne oporeka, saj zadeve ne obravnava.

¹¹⁷⁸ Memorandum Slovenije, odst. 6.144; gl. tudi protimemorandum Slovenije, odst. 5.18.

¹¹⁷⁹ Memorandum Slovenije, slika 6.30.

¹¹⁸⁰ Memorandum Slovenije, odst. 6.144; memorandum Hrvaške, odst. 6.34; Mešana hrvaško-slovenska strokovna skupina, Zapisnik o delu na terenu v območju neuskklajenih meja k. o. Prezid in k. o. Draga od 8. do 10. julija 1997, 11. december 1997, priloga HR-82. Gl. tudi Pismo Cesarsko-kraljevega ministrstva za notranje zadeve Cesarsko-kraljevi deželni vladi v Ljubljani, 6. oktober 1911 6. junij 1911, priloga SI-42; dopis javnega pravobranilca Socialistične republike Slovenije Republiškem sekretariatu za pravosodje, upravo in proračun, 24. marec 1978, priloga SI-296.

¹¹⁸¹ Memorandum Hrvaške, odst. 6.34.

¹¹⁸² Protimemorandum Slovenije, odst. 5.23; odgovor Hrvaške, odst. 4.13; odgovor Slovenije, odst. 2.115 (s sklicem na popravljen zemljevid 35).

¹¹⁸³ Protimemorandum Hrvaške, odst. 5.24–25; Mešana hrvaško-slovenska strokovna skupina, Zapisnik o delu na terenu v območju neuskklajenih meja k. o. Prezid in k. o. Draga od 8. do 10. julija 1997, 11. december 1997, str. 7, priloga HR-82; odgovor Hrvaške, odst. 4.13; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 151:17–152:4.

¹¹⁸⁴ Memorandum Slovenije, odst. 6.144 in slika 6.30.

Analiza arbitražnega sodišča

636. Arbitražno sodišče meni, da stranki glede teh dveh območij nista več v sporu. Sodišče zato ugotavlja, da meja sledi usklajenim mejam katastrov Hrvaške in Slovenije.

ii. Babno Polje/Prezid

637. Sporno območje 9.2 je veliko 0,7 ha. Hrvaška ga zahteva kot del katastrske občine Prezid, Slovenija pa kot del katastrske občine Babno Polje.

Stališča strank

638. Obe stranki se strinjata, da je meja na tem območju zgodovinska avstro-ogrška meja. Strinjata se tudi, da sta bila leta 1913 mejnika št. 105 in št. 106 na terenu pravilno postavljena. Vendar pa Slovenija meni, da teče meja med tema dvema mejnikoma kot ravna črta, Hrvaška pa trdi, da je ukrivljena in sledi meji hrvaške parcele št. 2725. Območje, ki ga pokriva, je del parcele št. 860 v slovenskem katastru.

639. Meja na tem območju je po navedbah Slovenije skladna z njenimi katastrskimi mejami, kot kaže skiciran zemljevid triangulacije meje med katastrskima občinama Babno Polje in Prezid iz leta 1918.¹¹⁸⁵ Slovenija ugotavlja, da Hrvaška ne upošteva demarkacijske dokumentacije za ta sektor, ki podpira slovensko zahtevo, in se še naprej sklicuje na lasten katastrski načrt.¹¹⁸⁶ Slovenije navede:

Kopenska meja, označena na skicah iz leta 1918, teče od mejnega kamna št. 105 severno v precej ravni črti do mejnega kamna št. 106; tam mejna črta ostro zavije proti vzhodu. Mejni kamen št. 106 je postavljen na jugovzhodni meji sporne parcele št. 860. V takih okoliščinah del parcele št. 860, ki se je prekrival s hrvaškimi katastrskimi evidencami, ne more biti del Hrvaške.¹¹⁸⁷

640. Hrvaška navaja, da spor izhaja iz nesoglasja glede tega, kako bi bilo treba povezati mejnik št. 105 in mejnik št. 106.¹¹⁸⁸ Hrvaška zatrjuje, da bi bilo treba mejo med mejnima kamnoma potegniti v skladu z mejo iz avstro-ogrškega obdobja, kakor je prikazana na zemljevidu

¹¹⁸⁵ Memorandum Slovenije, odst. 6.145.

¹¹⁸⁶ Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 152:5–12.

¹¹⁸⁷ Memorandum Slovenije, odst. 6.145.

¹¹⁸⁸ Protimemorandum Hrvaške, odst. 5.39.

katastrske izmere iz leta 1860 in kot jo potrjujejo hrvaške *effectivités*.¹¹⁸⁹ Hrvaška poudarja, da je edini dokaz, na katerega se sklicuje Slovenija, skiciran zemljevid „negotovega izvora“.¹¹⁹⁰

Analiza arbitražnega sodišča

641. Arbitražno sodišče ugotavlja, da je bilo sporno območje na katastrskih načrtih Prezid in Babno polje navedeno že v devetnajstem stoletju¹¹⁹¹ in je bilo na teh dveh načrtih navedeno tudi leta 1996.¹¹⁹² Spremembe lastništva so bile vpisane v slovenskem in hrvaškem katastru.¹¹⁹³
642. Arbitražno sodišče ugotavlja, da sta bila leta 1913 ob demarkaciji meje mejnika št. 105 in 106 postavljena približno 100 m narazen. Če bi bilo odločeno, da se parcela št. 2725 priključi Hrvaški, bi bilo enostavno postaviti še en mejnik na severozahodnem skrajnem robu te parcele – vendar to ni bilo narejeno. Poleg tega je na terenski skici deželne meje med Kranjsko in Hrvaško, ki jo je junija 1918 narisal visoki cesarsko-kraljevi zemljemerec, meja narisana kot skoraj ravna črta med tema dvema mejnikoma.¹¹⁹⁴ Arbitražno sodišče meni, da je bila v tistem času ta črta meja in to ostaja še naprej. V skladu s tem arbitražno sodišče določi, da teče meja tako, kakor je označeno na cesarsko-kraljevi skici iz leta 1918.

3. Sektor Istra

643. Sektor Istra leži med centralnim sektorjem na vzhodu in Jadranskim morjem v zalivu na zahodu. Najpomembnejša geografska značilnost sektorja je reka Dragonja, ki teče po severnem delu polotoka Istra od vzhoda proti zahodu in se v zalivu izliva v Jadransko morje.¹¹⁹⁵ Stranki se razhajata glede opredelitve sektorja. Hrvaška meni, da se sektor razteza od Gorskega kotarja do

¹¹⁸⁹ Protimemorandum Hrvaške, odst. 5.40; gl. Odločitev o dedovanju po pokojnem Jakovu Paulinu, Občinsko sodišče v Delnicah, Delnice, 29. marec 1967, str. 1, priloga HR-194.

¹¹⁹⁰ Protimemorandum Hrvaške, odst. 5.42; gl. memorandum Slovenije, odst. 6.145; dopis javnega pravobranilca Socialistične republike Slovenije Republiškem sekretariatu za pravosodje, upravo in proračun, 24. marec 1978, priloga SI-296.

¹¹⁹¹ Katastrska občina Babno polje (1823), list št. I, priloga SI-832; Katastrska občina Hrib (1823), listi št. I, IX, priloga SI-833; Katastrska občina Prezid (1860), list št. I, priloga SI-838.

¹¹⁹² Mešana slovensko-hrvaška strokovna skupina, Zapisnik terenskega ogleda neuskkljenih mej katastrskih občin na delu katastrske občine Prezid oziroma katastrske občine Babno polje, 12. junij 1996, priloga SI-290.

¹¹⁹³ Zakon o dedovanju (1965), Uradni list Socialistične federativne republike Jugoslavije, št. 42/1965; Okrajno sodišče Cerknica: zgodovinski izpisek št. 77/97 iz zemljiške knjige za katastrsko občino Babno polje, zemljiškknjižni vpis št. 317, 20. maj 1997, priloga SI-980; Odločitev o dedovanju po pokojnem Jakovu Paulinu, Občinsko sodišče v Delnicah, Delnice, 29. marec 1967, priloga HR-194.

¹¹⁹⁴ Skica št. 1, pokrajinska meja med Kranjsko in Hrvaško (junij 1918), priloga SI-51.

¹¹⁹⁵ Memorandum Hrvaške, odst. 5.1.

- ustja reke Dragonje (na točki, kjer se v zalivu izliva v Jadransko morje).¹¹⁹⁶ Slovenija meni, da se sektor razteza od nekdanje tromeje med Slovenijo, Hrvaško in Julijsko krajino, ki se nahaja na območju Snežnika (ob vznožju hriba Škodovnik), do zaliva.¹¹⁹⁷
644. Večji del sektorja je imel v dvojni monarhiji status avstrijske kronske dežele.¹¹⁹⁸ Ob koncu 1. svetovne vojne je dvojna monarhija propadla, po Saintgermainski in Rapalski pogodbi je bil sektor priključen Italiji in vključen v Julijsko krajino.¹¹⁹⁹
645. Med 2. svetovno vojno je v Istri in Julijski krajini prišlo do političnega odpora.¹²⁰⁰ AVNOJ, zvezna entiteta, ki je izvajala oblast in bila krovno telo za druga osvobodilna gibanja, je leta 1943 potrdil odločitve, ki sta jih sprejeli Pokrajinski antifašistični svet narodne osvoboditve Hrvaške (ZAVNOH) in Osvobodilna fronta slovenskega naroda o priključitvi hrvaške Istre in slovenske Primorske njunima ozemljema.¹²⁰¹
646. Mejo v Istri je bilo treba določiti zaradi predvidene federativne države šestih republik,¹²⁰² in zaradi napetosti med člani odporiškega gibanja – imenovanimi „partizani“ – glede njihove/njihovih „pristojnosti“. ¹²⁰³ Hrvaške in slovenske partizanske oblasti so se sestale v vasi Malija in obravnavale zadevo. ¹²⁰⁴ Hrvaška zatrjuje, da so se na sestanku dogovorili o meji med Hrvaško in Slovenijo. ¹²⁰⁵ Slovenija zatrjuje, da je „ureditev“ bila „namenjena zgolj praktični rešitvi za poseben namen osvobodilnega boja.“¹²⁰⁶
647. Po beograjskem sporazumu iz leta 1945¹²⁰⁷ sta bili reka Dragonja in celotna meja med strankama v cona B. ¹²⁰⁸ Po mirovni pogodbi z Italijo iz leta 1947 sta vzhodni del Julijske krajine

¹¹⁹⁶ Memorandum Hrvaške, odst. 5.3.

¹¹⁹⁷ Memorandum Slovenije, odst. 6.03, 6.148.

¹¹⁹⁸ Gl. memorandum Hrvaške, odst. 5.9–10; memorandum Slovenije, odst. 6.149–50.

¹¹⁹⁹ Gl. opombo 11 in 11; gl. tudi memorandum Hrvaške, odst. 1.15; memorandum Slovenije, odst. 6.151.

¹²⁰⁰ Memorandum Hrvaške, odst. 5.12–13; memorandum Slovenije 6.152.

¹²⁰¹ Gl. memorandum Hrvaške, odst. 5.14–16; memorandum Slovenije 6.153.

¹²⁰² Memorandum Hrvaške, odst. 5.16.

¹²⁰³ Memorandum Slovenije, odst. 6.156.

¹²⁰⁴ Memorandum Hrvaške, odst. 5.17–24; memorandum Slovenije, odst. 6.156–57.

¹²⁰⁵ Memorandum Hrvaške, odst. 5.24.

¹²⁰⁶ Memorandum Slovenije, odst. 6.157.

¹²⁰⁷ Sporazum med Združenimi državami Amerike, Združenim kraljestvom Velika Britanija in Severna Irska in Jugoslavijo o začasni upravi Julijske krajine, podpisan v Beogradu 9. junija 1945, priloga HRLA-11.

¹²⁰⁸ Memorandum Hrvaške, odst. 5.26.

- in Istra leta 1947 pripadli Jugoslaviji. Zahodni del do Jadranskega morja pa je postal del STO.¹²⁰⁹
648. Mirovna pogodba z Italijo iz leta 1947 je vzhodni del Julijske krajine in Istro brez razlikovanja dodelila Jugoslaviji.¹²¹⁰ Tudi Odredba Ljudske skupščine Federativne ljudske republike Jugoslavije z dne 15. septembra 1947 ne omenja dodelitve teh ozemelj Hrvaški ali Sloveniji.¹²¹¹
649. Slovenija pojasni:
- Nadzorni organ Pokrajinskega narodnoosvobodilnega odbora za Slovensko Primorje (PPNOO) in Pokrajinski ljudski odbor za Istro v Labinu (hrvaška civilna uprava) sta 20. februarja 1947 soglasno in z odobritvijo vojaške uprave Jugoslovanske armade sprejela odlok o ustanovitvi Istrskega okrožja. Okrožje je obsegalo okraja Koper in Buje. Istrsko okrožje bi postalo del STO kot nova cona B po priključitvi vzhodnega dela Istre in nekdanje Julijske krajine k Jugoslaviji. Z drugimi besedami, po Mirovni pogodbi iz leta 1947 je bilo Istrsko okrožje zadnji del STO pod jugoslovansko vojaško upravo.¹²¹²
650. Odlok je ustanovil Skupščino istrskega okrožnega ljudskega odbora in ji podelil „vso civilno oblast“.¹²¹³ Za razliko od nekdanje cone B Julijske krajine je cono B STO torej upravljal skupaj ustanovljen organ in ne ločeno slovenske in hrvaške civilne oblasti po *de facto* razmejiteni črti.¹²¹⁴
651. 25. aprila 1952 sta Skupščina istrskega okrožnega ljudskega odbora in vojaška uprava jugoslovanske armade sprejeli Odlok o razdelitvi istrskega okrožja na okraje in občine.¹²¹⁵
652. Po Londonskem memorandumu, sklenjenem med Združenimi državami, Združenim kraljestvom, Italijo in Jugoslavijo, je STO prenehalo obstajati 5. oktobra 1954.¹²¹⁶ Cona B STO je bila priključena Jugoslaviji. Memorandum je bil uresničen z jugoslovanskim zveznim

¹²⁰⁹ Memorandum Slovenije, odst. 6.160.

¹²¹⁰ Memorandum Slovenije, odstavek 6.166.

¹²¹¹ Memorandum Slovenije, odstavek 6.167.

¹²¹² Memorandum Slovenije, odst. 6.190; gl. memorandum Hrvaške, odst. 5.31. Gl. tudi Odlok o ustanovitvi istrskega okrožja, *Uradni list istrskega okrožnega ljudskega odbora*, št. 1/1947, 1. člen, priloga HRLA-14.

¹²¹³ Odlok o ustanovitvi istrskega okrožja, *Uradni list istrskega okrožnega ljudskega odbora*, št. 1/1947, 1. člen, priloga HRLA-14; memorandum Hrvaške, odst. 5.31; memorandum Slovenije, odst. 6.191.

¹²¹⁴ Memorandum Slovenije, odst. 6.191.

¹²¹⁵ Gl. Odlok o razdelitvi istrskega okrožja na okraje in občine, *Uradni list istrskega okrožnega ljudskega odbora*, št. 6/1952, priloga HRLA-22; gl. tudi memorandum Hrvaške, odst. 5.36; memorandum Slovenije, odst. 6.192.

¹²¹⁶ Memorandum o soglasju glede Svobodnega tržaškega ozemlja med Združenimi državami, Združenim kraljestvom, Italijo in Jugoslavijo, sklenjen v Londonu, 5. oktobra 1954, 235 UNTS 99, priloga HRLA-32; memorandum Hrvaške, odst. 5.37; memorandum Slovenije, odst. 6.194.

- zakonom, ki je okraj Koper dodelil Sloveniji, okraj Buje pa Hrvaški.¹²¹⁷ Hrvaška je sprejela zakonodajo, ki je določila, da v okraju Buje veljajo hrvaški zakoni, in zakon, ki je za namene upravne organiziranosti upošteval nov okraj.¹²¹⁸ Slovenija je storila enako za okraj Koper.¹²¹⁹
653. Hrvaška trdi, da se stranki strinjata, da v sektorju Istra drugače kot v sektorju Mura in centralnem sektorju nikoli ni bilo zgodovinskih mej in so bile meje vzpostavljene šele po 2. svetovni vojni.¹²²⁰ Hrvaška se v zvezi z virom pravnega naslova za sektor Istra sklicuje na dogovore, ki so jih leta 1944 glede ustreznih „pristojnosti“ dosegli člani slovenskih in hrvaških partizanskih skupin iz odporniškega gibanja.¹²²¹ Hrvaška trdi, da je bila hrvaško-slovenska meja v sektorju Istra dogovorjena s temi dogovori.¹²²² Hrvaška se predvsem glede zahodne Istre sklicuje na vzpostavitev de facto meje vzdolž struge reke Dragonje na podlagi neformalnih dogovorov med partizanskimi skupinami leta 1944 in na to de facto stanje, ki se je ohranilo do leta 1955, ko je bilo potrjeno s sporazumom med izvršnima svetoma Hrvaške in Slovenije.¹²²³ Hrvaška se sklicuje tudi na hrvaško upravljanje območja južnega ali levega brega reke Dragonje od leta 1957 do odločilnega datuma.¹²²⁴
654. Ob sklicevanju na poročilo iz leta 1996 Hrvaška opredeli osem spornih območij v sektorju Istra.¹²²⁵ Največje je sporno območje 11.9,¹²²⁶ ki je bilo najprej znotraj ene avstrijske, nato pa italijanske občine, kar pomeni, da na tem območju ni bilo niti kvazimednarodne meje niti
-
- ¹²¹⁷ Sklep Zveznega izvršnega sveta o sprejetju sporazuma iz Memoranduma o soglasju med vladami Federativne ljudske republike Jugoslavije, Republike Italije, Združenih držav Amerike in Združenega kraljestva o Svobodnem tržaškem ozemlju, *Uradni list Federativne ljudske republike Jugoslavije*, št. 43/1954, 3. poglavje, ponatisnjen v Severnojadranskem inštitutu Jugoslovanske akademije znanosti in umetnosti, *Priključitev Istre federalni Hrvaški v Demokratični federativni Jugoslaviji, 1943–1968*, (Reka, 1968), str. 329, priloga HRLA-33. memorandum Hrvaške, odst. 5.37; memorandum Slovenije, odst. 6.195.
- ¹²¹⁸ Zakon za izvedbo ustave, zakonov in drugih pravnih predpisov Ljudske republike Hrvaške na območju okraja Buje, *Uradni list Ljudske republike Hrvaške*, št. 53/1954, 1. člen, priloga HRLA-31; Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o razdelitvi Ljudske republike Hrvaške v okraje, mesta in občine, *Uradni list Ljudske republike Hrvaške*, št. 53/1954, 2. člen, priloga HRLA-30; gl. memorandum Hrvaške, odst. 5.38–39; memorandum Slovenije, odst. 6.197.
- ¹²¹⁹ Zakon o razširitvi veljavnosti ustave, zakonov in drugih predpisov Ljudske republike Slovenije na koprsko območje, *Uradni list Ljudske republike Slovenije*, št. 43/1954, priloga SI-140; *Uradni list Ljudske republike Slovenije*, št. 24/1955, priloga SI-143; memorandum Slovenije, odst. 6.196; memorandum Hrvaške, odst. 5.43–45.
- ¹²²⁰ Zapis ustne obravnave, 1. dan, str. 81:22–82:7, citat iz memoranduma Slovenije, odst. 6.03, odgovor Slovenije, odst. 2.143.
- ¹²²¹ Memorandum Hrvaške, odst. 5.17–24.
- ¹²²² Memorandum Hrvaške, odst. 5.24.
- ¹²²³ Zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 33:18–34:8.
- ¹²²⁴ Zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 34:4–8.
- ¹²²⁵ Protimemorandum Hrvaške, odst. 4.1.
- ¹²²⁶ Zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 31:15–17, citat iz tab 6.1 za sklic na sporno območje 11.9.

- občinske meje, ki bi katerikoli del območja, ki ga zahteva Hrvaška, ločevala od kateregakoli dela območja, ki ga zahteva Slovenija.¹²²⁷
655. Poleg tega Hrvaška očita Sloveniji uveljavljanje treh „novih“ zahtev, ki jih ob neodvisnosti ni postavila.¹²²⁸ Tri nove zahteve obsegajo približno 9 ha. Hrvaška zatrjuje, da te tri nove zahteve odstopajo od zakonov Slovenije, pa tudi od slovenske izjave v memorandumu, da se meja v vzhodni Istri ujema s katastrskimi mejami.¹²²⁹
656. Hrvaška poudari, da se stranki o nekaterih točkah glede Istre strinjata. Po mnenju Hrvaške se stranki strinjata, da zgodovinske meje ni, in da se relevantna veriga pravnih instrumentov, ki pravni naslov povezujejo z odločilnim datumom, nanaša na avstro-ogrske meje.¹²³⁰ Po mnenju Hrvaške se stranki strinjata tudi, da zahodni del Istre do leta 1954 ni bil priključen ne Hrvaški ne Sloveniji; in da ob priključitvi meja ni bila rešena.¹²³¹
657. Slovenija zatrjuje, da je bil v sektorju Istra pravni naslov za določitev meje in za uporabo načela *uti possidetis* vzpostavljen šele po 2. svetovni vojni. Dodaja pa, da je meja vseeno temeljila na prej obstoječih katastrskih mejah.¹²³²
658. Slovenija opozarja, da sta bila vzhodni del nekdanje Julijske krajine in Istra priključena k Jugoslaviji v skladu s povojnimi pogodbami, natančneje z mirovno pogodbo iz leta 1947, medtem ko je zahodni del Istre najprej postal del STO in bil k Sloveniji in Hrvaški priključen šele leta 1954.¹²³³
659. Slovenija analizira pravni naslov za vzhodni del nekdanje Julijske krajine, ki je bil z mirovno pogodbo z Italijo iz leta 1947 priključen k Jugoslaviji, kakor sledi:

Zakonodaja o ozemeljski ureditvi Slovenije na eni strani in Hrvaške na drugi strani kaže, da sta ob priključitvi dela cone B k Jugoslaviji republikli dobili tiste občine, naselja in okraje, ki so jih v coni B prej upravljale ustrezne slovenske ali hrvaške civilne oblasti. Te upravne enote so bile organizirane pred mirovno pogodbo iz leta 1947 za ta poseben namen. Z drugimi besedami, priključitev je bila opravljena glede na vzpostavljeno *de facto* mejo med okraji, ki so jih ločeno upravljale slovenske oblasti, in okraji, ki so jih vodile hrvaške

¹²²⁷ Zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 33:12–17.

¹²²⁸ Protimemorandum Hrvaške, odst. 4.9; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 32:14–19.

¹²²⁹ Protimemorandum Hrvaške, odst. 4.125–26.

¹²³⁰ Zapis ustne obravnave, 5. dan, str. 166:20–167:5; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 169:7, 129:24–26.

¹²³¹ Zapis ustne obravnave, 5. dan, str. 167:7–9.

¹²³² Memorandum Slovenije, odst. 6.148; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 154:5–9.

¹²³³ Memorandum Slovenije, odst. 6.160; protimemorandum Slovenije, odst. 6.08.

oblasti. Po priključitvi je ta *de facto* dogovorjena meja postala zakonita meja med Slovenijo in Hrvaško.¹²³⁴

660. Slovenija zato trdi, da v vzhodnem delu Istre in nekdanje Julijske krajine „kataster ne predstavlja le dokaza mejne črte; je veljavni pravni naslov za razmejitvev.“¹²³⁵
661. Glede meje v vzhodnem delu Istre Slovenija dodaja, da „je bila nekoliko spremenjena“¹²³⁶ po določitvi leta 1947. Gre za prenos območja Gradin iz Hrvaške v Slovenijo, ki ga je leta 1956 potrdila jugoslovanska Zvezna ljudska skupščina.¹²³⁷
662. Slovenija zatrjuje, da meja v zahodnem delu Istre, ki je bila vzpostavljena leta 1954, ustreza meji med okrajema Koper in Buje.¹²³⁸
663. Po mnenju Slovenije se stranki strinjata, da je njuna medsebojna meja v obeh delih območja Istre vzpostavljena *de novo* in da je kataster imel zelo pomembno vlogo pri *de novo* razmejitvi meje. Po besedah Slovenije, Hrvaška ni navedla na kakšni pravni osnovi je bilo to storjeno: kataster na območju Istre predstavlja pravno osnovo, ker so razdelitev in razmejitve tega območja izvedli pristojni organi glede na katastrske meje.¹²³⁹
664. Glede tega, čemur Hrvaška pravi „tri nove zahteve“ Slovenije, Slovenija pripominja, da mešana strokovna skupina na tem območju ni našla usklajenih katastrskih meja, ker jih ni primerjala.¹²⁴⁰ Slovenija poudarja, da njeno stališče temelji na katastrskih evidencah in uradnih načrtih.¹²⁴¹

¹²³⁴ Memorandum Slovenije, odst. 6.170 (opomba izpuščena); gl. protimemorandum Slovenije, odst. 6.10.

¹²³⁵ Memorandum Slovenije, odst. 6.174.

¹²³⁶ Memorandum Slovenije, odst. 6.175.

¹²³⁷ Memorandum Slovenije, odst. 6.176–79; Odlok o potrditvi spremembe meja med Ljudsko republiko Hrvatsko in Ljudsko republiko Slovenijo“, *Uradni list Federativne ljudske republike Jugoslavije*, št. 15/1956, 1. člen, priloga SI-149; gl. protimemorandum Slovenije, odst. 6.13.

¹²³⁸ Protimemorandum Slovenije, odst. 6.195–97; gl. protimemorandum Slovenije, odst. 6.12.

¹²³⁹ Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 166:6–20.

¹²⁴⁰ Odgovor Slovenije, odst. 2.134.

¹²⁴¹ Odgovor Slovenije, odst. 2.135; gl. Geodetska uprava Socialistične republike Slovenije: Osnovna državna karta, Socialistična republika Slovenija, Risnjak-Čabar – 11, 1976, priloga SI-M-71; Geodetska uprava Republike Slovenije: državna topografska karta, Snežnik 184, 1995, priloga SI-M-75; katastrska občina Sušak (1819), listi št. I, III, IV in V, priloga SI-828; katastrska občina Sušak (popravek 1877), listi št. III, IV, V, priloga SI-839; Geodetska uprava Republike Slovenije: državna topografska karta, Novokračine 198, 1995, priloga SI-M-76; gl. tudi popravljene kopije načrtov katastrske občine Lisac v odgovoru Slovenije, katastrska občina Lisac (popravek 1837), lista št. III, IV, priloga SI-837; popravljene kopije načrtov katastrske občine Lipa iz leta 1879 (ki meji na katastrski občini Sušak in Lisac) v odgovoru Slovenije, katastrska občina Lipa (popravek 1879), listi št. I, IV, V, priloga SI-840. Slovenija popravlja upodobitev svojega zahtevka, odst. 2.136.

(a) Leskova dolina in Snežnik/Prezid

665. Strokovna skupina je na podlagi razlik med katastrskimi evidencami za Leskovo dolino in Snežnik (Slovenija) in Prezid (Hrvaška),¹²⁴² identificirala sporni območji 9.3 in 9.4. Meja, ki jo zahteva Hrvaška je na tleh označena z osmimi betonskimi kamni. Meja, ki jo zahteva Slovenija, je označena s 16 betonskimi stebrički.¹²⁴³
666. Območje 9.3 je s svojimi 66,55 ha največje. Območje 9.4 sestavlja šest manjših parcel. Teh sedem gozdnih parcel je bilo v lasti Viktorja Tomšiča v času od leta 1943 do 1948/1950¹²⁴⁴ in se temu primerno imenujejo Tomšičeve parcele.
667. Nesporno je, da so bile pred prvo svetovno vojno Tomšičeve parcele del Hrvaške. Nesporno je tudi, da so po Rapalski pogodbi z 12. novembra 1920 postale del italijanske Julijske krajine. Pod suverenost Jugoslavije so prešle na podlagi mirovne pogodbe z Italijo iz leta 1947.
668. Ozemlje, ki je bilo priključeno Jugoslaviji na podlagi mirovne pogodbe z Italijo, sta si delili Hrvaška in Slovenija. Meje med dvema republikama pa ni bila določena z nobenim zveznim predpisom. Vsaka od republik je sprejela zakonodajo o upravni razdelitvi svojega ozemlja.
669. Upravno in ozemeljsko razdelitev Hrvaške je določal zakon z dne 28. junija 1947,¹²⁴⁵ ki je bil spremenjen 26. maja 1948.¹²⁴⁶
670. Na slovenski strani je nadzorni organ Pokrajinskega narodnoosvobodilnega odbora za slovensko Primorje 8. februarja 1947 izdal odlok o organizaciji upravne razdelitve okrajev in zaselkov.¹²⁴⁷

¹²⁴² Memorandum Slovenije, odst. 6.180.

¹²⁴³ Zapisnik terenskega ogleda neusklajenih mej katastrskih občin na delu katastrske občine Prezid oziroma katastrske občine Leskova dolina, Mešana slovensko-hrvaška strokovna skupina, Prezid, 13. junija 1996, priloga HR-78; protimemorandum Slovenije, slika 6.4.

¹²⁴⁴ Zemljiškknjižni izpisek, katastrska občina Snežnik, list št. 190, 6. november 1991, priloga SI-241.

¹²⁴⁵ Zakon o upravno-teritorialni razdelitvi Ljudske republike Hrvaške, *Uradni list Ljudske republike Hrvaške*, št. 60/1947, priloga HRLA-16, Zakon o upravno-teritorialni razdelitvi Ljudske republike Hrvaške, 1947, *Uradni list Ljudske republike Hrvaške*, št. 60/1947, priloga SI-106.

¹²⁴⁶ Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o upravno-teritorialni razdelitvi Ljudske republike Hrvaške z dne 28. junija 1947, 1948, *Uradni list Ljudske republike Hrvaške*, št. 42/1948, priloga HRLA-20, Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o upravno-teritorialni razdelitvi Ljudske republike Hrvaške z dne 28. junija 1947, 1948, *Uradni list Ljudske republike Hrvaške*, št. 42/1948, priloga SI-114.

¹²⁴⁷ Poverjeništvu Pokrajinskega narodnoosvobodilnega odbora, Odlok o organizaciji upravne razdelitve okrajev in krajev, 8. februar 1947, priloga SI-100; Poverjeništvu Pokrajinskega narodnoosvobodilnega odbora za slovensko Primorje, Tajništvo, Referat za izgradnjo ljudske oblasti, Načrt nove upravne razdelitve slovenskega Primorja v mejah področja, ki bo priključeno k Federativni ljudski republiki Jugoslaviji, 8. februar 1947, priloga SI-101.

Na podlagi tega besedila je bila upravna razdelitev republike določena z novim zakonom z dne 23. februarja 1948.¹²⁴⁸

671. Skladno s tem odloka je bila nekdanja italijanska katastrska občina Snežnik (Monte Nevoso) razdeljena med dve novi občini Leskova dolina in Snežnik. Območje 9.3 je postalo del občine Cerknica v okviru katastrske občine Leskova dolina. Območje 9.4 je postalo del občine Ilirska Bistrica v okviru katastrske občine Snežnik. Slovenija je pozneje sklenila vključiti obe območji v občino Čabar v okviru katastrske občine Prezid.¹²⁴⁹

i. Stališča strank

672. Slovenija opozarja, da sta bili z rapalsko pogodbo sporni območji vključeni v Kraljevino Italijo in da je bila nova meja označena in določena z mejnimi kamni.¹²⁵⁰ Sporni območji 9.3 in 9.4 sta bili tako del italijanske Julijske krajine od leta 1920 do 1947. Slovenija trdi, da je s pariško pogodbo iz leta 1947 celotno območje Snežnika, ki je bilo pod suverenostjo Italije, postalo del ozemlja Slovenije, vključno s spornima območjema.¹²⁵¹ Slovenija opozarja tudi na to, da je to območje upravljala od leta 1947.¹²⁵² Tako je, po zatrjevanju Slovenije, sedanja meja med strankama nekdanja meja med Italijo in Jugoslavijo.
673. Hrvaška navaja, da si Slovenija s to mejo, ki jo je treba obravnavati kot neveljavno, ni mogla pomagati. Po mnenju Hrvaške so slovenske in hrvaške partizanske organizacije ter AVNOJ leta 1943 zavrnilo rapalsko pogodbo,¹²⁵³ s katero je bil Italiji odstopljen velik del nekdanjega ozemlja Hrvaške.¹²⁵⁴ Hrvaška navaja, da je AVNOJ sklenil vrniti Hrvaški ozemlja, ki si jih je

¹²⁴⁸ Zakon o upravni razdelitvi Ljudske republike Slovenije, 1948, *Uradni list Ljudske Republike Slovenije* št. 9/1948, priloga SI-113.

¹²⁴⁹ Memorandum Hrvaške, odst. 6.5; memorandum Slovenije, odst. 6.184–86.

¹²⁵⁰ Memorandum Slovenije, odst. 6.184; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 154:20–155:5.

¹²⁵¹ Memorandum Slovenije, odst. 6.186; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 159:14–17.

¹²⁵² Memorandum Slovenije, odst. 6.187; gl. protimemorandum Slovenije, odst. 6.34–35; gl. tudi odgovor Slovenije, odst. 2.127.

¹²⁵³ Memorandum Hrvaške, odst. 6.29; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 12:19–22.

¹²⁵⁴ Odgovor Hrvaške, odst. 4.8; gl. memorandum Hrvaške, odst. 6.16–17; Resolucija drugega zasedanja Pokrajinskega antifašističnega sveta narodne osvoboditve Hrvaške, Plaški, 14. oktobra 1943, odd. 4, ponatisnjena v Severnojadranskem inštitutu Jugoslovanske akademije znanosti in umetnosti, *Priključitev Istre k zvezni državi Hrvaški v Demokratični federativni Jugoslaviji*, 1943–1968 (Rijeka, 1968), str. 197, priloga HRLA-6; Deklaracija Osvobodilne fronte o priključitvi slovenskega Primorja Sloveniji in Jugoslaviji, 16. septembra 1943, 1. člen, ponatisnjena v Severnojadranskem inštitutu Jugoslovanske akademije znanosti in umetnosti, *Priključitev Istre k zvezni državi Hrvaški v demokratični federativni Jugoslaviji*, 1943–1968, Rijeka, str. 209, priloga HRLA-4; Sklep Antifašističnega sveta narodne osvoboditve Jugoslavije o priključitvi slovenskega Primorja, Beneške Slovenije, Istre in hrvaških jadranskih otokov Jugoslaviji, Jajce, 20. novembra 1943, dokumentacija generalštaba jugoslovanske narodnoosvobodilne armade 1943–1944 pri Inštitutu vojaške zgodovine, *Zbornik dokumentov in evidenc*

pripojila Italija, in vključiti priključene dele nekdanjih avstrijskih kronskih dežel v Slovenijo.¹²⁵⁵

Hrvaška dodaja, da „obe sporni območji ležita na hrvaški strani zgodovinske meje med Kraljevino Hrvaško in Avstrijo, ki je bilo razmejeno leta 1860 in označeno na terenu leta 1913.“¹²⁵⁶

674. Hrvaška trdi, da je, na mednarodni ravni, pariška pogodba vrnila Jugoslaviji večino ozemlja, ki ga je izgubila z rapalsko pogodbo¹²⁵⁷ in ponovno vzpostavila „zgodovinsko avstro-ogrsko mejo“ na tem območju.¹²⁵⁸
675. Kar zadeva jugoslovansko notranje pravo se Hrvaška sklicuje na zvezno zakonodajo, sprejeto v letih 1946 in 1947. Najprej omenja Zakon o ničnosti zakonodaje in predpisov, sprejetih pred 6. aprilom 1941 z dne 23. oktobra 1946¹²⁵⁹ in navaja, da so bile ustrezne določbe te zvezne zakonodaje razglašene za veljavne za „ozemlje, priključeno Federativni ljudski republiki Jugoslaviji na podlagi mirovne pogodbe z Italijo“ z obvezno razlago z dne 3. novembra 1947.¹²⁶⁰ Hrvaška omenja tudi zvezno odredbo z dne 15. septembra 1947 o podaljšanju „uporabe ustave, zakonodaje in drugih pravnih predpisov Federativne ljudske republike Jugoslavije“ za to isto območje.¹²⁶¹ Tako na Hrvaškem kot v Sloveniji¹²⁶² sta bili odredbi o razširjanju veljavnosti zakonov obeh republik na priključeno ozemlje sprejeti nekaj dni pozneje. Ti odredbi sta vsebinsko primerljivi.¹²⁶³

o narodnoosvobodilni vojni jugoslovanskih narodov, zvezek II, knjiga 11, str. 446 (1963), priloga HRLA-9; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 13:23–14:3; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 14:4–10.

¹²⁵⁵ Zapis ustne obravnave, 6. dan, str. 8:13–19.

¹²⁵⁶ Protimemorandum Hrvaške, odst. 5.17.

¹²⁵⁷ Zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 14:11–14.

¹²⁵⁸ Memorandum Hrvaške, odst. 6.31; gl. tudi memorandum Hrvaške, odst. 6.20; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 19:7–11.

¹²⁵⁹ Zakon o ničnosti zakonodaje in predpisov, sprejetih pred 6. aprilom 1941 in med sovražno okupacijo, 23. oktobra 1946, *Uradni list Federativne ljudske republike Jugoslavije*, št. 86/1946, 25. oktobra 1946, priloga HRLA-80.

¹²⁶⁰ Obvezna razlaga predpisov čl. 1, 2, 4, 7, 10 in 11 Zakona o razveljavljenju pravnih predpisov, izdanih pred 6. aprilom 1941 in med sovražno okupacijo (1947), *Uradni list Federativne ljudske republike Jugoslavije*, št. 96/1947, priloga SI-855.

¹²⁶¹ Ukaz o raztegnitvi veljavnosti ustave, zakonov in drugih pravnih predpisov Federativne ljudske republike Jugoslavije na ozemlje, ki je po mirovni pogodbi z Italijo priključeno Federativni ljudski republiki Jugoslaviji, *Uradni list Federativne ljudske republike Jugoslavije*, št. 80/1947, priloga SI-108.

¹²⁶² V primeru Slovenije, prim. tudi prejšnji odlok z dne 5. junija 1945.

¹²⁶³ Ukaz o razširjenju veljavnosti ustave, zakonov in drugih pravnih predpisov Ljudske republike Slovenije na področje, priključeno po mirovni pogodbi z Italijo k ozemlju Federativne ljudske republike Jugoslavije, kolikor pripade to ozemlje Ljudski republiki Sloveniji (1947), *Uradni list Federativne ljudske republike Slovenije*, št. 39/1947, priloga SI-109; Ukaz o razširjenju veljavnosti ustave, zakonov in drugih pravnih predpisov Ljudske republike Hrvaške na področje Istre, mest Reka in Zadar ter otoka Lastovo (1947), *Uradni list Ljudske republike Hrvaške*, št. 87/1947, priloga SI-110.

676. Slovenija zavrača stališče Hrvaške, da je bila rapalska pogodba razveljavljena med drugo svetovno vojno ali po njej. Trdi, da AVNOJ ni izpodbijal predvojnih pogodb in ni imel pooblastil za njihovo razveljavitev.¹²⁶⁴ Poleg tega, Slovenija opozarja, da notranja zakonodaja, na katero s sklicuje Hrvaška – Odredba o razširitvi uporabe ustave, zakonodaje in drugih pravnih predpisov FLRJ, ki se je nanašala na FLRJ na podlagi mirovne pogodbe z Italijo iz septembra 1947 – izrecno določa, da „pravni predpisi organov ljudske oblasti, ki so bili izdani na tem ozemlju, ostanejo v veljavi, razen če niso v nasprotju z zveznimi zakoni in drugimi pravnimi predpisi.“¹²⁶⁵
677. Slovenija nasprotuje tudi trditvi Hrvaške, da bi na tem območju lahko bila ponovno vzpostavljena meja med Avstrijo in Ogrsko.¹²⁶⁶ Tudi če je rapalska pogodba prenehala veljati tako, kakor zatrjuje Hrvaška, so Tomšičeve parcele postale del istrskega območja Slovenije, ko je bila meja določena na novo leta 1947.¹²⁶⁷ Slovenija trdi, da je jasno, da je celoten ilirskobistriški okraj, vključno s spornim območjem, postal del Slovenije leta 1947, kakor potrjujejo pravni akti, sprejeti na podlagi pariške pogodbe,¹²⁶⁸ vključno z Zakonom o upravni razdelitvi Slovenije. Zato je Slovenija vključila Tomšičeve parcele v svoje ozemlje kot del Ilirske Bistrice in katastrske občine Snežnik, medtem ko Hrvaška ni sprejela nikakršne zakonodaje, s katero bi vključila omenjene parcele v svojo katastrsko občino Prezid.¹²⁶⁹ To potrjuje, da so parcele postale del Slovenije.¹²⁷⁰
678. Nazadnje Hrvaška dodaja, da *effectivités*, ki v glavnem obsegajo gozdarstvo, potrjujejo njeno suverenost.¹²⁷¹ Po besedah Hrvaške, dopis slovenskega gozdarskega inšpektorja z dne 6. februarja 1989, ki ga je Slovenija navedla kot prilogo SI-954 v zvezi s spornim območjem 9.3, dokazuje, da je Hrvaška upravljala sporno območje štiri desetletja pred odločilnim datumom.¹²⁷²
679. Slovenija trdi, da *effectivités*, na katere se sklicuje Hrvaška, in priloga SI-954 potrjujeta upravičenje Slovenije do tega območja.¹²⁷³

¹²⁶⁴ Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 160:12–21.

¹²⁶⁵ Odgovor Slovenije, odst. 2.122.

¹²⁶⁶ Protimemorandum Slovenije, odst. 6.16

¹²⁶⁷ Protimemorandum Slovenije, odst. 6.19; zapis ustne obravnave, 8. dan, str. 134:1–7.

¹²⁶⁸ Protimemorandum Slovenije, odst. 6.29–30.

¹²⁶⁹ Zapis ustne obravnave, 8. dan, str. 1237:2–6; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 164:16–19.

¹²⁷⁰ Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 164:16–165:1.

¹²⁷¹ Memorandum Hrvaške, odst. 6.32–33.

¹²⁷² Zapis ustne obravnave, 6. dan, str. 11:5–13, citat iz dopisa z dne 6. februarja 1989 pod Tab 6.15 in prilogo SI-954.

¹²⁷³ Zapis ustne obravnave, 8. dan, str. 137:7–15; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 165:2–3.

ii. Analiza arbitražnega sodišča

680. Hrvaška predvsem trdi, da je rapalska pogodba¹²⁷⁴ nična in neveljavna. Zato Hrvaška trdi, da „so bile meje, ki so bile določene z rapalsko pogodbo izbrisane in več ne veljajo. Ni jih mogoče uporabiti za noben namen, kaj šele za ozemeljsko ureditev Jugoslavije.“ [poudarjeno naknadno]¹²⁷⁵ Tako si po mnenju Hrvaške Slovenija ne more pomagati z temi mejami. V podporo tej trditvi se Hrvaška med drugimi dokazili sklicuje na izjave jugoslovanskih partizanskih organizacij iz leta 1943,¹²⁷⁶ ne navaja pa nikakršnih pravnih argumentov glede ničnosti rapalske pogodbe po mednarodnem pravu. Zato je treba to trditev zavreči.

681. Glede zvezne zakonodaje zakon iz leta 1946 v svojem 2. členu določa, da „zakoni in predpisi, ... ki so bili v veljavi dne 6. aprila 1941, več ne veljajo.“ Vendar pa 4. člen določa:

Pravna pravila, ki jih določa zakonodaja in drugi predpisi iz 2. člena tega zakona ... se po tem zakonu lahko uporabljajo za zadeve, ki nisi urejene z obstoječimi predpisi, vendar samo, če niso v nasprotju z ustavo FLRJ, ustavami ljudskih republik, zakoni in drugimi veljavnimi predpisi, ki so jih sprejeli pristojni organi nove države, ter z načeli ustavnega reda Federativne ljudske republike Jugoslavije in njenih republik.¹²⁷⁷

682. Podobno, zvezni ukaz iz leta 1947, za katerega se zdi, da je vsaj delno razveljavil zakon iz leta 1946, v 2. členu določa:

Pravni predpisi Federativne ljudske republike Jugoslavije dobe na priključenem ozemlju veljavo z dnem njegove priključitve Federativni ljudski republiki Jugoslaviji.

Pravni predpisi organov ljudske oblasti, ki so bili izdani na tem ozemlju, ostanejo v veljavi, kolikor niso v nasprotju z zveznimi zakoni in drugimi pravnimi predpisi.

¹²⁷⁴ Gl. opombo 1113, priloga HRLA-3.

¹²⁷⁵ Prepis, Dan 2, str. 18:1–4.

¹²⁷⁶ Deklaracija Osvobodilne fronte o priključitvi slovenskega Primorja Sloveniji in Jugoslaviji, 16. septembra 1943, 1. člen, ponatisnjena v Severnojadranskem inštitutu Jugoslovanske akademije znanosti in umetnosti, *Priključitev Istre zvezni državi Hrvaški v Demokratični federativni Jugoslaviji, 1943–1968*, Rijeka, 1968, str. 209, priloga HRLA-4, Resolucija drugega zasedanja Pokrajinskega antifašističnega sveta narodne osvoboditve Hrvaške, Plaški, 14. oktobra 1943, odd. 4, ponatisnjena v Severnojadranskem inštitutu Jugoslovanske akademije znanosti in umetnosti, *Priključitev Istre zvezni državi Hrvaški v Demokratični federativni Jugoslaviji, 1943–1968*, Rijeka, 1968, str. 197, priloga HRLA-6; Sklep Antifašističnega sveta narodne osvoboditve Jugoslavije o priključitvi slovenskega Primorja, Beneške Slovenije, Istre in hrvaških jadranskih otokov k Jugoslaviji, Jajce, 30. novembra 1943, dokumentacija generalštaba jugoslovanske narodnoosvobodilne armade 1943–1944 pri Inštitutu vojaške zgodovine, *Zbornik dokumentov in evidenc o narodnoosvobodilni vojni jugoslovanskih narodov, zvezek II, kniga 11*, str. 446 (1963), priloga HRLA-9.

¹²⁷⁷ Zakon o ničnosti zakonodaje in predpisov, sprejetih pred 6. aprilom 1941 in med sovražnikovo okupacijo, 23. oktobra 1946, *Uradni list Federativne ljudske republike Jugoslavije, št. 86/1946*, 25. oktobra 1946, priloga HRLA-80.

Z dnem priključitve prenehajo na priključenem ozemlju veljati vsi predpisi italijanskih državnih in zavezniških okupacijskih oblasti.¹²⁷⁸

683. Ustrezna hrvaška in slovenska zakona vsebujeta enako določbo.
684. Arbitražno sodišče se ne bo spuščalo v poglobljene analize pravnih posledic teh zakonov. Dovolj bo, da ugotovi, da ti domači zakoni niso mogli razveljaviti mednarodne meje, ki je bila določena z rapalsko pogodbo in je bila meja med Italijo in Jugoslavijo po mednarodnem pravu od leta 1920 do leta 1947. Arbitražno sodišče dodaja, da namen teh zakonov ni bil razveljaviti rapalsko pogodbo. Gre prej za to, da so bili ti zakoni sprejeti samo zato, da bi določili pravo, ki bi veljalo na območju, ki je bilo priključeno Jugoslaviji s pariško pogodbo.
685. Tako je arbitražno sodišče prišlo do ugotovitve, da trditve Hrvaške ni mogoče sprejeti. Vzhodna meja katastrske občine Snežnik v italijanski Julijski krajini je leta 1947 postala vzhodna meja slovenskih katastrskih občin Snežnik in Leskova dolina. Ta meja ustreza nekdanji meji med Italijo in Jugoslavijo, ki je postala meja med dvema republikama in je sedaj meja med strankama.
686. Drugi elementi, ki jih stranki zagovarjata, arbitražnemu sodišču ne omogočajo drugačne ugotovitve. V podporo svojim *effectivités*, Hrvaška uporablja terenski ogled, ki so jo opravili člani strokovne skupine leta 1996, in navaja, da je bilo območje 9.3 v lasti gozdnega urada Prezid "nemoteno ... od poraza fašistične Italije pa vse do danes."¹²⁷⁹ Slovenija temu ne oporeka, vendar opozarja, da je protestirala zoper izkoriščanje gozda.¹²⁸⁰ Vendar pa Slovenija navaja samo protest iz leta 1958, zato se zdi, da je od tega leta pa vsaj do 1988 potekalo izkoriščanje gozda brez nadaljnjih protestov gozdnega urada Snežnik.¹²⁸¹ V vsakem primeru, tega izkoriščanja ni mogoče obravnavati kot dejanja Hrvaške *à titre de souverain* (gl. odst. 575).

¹²⁷⁸ Ukaz o raztegnitvi veljavnosti ustave, zakonov in drugih pravnih predpisov Federativne ljudske republike Jugoslavije na ozemlje, ki je po mirovni pogodbi z Italijo priključeno Federativni ljudski republiki Jugoslaviji, *Uradni list Federativne ljudske republike Jugoslavije*, št. 80/1947, priloga SI-108.

¹²⁷⁹ Zapisnik terenskega ogleda neuskklajenih mej katastrskih občin na delu katastrske občine Prezid oziroma katastrske občine Leskova dolina, Mešana slovensko-hrvaška strokovna skupina, Prezid, 13. junija 1996, priloga HR-78.

¹²⁸⁰ Dopis Uprave za gozdarstvo Okrajnega ljudskega odbora Ljubljana Šumariji Prezid z dne 20. junija 1958, priloga SI-499, dopis Uprave za gozdarstvo Okrajnega ljudskega odbora Ljubljana Šumariji Prezid z dne 14. oktobra 1958, priloga SI-500.

¹²⁸¹ Osnova gospodarjenja (1955–1970), gospodarska enota „Milanov vrh–Crni laz“, gozdarski urad Prezid-Tršče, priloga HR-12, Osnova goposdarjenja (1970–1979), gospodarska enota „Milanov vrh“, gozdarski urad Prezid, priloga HR-29, Zapisnik terenskega ogleda neuskklajenih mej katastrskih občin na delu katastrske občine Prezid oziroma katastrske občine Leskova dolina, Mešana slovensko-hrvaška strokovna skupina, Prezid, 13. junija 1996, priloga HR-78; Okrajno sodišče Cerknica: zgodovinski izpisek št. 77/97 iz zemljiške knjige za katastrsko občino Babno polje, zemljiškknjžni vpis št. 317, 20. maj 1997, priloga SI-980; dopis št. 321–34/98–13_IV/Ho Republiškega komiteja za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano

687. Slovenija pripominja, da so slovenske oblasti razlastile Tomšičeve parcele v letih 1948/1950¹²⁸² in da je bila njegova nekdanja lastnina nato leta 1951 vpisana v zemljiško knjigo za Snežnik kot splošna ljudska last.¹²⁸³ Slovenija poudarja, da je bilo območje 9.3 „kot splošna ljudska last pod upravo Narodnog odbora Čabar“,¹²⁸⁴ na Hrvaškem šele leta 1970. Poleg tega, ko je g. Tomšič leta 1990 poskušal dobiti nazaj svojo lastnino na podlagi takrat sprejetega Zakona o denacionalizaciji, je svoj zahtevek predložil slovenskim organom in sodiščem.¹²⁸⁵ Arbitražno sodišče meni, da ti elementi dodatno potrjujejo ugotovitev arbitražnega sodišča iz odstavka 685.
688. Arbitražno sodišče ugotavlja, da meja med Hrvaško in Slovenijo na območjih 9.3 in 9.4 sledi nekdanji meji med Italijo in Jugoslavijo med letoma 1920 in 1947.

(b) Gomance

689. Slovenija je predložila tudi zahtevo za majhno območje, veliko približno 2,0 ha, neposredno južno od naselja Gomance.
690. Hrvaška trdi, da so katastrske meje na tem območju na splošno usklajene, vendar ne navaja nikakršnih posebnih dokazov glede Gomanc.
691. Slovenija pripominja, da Hrvaška „ne navaja nikakršnih dokazov za to trditev“ o usklajenosti katastrov. Trdi tudi, da strokovna skupina ni primerjala katastrskih meja na tem območju.¹²⁸⁶
692. Natančneje, Slovenija trdi, da njena zahteva na tem področju sledi katastrskim mejam – za to območje južni meji slovenske katastrske občine Snežnik.¹²⁸⁷ Slovenija navaja kot dokaz dva uradna topografska zemljevida, ki sta ju izdelali Geodetska uprava Socialistične republike

Socialistične republike Slovenije medobčinskemu inšpektoratu občin Cerknica, Ilirski Bistrica in Postojna z dne 18. oktobra 1988, priloga SI-953; dopis št. 321/A-19/88–6 medobčinskega inšpektorata občin Cerknica, Ilirska Bistrica in Postojna predsedniku skupščini občine Cerknica z dne 6. februarja 1989, priloga SI-954.

¹²⁸² Dodatna odločba Okrajne komisije za agrarno reformo v Ilirski Bistrici o razlastitvi Viktorja Tomšiča z dne 22. maja 1950, priloga SI-475.

¹²⁸³ Zemljiškknjižni izpisek, katastrska občina Snežnik, list št. 190, 6. novembra 1991, priloga SI-241.

¹²⁸⁴ Zapisnik terenskega ogleda neusklajenih mej katastrskih občin na delu katastrske občine Prezid oziroma katastrske občine Leskova dolina, Mešana slovensko-hrvaška strokovna skupina, Prezid, 13. junija 1996, priloga HR-78.

¹²⁸⁵ Odločba Občine Ilirska Bistrica glede zahteve Vitoria Tomsica in drugih za vrnitev v last in posest nepremičnin po stanju ob nacionalizaciji, 5. september 1994, priloga SI-749.

¹²⁸⁶ Odgovor Slovenije, odst. 2.134.

¹²⁸⁷ Odgovor Slovenije, odst. 2.135.

Slovenije leta 1976¹²⁸⁸ in Geodetska uprava Republike Slovenije leta 1995.¹²⁸⁹ Oba zemljevida sta prikazana spodaj. Vendar pa Slovenija ni zagotovila katastrskih evidenc za to območje.

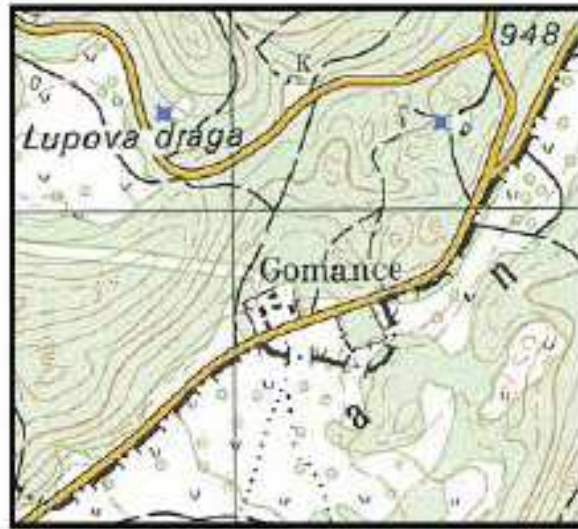


(Geodetska uprava Socialistične republike Slovenije: Osnovna državna karta, Socialistična republika Slovenija, Risnjak-Čabar – 11 (1976), priloga SI-M-71 (izpisek))¹²⁹⁰

¹²⁸⁸ Geodetska uprava Socialistične republike Slovenije: Osnovna državna karta, Socialistična republika Slovenija, Risnjak-Čabar – 11, 1976, priloga SI-M-71.

¹²⁸⁹ Geodetska uprava Republike Slovenije: Državna topografska karta, Snežnik 184, 1995, priloga SI-M-75.

¹²⁹⁰ Geodetska uprava Socialistične republike Slovenije: Osnovna državna karta, Socialistična republika Slovenija, Risnjak-Čabar – 11 (1976), priloga SI-M-71 (izpisek)



(Geodetska uprava Republike Slovenije: Državna topografska karta, Snežnik 184 (1995), priloga SI-M-75 (izpisek)¹²⁹¹

693. Arbitražno sodišče na začetku upošteva trditev Hrvaške, da so obstoječe katastrske meje usklajene in ustrezajo zahtevi Hrvaške. Hrvaška o tem ni predložila nikakršnih dokazov.
694. Slovenija je predložila dva uradna topografska zemljevida, ki ju je pripravila Geodetska uprava Slovenije. Zemljevida sta izdelana zelo kakovostno in v velikem merilu. Na zemljevidu je sporno območje – majhna parcela, ki se očitno nahaja nasproti glavnega dvorišča kmetije s petimi zgradbami – nahaja na slovenskem ozemlju. Oba zemljevida, ki sta bila objavljena v časovnem razmiku skorajda dveh desetletij, kažeta na dosledno stališče slovenskih geodetskih organov glede meje na tem območju. Arbitražno sodišče ugotavlja tudi, da se je Slovenija odločila, da ne bo predložila katastrskih evidenc za območje Snežnika, čeprav je to storila v podobni situaciji bolj proti zahodu, v Sušku.¹²⁹²
695. Po preučitvi razpoložljivih dokazov arbitražno sodišče ugotavlja, da so na splošno dokazi, ki jih je predložila Slovenija, prepričljivi. Soočena v tej arbitraži s slovenskimi zemljevidi, kakor sta ponatisnjena zgoraj, bi bilo od Hrvaške pričakovati, da bo navedla primerne izpodbojne dokaze, ko bi z njimi razpolagala. Glede na stanje stvari, arbitražno sodišče mora dati večji pomen jasnim in izrecnim dokazom glede naslova Slovenije kot neutemeljenim trditvam Hrvaške o usklajenosti katastrov.

¹²⁹¹ Geodetska uprava Republike Slovenije: Državna topografska karta, Snežnik 184 (1995), priloga SI-M-75 (izpisek).

¹²⁹² Katastrska občina Sušak (1819), listi št. I, III, IV in V, priloga SI-828; katastrska občina Sušak (popravek 1877), listi št. III, IV, V, priloga SI-839.

696. Zato arbitražno sodišče ugotavlja, da je območje, veliko približno 2,0 ha, ki leži neposredno južno od naselja Gomance, del ozemlja Slovenije.

(c) **Klana/Lisac in Zabiče/Sušak ter Lisac/Sušak**

697. Strokovna skupina je ugotovila dve sporni območji, območje 10.1 in območje 10.2 na vzhodu tistega dela Istre, ki je bil predmet pogovorov med strankami v Maliji leta 1944.¹²⁹³ Arbitražno sodišče je poleg tega ugotovilo, da obstaja dodatno območje v obliki trikotnika jugozahodno od spornih območij, na katerih se zahtevi strank v tem postopku razlikujejo.

698. Tako Hrvaška kot Slovenija svoji zahtevi na območjih 10.1 in 10.2 utemeljujeta z zgodovinskimi mejami avstrijskih katastrskih občin, ki so bili vključeni v Slovenijo oz. Hrvaško,¹²⁹⁴ čeprav se ne strinjata glede poteka teh meja. Slovenija poudarja, da je bila po drugi svetovni vojni razmejitev na območju 10 opravljena glede na katastrske meje.¹²⁹⁵ Slovenija ugotavlja, da so te meje v katastrskih načrtih nastale na podlagi izmere iz let 1819/1820. Hrvaška navaja, da sta bili območji 10.1 in 10.2 vključeni v Hrvaško leta 1948 kot del reškega okraja,¹²⁹⁶ in uporablja meje njegove katastrske občine, kakor je označeno na terenu in prikazano v katastrskih načrtih iz leta 1878 kot zahtevano mejo.¹²⁹⁷

699. Hrvaška šteje območje 10.1 za del katastrskih občin Klana/Lisac, medtem ko Slovenija meni, da je območje 10.1 del njene katastrske občine Zabiče/Sušak. Območje 10.1 obsega 2,9 ha; meja na tem območju je dolga približno 1,6 km.¹²⁹⁸

700. Območje 10.2 se nahaja v hrvaški katastrski občini Lisac in slovenski katastrski občini Sušak. Območje 10.2 je dolgo 0,3 km in obsega 0,5 ha.¹²⁹⁹

i. **Stališča strank**

701. Hrvaška navaja, da njena zahteva na tem območju „natančno odraža“ mejo med Hrvaško in Slovenijo, ker je njena zahteva „sledi meji, določeni na terenu.“¹³⁰⁰ Hrvaška trdi, da je Mešana

¹²⁹³ Protimemorandum Hrvaške, odst. 4.8, 4.120, 4.122, 4.128.

¹²⁹⁴ Memorandum Slovenije, odst. 6.10

¹²⁹⁵ Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 156–14–17, gl. tudi memorandum Slovenije, odst. 6.173–74; odgovor Slovenije, odst. 2.128–31.

¹²⁹⁶ Protimemorandum Hrvaške, odst. 4.120 št. 220, odst. 4.122. in 222.

¹²⁹⁷ Protimemorandum Hrvaške, odst. 4.120–24.

¹²⁹⁸ Protimemorandum Hrvaške, odst. 4.8, 4.122.

¹²⁹⁹ Protimemorandum Hrvaške, odst. 4.120.

¹³⁰⁰ Protimemorandum Hrvaške, odst. 4.8., 4.122–24.

- strokovna skupina leta 1997 opazila, da mejni kamni iz leta 1874 ustrezajo meji hrvaških katastrskih občin na tem območju. Ugotavlja, da v zapisniku Mešane strokovne skupine piše, da „je razlika posledica napačnega prikaza meje [slovenske] katastrske občine Sušak in katastrske občine Zabiče (mejni kamni št. 47, 46, 45) na natančnih listih katastrskih načrtov teh katastrskih občin.“¹³⁰¹
702. Hrvaška potrjuje, da slovenski udeleženci Mešane strokovne skupine niso podpisali tega zapisnika. Po mnenju Hrvaške je to posledica prekinitve sodelovanja Slovenije pri delu skupine¹³⁰² kar pa ne vpliva na pravilnost ugotovitev v zapisniku.
703. Hrvaška nadalje predloži katastrski načrt za Lisac iz leta 1878 in fotografske ponazoritve mejnih kamnov, da bi prikazala, da „so bili mejni kamni št. 46 in 47 najedeni na krajih, ki so prikazani v katastrskem načrtu iz leta 1878 in natančno ustrezajo meji, ki jo zahteva Hrvaška.“¹³⁰³ Hrvaška priznava, da je dodatni mejni kamen s številko 48 bil premaknjen s prvotne lokacije.¹³⁰⁴
704. Slovenija se sklicuje in prilaga načrte, ki so bili na podlagi meritev iz let 1819 in 1820 izdelani za katastrske občine Klana,¹³⁰⁵ Lisac,¹³⁰⁶ Zabiče,¹³⁰⁷ in Sušak¹³⁰⁸ in pripominja, da glede na to evidenco, njena zahteva ustreza katastrski evidenci.¹³⁰⁹
705. Slovenija predloži tudi zemljevid, ki prikazuje katastrske meje med temi občinami leta 1819/1820.¹³¹⁰ Slovenija opozarja, da „Hrvaška ni nikoli predložila prvotnih izmer svojih katastrskih občin v natančen pregled mešani strokovni skupini“¹³¹¹ in ni odgovorila na katastrske dokaze, ki jih je v tem postopku predložila Slovenija.¹³¹²

¹³⁰¹ Protimemorandum Hrvaške, odst. 4.123, citat iz zapisnika o delu na terenu v območju neuskkljenih meja hrvaških katastrskih občin Lisac in Klana ter slovenskih katastrskih občin Sušak in Zabiče v času od 14. do 16. oktobra 1997, Mešana hrvaško-slovenska strokovna skupina, priloga HR-307.

¹³⁰² Protimemorandum Hrvaške, odst. 4.124, citat iz poročila hrvaških članov Mešane strokovne skupine, 12. oktobra 1998, str. 4, priloga HR-308, v katerem piše, da „slovenska stran je do nadaljnjega prekinila vse aktivnosti, povezane z delom v Mešani strokovni skupini.“

¹³⁰³ Protimemorandum Hrvaške, odst. 4.124, slika CM 4.12.

¹³⁰⁴ Protimemorandum Hrvaške, odst. 4.124 št. 226.

¹³⁰⁵ Lista št. I in XV katastrske občine Klana (1819), priloga SI-826.

¹³⁰⁶ List št. I katastrske občine Lisac (1819), priloga SI-827.

¹³⁰⁷ Lista št. III, XII katastrske občine Zabiče (1820), priloga SI-829.

¹³⁰⁸ Listi št. I, III, IV in V katastrske občine Sušak (1819), priloga SI-828.

¹³⁰⁹ Odgovor Slovenije, odst. 2.131.

¹³¹⁰ Odgovor Slovenije, odst. 2.131, citat iz slike 2.26.

¹³¹¹ Odgovor Slovenije, odst. 2.131.

¹³¹² Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 165:13–17.

706. Poleg tega, Slovenija zavrača sklicevanje Hrvaške na mejne kamne iz leta 1874, pri čemer navaja, da je videti, da je samo eden teh kamnov, kamen št. 47 na meji, ki jo zahteva Hrvaška¹³¹³, medtem ko drugi kamni (do kamna št. 47) označujejo mejo med katastrsko občino Lisac in hrvaško katastrsko občino Klana (namesto meje s slovensko občino Sušak).¹³¹⁴ Slovenija nadalje navaja, da katastrski načrti za Sušak, kakor so bili popravljeni leta 1877, „sploh ne prikazujejo kateregakoli od omenjenih kamnov.“¹³¹⁵
707. Slovenija opozarja, da tako nepodpisani zapisnik strokovne skupine, ki ga omenja Hrvaška, kot osnutek zapisnika, ki so ga sestavili slovenski člani mešane strokovne komisije, kažeta, da zahodno od kamna št. 47 niso našli več nobenega kamna.¹³¹⁶ Dejansko ni nikakršnega pojasnila, zakaj za kamen št. 48 nista navedeni številka in lokacija v katastrskem načrtu, ki ga je predložila Hrvaška, ali zakaj je bil kamen premaknjen.¹³¹⁷
708. Drugo sporno območje je območje 10.2, ki ga Hrvaška šteje za del njenega katastrske občine Lisac, medtem ko Slovenija meni, da je del njene katastrske občine Sušak. To območje obsega 0,5 ha; meja na tem območju je dolga približno 0,3 km.¹³¹⁸
709. Hrvaška navaja, da se njena zahteva na tem območju ujema z mejo katastrske občine, ki je prikazana v zgoraj omenjenih katastrskih načrtih iz leta 1878, medtem ko „meje slovenskih katastrskih občin temeljijo na prejšnji izmeri iz leta 1820.“¹³¹⁹ Hrvaška nadalje navaja, da „so to potrdili slovenski geodetski organi v dopisu svojim hrvaškim kolegom dne 22. junija 1971“ in navaja ta del dopisa:

Razlika na meji med k. o. Sušak (SR Slovenija) in k.o. Lisac (SR Hrvatska, občina Rijeka) je nastala pri katastrski izmeri okrog leta 1820 tako, da je bila ista parcela merjena dvakrat in registrirana v obeh prizadetih katastrskih občinah. Pri primerjanju stanja v k. o. Sušak in k.o. Lisac smo prišli do zaključka, da je stanje, ki ga izkazujejo katastrski načrti v k. o. Lisac, pravilno. Do tega zaključka smo prišli na podlagi primerjanja lastništva prizadete parcele (zem. parc. št. 1261 k. o. Sušak; zem. parc. št. 1798 k. o. Lisac), Res da sta imeni posestnikov različni, je pa bivališče, ki ga izkazujeta, isto, tj. Lisac.¹³²⁰[poudarek dodala Hrvaška]

¹³¹³ Odgovor Slovenije, odst. 2.130.

¹³¹⁴ Odgovor Slovenije, odst. 2.130, ki se sklicuje na protimemorandum Hrvaške, slika CM 4.12.

¹³¹⁵ Odgovor Slovenije, odst. 2.130, citat iz listov št. III in V katastrske občine Sušak (1877) priloga SI-839.

¹³¹⁶ Odgovor Slovenije, odst. 2.130. dan, str. 68:15–18, citat iz Zapisnik o delu na terenu v območju neusklajenih meja hrvaških katastrskih občin Lisac in Klana ter slovenskih katastrskih občin Sušak in Zabiče v času od 14. do 16. oktobra 1997, priloga SI-982.

¹³¹⁷ Odgovor Slovenije, odst. 2.130.

¹³¹⁸ Protimemorandum Hrvaške, odst. 4.8, 4.120.

¹³¹⁹ Protimemorandum Hrvaške, odst. 4.121.

¹³²⁰ Protimemorandum Hrvaške, odstavka 4.8, 4.1212, citat iz dopisa vodje Katastrskega urada Ilirska Bistrica Geodetski upravi Socialistične Republike Slovenije z dne 22. junija 1971, priloga HR-206.

710. Slovenija trdi, da so se pri prvotni izmeri leta 1819 meje obeh katastrskih občin ujemale.¹³²¹ Slovenija sprejema katastrski načrt za Lisac iz leta 1878, ki ga je predložila Hrvaška, vendar trdi, da Hrvaška ni pojasnila okoliščin zatrjevanje spremembe katastra za Lisac.¹³²² Slovenija prilaga izpisek iz zemljiške knjige za Sušak, v katerem je prikazana sporna parcela, ki predstavlja območje 10.2 (parcela 1261), in pripominja, da Hrvaška „ni predložila ustreznih katastrskih evidenc o spornih parcelah.“¹³²³ Nazadnje Slovenija zavrača sklicevanje Hrvaške na dopis geodetske uprave Slovenije in ga opisuje kot dopis „lokalnega katastrskega uradnika“, za katerega se zdi, da ni bil seznanjen z dejstvom, da so bile leta 1820 katastrske meje usklajene.¹³²⁴

ii. Analiza arbitražnega sodišča

711. Arbitražno sodišče ugotavlja, da so bile meje med katastrskimi občinami Klana, Lisac, Zabiče in Sušak geodetsko izmerjene v letih 1819/1820.¹³²⁵ Slovenija svojo zahtevo utemeljuje na teh izmerah. Hrvaška pa trdi, da je meja drugod, kakor je zarisano v katastrskem načrtu Lisca iz leta 1878. Kot dokaz pravne veljavnosti tega načrta iz leta 1878 Hrvaška opozarja na tri mejne oznake, ki naj bi bile postavljene leta 1874 in na katerih piše, da razmejujejo območje 10.1.¹³²⁶ Hrvaška nadalje opozarja na dopis slovenske Geodetske uprave, za katerega trdi, da dokazuje slovensko priznanje pravilnosti meje, ki jo na območju 10.2 zahteva Hrvaška.¹³²⁷
712. Na podlagi ustreznih katastrskih načrtov iz let 1819/1820, ki jih je predložila Slovenija, sodišče meni, da so bile v času geodetskih meritev v letu 1820 katastrske meje na območju 10 usklajene, ker katastrski načrti za Sušak vključujejo ustrezna območja, katastrski načrti za Lisac pa ne.¹³²⁸ Nasprotno se poznejši načrti za to območje razlikujejo: v katastrskih načrtih za Lisac iz leta 1878, ki jih je predložila Hrvaška, sta območji 10.1 in 10.2 znotraj katastrske občine

¹³²¹ Odgovor Slovenije, odst. 2.132, citat z listov št. I, III, IV in V katastrske občine Sušak (1819), priloga SI-828; list št. II katastrske občine Lisac (1819), priloga SI-827; lista št. III in V katastrske občine Sušak (1877) priloga SI-839.

¹³²² Odgovor Slovenije, odst. 2.132.

¹³²³ Odgovor Slovenije, odst. 2.132, citat iz zgodovinskega izpisa iz zemljiške knjige za katastrsko občino Sušak, parcela št. 1261/0, 12. marca 2014, priloga SI-999.

¹³²⁴ Odgovor Slovenije, odst. 2.133.

¹³²⁵ Lista št. I in XV katastrske občine Klana (1819), priloga SI-826; list št. II katastrske občine Lisac (1819), priloga SI-827; listi št. I, III, IV in V katastrske občine Sušak (1819), priloga SI-828; lista št. III, XII katastrske občine Zabiče (1820), priloga SI-829.

¹³²⁶ Protimemorandum Hrvaške, slika CM 4.12.

¹³²⁷ Protimemorandum Hrvaške, odstavek 4.8, 4.1212, citat iz dopisa vodje Katastrskega urada Ilirska Bistrica Geodetski upravi Socialistične Republike Slovenije z dne 22. junija 1971, priloga HR-206.

¹³²⁸ List št. V katastrske občine Sušak, 1819, priloga SI-828; list št. II katastrske občine Lisac (1819), priloga SI-827.

- Lisac,¹³²⁹ medtem ko so v katastrskih načrtih za Sušak iz leta 187, ki jih je predložila Slovenija, ti območji vključujeta v katastrsko občino Sušak.¹³³⁰
713. Poznejši vir pravnega naslova ima lahko prednosti pred zgodnejšim, pod pogojem, da sta enako veljavna in verodostojna. Ker si načrti po letu 1870 nasprotujejo, je naloga arbitražnega sodišča, da ugotovi, ali so se meje katastrskih občin Lisac in Sušak spreminjale v letih 1819/1820 in v desetletju po letu 1870. Ker ni prejelo nikakršnega pojasnila ali konteksta glede zatrjevane spremembe meja, mora arbitražno sodišče odločiti o tem vprašanju na podlagi dokazil, ki sta mu jih predložili stranki.
714. V zvezi s tem arbitražno sodišče ugotavlja, da pripombe iz zapisnika strokovne skupine iz leta 1997 podpirajo zahtevek Hrvaške na območju 10.1 (zlasti ugotovitev, da „se lahko zaključí, da je na terenu označena meja k.o. Lisac identična meji prikazani na katastrskem načrtu te občine.“)¹³³¹ Ker pa slovenski udeleženci v strokovni skupini niso podpisali zapisnika, arbitražno sodišče ugotavlja, da ima zapisnik omejeno dokazno vrednost.
715. Glede dopisa slovenskega vodje katastrskega urada Ilirska Bistrica iz leta 1971, ki ga navaja Hrvaška,¹³³² arbitražno sodišče potrjuje, da dejansko podpira zahtevo Hrvaške na območju 10.2 (zlasti ugotovitev, da je „stanje, ki je prikazano v katastrskih načrtih za katastrsko občino Lisac, pravilno“).¹³³³ Ta ocena je temeljila na predpostavki, da je „razlika med katastrsko občino Sušak (SR Slovenija) in katastrsko občino Lisac (SR Hrvaška, Občina Reka) [tj. območjem 10.2] nastala pri katastrski izmeri okoli leta 1820.“¹³³⁴ Ker kaže, da v letu 1820 ni bilo nikakršne razlike glede območja 10.2, ima dopis omejeno dokazno vrednost.¹³³⁵
716. Ob pregledu preostalih dokazov, ki so mu bili predloženi, arbitražno sodišče opaža, da imata dva od treh mejnih kamnov, ki jih je navedla Hrvaška v podporo svoji zahtevi, sporno dokazno vrednost. Hrvaška je priznala, da je bil kamen št. 48 premaknjen s prvotne lokacije in da kot tak ne more biti zanesljiv dokaz pri določanju ustrezne meje med katastrskima občinama Lisac in Sušak. Slovenija poleg tega trdi, da se kamen št. 46 nahaja na meji med dvema hrvaškima

¹³²⁹ Protimemorandum Hrvaške, slika CM 4.11.

¹³³⁰ Lista št. III in V katastrske občine Sušak (1877), priloga SI-839.

¹³³¹ Protimemorandum Hrvaške, odst. 4.123, citat iz Zapisnika o delu na terenu v območju neuskkljenih meja hrvaških katastrskih občin Lisac in Klana ter slovenskih katastrskih občin Sušak in Zabiče v času od 14. do 16. oktobra 1997, Mešana strokovna skupina, priloga HR-307.

¹³³² Dopis vodje Katastrskega urada Ilirska Bistrica Geodetski upravi Socialistične republike Slovenije, 22. junij 1971, priloga HR-206.

¹³³³ *Prav tam.*

¹³³⁴ *Prav tam.*

¹³³⁵ List št. V katastrske občine Sušak, priloga SI-828; list št. II katastrske občine Lisac, 1819, priloga SI-827.

- občinama Lisac in Klana (namesto na meji s slovensko občino Sušak) – trditev, na katero se Hrvaška ni odzvala.
717. Dokazna vrednost kamna št. 47 je nesporna. Njegova lokacija na tleh ustreza lokaciji, ki je označena v katastrskem načrtu za Lisac iz leta 1878. Slovenija ne trdi, da je bil ta kamen premaknjen ali da je prišlo do kakršnekoli nepravilnosti v zvezi z njim. Slovenija prav tako ne trdi, tako kot v zvezi s kamnom št. 46, da je bil namen postavitve kamna karkoli drugega kot razmejitev občin Lisac in Sušak. Lokacija kamna št. 47 je kot taka popolnoma skladna s trditvijo Hrvaške, da je prišlo do spremembe meje na zadevnem območju.
718. Nasprotno temu, katastrskih meja, ki jih predlaga Slovenija, ni mogoče uskladiti z obstojem in lokacijo kamna. Slovenija arbitražnemu sodišču ni podala alternativne razlage, kakšen naj bi bil pomen kamna – v odsotnosti kakršnegakoli dokaza o nasprotnem sodišče meni, da več kot 140 let Slovenija ni postavljala pod vprašaj lokacije kamna.
719. Nesporni mejni kamni običajno predstavljajo dokaz z visoko dokazno vrednostjo v mednarodnih mejnih sporih. Glede območja 10, kamen št. 47 potrjuje veljavnost katastrskega načrta za Lisac iz leta 1878, medtem ko postavlja pod dvom katastrski načrt za Sušak iz leta 1877. Ob upoštevanju vsega navedenega je arbitražno sodišče prepričano, da je po letu 1820 bila meja spremenjena, kakor je listinsko izkazano na katastrskem načrtu za Lisac iz leta 1878, ki ga je predložila Hrvaška. Arbitražno sodišče v skladu s tem določa, da meja med Hrvaško in Slovenijo na tem območju sledi katastrski meji med Liscem in Sušakom, kakor je ta vrisana v načrtu.
720. Ta ugotovitev velja tudi za dodatno območje v obliki trikotnika jugozahodno od spornih območij 10.1 in 10.2 glede katerih se zahtevi strank v tem postopku razlikujeta, ker je tudi to območje prikazano v istem katastrskem načrtu iz leta 1878 kot del katastrske občine Lisac.¹³³⁶

(d) Kućibreg/Topolovec

721. Območje 11.4 šteje Hrvaška za del Kućibrega v okraju Buje¹³³⁷ in Slovenija za del Topolovca v okraju Koper. Stranki se ne strinjata glede mej teh okrajev. Območje 11.4 se nahaja v bližini Hrvojev in obsega približno 7,0 ha. Sporna meja meri približno 3,7 km.

¹³³⁶ Odgovor Hrvaške, Zvezek III/6, načrti 95–1, 95–2, 95–3 katastrske občine Lisac.

¹³³⁷ Zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 32:14–21.

722. Zaradi prej opisanih zgodovinskih dogodkov, je bila leta 1947 in 1956 na tem območju opravljena vrsta upravnih reorganizacij. Stranki se strinjata, da je bilo leta 1956 v Slovenijo prenesenih osem naselij v okviru katastrske občine Gradin v skladu s priporočilom komisije za določitev meje iz leta 1955. Spor se nanaša na ozemeljske meje območja, ki je bilo preneseno na Slovenijo in določa mejo.¹³³⁸
723. Prenos je sprožil hrvaški sabor leta 1955 s sprejetjem „Odloka o spremembi meje med Ljudsko republiko Hrvaško in Ljudsko republiko Slovenijo“.¹³³⁹
724. Leta 1956 je ljudska skupščina Slovenije sprejela vzporedni „Odlok o soglasju k deklaraciji/odloku *Sabora* Ljudske republike Hrvatske o spremembi meje med Ljudsko republiko Hrvaško in Ljudsko republiko Slovenije.“¹³⁴⁰ Kot je bilo z ustavo predpisano, je Zvezna ljudska skupščina Jugoslavije dala uradno soglasje k „Odloku o potrditvi spremembe meje med Ljudsko republiko Hrvaško in Ljudsko republiko Slovenijo“.¹³⁴¹ Osem naselij je bilo uradno priključenih k ozemlju Slovenije s sprejetjem Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o območjih okrajev in občin v Ljudski republici Sloveniji.¹³⁴²

i. Stališča strank

725. Hrvaška navaja, da so „ozemeljske meje zemljišča, ki ga je Hrvaška odstopila Sloveniji“, „opredeljene z mejami katastrskih občin, ki so bile vzpostavljene v skladu z razmejitvijo med Svobodnim tržaškim ozemljem in Hrvaško iz leta 1947.“¹³⁴³
726. Vzpostavitev Svobodnega tržaškega ozemlja je narekovala uradno razdelitev katastrske občine Topolovec (od leta 1993 Kučibreg), da se opredeli del, ki je bil priključen Hrvaški, za katerega je bila ustvarjena posebna oznaka skupaj z ustreznimi katastrskimi evidencami in načrti.¹³⁴⁴

¹³³⁸ Memorandum Slovenije, odst. 6.205; odgovor Slovenije, odst. 2.139; protimemorandum Hrvaške, odst. 4.104.

¹³³⁹ Odlok parlamenta Ljudske republike Hrvaške o spremembi meje med Ljudsko republiko Hrvaško in Ljudsko republiko Slovenijo, *Uradni list Ljudske republike Hrvaške*, št. 1/1956, priloga HRLA-37.

¹³⁴⁰ Odlok o soglasju k odloku Sabora Ljudske republike Hrvatske o spremembi meje med Ljudsko republiko Hrvatsko in Ljudsko republiko Slovenijo, *Uradni list Ljudske republike Slovenije*, št. 7/1956, priloga SI-148. 7/1956, priloga SI-148.

¹³⁴¹ Odlok o potrditvi spremembe meje med Ljudsko republiko Hrvatsko in Ljudsko republiko Slovenijo, *Uradni list Zvezne ljudske republike Jugoslavije*, št. 15/1956, priloga SI-149.

¹³⁴² Zakon o dopolnitvi Zakona o območjih okrajev in občin v Ljudski republici Sloveniji, *Uradni list Ljudske republike Slovenije* št. 13/1956, priloga SI-150.

¹³⁴³ Protimemorandum Hrvaške, odst. 4.115.

¹³⁴⁴ *Prav tam.*

- Katastrske meje, kot so bile določene z načrti in evidencami iz leta 1947, so bile „v celoti v uporabi v letu 1956“, ko je bilo v Slovenijo prenesenih osem naselij.¹³⁴⁵
727. Hrvaška trdi, da je bilo „iz razprav, ki so vodile k prenosu“ jasno, da je bilo preneseno ozemlje omejeno na osem naselij.¹³⁴⁶ Hrvaška trdi, da so bila prenesena „v okviru prej obstoječih mej, kot jih je opredeljevala hrvaška zakonodaja“.¹³⁴⁷
728. Medtem ko prenos naselij v letu 1956 ni sporen, Slovenija trdi, da meja na tem območju poteka vzdolž prej obstoječih katastrskih mej pred razdelitvijo leta 1947¹³⁴⁸ in da „nič v katastrskih evidencah ne kaže, da je Hrvaška upoštevala to ... za svojo upravno razdelitev ali izvedla spremembe ozemeljskega obsega naselij.“¹³⁴⁹
729. Slovenija poudarja, da se hrvaški, slovenski in zvezni odloki, ki potrjujejo prenos, nanašajo na „naselja“.¹³⁵⁰ Slovenija „naselja“ razume kot „ekonomsko-ozemeljske enote“ kot so obstajale pred razdelitvijo leta 1947.¹³⁵¹ Slovenija tudi trdi, da v času prenosa razmejitvena črta STO „ni več pravno obstajala, oziroma ni bila pravno relevantna.“¹³⁵²
730. Kot odgovor na argument Hrvaške, da je bil ustvarjena nova katastrska občina zaradi uveljavitve razdelitve iz leta 1947, Slovenija poudarja, da Hrvaška prilagoditve katastrske meje ni mogla izvesti sama.¹³⁵³ Slovenija očita Hrvaški, da se opira na dopis Slovenske geodetske uprave iz leta 1971, saj ugotovitev avtorja, da poteka republiška meja po ravnih črtah in seka številne parcele, ne dokazuje, da ta meja sledi nekdanji STO/jugoslovanski meji in da je to potrdila Slovenija, kot trdi Hrvaška, in v vsakem primeru je bila zadeva zunaj pristojnosti avtorja.¹³⁵⁴

¹³⁴⁵ *Prav tam.*

¹³⁴⁶ Protimemorandum Hrvaške, odst. 4.106–12.

¹³⁴⁷ Protimemorandum Hrvaške, odst. 4.112.

¹³⁴⁸ Memorandum Slovenije, odst. 6.205; protimemorandum Slovenije, odst. 6.05.

¹³⁴⁹ Memorandum Slovenije, odst. 6.206–7;

¹³⁵⁰ Memorandum Slovenije, odst. 6.206; Odlok o spremembi meje med Ljudsko republiko Hrvaško in Ljudsko republiko Slovenije, *Uradni list Ljudske republike Hrvaške*, št. 1/1956, priloga SI-147; Odlok o soglasju k odloku Sabora Ljudske republike Hrvatske o spremembi meje med Ljudsko republiko Hrvatsko in Ljudsko republiko Slovenijo, *Uradni list Ljudske republike Slovenije* št. 7/1956, priloga SI-148; Odlok o potrditvi spremembe meje med Ljudsko republiko Hrvaško in Ljudsko republiko Slovenijo, *Uradni list Zvezne ljudske republike Jugoslavije*, št. 15/1956, priloga SI-149.

¹³⁵¹ Memorandum Slovenije, odst. 6.206.

¹³⁵² Memorandum Slovenije, odst. 6.207.

¹³⁵³ Odgovor Slovenije, odst. 2.140.

¹³⁵⁴ Odgovor Slovenije, odst. 2.141.

ii. Analiza arbitražnega sodišča

731. Arbitražno sodišče pripoznava, da so zgodovinski dogodki prispevali k zapletenosti naloge določanja meja območja, ki ga je Hrvaška odstopila Sloveniji leta 1956. Arbitražno sodišče se bo osredotočilo na dogodke, ki vplivajo na razmejitev ozemlja in/ali razdelitev upravljanja tega območja.
732. Zdi se, da stranki sprejemata dejstvo, da je z ustanovitvijo STO leta 1947 nastala nova razmejitvena črta, ki je razdelila katastrsko občino Topolovec in je predstavljala mejo med STO in SFRJ.¹³⁵⁵ Prav tako se strinjata, da je bil del Topolovca na ozemlju STO prvotno vključen v novo Istrsko okrožje,¹³⁵⁶ medtem ko se je ohranila razmejitev med okrajema Koper in Buje.¹³⁵⁷ Prav tako je nesporno, da je bilo 1952 Istrsko okrožje ukinjeno, njegova pooblastila pa so bila prenesena na okraja Koper in Buje.¹³⁵⁸
733. Nesporno je, da je razmejitvena črta iz leta 1947 prevzela status mednarodne meje od leta 1947 do *de facto* prenehanja obstoja STO leta 1954. Težavnejše vprašanje je učinek razmejitvene črte iz leta 1947 na katastrsko občino Topolovec, potem ko je bilo ozemlje priključeno k jugoslovanskemu ozemlju leta 1954.
734. Država lahko uredi upravljanje in teritorialni obseg svojih republik na kakršenkoli način, brez upoštevanja kakršnihkoli prej obstoječih mednarodnih meja na svojem ozemlju. V Istri Jugoslavija ni bila dolžna upoštevati meja STO po njegovem *de facto* prenehanju leta 1954. Imela je vso pravico do ponovne določitve upravnih meja na tem območju. Dokazi, s katerimi razpolaga arbitražno sodišče pa kažejo, da so se jugoslovanske oblasti dejansko odločile obdržati to geografsko in upravno razmejitev. Po zvezni zakonodaji „izvršujejo pravice in dolžnosti republiških organov [v okrajih Koper in Buje] organi oblasti Ljudske republike Slovenije ... [oziroma Ljudske Republike Hrvaške].“¹³⁵⁹
735. Po mnenju arbitražnega sodišča, priporočilo komisije za določitev meje iz leta 1995, naj Hrvaška prenese osem navedenih naselij Sloveniji, ne izpričuje prizadevanj za odpravo

¹³⁵⁵ Memorandum Slovenije, odst. 6.201; protimemorandum Hrvaške, odst. 4.113.

¹³⁵⁶ Odlok o ustanovitvi Istrskega okrožja, *Uradni list istrskega okrožnega ljudskega odbora*, št. 1/1947, 20. februar 1947, priloga SI-107.

¹³⁵⁷ Odlok o razdelitvi Istrskega okrožja na okraje in občine, *Uradni list istrskega okrožnega ljudskega odbora*, št. 6/1952, priloga SI-122.

¹³⁵⁸ Odredba o prenosu pristojnosti Istrskega okrožnega ljudskega odbora na okrajna ljudska odbora Koper in Buje ter ljudske odbore okraja Buje, *Uradni list Vojaške uprave JLA jugoslovanske cone STO* št. 3/1952, priloga SI-123.

¹³⁵⁹ Jugoslovanski Zvezni zakon o veljavi ustave, zakonov in drugih zveznih pravnih predpisov na ozemlju, 2. člen, priloga SI-138.

razmejitvene črte iz leta 1947 in ponovno vzpostavitev katastrskih meja pred letom 1947. Priporočilo so vzpodbudile zahteve lokalnega prebivalstva občine Gradin glede na njegovo zemljepisno in gospodarsko povezanost z okrajem Koper.¹³⁶⁰ Temeljila naj bi na praktičnih vidikih in ne kaže nikakršnih namer države, da bi podvomila o pravnih učinkih razmejitvene črte iz leta 1947.

736. Pomembno je, da Slovenija priznava, da „so vsa zadevna območja, z obeh strani nekdanje razmejitvene črte med STO in Jugoslavijo, postale del Hrvaške. Arbitražno sodišče meni, da to pomeni tudi implicitno priznavanje pristojnosti Hrvaške, da določi meje naselij, ki naj bi bila prenesena, ki je podrejena pristojnosti federacije. Arbitražno sodišče ugotavlja, da različne odločitve v smislu odstopa naselij ne opisujejo ozemeljskih meja prenesenega območja in odsotnost kakršnekoli opredelitve s strani jugoslovanske zvezne skupščine. Arbitražno sodišče mora zato sprejeti stališče Hrvaške v času prenosa. Zato arbitražno sodišče ugotavlja, da je bil leta 1956 prenos opravljen na podlagi hrvaških katastrskih evidenc in načrtov. Iz teh je razvidno, da zunanje meje prenesenih naselij ustrezajo novi katastrski občini, ki je uveljavila razmejitev iz leta 1947.¹³⁶¹
737. V skladu s tem arbitražno sodišče ugotavlja, da meja med Hrvaško in Slovenija na tem območju sledi zunanjim mejam naselij, prenesenih leta 1956, kakor je razvidno iz katastrskih evidenc in načrtov, ki je jih ob prenosu predložila Hrvaška.

(e) Območja Merišće in Krkavče ter spodnji tok Dragonje

738. Območje 11.7 je dolgo 3,9 km in obsega 11,8 ha. Območje 11.7 šteje Hrvaška za del Merišća in Slovenija za del Krkavč.
739. Območje 11.9 se nanaša na zaselke Škrile, Veliki Mlin, Bužin in Škudelin na območju spodnjega toka Dragonje, ki jih Hrvaška šteje za del Buj in Slovenija za del Kopra. To območje obsega 111 ha in je dolgo približno 6,2 km. Hrvaška trdi, da je meja določena s tokom reke Dragonje; Slovenija meni, da meja sledi južni meji katastrske občine Sečovlje južno od Dragonje.

¹³⁶⁰ Dopis izvršnega sveta Ljudske republike Slovenije izvršnemu svetu Ljudske republike Hrvaške z dne 17. junija 1955, priloga HR-158, zapisnik sestanka komisije izvršnega sveta Ljudske republike Hrvaške in izvršnega sveta Ljudske republike Slovenije, ki je bila dne 14. julija 1955 pri ljudskem odboru okraja Buje, 24. julij 1955, priloga SI-145.

¹³⁶¹ Protimemorandum Hrvaške, odst. 4.119, citat iz dopisa Geodetske uprave obalnega sveta Koper Geodetski upravi Socialistične republike Slovenije, Koper, 20. april 1971, priloga HR-203.

740. V bistvu je vprašanje poteka meje skupno obema spornima območjema. V skladu s tem, bo arbitražno sodišče preučilo argumente strank in sprejelo odločitev, ki velja za obe območji, 11.7 in 11.9.

i. Stališča strank

741. Hrvaška trdi, da ima pravni naslov za obe sporni območji v skladu z „dogovorom o določitvi reke Dragonje za mejo od morja do vasi Topolovec“¹³⁶² iz leta 1944, ki je upravno razdelil ozemlje zahodne Istre.¹³⁶³ Dogovor „je bil potrjen naslednji mesec, marca 1944, na sestanku na visoki ravni hrvaškega in slovenskega vodstva.“¹³⁶⁴ Poznejši ukrepi organov oblasti so bili skladni s tem dogovorom, vključno z notranjo zakonodajo, ki je bila sprejeta ob prenehanju obstoja STO leta 1954 – „Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o razdelitvi Ljudske republike Hrvaške na okraje, mesta in občine.“¹³⁶⁵ Nasprotno, slovenska notranja zakonodaja ni navedla predmetnih naselij.

742. Hrvaška navaja, da so po priporočilu komisije za določitev meje iz leta 1955 najvišji organi obeh republik potrdili „dogovor med partizani“ iz leta 1944. Izvršni svet Ljudske republike Slovenije je sprejel priporočilo, „da potrdi mejo na reki Dragonji po obstoječem stanju.“¹³⁶⁶ Izvršni svet Hrvaške je potrdil, da je „reka Dragonja meja med okrajem Buje in Koprom.“¹³⁶⁷ Hrvaška predlaga, da je sporazum iz leta 1955 med izvršnimi sveti „dispozitivni vir pravnega naslova za sporno območje 11.9.“¹³⁶⁸

743. Hrvaška navaja, da je sporazum ostal v veljavi in da sta obe stranki priznavali in spoštovali reko Dragonjo kot mejo med njima do odločilnega datuma. Sklicuje se na dosledno ravnanje

¹³⁶² Memorandum Hrvaške, odst. 5.23.

¹³⁶³ Poročilo Okrožnega odbora Osvobodilne fronte slovenskega naroda za slovensko Istro Pokrajinskemu odboru Osvobodilne fronte slovenskega naroda za slovensko Primorje, poročilo št. 47–634/III, 10. februar 1944, priloga HR-3.

¹³⁶⁴ Memorandum Hrvaške, odst. 5.23.

¹³⁶⁵ Odlok o ustanovitvi Istrskega okrožja, *Uradni list Istrskega okrožnega ljudskega odbora*, št. 1/1947, priloga SI-107; Odlok o spremembah in dopolnitvah Odloka o ljudskih sodiščih na območju Istre, *Uradni list vojaške uprave jugoslovanske armade jugoslovanske cone na STO in istrskega okrožnega ljudskega odbora*, št. 1/1948, priloga HRLA-19; Odlok poveljnika enot jugoslovanske armade na Svobodnem tržaškem ozemlju, *Uradni list vojaške uprave jugoslovanske armade jugoslovanske cone na STO in istrskega okrožnega ljudskega odbora*, št. 1/1948, priloga HR-9; Upravno-ozemeljska razdelitev okraja Buje z navedbo katastrskih okrajev, 4. junij 1948, priloga HR-10; Odlok o razdelitvi istrskega okrožja na okraje in občine, *Uradni list istrskega okrožnega ljudskega odbora*, št. 6/1952, priloga HRLA-22.

¹³⁶⁶ Dopis izvršnega sveta Ljudske republike Slovenije izvršnemu svetu Ljudske republike Hrvaške z dne 25. julija 1955, priloga HR-161.

¹³⁶⁷ Zapisnik o sestankih izvršnega sveta Ljudske republike Hrvaške, 3. avgust 1955, priloga HR-163.

¹³⁶⁸ Zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 57:9–16.

- slovenskih uradnikov¹³⁶⁹ in na slovenske publikacije,¹³⁷⁰ ki priznavajo, da je meja potekala po sredini reke Dragonje po potrditvi meje s strani strank leta 1955, in na to, da ni bilo slovenskega protesta proti občinskim predpisom, ki jih je sprejela Hrvaška.¹³⁷¹
744. Hrvaška prav tako ugotavlja, da so leta 1963, na zahtevo katastrskega urada v Bujah, slovenski organi poslali temu uradu katastrske načrte in evidence, ki so vključevale naselja na južnem bregu, ki so jih vodili v Piranu, Kopru ali Sečovljah od avstrijskih časov naprej.¹³⁷² Hrvaška se nadalje sklicuje na Videmski sporazum, ki je določal režim obmejnega prometa na območju do 10 km na vsaki strani meje med Italijo in Jugoslavijo, ki v prilogi navaja Škudeljin, Bužin in Škrile kot del hrvaške občine Buje, in v skladu s katerim je Hrvaška izdala dovoljenja za prehod meje, za katera so zaprosili prebivalci teh naselij.¹³⁷³
745. Hrvaška priznava, da so lokalni slovenski organi oblasti „občasno med leti 1947 in 1955“ ugovarjali dogovorjeni meji.¹³⁷⁴ Hrvaška pa graja opiranje Slovenije na zapis koprskih organov z dne 7. januarja 1947 ob poudarjanju, da sta istrski okrožni ljudski odbor in poveljnik jugoslovanske armade v Istri „v celoti ignorirala“ zapis.¹³⁷⁵ Hrvaška ugovarja opiranju Slovenije na peticije iz junija 1948 in julija 1949 prebivalcev krajev Veli Mlin in Bužin.¹³⁷⁶ Hrvaška trdi, da te peticije spodbijajo argument Slovenije: če sta bila kraja Veli Mlin in Bužin na južnem

¹³⁶⁹ Gl. npr. dopis Sekretariata za zakonodajo in organizacijo Ljudske republike Hrvaške Sekretariatu za zakonodajo in organizacijo Ljudske republike Slovenije, 12. julij 1956, priloga HR-168; dopis Sekretariata za notranje zadeve Socialistične Republike Slovenije Upravi za mejna vprašanja, tuje in potne listine zveznega sekretarja za notranje zadeve, 4. št. 21/3-2/2-1-42201-17/166, Ljubljana, 4. september 1985, priloga HR-51; dopis krajevnega odbora Sečovlje občinskemu ljudskemu odboru Buje o uvedbi elektrike v Škrilah, Sečovlje, 16. december 1958, priloga HR-175; kopija mrliškega lista za g. Stjepana Banića, ki ga je izdala občina Izola, Slovenija, 15. marec 1995, priloga HR-296; potrdilo o davkih, ki jih je za registracijo motornega vozila A plačal Stjepan Banić, Občinska uprava za dohodke občine Buje, Buje, 8. oktober 1971, priloga HR-208.

¹³⁷⁰ Roman Savnik, *Zahodni del Slovenije v Krajevnom leksikonu Slovenije, I. knjiga* (1968), priloga HR-27.

¹³⁷¹ Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o podrazdelitvi Ljudske republike Hrvaške v okraje, mesta in občine, *Uradni list Ljudske republike Hrvaške*, št. 53/1954, priloga HRLA-30; statut občine Buje, 29. september 1956, priloga HRLA-38; Zakon o območjih občin in okrajev, *Uradni list Ljudske republike Hrvatske*, št. 39/1962, priloga HRLA-39; Statut občine Buje, 24. december 1963, priloga HRLA-41; Statut občine Buje, 28. april 1976, priloga HRLA-51.

¹³⁷² Zapis ustne obravnave, 2. dan, strani 60:1–61:17, citat iz dopisa Katastrskega urada Buje Katastrskemu uradu Koper št. 168-1/59, Buje, 18. februar 1959, priloga HR-20; memorandum Hrvaške, slike 5.9B do 5.9H.

¹³⁷³ Zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 61:18–62:10, citat iz Sporazuma med Vlado Socialistične federativne republike Jugoslavije in Vlado Italijanske republike o urejanju gibanja oseb in kopenskega in morskega prevoza in prometa med obmejnimi območji, v Vidmu, 31. oktober 1962, *Uradni list Socialistične federativne republike Jugoslavije* št. 3/1964, priloga HRLA-91; dovoljenja, izdana v skladu z Videmskim sporazumom (1985–1988), priloga HR-230.

¹³⁷⁴ Protimemorandum Hrvaške, odst. 4.58. zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 39:14–40:16.

¹³⁷⁵ Protimemorandum Hrvaške, odst. 4.58–59.

¹³⁷⁶ Protimemorandum Hrvaške, odst. 4.60.

- bregu reke Dragonje že del Kopra, ne bi bilo treba vložiti peticije za vključitev vanj.¹³⁷⁷ Vsekakor Hrvaška poudarja, da istrski okrožni ljudski odbor še naprej prepoznava, da zaselki pripadajo okraju Buje.¹³⁷⁸ Hrvaška potrjuje, da je leta 1948 istrski okrožni ljudski odbor odobril prošnjo prebivalcev kraja Mlini, da se odcepi od Buj in priključi Kopru.¹³⁷⁹
746. Hrvaška trdi, da so nepomembne enostranske izjave krajevnega ljudskega odbora Sečovlje, ki omenjajo, da sta kraja Mlini in Bužin povezana s krajevnim ljudskim odborom Sečovlje.¹³⁸⁰ Hrvaška navaja, da ko so si Sečovlje poskušale prilastiti zaselke, so lokalni hrvaški uradniki v Bujah trdili, da so zaselki pod jurisdikcijo hrvaškega krajevnega ljudskega odbora Kaštel. Pritožili so se istrskemu okrožnemu ljudskemu odboru, ki je pozval krajevna ljudska odbora Kaštel in Sečovlje, da neposredno rešita to vprašanje.¹³⁸¹ Hrvaška trdi, da je bila zadeva rešena, ko so Sečovlje vrnilo Kaštelu pomembno dokumentacijo za prebivalce kraja Mlini.¹³⁸²
747. Hrvaška trdi, da je Odlok o razdelitvi Istrskega okrožja na okraje in občine iz leta 1952 istrskega okrožnega ljudskega odbora in jugoslovanske vojaške uprave potrdila reko Dragonjo za mejo z navedbo zaselkov Bužin in Škudelin v okraju Buje.¹³⁸³ Hrvaška želi ovreči trditev Slovenije, da je bilo v odločbi iz leta 1952 navedeno, da so sporni zaselki v okraju Buje „tiskarska napaka“. ¹³⁸⁴ Hrvaška poudarja, da odločba iz leta 1952 ni bila nikoli spremenjena, da bi popravila to domnevno tiskarsko napako.¹³⁸⁵
748. Hrvaška trdi, da dopis z dne 9. maja 1952 ljudskega odbora občine Sečovlje istrskemu okrožnemu ljudskemu odboru, v katerem prosi, da se Škudelinu dovoli, da se priključi
-
- ¹³⁷⁷ *Prav tam.*
- ¹³⁷⁸ *Prav tam; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 40:8–16.*
- ¹³⁷⁹ Zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 39:22–40:3, citat iz zapisnika V, rednega zasedanja, Piran, 29. junij 1948, Istrski okrožni ljudski odbor, *Uradni list vojaške uprave jugoslovanske armade v jugoslovanski coni svobodnega mesta Trst in istrskega okrožnega ljudskega odbora*, št. 6/1948, priloga SI-115.
- ¹³⁸⁰ Odgovor Hrvaške, odst. 3.14; gl. krajevni ljudski odbor Sečovlje, seznam hišnih števil, 1949, priloga SI-473; Prijava prebivalstva za preskrbo v Istrskem okrožju 15. decembra 1948, definitivni rezultati, 1951, priloga SI-477. Hrvaška izjavo Slovenije, da se kraj Mlini nanaša na zaselek na levem bregu reke Dragonje in ne nahajanje istoimenskega naselja na nespornem ozemlju Slovenije severno od reke, opredeljuje za „neutemeljeno“. Odgovor Hrvaške, odst. 3.14 št. 106.
- ¹³⁸¹ Odgovor Hrvaške, odst. 3.14; dopis istrskega okrožnega ljudskega odbora krajevnemu ljudskemu odboru Kaštel in krajevnemu ljudskemu odboru Sečovlje, Koper, 19. februar 1948, priloga HR-328.
- ¹³⁸² Odgovor Hrvaške, odst. 3.14; odgovor krajevnega ljudskega odbora Sečovlje predsedstvu okraja Koper, Sečovlje, 27. februar 1948, priloga HR-329.
- ¹³⁸³ Odgovor Hrvaške, odst. 3.15; Odlok o razdelitvi istrskega okrožja na okraje in občine, *Uradni list istrskega okrožnega ljudskega odbora*, št. 6/1952, priloga HRLA-22 (predložila Slovenija kot prilogo SI-122). Hrvaška pojasnjuje, da se sklicevanje na kraj Mlini v okraju Koper v Odločbi iz leta 1952 nanaša na lociranje tega imena, ki je na severnem bregu reke Dragonje, ne pa na zaselek v spornem območju 11.9. Gl. Odgovor Hrvaške, odst. 3.15 št. 117; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 40:17–41:10.
- ¹³⁸⁴ Odgovor Hrvaške, odst. 3.16; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 41:20–44:2.
- ¹³⁸⁵ Odgovor Hrvaške, odst. 3.17.

- Sečovljam, dokazuje nasprotno od tega, kar želi doseči Slovenija. Po mnenju Hrvaške dopis kaže, da so tako občinski organi v Sečovljah kot prebivalci Škudelina razumeli, da je zaselek del okraja Buje.¹³⁸⁶
749. Hrvaška tudi izpodbija argument Slovenije, da bi lahko izmere iz leta 1953–1954, ki jih je opravila „Geodetska uprava Koper“, enostransko preoblikovale mejo.¹³⁸⁷ Geodetska uprava Koper ni imela pooblastila, da bi spremenila mejo. Po mnenju Hrvaške je bila ravno zato leta 1955 ustanovljena komisija za določitev meje.¹³⁸⁸
750. Glede na pravni učinek priporočila Komisije za določitev meje iz leta 1955, Hrvaška zavrača argument Slovenije, da je bilo treba izpolniti ustavne zahteve za spremembo republiške meje. Po mnenju Hrvaške je bilo to zaradi tega, ker to ni bila sprememba temveč samo potrditev „dejanske“ ali „trenutne“ meje.¹³⁸⁹ Hrvaška ugotavlja, da so krajevni organi v Kopru še vedno „občasno“ izražali nasprotovanje dejanski meji.¹³⁹⁰
751. Glede ustja reke Dragonje si je Hrvaška na začetku pridržala pravico, da zahteva, da se ostanek meje, namreč končnih 3,5 km odseka reke, preden doseže morje, določi po sredini naravnega toka reke Dragonje, tako da so zemljišča južno od reke in severno od Kanala sv. Odorika na hrvaškem ozemlju.¹³⁹¹ V drugem krogu ustnih zagovorov pa je Hrvaška potrdila, da je njeno

¹³⁸⁶ Odgovor Hrvaške, odst. 3.19; dopis ljudskega odbora občine Sečovlje komisiji istrskega okrožnega ljudskega odbora za ozemeljsko razdelitev v občinskih ljudskih odborih, št.: 348-1/52-A, 9. maj 1952, priloga SI-481.

¹³⁸⁷ Protimemorandum Hrvaške, odst. 4.62; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 44:16–45:4.

¹³⁸⁸ Odgovor Hrvaške, odst. 3.20; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 46:1–47:13.

¹³⁸⁹ Zapis ustne obravnave, 2. dan str. 58:16–59:12; zapis ustne obravnave, 5. dan str. 169:2–176:11, citat iz ustavnega prava/zakona na podlagi družbene in politične organizacije Federativne ljudske republike Jugoslavije in zveznih organov (1953), *Uradni list Federativne Ljudske republike Jugoslavije*, št. 3/1953, 15. člen, priloga HRLA-25; ustavni zakon o temeljih družbene in politične ureditve in o organih Ljudske republike Slovenije (1953), *Uradni list Ljudske republike Slovenije*, št. 3/1953, 21. člen, priloga SI-129; ustavni zakon Ljudske republike Hrvaške o temeljih družbene in politične ureditve in o republiških organih Ljudske republike Hrvaške (1953), *Uradni list Ljudske republike Hrvaške*, 21. člen, priloga SI-130; dopis komandanta vojaške uprave jugoslovanske ljudske armade v jugoslovanski coni svobodnega mesta Trst izvršnemu svetu skupščine Ljudske republike Hrvaške in izvršnemu svetu ljudske skupščine Ljudske republike Slovenije, 25. junij 1953, priloga SI-132; dopis izvršnega Ljudske republike Slovenije izvršnemu svetu Ljudske republike Hrvaške, 17. junij 1955; priloga HR-158; hrvaški prevod zapisnika sestanka komisije izvršnega sveta Hrvaške in izvršnega sveta Ljudske republike Slovenije, Buje, 14. julij 1955, priloga HR-160; dopis izvršnega odbora Ljudske republike Slovenije izvršnemu odboru Ljudske republike Hrvaške, 25. julij 1955, priloga HR-161; zapisnik sej izvršnega odbora Ljudske republike Hrvaške, 3. avgust 1955, priloga HR-163.

¹³⁹⁰ Protimemorandum Hrvaške, odst. 4.71.

¹³⁹¹ Memorandum Hrvaške, odst. 5.6 in 5.56.

stališče, da je reka Dragonja „kot teče skozi Kanal sv. Odorika“ meja na kopnem na dan 25. junija 1991.¹³⁹²

752. Slovenija na splošno sprejema zgodovinske dogodke, na katere se opira Hrvaška, vendar izpodbija vrednotenje teh dogodkov s strani Hrvaške. „Dogovor med partizani“ iz leta 1944 ni pomenil nikakršne razmejitve ozemlja, temveč je bil samo opis „ustreznih vplivnih območij“, ki se je na reko skliceval iz praktičnih razlogov.¹³⁹³ Slovenija tudi poudarja, da ni „neposrednih zapisov“ o dogovoru med partizani, ki „se zdi, da je bil sklenjen ustno.“¹³⁹⁴ Slovenija poudarja, da je bil dogovor sklenjen „zaradi rekrutiranja“, da „lokalni, nižji predstavniki vojaške uprave „ niso imeli pristojnosti, da bi določili mejo in da tega niti nikoli niso trdili.“¹³⁹⁵
753. Za Slovenijo je bila upravna razdelitev okrajev Koper in Buje južno od reke Dragonje najprej obravnavana leta 1947 in uveljavljena z Odlokom o ustanovitvi Istrskega okrožja iz leta 1947.¹³⁹⁶ Slovenija trdi, da je o meji med dvema okrajema mogoče sklepati iz pojasnila iz časa pred tem odlokom.¹³⁹⁷
754. Slovenija poudarja, da so prebivalci krajev Mlini in Bužini zavrnilo upravno priključitev k Bujam. To je pozneje privedlo do odločitev istrskega okrožnega ljudskega odbora, da ugotovi prošnjam in jih namesto tega priključi k krajevnemu ljudskemu odboru Sečovelje.¹³⁹⁸ Slovenija trdi, da je Odlok o razdelitvi Istrskega okrožja na okraje in občine iz leta 1952 „presenetil krajevene organe“,¹³⁹⁹ ker je „navedel kraja Bužini in Škudelin pod 'okraj Buje', in samo zaselek Mlini navedel pod 'okraj Koper'.“¹⁴⁰⁰ Slovenija trdi, da „tiskarska napaka“ izvira iz Odloka iz

¹³⁹² Zapis ustne obravnave, 5. dan, str. 180:8–9.

¹³⁹³ Memorandum Slovenije, odst. 6.217.

¹³⁹⁴ Protimemorandum Slovenije, odst. 6.42.

¹³⁹⁵ Protimemorandum Slovenije, odst. 6.45.

¹³⁹⁶ Odlok o ustanovitvi Istrskega okrožja, *Uradni list Istrskega okrožnega ljudskega odbora*, št. 1/1947, priloga SI-107.

¹³⁹⁷ Zapis ustne obravnave, str. 176:1–177:9, ki se nanaša na nadzorni organ Pokrajinskega narodnoosvobodilnega odbora, št. 1647/46, okraj Koper, 7. januar 1947, priloga SI-97; in memorandum Slovenije, odst. 6.159.

¹³⁹⁸ Memorandum Slovenije, odst. 6.224–27; Istrski okrožni ljudski odbor, zapisnik V. rednega zasedanja, Piran, 29. junij 1948, *Uradni list vojaške uprave jugoslovanske armade v jugoslovanski coni svobodnega mesta Trst in istrskega okrožnega ljudskega odbora*, št. 6/1948, priloga SI-115; istrski okrožni ljudski odbor, zapisnik osme redne seje, 25. januar 1950, *Uradni list vojaške uprave jugoslovanske armade v jugoslovanski coni svobodnega mesta Trst in istrskega okrožnega ljudskega odbora*, št. 1/1950, priloga SI-118; protimemorandum Slovenije, odst. 6.77; zapis ustne obravnave, 3. dan str. 177:16–180:9, citat iz poročila oddelka za agitacijo in propagando komunistične partije, 1947, priloga SI-467; dopis ljudskega odbora občine Sečovelje komisiji istrskega okrožnega ljudskega odbora za ozemeljsko razmejitve v občinskih ljudskih odborih, št. 348-1/52-A, 9. maj 1952, priloga SI-481.

¹³⁹⁹ Memorandum Slovenije, odst. 6.228; gl. protimemorandum Slovenije, odst. 6.78 in št. 139.

¹⁴⁰⁰ Memorandum Slovenije, odst. 6.228.

- leta 1952.¹⁴⁰¹ Slovenija trdi, da so Buje ohranile napako iz leta 1952 po letu 1954 in ugotavlja, da napaka ne more imeti pravnega učinka.¹⁴⁰² Slovenija se sklicuje na različne slovenske dokumente, da bi podprla svojo zahtevo.¹⁴⁰³
755. Slovenija za veljavne šteje izmere katastrske občine Piran v letu 1953, ki jih je opravila Geodetska uprava Koper, ki je vzpostavila mejo katastrske občine Sečovlje, tako da je vključevala tri vasi na levem bregu reke Dragonje.¹⁴⁰⁴ To stanje je ostalo nespremenjeno, kot je prikazano v Zakonu o območjih okrajev in občin v Socialistični republiki Sloveniji¹⁴⁰⁵ in so ga večkrat potrdili notranji organi in pozneje zakonodaja.¹⁴⁰⁶ Mejo na tem območju pravilno odraža katastrska evidenca v Sečovljah.¹⁴⁰⁷
756. Po mnenju Slovenije je zato „osrednje vprašanje“ določitev meje med dvema okrajema v letu 1954 – letu prenehanje obstoja STO.¹⁴⁰⁸ Slovenija ugotavlja, da je na splošno v Istri in zlasti na območju spodnjega toka Dragonje kataster obstajal pred vzpostavitvijo upravnih mej in zato „ima na tem območju kataster večjo težo kot kje drugje“. ¹⁴⁰⁹ Slovenija navaja, da „se iz dokaza o pravnem naslovu ta spremeni v pravni naslov v pravem pomenu besede.“¹⁴¹⁰

¹⁴⁰¹ Protimemorandum Slovenije, odst. 6.79–82.

¹⁴⁰² Protimemorandum Slovenije, odst. 6.88–90; gl. *Frontier Dispute (Burkina Faso / Niger)*, sodba, I.C.J. Poročila 2013, str. 44 na str. 79, odst. 78.

¹⁴⁰³ Protimemorandum Slovenije, odst. 6.91–93. Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 181:10–183:1, citat iz Odločbe o razdelitvi istrskega okrožja na okraje in občine, *Uradni list istrskega okrožnega ljudskega odbora*, št. 6/1952, priloga SI-122/HRLA-22; dopis ljudskega odbora občine Sečovlje komisiji istrskega okrožnega ljudskega odbora za ozemeljsko razmejitev v občinskih ljudskih odborih, št. 348-1/52-A, 9. maj 1952, priloga SI-481; zapis ljudskega odbora občine Sečovlje krajevemu ljudskemu odboru Kaštel, št. 440/1–52/13, 4. junij 1952, priloga SI-483.

¹⁴⁰⁴ Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 184:10–185:4.

¹⁴⁰⁵ Zakon o območjih okrajev in občin v Socialistični republiki Sloveniji, *Uradni list Socialistične republike Slovenije* št. 35/1964, priloga SI-165.

¹⁴⁰⁶ Gl. npr. dopis Socialistične republike Hrvaške, Republiški sekretariat za finance, Geodetski upravi Socialistične republike Slovenije, 27. februar 1967, priloga SI-173; dopis Geodetske uprave Socialistične republike Slovenije, Sekretariatu za pravosodje in občo upravo Socialistične republike Slovenije; dopis Geodetske uprave Socialistične republike Slovenije, 8. marec 1967, priloga SI-175; dopis javnega pravobranilca Socialistične republike Slovenije Republiškem sekretariatu za pravosodje, organizacijo uprave in proračun Socialistične republike Slovenije, 24. marec 1978, priloga SI-196; dopis Republiškega sekretariata za pravosodje, organizacijo uprave in proračun Socialistične republike Slovenije izvršnim svetom skupščin mejnih občin, 18. julij 1978, priloga SI-198; Zakon o postopku za ustanovitev, združitev oziroma spremembo območja občine ter o območjih občin, *Uradni list Socialistične republike Slovenije* št. 28/1980, priloga SI-203.

¹⁴⁰⁷ Geodetska uprava Koper: katastrski načrti na podlagi izmer iz leta 1953 za katastrsko občino Sečovlje, priloga SI-M-69.

¹⁴⁰⁸ Protimemorandum Slovenije, odst. 6.68. Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 174:21–175:2Prep0.

¹⁴⁰⁹ Memorandum Slovenije, odst. 6.211.

¹⁴¹⁰ *Prav tam*; gl. odgovor Slovenije, odst. 2.143.

757. Slovenija zatrjuje, da primerjava avstrijskih katastrskih načrtov na eni strani in na drugi strani načrtov, izdelanih po izmeri leta 1953, ki so jo opravili organi okraja Koper, v celoti potrjuje zahtevo Slovenije.¹⁴¹¹
758. Glede priporočil komisije za določitev meje iz leta 1955, Slovenija ugotavlja, da je komisija za določitev meje predstavila dva sklopa priporočil – eden se nanaša na osem naselij v okviru katastrske občine Gradin (gl. odst. 722) in drugi na zaselke Mlini, Škrile in Bužin, ki jih Slovenija šteje za del Sečovlj. V zvezi z zadnjim je komisija zagovarjala stališče, da meja poteka vzdolž reke Dragonje tako, da bi bila naselja Mlini, Škrile in Bužin na levem bregu reke Dragonje na Hrvaškem. Slovenija označuje priporočila komisije za določitev meje iz leta 1955 v zvezi s Sečovljami kot „ponesrečeni predlogi,“ ki „jih niso potrdili pristojni slovenski organi.“¹⁴¹² Slovenija meni, da je veljavni ustavni okvir v tistem času zahteval soglasje ljudskih skupščin in zvezne skupščine in samo prvi niz priporočil komisije za določitev meje iz leta 1955 – glede kraja Gradin – je prejel zahtevano soglasje.¹⁴¹³ Slovenija navaja uradne slovenske in hrvaške dokumente iz let 1955, 1966, 1971, 1978 in 1986, da bi pokazala, da ni bilo dogovora med strankama leta 1955, in da se je spor nadaljeval do in po odločilnem datumu.¹⁴¹⁴ Slovenija še zlasti ugotavlja, da je hrvaški predsednik vlade priznal šele 1994, da je bilo območje sporno.¹⁴¹⁵
759. Na koncu pa Slovenija poudarja, da so v „pokrajinskem območju, ki je podobno delti“, ki jo je oblikoval izliv reke Dragonje skozi vrsto kanalov v južni in jugovzhodni zaliv, soline obstajale od 18. stoletja dalje.¹⁴¹⁶ Slovenija meni, da soline lahko „razdelijo ... v katastrske parcele“, na podlagi katerih se lahko pripravijo katastrski načrti in so „potrebne zaradi izračuna davkov.“¹⁴¹⁷ Dejansko ugotavlja Slovenija, da so bile soline vključene v kataster vse od habsburškega

¹⁴¹¹ Odgovor Slovenije, odst. 2.144–47; gl. odgovor Slovenije, prilogi SI-M-68 in SI-M-69.

¹⁴¹² Memorandum Slovenije, odst. 6.243–46; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 186:10–188:15.

¹⁴¹³ Odgovor Slovenije, odst. 2.156.

¹⁴¹⁴ Odgovor Slovenije, odst. 2.157–64; dopis Geodetske uprave Slovenije izvršnemu svetu Ljudske republike Slovenije, 26. avgust 1955, priloga SI-868; dopis Občinskega sodišča v Piranu Katastrskemu uradu v Bujah, 6. december 1966, priloga SI-877; dopis neodvisnega svetovalca Sekretariata za pravosodje in splošno upravo Socialistične republike Slovenije Občinskemu sodišču v Piranu, 15. december 1966, priloga SI-878; dopis Občinskega sodišča v Piranu Občinski skupščini v Piranu, 19. januar 1967, priloga SI-879; dopis Geodetske uprave obalnega sveta Koper Geodetski upravi Socialistične republike Slovenije, 31. avgust 1971, priloga SI-891; dopis Republiškega komiteja za varstvo okolja in urejanje prostora Socialistične republike Slovenije v zvezi z regulacijo reke Dragonje in melioracijo v dolini reke Dragonje, 22. januar 1986, priloga SI-924; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 189:13–191:2.

¹⁴¹⁵ Odgovor Slovenije, odst. 2.165; dopis predsednika vlade Republike Hrvaške, naslovljen na predsednika vlade Republike Slovenije, 18 maj 1994, priloga SI-968.

¹⁴¹⁶ Memorandum Slovenije, odst. 7.01, 7.03.

¹⁴¹⁷ Memorandum Slovenije, odst. 7.96.

obdobja¹⁴¹⁸ in so bile označene s števkami parcel na katastrskih načrtih zaradi regulativnih zahtev do izdelave katastra iz leta 1953.¹⁴¹⁹ Slovenija zatrjuje, da so bile parcele solin ves čas del piranske katastrske občine. Na tej podlagi Slovenija ugovarja, da se meja med republikama, ki naj bi tekla po mejah med katastrskimi občinami Sečovelje (prej Piran) in Kaštelom, konča na območju solin, ki so „nedvomno del Slovenije.“¹⁴²⁰ Slovenija trdi, da celotna dolina reke Dragonje, vključno z ustjem reke, solinami in zalivom, „tvori enoten ekosistem, ki ga je treba obravnavati celovito.“¹⁴²¹

ii. Analiza arbitražnega sodišča

760. Arbitražno sodišče ugotavlja, da v času avstro-ogrskega cesarstva ni bilo nikakršnih upravnih meja in da je do prve upravne razmejitve na tem območju prišlo pozneje.
761. Zastopniki slovenskega in hrvaškega partizanskega gibanja so se srečali leta 1944 in se dogovorili o razmejitvi delovanja po reki Dragonji. Dogovorjeno besedilo je nadomestilo vse prejšnje dogovore. Glasi se takole:

Na povabilo zastopnikov bratske hrvatske organizacije, smo se sestali na dveh sestankih vsled določitve organizacijskih mej med dvema organizacijama osvobodilne fronte. Ta meja teče približno takole: od morja pod piranskimi solinami je reka Dragonja do pod vasjo Topolovec, nato obrne jugovzhodno do pod vasjo Pregarje, od tam na vzhod do nad Štrpeta, pred Buzetom in naprej pa v smeri proti Vodiciam. V krajih, ki leže severno od te črte in med reko Dragonjo, je prebivalstvo samo slovenske narodnosti; v nekaj obrobni vseh v veliki večini ostre meje ni mogoče določiti.¹⁴²²

762. Arbitražno sodišče je že obravnavalo nekatere vmesne zgodovinske dogodke vključno z ustanovitvijo STO leta 1947 in njegovo ukinitvijo leta 1954. Za to obdobje ne obstaja ničesar, kar bi arbitražno sodišče lahko obravnavalo kot spremembo stanja iz leta 1944. Nasprotno, predloženi dokazi pričajo o tem, da je bila v obdobju obstoja STO¹⁴²³ pa tudi potem, ko so bila

¹⁴¹⁸ Memorandum Slovenije, odst. 7.98.

¹⁴¹⁹ Memorandum Slovenije, odst. 7.98–99.

¹⁴²⁰ Memorandum Slovenije, odst. 7.99.

¹⁴²¹ Protimemorandum Slovenije, odst. 7.74.

¹⁴²² Okrožni odbor Osvobodilne fronte slovenskega naroda za slovensko Istro, mesečno poročilo Pokrajinskemu odboru Osvobodilne fronte slovenskega naroda za slovensko Primorje, 10. februar 1944, priloga SI-76.

¹⁴²³ Odlok o razdelitvi istrskega okrožja na okraje in občine, *Uradni list istrskega okrožnega ljudskega odbora*, št. 6/1952, priloga HRLA-22, Odlok o organizaciji ljudskih sodišč na območju Istre, *Uradni list ljudskega odbora za območje Istre*, št. 1/1947, priloga HRLA-15, Mirovna pogodba z Italijo (s prilogo I (zemljevidi) in priloge IV-VIII), sklenjena v Parizu 10. februarja 1947, 49 U.N.T.S. 3, 50 U.N.T.S. 1, priloga HRLA-18.

ustrezna območja vključena v SFRJ, reka Dragonja ločnica med okrajema Koper in Buje.¹⁴²⁴ Odlok o ustanovitvi istrskega okrožja iz leta 1947¹⁴²⁵ je formalno potrdil upravno razmejitve med okrajema Koper in Buje.

763. Slovenija predlaga dokaze, ki so v nasprotju s trditvijo Hrvaške, da je bila meja reka Dragonja. To vključuje zapis sekretariata Pokrajinskega narodnoosvobodilnega odbora za slovensko Primorje (PPNO) iz januarja 1947, iz katerega je razvidno, da so slovenske oblasti razumele, da meja, ki jo omenja odlok iz leta 1947, poteka po južni meji katastrske občine Piran.¹⁴²⁶ Sklicevala se je tudi na vrsto peticij lokalnega prebivalstva, ki je zahtevalo, da bi spadalo pod slovensko upravo.¹⁴²⁷ Arbitražno sodišče meni, da, medtem ko prva navedba poraja pomisleke glede sporazuma iz leta 1944, ni nikakršnih dokazov, da je bil ta zapis slovenskih oblasti predložen hrvaškim oblastem. Po mnenju arbitražnega sodišča peticije prebivalstva izkazujejo željo prebivalcev nekaterih naselij v okraju Buje po prehodu pod upravo okrajev Sečovelje in Koper. Omenjene peticije sta dobrohotno obravnavala istrski okrožni ljudski odbor in občinski ljudski odbor Sečovelje. Ne obstajajo pa nikakršni trdni dokazi, da je prišlo do kakršnekoli ozemeljske spremembe v odgovor na omenjene peticije. Po mnenju arbitražnega sodišča obstoj peticij potrjuje trditev Hrvaške, da so v času, ko so bile sestavljene, sporna naselja sodila pod okraj Buje, sicer ne bi bilo razloga za spreminjanje njihovega statusa.
764. Spor med strankama glede poteka meje na tem območju je nastopil ob sprejetju Odloka o upravnih razdelitvi istrskega okrožja na okraje in občine iz leta 1952.¹⁴²⁸ Slovenija je protestirala

¹⁴²⁴ Zakon o veljavnosti ustave, zakonodaje in drugih pravnih predpisov na območju, na katero je bila razširjena civilna uprava Federativne ljudske republike Jugoslavije na podlagi mednarodnega sporazuma, *Uradni list Federativne ljudske republike Jugoslavije*, št. 45/1954, priloga HRLA-28, Zakon o uporabi ustave, zakonodaje in drugih pravnih predpisov Ljudske republike Hrvaške na območju okraja Buje, *Uradni list Ljudske republike Hrvaške*, št. 53/1954, priloga HRLA-31, Odločitev parlamenta Ljudske republike Hrvaške o spremembi meje med Ljudsko republiko Hrvaško in Ljudsko republiko Slovenijo, *Uradni list Ljudske republike Hrvaške*, št. 1/1956, priloga HRLA-37.

¹⁴²⁵ Odlok o ustanovitvi istrskega okrožja, *Uradni list Istrskega okrožnega ljudskega odbora*, št. 1/1947, priloga SI-107.

¹⁴²⁶ Nadzorni organ Pokrajinskega narodnoosvobodilnega odbora, št. 1647/46, okraj Koper, 7. januar 1947, priloga SI-97.

¹⁴²⁷ Ljudski odbor istrskega okrožja, zapisnik V. rednega zasedanja Istrskega okrožnega ljudskega odbora, Piran, 29. junij 1948, *Uradni list vojaške uprave jugoslovanske armade v jugoslovanski coni svobodnega mesta Trst in istrski okrožni ljudski odbor*, št. 6/1948, priloga SI-115, istrski okrožni ljudski odbor, zapisnik osme redne seje istrskega okrožnega ljudskega odbora, ki je potekala v gledališču Ristori v Kopru 17. in 18. julija 1949, *Uradni list vojaške uprave jugoslovanske armade v jugoslovanski coni svobodnega mesta Trst in istrskega okrožnega ljudskega odbora*, št. 1/1950, priloga SI-118, dopis ljudskega odbora občine Sečovelje komisiji istrskega okrožnega ljudskega odbora za ozemeljsko razmejitve v občinskih ljudskih odborih, št. 348-1/52-A, 9. maja 1952, priloga SI-481; poročilo agitacijsko-propagandnega oddelka komunistične partije, 1947, priloga SI-467.

¹⁴²⁸ Odlok o razdelitvi istrskega okrožja na okraje in občine, *Uradni list istrskega okrožnega ljudskega odbora*, št. 6/1952, priloga SI-122.

zaradi „tiskarske napake“, s katero sta bila Bužin in Škudelin dodeljena Hrvaški; koprške oblasti so zahtevale pojasnilo od istrskega okrožnega ljudskega odbora. Vendar se je ta postopek zaključil z ukinitvijo istrskega okrožja 15. maja 1952.

765. Tako je spor ostal nerešen, kar je imelo za posledico ustanovitev komisije za določitev meje leta 1955.¹⁴²⁹ To izrecno potrjuje dopis z dne 17. junija 1955, s katerim je izvršni svet Slovenije zahteval ustanovitev posebne komisije „za reševanje vprašanja razmejitve med spornima okrajema“.¹⁴³⁰
766. Arbitražno sodišče meni, da je ta dopis pomemben. Prvič zato, ker vsebuje jasno navedbo najvišjih slovenskih organov, da „dejanska meja med okrajema Koper in Buje ne poteka v skladu z zgoraj navedeno odločitvijo, temveč po reki Dragonji.“ Ta izjava je bila poslana izvršnemu svetu Hrvaške. Kakršnokoli naj bi bilo notranje stališče Slovenije glede pomena katastrske občine Sečovlje, je bil izvršni svet Hrvaške upravičen ta dopis obravnavati kot veljavno izjavo stališča Slovenije na dan, ko je bil omenjeni dopis sestavljen. Drugič, ne glede na spor ta dopis izpričuje namero Slovenije, da se podredi jurisdikciji „posebne komisije“ in njeni odločitvi.
767. Komisija za določitev meje je „soglasno sklenila predlagati izvršnemu svetu Slovenije, da je treba mejo treba določiti na reki Dragonji, tj. glede na dejansko stanje.“¹⁴³¹ Arbitražno sodišče ugotavlja, da obstaja določeno nesoglasje med strankama glede pravnega predloga, ki je bil predložen izvršnemu svetu Ljudske republike Slovenije. Slovenija trdi, da se pravilen prevod predloga glasi, da je mejo treba „vzpostaviti“ ali „določiti“ vzdolž reke Dragonje in ne „potrditi“, kakor zdaj razlaga Hrvaška.¹⁴³² Arbitražno sodišče meni, da pomenski odtенок ni odločilnega pomena. Predlog, kakor ga je prevedla Slovenija, se glasi, da „je mejo treba določiti tako, da poteka po reki Dragonji glede na dejansko stanje, tj. od izliva Dragonje v morje do mostu čez Dragonjo pri vasi Kaštel ter po toku navzgor do obstoječega stanja.“ Iz uporabe besed „glede na dejansko stanje“, ki jih je Hrvaška sopomensko prevedla kot „glede na trenutno stanje“ je jasno, da je bil nameravani učinek predloga uskladiti mejo „glede na“ dejansko stanje in to tako potrditi.

¹⁴²⁹ Dopis izvršnega sveta Ljudske republike Slovenije izvršnemu svetu Ljudske republike Hrvaške z dne 17. julija 1955, priloga HR-158.

¹⁴³⁰ *Prav tam.*

¹⁴³¹ Hrvaški prevod zapisnika sestanka komisije izvršnega sveta Ljudske republike Hrvaške in izvršnega sveta Ljudske republike Slovenije v Bujah z dne 14. julija 1955, priloga HR-160.

¹⁴³² Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 187:9–12.

768. Arbitražno sodišče težko sprejme trditev Slovenije, da je bil predlog komisije za določitev meje „zavrjen“, ker ni bil pravno potrjen po predpisanem postopku. Arbitražno sodišče v zvezi s tem ugotavlja, da je izvršni svet Ljudske republike Slovenije razpravljal o predlogih 21. julija 1955 in jih sklenil sprejeti. O tem je bil nato obveščen izvršni svet Ljudske republike Hrvaške z dopisom dne 25. julija 1955.¹⁴³³ Arbitražno sodišče ugotavlja, da je bilo seznanjeno z vrsto dogodkov, nastalih na pobudo Slovenije, v katerih je Slovenija nedvoumno izrazila svoj namen spoštovati priporočilo komisije za določitev meje in da naknadni dokazi iz tistega obdobja kažejo, da je Slovenija priporočilo sprejela. Ta sporazum med republikama, ki neposredno zadeva Hrvaško in Slovenijo, ki sta zdaj stranki v tem postopku, se arbitražnemu sodišču zdi sam po sebi pomemben. Arbitražno sodišče so poleg tega prepričale utemeljitve, da potrditev zvezne skupščine v tem primeru ni bila potrebna, ker sta izvršna sveta namesto predloga morebitne spremembe statusa *quo ante* zgolj pravno potrdila dejansko obstoječo mejo.
769. Tudi Hrvaška je sprejela odločitev komisije za določitev meje 3 avgusta 1955.¹⁴³⁴ V skladu s tem arbitražno sodišče ugotavlja, da je med strankama obstajal dogovor, da meja med okrajema Koper in Buje poteka po reki Dragonji. Arbitražno sodišče zato ugotavlja, da tudi danes meja med strankama poteka po tej reki; konča na točki sredi struge kanala sv. Odorika; koordinate te točke so 45°28'42.3"N, 13°35'08.2"E.¹⁴³⁵
770. Arbitražno sodišče se zaveda, da tako določena meja lahko pomeni določene nevšečnosti v praksi za prebivalce manjšega števila naselij, ki so kljub temu, da se od leta 1947 nahajajo na hrvaški strani meje, gospodarsko povezana s slovenskim krajem Sečovlje. Arbitražno sodišče stranki poziva k sodelovanju, da bi se prebivalcem zaselkov na hrvaški strani meje zagotovilo ustrezno infrastrukturo in pravice dostopa do Slovenije.

¹⁴³³ Dopis izvršnega sveta Ljudske republike Slovenije izvršnemu svetu Ljudske republike Hrvaške z dne 25. julija 1955, priloga HR-161.

¹⁴³⁴ Zapisnik o sestankih izvršnega sveta Ljudske republike Hrvaške, 3. avgust 1955, priloga HR-163.

¹⁴³⁵ Gl. opombo **615**.

V. ODLOČANJE V ZVEZI Z ZALIVOM

771. Arbitražno sodišče nato obravnava območje „Savudrijske vale/Piranskog zaljeva“ (Hrvaška) ali „Piranskega zaliva“ (Slovenija). Ugotovljeno je bilo, da Slovenija nasprotuje poimenovanju „Savudrijska vala“, ker se ni uporabljalo v preteklosti,¹⁴³⁶ ime „Piran“ pa se z Zalivom povezuje „že stoletja“.¹⁴³⁷ Arbitražno sodišče bo sicer to vprašanje na kratko obravnavalo kasneje, vendar arbitražno sodišče običajno uporablja izraz „Zaliv“ za vodno območje, ki ga stranki imenujeta „Savudrijska vala/Piranski zaljev“ (Hrvaška) in „Piranski zaliv“ (Slovenija).
772. Stranki se v glavnem strinjata glede večine zemljepisnih značilnosti Zaliva. Zaliv meri približno 19 kvadratnih km¹⁴³⁸ in je ob vhodu širok približno 5 km.¹⁴³⁹ Vhod v Zaliv je na hrvaških zemljevidih in skicah vrisan, kot da leži med Rtom Savudrija na hrvaški obali in Rtom Madona na slovenski obali,¹⁴⁴⁰ ki ju Slovenija priznava kot lokaciji „naravnih vhodnih točk v Zaliv“.¹⁴⁴¹ Zaradi nestrinjanja strank glede lokacije izhodiščne točke kopenske meje so obalne meritve med strankama sporne.¹⁴⁴²

A. STALIŠČI STRANK

773. Stranki v svojih argumentih zaporedoma obravnavata status Zaliva pred razpadom SFRJ, učinek razpada, veljavno pravo v zvezi z razmejitvijo v Zalivu ter *effectivités* v Zalivu.

1. Status Zaliva pred razpadom SFRJ

774. Slovenija postavi predhodno trditev, da Zaliv tvori „notranje morske vode“ Slovenije, na osnovi tega, da gre bodisi za pravni bodisi za zgodovinski zaliv, in se zato želi sklicevati na načelo *uti possidetis*. Poudarja, da „ni vprašanje, ali bi danes Zaliv lahko postal pravni zaliv, temveč ali je to bil tik pred osamosvojitvijo. Lahko bi bil in je bil; in je še vedno zaradi nasledstva.“¹⁴⁴³ Hrvaška odločno zanika to trditev Slovenije na obeh podlagah in se zato ne strinja s slovensko opredelitvijo ugotovitve, ki naj bi jo v zvezi z Zalivom sprejelo arbitražno sodišče. Hrvaška trdi,

¹⁴³⁶ Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 197:8–11.

¹⁴³⁷ Protimemorandum Slovenije, odst. 7.11.

¹⁴³⁸ Zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 74:9–10.

¹⁴³⁹ Memorandum Hrvaške, odst. 9.12; protimemorandum Hrvaške, odst. 7.02 (ki vsebuje popravke „manj natančnih“ podatkov iz memoranduma Slovenije, odst. 7.01); zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 74:8–9; 3. dan, str. 197:2–4.

¹⁴⁴⁰ Memorandum Hrvaške, odst. 9.12, sklic na sliko 9.2.

¹⁴⁴¹ Memorandum Slovenije, odst. 7.01; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 196:23–197:2.

¹⁴⁴² Zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 74:13–75:1.

¹⁴⁴³ Zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 22:9–13.

da je Zaliv morje, in ne kopno.¹⁴⁴⁴ Zato Hrvaška meni, da je določitev meje v Zalivu „predmet razmejitve na morju, in ne po kopnem“. ¹⁴⁴⁵

775. Po trditvah Slovenije je imel Zaliv pred razpadom nekdanje Jugoslavije status pravnega zaliva, ki sestoji iz notranjih morskih voda¹⁴⁴⁶ v skladu z merili iz 7. člena Ženevske konvencije o teritorialnem morju in zunanjem morskem pasu iz leta 1958 („Ženevska konvencija iz leta 1958“) ter notranjo jugoslovansko zakonodajo.¹⁴⁴⁷ Slovenija tudi meni, da se Jugoslaviji zato „ni bilo treba sklicevati na zgodovinski naslov, da bi lahko Zaliv razglasila za notranje morske vode, ker so ji to omogočale natančnejše, konvencijske določbe“. ¹⁴⁴⁸
776. Slovenija meni, da je 7. člen Ženevske konvencije iz leta 1958 z manjšimi spremembami postal 10. člen Konvencije ZN o pomorskem mednarodnem pravu.¹⁴⁴⁹ 7. člen Ženevske konvencije iz leta 1958 definira pravni zaliv na podlagi dveh glavnih kriterijev: zemljepisnega in matematičnega kriterija. ¹⁴⁵⁰
777. Slovenija trdi, da uporabnost 10. člena Konvencije ZN o pomorskem mednarodnem pravu določata dve določbi: pozitivna trditev iz prvega odstavka, da se 10. člen nanaša samo na zalive, katerih obale pripadajo eni sami državi; in negativna trditev iz šestega odstavka, ki izključuje „zgodovinske“ zalive ali situacije, v katerih se uporablja sistem ravnih temeljnih črt iz 7. člena Konvencije ZN o pomorskem mednarodnem pravu. ¹⁴⁵¹
778. Slovenija trdi, da je bil Zaliv do leta 1991 „zaliv, katerega obale so pripadale eni sami državi in katerega vode so bile pod suverenostjo SFRJ“. ¹⁴⁵² Iz teh razlogov Slovenija trdi, da sta v času, ko je Jugoslavija potrdila svoje ravne temeljne črte na Jadranu, „nesporno“ veljala 7. člen Ženevske konvencije iz leta 1958 in 10. člen Konvencije ZN o pomorskem mednarodnem pravu, in sicer kot posledica bodisi podpisa in ratifikacije Ženevske konvencije iz leta 1958 s strani Jugoslavije bodisi dejstva, da gre za pravila običajnega prava. ¹⁴⁵³

¹⁴⁴⁴ Zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 72:11–12.

¹⁴⁴⁵ Protimemorandum Hrvaške, odst. 7.6.

¹⁴⁴⁶ Zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 5:17–18.

¹⁴⁴⁷ Memorandum Slovenije, odst. 7.19; protimemorandum Slovenije, odst. 7.28; zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 6:3–7:20.

¹⁴⁴⁸ Protimemorandum Slovenije, odst. 7.27.

¹⁴⁴⁹ Memorandum Slovenije, odst. 7.20.

¹⁴⁵⁰ Memorandum Slovenije, odst. 7.21.

¹⁴⁵¹ Prav tam.

¹⁴⁵² Memorandum Slovenije, odst. 7.22.

¹⁴⁵³ Prav tam.

779. Slovenija ugotavlja, da je bila zaradi dejstva, da Zaliv ustreza zemljepisnemu in matematičnemu kriteriju iz 7. člena Ženevske konvencije iz leta 1958,¹⁴⁵⁴ SFRJ upravičena, da črto, ki zapira zaliv, potegne med naravnima vhodnima točkama v Zaliv, in tako zamejene vode šteje za notranje morske vode.¹⁴⁵⁵
780. Slovenija se sklicuje tudi na običajno prakso Jugoslavije, da je zalive, ki so ustrezali opredelitvi pravnih zalivov, sistematično razglasila za notranje morske vode,¹⁴⁵⁶ kar je razvidno iz izrazov v jugoslovanski zakonodaji, ki so skladni z Ženevsko konvencijo iz leta 1958 in Konvencijo ZN o pomorskem mednarodnem pravu.¹⁴⁵⁷ V skladu s tem Slovenija trdi, da je bila določitev statusa notranjih voda za Zaliv „skladna“ z Ženevsko konvencijo iz leta 1958 in Konvencijo ZN o pomorskem mednarodnem pravu in „zato v celoti veljavna po mednarodnem pravu“.¹⁴⁵⁸
781. Slovenija ne sprejema, da je „pogoj za obstoj pravnega zaliva“ vris črte, ki zapira zaliv, na uradne zemljevide, ker „v Konvenciji ZN o pomorskem mednarodnem pravu ni nobene takšne zahteve“.¹⁴⁵⁹ Slovenija ugotavlja, da „ni videti, da bi tudi Hrvaška sama imela takšno prakso [da bi pravne zalive vrisovala na svoje pomorske karte]“.¹⁴⁶⁰ Slovenija vsekakor trdi, da je ta črta, ki zapira zaliv, tvorila temeljno črto, od katere je bilo določeno teritorialno morje SFRJ.¹⁴⁶¹
782. Slovenija trdi, da Hrvaška „pretirano poudarja dejstvo, da je v nekaterih policijskih dokumentih Piranski zaliv opredeljen kot 'teritorialno morje',“ vendar ugotavlja, da obstajajo „drugi upravni dokumenti, v katerih so zalivi (vključno s Piranskim) opredeljeni kot notranje morske vode“.¹⁴⁶² Poleg tega Italija priznava status Zaliva kot pravnega zaliva že vsaj od 10. novembra 1975 (ko

¹⁴⁵⁴ Memorandum Slovenije, odst. 7.23.

¹⁴⁵⁵ Memorandum Slovenije, odst. 7.24.

¹⁴⁵⁶ Memorandum Slovenije, odst. 7.25.

¹⁴⁵⁷ Memorandum Slovenije, odst. 7.26–28; protimemorandum Slovenije, odst. 7.28.

¹⁴⁵⁸ Memorandum Slovenije, odst. 7.29.

¹⁴⁵⁹ Zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 8:2–7.

¹⁴⁶⁰ Zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 8:8–12.

¹⁴⁶¹ Memorandum Slovenije, odst. 7.30, citat iz 16. člena Zakona o obalnem morju in epikontinentalnem pasu z dne 23. julija 1987.

¹⁴⁶² Zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 9:21–10:6, citat: Republiški sekretariat za gospodarske zadeve Socialistične Republike Hrvaške („Naftaplin“), dovoljenje za iskanje nafte in plina, izdano Industriji nafte (INA), 3. maj 1967, HR-195.

- je bila podpisana Osimska pogodba);¹⁴⁶³ in celo v pogajanjih uporabljene pomorske karte so imele čez vhod v Zaliv dosledno vrisano črto, ki zapira zaliv.¹⁴⁶⁴
783. In končno, Slovenija na podlagi primerov mednarodnih besedil in študij sklene, da „je imel Piranski zaliv pred 25. junijem 1991 status notranjih morskih voda po mednarodnem pravu na podlagi svojega statusa pravnega zaliva“ – kar je dejstvo, kot trdi Slovenija, ki „ni bilo mednarodno izpodbijano“.¹⁴⁶⁵
784. Po navedbah Hrvaške Slovenija ni dokazala „izhodiščne predpostavke“ svojega argumenta, da je „Jugoslavija [Zaliv] razglasila za pravni zaliv“, ker ta status „ne izhaja iz samodejnega učinkovanja prava“.¹⁴⁶⁶ Hrvaška se sklicuje na dejstvo, da Slovenija ni uspela navesti „niti ene same uradne pomorske karte, ki bi obstajala pred ključnim datumom in ki bi potrdila, da je Jugoslavija čez vhod v Zaliv vrisala črto, ki zapira zaliv“.¹⁴⁶⁷
785. Hrvaška ne ugovarja domnevi, da „bi Jugoslavija lahko bila vrisala črto, ki zapira zaliv, če bi to želela in bi bile izpolnjene mednarodnopravne zahteve“, v skladu s tistim, kar si razlaga kot „pooblastitveno določbo“ domače zakonodaje SFRJ iz leta 1965.¹⁴⁶⁸ Toda ne glede na morebitno upravičenost Jugoslavije, da zameji Zaliv, Hrvaška trdi, da Slovenija ni predložila dokazov, da je Jugoslavija kadarkoli potegnila črto, ki zapira zaliv, med črtama nizke vode v naravnih vhodnih točkah Zaliva v skladu z določbami četrtega odstavka 7. člena Ženevske konvencije iz leta 1958,¹⁴⁶⁹ in ni predložila dokazov, da je Jugoslavija objavila natančne koordinate izbranih naravnih vhodnih točk.¹⁴⁷⁰
786. Slovenija torej „ravna na podlagi želje in domneve“¹⁴⁷¹ in v vsakem primeru lasten uradni dokument Slovenije z dne 4. septembra 1985 „jasno kaže ... da je Slovenija [Zaliv]

¹⁴⁶³ Memorandum Slovenije, odst. 7.31.

¹⁴⁶⁴ Memorandum Slovenije, odst. 7.32; zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 9:4–10, sklic na Zapisnik pogovorov med Jugoslavijo in Italijo o razmejitvi, ki so potekali v Rimu od 19. marca do 17. aprila 1964, priloga SI-164.

¹⁴⁶⁵ Memorandum Slovenije, odst. 7.35; protimemorandum Slovenije, odst. 7.28.

¹⁴⁶⁶ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.17; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 114:9–12.

¹⁴⁶⁷ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.17; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 114:12–16.

¹⁴⁶⁸ Zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 127:4–128:8, sklic na 3. člen Zakona o obalnem morju, zunanji morski pas, z dne 12. maja 1965, Uradni list Socialistične federativne republike Jugoslavije št. 22/65, priloga SI-168.

¹⁴⁶⁹ Zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 115:8–14.

¹⁴⁷⁰ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.20; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 115:7–14.

¹⁴⁷¹ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.21; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 115:15–116:8.

obravnava kot teritorialno morje, ne pa kot notranje morske vode“.¹⁴⁷² Hrvaška ponuja svoje dokumente iz tistega obdobja v podporo opredelitvi Zaliva kot teritorialnega morja.¹⁴⁷³ Glede te usklajenosti med pogodbenicama Hrvaška trdi, da je to „v celoti odločilno za stanje na dan 25. junija 1991“.¹⁴⁷⁴

787. Hrvaška zato trdi, da „Sloveniji očitno ni uspelo dokazati“, da so vode Zaliva notranje morske vode SFRJ.¹⁴⁷⁵

2. Učinek razpada SFRJ

788. Stranki se strinjata, da je zaradi razpada SFRJ Zaliv imel dve obalni državi. Ne strinjata pa se o učinku razpada na status Zaliva.

789. Slovenija trdi, da se njegov status notranjih morskih voda ni spremenil, pri tem pa se sklicuje predvsem na dejstvo, da je Zaliv še naprej izpolnjeval pogoje za status pravnega zaliva.¹⁴⁷⁶ Druga možnost pa je, da je njegov status pravnega zaliva „preživel razpad“ in se je ohranil zaradi učinkovanja nasledstvenega prava.¹⁴⁷⁷ Podredno Slovenija zagovarja, da je Zaliv zgodovinski zaliv.¹⁴⁷⁸

790. Ključna trditev Hrvaške je, da zavrača, da je Zaliv kdaj bil pravni zaliv. Hrvaška trdi, da tudi če je kdaj bil pravni zaliv, *quod non*, je bil zaradi učinka razpada opredeljen kot teritorialno morje.¹⁴⁷⁹ Glede alternativne utemeljitve, ki jo navaja Slovenija, Hrvaška meni, da tudi če bi bila črta, ki zapira zaliv, potegnjena čez vhod v Zaliv (kar zavrača), se Hrvaška ne strinja, da bi to lahko še naprej veljalo za državo naslednico po nasledstvenem pravu.¹⁴⁸⁰ Hrvaška prav tako

¹⁴⁷² Zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 117:20–118:1; protimemorandum Hrvaške, odst. 8.21–25, sklic na Pismo Sekretariata za notranje zadeve Socialistične republike Slovenije Direktoratu za mejna vprašanja, tujce in potne listine Zveznega sekretariata za notranje zadeve, 4, št. 21/3–2/2–1–42201–17/166, Ljubljana, 4. september 1985, priloga HR-51.

¹⁴⁷³ Zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 118:2–119:10; protimemorandum Hrvaške, odst. 8.26–27, sklic na Sklep o določitvi teritorialnih sektorjev Policijske postaje Umag, Policijska uprava Pula, Pula, 8. februar 1990, priloga HR-271; Sklep o določitvi teritorialnih sektorjev, ulic in patroljnih območij, Občinski sekretariat za notranje zadeve, Umag, 20. junij 1984, priloga HR-227; Sklep o določitvi teritorialnih sektorjev, ulic in patroljnih območij, Občinski policijski direktorat, Umag, 7. marec 1989, priloga HR-259.

¹⁴⁷⁴ Zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 119:11–18.

¹⁴⁷⁵ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.28.

¹⁴⁷⁶ Memorandum Slovenije, odst. 7.36.

¹⁴⁷⁷ Prav tam.

¹⁴⁷⁸ Memorandum Slovenije, odst. 7.77–82.

¹⁴⁷⁹ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.28–78.

¹⁴⁸⁰ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.100.

zavrača nadaljnjo podredno utemeljitev Slovenije, da je Zaliv „zgodovinski zaliv“. Vsekakor pa Hrvaška opozarja na logično nedoslednost v trditvah Slovenije o nasledstvu zgodovinskega naslova, pri tem pa pravi, da če bi to veljalo za Zaliv (kar zavrača), potem sta državi naslednici tako Hrvaška kot Slovenija.¹⁴⁸¹

(a) Pojem „pravnega zaliva“ ob upoštevanju 7. člena Ženevske konvencije iz leta 1958 in 10. člena Konvencije ZN o mednarodnem pomorskem pravu

791. Stranki se strinjata, da tretja konferenca ZN o pomorskem mednarodnem pravu ni obravnavala vprašanja večnacionalnih zalivov, da je 10. člen Konvencije ZN o pomorskem mednarodnem pravu „dobesedna ponovitev 7. člena Ženevske konvencije iz leta 1958“ in da je zato pripravljeno delo za 7. člen pomembno za 10. člen.¹⁴⁸²
792. Slovenija si restriktivno razlaga izključitveno klavzulo 7. člena Ženevske konvencije iz leta 1958 in 10. člena Konvencije ZN o pomorskem mednarodnem pravu, in sicer tako da gre za „permisivno pravilo“,¹⁴⁸³ ki „ne odreka statusa notranjih morskih voda večnacionalnim zalivom, ki sicer izpolnjujejo zemljepisni in matematični kriterij iz teh določb“.¹⁴⁸⁴
793. Slovenija priznava, da bi se ob 10. členu Konvencije ZN o pomorskem mednarodnem pravu (in identični formulaciji prvega odstavka 7. člena Ženevske konvencije iz leta 1958) lahko pojavilo vprašanje, ali ta določba onemogoča zalivom, katerih obale pripadajo več kot eni državi, da bi imeli status notranjih morskih voda.¹⁴⁸⁵ Slovenija tako zastavlja vprašanje: „Ali izključitvena klavzula predvideva obstoj negativne definicije običajnega mednarodnega prava, ki določa, da zalivi, katerih obale pripadajo več kot eni državi, ne morejo imeti statusa notranjih morskih voda?“¹⁴⁸⁶ Slovenija meni, da ne, pri tem pa se v podporo svojim trditvam sklicuje na pripravljeno delo za omenjeni določbi, prakso držav in strokovne objave.¹⁴⁸⁷
794. Slovenija se sklicuje na dejansko besedilo teh določb, pri tem pa ugotavlja, da „[pravijo] samo, da člen velja le za zalive, na katere ne meji več kot ena država“, in pušča odprto vprašanje, ali „večnacionalni zalivi ne morejo biti notranje morske vode, če so izpolnjeni vsi zemljepisni in

¹⁴⁸¹ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.107.

¹⁴⁸² Memorandum Slovenije, odst. 7.49; protimemorandum Hrvaške, odst. 8.35.

¹⁴⁸³ Protimemorandum Slovenije, odst. 7.19.

¹⁴⁸⁴ Memorandum Slovenije, odst. 7.37.

¹⁴⁸⁵ Memorandum Slovenije, odst. 7.38.

¹⁴⁸⁶ Prav tam.

¹⁴⁸⁷ Prav tam.

matematični kriteriji iz teh določb“.¹⁴⁸⁸ Vendar Slovenija meni, da je jasno, da te določbe ne veljajo za „zgodovinske zalive“.¹⁴⁸⁹

795. Slovenija analizira pripravljeno delo za določbe,¹⁴⁹⁰ pri tem pa trdi, da je osnutek „nastal ob negotovosti, ali obstaja običajno pravilo, ... in ne ob prepričanju, da materialnopravna pravila niso primerna za zalive, katerih obale pripadajo več kot eni državi“.¹⁴⁹¹ Slovenija za ponazoritev navaja, da posebni poročevalec Komisije za mednarodno pravo v svojem poročilu iz leta 1954 in 1955 „možnosti, da se vode v zalivu obravnavajo kot notranje morske vode, ni več omejeval na zalive, katerih obala pripada eni sami državi, pač pa jo je razširil na zalive, katerih obale pripadajo več kot eni državi, pod pogojem, da imajo določene zemljepisne značilnosti“.¹⁴⁹²
796. Vendar Slovenija priznava, da je osnutek členov iz leta 1956 ponovno vpeljal izrecni pogoj ene same obalne države, da se zaliv lahko obravnava kot notranje morske vode.¹⁴⁹³ Stališče Slovenije je, da kljub odsotnosti določbe, ki bi veljala za večnacionalne zalive, zgodovina priprave osnutka 7. člena Ženevske konvencije iz leta 1958 kaže, da „mednarodno pravo ne izključuje tega stališča“ ter da odsotnost „ne omogoča razlage *a contrario*, kot da ti zalivi ne morejo imeti statusa notranjih morskih voda“.¹⁴⁹⁴
797. Hrvaška zavrača to, čemur pravi „popolnoma napačna razlaga“ pripravljanih del za 7. člen Ženevske konvencije iz leta 1958, ki „ne upošteva ključnega sestanka“ Prvega odbora na dan 15. aprila 1958, na katerem je bil vpeljan prvi odstavek 7. člena.¹⁴⁹⁵ Hrvaška se sklicuje na zapisnik sestanka in razlago v njem:

po mednarodnem pravu bi se črta, ki zapira zaliv, lahko potegnila čez zaliv, le če bi celotna obala pripadala eni sami državi ... nikoli ni veljalo, da pojem notranjih morskih voda velja za zaliv, ki pripada več kot eni državi.¹⁴⁹⁶

¹⁴⁸⁸ Protimemorandum Slovenije, odst. 7.19.

¹⁴⁸⁹ Prav tam.

¹⁴⁹⁰ Memorandum Slovenije, odst. 7.39–50.

¹⁴⁹¹ Memorandum Slovenije, odst. 7.39; zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 21:9–14.

¹⁴⁹² Memorandum Slovenije, odst. 7.45.

¹⁴⁹³ Memorandum Slovenije, odst. 7.48.

¹⁴⁹⁴ Memorandum Slovenije, odst. 7.50.

¹⁴⁹⁵ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.31–32; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 125:12–22.

¹⁴⁹⁶ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.32; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 125:25–126:2, sklic na Konferenco ZN o pomorskem mednarodnem pravu, uradni zapisnik, III. zvezek: Prvi odbor (teritorialno morje in zunanji pas), UN Doc. A/CONF.13/39 (1958), str. 144, priloga HRLA-89.

798. Hrvaška zato meni, da pripravljalna dela ne „dopuščajo dvomov“, da prvi odstavek 7. člena Ženevske konvencije iz leta 1958 odseva mednarodnopravno pravilo, da „se črta, ki zapira zaliv, lahko potegne le čez zaliv, katerega obala pripada eni sami državi“.¹⁴⁹⁷
799. Hrvaška nadalje analizira pripravljalna dela za 7. člen Ženevske konvencije iz leta 1958 in trdi, da je bilo na začetku prizadevanj Komisije za mednarodno pravo za kodifikacijo pomorskega mednarodnega prava leta 1930 „jasno predvideno, da se državi prizna pravica potegniti črto, ki zapira zaliv, le če obala celotnega zaliva pripada izključno njej“.¹⁴⁹⁸ Hrvaška meni, da je tako stališče zavzel posebni poročevalec v svojem poročilu na petem zasedanju komisije leta 1953.¹⁴⁹⁹ Kljub nepojasneni spremembi osnutka 6. člena, s katero je bila izpuščena omejitev,¹⁵⁰⁰ je bila kasneje omejitev ponovno predvidena na šestem zasedanju leta 1954.¹⁵⁰¹
800. Ob sklicevanju na dejstvo, da je Komisija za mednarodno pravo večnacionalne zalive izključila iz 7. člena,¹⁵⁰² na trditev Slovenije Hrvaška odgovarja, da so pridržki Komisije za mednarodno pravo zadevali zgodovinske zalive, in ne pravnih zalivov.¹⁵⁰³ Hrvaška meni, da Komisija za mednarodno pravo „ni izrazila nobenih pomislekov glede zgodovinskih zalivov“ v zvezi z omejitvijo, da se kot notranje morske vode lahko obravnava le zaliv, katerega obala pripada eni sami državi.¹⁵⁰⁴

(b) Relevantnost 11. člena Dunajske konvencije o nasledstvu držav glede mednarodnih pogodb

801. Glede Dunajske konvencije o nasledstvu mednarodnih pogodb¹⁵⁰⁵ Slovenija trdi, da nekatera pravila iz konvencije kodificirajo običajna načela bolj splošne narave, ki bolj na splošno veljajo za „objektivne okoliščine, ki so nastale pred nasledstvom“.¹⁵⁰⁶ Slovenija zato trdi, da načelo kontinuitete objektivnih ozemeljskih okoliščin „lahko po analogiji velja za pravni status Zaliva

¹⁴⁹⁷ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.34; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 125:4–11.

¹⁴⁹⁸ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.36–40; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 126:12–18.

¹⁴⁹⁹ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.41.

¹⁵⁰⁰ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.42.

¹⁵⁰¹ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.44.

¹⁵⁰² Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.47.

¹⁵⁰³ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.48–49; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 128:9–129:8.

¹⁵⁰⁴ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.50.

¹⁵⁰⁵ Dunajska konvencija o nasledstvu mednarodnih pogodb, sklenjena na Dunaju 23. avgusta 1978, 1946 U.N.T.S. 3. Hrvaška je pristopila h konvenciji 22. oktobra 1992, Slovenija pa 6. julija 1992.

¹⁵⁰⁶ Memorandum Slovenije, odst. 7.59.

po razpadu nekdanje Jugoslavije“,¹⁵⁰⁷ tako da njegov status notranjih morskih voda ostaja „nespremenjen“. ¹⁵⁰⁸

802. Dunajska konvencija o nasledstvu držav glede mednarodnih pogodb v 11. členu o režimu meja določa:

Nasledstvo držav kot tako ne posega v vprašanje:

- (a) meje, določene s pogodbo;
- (b) obveznosti in pravic, določenih s pogodbo, ki se nanašajo na režim meja.

803. Slovenija pravi, da 11. člen določa načelo kontinuitete mejne črte in mejnega režima ob nasledstvu, ki je znano tudi kot „pravilo kontinuitete *ipso jure* mednarodnih pogodb o mejah in ozemlju“. ¹⁵⁰⁹ Slovenija trdi, da to pravilo velja za črte, ki zapirajo zaliv, ker so „primerljive z mejo ali mejnim režimom“, ¹⁵¹⁰ in da razpad države ne bi smel voditi v izgubo ozemlja, temveč bi „notranje morske vode morale še naprej biti del ozemlja, nad katerim ima država polno suverenost“. ¹⁵¹¹ Zato je v tem primeru črta, ki zapira Zaliv, „meja polne suverenosti Jugoslavije“, ki mora po mnenju Slovenije „postati meja ali mejni režim“. ¹⁵¹²

804. Slovenija se sklicuje še na dejstvo, da je bila veljavnost črte, ki zapira zaliv, ob njeni razglasitvi nesporna, in na njeno vlogo pri razmejitvi na morju med Jugoslavijo in Italijo v skladu z Osimsko pogodbo. ¹⁵¹³ V zvezi s tem Slovenija trdi, da črte, ki zapira Zaliv, „ni mogoče ločiti“ od objektivnega režima, ki izhaja iz Osimske pogodbe, ki so jo nasledile države naslednice Jugoslavije. ¹⁵¹⁴

805. Slovenija meni, da sta Slovenija in Hrvaška nasledili ozemeljski režim glede meja „tako po Osimski pogodbi, ki je takrat veljala“, kot tudi po jugoslovanskem Zakonu o obalnem morju in epikontinentalnem pasu iz leta 1987, „ozemeljski režim, določen s temi instrumenti, pa je bil v celoti priznan“. ¹⁵¹⁵ Na podlagi izrecnih izjav Slovenije in Hrvaške, da bosta še naprej uporabljali jugoslovanske sisteme temeljnih črt, in kasnejše uveljavitve izvedbene zakonodaje s

¹⁵⁰⁷ Prav tam.

¹⁵⁰⁸ Protimemorandum Slovenije, odst. 7.26.

¹⁵⁰⁹ Memorandum Slovenije, odst. 7.61.

¹⁵¹⁰ Memorandum Slovenije, odst. 7.62; zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 11:1–4.

¹⁵¹¹ Memorandum Slovenije, odst. 7.62.

¹⁵¹² Memorandum Slovenije, odst. 7.63; protimemorandum Slovenije, odst. 7.30.

¹⁵¹³ Memorandum Slovenije, odst. 7.64–65.

¹⁵¹⁴ Memorandum Slovenije, odst. 7.65–66.

¹⁵¹⁵ Memorandum Slovenije, odst. 7.70.

strani Hrvaške sta „Slovenija in Hrvaška brez izjem izrecno vzdrževali jugoslovanski sistem črt, ki zapirajo zaliv, in ravnih črt.“¹⁵¹⁶

806. V podporo svoji trditvi, da „ni izjemno“, da države naslednice zahtevajo ohranitev enakega statusa vodnih območij po razpadu države, se Slovenija sklicuje na primere, kot sta zaliv Fonseca in Azovsko morje.¹⁵¹⁷
807. V zvezi s trditvijo Slovenije, da je mogoče črto, ki zapira pravni zaliv, enačiti z mejo na kopnem, za katero se mora uporabljati nasledstveno pravo, Hrvaška znova opozarja, da Slovenija ni ponudila nikakršnih dokazov, da je bila črta, ki zapira zaliv, kadarkoli potegnjena,¹⁵¹⁸ in prav tako ni navedla nobenega vira v podkrepitev tega.¹⁵¹⁹
808. Hrvaška trdi, da v vsakem primeru iz enostranskega dejanja „zarisa temeljne črte“ ne izhaja pravni naslov za te notranje morske vode, saj to „ni priznan način pridobivanja ozemeljske suverenosti po mednarodnem pravu“.¹⁵²⁰ Po zatrdanju Hrvaške je v naravi mej na morju, da „vplivajo na pravice tretjih držav“. Zatorej mora kakršnokoli razmejitev notranjih morskih voda „zahtevati obalna država v skladu z mednarodnim pravom“¹⁵²¹ in „se lahko skozi čas spremeni“.¹⁵²² Hrvaška trdi, da je razpad obalne države tak dejavnik, ki vpliva na razmejitev notranjih morskih voda, saj mednarodno pravo daje pravico do potegnitve črte, ki zapira vhod v zaliv, eni sami državi.¹⁵²³ S sklicevanjem na strokovna mnenja zato Hrvaška trdi, da „ni dvoma, da lahko razpad obalne države pripelje do sprememb pri določitvi temeljnih črt“.¹⁵²⁴
809. Čeprav se Slovenija poskuša opirati na Dunajsko konvencijo o nasledstvu držav glede pogodb, Hrvaška opozarja, da ne opredeli ali navaja nobenega vira za trditev, da to pravilo velja za črte, ki zapirajo zalive.¹⁵²⁵ Poleg tega Hrvaška poudarja, da Komisija za mednarodno pravo v

¹⁵¹⁶ Prav tam.

¹⁵¹⁷ Memorandum Slovenije, odst. 7.74–77; protimemorandum Slovenije, odst. 7.31.

¹⁵¹⁸ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.83.

¹⁵¹⁹ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.84.

¹⁵²⁰ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.85; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 120:8–12.

¹⁵²¹ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.87; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 121:16–19.

¹⁵²² Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.87.

¹⁵²³ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.88; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 122:13–22.

¹⁵²⁴ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.89–90; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 122:6–10.

¹⁵²⁵ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.92–93; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 124:6–11.

komentarju k 11. členu Dunajske konvencije o nasledstvu držav glede pogodb „ne omenja temeljnih črt ali razmejitve na morju na splošno“.¹⁵²⁶

810. Po drugi strani Hrvaška trdi, da je v komentarju Komisije za mednarodno pravo „jasno navedeno“, da je bil 11. člen namenjen zgolj za to, da se v nasledstveno pravo vključi načelo kontinuitete meja,¹⁵²⁷ in ne za „uvajanje prožnega in širokega koncepta 'objektivnih režimov““, kot trdi Slovenija.¹⁵²⁸ Hrvaška potrebo po vključitvi 11. člena pojasnjuje s sklicevanjem na točko (a) drugega odstavka 62. člena Dunajske konvencije o pravu mednarodnih pogodb.¹⁵²⁹ Poleg tega Hrvaška opozarja, da Komisija za mednarodno pravo v svojem delu o pravu mednarodnih pogodb izrecno zavrača pojem „objektivnih režimov“.¹⁵³⁰
811. Tako Hrvaška trdi, da niti 11. člen Dunajske konvencije o nasledstvu držav glede pogodb niti točka (a) drugega odstavka 62. člena Dunajske konvencije o pravu mednarodnih pogodb nista bila namenjena za to, da bi črto, ki zapira zaliv in jo čezenj potegne obalna država, spremenila v „objektivni režim“, ki bi lahko preživel razpad obalne države.¹⁵³¹
812. Hrvaška nasprotuje predlogu, da meja teritorialnega morja, vzpostavljena z Osimsko pogodbo, obstaja neodvisno od vprašanj, ali je bila čez Zaliv potegnjena črta, ki zapira zaliv, in trdi, da se Slovenija ne more opirati nanjo kot na podlago za „objektivni režim“.¹⁵³² V nasprotju s trditvijo Slovenije pogodba ni ratificirala ali potrdila obsega ozemlja, nad katerim je imela Jugoslavija popolno ozemeljsko suverenost.¹⁵³³
813. Hrvaška poudarja, da hrvaška in slovenska notranja pomorska zakonodaja po osamosvojitvi ne potrjuje slovenskega zahtevka, saj sprejemanje splošne zakonodaje, ki predvideva zaris črt, ki zapirajo zalive, ni mogoče jemati kot potrditev prejšnje jugoslovanske črte, ki zapira Zaliv.¹⁵³⁴
814. V bistvu Hrvaška trdi, da trditev Slovenije, češ da je Zaliv pravni zaliv države naslednice Jugoslavije, ne zdrži iz več razlogov: Slovenija ni dokazala, da je Jugoslavija potegnila črto, ki

¹⁵²⁶ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.94 sklic na Draft Articles on Succession of States in respect of Treaties with Commentaries, *Yearbook of the International Law Commission*, zv. II, str. 199, odst. 10. (1974).

¹⁵²⁷ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.94; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 124:12–14.

¹⁵²⁸ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.95.

¹⁵²⁹ Prav tam; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 124:15–17.

¹⁵³⁰ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.95.

¹⁵³¹ Prav tam.

¹⁵³² Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.96–97.

¹⁵³³ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.97, citat iz memoranduma Slovenije, odst. 7.65.

¹⁵³⁴ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.98–99.

zapira zaliv, med črtama nizke vode v naravnih vhodnih točkah Zaliva; na ključni datum je bil Zaliv morsko območje, katerega obale so pripadale dvema državam in ki ga na podlagi 7. člena Ženevske konvencije iz leta 1958 in 10. člena Konvencije ZN o pomorskem mednarodnem pravu Slovenija ne more zahtevati za pravni zaliv; obstoj mednarodne pogodbe, ki vode, ki ležijo ob njenih obalah, opredeljuje kot notranje morske vode, je za enostranski zahtevek Slovenije brezpredmeten; in potegnjena črta, ki zapira vhod v zaliv, ni „objektivni režim“, ki lahko preide na državo naslednico na podlagi pravila kontinuitete v nasledstvenem pravu.¹⁵³⁵

(c) Pojem „zgodovinskih zalivov“

815. Slovenija se posveča pojmu zgodovinskega naslova in priznavanju pravic držav naslednic do ohranitve statusa notranjih morskih voda v sodni praksi Meddržavnega sodišča, zlasti glede zaliva Fonseca.¹⁵³⁶ Vendar pa poudarja, da je v tej situaciji „bistvena“ razlika ta, da „v Piranskem zalivu nikoli ni bil vzpostavljen kondominij“ (dejstvo, o katerem stranki soglašata in sta to dali jasno vedeti).¹⁵³⁷ Po prepričanju Slovenije bi bil pojem kondominija „v svojem bistvu nezdržljiv z izvrševanjem celovitega nadzora Slovenije nad Zalivom“.¹⁵³⁸
816. Slovenija znova poudarja, da je njena osnovna premisa ta, da pravni status notranjih morskih voda Zaliva izhaja iz konvencionalnih in običajnih pravil, zapisanih v 7. členu Ženevske konvencije iz leta 1958 in 10. členu Konvencije ZN o pomorskem mednarodnem pravu, in ne gre za zgodovinski status kot posledico dolgotrajne in nemotene posesti.¹⁵³⁹ Argument zgodovinskega zaliva je predstavljen podredno, vendar Slovenija opozarja, da je v „vsakem primeru rezultat (in namen) obeh pojmov isti: vode v zatokih so notranje morske vode“.¹⁵⁴⁰ Slovenija se ne strinja s trditvijo Hrvaške, da zaliv ne more biti hkrati pravni in zgodovinski. Pač pa je pomembno to:

Temeljna ideja tega režima je ohranitev obstoječega položaja – *quieta non movere*. Piranski zaliv ima vse te značilnosti z dodatno okoliščino, da hkrati ustreza opredelitvi pravnega

¹⁵³⁵ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.100.

¹⁵³⁶ Memorandum Slovenije, odst. 7.72–77, sklic na *Land, Island and Maritime Frontier Dispute (El Salvador/Honduras: Nicaragua intervening)*, sodba, *I.C.J. Poročila* 1992, str. 351, na str. 589, odst. 385, in *Fisheries Case (United Kingdom v. Norway)*, sodba z dne 18. decembra 1951: *I.C.J. Poročila* 1951, str. 116, na str. 130.

¹⁵³⁷ Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 196:1–7, citat iz protimemoranduma Slovenije, odst. 7.04. Gl. tudi memorandum Slovenije, odst. 7.77; memorandum Hrvaške, odst. 9.53.

¹⁵³⁸ Memorandum Slovenije, odst. 7.77.

¹⁵³⁹ Memorandum Slovenije, odst. 7.78.

¹⁵⁴⁰ Zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 12:12–15.

zaliva. Dejstvo, da je ali je lahko zaliv pravni, prikriva to, da je zgodovinski zaliv. Lahko je sicer oboje, toda drugi ali alternativni opis je odveč.¹⁵⁴¹

817. Poleg tega Slovenija izpodbija argument Hrvaške, da „načeloma ... noben zgodovinski zaliv ne more obstajati v primeru zalivov, na katere meji več kakor ena država“. ¹⁵⁴² To bi bila „zgrešena interpretacija 10. člena [Konvencije ZN o pomorskem mednarodnem pravu]“. ¹⁵⁴³
818. V zvezi z zanašanjem Hrvaške na študijo zgodovinskih zalivov, ki jo je leta 1962 opravil Sekretariat OZN, ¹⁵⁴⁴ Slovenija opozarja, da Hrvaška „izkrivlja ugotovitve ... in zanemari izražene pridrške“, ki navajajo predhodni značaj opažanj in puščajo odprto vprašanje zalivov, na katere mejita dve ali več držav. ¹⁵⁴⁵
819. Slovenija ne sprejema argumenta Hrvaške, ki temelji na „podrednem argumentu v sklepih“ arbitražne razsodbe iz leta 1854 v zadevi zasega plovila *Washington* v zalivu Fundy. ¹⁵⁴⁶ Kakorkoli že, Slovenija trdi, da je zaliv Fundy že samo zaradi svoje velikosti „težko primerljiv“ z Zalivom. ¹⁵⁴⁷
820. Poleg tega se sklicuje na „ostro kritiko“ ugotovitev sodišča v zadevi *Gulf of Fonseca* in zavrača dvom Hrvaške glede pristopa sodišča, ki je bil opisan kot status „*sui generis*“. Iz načelnega stališča in glede na splošni značaj vseh zgodovinskih zalivov Slovenija odgovarja, da kategorija zgodovinskih zalivov „namenoma ni bila podvržena strogim načelom“. ¹⁵⁴⁸ Slovenija trdi, da primer *Gulf of Fonseca* potrjuje načelo, da je sodišče sprejelo, da „iz prakse pred osamosvojitvijo lahko izhaja zgodovinski naslov“, kar je enako kot v Zalivu. ¹⁵⁴⁹
821. Slovenija poudarja, da argument Hrvaške, češ da mora Slovenija svoje zgodovinske pravice nad Zalivom dokazati izključno na podlagi suverenih dejanj po osamosvojitvi, v logičnem nasprotju s 5. členom arbitražnega sporazuma. ¹⁵⁵⁰

¹⁵⁴¹ Zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 13:8–15.

¹⁵⁴² Protimemorandum Slovenije, odst. 7.32.

¹⁵⁴³ Prav tam.

¹⁵⁴⁴ Protimemorandum Slovenije, odst. 7.34, sklic na memorandum Hrvaške, odst. 9.49–50, citat iz UN Secretariat, *Juridical Regime of Historical Waters, Including Historic Bays*, U.N. Dec. A/CN.4.143, 9. marec 1962, *Yearbook of the International Law Commission*, zv. II, str. 1–26 (1962).

¹⁵⁴⁵ Protimemorandum Slovenije, odst. 7.35.

¹⁵⁴⁶ Protimemorandum Slovenije, odst. 7.36.

¹⁵⁴⁷ Protimemorandum Slovenije, odst. 7.37.

¹⁵⁴⁸ Protimemorandum Slovenije, odst. 7.38.

¹⁵⁴⁹ Prav tam.

¹⁵⁵⁰ Protimemorandum Slovenije, odst. 7.39.

822. Poleg tega navaja, da so nekateri ugledni avtorji zagovarjali dejstvo, da „lahko zgodovinski zalivi, ki so šli skozi proces razpada države, pomenijo posebno vrsto 'zgodovinskih zalivov'“. ¹⁵⁵¹ Po njenem prepričanju za priznavanje nadaljevanja statusa Zaliva ni nujno, da je „zgodovinskost“ obstajala že od nekdaj. Nasprotno, nadaljnji status sloni na prisotnosti naslednjih pogojev: pridobitev statusa v skladu z mednarodnimi pravili, neprekinjen status od vzpostavitve, nenasprotovanje tretjih držav in privolitev posebej zainteresiranih držav. ¹⁵⁵² Glede na to da Zaliv izpolnjuje vse te pogoje, Slovenija trdi, da je „po splošnem mednarodnem pravu Zaliv vedno užival status notranjih morskih voda in je ta status ohranil vse do danes“. ¹⁵⁵³ Slovenija opozarja tudi na dejstvo, da je Zaliv, v nasprotju z neposeljeno hrvaško obalo, nujen za razvoj mesta Piran, kar navaja kot okoliščino v podporo opredelitvi Zaliva za poseben primer zgodovinskega zaliva. ¹⁵⁵⁴
823. Hrvaška navaja, da se je s trditvami Slovenije o zgodovinskem naslovu nad Zalivom prvič seznanila prek slovenskega Memoranduma o Piranskem zalivu iz leta 1993, ki je Zaliv označil kot „primer *sui generis*, ki narekuje izključno spoštovanje zgodovinskih razlogov“ izvajanja jurisdikcije nad Zalivom s strani Slovenije kot republike SFRJ. ¹⁵⁵⁵ Kot trdi Hrvaška, 15. člen Konvencije ZN o pomorskem mednarodnem pravu sicer „navaja možnost prilagoditev srednje črte pri razmejitvi teritorialnega morja, da se upošteva zgodovinski naslov“, vendar pa Slovenija poskuša uporabiti argument zgodovinskega naslova za izvzetje Zaliva v celoti s področja delovanja konvencije. ¹⁵⁵⁶
824. Hrvaška zavrača slovensko interpretacijo „zgodovinskih voda“ v zvezi s tem in pripominja, da Slovenija ni navedla „niti enega samega dokumenta, ki bi dokazoval uveljavljanje zgodovinskega naslova glede zaliva s strani Jugoslavije“. ¹⁵⁵⁷ V zvezi s tem opominja, da je „dokazno breme obalne države za vzpostavitev zgodovinskega naslova do voda zelo težko“ ter da glede Zaliva ne obstajajo nikakršne „izjemne okoliščine“. ¹⁵⁵⁸ Vsekakor Hrvaška citira Meddržavno sodišče pri opredelitvi takih voda kot voda, „ki se obravnavajo kot notranje

¹⁵⁵¹ Memorandum Slovenije, odst. 7.79; protimemorandum Slovenije, odst. 7.42.

¹⁵⁵² Memorandum Slovenije, odst. 7.80.

¹⁵⁵³ Memorandum Slovenije, odst. 7.81 in 7.83; protimemorandum Slovenije, odst. 7.43, sklic na *Fisheries Case (United Kingdom v. Norway)*, sodba z dne 18. decembra 1951: *I.C.J. Poročila* 1951, str. 116, na str. 130.

¹⁵⁵⁴ Protimemorandum Slovenije, odst. 7.45–46, sklic na *North Atlantic Coast Fisheries (Great Britain v. United States of America)*, razsodba z dne 7. septembra 1910, R.I.A.A., zv. XI, str. 167, na str. 199.

¹⁵⁵⁵ Memorandum Hrvaške, odst. 9.42.

¹⁵⁵⁶ Memorandum Hrvaške, odst. 9.43.

¹⁵⁵⁷ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.110; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 133:22–23.

¹⁵⁵⁸ Zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 133:16–134:1.

morske vode, a ki ne bi imele take narave, če ne bi šlo za obstoj zgodovinskega naslova“.¹⁵⁵⁹ Tako trdi, da je Zaliv na območju razmejitve dveh držav z obalama, ki si ležita nasproti in mejita druga na drugo, in kot tak „ustrezno opredeljen kot teritorialno morje obeh obalnih držav“.¹⁵⁶⁰

825. V zvezi s tem Hrvaška oporeka zanašanju Slovenije na sodbo senata Meddržavnega sodišča v zadevi *Gulf of Fonseca*.¹⁵⁶¹ Pri tem navaja študije Oddelka za kodifikacijo Urada za pravne zadeve Sekretariata OZN v zvezi z navedbo, da se pojem „zgodovinskih voda“ ali „zgodovinskih zalivov“ „skoraj izključno uporablja v okoliščinah, kjer na zadevno vodno telo meji ena sama obalna država“.¹⁵⁶² Po njenem zatrjevanju je Oddelek za kodifikacijo opredelil zaliv Fonseca – zaliv, na katerega se nanaša zadeva *Gulf of Fonseca* – kot izjemo od tega splošnega pravila; vendar pa se „zlahka razloči“ od pričujočega spora.¹⁵⁶³ Poleg tega Hrvaška trdi, da ne obstaja mednarodna praksa v podporo zahtevi, da se večnacionalni zaliv umesti v notranjo suverenost ene same obalne države z uporabo zgodovinskega naslova.¹⁵⁶⁴
826. Kar zadeva delovanje v zvezi z Zalivom pred osamosvojitvijo strank, Hrvaška trdi, da se Slovenija ne more sklicevati na zgodovinski naslov nad Zalivom na podlagi dogodkov pred svojo suverenostjo,¹⁵⁶⁵ saj potrebnih „zgodovinskih vezi [za zahtevo po zgodovinskih vodah] ne more vzpostaviti entiteta brez statusa v mednarodnem pravu“.¹⁵⁶⁶
827. Poleg tega opominja, da so v okviru SFRJ pristojni organi tako Hrvaške kot Slovenije izvrševali jurisdikcijo nad svojima deloma Zaliva, ki sta jima bila dodeljena na podlagi neformalne razmejitvene črte enake oddaljenosti v Zalivu.¹⁵⁶⁷ Hrvaška poudarja vidike „dosledne prakse, da je bil južni del Zaliva pod upravno jurisdikcijo Hrvaške ...“.¹⁵⁶⁸ To utemeljuje z vlogo svojih organov pri uveljavljanju predpisov o varnosti plovbe. Zlasti opozarja na nesrečo leta 1973, v kateri je bil udeležen italijanski tanker *Nonno Ugo*, ki je nasedel v plitvini zaliva, in incident leta 1988, ko je slovenska policija hrvaškim organom predala italijansko ribiško plovilo, ki je

¹⁵⁵⁹ Memorandum Hrvaške, odst. 9.44, citat iz *Fisheries Case (United Kingdom v. Norway)*, sodba z dne 18. decembra 1951: *I.C.J. Poročila* 1951, str. 116, na str. 125, 130; protimemorandum Hrvaške, odst. 8.110.

¹⁵⁶⁰ Memorandum Hrvaške, odst. 9.45; protimemorandum Hrvaške, odst. 8.110.

¹⁵⁶¹ Memorandum Hrvaške, odst. 9.43.

¹⁵⁶² Memorandum Hrvaške, odst. 9.46.

¹⁵⁶³ Memorandum Hrvaške, odst. 9.46–48 in 9.52–53.

¹⁵⁶⁴ Memorandum Hrvaške, odst. 9.56.

¹⁵⁶⁵ Zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 133:1–4.

¹⁵⁶⁶ Memorandum Hrvaške, odst. 9.60.

¹⁵⁶⁷ Memorandum Hrvaške, odst. 9.58; protimemorandum Hrvaške, odst. 8.108.

¹⁵⁶⁸ Memorandum Hrvaške, odst. 9.58.

bilo zajeto južno od sredinske črte Zaliva, češ da „je bilo v hrvaških teritorialnih vodah“.¹⁵⁶⁹ Navaja tudi vlogo svojih organov pri urejanju ribogojništva in komercialnega ribolova v južnem delu Zaliva.¹⁵⁷⁰ Če bi bilo sprejeto stališče Slovenije, bi to po zatrjevanju Hrvaške vodilo v „porušenje dolgotrajnega *statusa quo*“.¹⁵⁷¹

828. Hrvaška zatrjuje tudi, da Slovenija „zamenjuje pojma pravnega in zgodovinskega zaliva“.¹⁵⁷² Trdi namreč, da ima vsak od pojmov „svoj lasten pravni režim“ ter da zaliv ne more biti hkrati pravni in zgodovinski.¹⁵⁷³ Priznava, da 7. člen Ženevske konvencije iz leta 1958 in 10. člen Konvencije ZN o pomorskem mednarodnem pravu predvidevata izjemo za „zgodovinske“ zalive, za katere se uporabljajo posebna pravila mednarodnega običajnega prava.¹⁵⁷⁴ V tem smislu ugotavlja, ali lahko Slovenija uveljavlja zahtevo do Zaliva s sklicevanjem na „zgodovinski zaliv“.
829. Tako znova poudarja „očitno težavo“, s katero se je soočala Slovenija, in sicer da pred osamosvojitvijo leta 1991 ni mogla izvajati pristojnosti nad Zalivom kot subjekt mednarodnega prava.¹⁵⁷⁵ Hrvaška ne sprejema poskusa Slovenije, da bi obšla to oviro s trditvijo, da izvajanje pristojnosti Jugoslavije pomeni zgodovinski naslov,¹⁵⁷⁶ ki je preživel razpad države in sta ga ob osamosvojitvi nasledili Slovenija in Hrvaška, ali pa „krožnega argumenta“ Slovenije, s katerim trdi, da je „ona (in ne Jugoslavija) pred osamosvojitvijo neprekinjeno izvrševala oblast, potrebno za pridobitev zgodovinskega naslova nad Zalivom“.¹⁵⁷⁷
830. Poudarja tudi „pravno nasprotje“, na katerem temelji argument Slovenije.¹⁵⁷⁸ Ob domnevanju, da sta obe državi „nasledili“ zgodovinski naslov nekdanje Jugoslavije, Hrvaška dvomi o tem, da si lahko Slovenija „zdaj lasti suverenost nad celotnim Zalivom na podlagi svojih *effectivités*“.¹⁵⁷⁹ in spodnaša pravico Hrvaške kot „sosuverena v Zalivu“.¹⁵⁸⁰ Poleg tega se sklicuje na dodatna „notranja nasprotja in krožnost“ argumenta Slovenije glede pridobitve zgodovinskega naslova

¹⁵⁶⁹ Memorandum Hrvaške, odst. 9.62–63; odgovor Hrvaške, odst. 6.4–9, 6.12–13.

¹⁵⁷⁰ Memorandum Hrvaške, odst. 9.64.

¹⁵⁷¹ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.108.

¹⁵⁷² Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.101.

¹⁵⁷³ Prav tam.

¹⁵⁷⁴ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.102.

¹⁵⁷⁵ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.103.

¹⁵⁷⁶ Zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 133:10–16.

¹⁵⁷⁷ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.104.

¹⁵⁷⁸ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.105.

¹⁵⁷⁹ Prav tam.

¹⁵⁸⁰ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.105–06, sklic na *Frontier Dispute (Burkina Faso v. Mali)*, sodba, *I.C.J. Poročila* 1986, str. 554, na str. 586–87; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 135:18–136:4; 138:9–12.

Jugoslavije nad Zalivom in opozarja, da so suverena dejanja Jugoslavije za vzpostavitev zgodovinskega naslova iste *effectivités*, na katere se zdaj sklicuje Slovenija.¹⁵⁸¹

831. Vsekakor pa Hrvaška navaja, da se Slovenija pri argumentaciji, da se je zgodovinski naslov Jugoslavije do Zaliva na stranki „prenesel“ z nasledstvom, sklicuje samo na zadevo *Gulf of Fonseca*.¹⁵⁸² Tako oporeka njegovi precedenčni vrednosti na podlagi „razširjenih kritik med vodilnimi publicisti“.¹⁵⁸³ Poleg tega trdi, da je Slovenija zadevo „napačno razumela“, da lahko trdi, da ima izključno suverenost nad Zalivom, saj bi bil „neizogibni zaključek ta, da imata obe državi skupno suverenost nad zalivom“.¹⁵⁸⁴
832. Hrvaška trdi, da Slovenija zanemarja še eno razsežnost zadeve *Gulf of Fonseca*, in sicer dejstvo, da vode v zalivu niso dobile statusa „notranjih morskih voda“, temveč so bile podvržene pravici neškodljivega prehoda tretjih držav.¹⁵⁸⁵ Zato trdi, da bi moral biti sprejet pogled avtorjev, ki opisujejo, da imajo vode „značilnosti teritorialnega morja“.¹⁵⁸⁶

3. Uporabljeno pravo v zvezi z razmejitvijo v Zalivu

833. Po mnenju Slovenije zaradi dejstva, da Zaliv velja za notranje morske vode, „ni mogoče uporabiti določb [Konvencije ZN o pomorskem mednarodnem pravu] o razmejitvi“ in je treba uporabiti „pravila, ki veljajo za razmejitev na kopnem ... zlasti ... načelo *uti possidetis iuris*.“¹⁵⁸⁷ Slovenija trdi, da to potrjujejo različne določbe Konvencije ZN o pomorskem mednarodnem pravu s sobesedilom,¹⁵⁸⁸ sodna praksa Meddržavnega sodišča¹⁵⁸⁹ in praksa držav.¹⁵⁹⁰
834. Svoj argument, da veljajo načela meje na kopnem, Slovenija nadalje podkrepi s trditvijo, „da je območje solin že od nekdanj del katastra“.¹⁵⁹¹

¹⁵⁸¹ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.107; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 139:5–13.

¹⁵⁸² Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.115.

¹⁵⁸³ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.116.

¹⁵⁸⁴ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.117–19; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 135:17–136:4.

¹⁵⁸⁵ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.120; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 136:5–15.

¹⁵⁸⁶ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.120–23.

¹⁵⁸⁷ Memorandum Slovenije, odst. 7.85.

¹⁵⁸⁸ Memorandum Slovenije, odst. 7.86, sklic na prvi odstavek 2. člena, tretji odstavek 7. člena in prvi odstavek 8. člena Konvencije ZN o pomorskem mednarodnem pravu.

¹⁵⁸⁹ Memorandum Slovenije, odst. 7.90–91.

¹⁵⁹⁰ Memorandum Slovenije, odst. 7.92.

¹⁵⁹¹ Odgovor Slovenije, odst. 3.27.

835. Slovenija opozarja, da na območju, kjer je izliv Dragonje ustvaril delti podobno pokrajino, „soline obstajajo že od 14. stoletja“.¹⁵⁹² Te soline so zanjo „ključnega gospodarskega in okoljskega pomena“.¹⁵⁹³ Po drugi strani Slovenija trdi, da se Hrvaška „za soline sploh ne zmeni“.¹⁵⁹⁴
836. Slovenija trdi, da tudi če arbitražno sodišče sprejme argument Hrvaške, da se za določitev meje v Zalivu uporablja 15. člen Konvencije ZN o pomorskem mednarodnem pravu, to ne bi utemeljevalo razmejitve, kot jo predlaga Hrvaška.¹⁵⁹⁵ V zvezi s tem poudarja, da 15. člen izrecno navaja „zgodovinski naslov“ in „druge posebne okoliščine“, ter se sklicuje na sodno prakso, ki potrjuje, da to niso „korektivni“ dejavniki, temveč gre za „izjemo od določitve srednje črte“.¹⁵⁹⁶
837. Po mnenju Hrvaške argument Slovenije ne drži zaradi dveh razlogov: prvič, pravila za razmejitev na kopnem ne morejo izničiti interesa Hrvaške do „skupnega zgodovinskega naslova v Zalivu“;¹⁵⁹⁷ in drugič, Slovenija ni nikakor utemeljila svoje trditve, da „bi pravila za razmejitev na kopnem morala veljati tudi za vode v zalivu“.¹⁵⁹⁸
838. V vsakem primeru Hrvaška meni, da načelo *uti possidetis* očitno Sloveniji ni v pomoč, saj ni nobene ustrezne upravne meje, ki bi jo spreminjali v mednarodno.¹⁵⁹⁹ Po njenem mnenju ni nobenega dokaza, da je Jugoslavija uveljavljala zgodovinski naslov nad Zalivom,¹⁶⁰⁰ ali dokaza v podporo uporabi načel razmejitve na kopnem za Zaliv.¹⁶⁰¹ Hrvaška trdi tudi, da če bi bil Zaliv ob osamosvojitvi strank del notranjih morskih voda, bi naslov podedovali obe državi, ne glede na slovenske *effectivités*, ker je tako ravnanje „za pridobitev ozemlja pomembno samo, če ne soobstaja z nobenim pravnim naslovom“.¹⁶⁰²
839. Hrvaška tudi trdi, da „posebna študija“ Slovenije o sečoveljskih solinah¹⁶⁰³ ni „nič drugega kot nejasno navajanje, da soline 'bolj pripadajo Zalivu kot samemu kopnemu' in da so tesno

¹⁵⁹² Memorandum Slovenije, odst. 7.01, 7.03; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 197:11–14.

¹⁵⁹³ Protimemorandum Slovenije, odst. 7.02; gl. tudi memorandum Slovenije, poglavje 7.I.B.

¹⁵⁹⁴ Protimemorandum Slovenije, odst. 7.02.

¹⁵⁹⁵ Zapis ustne obravnave, 7. dan, str. 18:14–20, 56:1–8.

¹⁵⁹⁶ Zapis ustne obravnave, 7. dan, str. 57:4–13.

¹⁵⁹⁷ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.124–26.

¹⁵⁹⁸ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.127–28; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 137:1–12.

¹⁵⁹⁹ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.129–30.

¹⁶⁰⁰ Zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 133:9–15.

¹⁶⁰¹ Zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 136:16–137:7.

¹⁶⁰² Zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 137:8–138:1.

¹⁶⁰³ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.134, sklic na memorandum Slovenije, str. 406–18.

povezane z Zalivom.“¹⁶⁰⁴ Poleg tega Slovenija po njenem mnenju ne da nobene obrazložitve, zakaj so „soline kakorkoli pomembne za določitev meje na morju“.¹⁶⁰⁵

840. Če arbitražno sodišče zavrne zahtevek Slovenije, da se Zaliv obravnava kot notranje morske vode, Hrvaška poudarja, da „mora arbitražno sodišče razmejiti zaliv kot teritorialne vode na podlagi načela enake oddaljenosti“ v skladu s 15. členom Konvencije ZN o pomorskem mednarodnem pravu.¹⁶⁰⁶

4. *Effectivités* v Zalivu

841. Če bi bilo nujno obravnavati določitev meje in razmejitev v Zalivu na podlagi statusa notranjih morskih voda, za katerega velja načelo *uti possidetis*, so v tem delu predstavljeni argumenti vsake strani v zvezi z *effectivités* v Zalivu.
842. Poleg solin se Slovenija sklicuje na „obsežne dokaze“ o svojih *effectivités*, s katerimi dokazuje izvajanje svoje jurisdikcije v celotnem Zalivu, in sicer v obliki policijskih patrolj, ureditve ribolova in okoljevarstvenih ukrepov.¹⁶⁰⁷
843. V zvezi s policijskimi patroljami Slovenija navaja, da je v času Jugoslavije izvajala policijsko jurisdikcijo v celotnem Zalivu „kot eni celoti“.¹⁶⁰⁸ Čeprav je bila glavni pristojni organ za nadzor nad obalnim morjem Jugoslovanska ljudska armada, je bilo zaradi „oddaljenosti slovenskega dela meje na morju“ to območje „v resnici“ pod nadzorom Postaje mejne milice Koper,¹⁶⁰⁹ jugoslovanska mornarica pa je tja vplula le „na prošnjo slovenskih oblasti“.¹⁶¹⁰ Po navedbah Slovenije je Postaja mejne milice Koper nadzorovala območje, ki je „zajemalo ves Piranski zaliv“,¹⁶¹¹ v katerem je bila „odgovorna za izvajanje širokega nabora pristojnosti v

¹⁶⁰⁴ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.134.

¹⁶⁰⁵ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.135.

¹⁶⁰⁶ Zapis ustne obravnave, 5. dan, str. 50:22–26.

¹⁶⁰⁷ Memorandum Slovenije, odst. 7.108–40, protimemorandum Slovenije, odst. 7.55 in 7.63–75; odgovor Slovenije, odst. 3.13–3.17, 3.19 in 3.22–23; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 200:5–11.

¹⁶⁰⁸ Memorandum Slovenije, odst. 7.108; protimemorandum Slovenije, odst. 7.64; zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 3:6–8.

¹⁶⁰⁹ Memorandum Slovenije, odst. 7.109–10; zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 197:11–12.

¹⁶¹⁰ Zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 3:8–11.

¹⁶¹¹ Memorandum Slovenije, odst. 7.111.

skladu z običajnimi nalogami policijskega nadzora“.¹⁶¹² Slovenija navaja, da so „organi oblasti zadevo predali hrvaški policiji le v primeru incidentov *južno* od Rta Savudrija“.¹⁶¹³

844. Slovenija trdi, da je bilo dejstvo, da je celoten Zaliv pred osamosvojitvijo nadzorovala Postaja mejne milice Koper, dobro znano,¹⁶¹⁴ kar je treba primerjati z neukrepanjem hrvaških organov v Zalivu.¹⁶¹⁵ Slovenija prisotnost Hrvaške označuje kot „omejeno na zelo ozek pas morskega območja, kar je omogočalo pregled nad obalo“¹⁶¹⁶ in „v celoti in izključno usmerjeno proti kopnemu“, ter pravi, da je nikakor ne bi mogli označiti kot dokaz jasno določenih območij nadzora, ki „bi ju delila neformalna črta enake oddaljenosti“.¹⁶¹⁷ Slovenija posebej poudarja, da je med letoma 1970 in 1991 vzdrževala radijsko postajo Postaje mejne milice Koper na Rtu Savudrija.¹⁶¹⁸
845. Slovenija trdi, da se je položaj spremenil tik pred osamosvojitvijo, saj sta se koprška in umaška policijska uprava dogovorili, da bo slovenska milica „začasno razširila območje nadzora nekoliko južneje od Rta Savudrija“.¹⁶¹⁹ Trdi, da je Hrvaška v to privolila in se je „v celoti zavedala te začasne razdelitve območij nadzora“.¹⁶²⁰ V skladu z dogovorom v Pulju leta 1991 naj bi Slovenija po osamosvojitvi ohranila nadzor nad celotnim Zalivom.¹⁶²¹
846. Slovenija trdi, da je „bila vse od Londonskega memoranduma iz leta 1954 ... ureditev ribolova v Zalivu v pristojnosti Republike Slovenije“.¹⁶²² Slovenija je v Zalivu vzpostavila dva ribolovna rezervata: enega v Strunjanskem in enega v Portoroškem zalivu.¹⁶²³ Slovenija opisuje uvedbo in delovanje svoje zakonodaje o ribolovnih rezervatih, ki se od osamosvojitve „ni spreminjala“.¹⁶²⁴ Poleg tega bistveni pomen Zaliva upravičuje s številnimi drugimi dejavnostmi, denimo gojenjem školjk, s katerimi je „izkoriščala bogastva v Zalivu“.¹⁶²⁵

¹⁶¹² Memorandum Slovenije, odst. 7.112.

¹⁶¹³ Odgovor Slovenije, odst. 3.17 (poudarek v originalu).

¹⁶¹⁴ Memorandum Slovenije, odst. 7.114.

¹⁶¹⁵ Memorandum Slovenije, odst. 7.115; protimemorandum Slovenije, odst. 7.66.

¹⁶¹⁶ Zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 3:13–17, sklic na protimemorandum Slovenije, odst. 7.65; memorandum Slovenije, odst. 7.109–16.

¹⁶¹⁷ Zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 3:17–4:6.

¹⁶¹⁸ Odgovor Slovenije, odst. 3.20–21.

¹⁶¹⁹ Memorandum Slovenije, odst. 7.117; zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 5:2–8.

¹⁶²⁰ Memorandum Slovenije, odst. 7.117–18.

¹⁶²¹ Memorandum Slovenije, odst. 7.119 in 7.123.

¹⁶²² Memorandum Slovenije, odst. 7.124.

¹⁶²³ Memorandum Slovenije, odst. 7.124–25.

¹⁶²⁴ Memorandum Slovenije, odst. 7.126–33; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 202:2–5.

¹⁶²⁵ Protimemorandum Slovenije, odst. 7.68–7.69; odgovor Slovenije, odst. 3.25.

847. Kot navaja Slovenija, so njeni organi „intenzivno delovali pri raziskovanju morja in spremljanju kakovosti vode v Zalivu“. ¹⁶²⁶ Sklicuje se na študije Zavoda za raziskovanje morja Socialistične republike Slovenije in Morske biološke postaje, ki kažejo, kako široke okoljske raziskovalne dejavnosti so se izvajale v celotnem Zalivu od leta 1965 oz. 1976, ter pomanjkanje omemb v znanstvenih člankih o hrvaških raziskavah na tem območju. ¹⁶²⁷
848. Slovenija trdi, da so pred osamosvojitvijo hrvaški organi priznavali pristojnost Slovenije v zvezi z okoljskimi vprašanji v Zalivu in obali okoli njega v tolikšni meri, da so „vso obalo okrog [Zaliva] obravnavali kot 'slovensko obalno območje' za namen varstva okolja“. ¹⁶²⁸ S sklicevanjem na soline in Zaliv trdi, da „celotna dolina Dragonje“ tvori „enovit ekosistem“, ki zahteva celovito upravljanje, kar je izvajala Slovenija, ko je bilo to območje razglašeno za krajinski park. ¹⁶²⁹
849. V zvezi s trditvijo Hrvaške, da je izvrševala jurisdikcijo nad južno polovico Zaliva, in dokazi v podporo tej trditvi ¹⁶³⁰ Slovenija trdi, da hrvaški primeri tega izvrševanja niso „ne številni niti ne podpirajo trditev Hrvaške“. ¹⁶³¹ En tak primer je incident z nasledlim italijanskim tankerjem *Nonno Ugo*, na podlagi katerega Hrvaška ponazarja in potrjuje deljeno jurisdikcijo nad Zalivom. Slovenija trdi, da je do incidenta prišlo „povsem na hrvaški obali“ ter da so reševalno akcijo organizirale slovenske lokalne in centralne oblasti. ¹⁶³² Trdi, da dokazno gradivo Hrvaške ne kaže nič drugega kot to, da je bila njena prisotnost v Zalivu „občasna, redka in geografsko omejena“ na območje tik ob obali. ¹⁶³³
850. Slovenija druge primere, na katere se opira Hrvaška, kritizira kot „netočne“, ¹⁶³⁴ „brezpredmetne za določitev meje v Zalivu“ ¹⁶³⁵ in „nezanesljive za oblikovanje stalnega vzorca ravnanja, saj jim manjka geografske natančnosti, potrebne v ta namen“ ¹⁶³⁶ ter opozarja, da so „v ostrem nasprotju

¹⁶²⁶ Memorandum Slovenije, odst. 7.134; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 203:2–5.

¹⁶²⁷ Memorandum Slovenije, odst. 7.135–39; protimemorandum Slovenije, odst. 7.72; odgovor Slovenije, odst. 3.23; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 203:5–7.

¹⁶²⁸ Memorandum Slovenije, odst. 7.140.

¹⁶²⁹ Memorandum Slovenije, odst. 7.101–06; protimemorandum Slovenije, odst. 7.74; odgovor Slovenije, odst. 3.24 in 3.26.

¹⁶³⁰ Protimemorandum Slovenije, odst. 7.56.

¹⁶³¹ Prav tam.

¹⁶³² Zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 4:7–5:1, sklic na protimemorandum Slovenije, odst. 7.57.

¹⁶³³ Odgovor Slovenije, odst. 3.02, 3.04–11; zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 3:14–4:6.

¹⁶³⁴ Protimemorandum Slovenije, odst. 7.57.

¹⁶³⁵ Protimemorandum Slovenije, odst. 7.58.

¹⁶³⁶ Odgovor Slovenije, odst. 3.11.

s [stališčem Slovenije]“.¹⁶³⁷ Poleg tega trdi, da „kažejo na težave Hrvaške pri iskanju dokazov v podporo njenemu zahtevku“¹⁶³⁸ in potrjujejo slovenskega.¹⁶³⁹

851. Hrvaška trdi, da je nad južno polovico Zaliva izvrševala jurisdikcijo z vidika policijske oblasti, ribolovnih dovoljenj in marikulture.¹⁶⁴⁰ Po njenem prepričanju trditve Slovenije o njenih *effectivités* slonijo na dveh širokih predpostavkah: prvič, da je bil pred osamosvojitvijo „Zaliv *de facto* še naprej pod izključno slovensko jurisdikcijo“ in drugič, da je Hrvaška kazala „le malo zanimanja, če sploh, za upravljanje Zaliva“.¹⁶⁴¹
852. V zvezi s trditvijo Slovenije, da je imela „*de jure* in *de facto*“ jurisdikcijo nad celotnim Zalivom, Hrvaška ne sprejema dejstva, da dokazi, ki jih je predložila Slovenija, potrjujejo njeno „izključno“ jurisdikcijo nad Zalivom.¹⁶⁴² „V sodnem spisu ni nobenega dokaza ... da so zvezni organi nekdanje Jugoslavije [R]epubliki Sloveniji podelili kakršnokoli izključno jurisdikcijo nad zalivom“, na podlagi česar bi lahko sklepali o *de jure* jurisdikciji.¹⁶⁴³ Dejansko med republikami ni bilo nobene formalne delitve jurisdikcije nad Zalivom,¹⁶⁴⁴ vendar pa Hrvaška trdi, da so dokazi Slovenije skladni z delitvijo jurisdikcije nad severnim in južnim delom Zaliva, kakor trdi Hrvaška,¹⁶⁴⁵ in v nasprotju s trditvijo Slovenije o *de facto* izključnem nadzoru.¹⁶⁴⁶
853. Poleg tega se Hrvaška zanaša na „neizpodbiten dokaz“, ki potrjuje, da sta obe stranki kot jugoslovanski republiki¹⁶⁴⁷ izvrševali upravno jurisdikcijo in nadzor nad jasno določenima območjema Zaliva, in vzpostavlja hrvaške *effectivité* v Zalivu.¹⁶⁴⁸
854. V zvezi s trditvami Slovenije o „izključnem“ nadzoru nad Zalivom, kar kažejo njene policijske patrolje, Hrvaška trdi, da so dokumenti „vzeti iz konteksta ali se jim pripisuje pretiran pomen ali pa zanemarjajo [neskladne] dele dokumentov“¹⁶⁴⁹ in napada vsak dokument, na katerega se

¹⁶³⁷ Protimemorandum Slovenije, odst. 7.60–62.

¹⁶³⁸ Protimemorandum Slovenije, odst. 7.59.

¹⁶³⁹ Prav tam.

¹⁶⁴⁰ Memorandum Hrvaške, odst. 9.61–65.

¹⁶⁴¹ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.133.

¹⁶⁴² Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.136 (poudarek v originalu).

¹⁶⁴³ Zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 77:20–78:4.

¹⁶⁴⁴ Zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 76:21–23.

¹⁶⁴⁵ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.136.

¹⁶⁴⁶ Zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 78:5–12.

¹⁶⁴⁷ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.137; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 78:13–15.

¹⁶⁴⁸ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.137.

¹⁶⁴⁹ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.138.

opira Slovenija.¹⁶⁵⁰ Sklicuje in opira se tudi na zvezne dokumente SFRJ, ki dokazujejo priznavanje razmejitve jurisdikcije med republikama Hrvaško in Slovenijo.¹⁶⁵¹

855. V nasprotju s trditvami Slovenije, da je v nekdanji SFRJ izvrševala izključno jurisdikcijo nad Zalivom, se Hrvaška sklicuje na „jasne dokaze“¹⁶⁵² o obstoju delitve jurisdikcije v zvezi s policijsko jurisdikcijo¹⁶⁵³ in ribolovnimi dejavnostmi, iskanjem in reševanjem na morju ter varnostjo plovbe.¹⁶⁵⁴
856. V zvezi s slovenskim oporekanjem dokazom v zvezi z incidenti, ki so se pripetili tik ob hrvaški obali,¹⁶⁵⁵ Hrvaška tega ne sprejema kot verodostojno podlago za trditev, češ da ni izvrševala jurisdikcije nad južnim delom Zaliva, saj „se večina incidentov z nezakonitim ribolovom pripeti blizu obale“.¹⁶⁵⁶ Poleg tega svari pred „določitvijo meje na podlagi naključnih incidentov z intervencijami na morju [kar] nima prihodnosti v mednarodnem razsojanju; vsekakor pa nima preteklosti“.¹⁶⁵⁷
857. Hrvaška zavrača tudi trditev Slovenije, da je bila ureditev ribolova v Zalivu „v izključni pristojnosti [Slovenije]“.¹⁶⁵⁸ Znova navaja informacije o ureditvi in dovoljenjih za ribolov in gojenje vodnih organizmov v Zalivu, ki so v nasprotju s trditvami Slovenije o izključni pristojnosti.¹⁶⁵⁹ Na podlagi korespondence med bujskimi in piranskimi občinskimi organi iz leta 1978 trdi, da so imeli ti organi „nalogo, da se dogovorijo o mejah ribolovnih rezervatov v svojih delih Zaliva“.¹⁶⁶⁰
858. V zvezi z okoljevarstvenimi dejavnostmi Hrvaška trdi, da Slovenija „prikladno pozabi omeniti“ raziskave morja, ki jih je izvajal hrvaški Center za raziskave morja Rovinj,¹⁶⁶¹ ter dokaze Slovenije zavrača kot „površne in neprepričljive“.¹⁶⁶² Opozarja, da „dejstvo, da so morda

¹⁶⁵⁰ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.138–60; odgovor Hrvaške, odst. 6.25–30.

¹⁶⁵¹ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.161–62.

¹⁶⁵² Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.163.

¹⁶⁵³ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.164–71.

¹⁶⁵⁴ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.171–84.

¹⁶⁵⁵ Zapis ustne obravnave, 5. dan, str. 36:22–37:9.

¹⁶⁵⁶ Zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 78:18–23.

¹⁶⁵⁷ Zapis ustne obravnave, 5. dan, str. 37:10–24.

¹⁶⁵⁸ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.185, sklic na memorandum Slovenije, odst. 7.124–25.

¹⁶⁵⁹ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.187–91; odgovor Hrvaške, odst. 6.31–32.

¹⁶⁶⁰ Odgovor Hrvaške, odst. 6.14–16, 6.19; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 82:12–83:12, sklic na dopis Skupščine občine Piran Občini Buje s prošnjo za soglasje k osnutku sklepa o morskem ribištvu, Piran, 18. aprila 1978, priloga HR-353.

¹⁶⁶¹ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.193.

¹⁶⁶² Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.194.

slovenske ustanove spremljale parametre voda v Zalivu, ne dokazuje, da je pred ključnim datumom Slovenija imela izključno pravico, da to počne“.¹⁶⁶³

859. Hrvaška tudi druge podrobnosti „slovenskih dejavnosti v morskih območjih pod SFRJ“ zavrača kot „povsem brezpredmetne“,¹⁶⁶⁴ brez pojasnil o „pomenu (če ta sploh obstaja)“¹⁶⁶⁵ in brez „dokaznega gradiva“.¹⁶⁶⁶
860. Po mnenju Hrvaške je iz „skupka zgodovinskih dokazov“ v zvezi s policijskimi patroljami, ureditvijo ribolova in okoljevarstvenimi ukrepi v Zalivu „zelo jasno razvidno“, da „je bilo usklajevanje in sodelovanje glede morskega območja vsake od republik nekaj običajnega“.¹⁶⁶⁷

5. Režim za uporabo Zaliva

861. „Da bi bil pregled popoln,“ je Slovenija na ustni obravnavi opozorila, da je Zaliv eno območje, kjer bi bil lahko primeren poseben „režim“ v primeru, da je arbitražno sodišče pripravljeno premisliti o tem, da bi imel Zaliv v celoti status slovenskih notranjih morskih voda.¹⁶⁶⁸ V tem primeru bi bila Slovenija pripravljena sprejeti naslednje:

Dejavnosti hrvaške policije bi lahko potekale v Piranskem zalivu ob predpostavki, da bi bile omejene na ozek pas vzdolž hrvaške obale in bi se izvajale z izključnim namenom varnosti hrvaške obale, ki meji na zaliv.¹⁶⁶⁹

B. ANALIZA ARBITRAŽNEGA SODIŠČA

862. Zaliv je izrazit zatok v Tržaškem zalivu, ki leži v njegovem jugovzhodnem delu. Stranki si delita obale Zaliva, pri čemer slovenska obala zapira severovzhodni in jugovzhodni del Zaliva, hrvaška pa njegov jugozahodni del.
863. Slovenija trdi, da je imel Zaliv pred razpadom Jugoslavije status notranjih morskih voda kot pravni zaliv (ali podredno kot zgodovinski zaliv). Ta status je ohranil zaradi načela samodejnega nasledstva meja in mejnih režimov ter zgodovinskih naslovov. Konvencija ZN o pomorskem mednarodnem pravu ne izključuje možnosti, da pravni zaliv zapirajo obale več držav. Treba je

¹⁶⁶³ Odgovor Hrvaške, odst. 6.34.

¹⁶⁶⁴ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.196–97.

¹⁶⁶⁵ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.198.

¹⁶⁶⁶ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.199–204.

¹⁶⁶⁷ Zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 82:22–88:6.

¹⁶⁶⁸ Zapis ustne obravnave, 8. dan, str. 50:12–14.

¹⁶⁶⁹ Zapis ustne obravnave, 8. dan, str. 50:15–21.

torej le določiti meje držav znotraj Zaliva. Slovenija prav tako trdi, da morajo te meje spoštovati načelo *uti possidetis*, ki po njenih besedah v celotnem Zalivu govori v prid Sloveniji.

864. Hrvaška izpodbija vse te trditve Slovenije. Trdi, da Zaliv nikoli ni bil, ni in ne more biti opredeljen kot notranje morske vode. Bil je del teritorialnih voda Jugoslavije in je to tudi ostal. Treba ga je razmejiti v skladu s 15. členom Konvencije ZN o pomorskem mednarodnem pravu. V odsotnosti posebnih okoliščin se razmejitev uredi vzdolž črte enake oddaljenosti.
865. Preden bo arbitražno sodišče odločilo o razmejitvi, bo proučilo status Zaliva.

1. Status Zaliva

866. Arbitražno sodišče bo najprej proučilo, ali je bil Zaliv pred razpadom Jugoslavije opredeljen kot notranje morske vode. Če je tako, bo moralo odločiti, ali je Zaliv ohranil ta status po osamosvojitvi Hrvaške in Slovenije.

(a) Status Zaliva pred razpadom SFRJ

867. V skladu z mednarodnim običajnim pravom morajo biti notranje morske vode tesno povezane s kopnim in so pod suverenostjo obalne države.¹⁶⁷⁰ Obstoj kategorije notranjih morskih voda potrjujeta 1. člen Ženevske konvencije 1958 in 2. člen Konvencije ZN o pomorskem mednarodnem pravu. Oba navajata: „Suverenost obalne države se preko njenega kopnega in notranjih morskih voda ... razteza na morski pas ob obali, imenovan teritorialno morje.“
868. Jugoslavija je Ženevsko konvencijo 1958 podpisala 29. aprila 1958 in ratificirala 28. januarja 1966. Zanja je začela veljati 1. marca 1966. Nato je Jugoslavija 10. decembra 1982 podpisala Konvencijo ZN o pomorskem mednarodnem pravu in jo ratificirala 5. maja 1986. Konvencija je začela veljati 16. novembra 1994. Hrvaška in Slovenija sta članstvo v konvenciji nasledili.¹⁶⁷¹
869. Obe konvenciji opisujeta, kako je treba določiti zunanje in notranje meje teritorialnega morja. Glede tega je položaj zalivov obravnavan v 7. členu Ženevske konvencije 1958 in 10. členu

¹⁶⁷⁰ *Military and Paramilitary Activities in and against Nicaragua (Nicaragua v. United States of America)*, sodba, *I.C.J. Poročila* 1986, str. 14, na str. 111, odst. 213 (ki navaja, da „za notranje morske vode... velja suverenost obalne države“; *Fisheries Case (United Kingdom v. Norway)*, sodba, *I.C.J. Poročila* 1951, str. 116, na str. 133.

¹⁶⁷¹ Hrvaška je postala pogodbenica 5. aprila 1995 in Slovenija 16. junija 1995. Gl. Status Konvencije Združenih narodov o pomorskem mednarodnem pravu, Sporazuma o izvajanju XI. dela Konvencije in Sporazuma o izvajanju določb Konvencije v zvezi z ohranjanjem in upravljanjem čezconskih staležev in izrazito selivskih staležev rib, Oddelek Združenih narodov za oceane in pomorsko mednarodno pravo, na voljo na <www.un.org/Depts/los/reference_files/status2010.pdf>.

Konvencije ZN o pomorskem mednarodnem pravu, ki z zgolj formalnimi spremembami povzema 7. člen.

870. 7. člen Ženevske konvencije 1958 določa:

1. Ta člen se nanaša samo na zalive, katerih obale pripadajo eni sami državi.
2. Po teh členih je zaliv jasno viden zatok, ki sega, sorazmerno s širino vhoda, v taki meri v kopno, da zadržuje vode, ki jih zapira obala, in je več kot navadna krivina obale. Zatok pa se ne bo štel za zaliv, če njegova površina ni enaka površini polkroga, čigar premer je črta, potegnjena prek vhoda tega zatoka, ali če ni večja od te površine.
3. Pri merjenju se za površino zatoka šteje površina med črto nizke vode vzdolž obale zatoka in daljico, ki veže črto nizke vode v njegovih prirodnih vhodnih točkah. Če ima zaradi otokov zatok več kot en vhod, se potegne polkrog tako, da se vzame za premer skupna dolžina črt, ki zapirajo posamezne vhode. Površina otokov znotraj zatoka se računa kot del morske površine zatoka.
4. Če razdalja med črtama nizke vode v prirodnih vhodnih točkah zaliva ne presega štiriindvajset milj, se lahko razmejitvena črta potegne med tema dvema črtama nizke vode ter se vode, ki jih zajame, štejejo za notranje morske vode.
5. Če razdalja med črtama nizke vode v prirodnih vhodnih točkah zaliva presega štiriindvajset milj, se potegne ravna temeljna črta štiriindvajsetih milj znotraj zaliva tako, da črta s to daljino zajame kar se da veliko površino vode.
6. Prejšnje določbe se ne uporabljajo za tako imenovane zgodovinske zalive in tudi ne tedaj, če se uporablja sistem ravnih temeljnih črt po 4. členu.

871. 10. člen Konvencije ZN o pomorskem mednarodnem pravu določa:

1. Ta člen se nanaša samo na zalive, katerih obale pripadajo eni sami državi.
2. Po tej konvenciji je zaliv jasno viden zatok, ki se zajeda sorazmerno s širino svojega vhoda v taki meri v kopno, da zadržuje vode, ki jih zapira obala, in predstavlja več, kot je navadna krivina obale. Zatok pa se ne bo štel za zaliv, če njegova površina ni enaka površini polkroga, katerega premer je črta, potegnjena prek vhoda v ta zatok; ali če ni večja od te površine.
3. Pri merjenju se za površino zatoka šteje površina med črto nizke vode vzdolž obale zatoka in daljico, ki veže črto nizke vode v njegovih naravnih vhodnih točkah. Kjer ima zatok zaradi otokov več kot en vhod, se polkrog potegne tako, da se za premer vzame skupna dolžina črt, ki zapirajo posamezne vhode. Površina otokov znotraj zatoka se šteje kot del morske površine zatoka.
4. Če razdalja med črtama nizke vode v naravnih vhodnih točkah zaliva ne presega 24 morskih milj, se lahko potegne razmejitvena črta med tema dvema črtama nizke vode, ter se vode, ki jih zajame, štejejo za notranje morske vode.
5. Kjer razdalja med črtama nizke vode v naravnih vhodnih točkah zaliva presega 24 morskih milj, se potegne ravna temeljna črta 24 morskih milj znotraj zaliva tako, da črta te dolžine zajame karseda veliko površino vode.
6. Predhodne določbe se ne uporabljajo za tako imenovane „zgodovinske“ zalive, in tudi ne tedaj, če se uporablja sistem ravnih temeljnih črt po členu 7.

872. Ni sporno, da so v času SFRJ obale Zaliva pripadale eni sami državi in da je bilo njegov status treba določiti v skladu z določbami iz pravkar navedenih členov.¹⁶⁷² Prav tako ni sporno, da je Zaliv izpolnjeval pogoje, ki jih za opredelitev notranjih morskih voda kot pravnega zaliva s strani Jugoslavije določata konvenciji. Njegova površina (približno 18,2 km²) je večja od površine polkroga, katerega premer je črta, potegnjena prek vhoda v Zaliv (približno 9,5 km²). Razdalja med črtama nizke vode v naravnih vhodnih točkah Zaliva, Rta Madona na severu in Rta Savudrija na jugu, je 2,7 morske milje, torej veliko manj od 24 morskih milj iz konvencij.¹⁶⁷³ Zato je bila Jugoslavija po mednarodnem pravu upravičena, da Zaliv razglasi za notranje morske vode.

873. Pred letom 1991 je Jugoslavija uveljavila več zakonov o svojih notranjih morskih vodah:

- (a) po Zakonu o obalnem morju iz leta 1948 so notranje morske vode FLRJ vključevale zalive in ustja rek, katerih širina ni presegala 12 morskih milj.
- (b) Ta zakon je leta 1965 nadomestil novi Zakon o obalnem morju, ki je v 1. točki prvega odstavka 3. člena določal, da „notranje morske vode obsegajo ... (1) luke in zalive na obrežju kopnega in otokov“. Sledila je opredelitev zalivov, ki jih pokriva ta določba.

874. Zakon je leta 1987 nadomestil tretji zakon,¹⁶⁷⁴ ki je bil leta 1991 še vedno v veljavi. Tretji člen tega zakona je povzel 1. točko prvega odstavka 3. člena zakona iz leta 1965. Prav tako je vseboval opredelitev zalivov, primerljivo s tisto iz zakona iz leta 1965. Opredelitev je bila takšna:

„Zaliv“ iz prvega odstavka 1. točke tega člena je jasno viden zatok, ki se zajeda v kopno, katerega morska površina je enaka površini polkroga s premerom, enakim dolžini ravne črte, ki zapira vhod v zatok, ali večja od te površine.

Morska površina zatoka se meri od črte najnižje oseke vzdolž obale zatoka in ravne črte, ki zapira vhod v zatok.

V 16. členu zakona je bilo dodano: „Teritorialno morje SFRJ je morski pas, širok 12 navtičnih milj, računano od temeljne črte v smeri odprtega morja“. Člen nadalje določa, da „temeljno črto med drugim sestavljajo ravne črte, ki zapirajo vhode v zalive“.

¹⁶⁷² Te določbe je po besedah Meddržavnega sodišča „mogoče tolmačiti, kot da izražajo splošno mednarodno običajno pravo“. *Land, Island and Maritime Frontier Dispute (El Salvador/Honduras: Nicaragua intervening)*, sodba, *I.C.J. Poročila* 1992, str. 351, na str. 588, odst. 383.

¹⁶⁷³ V tej razsodbi je arbitražno sodišče uporabilo Mednarodni sistem enot, po katerem ena morska milja meri 1.852 metrov.

¹⁶⁷⁴ Zakon o obalnem morju in epikontinentalnem pasu z dne 23. julija 1987, objavljen v *Uradnem listu Socialistične federativne republike Jugoslavije*, 25. julij 2009 [sic], str. 1211, in v *Biltenu Združenih narodov o pomorskem mednarodnem pravu* št. 18/1991.

875. Ni sporno, da Zaliv spada na področje opredelitev iz zakona iz leta 1987. Toda Hrvaška opozarja, da 7. člen Ženevske konvencije 1958 (in 10. člen Konvencije ZN o pomorskem mednarodnem pravu) določa, da se, kadar so izpolnjeni pogoji za vzpostavitev pravnega zaliva, „lahko potegne razmejitvena črta med [tema] dvema črtama nizke vode“ naravnih vhodov v zaliv „ter se vode, ki jih zajame, štejejo za notranje morske vode“. Hrvaška poudarja, da Jugoslavija nikoli ni potegnila črte, ki zapira Zaliv, in nikoli ni objavila nobene ustrezne uradne pomorske karte v ustreznem merilu. Zaradi tega Zaliv nikoli ni dobil statusa notranjih morskih voda.
876. Arbitražno sodišče opozarja, da je zakon iz leta 1987 (kot tudi zakon iz leta 1965) izrecno določal, da so zalivi del notranjih morskih voda SFRJ (v hrvaščini in slovenščini je bil uporabljen sedanjik). Sledila je opredelitev zalivov, ki vključuje tudi Zaliv. Po tem zakonu je zunanja meja zaliva „ravna črta, ki zapira vhod v zatok“. Ta črta zapira zaliv in pomeni temeljno črto za izračun teritorialnega morja. Po zakonu iz leta 1987 je bila tako črta, ki zapira Zaliv, črta, ki povezuje Rt Madona in Rt Savudrija. Jugovzhodno od te črte je bil Zaliv del jugoslovanskih notranjih morskih voda. Severozahodno se je začelo jugoslovansko teritorialno morje, katerega širina se je merila od te temeljne črte.
877. Arbitražno sodišče nadalje ugotavlja, da v nasprotju s hrvaškimi navedbami Konvencija iz leta 1958 ne vsebuje nobene obveznosti o objavi pomorskih kart z vrisom črt, ki zapirajo pravne zalive. Šesti odstavek 4. člena te konvencije takšno obveznost določa le za ravne temeljne črte. Pozneje je 16. člen Konvencije ZN o pomorskem mednarodnem pravu določil nove obveznosti glede objave vseh temeljnih črt, tudi tistih, vrisanih na vhodu v pravni zaliv. Arbitražnemu sodišču pa ne bo treba ugotavljati, ali sta, kot navaja Hrvaška, po Konvenciji ZN o pomorskem mednarodnem pravu obstoj ali zakonitost pravnih zalivov podrejena takšnim objavam. Zaliv je vsekakor postal del jugoslovanskih notranjih morskih voda po Ženevski konvenciji 1958, preden je leta 1994 začela veljati Konvencija ZN o pomorskem mednarodnem pravu. Obstoja in zakonitosti njegovega statusa torej ni mogoče izpodbijati zaradi neizpolnjevanja postopkovnih zahtev iz 16. člena na strani Hrvaške in Slovenije. Poleg tega sta se državi razhajali v mnenjih glede tega statusa in bi bilo težko, če ne nemogoče, da bi se glede na okoliščine strinjali glede pomorskih kart ali koordinat, ki opisujejo črto, ki zapira Zaliv. Dejansko sta s sklenitvijo arbitražnega sporazuma pristojnost za odločanje o tem prenesli na arbitražno sodišče.
878. Arbitražno sodišče meni, da mu dejstvo, da črta, ki zapira Zaliv, ni bila vrisana na zemljevide, ne omogoča priti do drugečnega sklepa. Veljavni konvenciji obstoja ali zakonitosti pravnih

zalivov ne podrejata takšnemu vrisu; države zalive ali široka ustja rek neredko vključijo v svoje notranje morske vode, ne da bi objavile uradne zemljevide s črtami, ki jih zapirajo.

879. Arbitražno sodišče tudi ugotavlja, da v tej zadevi glede poteka te črte ne more biti bistvenega dvoma. Poleg tega ugotavlja, da je med razpravami med Italijo in Jugoslavijo o določitvi meje Italija leta 1964 izdelala skico zemljevida ustreznih morskih območij, na kateri je bila črta, ki zapira Zaliv, jasno vrisana.¹⁶⁷⁵ Zdi se, da je bil ta zemljevid izhodišče za pogajanja, ki so bila nekaj let pozneje sklenjena s podpisom Osimske pogodbe.
880. Arbitražno sodišče torej ugotavlja, da je bil na dan 25. junija 1991, datum osamosvojitve Hrvaške in Slovenije, Zaliv del notranjih morskih voda Jugoslavije. Črta, ki ga je zapirala, je črti nizke vode med Rtom Madona in Rtom Savudrija. Arbitražno sodišče določi natančne koordinate teh dveh točk, in sicer 45°31'49,3" N in 13°33'46,0" E za prvo ter 45°30'19,2" N in 13°30'39,0" E za drugo.¹⁶⁷⁶

(b) Posledice razpada SFRJ

881. Arbitražno sodišče opozarja, da je bil Zaliv v času, ko so njegove obale pripadale eni sami državi, pravni zaliv z značajem notranjih morskih voda. Status Zaliva je bil takrat določen skladno z mednarodnim pravom. Vprašanje, ki ga je treba obravnavati, je, ali se je z razpadom SFRJ ta status spremenil.
882. Podobno vprašanje je leta 1992 obravnavalo Meddržavno sodišče v zvezi z zalivom Fonseca. V tej zadevi je Meddržavno sodišče ugotovilo, da je bil zaliv pod špansko suverenostjo do leta 1821. Po tem so nanj mejile tri države, Salvador, Honduras in Nikaragva. Meddržavno sodišče je odločilo, da so bile pravice teh držav v zalivu „podobno kot kopensko ozemlje pridobljene z nasledstvom od Španije“.¹⁶⁷⁷ Zaliv, ki je bil pred letom 1821 opredeljen kot notranje morske vode, je po dekolonizaciji ohranil ta status.
883. Podobno je imel v tej zadevi Zaliv pred razpadom SFRJ leta 1991 status notranjih morskih voda in tako je ostalo tudi po tem. Razpad in posledični pravni prenos pravic Jugoslavije na Hrvaško in Slovenijo kot državi naslednici ni prinesel spremembe pridobljenega statusa.

¹⁶⁷⁵ Zapisnik pogovorov med Jugoslavijo in Italijo o določitvi meje, ki so potekali v Rimu od 19. marca do 17. aprila 1964, 24. maj 1964, priloga SI-164.

¹⁶⁷⁶ Gl. opombo 615.

¹⁶⁷⁷ *Land, Island and Maritime Frontier Dispute (El Salvador/Honduras: Nicaragua intervening)*, sodba, I.C.J. Poročila 1992, str. 351, na str. 589, 599–600; odst. 385, 401.

884. Arbitražno sodišče nadalje ugotavlja, da se prvi odstavek 7. člena Ženevske konvencije 1958 in prvi odstavek 10. člena Konvencije ZN o pomorskem mednarodnem pravu nanašata „samo na zalive, katerih obale pripadajo eni sami državi.“ Zaradi razpada SFRJ za Zaliv te določbe ne veljajo več. Toda omejitev področja uporabe teh določb ne pomeni, da izključujejo obstoj zalivov z značajem notranjih morskih voda, katerih obale pripadajo več kot eni državi.
885. Vsekakor so posledice razpada SFRJ stvar nasledstva držav. Arbitražno sodišče torej določi, da Zaliv ohrani status notranjih morskih voda znotraj obstoječih črt.¹⁶⁷⁸

2. Določitev meje v Zalivu

886. Ker konvencije o pomorskem pravu ne vsebujejo določb o razmejitvi notranjih morskih voda, taka razmejitev sledi istim načelom, kot se uporabljajo za določitev meje na kopnem. V tej zadevi je torej treba mejo določiti na podlagi načela *uti possidetis*.¹⁶⁷⁹
887. V zvezi s tem je pri uporabi načela *uti possidetis* treba opozoriti na vlogo pravnih naslovov in *effectivités*. Kot je v pogosto navajani sodbi navedlo Meddržavno sodišče:

treba je razlikovati med več možnostmi. Kadar je dejanje povsem v skladu s pravom, ... je edina vloga *effectivité* potrditi izvajanje pravice, ki izhaja iz pravnega naslova. Kadar dejanje ni v skladu s pravom, ... je treba dati prednost nosilcu naslova. Kadar *effectivité* ni v skladu z nobenim pravnim naslovom, jo je treba vedno upoštevati. Obstajajo pa tudi primeri, v katerih ni mogoče natančno pokazati, na katero ozemeljsko območje se nanaša pravni naslov. *Effectivité* lahko torej odigra ključno vlogo pri prikazovanju, kako se naslov razlaga v praksi.¹⁶⁸⁰

888. V tej zadevi se stranki strinjata, da pred razpadom Jugoslavije ni bilo formalne razdelitve Zaliva med republikama in da iz tistega časa nista nasledili nobenega pravnega naslova. Prav tako se strinjata, da v Zalivu ni bilo kondominija. Mejo je torej treba določiti na podlagi *effectivité* na datum osamosvojitve. Obe stranki se sklicujeta na različne *effectivité*, ki se v glavnem nanašajo na ureditev ribolova in policijskega nadzora. Na tej podlagi Slovenija trdi, da je imela izključno pristojnost v celotnem Zalivu in da ga je treba šteti kot slovensko ozemlje. Nasprotno Hrvaška trdi, da je imela pristojnost v jugozahodni polovici Zaliva, Slovenija pa v drugi polovici, in da ga torej treba razdeliti po sredinski črti.

¹⁶⁷⁸ Gl. zgoraj, odstavek 880.

¹⁶⁷⁹ Gl. zgoraj, odstavki 334–336.

¹⁶⁸⁰ *Frontier Dispute (Burkina Faso/Mali)*, sodba, *I.C.J. Poročila* 1986, str. 554, na str. 586, odst. 63. Gl. tudi *Sovereignty over Pulau Ligitan and Pulau Sipadan (Indonesia/Malaysia)*, sodba, *I.C.J. Poročila* 2002, str. 625, na str. 678, odst. 125.

889. Preden se Arbitražno sodišče posveti argumentom strank, želi spomniti, kot je navedlo Stalno meddržavno sodišče, da:

sklicevanje na suverenost, ki ne temelji na določenem aktu ali naslovu ... temveč zgolj na izkazovanju oblasti, vključuje dvoje ... namen in voljo ravnati kot suveren ter dejansko izvajanje ali izkazovanje take oblasti.¹⁶⁸¹

Vendar, kot je ugotovilo Stalno meddržavno sodišče in je pred kratkim opozorilo Meddržavno sodišče,¹⁶⁸² je bilo arbitražnim sodiščem v mnogih primerih dovolj že zelo malo dejanskega izvajanja suverenosti, denimo v primeru nenaseljenih ali nestalno naseljenih otočkov. Položaj je primerljiv v zvezi z notranjimi morskimi vodami Zaliva, v katerih sta stranki pred osamosvojitvijo izvajali omejene dejavnosti.

890. Arbitražno sodišče najprej ugotavlja, da je bil Zaliv precej dolgo pod suverenostjo ene same države in da je bil do nedavnega splošno znan kot Piranski zaliv. Slovenska obala je razmeroma gosto poseljena¹⁶⁸³ in je tako leta 2002 imela približno 12.000 stalnih prebivalcev. Njihovo gospodarsko življenje je tradicionalno temeljilo na ribolovu, pomorskem prometu in solinarstvu. Turizem se je razvil v zadnjih desetletjih. Nasprotno pa je bila hrvaška obala Zaliva stoletja zapuščena. Na njej ni stalnih naselij, razen dveh turističnih objektov, ki sta bila odprta pred kratkim, a nista stalno zasedena. Ta položaj se odraža v dejavnostih strank v Zalivu.

891. Obe stranki trdita, da sta izdali predpise v zvezi z ribolovom v Zalivu, in te predpise uporabljata kot dokaz za *effectivités*.

892. V zvezi s tem se arbitražno sodišče najprej seznanja z obstojem ribolovnega rezervata vzhodno od črte, ki se začne pri skladišču soli Monfort v Portorožu na slovenski strani in teče proti kamnolomu Slovenija ceste v Kanegri na hrvaški strani. Rezervat je bil ustanovljen leta 1962 z odredbo Sekretariata Izvršnega sveta za kmetijstvo in gospodarstvo Slovenije¹⁶⁸⁴ in potrjen s slovenskim Zakonom o morskem ribištvu iz leta 1967.¹⁶⁸⁵

¹⁶⁸¹ *Legal Status of Eastern Greenland (Denmark v. Norway)*, sodba, 1933 *P.C.I.J. Series A/B*, št. 53, str. 45–46) navedeno v sodbi Meddržavnega sodišča v zadevi *Sovereignty over Pulau Litigan and Pulau Sipadan (Indonesia/ Malaysia)*, sodba, *I.C.J. Poročila* 2002, str. 625, na str. 682, odst. 134.

¹⁶⁸² *Prav tam*.

¹⁶⁸³ Zračni posnetki obale Piranskega zaliva, 1954, priloga SI-M-30; zračni posnetki primerjave obeh obal (mapa Slovenije z ustne obravnave, prvi krog, 2. zasedanje, projekcije 2E).

¹⁶⁸⁴ Odredba o omejitvi ribolova v Portoroškem zalivu, *Uradni list Ljudske republike Slovenije*, št. 2/1962, priloga SI-159.

¹⁶⁸⁵ Zakon o morskem ribištvu, *Uradni list Ljudske republike Slovenije*, št. 34/1967, priloga SI-177.

893. Zakon iz leta 1967 je bil leta 1976 spremenjen. Novi slovenski Zakon o morskem ribištvu¹⁶⁸⁶ je vseboval omembo ribolovnega rezervata v Zalivu in tudi drugih ribolovnih rezervatov, a je določitev meja teh rezervatov in metod ribolova v rezervatih prepustil občinskim skupščinam. Na tej podlagi je Skupščina občine Piran leta 1978 sprejela odlok,¹⁶⁸⁷ ki je določil meje ribolovnega rezervata v Zalivu, ne da bi jih spreminjal. Odlok, ki ga je leta 1987 sprejela Skupnost obalnih občin Koper,¹⁶⁸⁸ je ribolovni rezervat razširil do ustja reke Dragonje.
894. Kar zadeva hrvaško stran, arbitražno sodišče ni bilo obveščeno o nobeni odločitvi v zvezi s tem, ki bi bila sprejeta pred letom 1976. Tistega leta je občina Buje sprejela sklep o morskem ribištvu na splošno,¹⁶⁸⁹ ki je vseboval določbo o ustanovitvi ribolovnega rezervata v Zalivu in določal njegove meje vzdolž črt, ki so bile že prej določene v slovenskih odločitvah.
895. Treba je dodati, da je po sestanku o sodelovanju med občinama med predstavniki občin Buje in Piran leta 1975¹⁶⁹⁰ občina Buje občino Piran zaprosila za soglasje, preden je leta 1976¹⁶⁹¹ določila meje rezervata, in da je tudi občina Piran občino Buje prosila za soglasje leta 1978.¹⁶⁹²
896. Arbitražno sodišče ugotavlja, da tako ustanovljeni ribolovni rezervat obsega celoten Zaliv, od obale do obale, vzhodno od črte, ki ga zapira in je omenjena v odstavku 880 zgoraj. Toda v dokumentih ni mogoče najti nobenih zapisov o morebitni delitvi območij pristojnosti med strankama pri gospodarjenju z rezervatom. Prav tako dokumenti ne predvidevajo sodelovanja med strankama.
897. Dejstvo, da so lokalne oblasti Buj in Pirana druge od drugih zahtevale soglasje, preden so leta 1976 in 1978 določile meje ribolovnega rezervata, je nakazovalo, da niso imele izključne pristojnosti za ustanovitev takšnega rezervata, ni pa razkrilo ozemeljskega obsega priznanih pravic, ki naj bi pripadale enim in drugim.

¹⁶⁸⁶ Zakon o morskem ribištvu, *Uradni list Socialistične republike Slovenije*, št. 25/1976, priloga SI-193.

¹⁶⁸⁷ Odlok o morskem ribištvu (28. julij 1978), *Uradne objave občine Piran*, št. 19/1978, priloga SI-199.

¹⁶⁸⁸ Odlok o morskem ribištvu, *Uradne objave občin Ilirska Bistrica, Izola, Koper, Piran, Postojna in Sežana*, št. 42/1987, priloga SI-217.

¹⁶⁸⁹ Sklep o morskem ribištvu, *Uradne objave občine Buje*, št. 8/1976, priloga HR-351, potrjen s Sklepom o morskem ribištvu, Skupščina občine [Buje], Buje, 3. junij 1982, HR-43.

¹⁶⁹⁰ Zapisnik sestanka med predstavniki Skupščine občine Buje in Skupščine občine Piran ob priložnosti določitve meje ribolovnega rezervata ob sotočju reke Dragonje v Portoroškem zalivu, Buje, 10. december 1975, priloga HR-350.

¹⁶⁹¹ Gl. Sklep o morskem ribištvu, *Uradne objave občine Buje*, št. 8/1976, priloga HR-351, potrjen s Sklepom o morskem ribištvu, Skupščina občine [Buje], Buje, 3. junij 1982, HR-43.

¹⁶⁹² Gl. Odlok o morskem ribištvu z dne 28. julija 1978, 16. člen, priloga SI-199; dopis Skupščine občine Piran Skupščini občine Buje z zaprosilom za soglasje za pripravo osnutka sklepa o morskem ribištvu, Piran, 18. april 1978, priloga HR-353; dopis Skupščine občine Buje Skupščini občine Piran, v katerem je zagotovljeno soglasje k osnutku sklepa o morskem ribištvu, Buje, 8. junij 1978, priloga HR-354.

898. Arbitražno sodišče pa mora ugotoviti, da je Slovenija meje rezervata določila že leta 1962 in da je Hrvaška te meje potrdila leta 1976 brez kakršnekoli razprave.
899. Prav tako ugotavlja, da so slovenske oblasti podrobno organizirale gospodarjenje z rezervatom med celotnim obdobjem od leta 1962 do leta 1991. Že leta 1969 je občina Piran to gospodarjenje z desetletno pogodbo za gojenje in varstvo rib zaupala Kmetijski zadrugi Lucija.¹⁶⁹³ Nato so bila z odlokom iz leta 1978 za ribolov v rezervatu predpisana dovoljenja (razen za ciplje),¹⁶⁹⁴ leta 1981 pa je bilo znotraj rezervata vzpostavljeno gojišče školjk.¹⁶⁹⁵ Nova pogodba o gospodarjenju z rezervatom je bila podpisana leta 1982 s podjetjem Riba Izola.¹⁶⁹⁶ Ta pogodba je bila razveljavljena leta 1990, ko je občina Piran sklenila objaviti javne razpise, omejene na ribolov cipljev.¹⁶⁹⁷
900. Nasprotno pa ni nobenih dokazov, da je Hrvaška sprejela kakršnekoli tovrstne predpise v celotnem obdobju med letoma 1962 in 1991, še zlasti ne po Zakonu o morskem ribištvu iz leta 1980.¹⁶⁹⁸
901. Iz takšnih okoliščin nujno izhaja, da je ribolovni rezervat Hrvaško zanimal le v omejenem obsegu, saj je tak rezervat vzpostavila šele štirinajst let za Slovenijo. Hrvaška ni sprejela nobenega predpisa o rezervatu in ni poskrbela za gospodarjenje z njim.
902. Stranki govorita tudi o svoji vlogi v zvezi s policijskim patroljiranjem v Zalivu. Hrvaška trdi, da je tak nadzor izvajala jugozahodno od sredinske črte. Slovenija trdi, da je nadzor izvajala v celotnem zalivu, z izjemo ozkega pasu vzdolž hrvaške obale.
903. Arbitražno sodišče ugotavlja, da je bilo obalno morje Jugoslavije pod pristojnostjo federacije in da je del obale, ki ga obravnava ta rzsodba, nadzirala Jugoslovanska mornarica, nameščena v Pulju. V ta namen je bila na Rtu Savudrija postavljena opazovalnica zveznih oboroženih sil, opremljena z radarjem. Toda del nadzora so v sektorju opravljali tudi republiški policijski organi, zlasti zaradi zagotavljanja izvrševanja varnostnih predpisov ter boja proti tihotapljenju in

¹⁶⁹³ Oddelek za gospodarske zadeve Skupščine občine Piran, Pogodba o gospodarjenju z ribolovnim rezervatom, 6. junij 1969, priloga SI-532.

¹⁶⁹⁴ Odlok o morskem ribištvu z dne 28. julija 1978, 16. člen, priloga SI-199.

¹⁶⁹⁵ Sklep Skupščine občine Piran o območju gojišč školjk v ribolovnem rezervatu, št. 323–28/80–81, 29. junij 1981, priloga SI-590.

¹⁶⁹⁶ Komite za družbeno načrtovanje in družbeno-ekonomski razvoj občine Piran, Pogodba o gospodarjenju z ribolovnim rezervatom, št. 323–4/69–82, 3. januar 1982, priloga SI-597.

¹⁶⁹⁷ Izvršni svet Skupščine občine Piran, Sklep o sklenitvi pogodbe o dodelitvi pravic do ribolova v ribolovnem rezervatu Portorož, št. 325–63/90, 30. oktober 1990, priloga SI-688.

¹⁶⁹⁸ Zakon o morskem ribištvu, *Uradni list Socialistične republike Hrvaške*, št. 44, 4. november 1980, 51. člen, 2. odstavek, priloga HRLA-94, ki ribolovni rezervat omejuje na območje „do ene milje od obale“.

nezakonitemu ribolovu. Za tak nadzor vzdolž obal ene in druge republike sta bili pristojni postaja milice Koper v Sloveniji in postaja milice Umag na Hrvaškem.

904. Po mnenju arbitražnega sodišča je mogoče ugotoviti, da je v Zalivu patroljirala postaja milice Koper z dvema ploviloma.¹⁶⁹⁹ V ta namen je bila vzpostavljena stalna radijska povezava med vojaško opazovalnico na Rtu Savudrija in slovenskimi oblastmi.¹⁷⁰⁰ Poleg tega so slovenske oblasti najmanj dvakrat opozorile hrvaške oblasti na tveganje nezakonitega priseljevanja ali tihotapljenja z njihove obale in zahtevale ukrepanje v zvezi s tem.¹⁷⁰¹
905. Arbitražno sodišče mora ugotoviti naravo in obseg dejavnosti postaje milice Umag v Zalivu. V podporo svojim trditvam o tej točki Hrvaška najprej omeni nesrečo, ki se je 8. marca 1973 zgodila italijanskemu tankerju *Nonno Ugo*, ki je nasedel na hrvaški obali Zaliva v bližini svetilnika Savudrija. Hrvaška navaja, da je plovilo nemudoma pregledal hrvaški inšpektor za varnost plovbe, da so hrvaške oblasti izdale ukaz lastniku ladje za začetek reševalne akcije v 48 urah, da bi se izognili onesnaževanju, in da so nato 16. marca odobrile predlog za izčrpanje nafte iz ladje.
906. Nobenega dvoma ni, da se je nesreča zgodila v delu Zaliva, ki naj bi bil po zatrjevanju Hrvaške v njeni pristojnosti, in da so navedene odločitve sprejele hrvaške oblasti. Toda arbitražno sodišče ugotavlja, da so nesrečo prve zaznale slovenske oblasti in da je patroljni čoln postaje milice Koper priplul na kraj nesreče sredi noči, uro in deset minut po nesreči. Skoraj tri tedne ni bilo storjenega nič za odpravo nevarnosti onesnaženja in šele na pobudo Slovenije je bil 29. marca 1973 v Kopru sklican sestanek s predstavniki vseh zainteresiranih strani (vključno s Hrvaško) za obravnavo potrebnih ukrepov. Takoj po sestanku je eno od plovil postaje milice Koper iz tankerja odstranilo nafto in usedline.¹⁷⁰²
907. Arbitražno sodišče ugotavlja, da se je opisana nesreča zgodila v neposredni bližini hrvaške obale in da so bili ustrezni ukrepi sprejeti s soglasjem obeh strank. Iz teh dogodkov torej ni mogoče sklepati o slovenskih *effectivités* v neposredni bližini hrvaške obale ali o hrvaških

¹⁶⁹⁹ Gl. npr.: Postaja mejne milice Koper: Poročilo o operaciji Avala 82, 25. avgust 1982, priloga SI-916, in Postaja mejne milice Koper: Poročilo o operaciji Sečuan, 19. maj 1983, priloga SI-919.

¹⁷⁰⁰ Prim. Dokumenti o opazovalnici Jugoslovanske mornarice na Savudrijskem polotoku, 1989, priloga SI-222; Zakon o naseljih, *Uradni list Socialistične republike Hrvaške*, št. 54/ 1988, priloga SI-665; Register osnovnih sredstev Uprave za javno varnost Koper, 1969, priloga SI-885; in Uprava za javno varnost Koper: Poročilo o varstvenih ukrepih v zvezi z operacijo Borovik, 29. avgust 1979, priloga SI-910.

¹⁷⁰¹ *Prim.* Postaja mejne milice Koper, Poročilo o stanju, 1989, priloga SI-221; dopis Mirka Slukana, poveljnika Postaje mejne milice Koper Policijski postaji v Umagu v zvezi z nadzorom državne meje na morju in na obali – uradno obvestilo, 8. april 1991, priloga SI-231.

¹⁷⁰² Slovenska poročila o primeru *Nonno Ugo*, april–junij 1973, priloga SI-545.

- effectivités* v preostalem delu Zaliva. Dogodki pa vseeno kažejo, da je bila v tistem času slovenska milica v Zalivu bolj dejavna od hrvaške in da je Slovenija bolj neposredno kot Hrvaška pristopila k obravnavi tveganja onesnaženja.
908. Hrvaška nadalje trdi, da je v Zalivu v mnogih primerih izvajala pristojnost v zvezi z ribolovnimi dejavnostmi, iskanjem in reševanjem na morju ter varnostjo plovbe jugozahodno od sredinske črte. Toda skrben pregled relevantnih primerov razkrije, da so v večini primerov policijske dejavnosti potekale manj kot 100 m od obale. V dveh primerih je nadzor potekal 200 m in 500 m od obale.¹⁷⁰³ Ti primeri se nanašajo na dejavnosti v Zalivu pred osamosvojitvijo. Arbitražno sodišče policijskih dejavnosti v teritorialnem morju zunaj Zaliva ali po osamosvojitvi ne šteje za relevantne.
909. Slovenija trdi, da je Hrvaška priznavala, da je bil njen nadzor nad Zalivom omejen na zelo ozek pas vzdolž obale. V tem smislu se Slovenija sklicuje na dogovor med policijskimi organi obeh držav na sestankih v Pulju 29. januarja in 26. februarja 1991 tik pred osamosvojitvijo.¹⁷⁰⁴ Hrvaška zanika, da je bil sklenjen kak tak dogovor.¹⁷⁰⁵ O sestankih v Pulju ni nobenih usklajenih zapisnikov in arbitražno sodišče tako na njihovi podlagi ne more izpeljati nobenih sklepov.
910. Iz predhodne analize je mogoče sklepati, da je v času SFRJ slovenska postaja milice Koper v večini Zaliva izvajala dejanski policijski nadzor. Toda tudi Hrvaška je deloma izvajala nadzor v jugozahodnem delu Zaliva, večinoma v bližini obale.
911. Slovenija nazadnje trdi, da se je Morska biološka postaja Piran ukvarjala z raziskovanjem morja in spremljala kakovost vode v Zalivu. To je nesporno in Hrvaška ni dokazala, da bi se hrvaška raziskovalna središča takrat ukvarjala s primerljivimi dejavnostmi v Zalivu. Treba pa je poudariti, da takšne dejavnosti ne pomenijo nujno, da je ena država imela pravice do izključevanja vseh drugih držav, in da v večini primerov slovenskih raziskovalnih dejavnosti ni mogoče šteti za ravnanje *à titre de souverain*.

¹⁷⁰³ Prim. protimemorandum Hrvaške, str. 329, in odgovor Slovenije, str. 136.

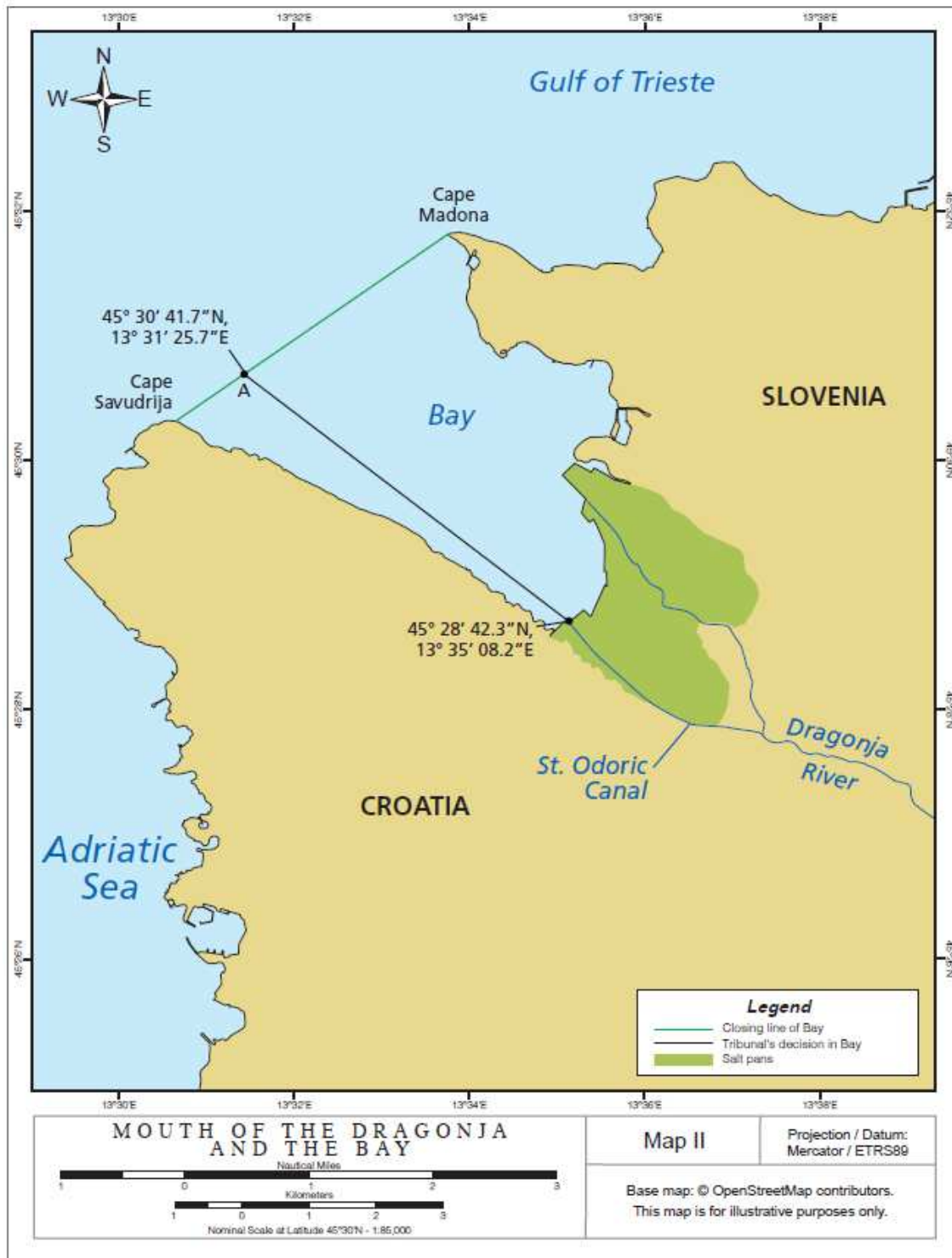
¹⁷⁰⁴ Prim. uradni zaznamek Mirka Slukana, poveljnika Postaje mejne milice Koper, o območju nadzora Postaje mejne milice Koper, 20. oktober 1992, priloga SI-263. Gl. tudi Dopis Mirka Slukana, poveljnika Postaje mejne milice Koper Policijski postaji v Umagu v zvezi z nadzorom državne meje na morju in na obali – uradno obvestilo, 8. april 1991, priloga SI-231; Uradni zaznamek Mirka Slukana, poveljnika Postaje mejne milice Koper, o območju nadzora Postaje mejne milice Koper, 20. oktober 1992, priloga SI-263; dopis Ministrstva za notranje zadeve Republike Slovenije: Vprašanja izvajanja nadzora v Piranskem zalivu in mejni incidenti na morju, ki so jih sprožili hrvaški varnostni in obrambni organi, 17. januar 1992, priloga SI-252.

¹⁷⁰⁵ *Prim.* Nota št. 521-0502/93-140-1 Ministrstva za zunanje zadeve Republike Hrvaške Veleposlaništvu Republike Slovenije, Zagreb, 25. januar 1993, priloga HR-288.

912. Na koncu arbitražno sodišče ugotavlja, da je takrat, ko je Hrvaška vzpostavila ribolovni rezervat, Slovenija priznavala, da nima izključne pristojnosti nad celotnim Zalivom. Arbitražno sodišče je prav tako prepričano, da Hrvaška ni izvajala pristojnosti nad celotnim območjem južno od sredinske črte. Ob upoštevanju različnih že analiziranih *effectivités* arbitražno sodišče meni, da mora razmejitev slediti črti, ki leži med črtama, kot sta ju predlagali stranki. Ugotavlja, da je bila v sporazumu, o katerem sta se stranki dogovarjali leta 2001, ta črta zarisana tako, da je povezovala izhodiščno točko kopenske meje v izlivu reke Dragonje s točko na črti, ki zapira zaliv in je od Rta Madona oddaljena trikrat toliko kot meri razdalja od iste točke do Rta Savudrija.¹⁷⁰⁶ Arbitražno sodišče meni, da ta črta ustreza *effectivités*, ki jih je lahko ugotovilo, in jo bo upoštevalo.
913. Meja med Hrvaško in Slovenijo v Zalivu je torej ravna črta, ki povezuje točko sredi korita Kanala sv. Odorika s koordinatami 45°28'42,3" N in 13°35'08,2" E s točko A s koordinatami 45°30'41,7" N in 13°31'25,7" E. Prikazana je na naslednjem zemljevidu:

[Prazen prostor]

¹⁷⁰⁶ Pogodba med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško o skupni državni meji z dne 20. julija 2001, priloga SI-316.



3. Režim za uporabo Zaliva

914. Na podlagi zgornjih odločitev arbitražnega sodišča to meni, da ni potrebe po opredeljevanju kakega posebnega režima uporabe v Zalivu, ki bi se razlikoval od tega, kar se uporablja po mednarodnem pravu.

VI. ODLOČANJE V ZVEZI Z DRUGIMI MORSKIMI OBMOČJI

915. Po določitvi meje med Hrvaško in Slovenijo na kopnem in v Zalivu se arbitražno sodišče loti še drugih morskih vidikov svoje naloge. Spomniti velja, da prvi odstavek 3. člena in 4. člen arbitražnega sporazuma določata:

3. člen Naloga arbitražnega sodišča

(1) Arbitražno sodišče določi:

- (a) potek meje med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško na kopnem in morju;
- (b) stik Slovenije z odprtim morjem;
- (c) režim uporabe ustreznih morskih območij.

4. člen Uporabljeno pravo

Arbitražno sodišče uporablja:

- (a) pravila in načela mednarodnega prava za odločanje po točki (a) prvega odstavka 3. člena;
- (b) mednarodno pravo, pravičnost in načelo dobrososedskih odnosov za dosego poštene in pravične odločitve, upoštevajoč vse relevantne okoliščine, za odločanje po točkah (b) in (c) prvega odstavka 3. člena.

A. NALOGA ARBITRAŽNEGA SODIŠČA IN UPORABLJENO PRAVO

916. Stranki si 3. in 4. člen arbitražnega sporazuma glede naloge arbitražnega sodišča in uporabljenega prava razlagata različno.

1. Stališča strank

917. Stranki se ne strinjata glede povezave med prvim odstavkom 3. člena in 4. členom, relevantnosti pojma „vitalni interesi“ in uporabljenega prava.

(a) Povezava med prvim odstavkom 3. člena in 4. členom

918. Ob sklicevanju na različne pododstavke prvega odstavka 3. člena arbitražnega sporazuma Hrvaška trdi, da 4. člen vzpostavlja poseben in drugačen nabor uporabljenega prava.¹⁷⁰⁷ 4. člen tako „izrecno razlikuje med vprašanjem po točki (a) ter vprašanji pod točkama (b) in (c).“¹⁷⁰⁸ Zato je treba potek morske meje skladno s točko (a) prvega odstavka 3. člena določiti ločeno in neodvisno od odločanja o „stiku Slovenije z odprtim morjem“ in režimu za uporabo skladno s točkama (b) in (c) prvega odstavka 3. člena.¹⁷⁰⁹ To je zato, ker točka (a) 4. člena določa, da

¹⁷⁰⁷ Zapis ustne obravnave, 1. dan, str. 26:15–17.

¹⁷⁰⁸ Prav tam.

¹⁷⁰⁹ Memorandum Hrvaške, odst. 8.6; zapis ustne obravnave, 1. dan, str. 26:15–25, 47:8–10

- arbitražno sodišče o poteku morske meje odloča izključno na podlagi ožjega nabora „pravil in načel mednarodnega prava“, ¹⁷¹⁰ točka (b) 4. člena pa določa, da sodišče o drugih morskih vidikih odloča na podlagi širšega nabora pravil ¹⁷¹¹ – „mednarodnega prava, pravičnosti in načela dobrososedskih odnosov“ – in na način, da se doseže poštena in pravična odločitev. ¹⁷¹²
919. Hrvaška trdi, da mora arbitražno sodišče posledično najprej določiti potek morske meje v skladu s točko (a) prvega odstavka 3. člena, preden obravnava druge morske vidike svoje naloge v skladu s točkama (b) in (c) prvega odstavka 3. člena. ¹⁷¹³ Po mnenju Hrvaške sta vprašanji stika z odprtim morjem in režima uporabe „dopolnjujoči in odvisni“ od določitve morske meje. ¹⁷¹⁴ Hrvaška meni, da mora arbitražno sodišče potemtakem ne le najprej določiti morsko mejo, ampak se mora pozneje tudi vzdržati, da bi to mejo spreminjalo, da se doseže stik z odprtim morjem ali režim uporabe. ¹⁷¹⁵
920. Hrvaška se ne strinja s slovenskim razumevanjem morskih nalog arbitražnega sodišča kot „morskimi vidiki“, ¹⁷¹⁶ ki „brez posebnega ločevanja obsegajo 'potek morske meje med strankama, stik Slovenije z odprtim morjem in režim uporabe ustreznih morskih območij'“. ¹⁷¹⁷ Poleg tega Hrvaška meni, da Slovenija „v isti koš meče“ določbe o uporabljenem pravu točke (a) in (b) 4. člena, ¹⁷¹⁸ in tako „povsem na novo sestavlja arbitražni sporazum“. ¹⁷¹⁹ S tem Slovenija po mnenju Hrvaške zanemari „najočitnejši in najpomembnejši vidik skrbnosti, ki je bila vložena v pripravo sporazuma“, in sicer razlikovanja med uporabljenim pravom po točki (1) prvega odstavka 3. člena na eni strani ter po točkah (b) in (c) prvega odstavka 3. člena na drugi. ¹⁷²⁰ Hrvaška meni, da je Slovenija z „očitnim prizadevanjem za sprejemljivo odločitev“ začela širiti razlago, ki „spreminja vrstni red“ 3. in 4. člena arbitražnega sporazuma ¹⁷²¹ ter s tem „povsem razseka arbitražni sporazum in ga v celoti preoblikuje.“ ¹⁷²²
921. Hrvaška trdi, da želi Slovenija s takšnim pristopom odločanje o „stiku“ umestiti v razmejitev na morju, in sicer ker želi, da bi „stik z odprtim morjem razumeli kot (*neposredni geografski*)

¹⁷¹⁰ Zapis ustne obravnave, 1. dan, str. 27:4–6.

¹⁷¹¹ Zapis ustne obravnave, 1. dan, str. 27:13–18.

¹⁷¹² Memorandum Hrvaške, odst. 8.4; zapis ustne obravnave, 1. dan, str. 27:1–2.

¹⁷¹³ Memorandum Hrvaške, odst. 8.7; zapis ustne obravnave, 1. dan, str. 27:9–12.

¹⁷¹⁴ Memorandum Hrvaške, odst. 8.7; zapis ustne obravnave, 1. dan, str. 48:4–11.

¹⁷¹⁵ Memorandum Hrvaške, odst. 8.7; protimemorandum Hrvaške, odst. 9.2; zapis ustne obravnave, 1. dan, str. 46:7–12 in 46:21–25.

¹⁷¹⁶ Protimemorandum Hrvaške, odst. 7.4, 7.7, 7.9, sklic na memorandum Slovenije, odst. 1.31.

¹⁷¹⁷ Protimemorandum Hrvaške, odst. 7.4, 7.9.

¹⁷¹⁸ Protimemorandum Hrvaške, odst. 7.9.

¹⁷¹⁹ Zapis ustne obravnave, 1. dan, str. 36:8–10.

¹⁷²⁰ Protimemorandum Hrvaške, odst. 7.13.

¹⁷²¹ Protimemorandum Hrvaške, odst. 7.11, 7.14–16.

¹⁷²² Zapis ustne obravnave, 1. dan, str. 28:20–29:4.

ozemeljski stik njenega teritorialnega morja z odprtim morjem“.¹⁷²³ Toda Hrvaška poudarja, da „je zahteva po ozemeljskem stiku že po definiciji teritorialno vprašanje“, o katerem se bo arbitražno sodišče odločalo „izključno“ v skladu s točko (a) prvega odstavka 3. člena in točko (a) 4. člena,¹⁷²⁴ ki ne vključujeta „stika Slovenije z odprtim morjem“.¹⁷²⁵ Opredelitev poteka morske meje potemtakem ni „podrejena – ali celo prilagojena ali 'ukrojena' v skladu z – določitvijo 'stika' Slovenije z odprtim morjem“.¹⁷²⁶ Hrvaška trdi, da zgodovina pogajanj o arbitražnem sporazumu „brez dvoma potrjuje, da je bila razlaga, ki jo zagovarja Slovenija“ – „ozemeljski stik z odprtim morjem“ – „odločno zavrjena“.¹⁷²⁷ Prav tako Hrvaška meni, da je „Slovenija natančno vedela, na kaj je pristala v končnem besedilu,“¹⁷²⁸ in „da poskuša ... obuditi svoj predlog, ki pa je bil med pogajanci jasno zavrjen“.¹⁷²⁹

922. Hrvaška zavrača argument Slovenije, da arbitražni sporazum dopušča arbitražnemu sodišču diskrecijsko pravico, da se o prvem odstavku 3. člena odloča „ločeno ali skupaj“.¹⁷³⁰ Trdi, da „v arbitražnem sporazumu ni nobene odprte določbe, ki bi dopuščala, da se o nalogah iz prvega odstavka 3. člena odloča *skupaj*“ – kar „bi nedvomno privedlo do spajanja in mešanja različnega uporabljenega prava, čeprav so si snovalci pogodbe skrbno prizadevali, da bi ostalo ločeno“.¹⁷³¹ Hrvaška nasprotno meni, da „arbitražni sporazum jasno navaja, o kateri nalogi arbitražno sodišče odloča 'ločeno' in o katerih lahko odloča 'skupaj'“.¹⁷³² V zvezi s tem Hrvaška opozarja, da so zadeve, o katerih se bo odločalo v skladu s točko (b) in (c) prvega odstavka 3. člena, „jasno povezane“, saj zanje velja isto uporabljeno pravo.¹⁷³³
923. Slovenija trdi, da arbitražni sporazum daje arbitražnemu sodišču diskrecijsko pravico, da se o treh zadevah iz prvega odstavka 3. člena odloča „ločeno ali skupaj“.¹⁷³⁴ V skladu s tem Slovenija trdi, da mora arbitražno sodišče najprej določiti potek morske meje po točki (a) prvega odstavka 3. člena skupaj z določitvijo stika Slovenije z odprtim morjem po točki (b) prvega odstavka 3. člena, da se zagotovi dosledno in uporabno odločitev.¹⁷³⁵ Šele nato bi

¹⁷²³ Protimemorandum Hrvaške, odst. 7.14.

¹⁷²⁴ Zapis ustne obravnave, 1. dan, str. 37:1–4.

¹⁷²⁵ Protimemorandum Hrvaške, odst. 7.14.

¹⁷²⁶ Protimemorandum Hrvaške, odst. 7.16.

¹⁷²⁷ Zapis ustne obravnave, 1. dan, str. 30:21–34:7.

¹⁷²⁸ Zapis ustne obravnave, 1. dan, str. 34:7–35: 21.

¹⁷²⁹ Zapis ustne obravnave, 1. dan, str. 36:12–14.

¹⁷³⁰ Protimemorandum Hrvaške, odst. 7.19.

¹⁷³¹ Protimemorandum Hrvaške, odst. 7.20.

¹⁷³² Protimemorandum Hrvaške, odst. 7.19.

¹⁷³³ Protimemorandum Hrvaške, odst. 7.20; zapis ustne obravnave, 1. dan, str. 27:13–18.

¹⁷³⁴ Memorandum Slovenije, odst. 4.17; zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 50:2–21.

¹⁷³⁵ Memorandum Slovenije, odst. 8.15.

- arbitražno sodišče obravnavalo še zadnjo nalogo po točki (c) prvega odstavka 3. člena.¹⁷³⁶ Po mnenju Slovenije mandat arbitražnega sodišča za doseg „poštene in pravične odločitve“ pri določanju stika Slovenije z odprtim morjem narekuje, da se arbitražno sodišče te zadeve loti tako, kot predlaga Slovenija,¹⁷³⁷ saj morske meje „ni mogoče ločiti od“ vprašanja stika,¹⁷³⁸ saj sta vprašanji „neločljivo povezani“.¹⁷³⁹
924. Slovenija meni, da je postopni pristop, kot ga je predlagala Hrvaška, neutemeljen „poskus, da se vsili odločanje v dveh korakih“, ki „izkrivlja“ besedilo arbitražnega sporazuma in ni v skladu s splošnim ciljem sporazuma, da se doseže celovita rešitev.¹⁷⁴⁰ Slovenija ugotavlja, da je v naslovu 3. člena uporabljen izraz „naloga“ v ednini, kar naj bi pomenilo, da ima arbitražno sodišče eno nalogo, ki je sestavljena iz treh medsebojno povezanih in soodvisnih delov.¹⁷⁴¹ Prav tako navaja, da po prvem odstavku 3. člena „arbitražnemu sodišču ni naložen vrstni red, po katerem naj se ravna pri odločanju.“¹⁷⁴² Kljub temu Slovenija priznava, da „bi vsaj v zvezi s teritorialnim morjem upoštevali – in predlaga, da arbitražno sodišče upošteva – vrstni red, ki ga zagovarja Hrvaška.“¹⁷⁴³
925. V zvezi s povezavo med prvim odstavkom 3. člena in 4. členom Slovenija trdi, da drugačne določbe o uporabljenem pravu v 4. členu ne vplivajo na nalogo, ki je opredeljena v prvem odstavku 3. člena, ali na vrstni red, po katerem se mora ravnati arbitražno sodišče.¹⁷⁴⁴ Slovenija meni, da je bil arbitražni sporazum sklenjen „v paketu“ oziroma kot „skupek več menjav *quid pro quo*“,¹⁷⁴⁵ kar „velja zlasti za nalogo arbitražnega sodišča in uporabljeno pravo“, in poziva, da se te določbe „berejo kot celota“.¹⁷⁴⁶
926. Slovenija Hrvaški tudi očita, da točki (b) in (c) prvega odstavka 3. člena obravnava kot „v osnovi eno in isto“ točko, ki je „odvisna in dopolnjuje“ točko (a) prvega odstavka 3. člena. Takšno razumevanje „ni v skladu z besedilom 3. člena, je v nasprotju z zgodovino pogajanj o arbitražnem sporazumu“¹⁷⁴⁷ in je nezdružljivo s predmetom in namenom arbitražnega

¹⁷³⁶ Prav tam.

¹⁷³⁷ Memorandum Slovenije, odst. 10.04.

¹⁷³⁸ Memorandum Slovenije, odst. 8.06.

¹⁷³⁹ Memorandum Slovenije, odst. 8.15.

¹⁷⁴⁰ Protimemorandum Slovenije, odst. 8.04–05.

¹⁷⁴¹ Protimemorandum Slovenije, odst. 8.05; zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 49:15–17.

¹⁷⁴² Protimemorandum Slovenije, odst. 8.06.

¹⁷⁴³ Zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 50:23–51:1.

¹⁷⁴⁴ Protimemorandum Slovenije, odst. 8.07.

¹⁷⁴⁵ Zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 41:20–23.

¹⁷⁴⁶ Protimemorandum Slovenije, odst. 8.07.

¹⁷⁴⁷ Protimemorandum Slovenije, odst. 8.08; zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 60:4–12.

- sporazuma.¹⁷⁴⁸ Po mnenju Slovenije je hrvaški argument tudi v nasprotju z načelom *effet utile*, saj pri točki (b) prvega odstavka 3. člena ne dopušča neodvisne razlage od točke (c) prvega odstavka 3. člena.¹⁷⁴⁹
927. Slovenija meni, da je prvi odstavek 3. člena zapisan z zavezujočimi izrazi, zaradi katerih ima arbitražno sodišče „dolžnost“, da sprejme odločitve v zvezi z vsakim navedenim elementom.¹⁷⁵⁰ Slovenija opozarja, da je med pogajanja zavrnila poskus Hrvaške, da bi „stik“ kot enega od sestavnih delov priključili „režimu“.¹⁷⁵¹ V vsakem primeru je ravnanje Hrvaške nedosledno z rabo množinske oblike („odločitve“) v točki (b) 4. člena.¹⁷⁵²
928. Slovenija izpodbija hrvaško trditev, da arbitražno sodišče ni „dolžno“ ali „pristojno“ „ponovno obravnavati“ morske meje, kot jo določi po točki (a) prvega odstavka 3. člena, češ da ta argument „ustvarja lažni problem“.¹⁷⁵³ Po mnenju Slovenije arbitražnemu sodišču ni treba „ponovno obravnavati“ nobene od zadev, če se preučijo in upoštevajo kot del skupne rešitve spora o poteku meje na morju.¹⁷⁵⁴ Nobenega praktičnega razloga ni, zakaj bi morale arbitražno sodišče najprej določiti razmejitev na morju, preden se odloča o stiku in režimu.¹⁷⁵⁵
929. Slovenija prav tako izpodbija argument Hrvaške, da je morska meja, „potem ko je določena v skladu z mednarodnim pravom po točki (a) prvega odstavka 3. člena, dokončna in zavezujoča za obe stranki“, češ da bo v skladu z drugim odstavkom 7. člena arbitražnega sporazuma dokončna in za pogodbenici zavezujoča končna razzsodba arbitražnega sodišča „v celoti“.¹⁷⁵⁶

(b) Relevantnost pojma „vitalni interesi“

930. Hrvaška trdi, da je pojem „vitalni interesi“ pri obravnavi naloge arbitražnega sodišča irelevanten. Po mnenju Hrvaške sklicevanje na vitalne interese v preambuli arbitražnega sporazuma skupaj z uporabo besedne zveze „v duhu dobrososedskih odnosov“ jasno izraža „splošno zavezanost pogodbenic načelu mirnega reševanja sporov“.¹⁷⁵⁷ Kljub temu ni podlage

¹⁷⁴⁸ Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 54:8–17.

¹⁷⁴⁹ Protimemorandum Slovenije, odst. 8.12.

¹⁷⁵⁰ Protimemorandum Slovenije, odst. 8.09, 8.96, 10.03.

¹⁷⁵¹ Protimemorandum Slovenije, odst. 8.10.

¹⁷⁵² Protimemorandum Slovenije, odst. 8.09.

¹⁷⁵³ Protimemorandum Slovenije, odst. 8.16.

¹⁷⁵⁴ Protimemorandum Slovenije, odst. 8.16.

¹⁷⁵⁵ Protimemorandum Slovenije, odst. 8.17.

¹⁷⁵⁶ Protimemorandum Slovenije, odst. 8.18.

¹⁷⁵⁷ Protimemorandum Hrvaške, odst. 7.26.

- za to, da bi pripisovali „splošnemu sklicevanju na 'vitalne interese' v preambuli drugačen, vsebinski in daljnosežen pomen“.¹⁷⁵⁸
931. Po mnenju Hrvaške trditev Slovenije, da arbitražni sporazum „odraža vitalne interese obeh podpisnic, kar je v primeru Slovenije stik z odprtim morjem,“ temelji na dveh napačnih izhodiščih: prvič, da se splošno sklicevanje na 'vitalne interese' v preambuli posebej poveže s točko (b) 4. člena; in drugič, da se to sklicevanje posebej poveže s točko (b) prvega odstavka 3. člena.¹⁷⁵⁹ Hrvaška razlikuje med sklicevanjem na „duha“ dobrososedskih odnosov v preambuli in sklicevanjem na „načelo“ dobrososedskih odnosov iz točke (b) 4. člena.¹⁷⁶⁰
932. Hrvaška trdi, da je Slovenija v pogajanjih o arbitražnem sporazumu predlagala, da se v točko (b) 4. člena vključi sklic na „vitalne interese“, kar je Hrvaška „večkrat zavrnila“.¹⁷⁶¹
933. Poleg tega Hrvaška kritizira poskuse Slovenije, da bi določala, kaj so „vitalni interesi“ Hrvaške v okoliščinah, kjer mora Hrvaška sama določiti svoje „vitalne interese“.¹⁷⁶² Hrvaška trdi, da njeni vitalni interesi ni bili omejeni izključno na članstvo v EU, ampak so vključevali „ohranitev ozemeljske celovitosti“, začrtano v skladu z mednarodnim pravom.¹⁷⁶³
934. Slovenija pojmu „vitalni interesi“ pripisuje velik pomen, češ da „je arbitražni sporazum rezultat pogajanj, ki so temeljila na več menjavah *quid pro quo*, pri katerih so bili upoštevani vitalni interesi vsake pogodbenice“.¹⁷⁶⁴ Za Slovenijo je stik z odprtim morjem *quid pro quo* za umik zadržkov Slovenije za pristop Hrvaške k EU,¹⁷⁶⁵ in tako „pogoj *sine qua non* za kakršnokoli rešitev spora o poteku meje na morju“ in pristanek Slovenije na arbitražni sporazum.¹⁷⁶⁶
935. V nasprotju s stališčem Hrvaške dejstvo, da je bil pojem „vitalni interesi“ naposled vključen v preambulo, po mnenju Slovenije ne „zanika ideje, da ... ima Slovenija kakršnekoli vitalne interese, zlasti v zvezi s stikom z odprtim morjem“.¹⁷⁶⁷ Slovenija nasprotno trdi, da je bila

¹⁷⁵⁸ Protimemorandum Hrvaške, odst. 7.27; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 168:21–169:17.

¹⁷⁵⁹ Protimemorandum Hrvaške, odst. 7.27.

¹⁷⁶⁰ Protimemorandum Hrvaške, odst. 7.29; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 169:2–17.

¹⁷⁶¹ Protimemorandum Hrvaške, odst. 7.33–39; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 171:1–10.

¹⁷⁶² Protimemorandum Hrvaške, odst. 7.47.

¹⁷⁶³ Prav tam; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 171:20–23.

¹⁷⁶⁴ Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 41:20–23.

¹⁷⁶⁵ Arbitražni sporazum, preambula („ob potrditvi zavezanosti k mirnemu reševanju sporov v duhu dobrososedskih odnosov, upoštevaje njune vitalne interese ... /sta se/ sporazumeli ...“).

¹⁷⁶⁶ Memorandum Slovenije, odst. 1.13,10.61, 10.64; protimemorandum Slovenije, odst. 80.10.

¹⁷⁶⁷ Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 45:15–20.

„zadovoljna, da je bilo sklicevanje na 'vitalne interese' vključeno v preambulo, saj s tem jasno obvešča o splošnem predmetu in namenu sporazuma“.¹⁷⁶⁸

936. Po mnenju Slovenije je jasno, da so bili „izrazi arbitražnega sporazuma, ki so uporabljeni v [preambuli], skrbno izbrani, da bi izražali interese obeh pogodbenic“,¹⁷⁶⁹ tudi to, kar zdaj poudarja Hrvaška, da „se meja s Slovenijo na kopnem in na morju določi skladno z mednarodnim pravom“.¹⁷⁷⁰ Potemtakem „arbitražni sporazum v celoti upošteva vitalne interese Hrvaške“¹⁷⁷¹ in po mnenju Slovenije, „ne bi bilo prav“, da bi se spoštovali vitalni interesi Hrvaške, vitalni interesi Slovenije pa bi se zanemarili.¹⁷⁷²

(c) Uporabljeno pravo

937. Med strankama ni nesoglasja glede tega, da točka (b) 4. člena arbitražnega sporazuma določa uporabljeno pravo za odločanje po točkah (b) in (c) prvega odstavka 3. člena. Toda besedno zvezo „mednarodno pravo, pravičnost in načelo dobrososedskih odnosov“ iz točke (b) 4. člena si razlagata različno.¹⁷⁷³
938. Hrvaška meni, da se „pravičnost“ in „načelo dobrososedskih odnosov“ v 4. členu ne pojavita „samostojno“, ampak sledita sklicevanju na „mednarodno pravo“.¹⁷⁷⁴ V skladu s tem Hrvaška meni, da odločitve arbitražnega sodišča ne morejo biti „v nasprotju z mednarodnim pravom“.¹⁷⁷⁵ Hrvaška trdi, da je načelo pravičnosti „treba uporabljati „*infra legem*“¹⁷⁷⁶ in da ne more „spreminjati geografskih danosti“ ali kako drugače „[prilagajati] posledic v skladu z mednarodnim pravom, zato da se razširi ozemeljska suverenost“.¹⁷⁷⁷ Hrvaška na koncu meni, da je „načelo dobrososedskih odnosov“ tisto, ki „države zavezuje, da svoje interese uskladijo z interesi sosednjih držav“.¹⁷⁷⁸ Hrvaška meni, da je to načelo, ko je navedeno v točki (b) 4. člena, „tesno povezano z ozemeljsko stabilnostjo in vzajemnim spoštovanjem“,¹⁷⁷⁹ vendar ga ni

¹⁷⁶⁸ Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 48:6–8. Gl. tudi protimemorandum Slovenije, odst. 8.95.

¹⁷⁶⁹ Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 46:4–6.

¹⁷⁷⁰ Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 46:11–13, sklic na protimemorandum Hrvaške, odst. 2.78 in protimemorandum Hrvaške, odst. 7.47.

¹⁷⁷¹ Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 46:20–22 in str. 48:9–10.

¹⁷⁷² Zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 48:14–17.

¹⁷⁷³ Memorandum Hrvaške, odst. 10.6; memorandum Slovenije, odst. 8.46.

¹⁷⁷⁴ Protimemorandum Hrvaške, odst. 9.13.

¹⁷⁷⁵ Memorandum Hrvaške, odst. 10.60; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 165:4–6.

¹⁷⁷⁶ Protimemorandum Hrvaške, odst. 9.13.

¹⁷⁷⁷ Memorandum Hrvaške, odst. 10.62.

¹⁷⁷⁸ Zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 167:8–10, sklic na opombo *New perspectives on international environmental law*, *Yale Law Journal*, zv. 82, št. 8, str. 165 (1973), op. 22.

¹⁷⁷⁹ Protimemorandum Hrvaške, odst. 9.17.

- mogoče razširiti tako, da bi „eni državi pogodbenici odvzel suverenost na njenem kopenskem ali morskem ozemlju v korist druge“.¹⁷⁸⁰
939. Hrvaška meni, da je „najprimernejši način“, da se opravijo naloge iz točk (b) in (c) prvega odstavka 3. člena, „ugotoviti, kakšne posledice bo imela uporaba mednarodnega prava“ in nato „ugotoviti, ali pravičnost in/ali načelo dobrososedskih odnosov omogočata določen odmik od, spremembe ali izboljšavo te odločitve“.¹⁷⁸¹
940. Slovenija poudarja, da točka (b) 4. člena „izrecno in ločeno navaja 'pravičnost' in 'načelo dobrososedskih odnosov' poleg 'mednarodnega prava'“.¹⁷⁸² Posledično je arbitražno sodišče „dolžno“ uporabiti¹⁷⁸³ te pojme kot *lex specialis*¹⁷⁸⁴ „poleg mednarodnega prava“.¹⁷⁸⁵ Sicer bi bila njihova vključitev v arbitražni sporazum odveč.¹⁷⁸⁶
941. Slovenija se ne strinja s stališčem, da je pojem „pravičnosti“ „omejen z načeli bodisi običajnega ali pogodbenega prava.“¹⁷⁸⁷ Po mnenju Slovenije sklicevanje na pravičnost in dobrososedske odnose poudarja, da „arbitražno sodišče lahko in mora preseči strogo uporabo prava“¹⁷⁸⁸ in „dopolnjevati uporabo strogih pravnih pravil“,¹⁷⁸⁹ kar pomeni najmanj „pravičnost *praeter legem*“.¹⁷⁹⁰
942. Pravičnost po mnenju Slovenije vključuje „poštenost“ in „uporabo načel pravičnosti“.¹⁷⁹¹ Slovenija poziva arbitražno sodišče, naj se „načelo pravičnosti uporabi v tolikšni meri, da ni v nasprotju s pravom; zato da se doseže ne le pravična rešitev, ampak 'poštena in pravična odločitev'“,¹⁷⁹² „upoštevajoč vse relevantne okoliščine“.¹⁷⁹³ Po mnenju Slovenije „meddržavno

¹⁷⁸⁰ Memorandum Hrvaške, odst. 10.65; protimemorandum Hrvaške, odst. 9.17.

¹⁷⁸¹ Protimemorandum Hrvaške, odst. 9.13; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 165:100–16.

¹⁷⁸² Memorandum Slovenije, odst. 8.47.

¹⁷⁸³ Protimemorandum Slovenije, odst. 10.09.

¹⁷⁸⁴ Protimemorandum Slovenije, odst. 10.10.

¹⁷⁸⁵ Memorandum Slovenije, odst. 8.47.

¹⁷⁸⁶ Prav tam; protimemorandum Slovenije, odst. 10.12; zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 56:5–9.

¹⁷⁸⁷ Memorandum Slovenije, odst. 8.52; protimemorandum Hrvaške, odst. 10.12, sklic na memorandum Hrvaške, odst. 10.62.

¹⁷⁸⁸ Protimemorandum Slovenije, odst. 10.13.

¹⁷⁸⁹ Protimemorandum Slovenije, odst. 10.14.

¹⁷⁹⁰ Protimemorandum Slovenije, odst. 10.15.

¹⁷⁹¹ Memorandum Slovenije, odst. 8.52.

¹⁷⁹² Memorandum Slovenije, odst. 8.48, 8.56.

¹⁷⁹³ Protimemorandum Slovenije, odst. 8.75.

sodišče navaja jasno ločnico med uporabo načel pravičnosti *infra legem* in uporabo pravičnosti *per se*“.¹⁷⁹⁴

943. Pomen načela dobrososedskih odnosov je po mnenju Slovenije odvisen od konteksta.¹⁷⁹⁵ Posebej pomembno je, ko imata obe državi „legitimne interese glede istih virov“ in „kjer so na zadevnem območju predhodno uživale pomorske pravice na podlagi enakosti“.¹⁷⁹⁶ Slovenija meni, da načelo dobrososedskih odnosov „zahteva, da se, kjerkoli je to mogoče, poišče rešitev spora, ki upošteva legitimne interese sprtih strani“.¹⁷⁹⁷

2. Analiza arbitražnega sodišča

944. Kot navedeno zgoraj, prvi odstavek 3. člena arbitražnega sporazuma določa:

Arbitražno sodišče določi:

- (a) potek meje med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško na kopnem in morju;
- (b) stik Slovenije z odprtim morjem;
- (c) režim uporabe ustreznih morskih območij.

945. V skladu s četrtem odstavkom 3. člena arbitražnega sporazuma je „[z]a razlago tega sporazuma [...] pristojno arbitražno sodišče“.

946. 4. člen arbitražnega sporazuma določa:

Arbitražno sodišče uporablja:

- (a) pravila in načela mednarodnega prava za odločanje po točki (a) prvega odstavka 3. člena;
- (b) mednarodno pravo, pravičnost in načelo dobrososedskih odnosov za doseg poštene in pravične odločitve, upoštevajoč vse relevantne okoliščine, za odločanje po točkah (b) in (c) prvega odstavka 3. člena.

947. Arbitražno sodišče meni, da je treba v skladu z arbitražnim sporazumom opraviti postopno analizo nalog, ki so določene v prvem odstavku 3. člena. Ta pristop sledi strukturi 3. člena, ki vsako nalogo opredeli v ločenem pododstavku, torej naj bi se tudi analiza opravila v ločenih korakih. Takšno razlago potrjuje neposredno sobesedilo 3. člena – določba o „uporabljenem pravu“ v 4. členu. Če bi morali vse naloge opraviti hkrati, bi bilo težko načrtno razlikovati med odločanjem v skladu z mednarodnim pravom in odločanjem v skladu z mednarodnim pravom,

¹⁷⁹⁴ Protimemorandum Slovenije, odst. 8.81, citat iz *North Sea Continental Shelf*, sodba, *I.C.J. Poročila* 1969, str. 3 na str. 46–47, odst. 85; *Continental Shelf (Tunisia/Libyan Arab Jamahiriya)*, sodba, *I.C.J. Poročila* 1982, str. 18 na str. 60, odst. 71.

¹⁷⁹⁵ Gl. memorandum Slovenije, odst. 8.58.

¹⁷⁹⁶ Memorandum Slovenije, odst. 8.62.

¹⁷⁹⁷ Memorandum Slovenije, odst. 8.64.

pravičnostjo in načelom dobrososedskih odnosov. Po mnenju arbitražnega sodišča postopna analiza ne preprečuje „dosledne in uporabne odločitve“,¹⁷⁹⁸ ki jo Slovenija upravičeno zahteva.

948. V skladu s tem bo arbitražno sodišče postopoma obravnavalo najprej razmejitve teritorialnega morja med Hrvaško in Slovenijo, nato določitev „stika Slovenije z odprtim morjem“, potem zahtevo Slovenije glede epikontinentalnega pasu in nazadnje režim uporabe ustreznih morskih območij.

B. RAZMEJITEV TERITORIALNEGA MORJA

949. V prvem koraku je arbitražnemu sodišču naloženo, da določi „potek meje ... na morju“ med Hrvaško in Slovenijo, pri čemer uporablja „pravila in načela mednarodnega prava“. Arbitražno sodišče se zato loti razmejitve teritorialnega morja.

1. Stališči strank

(a) Uporabljeno pravo v zvezi z razmejitvijo teritorialnega morja

950. Stranki priznavata, da je treba teritorialno morje razmejiti v skladu z Ženevsko konvencijo o teritorialnem morju in zunanjem morskem pasu iz leta 1958 in Konvencijo ZN o pomorskem mednarodnem pravu iz leta 1982.¹⁷⁹⁹ Ženevsko konvencijo iz leta 1958 je SFRJ ratificirala 28. januarja 1966, Hrvaška je notifikacijo o nasledstvu glede Ženevske konvencije iz leta 1958 deponirala 3. avgusta 1992, Slovenija pa 6. julija 1992. Konvencijo ZN o pomorskem mednarodnem pravu je SFRJ podpisala 10. decembra 1982 in jo ratificirala 5. maja 1986. Veljati je začela 16. novembra 1994. Hrvaška je izjavo o nasledstvu glede Konvencije predložila 5. aprila 1995, Slovenija pa 16. julija 1995.¹⁸⁰⁰ Pravila o razmejitvi teritorialnega morja so v Ženevski konvenciji iz leta 1958 navedena v 12. členu, v Konvenciji ZN o pomorskem mednarodnem pravu pa v 15. členu.¹⁸⁰¹ Kot ugotavlja Meddržavno sodišče, sta 15. člen Konvencije ZN o pomorskem mednarodnem pravu in prvi odstavek 12. člena Ženevske konvencije iz leta 1958 praktično identična in ju je treba obravnavati kot mednarodno običajno pravo.¹⁸⁰²

¹⁷⁹⁸ Gl. npr. memorandum Slovenije, odst. 8.15.

¹⁷⁹⁹ Gl. npr. memorandum Hrvaške, odst. 9.4; memorandum Slovenije, odst. 8.25.

¹⁸⁰⁰ *Gl. United Nations Treaty Collection, Status of the United Nations Convention on the Law of the Sea, zv. XXI-6, na voljo na* <<https://treaties.un.org/doc/Publication/MTDSG/Volume%20II/Chapter%20XXI/XXI-6.en.pdf>>.

¹⁸⁰¹ Zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 99:14–21.

¹⁸⁰² *Maritime Delimitation and Territorial Questions between Qatar and Bahrain*, sodba, *I.C.J. Poročila* 2001, str. 40, na str. 94, odst. 176.

951. 15. člen Konvencije ZN o pomorskem mednarodnem pravu se glasi:

Če ležita obali dveh držav druga drugi nasproti ali mejita druga na drugo, ni brez nasprotnega sporazuma med njima nobena od obeh držav upravičena razširiti svojega teritorialnega morja preko srednje črte, katere vsaka točka je enako oddaljena od najbližjih točk temeljnih črt, od katerih se meri širina teritorialnih morij teh dveh držav. Ta določba pa se ne uporablja tam, kjer je zaradi zgodovinskega naslova ali drugih posebnih okoliščin treba razmejiti teritorialno morje obeh držav drugače, kot predpisujejo te določbe.¹⁸⁰³

952. Hrvaška trdi, da je osnovno načelo po 15. členu „primarnost sredinske črte kot razmejitvene črte teritorialnega morja med državama, ki si ležita nasproti ali mejita druga na drugo“.¹⁸⁰⁴ Hrvaška trdi, da nobena od izjem, navedenih v 15. členu – soglasje pogodbenic glede drugačne oblike razmejitve, zgodovinski naslov ali obstoj „posebnih okoliščin“¹⁸⁰⁵ – v tem sporu ne velja.

953. V odgovor na argument Hrvaške, da je „že od samega začetka neodvisnosti Slovenije kot samostojne države veljalo, da se morska meja s Hrvaško določi z načelom enake oddaljenosti“,¹⁸⁰⁶ Slovenija trdi, da med pogodbenicama „nikoli ni bilo dogovorjeno niti ni 'veljalo,' da se morska meja določi na podlagi črte enake oddaljenosti“.¹⁸⁰⁷ Po mnenju Slovenije se pogodbenici o poteku razmejitvi na morju v resnici nista zmogli dogovoriti.¹⁸⁰⁸

954. Poleg tega Slovenija trdi, da „čeprav črta enake oddaljenosti velja kot splošno pravilo ali začetna točka za razmejitev teritorialnega morja sosednjih držav ... to ni absolutno načelo.“¹⁸⁰⁹ Po mnenju Slovenije druga poved 15. člena jasno navaja, da 15. člen ne pomeni splošne domneve o prednosti razmejitve glede na enako oddaljenost¹⁸¹⁰ niti ne tvoji pravila o razmejitvi *per se*.¹⁸¹¹ Slovenija trdi, da bi morale arbitražno sodišče najprej obravnavati zgodovinski naslov in „posebne okoliščine“.¹⁸¹² Po mnenju Slovenije „prvi stavek 15. člena, ki se nanaša na sredinsko črto, ne velja v primerih, kjer je po drugem stavku treba zaradi zgodovinskega naslova

¹⁸⁰³ Konvencija ZN o mednarodnem pomorskem pravu, 15. člen.

¹⁸⁰⁴ Memorandum Hrvaške, odst. 9.7; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 99:22–100:2, citat iz *Delimitation of Maritime Boundary between Guyana and Suriname*, Stalno arbitražno sodišče, zadeva št. 2004–04, razsodba z dne 17. septembra 2007, odst. 296.

¹⁸⁰⁵ Memorandum Hrvaške, odst. 9.8, 9.22; memorandum Slovenije, odst. 8.28; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 101:16–20.

¹⁸⁰⁶ Memorandum Hrvaške, odst. 9.14; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 90:3–91 in 102:26–103:8.

¹⁸⁰⁷ Protimemorandum Slovenije, odst. 9.49. Gl. na splošno protimemorandum Slovenije, odst. 9.48–78; odgovor Slovenije, odst. 4.03–05.

¹⁸⁰⁸ Protimemorandum Slovenije, odst. 9.49.

¹⁸⁰⁹ Memorandum Slovenije, odst. 10.08.

¹⁸¹⁰ Memorandum Slovenije, odst. 8.27; protimemorandum Hrvaške, odst. 8.30; zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 35:16–23.

¹⁸¹¹ Memorandum Slovenije, odst. 8.27–28.

¹⁸¹² Memorandum Slovenije, odst. 10.10; protimemorandum Slovenije, odst. 8.25–28, 8.30. V podporo temu pristopu Slovenija navaja zadevo *Dispute Concerning Delimitation of the Maritime Boundary between Bangladesh and Myanmar in the Bay of Bengal*, ITLOS zadeva št. 16, sodba z dne 14. marca 2012, odst. 129; *Territorial and Maritime Dispute between Nicaragua and Honduras in the Caribbean Sea (Nicaragua v. Honduras)*, Sodba, I.C.J. Poročila 2007, str. 659, na str. 743, odst. 280.

ali drugih posebnih okoliščin teritorialno morje razmejiti na drugačen način“.¹⁸¹³ Kot pravi Slovenija, „tako posebej kot skupaj ti dejavniki upravičujejo razmejitev teritorialnega morja z uporabo metode, ki je prilagojena posebnim okoliščinam morskih območij vzdolž obal strank“.¹⁸¹⁴

(b) Obstoj zgodovinskega naslova

955. Slovenija navaja, da 15. člen Konvencije ZN o pomorskem mednarodnem pravu navaja „zgodovinski naslov“ kot „dejavnik, ki upravičuje razmejitev teritorialnega morja drugače, kot predpisuje načelo enake oddaljenosti“.¹⁸¹⁵ Trdi, da je imela Slovenija s svojimi subjekti kot del SFRJ iste pravice do teritorialnega morja in druge pomorske pravice kot SFRJ.¹⁸¹⁶ Po mnenju Slovenija je to veljalo že dolga leta in je bilo dobro znano tudi v drugih republikah SFRJ,¹⁸¹⁷ SFRJ pa ni določila meje teritorialnega morja med republikami.¹⁸¹⁸
956. Slovenija priznava, da pravice do teritorialnega morja, ki jih je uresničevala, niso bile izključne, vendar meni, da 15. člen Konvencije ZN o pomorskem mednarodnem pravu ne zahteva izključnega „zgodovinskega naslova“, da bi bil ta dejavnik relevanten.¹⁸¹⁹ Slovenija trdi, da je v tem sporu o teritorialnem morju relevantna razmejitev Meddržavnega sodišča glede epikontinentalnega pasu *Tunizija/Libija* v tistem delu, v katerem je Meddržavno sodišče potrdilo načelo, da „je treba zgodovinske naslove spoštovati in ohraniti, kakršni so dolgo obstajali.“¹⁸²⁰ Poleg tega Slovenija trdi, da „mednarodna sodišča in razsodišča pogosto ugotavljajo, da tradicionalne pravice, ki jih uživajo nedržavni subjekti v daljšem obdobju, ne prenehajo z oblikovanjem ali določitvijo novih mednarodnih meja.“¹⁸²¹ Slovenija meni, da bi to načelo moralo veljati tudi v tem sporu, saj „so zgodovinska upravičenja, ki jih je Slovenija pred osamosvojitvijo uživala kot del SFRJ, veljala po celotnem teritorialnem morju SFRJ, vključno s

¹⁸¹³ Protimemorandum Slovenije, odst. 8.25.

¹⁸¹⁴ Memorandum Slovenije, odst. 10.10.

¹⁸¹⁵ Memorandum Slovenije, odst. 10.42.

¹⁸¹⁶ Prav tam.

¹⁸¹⁷ Prav tam.

¹⁸¹⁸ Odgovor Slovenije, odst. 4.46–51.

¹⁸¹⁹ Memorandum Slovenije, odst. 10.43.

¹⁸²⁰ Memorandum Slovenije, odst. 10.44–46, citat iz *Continental Shelf (Tunisia/Libyan Arab Jamahiriya)*, sodba, *I.C.J. Poročila* 1982, str. 18 na str. 73, odst. 100.

¹⁸²¹ Protimemorandum Slovenije, odst. 8.38, citat iz *Abyei Arbitration (Government of Sudan v. Sudan People's Liberation Movement/Army)*, končna razsodba, 22. julij 2009, str. 260; *Western Sahara, svetovalno mnenje*, *I.C.J. Poročila* 1975, str. 12, na str. 64–5, odst. 152; *Eritrea/Yemen*, delna razsodba arbitražnega sodišča na prvi stopnji – ozemeljska suverenost in predmet spora, 9. oktober 1998, str. 146, odst. 526; *The Grisbådarna Case (Norway v. Sweden)*, razsodba, 23. oktober 1909, *R.I.A.A.*, zv. XI, str. 155 na str. 161; *Land, Island and Maritime Frontier Dispute (El Salvador/Honduras: Nicaragua intervening)*, sodba, *I.C.J. Poročila* 1992, str. 351, na str. 598, odst. 400.

- severnim Jadranom“.¹⁸²² Slovenija nadaljuje, da „je treba obstoj in vpliv 'zgodovinskih voda' določiti *in concreto* na podlagi posebne kombinacije pravic in interesov, ki tvorijo 'zgodovinske vezi' med državo in določenim morskim območjem“.¹⁸²³
957. Slovenija navaja, da je bil „v veliki meri zaradi dolgoletnih pravic v teritorialnem morju nekdanje Jugoslavije dostop do ribolova v teritorialnem morju precej južno od črte enake oddaljenosti zanj ključnega pomena“.¹⁸²⁴ Po mnenju Slovenije je bila ta predpostavka podlaga za sklenitev različnih ribolovnih sporazumov med strankama po njuni osamosvojitvi.¹⁸²⁵ Slovenija kot primer navaja SOPS, ki je po njenem mnenju Sloveniji dodali „pravice v nerazmejenem teritorialnem morju vse do vzporednika 45°10' severne zemljepisne širine“.¹⁸²⁶ Morska meja, ki jo v tem sporu predlaga Hrvaška, bi pustila „v teritorialnem morju Slovenije le okrog 12 odstotkov območja SOPS“.¹⁸²⁷ Drugi ribolovni sporazumi, ki po mnenju Slovenije kodificirajo njene „tradicionalne ribolovne pravice“, zajemajo ribolovna sporazuma iz leta 1994 in 1995,¹⁸²⁸ katerih območje uporabe sega onkraj geografskih meja SOPS.¹⁸²⁹
958. Slovenija poudarja svoje ribiške dejavnosti daleč južno od črte enake oddaljenosti,¹⁸³⁰ kar je razvidno iz sporazuma o ribištvu iz leta 1983 med SFRJ in Italijo.¹⁸³¹ Slovenija zlasti navaja, da so hrvaški organi oblasti slovenskim plovilom izdajali dovoljenja za ribolov za račun slovenskih subjektov v vodah, ki si jih sedaj lasti Hrvaška.¹⁸³² Po mnenju Slovenije so po osamosvojitvi strank „hrvaški organi oblasti še naprej tolerirali slovenski ribolov v vodah ob obali Hrvaške“.¹⁸³³

¹⁸²² Memorandum Slovenije, odst. 10.45–46, citat iz *Continental Shelf (Tunisia/Libyan Arab Jamahiriya)*, sodba, *I.C.J. Poročila* 1982, str. 18 na str. 76–7, odst. 105. Gl. tudi protimemorandum Slovenije, odst. 8.49.

¹⁸²³ Protimemorandum Slovenije, odst. 8.44; *Continental Shelf (Tunisia/Libyan Arab Jamahiriya)*, sodba, *I.C.J. Poročila* 1982, str. 18 na str. 74, odst. 100.

¹⁸²⁴ Protimemorandum Slovenije, odst. 9.16.

¹⁸²⁵ Prav tam.

¹⁸²⁶ Prav tam; zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 33:9–15.

¹⁸²⁷ Protimemorandum Slovenije, odst. 9.17.

¹⁸²⁸ Sporazum med Vlado Republike Slovenije in Vlado Republike Hrvaške o morskem ribištvu, 7. februar 1994; Sporazum o morskem ribištvu med Vlado Republike Slovenije in Vlado Republike Hrvaške, 5. junij 1995.

¹⁸²⁹ Protimemorandum Slovenije, odst. 9.27.

¹⁸³⁰ Sporazum med Socialistično federativno republiko Jugoslavijo in Italijansko republiko o ribolovu v Tržaškem zalivu v okviru obmejnega gospodarskega sodelovanja in trgovine z Italijo, sklenjen v Rimu 18. februarja 1983.

¹⁸³¹ Odgovor Slovenije, odst. 4.52–56.

¹⁸³² Protimemorandum Slovenije, odst. 9.29.

¹⁸³³ Protimemorandum Slovenije, odst. 9.30.

959. Slovenija se tudi sklicuje na svojo zgodovinsko izvajanje policijske jurisdikcije na morskih območjih južno od meje, ki jo predlaga Hrvaška.¹⁸³⁴ Po mnenju Slovenije so „v daljšem obdobju pred osamosvojitvijo slovenski organi oblasti izvajali jurisdikcijo vzdolž zahodne obale Istrskega polotoka“ in pri tem pokrivali „znaten del območja, na katero so bile osredotočene tradicionalne ribiške pravice Slovenije“.¹⁸³⁵ V zvezi s tem Slovenija navaja primere svojega pomorskega policijskega delovanja „po drugi svetovni vojni ... na jug vse do Novigrada“.¹⁸³⁶ Po mnenju Slovenije je pomembno, da so jurisdikcijo slovenske policije in sodnih organov „na tem območju priznavali jugoslovanski zvezni organi, pristojni za pomorsko varnost na splošno“.¹⁸³⁷ Poleg tega Slovenija trdi, da je „slovenska policija po osamosvojitvi še naprej nadzorovala morsko območje, ki je segalo precej južneje in zahodnejše od hrvaške črte enake oddaljenosti.“¹⁸³⁸
960. V zvezi s slovenskim zahtevkom v zvezi z zgodovinskimi ribolovnimi pravicami po SOPS Hrvaška trdi, da relevantne ribolovne pravice strank izhajajo zgolj iz hrvaškega pristopnega sporazuma, ki spreminja zakonodajo EU o ribištvu v Sredozemlju.¹⁸³⁹ Hrvaška tudi navaja, da ribolovna sporazuma iz leta 1994 in 1995 ne dokazujeta zgodovinskih ribolovnih pravic, saj je šlo za gospodarska sporazuma, ki sta bila sklenjena vsakič zgolj za eno leto.¹⁸⁴⁰
961. Hrvaška zavrača tudi trditev, da bi Slovenija lahko zakonito vzpostavila zgodovinski naslov, preden je pridobila samostojnost kot subjekt mednarodnega prava.¹⁸⁴¹ Tudi če bi bilo to načeloma mogoče, Hrvaška trdi, da ni mogoče uskladiti slovenske zahteve z „zgodovinskim naslovom Hrvaške na istem morskem območju“.¹⁸⁴² V zvezi z obema točkama Hrvaška zatrjuje, da Slovenija ni predložila zadostnih dokazov o domnevnem zgodovinskem naslovu.¹⁸⁴³

¹⁸³⁴ Protimemorandum Slovenije, odst. 9.33.

¹⁸³⁵ Protimemorandum Slovenije, odst. 9.34.

¹⁸³⁶ Protimemorandum Slovenije, odst. 9.36–41.

¹⁸³⁷ Protimemorandum Slovenije, odst. 9.44.

¹⁸³⁸ Odgovor Slovenije, odst. 4.33, 4.35–36, sklic na noto Ministrstva za zunanje zadeve Republike Slovenije št. 111–93/SD-481 in Pro memoria, Evidenca ohranitve meje na morju s priloženim zemljevidom, poslana na Veleposlaništvo Republike Hrvaške v Ljubljani, 14. januar 1993, SR, priloga SI-962; Ministrstvo za notranje zadeve Republike Slovenije: Poročilo o kršitvi nedotakljivosti teritorialnega morja in zračnega prostora Republike Slovenije, 9. februar 1993, SR, priloga SI-963.

¹⁸³⁹ Odgovor Hrvaške, odst. 6.35; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 145:13–17.

¹⁸⁴⁰ Odgovor Hrvaške, odst. 6.36.

¹⁸⁴¹ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.229.

¹⁸⁴² Prav tam; citat iz memoranduma Slovenije, odst. 10.43.

¹⁸⁴³ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.229.

(c) Obstoj posebnih okoliščin

962. Hrvaška pojem „posebne okoliščine“ razume ozko in sviri pred tem, da bi sodno prakso in prakso držav v zvezi s „posebnimi“ in „relevantnimi“ okoliščinami pri razmejevanju izključne ekonomske cone ali epikontinentalnega pasu prenašali na drugačen kontekst razmejevanja teritorialnega morja.¹⁸⁴⁴ Zato po njenem mnenju „črta enake oddaljenosti le v skrajno izjemnih primerih ni podlaga za določitev meje v primeru prekrivajočih se zahtevkov do teritorialnega morja“.¹⁸⁴⁵
963. Slovenija po drugi strani navaja, da je treba kot „posebne okoliščine“ upoštevati „vrsto zemljepisnih dejavnikov ter gospodarske in varnostne interese Slovenije“.¹⁸⁴⁶ Poleg tega Slovenija trdi, da „tako posebej kot skupaj, ti dejavniki [vključno z zgodovinskim naslovom] upravičujejo razmejitev teritorialnega morja z uporabo metode, ki je prilagojena določenim okoliščinam“.¹⁸⁴⁷
964. Stranki se ne strinjata o tem, ali določeni zemljepisni dejavniki veljajo za „posebne okoliščine“ skladno s 15. členom Konvencije ZN o pomorskem mednarodnem pravu. Slovenija trdi, da je njena obala „stisnjena med obali njenih sosed“;¹⁸⁴⁸ da njeno obalo tvorita dve ločeni vbočeni območji, eno v bližini Pirana in drugo v bližini Kopra, ter da je umeščena vzdolž dela Jadranske obale, ki je že sam po sebi vbočen;¹⁸⁴⁹ ter da bi uporaba črta enake oddaljenosti za razmejitev teritorialnih morij strank „imela za posledico znatno odrezanost pomorskih upravičenj Slovenije in ne bi privedla do pravične odločitve“.¹⁸⁵⁰ Slovenija tudi navaja, da njeni varnostni interesi pomenijo ločeno „posebno okoliščino“ v smislu 15. člena Konvencije ZN o pomorskem mednarodnem pravu.
- i. „Učinek stisnjenosti“
965. V zvezi s splošnim zemljepisnim kontekstom pri razmejitvi arbitražnega sodišča¹⁸⁵¹ Slovenija trdi, da je Jadransko morje „zaprto ali polzaprto morje“ v smislu 122. člena Konvencije ZN o

¹⁸⁴⁴ Memorandum Hrvaške, odst. 9.66; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 140:4–10, citat iz *Dispute Concerning Delimitation of the Maritime Boundary between Bangladesh and Myanmar in the Bay of Bengal*, ITLOS zadeva št. 16, sodba z dne 14. marca 2012, odst. 150.

¹⁸⁴⁵ Memorandum Hrvaške, odst. 9.66; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 140:10–13.

¹⁸⁴⁶ Memorandum Slovenije, odst. 10.10; zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 40:7–11.

¹⁸⁴⁷ Memorandum Slovenije, odst. 10.10.

¹⁸⁴⁸ Memorandum Slovenije, odst. 10.13.

¹⁸⁴⁹ Memorandum Slovenije, odst. 10.13; protimemorandum Hrvaške, odst. 9.10; zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 32:5–11.

¹⁸⁵⁰ Memorandum Slovenije, odst. 10.13; zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 39:12–15.

¹⁸⁵¹ Memorandum Slovenije, odst. 10.14; zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 29:17–20.

pomorskem mednarodnem pravu.¹⁸⁵² Slovenija se sklicuje na sodbo Meddržavnega sodišča v zadevi *Libija/Malta*, v kateri je sodišče ugotovilo, da je „v polzaprtem morju, kakršno je Sredozemsko morje, to sklicevanje na sosednji državi še posebej relevantno, saj, kot bo prikazano spodaj, je treba upoštevati in spoštovati obalne odnose v celotnem geografskem kontekstu“.¹⁸⁵³ Meddržavno sodišče je tudi zapisalo, da „mora upoštevati širše območje onkraj zadevnega območja in obravnavati širši geografski kontekst, v katerem je treba določiti razmejitve“.¹⁸⁵⁴

966. Slovenija trdi, da ima „zelo omejeno obalo ... ki je obdana z izrazito vbočenima obalama Hrvaške in Italije, ki ležita na vsaki strani slovenske obale, ter z obalo Italije na nasprotni strani“.¹⁸⁵⁵ Slovenija navaja zlasti dolžino jadranske obale svojih sosed (Hrvaška približno 1.700 km in Italija 1.200 km), razširitev Jadranskega morja južno od Slovenije (povečanje razdalje med obalama Hrvaške in Italije do 55 NM) in prisotnost številnih hrvaških otokov, ki pomenijo možnost dodatnih pomorskih upravičenj.¹⁸⁵⁶ Tako Slovenija trdi, da „ima Hrvaška v nasprotju s Slovenijo obsežna morska območja, na katerih lahko izvaja suverenost in suverene pravice južno od območja, ki je predmet razmejitve s Slovenijo“.¹⁸⁵⁷
967. Slovenija navaja, da sama nasprotno nima „priložnosti, da bi uživala popolna pomorska upravičenja, ki bi ji pripadala glede na obalo“ zaradi prisotnosti pomorskih upravičenj Italije, kot so bila razmejena z Osimsko pogodbo iz leta 1975.¹⁸⁵⁸ Italijanska obala, ki leži nasproti obali Slovenije, je oddaljena le za okrog 11 NM, del mejne črte po Osimski pogodbi, ki leži med tema obalama, je od slovenske obale večinoma oddaljen manj kot 5 milj.¹⁸⁵⁹ Nasprotno pa Hrvaška, tudi kot naslednica Osimske pogodbe, ne trpi posledic nobenega takšnega „učinka stisnjenosti,“ saj zahodna obala Istre leži v povprečju več kot 50 NM stran od obale Italije, ki leži nasproti.¹⁸⁶⁰ Te splošne zemljepisne dejavnike mora arbitražno sodišče po mnenju Slovenije upoštevati pri določitvi „pomorske meje med strankama, ki bo privedla do pravične odločitve“.¹⁸⁶¹

¹⁸⁵² Memorandum Slovenije, odst. 10.14, citat iz 122. člena Konvencije ZN o pomorskem mednarodnem pravu.

¹⁸⁵³ Memorandum Slovenije, odst. 10.15; zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 29:21–30–1, citat iz *Continental Shelf (Libyan Arab Jamahiriya/Malta)*, sodba, *I.C.J. Reports* 1985, str. 13 na str. 40, odst. 47.

¹⁸⁵⁴ Memorandum Slovenije, odst. 10.15; citat iz *Continental Shelf (Libyan Arab Jamahiriya/Malta)*, sodba, *I.C.J. Reports* 1985, str. 13 na str. 50, odst. 69.

¹⁸⁵⁵ Memorandum Slovenije, odst. 10.16.

¹⁸⁵⁶ Memorandum Slovenije, odst. 10.17.

¹⁸⁵⁷ Prav tam; zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 31:10–13.

¹⁸⁵⁸ Memorandum Slovenije, odst. 10.20.

¹⁸⁵⁹ Prav tam.

¹⁸⁶⁰ Memorandum Slovenije, odst. 10.21.

¹⁸⁶¹ Memorandum Slovenije, odst. 10.22.

968. Hrvaška zavrača utemeljitev, da zemljepisni dejavniki, zaradi katerih je pomorski prostor Slovenije stisnjen med Hrvaško in Italijo, upravičujejo odklik od razmejitve po črti enake oddaljenosti v skladu s 15. členom Konvencije ZN o pomorskem mednarodnem pravu.¹⁸⁶² Hrvaška meni, da je trditev Slovenije, da je zaradi morske meje z Italijo po Osimski pogodbi prikrajšana za „popolna pomorska upravičenja, ki so pogojena z njeno obalo“ proti severu in zahodu, v svojem bistvu zgrešena in „brez vsakega pravnega pomena“.¹⁸⁶³ Hrvaška drugače trdi, da „upravičenje države do teritorialnega morja ni absolutno; je pogojeno z upravičenjem druge države, katere obala je prvi nasproti ali meji nanjo“.¹⁸⁶⁴ Hrvaška zato zavrača načelo „popolnih pomorskih upravičenj“, kot jih zagovarja Slovenija.¹⁸⁶⁵
969. Poleg tega Hrvaška kritizira po njenem mnenju nepravilno uporabo tega načela s strani Slovenije,¹⁸⁶⁶ ki „spoštuje pomorska upravičenja Italije, Hrvaški [sic] pa odreka njena upravičenja v južnem predelu“.¹⁸⁶⁷ Hrvaška stališče Slovenije ocenjuje kot poskus kompenzirati spoštovanje pomorskih upravičenj sosednje države z zmanjšanjem pomorskih upravičenj druge sosednje države in trdi, da za takšen pristop ni pravne podlage v 15. členu Konvencije ZN o pomorskem mednarodnem pravu.¹⁸⁶⁸

ii. Vbočenost obale

970. Slovenija trdi, da „vbočenost obale na severnem robu Jadranskega morja, vzdolž katerega leži obala Slovenije“ pomeni posebno okoliščino skladno s pomenom 15. člena Konvencije ZN o pomorskem mednarodnem pravu.¹⁸⁶⁹ Slovenija se zanaša na sodno prakso Meddržavnega sodišča v zvezi s predpostavko, da so „posebne okoliščine tiste okoliščine, ki lahko spremenijo odločitev, do katere lahko privede neupravičena uporaba načela enake oddaljenosti“,¹⁸⁷⁰ pa tudi v zvezi s tem, da je treba v izogib nerazumnim odločitvam posebej upoštevati vbočenost obale.¹⁸⁷¹

¹⁸⁶² Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.215, citat iz memoranduma Slovenije, odst. 10.20, 10.21.

¹⁸⁶³ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.216; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 141:5–7.

¹⁸⁶⁴ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.216; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 141:1–4.

¹⁸⁶⁵ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.216, citat iz memoranduma Slovenije, odst. 10.20; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 140:19–141:1.

¹⁸⁶⁶ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.216.

¹⁸⁶⁷ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.216; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 141:11–16.

¹⁸⁶⁸ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.216; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 141:16–18. Prim. protimemorandum Hrvaške, odst. 8.217, sklic na memorandum Slovenije, odst. 8.15.

¹⁸⁶⁹ Memorandum Slovenije, odst. 10.23–24.

¹⁸⁷⁰ Memorandum Slovenije, odst. 10.23, citat iz *Maritime Delimitation in the Area between Greenland and Jan Mayen (Denmark v. Norway)*, sodba, *I.C.J. Reports* 1993, str. 38 na str. 62, odst. 55.

¹⁸⁷¹ Memorandum Slovenije, odst. 10.24, citat iz *North Sea Continental Shelf (Federal Republic of Germany/Denmark)*, sodba, *I.C.J. Reports* 1969, str. 3 na str. 49, odst. 89(a) (navaja, da je sodišče v tem

971. Slovenija se dodatno zanaša na arbitražno razsodbo v zadevi *Guinea/Guinea-Bissau Maritime Delimitation Case* glede predpostavke, da se v primeru vbočene obale, ki si jo delijo tri sosednje države, sredinska država znajde v položaju „enklave“ sredi sosednjih držav, če se uporabi metoda enake oddaljenosti, zaradi česar sredinski državi „ni omogočeno, da bi svoje morsko ozemlje razširila, kolikor je mogoče v smeri morja, kot dopušča mednarodno pravo“.¹⁸⁷² Kot primer Slovenija navaja primerjavo zemljepisnega položaja Slovenije z drugimi primeri razmejitve, kjer je obstoj vbočenih obal veljal za relevantno okoliščino.¹⁸⁷³
972. Slovenija trdi, da pisni argumenti Hrvaške sicer priznavajo vbočenost slovenske obale, vendar je v hrvaških zemljevidih, ki predlagajo razmejitev z uporabo črte enake oddaljenosti, „skrbno okrnjeno morsko območje“ na zemljevidu,¹⁸⁷⁴ tako da s prikaza ni razvidno, v kolikšni meri bi zaradi razmejitve z uporabo načela enake oddaljenosti Slovenija postala „enklava“.¹⁸⁷⁵ Slovenija zavrača hrvaški opis obale v Zalivu kot „brez posebnosti“¹⁸⁷⁶ in trdi, da „črta enake oddaljenosti, ki jo zahteva Hrvaška ... ne upošteva geografskih značilnosti v zadevnem območju, ki leži zunaj [Zaliva]“.¹⁸⁷⁷
973. Slovenija zato trdi, da bi to arbitražno sodišče moralo v tej zadevi sprejeti pravično odločitev, bodisi tako da v celoti zavrne uporabo metode črte enake oddaljenosti¹⁸⁷⁸ bodisi tako da znatno prilagodi črto enake oddaljenosti, da ublaži učinek vbočenih obal.¹⁸⁷⁹ Čeprav Slovenija priznava, da sodna praksa o „učinku stisnjenosti“ zaradi uporabe razmejitvenih črt enake oddaljenosti v primeru vbočenih obal doslej zajema le primere razmejitve onkraj teritorialnega morja, trdi, da „so razlogi za upoštevanje te okoliščine v tej zadevi še toliko bolj prepričljivi, saj gre Sloveniji za upravičenje do morskega teritorialnega območja, na katerem ima suverenost, ne zgolj suverene pravice.“¹⁸⁸⁰

primeru ugotovilo, da so „pri uporabi metode enake oddaljenosti v primeru vbočenih ali izbočenih obal odločitve tem bolj nerazumne, tem večja je nepravilnost obale in tem dlje od obale je območje razmejitve“).

¹⁸⁷² Memorandum Slovenije, odst. 10.25–26, citat iz *Guinea/Guinea-Bissau Maritime Delimitation Case, International Law Reports*, zv. 77, str. 682, odst. 104.

¹⁸⁷³ Zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 37:25–38:7.

¹⁸⁷⁴ Protimemorandum Slovenije, odst. 9.06–07.

¹⁸⁷⁵ Protimemorandum Slovenije, odst. 9.07; memorandum Slovenije, odst. 10.25.

¹⁸⁷⁶ Protimemorandum Slovenije, odst. 9.08; zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 37:3–9.

¹⁸⁷⁷ Protimemorandum Slovenije, odst. 9.08.

¹⁸⁷⁸ Memorandum Slovenije, odst. 10.27, citat iz *North Sea Continental Shelf (Federal Republic of Germany/Denmark)*, sodba, *I.C.J. Reports* 1969, str. 3, na str. 53, odst. 101(A). Gl. tudi protimemorandum Slovenije, odst. 8.34.

¹⁸⁷⁹ Memorandum Slovenije, odst. 10.27, citat iz *Dispute Concerning Delimitation of the Maritime Boundary between Bangladesh and Myanmar in the Bay of Bengal*, ITLOS Case No. 16, sodba z dne 14. marca 2012, odst. 297 in 325.

¹⁸⁸⁰ Memorandum Slovenije, odst. 10.28; zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 39:2–15.

974. Hrvaška se sklicuje na sodno prakso Mednarodnega sodišča za pomorsko mednarodno pravo, s katero podpira svoj argument, da je vbočenost „relevantna okoliščina le v zvezi z razmejitvijo izključne ekonomske cone in epikontinentalnega pasu“¹⁸⁸¹ glede na „pravno naravo razmejitve“.¹⁸⁸² Hrvaška trdi, da vbočenost nima pravnega pomena pri razmejitvi teritorialnih morij po 15. členu Konvencije ZN o pomorskem mednarodnem pravu, ki kaže na „prednost sredinske črte kot razmejitvene črte teritorialnega morja med državama, ki si ležita nasproti ali mejita druga na drugo“.¹⁸⁸³ Hrvaška tudi navaja akademske komentarje glede učinka tega, da „predpostavko črte enake oddaljenosti upravičuje relativno majhna zadevna razdalja“ pri razmejitvi teritorialnega morja.¹⁸⁸⁴ Zaradi teh razlogov Hrvaška meni, da je „prag – in merila – za odmik od črte enake oddaljenosti pri razmejitvi teritorialnega morja s sklicevanjem na 'posebno okoliščino' v 15. členu [Konvencije ZN o pomorskem mednarodnem pravu] nedvomno visoko višji“ kot za odmik od črte enake oddaljenosti v drugih morskih območjih.¹⁸⁸⁵
975. Hrvaška poudarja, da je takšna vbočenost pravno nerelevantna za nalogo arbitražnega sodišča pri razmejitvi teritorialnega morja.¹⁸⁸⁶ Poleg tega Hrvaška navaja, da mora biti v skladu s sodno prakso Meddržavnega sodišča vsaka domnevna vbočenost „znotraj območja, ki ga je treba razmejiti“, če naj ima vpliv na razmejitve.¹⁸⁸⁷ Na tej podlagi Hrvaška poziva arbitražno sodišče, naj zanemari trditve Slovenije o zemljepisnih dejavnikih, kot so vbočenost, ki obstajajo zunaj območja, ki ga je treba razmejiti.¹⁸⁸⁸

iii. „Učinek odrezanosti“

976. Slovenija trdi, da je odmik od metode enake oddaljenosti bistvenega pomena za to, da se prepreči „učinek odrezanosti“ pomorskih upravičenj Slovenije.¹⁸⁸⁹ Slovenija trdi, da takrat, „ko

¹⁸⁸¹ Zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 142:11–14.

¹⁸⁸² Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.219, citat iz *Dispute Concerning Delimitation of the Maritime Boundary between Bangladesh and Myanmar in the Bay of Bengal*, ITLOS zadeva št. 16, sodba z dne 14. marca 2013.

¹⁸⁸³ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.220, citat iz *Delimitation of Maritime Boundary between Guyana and Suriname*, Stalno arbitražno sodišče, Zadeva št. 2004–04, razsodba z dne 17. septembra 2007, odst. 296.

¹⁸⁸⁴ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.220; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 142:18–143:2, citat iz James Crawford, *Brownlie's Principles of Public International Law*, str. 283 (2012).

¹⁸⁸⁵ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.220.

¹⁸⁸⁶ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.222.

¹⁸⁸⁷ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.223, citat iz *Land and Maritime Boundary (Cameroon v. Nigeria: Equatorial Guinea intervening)*, sodba, *I.C.J. Reports* 2002, str. 303, na str. 445–46, odst. 297.

¹⁸⁸⁸ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.224; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 143:3–9.

¹⁸⁸⁹ Memorandum Slovenije, odst. 10.29.

- črta enake oddaljenosti med dvema državama povzroči učinek odrezanosti ... zaradi vbočenosti obale, potem je za doseg pravične odločitve morda treba prilagoditi to črto.¹⁸⁹⁰
977. Toda Slovenija razlikuje med učinkom odrezanosti v tej zadevi in splošnimi okoliščinami vbočenih obal.¹⁸⁹¹ Slovenija trdi, da je v zadevnem primeru potrebno „znatno prilagoditi ali premakniti začasno črto enake oddaljenosti za doseg pravične odločitve“.¹⁸⁹²
978. Slovenija navaja, da bi črta enake oddaljenosti, vrisana od sredine Zaliva proti morju na podlagi temeljnih točk na rtu Savudrija na hrvaški strani Zaliva, v tej zadevi privedla do „očitno nepravilne“ odločitve.¹⁸⁹³ Po mnenju Slovenija predlog Hrvaške, da se temeljne točke umestijo na „skrajno točko rta Savudrija, kjer sega Istrski polotok najgloblje v morje,“ ustvarja „močan učinek odrezanosti“ in ne upošteva razlik med obalama strank.¹⁸⁹⁴
979. Slovenija navaja, da bi zaradi vbočenosti obale in obstoja rta Savudrija ob uporabi razmejitev po črti enake oddaljenosti Sloveniji ostalo „le nezatno območje teritorialnega morja,“ ki na nobeni točki ne bi dosegalo 12 NM.¹⁸⁹⁵ Slovenija trdi, da je potencialni učinek odrezanosti na njeno teritorialno morje – v nasprotju s posledičnim hrvaškim teritorialnim morjem 12 NM od zahodno usmerjene istrske obale – znatno hujši kot v zadevah *North Sea*, v katerih je Meddržavno sodišče zavrnilo uporabo metode enake oddaljenosti kot obveznega načela pri razmejitvi.¹⁸⁹⁶
980. Slovenija želi pozornost arbitražnega sodišča usmeriti tudi na prakso držav pri razmejitvi na morju med Malezijo in Brunejem.¹⁸⁹⁷ Slovenija hrvaški rt Savudrija primerja z malezijskim rtom Tanjon Baram in si opustitev črte enake oddaljenosti v sporazumu med Malezijo in Brunejem razlaga kot ukrep za ublažitev učinka odrezanosti, ki bi nastal zaradi razmejitev po črti enake oddaljenosti.¹⁸⁹⁸ Slovenija zato arbitražno sodišče poziva, naj prepreči, da bi z metodo

¹⁸⁹⁰ Memorandum Slovenije, odst. 10.30, citat iz *Dispute Concerning Delimitation of the Maritime Boundary between Bangladesh and Myanmar in the Bay of Bengal*, ITLOS zadeva št. 16, sodba z dne 14. marca 2012, odst. 297 in 325.

¹⁸⁹¹ Memorandum Slovenije, odst. 10.31.

¹⁸⁹² Memorandum Slovenije, odst. 10.31, citat iz *Maritime Delimitation in the Black Sea (Romania v. Ukraine)*, Judgment, *I.C.J. Reports* 2009, str. 61 na str. 127, odst. 201 (iz katerega izhaja, da bi razmejitvena črta morala omogočiti, da imata obali obeh strani razumne in vzajemno uravnotežene učinke v obliki pomorskih upravičenj).

¹⁸⁹³ Memorandum Slovenije, odst. 10.32–33.

¹⁸⁹⁴ Protimemorandum Slovenije, odst. 9.10.

¹⁸⁹⁵ Memorandum Slovenije, odst. 10.33.

¹⁸⁹⁶ Memorandum Slovenije, odst. 10.33–34, 10.101, citat iz *North Sea Continental Shelf*, sodba, *I.C.J. Reports* 1969, str. 3.

¹⁸⁹⁷ Protimemorandum Slovenije, odst. 9.11.

¹⁸⁹⁸ Protimemorandum Slovenije, odst. 9.12.

- enake oddaljenosti prišlo do tega, kar sama označuje kot „akuten rez teritorialnega morja Slovenije“.¹⁸⁹⁹
981. Slovenija nazadnje zavrne hrvaško navedbo, da „vbočene obale in učinek odrezanosti, ki ga povzročijo nepravilnosti obale, ne morejo škodovati kot posebne okoliščine pri razmejitvi teritorialnega morja“, kot neskladno s prevladujočo vlogo, ki jo ima geografija v jurisprudenci pri razmejitvah.¹⁹⁰⁰
982. Pri obravnavanju vprašanja, ali obalne geografske značilnosti nesorazmerno vplivajo na mejo po črti enake oddaljenosti med teritorialnima morjema strank, Hrvaška kot nerelevantno zavrača zanašanje Slovenije na sodno prakso v zvezi z razmejitvami epikontinentalnih pasov in izključnih ekonomskih con.¹⁹⁰¹ Hrvaška tudi navaja, da se zahtevki Slovenije nepravilno uveljavljajo suverenost Slovenije na rtu Madona, ne da bi podoben učinek zagotavljali suverenosti Hrvaške na rtu Savudrija.¹⁹⁰²
983. Kar zadeva domnevni „učinek odrezanosti“ zaradi razmejitve po črti enake oddaljenosti, Hrvaška povzema argumente, ki jih je navedla že drugod, zlasti da je sklicevanje Slovenije na „vbočenost celotne obale v regiji“ nerelevantno za razmejitve teritorialnih morij¹⁹⁰³ in da Slovenija povsem napačno razlaga 3. člen Konvencije ZN o pomorskem mednarodnem pravu, ki naj bi državam zagotavljal „pravico“ do teritorialnega morja v obsegu 12 navtičnih milj¹⁹⁰⁴. Po mnenju Hrvaške bi ta argument Slovenije – če bi ga upoštevali z logičnim sklepom – privedel do uporabe načela „odrezanosti“ „vsakič, ko pride do prekrivnosti v območju 12 navtičnih milj od obal držav, katerih obale si ležijo nasproti,“ zaradi česar naj bi 15. člen Konvencije ZN o pomorskem mednarodnem pravu postal „brezpredmeten“.¹⁹⁰⁵

iv. Interesi varnosti in plovbe

984. Poleg zgoraj opisanih geografskih okoliščin se stranki ne strinjata tudi v tem, ali lahko varnostni interesi pomenijo ločeno „posebno okoliščino“ v smislu 15. člena Konvencije ZN o pomorskem mednarodnem pravu.

¹⁸⁹⁹ Memorandum Slovenije, odst. 10.35.

¹⁹⁰⁰ Zapis ustne obravnave, 7. dan, str. 69:5–14.

¹⁹⁰¹ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.225; zapis ustne obravnave, 7. dan, str. 143:16–20.

¹⁹⁰² Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.227; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 144:11–14; 7. dan, str. 143:20–24.

¹⁹⁰³ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.227; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 144:7–11.

¹⁹⁰⁴ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.227; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 144:16–20 in 143:44–144:4. Gl. tudi protimemorandum Hrvaške, odst. 8.212–13, 8.233.

¹⁹⁰⁵ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.227.

985. Slovenija se pri zatrjevanju, da je suverenost nad teritorialnim morjem tesno povezana z varnostnimi interesi obalne države, „zlasti kadar razmejitev poteka v bližini obale“, sklicuje na 19. člen in drugi odstavek 25. člena Konvencije ZN o pomorskem mednarodnem pravu.¹⁹⁰⁶ Slovenija trdi tudi, da so bili v sodbah Meddržavnega sodišča v zadevah *Libya/Malta* in *Greenland-Jan Mayen*¹⁹⁰⁷ varnostni interesi priznani kot potencialno relevantna okoliščina pri določanju meje. Taki interesi v teh zadevah niso vplivali na končni potek razmejitvene črte, „ker je razmejeno območje ležalo onkraj teritorialnega morja na precejšnji razdalji od obal strank“.¹⁹⁰⁸ Slovenija navaja sodbo v zadevi *Nicaragua v. Colombia*, v kateri je Meddržavno sodišče navedlo, da „so lahko legitimni varnostni pomisleki relevantni, če razmejitev na morju poteka blizu obale neke države“.¹⁹⁰⁹ Slovenija arbitražne razsodbe navaja tudi pri premisi, da „je tudi dejavnike, kot sta prikladnost in zmožnost vsake stranke, da kolikor je mogoče dolgo pluje v svojih vodah, treba upoštevati“ kot dodatne okoliščine, ki upravičujejo razširitev teritorialnega morja do 12 NM.¹⁹¹⁰
986. Slovenija trdi, da je njen „bistveni interes poskrbeti za svojo varnost glede na svojo geografsko lego“ zaradi „restriktivnega značaja hrvaške zakonodaje o teritorialnem morju“.¹⁹¹¹ Slovenija poudarja tudi „svojo gospodarsko odvisnost od morja“ ter „pomen svojih komercialnih dejavnosti, povezanih s koprskim pristaniščem“.¹⁹¹² Na podlagi tega Slovenija trdi „da ima okrepljen interes glede varnosti pomorskega prometa, namenjenega v Koper in iz njega, ter varnosti svoje obale“.¹⁹¹³ Zato arbitražno sodišče poziva, naj opredeli, da so njeni „zelo resni

¹⁹⁰⁶ Memorandum Slovenije, odst. 10.36–37, sklic na 19. člen in drugi odstavek 25. člena Konvencije ZN o pomorskem mednarodnem pravu ter citat iz *Guinea/Guinea-Bissau Maritime Delimitation Case, International Law Reports*, zv. 77, str. 689, odst. 124, v katerem je arbitražno sodišče navedlo, da je bil „njegov osnovni cilj preprečiti, da bi se katerikoli od strank iz kakršnegakoli razloga zgodilo, da bi se nasproti njeni obali uveljavljale pravice ... ki bi onemogočale uresničevanje njene lastne pravice do razvoja ali ogrozile njeno varnost“; zapis ustne obravnave, 7. dan, str. 68:8–15.

¹⁹⁰⁷ Zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 40:15–17.

¹⁹⁰⁸ Memorandum Slovenije, odst. 10.38–39; zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 17–20, citat iz *Continental Shelf (Libyan Arab Jamahiriya/Malta)*, sodba, *I.C.J. Reports* 1985, str. 13, na str. 42, odst. 51, *Maritime Delimitation in the Area between Greenland and Jan Mayen*, sodba, *I.C.J. Reports* 1993, str. 38, na str. 75, odst. 81.

¹⁹⁰⁹ Memorandum Slovenije, odst. 10.40; zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 41:2–8, citat iz *Territorial and Maritime Dispute (Nicaragua v. Colombia)*, sodba z dne 19. novembra 2012, odst. 222.

¹⁹¹⁰ Protimemorandum Slovenije, odst. 9.14, citat iz *Delimitation of Maritime Boundary between Guyana and Suriname*, Stalno arbitražno sodišče, Zadeva št. 2004–04, razsodba z dne 17. septembra 2007, odst. 305; *Beagle Channel, ILM*, zv. 17, str. 673, odst. 110 (1978).

¹⁹¹¹ Memorandum Slovenije, odst. 10.41.

¹⁹¹² Memorandum Slovenije, odst. 8.29; protimemorandum Slovenije, odst. 9.13. Gl. tudi memorandum Slovenije, odst. 9.22.

¹⁹¹³ Protimemorandum Slovenije, odst. 9.13.

varnostni pomisleki ob njeni obali“ dodatna okoliščina, ki upravičuje njeno upravičenje do širine teritorialnega morja 12 NM.¹⁹¹⁴

987. V odgovor na zanašanje Slovenije na varnostne pomisleke Hrvaška nasprotuje trditvi Slovenije o njenem „bistvenem interesu poskrbeti za svojo varnost glede na svojo geografsko lego“, češ da ni podkrepljena z dejstvi.¹⁹¹⁵
988. Hrvaška znova poudarja tudi, da zanašanje Slovenije na sodno prakso v zvezi z drugimi morskimi območji „pri zatrjevanju, da so lahko 'varnostni interesi' posebna okoliščina' po 15. členu“ ni relevantno pri razmejitvi teritorialnega morja med strankama s strani arbitražnega sodišča.¹⁹¹⁶

(d) Potek morske meje

989. Hrvaška trdi, da območje razmejitve vključuje morje in podmorsko območje v Zalivu od (njegovega) ustja do meje z Italijo.¹⁹¹⁷ Po zatrjevanju Hrvaške je razmejitev na tem območju preprosta „na podlagi neizjemnih geografskih značilnosti obal, ki mejita druga na drugo, in nasproti si ležečih obal v Zalivu, ki zunaj Zaliva postaneta obali, ki mejita druga na drugo“.¹⁹¹⁸ Predvsem na tem območju ni nobenih otokov, zatokov, dvignjenih obal ali uveljavljenih plovnihi poti.¹⁹¹⁹ Zato Hrvaška zahteva črto enake oddaljenosti, potegnjeno od izhodiščne točke njene kopenske meje, kakor jo je Hrvaška opredelila in ponazorila na sliki 9.5 v svojem memorandumu.¹⁹²⁰ Kot trdi Hrvaška, „mednarodna jurisprudenca potrjuje, da je treba pri razmejitvi teritorialnega morja upoštevati štiri korake“: (i) „določijo se relevantne obale strank“; (ii) „določi se lega temeljnih črt“; (iii) „opredelijo se temeljne točke, da se omogoči zaris črte enake oddaljenosti“; ter (iv) „nato se začasno zariše črta enake oddaljenosti“.¹⁹²¹
990. Po mnenju Hrvaške „zahtevki Slovenije [glede razmejitve teritorialnega morja onkraj Zaliva] temeljijo na izredni in novi zahtevi po vodah celotnega Savudrijskega/Piranskega zaliva“.¹⁹²² Ker Hrvaška Zaliva ne šteje za notranje morske vode, temveč kot teritorialno morje, temeljno črto razmejitve svojega teritorialnega morja označuje v ustju Zaliva od točke, na kateri se

¹⁹¹⁴ Memorandum Slovenije, odst. 10.41; protimemorandum Slovenije, odst. 9.13; zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 41:10–16.

¹⁹¹⁵ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.228, citat iz memorandumu Slovenije, odst. 10.41; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 144:5–18.

¹⁹¹⁶ Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.228; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 144:21–24.

¹⁹¹⁷ Memorandum Hrvaške, odst. 9.12.

¹⁹¹⁸ Memorandum Hrvaške, odst. 9.13; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 75:17–76:2.

¹⁹¹⁹ Memorandum Hrvaške, odst. 9.13.

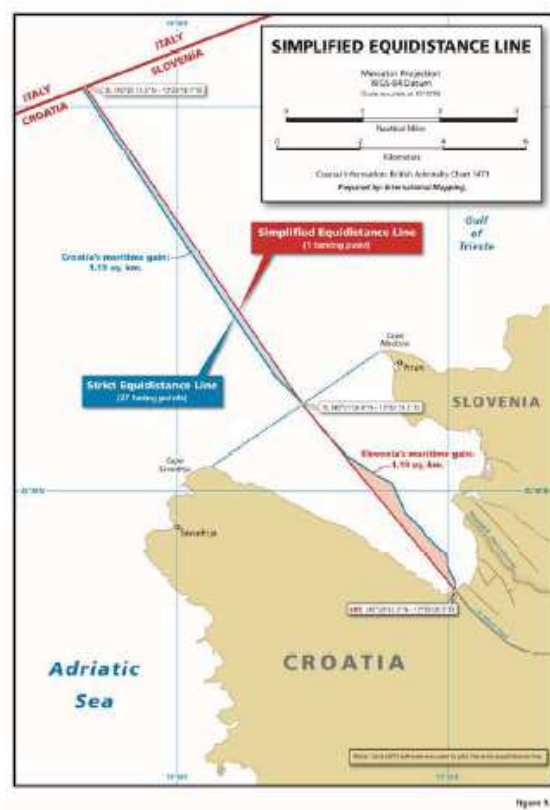
¹⁹²⁰ Memorandum Hrvaške, odst. 9.15.

¹⁹²¹ Memorandum Hrvaške, odst. 9.10.

¹⁹²² Protimemorandum Hrvaške, odst. 8.206.

kopenska meja stika z morjem ($45^{\circ}28'42,3''$ N in $13^{\circ}35'08,5''$ E).¹⁹²³ Kot trdi Hrvaška, v Zalivu ni ravnih temeljnih črt, ki bi jih bilo treba upoštevati pri oblikovanju črte enake oddaljenosti.¹⁹²⁴ Z zarisom črte enake oddaljenosti na podlagi skrajnih točk proti morju na obalah strank Hrvaška predlaga črto enake oddaljenosti, ki bi segala od ustja Kanala sv. Odorika prek 27 lomnih točk – ki temeljijo na 15 hrvaških obalnih temeljnih točkah in 13 slovenskih temeljnih točkah – do razmejitvene črte med Italijo in SFRJ po Osimski pogodbi, kakor kaže slika 9.6A hrvaškega memoranduma.¹⁹²⁵

991. Kot alternativo Hrvaška predlaga poenostavitev te črte glede na različne rabe Zaliva in praktično uveljavljanje tako natančne razmejitve.¹⁹²⁶ Po tej poenostavitvi, ki je prikazana na sliki 9.7 hrvaškega memoranduma (povzeti v nadaljevanju), Slovenija dobi morsko ozemlje v Zalivu na račun ustreznega ozemlja, ki ga dobi Hrvaška zunaj Zaliva.¹⁹²⁷ Rezultat je črta enake oddaljenosti s samo eno lomno točko.¹⁹²⁸



(Memorandum Hrvaške, slika 9.7)

- ¹⁹²³ Memorandum Hrvaške, odst. 9.18.
¹⁹²⁴ Memorandum Hrvaške, odst. 9.18; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 110:13–16.
¹⁹²⁵ Memorandum Hrvaške, odst. 9.19–20; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 110:23–111:6.
¹⁹²⁶ Memorandum Hrvaške, odst. 9.21; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 112:6–11.
¹⁹²⁷ Memorandum Hrvaške, odst. 9.21; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 112:13–16.
¹⁹²⁸ Memorandum Hrvaške, odst. 9.21; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 112:16–19.

992. Na podlagi tega, da je Zaliv del slovenskih notranjih morskih voda, Slovenija trdi, da se razmejitve teritorialnih morij strank začne od sečišča črte, ki zapira Zaliv, in črte nizke vode ob Rtu Savudrija, kot prikazuje slika 10.3 v memorandumu Slovenije (povzeta v nadaljevanju).¹⁹²⁹

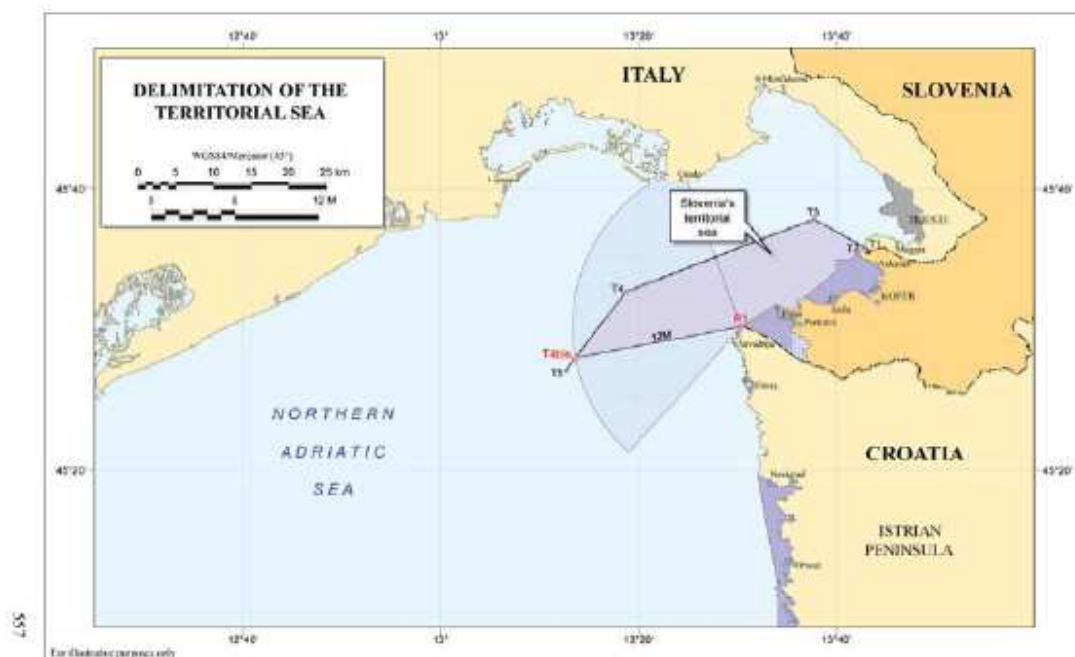


Figure 10.3

(Memorandum Slovenije, slika 10.3)

993. Na podlagi svoje razlage 3. in 15. člena Konvencije ZN o pomorskem mednarodnem pravu Slovenija trdi, da je naslednji korak v postopku razmejitve zarisati krog s polmerom 12 NM s središčem v tej temeljni točki P1, ki seka obstoječo razmejitveno črto po Osimski pogodbi v točki T4bis 12 morskih milj od P1. Pristop Slovenije je ponazorjen na sliki 10.3.¹⁹³⁰ Kot navaja Slovenija, je to zato, ker „edino območje, kjer ima zaradi vbočenosti obale Slovenija lahko celih 12 milj teritorialnega morja, leži proti zahodu-jugozahodu“.¹⁹³¹
994. Slovenija meni, da tak pristop upošteva njen zgodovinski naslov in posebne okoliščine, kot je ublažitev učinka odrezanosti in priznavanje vbočenosti obale.¹⁹³² Slovenija trdi, da ta pristop ohranja njene varnostne interese in „vsaj nekoliko upošteva to, da je Slovenija zgodovinsko v nekdanji Jugoslaviji uživala veliko širše pravice teritorialnega morja“.¹⁹³³ Poleg tega „vsaki od

¹⁹²⁹ Memorandum Slovenije, odst. 10.48.

¹⁹³⁰ Memorandum Slovenije, odst. 10.49–50; zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 43:1–10.

¹⁹³¹ Zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 43:2–5.

¹⁹³² Memorandum Slovenije, odst. 10.51–52; zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 43:11–16.

¹⁹³³ Zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 43:17–23.

strank daje območja teritorialnega morja, ki ležijo ob njunih obalah, na razumen in medsebojno uravnotežen način“. ¹⁹³⁴ Slovenija tudi trdi, da je ta meja teritorialnega morja „skladna z ravnanjem strank pred ključnim datumom v letu 1991“, tj. trditvami Slovenije o pristojnosti nad skupnim ribolovnim območjem v skladu s sporazumom, ki je začel veljati leta 1987, in slovenskim izvajanjem policijskih pristojnosti „precej južneje od črte enake oddaljenosti“. ¹⁹³⁵

995. Slovenija navaja, da je precedens za to predlagano rešitev, ki vsaki od strank omogoča teritorialno morje v širini 12 NM, mogoče najti v praksi držav, denimo v sporazumu o določitvi meja med Francijo in Monakom. ¹⁹³⁶ Tako opozarja, da bi bilo z uporabo metodologije črte enake oddaljenosti teritorialno morje Monaka odrezano precej pred širino 12 NM. ¹⁹³⁷ Da bi se izognila takemu rezultatu, sta se Monako in Francija dogovorila za koridor teritorialnega morja, ki ustreza širini obale Monaka in omogoča „ladjam, ki plujejo v Monako in iz njega, neposreden dostop do odprtega morja brez prehoda skozi teritorialno morje drugih držav“. ¹⁹³⁸
996. Slovenija tako trdi, da iz njenega predloga razmejitve teritorialnega morja – v povezavi z njenim predlaganim koridorjem do odprtega morja – izhaja pravična rešitev v skladu s 15. členom Konvencije ZN o pomorskem mednarodnem pravu, ki zrcali prakso držav v zvezi s posebnimi okoliščinami. ¹⁹³⁹ Slovenija poudarja pravično naravo svojega predloga meje na podlagi tega, da: (i) „vsaki stranki daje teritorialno morje, ki sega do črte 12 morskih milj, določene po mednarodnem pravu“; ¹⁹⁴⁰ (ii) „omili učinek vbočenosti obale, zaradi katerega je Slovenija stisnjena“; ¹⁹⁴¹ (iii) „omogoča, da [Slovenija] ohrani suverenost nad morskim območjem, ki leži proti zahodu od njene obale“; ¹⁹⁴² (iv) „zrcali dolgoletne pravice teritorialnega morja, ki jih je uživala v nekdanji Jugoslaviji, na razumen in uravnotežen način“; ¹⁹⁴³ (v) „v celoti izpolnjuje preizkus 'nesorazmernosti' na podlagi dolžine relevantne obale vsake od strank“; ¹⁹⁴⁴ in (vi) „ponuja trdno in načelno osnovo za določitev stika Slovenije z odprtim morjem“, ¹⁹⁴⁵ ki je po njenih trditvah „neločljivo povezan“ z mejo teritorialnega morja. ¹⁹⁴⁶

¹⁹³⁴ Memorandum Slovenije, odst. 10.53.

¹⁹³⁵ Zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 43:24–46:5.

¹⁹³⁶ Memorandum Slovenije, odst. 10.55.

¹⁹³⁷ Memorandum Slovenije, odst. 10.56–57.

¹⁹³⁸ Memorandum Slovenije, odst. 10.57.

¹⁹³⁹ Memorandum Slovenije, odst. 10.131–33.

¹⁹⁴⁰ Protimemorandum Slovenije, odst. 9.80.

¹⁹⁴¹ Protimemorandum Slovenije, odst. 9.81.

¹⁹⁴² Protimemorandum Slovenije, odst. 9.82.

¹⁹⁴³ Protimemorandum Slovenije, odst. 9.83.

¹⁹⁴⁴ Protimemorandum Slovenije, odst. 9.84.

¹⁹⁴⁵ Protimemorandum Slovenije, odst. 9.85.

¹⁹⁴⁶ Protimemorandum Slovenije, odst. 9.87.

2. Analiza arbitražnega sodišča

997. Pravilo za razmejitev teritorialnega morja med Hrvaško in Slovenijo, ki povzema uveljavljeno mednarodno pravo,¹⁹⁴⁷ je opredeljeno v 15. členu Konvencije ZN o pomorskem mednarodnem pravu. Ta določa, da:

Če ležita obali dveh držav druga drugi nasproti ali mejita druga na drugo, ni brez nasprotnega sporazuma med njima nobena od obeh držav upravičena razširiti svojega teritorialnega morja preko srednje črte, katere vsaka točka je enako oddaljena od najbližjih točk temeljnih črt, od katerih se meri širina teritorialnih morij teh dveh držav. Ta določba pa se ne uporablja tam, kjer je zaradi zgodovinskega naslova ali drugih posebnih okoliščin treba razmejiti teritorialno morje obeh držav drugače, kot predpisujejo te določbe.

998. Pravilo, ki po Konvenciji ZN o pomorskem mednarodnem pravu velja za razmejitev drugih morskih območij onkraj teritorialnega morja, je opredeljeno v prvem odstavku 74. člena in prvem odstavku 83. člena, ki sta po vsebini identična in določata, da:

1. Razmejitev izključne ekonomske cone/epikontinentalnega pasu med državami, katerih obale mejijo ena na drugo ali ležijo druga drugi nasproti, se ureja s sporazumom v skladu z mednarodnim pravom, kot je navedeno v členu 38 statuta Meddržavnega sodišča, da bi se dosegla pravična rešitev.

999. Meddržavno sodišče je razvilo ustaljeno sodno prakso v zvezi z razlago teh določb. V nedavni odločitvi je dejalo:

Metodologija, ki jo Meddržavno sodišče običajno uporablja pri iskanju pravične rešitve, zajema tri korake. V prvem koraku določi začasno črto enake oddaljenosti, razen če to iz upravičenih razlogov ni mogoče. Nato preuči, ali obstajajo relevantne okoliščine, zaradi katerih bi bilo treba črto prilagoditi, da se doseže pravična rešitev. V tretjem koraku opravi preizkus sorazmernosti, s katerim oceni, ali je učinek črte po prilagoditvi takšen, da so deleži posameznih strank na zadevnem območju očitno nesorazmerni z dolžino njihove zadevne obale.¹⁹⁴⁸

1000. Mednarodno pravo pri razmejitvi tako teritorialnega morja kot morskih območij onkraj teritorialnega morja torej narekuje uporabo črte enake oddaljenosti, razen če posebne okoliščine ne zahtevajo drugačne črte. To se kaže v sodni praksi Meddržavnega sodišča, ki pristop 'enake oddaljenosti/posebnih okoliščin' uporablja pri določitvi enotne meje na morju brez razlik med uporabo pri teritorialnem morju in uporabo za območja onkraj teritorialnega morja.¹⁹⁴⁹ Podobno so pravni strokovnjaki v zvezi s teritorialnim morjem, izključno ekonomsko cono in

¹⁹⁴⁷ Gl. npr. Komentar k 15. členu v S.N. Nandan in S. Rosenne (ur.), *United Nations Convention on the Law of the Sea 1982. A Commentary*, zv. II, str. 132–43 (1993); D. P. O'Connell, *The International Law of the Sea*, zv. II, (I. A. Shearer, ur., 1984), poglavje 17.

¹⁹⁴⁸ *Maritime Dispute (Peru v. Chile)*, sodba, *I.C.J. Reports* 2014, str. 3, na str. 66, odst. 180, sklic na *Maritime Delimitation in the Black Sea (Romania v. Ukraine)*, sodba, *I.C.J. Reports* 2009, str. 61, na str. 101–03, odst. 115–22; *Territorial and Maritime Dispute (Nicaragua v. Colombia)*, sodba, *I.C.J. Reports* 2012, str. 624, na str. 695–96, odst. 190–93.

¹⁹⁴⁹ Gl. npr. *Maritime Dispute (Peru v. Chile)*, sodba, *I.C.J. Reports* 2014, str. 3, na str. 65–67, odst. 178–83; *Land and Maritime Boundary (Cameroon v. Nigeria)*, sodba, *I.C.J. Reports* 2002, str. 303, na str. 441, odst. 288.

epikontinentalnim pasom ugotovili, da „se za razmejitve vseh uporabljajo skupna načela ne glede na njihovo različno pravno naravo in pravni režim.“¹⁹⁵⁰ Sovpadanje načel, ki veljajo za teritorialno morje in druga morska območja, nadalje potrjuje dejstvo, da lahko meja na morju ločuje soležni morski območji, ki sta različne pravne narave, kot sta teritorialno morje države A in izključna ekonomska cona države B.¹⁹⁵¹

1001. „Črta enake oddaljenosti“ je črta, katere vsaka točka je enako oddaljena od najbližjih točk temeljnih črt držav, med katerima je treba določiti mejo v skladu z mednarodnim pravom. Konvencija ZN o pomorskem mednarodnem pravu v 18. [sic] členu podpisnice zavezuje, da objavijo pomorske karte s temeljnimi črtami ali sezname geografskih koordinat točk, ki se uporabljajo za določitev ravnih temeljnih črt.
1002. Skladno s prakso Meddržavnega sodišča bo arbitražno sodišče za določitev meje na morju najprej uporabilo črto enake oddaljenosti med Hrvaško in Slovenijo. V zvezi s tem opozarja na svojo odločitev, da Zaliv predstavlja notranje morske vode in da vhod vanj zapira črta, ki je bila določena v skladu z nekdanjim pravom SFRJ. Ta črta označuje zamejitev meje med Hrvaško in Slovenijo v Zalivu proti morju. Meja seka črto, ki zapira zaliv, na točki A s koordinatami 45°30'41,7" N in 13°31'25,7" E. Ker točka A označuje mejo med strankama na črti, ki zapira Zaliv, je to tudi začetna točka njune meje na morju.
1003. Tako Hrvaška kot Slovenija sta predložili karte v ustreznem merilu za določitev položaja temeljnih črt, ki jih je uporabilo arbitražno sodišče pri določanju poteka meje na morju. Zemljevid III prikazuje črto enake oddaljenosti, ki je bila določena z uporabo vseh razpoložljivih temeljnih točk na obali Hrvaške in Slovenije in sega od točke A do presečišča te črte enake oddaljenosti z mejo na morju med Italijo in Jugoslavijo, kot je bila določena po Osimski pogodbi iz leta 1975, v točki O.¹⁹⁵²

[Prazen prostor]

¹⁹⁵⁰ C. Yacouba & D. McRae, *The Legal Regime of Maritime Boundary Agreements*, *International Maritime Boundaries*, zv. V, str. 3281, na str. 3920 (D.A. Colson & R.W. Smith ur., 2005).

¹⁹⁵¹ Gl. *Maritime Delimitation in the Black Sea (Romania v. Ukraine)*, sodba, *I.C.J. Reports* 2009, str. 61, na str. 73, odst. 26. Prim. D. Colson, *The Legal Regime of Maritime Boundary Agreements*, *International Maritime Boundaries*, zv. I, str. 41, na str. 43–44 (J. I. Charney in L. M. Alexander ur., 1993).

¹⁹⁵² V Osimski pogodbi je osimska mejna črta določena z dvojnimi koordinatami, vsake temeljijo na drugačnih geodetskih podatkih. Tudi po pretvorbi v evropski referenčni sistem 1989 (ETRS89) gre za dvojne koordinate. Arbitražno sodišče je izključno za svoje potrebe pri izračunih uporabilo pretvorjen jugoslovanski koordinatni sistem. V njem so koordinate točke O: 45°35'05,5" N in 13°27'16,8" E.



1004. Vprašanje je, ali naj se črta enake oddaljenosti sprejme kot dokončna meja na morju ali je v skladu s 15. členom Konvencije ZN o pomorskem mednarodnem pravu „zaradi zgodovinskega naslova ali drugih posebnih okoliščin treba razmejiti teritorialno morje obeh držav drugače, kot predpisujejo ta določba“ in ustrezno prilagoditi črto enake oddaljenosti.¹⁹⁵³
1005. Arbitražno sodišče zato v nadaljevanju svoje analize preuči, ali je črta enake oddaljenosti zaradi kakšne posebne okoliščine neprimerna kot dokončna meja na morju. Slovenija meni, da njen položaj na skrajnem robu Jadranskega morja in na vbočeni obali Tržaškega zaliva ter omejenost njenega teritorialnega morja s teritorialnim morjem njenih sosed med drugim¹⁹⁵⁴ pomenita posebne okoliščine, ki upravičujejo odmik od načela enake oddaljenosti. Slovenija se je sklicevala tudi na razliko med dolžinama slovenske in hrvaške obale.¹⁹⁵⁵
1006. Slovenija trdi, da „ima zgolj proti jugu in jugozahodu možnost vsaj približno uživati tradicionalna pomorska upravičenja, kot jih je imela kot del SFRJ“.¹⁹⁵⁶ Arbitražno sodišče se s to analizo ne strinja. „Upravičenja“ proti jugu in jugozahodu, na katera se sklicuje Slovenija, so upravičenja do souporabe in sodelovanja pri uporabi morskih območij SFRJ, ki jih je imela po pravu SFRJ:¹⁹⁵⁷ pri tem ni šlo za upravičenja Slovenije kot take do lastnih morskih območij v skladu z mednarodnim pravom. Slovenija je kot suverena obalna država upravičena do morskih območij, ki so pogojena z njeno obalo, ne glede na to kako omejena je. Povsem jasno je, da mednarodno pravo ne more spreminjati naravnih danosti in državi dodeliti pomorskih upravičenj, razen tistih, ki so pogojene z njeno obalo.¹⁹⁵⁸
1007. Predloga strank v zvezi z mejo na morju sta si zelo nasprotujoča. Hrvaška predlaga, da se zariše stroga črta enake oddaljenosti, ki bi segala od ustja Dragonje čez Zaliv v Tržaški zaliv.¹⁹⁵⁹ Slovenija predlaga, da bi črto zarisali od, po njenem zatrjevanju, skrajne točke njenega ozemlja tik ob Rtu Savudrija do točke zahodno od njega, kjer bi lok 12 navtičnih milj sekal črto po Osimski pogodbi. Takšna črta bi Sloveniji zagotovila celih 12 navtičnih milj teritorialnega morja v tisti smeri (toda samo v tisti smeri). Te črte so označene na Zemljevidu IV.

[Prazen prostor]

¹⁹⁵³ Gl. *Maritime Delimitation and Territorial Questions Between Qatar and Bahrain, Merits*, Sodba, *I.C.J. Reports* 2001, str. 40, na str. 104, odst. 217; *Dispute Concerning Delimitation of the Maritime Boundary between Bangladesh and Myanmar in the Bay of Bengal*, ITLOS Zadeva št. 16, sodba z dne 14. marca 2012, odst. 129.

¹⁹⁵⁴ Memorandum Slovenije, odst. 8.29 in 10. poglavje.

¹⁹⁵⁵ Memorandum Slovenije, odst. 10.19.

¹⁹⁵⁶ Memorandum Slovenije, odst. 10.21.

¹⁹⁵⁷ Kot Slovenija priznava: memorandum Slovenije, odst. 10.43.

¹⁹⁵⁸ *North Sea Continental Shelf*, sodba, *I.C.J. Reports* 1969, str. 3, na str. 49, odst. 91.

¹⁹⁵⁹ Memorandum Hrvaške, odst. 2.25.



1008. Pri razmejitvi teritorialnega morja je treba upoštevati dve temeljni načeli. Prvo je načelo o naravnem podaljšku (kopnega). Kot je Meddržavno sodišče zapisalo v zadevah *North Sea Continental Shelf* se razmejitev uredi „tako da se vsaki stranki v kar največji meri dodelijo vsi deli epikontinentalnega pasu, ki so naravni podaljšek kopnega v morju in pod njim, ne da bi posegli v naravne podaljške kopnega druge [stranke].“¹⁹⁶⁰ Čeprav je Meddržavno sodišče v tej zadevi razsojalo v zvezi z epikontinentalnim pasom, je to načelo mogoče uporabiti tudi za teritorialno morje.¹⁹⁶¹ Ker je zunanji rob teritorialnega morja v pravnem smislu dejansko hkrati notranji rob epikontinentalnega pasu, načela o naravnem podaljšku kopnega ni mogoče uporabiti za epikontinentalni pas, ne da se uporabilo tudi za teritorialno morje.
1009. Kot nadalje razlaga Meddržavno sodišče, je drugo načelo to, da „je treba učinke naključnih posebnih značilnosti, zaradi katerih bi lahko prišlo do neupravičene razlike v obravnavi“,¹⁹⁶² pri določanju meje na morju omejiti. Bistveno je to, da se, če neke geografske značilnosti ali konfiguracija terena pretirano ali izrazito močno vplivajo na razmejitev, pri določitvi meje poskuša ta učinek ublažiti,¹⁹⁶³ ne da bi bilo pri tem kršeno načelo o naravnem podaljšku kopnega. Majhna ali nepomembna lastnost ne bi smela izrazito nesorazmerno negativno vplivati na razmejitveno črto v zelo jasno škodo ene države in v korist druge države.
1010. Navedeni načeli se da navadno brez večjih težav uskladiti. Običajno obstaja nekaj maneverskega prostora, tako da je mogoče mejno črto zarisati, ne da bi kršili katero od načel. Malo verjetno je, da bi potek meje, ki denimo rahlo odstopa na eno ali drugo stran od črte enake oddaljenosti, kršil načelo o naravnem podaljšku kopnega, lahko pa znatno ublaži negativne učinke, ki bi nastali ob strogem upoštevanju črte enake oddaljenosti.
1011. Arbitražno sodišče se ne strinja, da znatna razlika v dolžini hrvaške in slovenske obale pomeni posebno okoliščino, zaradi katere naj bi se odstopilo od črte enake oddaljenosti. Prav tako meni, da ni bil dokazan obstoj zgodovinskih naslovov, ki bi upravičevali odmik od črte enake oddaljenosti. Kljub temu pa ocenjuje, da bi imela uporaba stroge črte enake oddaljenosti zaradi nekaterih značilnosti obale v tem primeru pretirano negativen vpliv in da te značilnosti pomenijo posebno okoliščino. Ta posebna okoliščina je dejstvo, da obala Hrvaške zelo blizu točke A ostro zavije južno okrog Rta Savudrija, tako da hrvaške temeljne točke, ki določajo črto enake oddaljenosti, ležijo na zelo majhnem delu obale, katere splošna usmerjenost (severno) je

¹⁹⁶⁰ *North Sea Continental Shelf*, sodba, I.C.J. Reports 1969, str. 3, na str. 53, odst. 101; prim. str. 47–48, odst. 85.

¹⁹⁶¹ Meddržavno sodišče je samo izrecno pojasnilo, da je načelo veljalo za morska območja, kot je zunanji morski pas: *North Sea Continental Shelf*, sodba, I.C.J. Reports 1969, str. 3, na str. 51, str. 96.

¹⁹⁶² *North Sea Continental Shelf*, sodba, I.C.J. Reports 1969, str. 3 na str. 49, odst. 91; prim. str. 48–50, odst. 88–89.

¹⁹⁶³ *North Sea Continental Shelf*, sodba, I.C.J. Reports 1969, str. 3, na str. 49, odst. 89.

izrazito drugačna od splošne usmerjenosti (jugozahodno) veliko večjega dela hrvaške obale (kot je prikazano na naslednjem zemljevidu), zaradi česar se črta enake oddaljenosti močno pomakne proti severu, kar dodatno potencira „zaprtost“ morskega območja Slovenije.

[Prazen prostor]



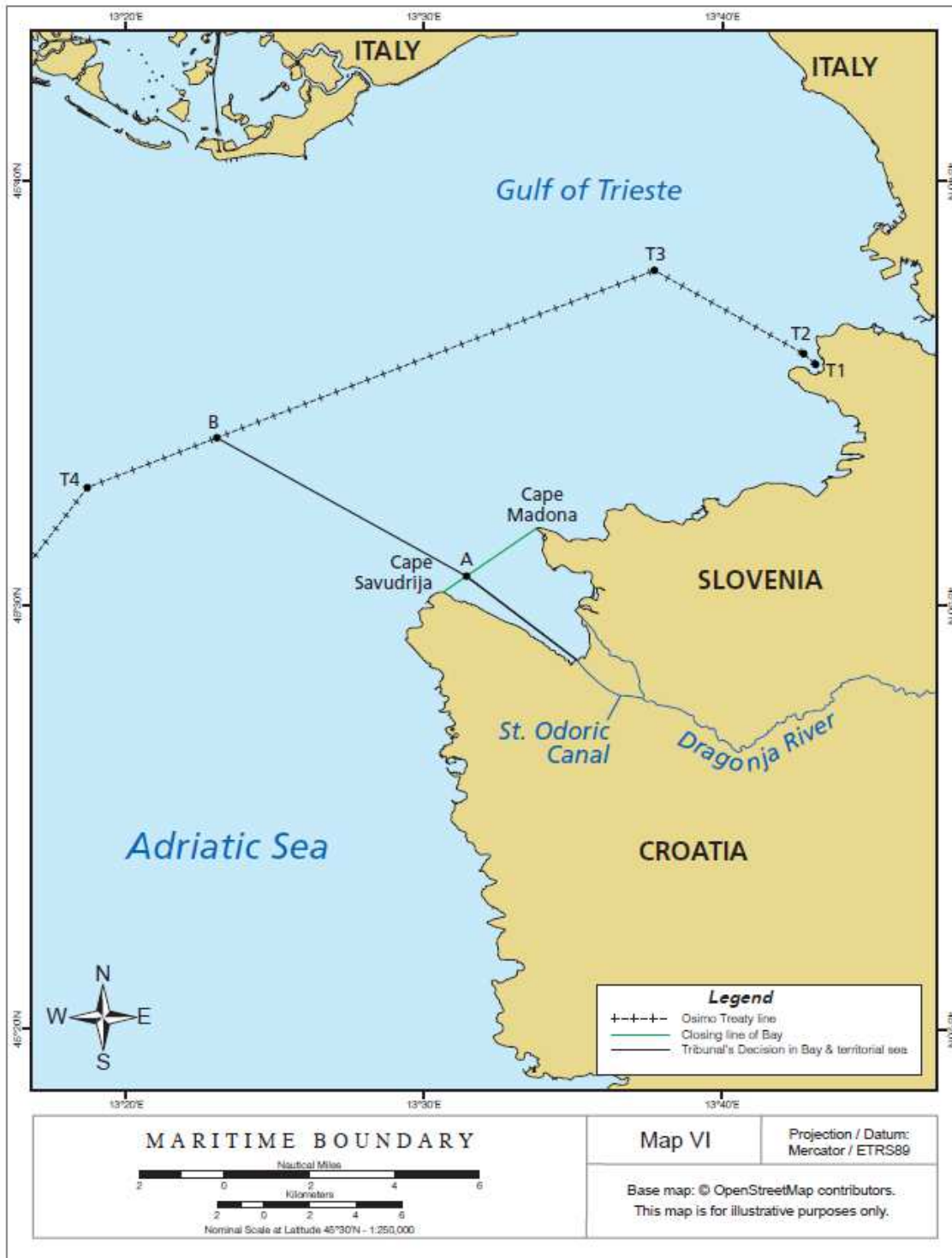
1012. Arbitražno sodišče ne more 'spreminjati naravnih danosti', vendar meni, da ta dejavnik predstavlja posebno okoliščino, zaradi katere se je treba ob upoštevanju določb Konvencije ZN o pomorskem mednarodnem pravu v zvezi z razmejitvijo na morju pri določanju meje na morju odmakniti od uporabe stroge črte enake oddaljenosti. Natančneje, po njegovem mnenju mednarodno pravo v takšnih okoliščinah zahteva ublažitev pretiranega učinka 'zaprtosti' ali 'odrezanosti', ki bi bil posledica dosledne uporabe načela enake oddaljenosti v primeru slovenskega morja. Tak pristop podpira praksa mednarodnih sodišč.¹⁹⁶⁴
1013. Arbitražno sodišče meni, da črti, ki sta ju predlagali obe stranki, nista v celoti skladni z uporabljenim pravom in načeli mednarodnega prava. Črta, ki jo je predlagala Hrvaška, ne upošteva posebnih okoliščin, ki so posledica zaprte geografske konfiguracije tega območja. Črta, ki jo je predlagala Slovenija, slovensko teritorialno morje usmeri pod takšnim kotom, da ga ni mogoče ustrezno obravnavati kot del teritorialnega morja, ki pripada slovenski obali, temveč bolj hrvaški obali, pred katero poteka.
1014. Zato se je sodišče odločilo, da je treba črto enake oddaljenosti spremeniti, da se ublaži učinek „zaprtosti“, ki je posledica konfiguracije. Pri tem ne gre za „kompensacijo“ Sloveniji zaradi „zaprtosti“: arbitražno sodišče želi zgolj zagotoviti, da pri zarisovanju meje na morju posebna konfiguracija Rta Savudrija glede na slovensko obalo ne bi nesorazmerno potencirala učinka zaprtosti slovenskega območja. Tako odloči, da meja na morju poteka severozahodno od točke A v smeri približno vzporedno s črto iz Osimske pogodbe T2–T3,¹⁹⁶⁵ zato da se z zožitvijo slovenskega teritorialnega morja v smeri Tržaškega zaliva ne poveča „zaprtost“ morskega območja Slovenije. Natančneje, meja na morju je geodetska črta, ki poteka od točke A na črti, ki zapira vhod v Zaliv, s koordinatami 45°30'41,7" N in 13°31'25,7" E, z začetnim geodetskim azimutom 299°04'45,2", do točke B na črti med T3 in T4 po Osimski pogodbi, s koordinatama 45°33'57,4" N in 13°23'04,0" E.¹⁹⁶⁶ Črta je ponazorjena na zemljevidu VI.

[Prazen prostor]

¹⁹⁶⁴ Gl. npr. zadeve *North Sea Continental Shelf*, *I.C.J. Reports* 1969, str. 3, na str. 51, odst. 89–90; *Delimitation of the Maritime Boundary between Guinea and Guinea Bissau*, Odločba z dne 14. februarja 1985, R.I.A.A. zv. XIX str. 149–96, str. 187, odst. 103–04; *Dispute Concerning Delimitation of the Maritime Boundary between Bangladesh and Myanmar in the Bay of Bengal*, (2012) ITLOS Zadeva št. 16, sodba z dne 14. marca 2012, odst. 292–97.

¹⁹⁶⁵ Izključno za svoje potrebe arbitražno sodišče za točki T2 in T3 upošteva koordinate 45°35'56,01" N in 13°42'43,42" E ter 45°37'53,58" N in 13°37'43,46" E po jugoslovanskem koordinatnem sistemu. Azimut od T2 do T3 je 299°12'49,1", konvergenca poldnevnikov med zemljepisnima širinama točke T2 in točke A je 0°08'03,9", tako da je azimut vzporedne črte na točki A 299°04'45,2". V tej razsodbi se azimuti merijo v smeri urnega kazalca od severa.

¹⁹⁶⁶ Tako kot koordinate točk T2 in T3, navedene v opombi 1965, so koordinate točke B na črti po Osimski pogodbi izračunane izključno za namene arbitražnega sodišča v skladu z jugoslovanskim koordinatnim sistemom.



C. DOLOČITEV „STIKA SLOVENIJE Z ODPRTIM MORJEM“

1015. Ko se arbitražno sodišče loti naloge po točki (b) prvega odstavka 3. člena, določitev stika Slovenije z odprtim morjem, izhaja iz tega, da sta se Hrvaška in Slovenija strinjali, da za potrebe tega postopka v Jadranskem morju ni bila razglašena nobena izključna ekonomska cona. Stranki sta ga zato pozvali, naj vsa morska območja, ki ležijo onkraj teritorialnih morij, za namene tega postopka obravnava kot odprto morje.¹⁹⁶⁷ Pri tem sodišče ugotavlja, da se v drugih ozirih mnenja strank glede njegovih nalog močno razlikujejo.

1. Stališča strank

(a) Pomen besedne zveze „Junction to the High Sea“

1016. Arbitražno sodišče ugotavlja, da se stališči strank glede pomena besedne zveze „junction to the High Sea“ močno razlikujeta. Strinjata se sicer, da je treba pomen izraza „junction“ razlagati v skladu z Dunajsko konvencijo o pravu mednarodnih pogodb, poudarjata pa različne vidike „običajnega pomena“ in pripravljalnega dela za arbitražni sporazum.

i. Stališče Hrvaške

1017. Hrvaška pomen izraza „junction“ postavlja v sobesedilo dveh drugih izrazov pod točko (b) prvega odstavka 3. člena, namreč „odprto morje“ in „Slovenija“.¹⁹⁶⁸ Po njenem mnenju „stika Slovenije z odprtim morjem“ ni mogoče določiti, dokler ... ne vemo, kje sta lokaciji 'Slovenije' in 'odprtega morja' /High Sea/.¹⁹⁶⁹

1018. Pri izrazu „High Sea“ Hrvaška trdi, da gre „jasno za sklicevanje na odprto morje“ /High Seas/.¹⁹⁷⁰ Hrvaško stališče je, da se, „*kaj* je odprto morje in *kje* se nahaja, določa izključno na podlagi mednarodnega prava“, in ne na podlagi pravičnosti ali v skladu z načelom dobrososedskih odnosov.¹⁹⁷¹

1019. Hrvaška se sklicuje na Ženevsko konvencijo iz leta 1958, po kateri „odprto morje“ pomeni „vse dele morja, ki niso del teritorialnega morja ali notranjih morskih voda kake države“, ter na Konvencijo ZN o pomorskem mednarodnem pravu (UNCLOS), ki navaja, da se določbe

¹⁹⁶⁷ Memorandum Slovenije, odst. 8.19; memorandum Hrvaške, odst. 8.18–19.

¹⁹⁶⁸ Zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 153:23–154:2.

¹⁹⁶⁹ Zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 153:23–25.

¹⁹⁷⁰ Memorandum Hrvaške, odst. 10.15; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 154:17–20.

¹⁹⁷¹ Memorandum Hrvaške, odst. 10.15–16; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 154:21–23.

konvencije v zvezi z „odprtim morjem“ uporabljajo za „vse dele morja, ki niso vključeni v izključno ekonomsko cono, teritorialno morje ali notranje morske vode kake države“.¹⁹⁷² Ob opozorilu o neupoštevanju enostranskih dejanj po 25. juniju 1991, skladno s 5. členom arbitražnega sporazuma, Hrvaška tudi trdi, da bi za namene tega postopka sodišče moralo izhajati iz tega, da nobena obalna država ob Jadranskem morju ni razglasila izključne ekonomske cone ali podobnega območja razširjene pristojnosti onkraj zunanjih meja teritorialnega morja.¹⁹⁷³ Tako navaja, da je bila dne 25. junija 1991 „v Jadranskem morju najsevernejša točka odprtega morja in s tem točka, najbliže Sloveniji,“ točka [T]5 po Osimski pogodbi iz leta 1975,¹⁹⁷⁴ ki ustreza točki 1 iz pogodbe iz leta 1968.¹⁹⁷⁵ Slika 10.1 memoranduma Hrvaške, ki prikazuje vlogo Hrvaške v zvezi z dogovorjenimi mejami na morju na dan 25. junija 1991, je povzeta v nadaljevanju.



(Memorandum Hrvaške, slika 10.1)

¹⁹⁷² Memorandum Hrvaške, odst. 10.17, citat iz Konvencije iz leta 1958, 1. člen; UNCLOS, 87. člen.

¹⁹⁷³ Memorandum Hrvaške, odst. 9.9, 10.18; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 155:1–3.

¹⁹⁷⁴ Memorandum Hrvaške, odst. 10.19, 10.21; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 155:8–11.

¹⁹⁷⁵ Memorandum Hrvaške, odst. 10.19–20, sklic na sliko 10.1, ki sledi strani 210 njenega memoranduma.

1020. Glede izraza „Slovenija“ Hrvaška trdi, da je ta izraz „določen kot posledica določitve 'poteka meje na morju' s strani arbitražnega sodišča“, skladno s pravili in načeli mednarodnega prava.¹⁹⁷⁶ Navaja, da „širina teritorialnega morja obalne države v nobenem primeru ne sme presegati 12 [NM], merjeno od temeljnih črt, ki so določene skladno s Konvencijo o pomorskem mednarodnem pravu iz leta 1982.“¹⁹⁷⁷
1021. Poleg tega Hrvaška trdi, da je celo brez določitve meje na morju mogoče določiti „kje *ni* Slovenija“. ¹⁹⁷⁸ Izrecno navaja, da bodo ne glede na to, kako bo arbitražno sodišče določilo mejo na kopnem in morju v Zalivu, „iz tega izhajajoče slovenske temeljne črte ostale več kot 12 [NM] oddaljene od najbližjega odprtega morja“, ki je na točki [T]5.¹⁹⁷⁹ Razlog je v tem, pravi Hrvaška, da najbližja točka na obali, ki je oddaljena 12 NM od točke [T]5 (Rt Savudrija), leži „izrazito stran od zadevnega območja spora glede razmejitve“. ¹⁹⁸⁰ Zato trdi, da bo edina posledica določitve meje na kopnem in morju s strani arbitražnega sodišča odločitev o tem, „za koliko“ bo razdalja med temeljnimi črtami Slovenije in odprtim morjem večja od 12 NM.¹⁹⁸¹
1022. V zvezi s pomenom izraza „junction“ Hrvaška ugotavlja, da ni opredeljen niti v mednarodnih pogodbah niti v običajnem mednarodnem pravu,¹⁹⁸² da se stranki nista dogovorili o nikakršnem posebnem pomenu¹⁹⁸³ in da pravni slovarji ne ponujajo nobene opredelitve.¹⁹⁸⁴ Vendar pove tudi, da je javno predstavila svoje stališče glede tega, „kaj *ni* pomen *kateregakoli* od izrazov v arbitražnem sporazumu“, in sicer 9. novembra 2009, ko je izjavila, da „ničesar v arbitražnem sporazumu ... ni mogoče razumeti kot strinjanje Hrvaške s zahtevo Slovenije po ozemeljskem stiku z odprtim morjem“. ¹⁹⁸⁵ Po zatrjevanju Hrvaške je bila njena interpretativna izjava, predstavljena kmalu po sklenitvi sporazuma, med strankama dogovorjena in je zrcalila „že dolgo znano in dosledno stališče iz celotnega obdobja pogajanj o arbitražnem sporazumu“.
1023. Hrvaška nadalje trdi, da se predlog „to“ v angleščini običajno „uporablja za nakazovanje usmerjenosti (*in the direction of*), torej da je nekaj 'usmerjeno proti' (npr. *the road to*

¹⁹⁷⁶ Memorandum Hrvaške, odst. 10.22.

¹⁹⁷⁷ Prav tam.

¹⁹⁷⁸ Memorandum Hrvaške, odst. 10.23.

¹⁹⁷⁹ Memorandum Hrvaške, odst. 10.24–26, sklic na sliko 10.3, ki sledi strani 212 memoranduma; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 156:5–9.

¹⁹⁸⁰ Memorandum Hrvaške, odst. 10.26; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 157:3–7.

¹⁹⁸¹ Memorandum Hrvaške, odst. 10.26.

¹⁹⁸² Memorandum Hrvaške, odst. 10.31, citat iz G. K. Walker, *Definitions for the Law of the Sea: Terms Not Defined by the 1982 Convention* (2012).

¹⁹⁸³ Memorandum Hrvaške, odst. 10.32.

¹⁹⁸⁴ Memorandum Hrvaške, odst. 10.33, citat iz *Parry & Grant Encyclopaedic Dictionary of International Law* (J.P. Grant & J. Craig Parker, ur., 2009); B. A. Boczek, *International Law: A Dictionary* (2005).

¹⁹⁸⁵ Memorandum Hrvaške, odst. 10.32, sklic na izjavo Hrvaške.

- London*)“.¹⁹⁸⁶ Po njenem mnenju tako zveza samostalnika „junction“ s predlogom „to“ v točki (b) prvega odstavka 3. člena „nakazuje usmeritev: stik *proti* odprtemu morju“.¹⁹⁸⁷ Hrvaška trdi, da bi uporaba besedne zveze „junction with“ lahko kazala na precej drugačen pomen kot „junction to“.¹⁹⁸⁸
1024. Hrvaška priznava, da je stvar arbitražnega sodišča, da odloči, ali ima besedna zveza „junction to“ pravni pomen (pravica, upravičenje, zahtevke) ali fizični pomen (razdalja, smer, dostop do odprtega morja).¹⁹⁸⁹ Pri tem poudarja, da skladno s točko (b) 4. člena določitev „ne sme biti v nasprotju z mednarodnim pravom ali ga kršiti – je pa lahko sprejeta tako na njegovi podlagi kot na podlagi pravičnosti in načela dobrososedskih odnosov“.¹⁹⁹⁰
1025. Hrvaška se ne strinja, da bi lahko običajna raba izraza „junction“ pomenila črto, na kateri se teritorialne vode Slovenije stikajo z odprtim morjem. Zagovarja, da „sta odprto morje in Slovenija v vsakem primeru *ločena* drug od drugega z vmesnim morskim območjem, ki pripada eni ali drugi od dveh tretjih držav“.¹⁹⁹¹ Po njenem mnenju bi bil „junction“, za katerega si prizadeva Slovenija, v neskladju z uporabljenim pravom, saj bi ga bilo mogoče zagotoviti le na enega od dveh načinov: teritorialno morje Slovenije bi segalo dlje kot 12 NM od njene najbližje temeljne točke (v nasprotju s 3. členom Konvencije ZN o pomorskem mednarodnem pravu) ali pa bi bilo teritorialno morje Hrvaške zmanjšano na razdaljo manj kot 12 NM od obale (v nasprotju z upravičenjem Hrvaške po konvenciji UNCLOS).¹⁹⁹² Glede druge možnosti Hrvaška trdi, da „niti po arbitražnem sporazumu niti po mednarodnem pravu arbitražno sodišče nima niti pravice niti pristojnosti, da Hrvaški odvzame del suverenega ozemlja“.¹⁹⁹³
1026. Hrvaška se sklicuje tudi na pripravljalno delo za arbitražni sporazum in zatrjuje, da „če bi stranki želeli kaj več od služnostne pravice, bi bili v kontekstu uporabe ohlapne besedne zveze, kot je 'junction', uporabili besede 'ozemeljski stik', kot je predlagala Slovenija, a jih nista“.¹⁹⁹⁴
1027. Hrvaška ugotavlja, da „izraz 'junction' in poudarek na odprtem morju lahko pomenita zgolj to, da je namen zagotovitev varnega pomorskega dostopa – ki ga ne more ukiniti nobena druga

¹⁹⁸⁶ Memorandum Hrvaške, odst. 10.35.

¹⁹⁸⁷ Memorandum Hrvaške, odst. 10.36; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 163:19–24.

¹⁹⁸⁸ Memorandum Hrvaške, odst. 10.34–35.

¹⁹⁸⁹ Memorandum Hrvaške, odst. 10.37.

¹⁹⁹⁰ Prav tam.

¹⁹⁹¹ Memorandum Hrvaške, odst. 10.38.

¹⁹⁹² Protimemorandum Hrvaške, odst. 9.3; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 157:8–158:11.

¹⁹⁹³ Zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 159:3–5.

¹⁹⁹⁴ Protimemorandum Hrvaške, odst. 9.5; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 161:16–162:18; 5. dan, str. 115:12–24.

država – med odprtim morjem in Slovenijo“.¹⁹⁹⁵ Dodaja, da „če bi – *quod non* – obstajal neprekinjen pas slovenskega teritorialnega morja med njeno obalo in odprtim morjem, ... bi že obstajal stik in bi že obstajal režim [za uporabo]“,¹⁹⁹⁶ tako da „ne bi bilo kaj določati po prvem odstavku 3. člena“.¹⁹⁹⁷

ii. Stališče Slovenije

1028. Ob sklicevanju na pravila o razlagi po Dunajski konvencija o pravu mednarodnih pogodb¹⁹⁹⁸ Slovenija meni, da iz običajnega pomena besede „junction“ „nujno in vedno izhaja vez, povezava med dvema (ali več) različnima stvarima – v tem primeru med dvema morskima območjema“.¹⁹⁹⁹ Trdi, da „med strankama ni nesoglasja glede opredelitve 'Slovenije' ... niti [glede] teritorialnega morja Slovenije“.²⁰⁰⁰ Zato stik */junction/* „Slovenije z odprtim morjem“ pomeni „neposreden stik brez obveznosti, da se prečka teritorialno morje druge države“.²⁰⁰¹ Za Slovenijo pojem stik pomeni „ravno črto med ... teritorialnim morjem Slovenije in odprtim morjem“.²⁰⁰² Slovenija še dodaja, da „mora obstajati koridor – odprtega morja“, ki vodi do „stika teritorialnega morja Slovenije z odprtim morjem“.²⁰⁰³
1029. Slovenija pravi, da se določitev stika „ne sme zamenjavati ali povezovati z režimom za uporabo ustreznih območij“.²⁰⁰⁴ V zvezi s tem zatrjuje, da zgolj pravica do neškodljivega prehoda skozi teritorialno morje Hrvaške „za Slovenijo nikoli ni bila sprejemljiva“,²⁰⁰⁵ saj bi lahko Hrvaška po takem režimu „začasno ukinila“ neškodljiv prehod in „zaradi preverjanja skladnosti s hrvaško zakonodajo in namene inšpekcije ... ovirala pomorski promet“.²⁰⁰⁶
1030. Slovenija meni, da Hrvaška zagovarja pravico slovenskega „dostopa“ do odprtega morja, kar ni dovolj natančno opredeljeno in ne zrcali nujno neoviranosti [takega dostopa].²⁰⁰⁷ Tako na primer ugotavlja, da bi imela v teritorialnem morju Hrvaške omejene pravice do preleta, polaganja

¹⁹⁹⁵ Memorandum Hrvaške, odst. 10.46.

¹⁹⁹⁶ Memorandum Hrvaške, odst. 10.46.

¹⁹⁹⁷ Protimemorandum Hrvaške, odst. 9.6; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 162:17–25.

¹⁹⁹⁸ Protimemorandum Slovenije, odst. 10.22.

¹⁹⁹⁹ Protimemorandum Slovenije, odst. 10.23; zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 52:11–13.

²⁰⁰⁰ Zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 53:5–10, sklic na memorandum Hrvaške, odst. 10.22–30 in protimemorandum Hrvaške, odst. 9.13–14.

²⁰⁰¹ Memorandum Slovenije, odst. 10.70.

²⁰⁰² Zapis ustne obravnave, 8. dan, str. 37:5–19.

²⁰⁰³ Zapis ustne obravnave, 8. dan, str. 34:15–24.

²⁰⁰⁴ Zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 56:23–57:19; 8. dan, str. 19:13–22.

²⁰⁰⁵ Memorandum Slovenije, odst. 10.66.

²⁰⁰⁶ Memorandum Slovenije, odst. 10.67, citat tretjega odstavka 16. člena Ženevske konvencije, tretjega odstavka 25. člena konvencije UNCLOS, 30. člena pomorskega zakonika Hrvaške, priloga SI-351.

²⁰⁰⁷ Zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 88:9–21.

- podmorskih cevovodov in kablov, pregona in prehoda vojnih ladij.²⁰⁰⁸ Slovenija zato meni, da je „neposreden stik“ potreben zaradi uresničevanja njenih „gospodarskih in varnostnih interesov, s čimer bi si zagotovila, da pomorski promet, ki uporablja Luko Koper, ne bi bil podvržen omejitvam, oviranju ali zamudam“.²⁰⁰⁹
1031. Slovenija se pri svoji razlagi izraza „junction“ opira na različne dokumente iz časa pogajanj.²⁰¹⁰ Še zlasti se sklicuje na neratificirani sporazum Drnovšek-Račan kot „vir navdiha in usmeritev glede načina, na katerega sta stranki sami razlagali pojem *junction*, še preden je bil podpisan arbitražni sporazum,“ in na slovensko zavrnitev prvega Rehnovega osnutka, „ker je povezoval 'stik' /*contact*/ in 'režim“.²⁰¹¹ Slovenija prav tako zavrača hrvaško trditev, da se je izraz „'junction' pojavil od neznano kod“.²⁰¹² Poleg tega ugotavlja, da je v protokolu med Hrvaško in Srbijo-Črno goro o polotoku Prevlaka iz leta 2002 beseda „junction“ uporabljena petkrat in da je njen pomen tam „neposreden geografski stik“.²⁰¹³
1032. Slovenija označuje interpretativno izjavo Hrvaške (gl. odst. 1022) za „poskus izničenja določbe iz točke (b) prvega odstavka 3. člena arbitražnega sporazuma“. Poudarja tudi, da nikoli ni sprejela interpretativne izjave Hrvaške ali se z njo strinjala, pri čemer navaja noto, ki jo je poslala 19. novembra 2009,²⁰¹⁴ in trdi, da arbitražno sodišče ne sme upoštevati izjave, ker gre skladno s 5. členom sporazuma za „enostranski dokument ali dejanje katerekoli strani po 25. juniju 1991“, ter da izjava „ne more spremeniti in ne spreminja arbitražnega sporazuma“ ter „ne vpliva na [njegovo] razlago“.²⁰¹⁵ Vsekakor zatrjuje, da izjava Hrvaške iz leta 2009 dodatno potrjuje slovenski argument, saj „z zanikanjem jasnega pomena besede, kot je bila uporabljena v času pogajanj, ... [in] v okoliščinah, ko nobena izjava slovenskih oblasti ni mogla sprožiti take izjave,“ to „dejansko *a contrario* potrjuje razumevanje pojma 'junction' pri strankah med pogajanj“ in „lahko le okrepi razumevanje 'junction' v smislu 'ozemeljskega stika Slovenije z odprtim morjem“.²⁰¹⁶

²⁰⁰⁸ Memorandum Slovenije, odst. 10.68, citat iz konvencije UNCLOS, 111. člen.

²⁰⁰⁹ Memorandum Slovenije, odst. 10.69.

²⁰¹⁰ Memorandum Slovenije, odst. 10.71.

²⁰¹¹ Memorandum Slovenije, odst. 10.78; zapis ustne obravnave, 8. dan, str. 22:19–23:8.

²⁰¹² Protimemorandum Slovenije, odst. 10.50.

²⁰¹³ Zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 60:8–12.

²⁰¹⁴ Memorandum Slovenije, odst. 4.45; protimemorandum Slovenije, odst. 8.20. Gl. tudi odgovor Slovenije, odst. 1.17–21.

²⁰¹⁵ Protimemorandum Slovenije, odst. 8.21.

²⁰¹⁶ Memorandum Slovenije, odst. 10.72; protimemorandum Slovenije, odst. 10.49.

1033. Slovenija končno tudi trdi, da je tak pomen potreben, če naj se pri razlagi mednarodnih pogodb spoštuje načelo *effet utile*,²⁰¹⁷ saj je treba določitev stika /*junction*/ razlikovati od določitve meje na morju in režima za uporabo ustreznih morskih območij.²⁰¹⁸ Kritična je do poskusov Hrvaške, da „izniči ves *effet utile* pododstavka (b) prvega odstavka 3. člena“,²⁰¹⁹ ko namiguje: (i) da odprtega morja, ki je že določeno na podlagi mednarodnega prava, „ni mogoče prilagajati, da bi vzpostavili stik“,²⁰²⁰ in (ii) da lahko *junction* „pomeni samo režim neškodljivega prehoda skozi teritorialno morje [Hrvaške], kar Slovenija že ima“.²⁰²¹

(b) Okoliščine, ki jih je treba upoštevati v zvezi s točko (b) 4. člena arbitražnega sporazuma

1034. Stranki se strinjata, da mora arbitražno sodišče pri določanju „stika Slovenije z odprtim morjem“ slediti namenu „dosege poštene in pravične rešitve“,²⁰²² a pri tem pred sodiščem poudarjata različne okoliščine.

i. Stališče Hrvaške

1035. Hrvaška ugotavlja, da je za odločanje arbitražnega sodišča po točki (b) prvega odstavka 3. člena pomembnih nekaj okoliščin,²⁰²³ še zlasti „ključna 'pomembna okoliščina“, namreč „veljavna prometna pravila Mednarodne pomorske organizacije (IMO) in uveljavljena praksa plovbe na tem območju“,²⁰²⁴ ter niz pravnih režimov, med njimi režim EU, režim IMO in režim po konvenciji UNCLOS, ki skupaj „v celoti varujejo pravico Slovenije do dostopa“.²⁰²⁵

1036. Hrvaška najprej trdi, da je Slovenija vedno imela neprekinjen dostop do odprtega morja,²⁰²⁶ kar pomeni, da pravica Slovenije do neškodljivega prehoda skozi hrvaške vode nikoli ni bila

²⁰¹⁷ Memorandum Slovenije, odst. 10.74, citat iz *Territorial Dispute (Libyan Arab Jamahiriya/Chad)*, sodba, *I.C.J. Reports* 1994, str. 6, na str. 25, odst. 51; *Lighthouses Case between France and Greece*, sodba, P.C.I.J., serija A/B/ št. 62, str. 4, na str. 27; *Legal Consequences for States of the Continued Presence of South Africa in Namibia (South West Africa) notwithstanding Security Council Resolution 276 (1970)*, svetovalno mnenje, *I.C.J. Reports* 1971, str. 16, na str. 35, odst. 66; *Aegean Sea Continental Shelf (Greece/Turkey)*, sodba, *I.C.J. Reports* 1978, str. 3, na str. 22, odst. 52; *Corfu Channel (United Kingdom v. Albania)*, sodba z dne 9. aprila 1949: *I.C.J. Reports* 1949, str. 4, na str. 24; Carlos Calvo, *Dictionnaire manuel de diplomatie et de droit international public et privé*, str. 223 (1885, nova izdaja 2009); *Acquisition of Polish Nationality*, svetovalno mnenje, P.C.I.J., serija B, št. 7, str. 7, na str. 20.

²⁰¹⁸ Memorandum Slovenije, odst. 10.75; zapis ustne obravnave, 3.dan, str. 60/3–11.

²⁰¹⁹ Protimemorandum Slovenije, odst. 10.29.

²⁰²⁰ Protimemorandum Slovenije, odst. 10.31, sklic na memorandum Hrvaške, odst. 10.28, 10.15–16.

²⁰²¹ Protimemorandum Slovenije, odst. 10.36, sklic na memorandum Hrvaške, odst. 10.69–79 in 10.81.

²⁰²² Memorandum Hrvaške, odst. 10.68, memorandum Slovenije, odst. 8.56 in 10.03.

²⁰²³ Memorandum Hrvaške, odst. 10.68.

²⁰²⁴ Memorandum Hrvaške, odst. 10.79.

²⁰²⁵ Zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 181:13–16.

²⁰²⁶ Zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 175:23–24.

- ukinjena, niti v obdobju vojne od 1991 do 1995.²⁰²⁷ Navaja, da dejstva in podatki ne potrjujejo trditve Slovenije, da potrebuje „ozemeljski izhod na odprto morje“, da bi lahko uresničevala svojo „pravico do komunikacije“ ali si zagotovila gospodarski razvoj.²⁰²⁸
1037. Poleg tega Hrvaška ugotavlja, da memorandum Slovenije vsebuje „litanije tožb o neugodnem geografskem položaju in potrebi, da ... prečka teritorialno morje Hrvaške“.²⁰²⁹ Vendar, zatrjuje Hrvaška, „se v resnici nobena taka nesreča še ni zgodila, niti ni bilo z njo zagroženo“.²⁰³⁰ Po mnenju Hrvaške „preprosto ni nobenega dokaza, da bi *status quo* povzročal kakršnekoli težave ali ovire pri rednem prehodu po morju ali zraku“.²⁰³¹
1038. Nasprotno, Hrvaška meni, da „obstoječe stanje“ zrcali režim štirih svoboščin EU²⁰³² in veljavnost pristojnosti Sodišča Evropskih skupnosti, da te svoboščine zagotavlja,²⁰³³ pravno izvršljivo politiko „odprtega neba“ EU,²⁰³⁴ dobro delovanje sheme ločene plovbe IMO,²⁰³⁵ zavezo o sodelovanju med članicami Nata,²⁰³⁶ in splošno rast letnega pretovora v Luki Koper.²⁰³⁷ Ob upoštevanju navedenega ne sprejema trditve Slovenije, da lahko Hrvaška „neposredno vpliva na slovenske gospodarske in varnostne interese“.²⁰³⁸
1039. Hrvaška navaja, da „varnost plovbe ... pomeni bistveno 'pomembno okoliščino‘“, saj so v tem primeru „ustrezna morska območja“ – torej „tista, ki ležijo v morskem prostoru med odprtim

²⁰²⁷ Memorandum Hrvaške, odst. 10.69–70.

²⁰²⁸ Prav tam.

²⁰²⁹ Protimemorandum Hrvaške, odst. 9.8, sklic na memorandum Slovenije 10.67–69; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 175:24–176:5.

²⁰³⁰ Protimemorandum Hrvaške, odst. 9.9.

²⁰³¹ Prav tam.

²⁰³² Prost pretok blaga, členi 28–37 Pogodbe o delovanju Evropske unije, sklenjene v Lizboni dne 13. decembra 2007 (PDEU), pravica do ustanavljanja in do opravljanja storitev, členi 49–56 PDEU, prost pretok oseb in delavcev, členi 21 in 45–48 PDEU, prost pretok kapitala, členi 63–66 PDEU.

²⁰³³ Protimemorandum Hrvaške, odst. 9.10; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 176:14–18.

²⁰³⁴ Protimemorandum Hrvaške, odst. 9.10; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 177:1.

²⁰³⁵ Memorandum Hrvaške, odst. 10.73–76, citat iz Memoranduma o soglasju med Vlado Republike Slovenije, Vlado Republike Hrvaške in Vlado Italijanske republike za uvedbo skupnega plovbnega sistema in sheme ločene plovbe v severnem delu severnega Jadrana, sklenjenega v Anconi dne 19. maja 2000, priloga HRLA-66; Plovbne poti ladij, javljanje ladij in s tem povezane zadeve, Vzpostavitev novih priporočenih shem ločene plovbe in drugih novih ukrepov za plovbne poti v Jadranskem morju, predlog Albanije, Hrvaške, Italije, Slovenije ter Srbije in Črne gore, IMO Doc. NAV 49/3/7 (23. marec 2003), priloga HR-89; Poročilo odbora za za pomorsko varnost, 78. zasedanje, IMO Doc. MSC 78/26 (28. maj 2004), str. 86 in priloga 21; Nove in dopolnjene sheme ločene plovbe, IMO Doc. COLREG.2/Circ. 54 (28. maj 2004), priloga HRLA-70; Nove in dopolnjene sheme ločene plovbe, IMO Doc. COLREG.2/Circ. 54 (28. maj 2004), priloga 3 in str. 2–3, priloga HRLA-70. Referenčna karta iz tega dokumenta IMO je št. 435 Italijanskega hidrografskega inštituta, izd. 1993, datum ED-50, in št. 101 Hidrografskega inštituta Republike Hrvaške, izd. 1998, datum Hermanskögel, Besslov elipsoid.

²⁰³⁶ Protimemorandum Hrvaške, odst. 9.10; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 177:1–5.

²⁰³⁷ Memorandum Hrvaške, odst. 10.70, citat statistike s spletnih strani Luke Koper, na <www.luka-kp.si/slo/terminali-in-tovor> (zadnji obisk: 4. februarja 2013).

²⁰³⁸ Protimemorandum Hrvaške, odst. 9.10.

morjem, točko 5 in območjem jugozahodno ter zunanjo mejo teritorialnega morja Slovenije²⁰³⁹ – „med morskimi območji z največjo gostoto komercialnega prometa v Jadranskem morju“.²⁰⁴⁰ Ugotavlja tudi, da ima Slovenija dostop skozi italijanske vode in zračni prostor²⁰⁴¹ ter „do Italije in drugih sosed po zraku, cesti, rekah in železnici“,²⁰⁴² zaradi česar bi bilo neustrezno trditi, da „je ali bi lahko bila ... popolna enklava“.²⁰⁴³ Po mnenju Hrvaške se vsa morebitna odprta vprašanja „lahko najustrezneje rešijo na podlagi veljavnih predpisov za plovbo in z njihovim izvajanjem“.²⁰⁴⁴ Ena teh shem, shema ločene plovbe IMO, je „še zlasti pomembna“, saj se sklicuje na sodelovanje med Hrvaško, Slovenijo in Italijo pri „vzpostavitvi temeljev za shemo v memorandumu o soglasju, podpisanem leta 2000, ter plovni sistem, ki so ga skupaj predlagale leta 2003 na podlagi dolgoletne prakse plovbe na tem območju“.²⁰⁴⁵

1040. Poleg tega Hrvaška ugotavlja, da bi bila zahteva Slovenije po „neposrednem ozemeljskem izhodu“ v nasprotju s shemo ločene plovbe IMO iz leta 2004,²⁰⁴⁶ ki jo je Slovenija predlagala in se z njo strinjala, saj je isto območje ob hrvaški obali Istre „vhod“ (neposredni vstop dohodnega prometa) po predpisih IMO in območje običajne prakse plovbe.²⁰⁴⁷ Hrvaška kot dokaz predloži sliko 10.4 (gl. sp.), ki prikazuje shemo ločene plovbe IMO iz leta 2004.

²⁰³⁹ Zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 164:9–11.

²⁰⁴⁰ Memorandum Hrvaške, odst. 10.72, sklic na dejstvo, da „vsako leto na tem majhnem območju poteka tankerski promet s prek 40 milijonov ton nafte in z različnimi drugimi vrstami nevarnega tovora“.

²⁰⁴¹ Protimemorandum Hrvaške, odst. 9.10; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 177:6–10.

²⁰⁴² Protimemorandum Hrvaške, odst. 9.11.

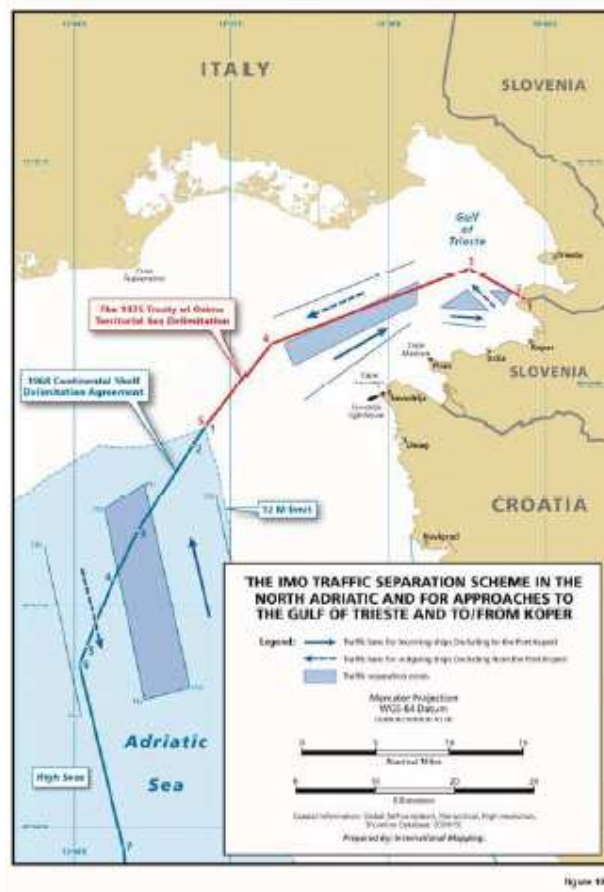
²⁰⁴³ Prav tam.

²⁰⁴⁴ Memorandum Hrvaške, odst. 10.71.

²⁰⁴⁵ Zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 177:18–178:4.

²⁰⁴⁶ IMO, odbor za pomorsko varnost, 28. maj 2004, 78. zasedanje (12.–21. maj 2004), COLREG.2/Circ.54, priloga 3, priloga SI-343.

²⁰⁴⁷ Memorandum Hrvaške, odst. 10.78, zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 178:4–179:10, navedena je slika 10.4, za str. 228 memoranduma Hrvaške.



(Memorandum Hrvaške, slika 10.4)

1041. Hrvaška meni, da shema IMO „podpira vrsta splošnih pomorskih tranzitnih pravic, priznanih“ v Konvenciji ZN o pomorskem mednarodnem pravu, še zlasti pa pravica do neškodljivega prehoda.²⁰⁴⁸ V zvezi s tretjim odstavkom 25. člena konvencije, po katerem lahko obalna država „začasno ustavi neškodljiv prehod za tuje ladje“, Hrvaška trdi, da gre za „omejeno pristojnost“.²⁰⁴⁹ Nadalje zatrjuje, da taka izjema glede na njene odnose s Slovenijo ni umestna, saj Slovenija „ne more dokazati niti enega primera, ko bi bila Hrvaška začasno ukinila neškodljiv prehod v njeno škodo“.²⁰⁵⁰

1042. Hrvaška zato pride do naslednjega „preprostega sklepa“:

Zahteve Slovenije v zvezi z dostopom in komunikacijo so že uresničene, v pravnem smislu in kot trdno uveljavljena praksa. Prav temu je namenjena pravica neškodljivega prehoda po konvenciji UNCLOS in shemi IMO, in to tudi zagotavlja. A četudi bi še obstajala kakšna

²⁰⁴⁸ Zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 179:20–23. Gl. npr. memorandum Hrvaške, odst. 10.89(1).

²⁰⁴⁹ Zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 180:1–5.

²⁰⁵⁰ Zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 180:8–10.

odprta vprašanja, bi jih lahko rešili z opredelitvijo stika /*junction*/ kot varnega in neprekinjenega dostopa iz Slovenije do odprtega morja.²⁰⁵¹

ii. Stališče Slovenije

1043. Slovenija trdi, da je „za razpravo o pomorskih vidikih tega spora izjemno pomembno troje“, in sicer (i) „razlike v podobi med morskimi obalo Hrvaške in morskimi obalo Slovenije“, (ii) „vitalni interes Slovenije, da ob upoštevanju pomembnosti in rasti pomorskega trgovanja ohrani dostop do odprtega morja,“ in (iii) „tradicionalna prisotnost Slovenije na celotnem spornem območju, ko je bila del Jugoslavije“.²⁰⁵²
1044. V odgovor na „preprosti sklep“ Hrvaške, po katerem je na videz odpravljena vsaka potreba Slovenije po kakršnemkoli stiku z odprtim morjem, Slovenija podaja „dva ločena odgovora: pravnega in stvarnega“.²⁰⁵³ S pravnega stališča Slovenija ponovi, da trditev Hrvaške „ne upošteva ... pododstavka (b) prvega odstavka [3. člena arbitražnega sporazuma] glede stika, ki ga mora arbitražno sodišče določiti ločeno od režima za uporabo ustreznih morskih območij“.²⁰⁵⁴ Opozarja, da bi „opustitev določitev stika Slovenije z odprtim morjem pomenila odločitev *infra petita*, pri čemer arbitražno sodišče ne bi v celoti izpolnilo svoje pristojnosti“.²⁰⁵⁵ Meni, da razlaga Hrvaške ne upošteva dejanskega stanja odnosov med strankama in „Sloveniji ne zagotavlja *res iudicata* jamstva o dostopu do odprtega morja, ki se od sodišča zahteva“.²⁰⁵⁶ Opozori, da „stanje *status quo* ni varno pred grožnjami v prihodnosti“.²⁰⁵⁷
1045. Slovenija tudi trdi, da hrvaško poudarjanje shem ločene plovbe IMO v Jadranskem morju „ne more spremeniti celotne podobe“,²⁰⁵⁸ saj sheme „ne vplivajo na status zadevnih morskih območij“,²⁰⁵⁹ kar potrjuje resolucija skupščine IMO z dne 20. novembra 1985.²⁰⁶⁰ Poleg tega navaja, da se „sheme ločene plovbe od časa do časa tudi spremenijo“.²⁰⁶¹ Zavrača tudi sklicevanje na politiko „odprtega neba“ EU, češ da je neustrezna s stališča potrebe Slovenije po

²⁰⁵¹ Zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 184:1–8.

²⁰⁵² Memorandum Slovenije, odst. 10.02.

²⁰⁵³ Zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 65:8–19.

²⁰⁵⁴ Zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 65:20–66:2.

²⁰⁵⁵ Memorandum Slovenije, odst. 8.08.

²⁰⁵⁶ Zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 66:3–14.

²⁰⁵⁷ Zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 67:20–22.

²⁰⁵⁸ Protimemorandum Slovenije, odst. 10.52.

²⁰⁵⁹ Prav tam.

²⁰⁶⁰ Prav tam.

²⁰⁶¹ Protimemorandum Slovenije, odst. 10.55.

zračnem dostopu, ker zadeva zgolj komercialne polete in z njimi povezane pravice do pristanka.²⁰⁶²

1046. Nazadnje Slovenija še zatrdi – in se pri tem sklicuje na več drugih zadev iz prakse arbitraž in držav –, da „vzpostavitev območja odprtega morja, da bi se preprečila ... odrezanost od odprtega morja, ni nič posebnega“.²⁰⁶³

(c) Določitev „stika Slovenije z odprtim morjem“

i. Stališče Hrvaške

1047. Na podlagi prej predstavljenih argumentov Hrvaška trdi, „da je treba zahtevo po 'stiku Slovenije z odprtim morjem', če se razlaga kot ozemeljski stik z odprtim morjem, zavrnuti“.²⁰⁶⁴

1048. Nadaljuje, da Slovenija ne more imeti „ozemeljskega stika“ z odprtim morjem, saj je po mednarodnem pravu „tak stik mogoč izključno prek teritorialnega morja, katerega največja širina ne sme presegati 12 [NM], merjeno od temeljnih črt“.²⁰⁶⁵ Ob upoštevanju zaporednosti nalog arbitražnega sodišča Hrvaška meni, da bo mejo med strankama na morju sodišče že določilo skladno z mednarodnim pravom²⁰⁶⁶ in da se po taki odločitvi teritorialno morje Slovenije „ne razteza in ne more raztezati dovolj daleč, da bi doseglo odprto morje“.²⁰⁶⁷

1049. Hrvaška še trdi, da je Slovenija leta 1993 znova enostransko zahtevala ozemeljski (neposredni geografski) stik svojega teritorialnega morja z odprtim morjem.²⁰⁶⁸ Po njenem mnenju je zahteva „v neskladju s pravnim in dejanskim stanjem na dan 25. junija 1991“,²⁰⁶⁹ poleg tega pa „v arbitražnem sporazumu ni nobene podlage za razlago, da 'stik Slovenije z odprtim morjem' ustreza enostranski zahtevi Slovenije po ozemeljskem (neposrednem geografskem) stiku slovenskega teritorialnega morja z odprtim morjem“.²⁰⁷⁰

1050. Hrvaška ugotavlja, da konvencija UNCLOS „obalnim državam ne zagotavlja 'neposrednega' ali 'ozemeljskega' dostopa do in z morja“.²⁰⁷¹ Po njenem mnenju je kakršenkoli „'ozemeljski stik' z

²⁰⁶² Odgovor Slovenije, odst. 5.09, sklic na protimemorandum Hrvaške, odst. 9.10.

²⁰⁶³ Protimemorandum Slovenije, odst. 10.56.

²⁰⁶⁴ Memorandum Hrvaške, odst. 10.81, 10.92.

²⁰⁶⁵ Memorandum Hrvaške, odst. 10.30.

²⁰⁶⁶ Memorandum Hrvaške, odst. 10.80(1).

²⁰⁶⁷ Memorandum Hrvaške, odst. 10.30.

²⁰⁶⁸ Protimemorandum Hrvaške, odst. 7.49.

²⁰⁶⁹ Protimemorandum Hrvaške, odst. 7.65.

²⁰⁷⁰ Protimemorandum Hrvaške, odst. 7.67.

²⁰⁷¹ Memorandum Hrvaške, odst. 10.52.

odprtim morjem odvisen od širine teritorialnega morja, ta pa je odvisna od položaja in geografske konfiguracije zadevne obale“.²⁰⁷²

1051. Hrvaška nadalje trdi, da je Slovenija priznala, da ne more zahtevati lastne izključne ekonomske cone.²⁰⁷³

1052. Tako Hrvaška zatrjuje, da „ne glede na to, kje točno bo umeščena meja, to ne bo spremenilo osnovnega stanja *de lege lata*: teritorialni morji Italije in Hrvaške sta zapirali teritorialno morje Slovenije od trenutka, ko je bila vzpostavljena kot neodvisna država“.²⁰⁷⁴

1053. Zato Hrvaška meni, da mora arbitražno sodišče „stik Slovenije z odprtim morjem“, ki se razlaga kot „varen in neprekinjen dostop do odprtega morja“, zagotoviti s potrditvijo ustreznega režima plovbe.²⁰⁷⁵

ii. Stališče Slovenije

1054. Slovenija meni, da bi njen „stik z odprtim morjem“ moral biti določen skladno s sliko 10.9 na strani 585 njenega memoranduma, kot je povzeto spodaj.

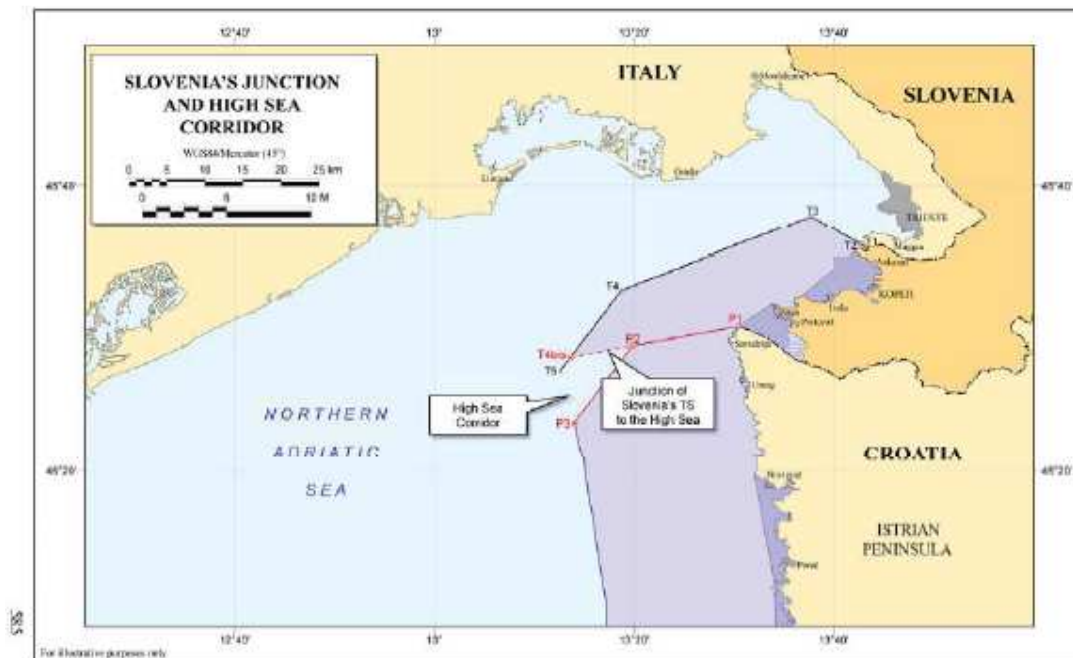


Figure 10.9

(Memorandum Slovenije, slika 10.9)

²⁰⁷² Prav tam.

²⁰⁷³ Memorandum Hrvaške, odst. 10.30, citat iz Memoranduma o Piranskem zalivu.

²⁰⁷⁴ Memorandum Hrvaške, odst. 10.80(2).

²⁰⁷⁵ Memorandum Hrvaške, odst. 10.25–30, 10.80(3)–81.

1055. Ugotavlja, da po 86. členu konvencije UNCLOS odprto morje vključuje „vse dele morja, ki niso vključeni v izključno ekonomsko cono, teritorialno morje ali notranje morske vode kake države“.²⁰⁷⁶ Slovenija trdi, da po arbitražnem sporazumu dejanja Hrvaške v zvezi z izključno ekonomsko cono ne morejo imeti pravnega pomena, saj je do njih prišlo po 25. juniju 1991.²⁰⁷⁷
1056. Tako Slovenija sklene, „da ima arbitražno sodišče na voljo teritorialno morje“, na podlagi katerega mora določiti „stik Slovenije z odprtim morjem“.²⁰⁷⁸ V zvezi s tem dodaja, da imajo obalne države od svoje obale oziroma temeljnih črt pravico do največ 12 NM širokega teritorialnega morja, da pa „ne morejo zahtevati največjega upravičenja, če obstajajo posebne okoliščine“.²⁰⁷⁹ Trdi še, da v tem primeru „obstajajo posebne okoliščine – kar je tudi temeljni *raison d'être* tako sklicevanja na stik v točki (b) prvega odstavka 3. člena arbitražnega sporazuma kot vključitve pravičnosti in načela o dobrososedskih odnosih, poleg mednarodnega prava, pri odločanju o stiku v 4. členu“.²⁰⁸⁰
1057. Slovenija meni, da arbitražno sodišče lahko določi stik Slovenije z odprtim morjem „brez poseganja v pravice katerekoli tretje države“ tako, da vzdolž hrvaškega teritorialnega morja vzpostavi koridor odprtega morja, po zgledu tistega, za kar sta se stranki dogovorili v sporazumu Drnovšek-Račan iz leta 2001.²⁰⁸¹ Ob ugotovitvi, da je teritorialno morje, ki izhaja iz razmejitve, kot jo predlaga Slovenija, ozko in precej manjše od območja, ki je bilo pod nadzorom Republike Slovenije v nekdanji Jugoslaviji,²⁰⁸² Slovenija meni, da „ni nikakršnih pravnih ovir za to, da se deloma omeji obseg teritorialnega morja *Hrvaške*, da bi se tako upoštevale zelo posebne okoliščine v tej zadevi“.²⁰⁸³
1058. Slovenija pravi, da je bila ugotovitev o tem, da je omejitev 12 NM „zgornja meja, in ne obveza ali privzeta črta“, izhodiščno načelo, ki sta ga stranki sprejeli v parafiranem sporazumu Drnovšek-Račan.²⁰⁸⁴ Poleg tega zatrjuje, da omejitev teritorialnega morja neke države na širino, manjšo od zgornje meje, ne omejuje pravic tretjih držav, češ da „imajo na odprtem morju več

²⁰⁷⁶ Memorandum Slovenije, odst. 10.79.

²⁰⁷⁷ Memorandum Slovenije, odst. 10.80, citat iz Zakona o razglasitvi zaščitne ekološke cone in epikontinentalnem pasu Republike Slovenije, 22. oktober 2005, *Law of the Sea Bulletin*, št. 60/2006, str. 56, priloga SI-357; 1042. člen hrvaškega pomorskega zakonika iz leta 1994, priloga SI-281; odločitev o širitvi jurisdikcije Republike Hrvaške v Jadranskem morju (2003), Uradni list Republike Hrvaške, št. 157/2003, priloga SI-333 (zahteva po zaščitni ekološko-ribolovni coni).

²⁰⁷⁸ Memorandum Slovenije, odst. 10.82.

²⁰⁷⁹ Prav tam.

²⁰⁸⁰ Memorandum Slovenije, odst. 10.82.

²⁰⁸¹ Memorandum Slovenije, odst. 10.83, zapisnik ustne obravnave, 4. dan, str. 69:8–13.

²⁰⁸² Memorandum Slovenije, odst. 10.85.

²⁰⁸³ Memorandum Slovenije, odst. 10.85–86.

²⁰⁸⁴ Memorandum Slovenije, odst. 10.86.

pravic kot v teritorialnem morju drugih držav“.²⁰⁸⁵ Po njenem mnenju „praksa med državami vsebuje primere omejitev teritorialnega morja posameznih držav, da bi se dosegli vitalni interesi sosednjih držav in zagotovil dostop do oddaljenih ali drugače izoliranih pristanišč“, med njimi primer Francije in Monaka, primer Japonske, ki je omejila svoje zahteve po teritorialnem morju v petih ožinah, ter primer Finske v Finskem zalivu.²⁰⁸⁶

1059. Slovenija trdi:

zaradi pravičnosti in načela dobrososedskih odnosov, kot potrjuje zdrav razum, bi morala biti omejitev upravičenja Hrvaške do 12 navtičnih milj širokega teritorialnega morja omejena in hkrati ustrezati okoliščinam v tej zadevi; širina koridorja odprtega morja bi morala biti zadostna za vojaške, gospodarske in turistične potrebe, ob upoštevanju nadaljnjega razvoja Luke Koper v prihodnje.²⁰⁸⁷

1060. Za navedene zahteve bi bil ustrezen koridor širine 3 NM.²⁰⁸⁸ Četudi ne izključuje možnosti ožjega koridorja, na primer koridorja širine 2,3 NM, kot ga je določal sporazum Drnovšek-Račan, Slovenija ugotavlja, da je bila umestitev 2,3 NM širokega koridorja posledica pogajanj, in trdi, da „[tak koridor] brez pravega razloga prej zaplete razmere kot pa olajša pomorski promet“.²⁰⁸⁹

1061. Tako Slovenija zagovarja ustrežnejše umeščen koridor odprtega morja „na skrajnem zahodnem delu črte med točkama P1 in T4bis“.²⁰⁹⁰ Posebno črto stika, ki jo zahteva Slovenija, ponazarja del črte med točkama P2 in T4bis.²⁰⁹¹ Tri navtične milje široki koridor, ki ga zahteva Slovenija, bi „potekal navzdol do stika s točko P3“, na kateri bi bilo teritorialno morje Hrvaške široko 12 NM.²⁰⁹² Za to točko, ugotavlja Slovenija, koridor doseže območje, ki je zaradi odsotnosti kakršnegakoli teritorialnega morja ali kakršnekoli izključne ekonomske cone odprto morje.²⁰⁹³ Točke so vrisane na sliki 10.9 v memorandumu Slovenije, ki je povzeta za odstavkom 1054 zgoraj. Slovenija ugotavlja, da arbitražnemu sodišču ni treba podaljševati takega koridorja, vendar pa si pridržuje pravico do stališča, da kakršnakoli razglasitev suverenih pravic nad delom tega območja s strani Hrvaške ne sme škoditi „stiku Slovenije z odprtim morjem“.²⁰⁹⁴

²⁰⁸⁵ Prav tam.

²⁰⁸⁶ Memorandum Slovenije, odst. 10.87–88, citat iz sporazuma o razmejitvi med Francijo in Monakom ter iz japonske razmejitve v prelivu Ōsumi Kaiyō in štirih drugih ožinah.

²⁰⁸⁷ Memorandum Slovenije, odst. 10.89.

²⁰⁸⁸ Memorandum Slovenije, odst. 10.90, zapisnik ustne obravnave, 4. dan, str. 69:20–22.

²⁰⁸⁹ Memorandum Slovenije, odst. 10.91.

²⁰⁹⁰ Prav tam.

²⁰⁹¹ Prav tam; zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 69:23–24.

²⁰⁹² Memorandum Slovenije, odstavek 10.92.

²⁰⁹³ Memorandum Slovenije, odstavek 10.93.

²⁰⁹⁴ Memorandum Slovenije, odstavek 10.93.

2. Analiza arbitražnega sodišča

1062. Po določitvi poteka meje med Hrvaško in Slovenijo na morju se arbitražno sodišče loti tega, kar je v arbitražnem sporazumu poimenovano „stik Slovenije z odprtim morjem“.

(a) „High Sea“

1063. Besedna zveza „High Sea“ v arbitražnem sporazumu ni opredeljena. Arbitražno sodišče ugotavlja, da sta med postopkom besedno zvezo obe stranki uporabljali kot sopomenko za „odprto morje“ /high seas/. V Sredozemskem morju ni območja, ki bi bilo več kot 200 NM oddaljeno od obale ene ali več obalnih držav; hkrati lahko po Konvenciji ZN o pomorskem mednarodnem pravu (UNCLOS) vsaka obalna država razglasi izključno ekonomsko cono v širini 200 NM. Sedmi del konvencije (Odrpto morje) določa pravni okvir za odprto morje, ki skladno s 86. členom pomeni „vse dele morja, ki niso vključeni v izključno ekonomsko cono, teritorialno morje ali notranje morske vode kake države“. Tako nikjer v Sredozemskem morju (kaj šele v Jadranskem morju) ni območja, za katero bi *stricto sensu* veljal režim odprtega morja po konvenciji UNCLOS, če bi vsaka sredozemska država razglasila izključno ekonomsko cono, do katere je po konvenciji upravičena.²⁰⁹⁵

1064. Ta ugotovitev besedni zvezi „junction to the High Sea“ ne odvzema smisla, in sicer iz dveh razlogov.

1065. Prvič, Hrvaška še ni razglasila izključne ekonomske cone. Trenutno onkraj teritorialnega morja Hrvaške in v stiku z njim leži območje, ki ima status odprtega morja.

1066. Drugič, kot je bilo ugotovljeno,²⁰⁹⁶ sta stranki arbitražno sodišče pravzaprav pozvali, naj vsa morska območja, ki ležijo onkraj teritorialnega morja, za namene tega primera obravnava kot odprto morje. Iz pisne in ustne argumentacije strank zelo jasno izhaja, da so v tem okviru glavno vprašanje pravice dostopa ladij in zrakoplovov z odprtega morja do Slovenije in iz Slovenije do odprtega morja.

1067. Lastnost odprtega morja, ki jo poudarjata stranki, je svoboda odprtega morja, še zlasti svoboda plovbe in preleta. Te vrste svobode določa 87. člen konvencije UNCLOS.

1068. Svoboda plovbe in preleta po konvenciji velja ne le za odprto morje (tj. za vode onkraj izključne ekonomske cone, teritorialnega morja ali notranjih morskih voda države), temveč tudi za

²⁰⁹⁵ Konvencija ZN o mednarodnem pomorskem pravu, 86. člen.

²⁰⁹⁶ Gl. zgoraj, odst. 1015.

izključne ekonomske cone obalnih držav. Prvi odstavek 58. člena konvencije UNCLOS se tako glasi:

V izključni ekonomski coni uživajo vse države, obalne in neobalne, v skladu z ustreznimi določbami te konvencije, svobodo plovbe, preleta in polaganja podmorskih kablov in cevovodov po 87. členu ter druge mednarodno dovoljene uporabe morja, ki se nanašajo na te svobode, kot so tiste, povezane z izkoriščanjem ladij, letal in podmorskih kablov in cevovodov, in so v skladu z drugimi določbami te konvencije.

1069. Prvi odstavek 58. člena tako izenačuje izključno ekonomsko cono in odprto morje glede „svobode plovbe, preleta in polaganja podmorskih kablov in cevovodov po 87. členu ter druge mednarodno dovoljene uporabe morja, ki se nanašajo na te svobode“. V tej zadevi so zlasti pomembne svobode odprtega morja, ki jih za izključno ekonomsko cono predpisuje 58. člen.

1070. Besedno zvezo „High Sea“ tako lahko razumemo kot območje, na katerem so navedene svobode pravno zagotovljene – torej območje, ki leži onkraj teritorialnega morja. To velja, ne glede na to, ali je za take vode razglašena izključna ekonomska cona po konvenciji UNCLOS.

(b) „Junction“

1071. Stranki se močno razhajata glede vprašanja, ali izraz „junction“ v arbitražnem sporazumu pomeni, da se morajo morska območja Slovenije dotikati območja odprtega morja in imeti z njim mejo (kot trdi Slovenija), ali da izraz ne zahteva fizičnega stika, ampak le varen in neprekinjen dostop med odprtim morjem in morskimi območji Slovenije (kot trdi Hrvaška).

1072. Arbitražno sodišče poudarja, da 3. člen arbitražnega sporazuma zahteva, da „arbitražno sodišče določi ... (b) stik /junction/ Slovenije z odprtim morjem; (c) režim za uporabo ustreznih morskih območij.“ Zato je naloga arbitražnega sodišča, da določi dvoje: (i) kaj je „stik“ Slovenije z odprtim morjem in (ii) kakšen je režim za uporabo morskega območja, ki ustreza takemu stiku.

1073. Arbitražni sporazum je bil sestavljen v angleškem jeziku; ker nič ne kaže, da bi stranki želeli, da ima izraz „junction“ kakšen poseben pomen, je bistven običajni pomen izraza v angleščini. Po dolgem in podrobnem preudarjanju arbitražno sodišče ugotavlja, da ima izraz „junction“ v svojem bistvu prostorski pomen in prostorsko konotacijo. V splošnih slovarjih angleškega jezika²⁰⁹⁷ je osnovni pomen izraza „junction“ kraj, kjer se združita ali stikata dve ali več stvari. Običajni primeri uporabe so „railway junction“ /železniško križišče/vozlišče/, „road junction“

²⁰⁹⁷ Arbitražno sodišče je pomen med drugim preverilo v slovarjih *Oxford English Dictionary*, *Webster's Dictionary*, *Collins English Dictionary*, *Cambridge Dictionaries Online* in *Chamber's 21st Century Dictionary*.

/cestno križišče/ in „river“ ali „canal junction“ /sotočje rek/kanalov/.²⁰⁹⁸ Morda je še bolj pomembno, da v slovarjih ni najti nobene izrecne razlage v podporo trditvi, da obstaja dogovorjen običajni pomen izraza „junction“, ki bi pomenil smer ali usmeritev (kot trdi Hrvaška), in ne lokacije fizične povezave.²⁰⁹⁹ Uporaba besedne zveze „junction to“ ne pa „junction with“ v arbitražnem sporazumu glede tega ne spremeni ničesar.²¹⁰⁰ Angleški predlog „to“ običajno označuje fizično soležnost, tako na primer v besedni zvezi „fixed to“ /pritrjen k/.

1074. Arbitražno sodišče to ugotavlja na podlagi običajnega pomena izraza, skladno s splošnim pravilom o razlagi mednarodnih pogodb iz 31. člena Dunajske konvencije o pravu mednarodnih pogodb. Sodišče je v celoti proučilo tudi argumente strank v zvezi z obdobjem pripravljalnega dela za arbitražni sporazum in pri tem posebno pozornost namenilo spremembam besedila v zaporednih osnutkih sporazuma.²¹⁰¹ Tudi če bi bilo skladno z 32. členom Dunajske konvencije treba upoštevati taka dodatna sredstva za razlago, bi sodišče prišlo do istih ugotovitev.

1075. Sodišče se zaveda, da je vsaka stranka vztrajala pri taki dikciji v sporazumu, ki po njenem mnenju ni bila v izrecnem nasprotju s stališčem, ki ga je zagovarjala. Poleg tega ni nikakršnega dokaza, da bi katerakoli od strank drugi ponudila razlog za prepričanje, da se je odrekla svojemu stališču, ko je iz osnutkov izpadla beseda „contact“ in jo je nadomestila beseda „junction“. Arbitražno sodišče je seznanjeno s komunikacijo med strankama glede interpretativne izjave Hrvaške po sklenitvi sporazuma (gl. odst. 1022), ki predstavlja stališče Hrvaške glede razlage sporazuma in ji je Slovenija ugovarjala (gl. odst. 1032). Četudi lahko vsaka od strank meni, da ne bi bila sklenila sporazuma, če besedilo ne bi zrcalilo pomena, pri katerem je vztrajala, pa ni

²⁰⁹⁸ Sodišče ugotavlja, da je bil izraz „junction“ s tem pomenom že uporabljen v pravnih aktih. Gl. npr. Konvencijo med vlado Egipta in podjetjem Suez Canal Company o gradnji sladkovodnega kanala med Kairo in Vadijem z dne 18. marca 1863, kjer je v 2. členu v francoskem izvorniku navedena „la jonction au Nil du Canal d'eau douce“, in s tem povezano konvencijo z dne 22. februarja 1866 (5. člen). Obe konvenciji sta navedeni v II. členu Carigradske konvencije z dne 29. oktobra 1888 o spoštovanju proste plovbe po Sueškem prekopu. Navedeni akti so ponatisnjeni v *British and Foreign State Papers*, zv. 55, str. 999 (1864–1865) in zv. 56, str. 274, 277 (1865–1866). Tudi poročilo o Sueškem prekopu stotnika Richardsa, hidrografa britanske admiralitete, in podpolkovnika Clarka, direktorja admiralitete za gradbena in arhitekturna dela, ponatisnjeno iz uradnega poročila v zapisnikih Kraljeve geografske družbe v Londonu, zv. 14, št. 3 (1869–1870), navaja „a short junction to the north end of Lake Timsah“ /kratka povezava do severnega konca jezera Timsah/.

²⁰⁹⁹ Zdi se, da ima izraz najohlapnejši pomen v tehniški uporabi v elektroniki; tako *Oxford English Dictionary* navaja, da „junction“ lahko pomeni „prehodno območje med dvema predeloma z različno prevodnostjo (običajno tipa *n* in tipa *p*) v polprevodniku“.

²¹⁰⁰ Primer je najti v uradnem poročilu britanske admiralitete o Sueškem prekopu, ki navaja „short junction to the north end of Lake Timsah“ /kratka povezava do severnega konca jezera Timsah/; gl. poročilo o Sueškem prekopu stotnika Richardsa, hidrografa britanske admiralitete, in podpolkovnika Clarka, direktorja admiralitete za gradbena in arhitekturna dela, ponatisnjeno iz uradnega poročila v zapisnikih Kraljeve geografske družbe v Londonu, zv. 14, št. 3 (1869–1870).

²¹⁰¹ Zadevo sta zelo podrobno predstavili tako Hrvaška v svojih ustnih zagovorih (gl. npr. zapis ustne obravnave, 1. dan, str. 24–45; 2. dan, str. 160–164, 182–183, 189; 5. dan, str. 22–29, 96–134 *passim*) kot Slovenija (gl. npr. zapis ustne obravnave, 3. dan, str. 3–12, 25–31, 36–38, 44–47, 51–64; 4. dan, str. 47–69, 87–93; 7. dan, str. 6–9; 8. dan, str. 6–12, 19–23, 32–35, 37–38).

mogoče, da bi pri razlagi besedila obe stranki imeli prav. Sodišče mora razlagati arbitražni sporazum skladno s pravili mednarodnega prava o razlagi mednarodnih pogodb in priti do ene same razlage sporazuma; to je tudi storilo.

1076. Zato arbitražno sodišče odloči, da izraz „junction“ pomeni fizično lokacijo povezave med dvema ali več območji. V tej zadevi izraz „junction“ opredeli kot povezavo med teritorialnim morjem Slovenije in območjem onkraj teritorialnega morja Hrvaške in Italije.

1077. Sodišče dodaja, da je izraz „junction“ mogoče dobesedno razumeti bodisi kot geografsko točko ali črto brez prostorske razsežnosti bodisi kot območje. Stik med Atlantskim oceanom in Sredozemskim morjem, na primer, je tako v Gibraltarski ožini; kot „junction“ je mogoče razumeti bodisi natančno črto prek ožine bodisi območje obale in morja v ožini.

(c) Umestitev „stika Slovenije z odprtim morjem“

1078. Naslednje vprašanje je, kje je geografska lokacija te povezave med Slovenijo (tj. teritorialnim morjem Slovenije) in odprtim morjem. Noben del meje teritorialnega morja Slovenije, kot ga je določilo arbitražno sodišče,²¹⁰² se neposredno ne dotika območja odprtega morja ali izključne ekonomske cone. Celotna meja teritorialnega morja Slovenije meji na teritorialno morje Italije ali Hrvaške. Tako torej ni nobenega kraja, kjer bi danes teritorialno morje Slovenije neposredno mejilo na območje, na katerem uporabljeni pravni režim ohranja svobodo plovbe, preleta in polaganja podmorskih kablov in cevovodov ter drugo mednarodno dovoljeno rabo morja, ki se nanaša na te vrste svobode po 87. členu konvencije UNCLOS.

1079. Sodišče znova opozarja na določbo arbitražnega sporazuma, ki jo mora uporabiti v zvezi s tem vprašanjem. Po 4. členu sporazuma ima arbitražno sodišče nalogo, da določi „stik Slovenije z odprtim morjem“ in „režim za uporabo ustreznih morskih območij“,²¹⁰³ pri čemer mora uporabiti „mednarodno pravo, pravičnost in načelo dobrososedskih odnosov za dosego poštene in pravične odločitve, upoštevajoč vse relevantne okoliščine“.²¹⁰⁴ Iz pristojnosti in naloge sodišča, da določi „režim za uporabo ustreznih morskih območij“, je razvidno, da sodišče ni omejeno le na dokazovanje, da ima „režim“ na katerikoli lokaciji pomen, ki bi ga imel, če bi vsaka stranka v celoti uveljavljala svoje pravice po konvenciji UNCLOS na ustrezni razdalji od obale. Naloga, da se doseže „poštena in pravična odločitev, upoštevajoč vse relevantne okoliščine“, kar pomeni tudi presojo vitalnih interesov strank, od arbitražnega sodišča zahteva,

²¹⁰² Gl. zgoraj, odst. 1014.

²¹⁰³ Arbitražni sporazum, 3. člen.

²¹⁰⁴ Arbitražni sporazum, 4. člen.

da prouči morebitne potrebne prilagoditve za doseg poštene in pravične odločitve. To izhaja tudi iz zelo splošne opredelitve načel, ki naj jih sodišče uporabi.

1080. Arbitražno sodišče je upoštevalo vse „relevantne okoliščine“, ki sta jih stranki predstavili, in se seznanilo s posebnim pomenom, ki ga v luči geografskih značilnosti Severnega Jadrana pripisujeta vprašanju pravice dostopa do in iz Slovenije po morju in zraku ter izvajanja jurisdikcije nad ladjami in zrakoplovi, ki to pravico uveljavljajo.
1081. Arbitražno sodišče določi, da je stik med teritorialnim morjem Slovenije in odprtim morjem območje, na katerem ladje in zrakoplovi uživajo v svojem bistvu iste pravice dostopa do in iz Slovenije kot na odprtem morju. To območje povezuje teritorialno morje Slovenije z območjem, ki je onkraj 12 morskih milj teritorialnega morja Hrvaške in Italije. Povezava izhaja iz opredelitve območja teritorialnega morja Hrvaške, ki leži ob meji z Italijo, vzpostavljeni z Osimsko pogodbo, na katerem se uporablja poseben pravni režim, kot je navedeno v nadaljevanju. Sodišče to območje poimenuje „območje stika“.
1082. Arbitražno sodišče je že določilo, da je meja med vodami Hrvaške in Slovenije geodetska črta od točke A na črti, ki zapira Zaliv, z začetnim geodetskim azimutom 299°04'45,2", do točke B na črti med T3 in T4 po Osimski pogodbi ter poteka proti severozahodu od točke A na črti, ki zapira Zaliv, in vzporedno s črto T2–T3 po Osimski pogodbi.²¹⁰⁵
1083. Območje stika je široko približno 2,5 NM in leži neposredno ob mejni črti, vzpostavljeni z Osimsko pogodbo, v teritorialnem morju Hrvaške. Območje stika je zamejeno s petimi geodetskimi črtami, ki povezujejo šest točk v naslednjem zaporedju:

točko T5, ki je točka na meji po Osimski pogodbi,²¹⁰⁶

točko T4, ki je točka na meji po Osimski pogodbi,²¹⁰⁷

točko B, ki je stičišče meje med morskima območjema Hrvaške in Slovenije z mejo po Osimski pogodbi, s koordinatami 45°33'57,4" N, 13°23'04,0" E;

točko C, ki je točka na meji med morskima območjema Hrvaške in Slovenije, s koordinatami 45°32'22,5" N, 13°27'07,7" E;

²¹⁰⁵ Gl. zgoraj, odst. 1014.

²¹⁰⁶ Izključno za svoje potrebe arbitražno sodišče za točko T5 upošteva koordinate 45°27'11,02" N, 13°12'37,68" E po jugoslovanskem koordinatnem sistemu.

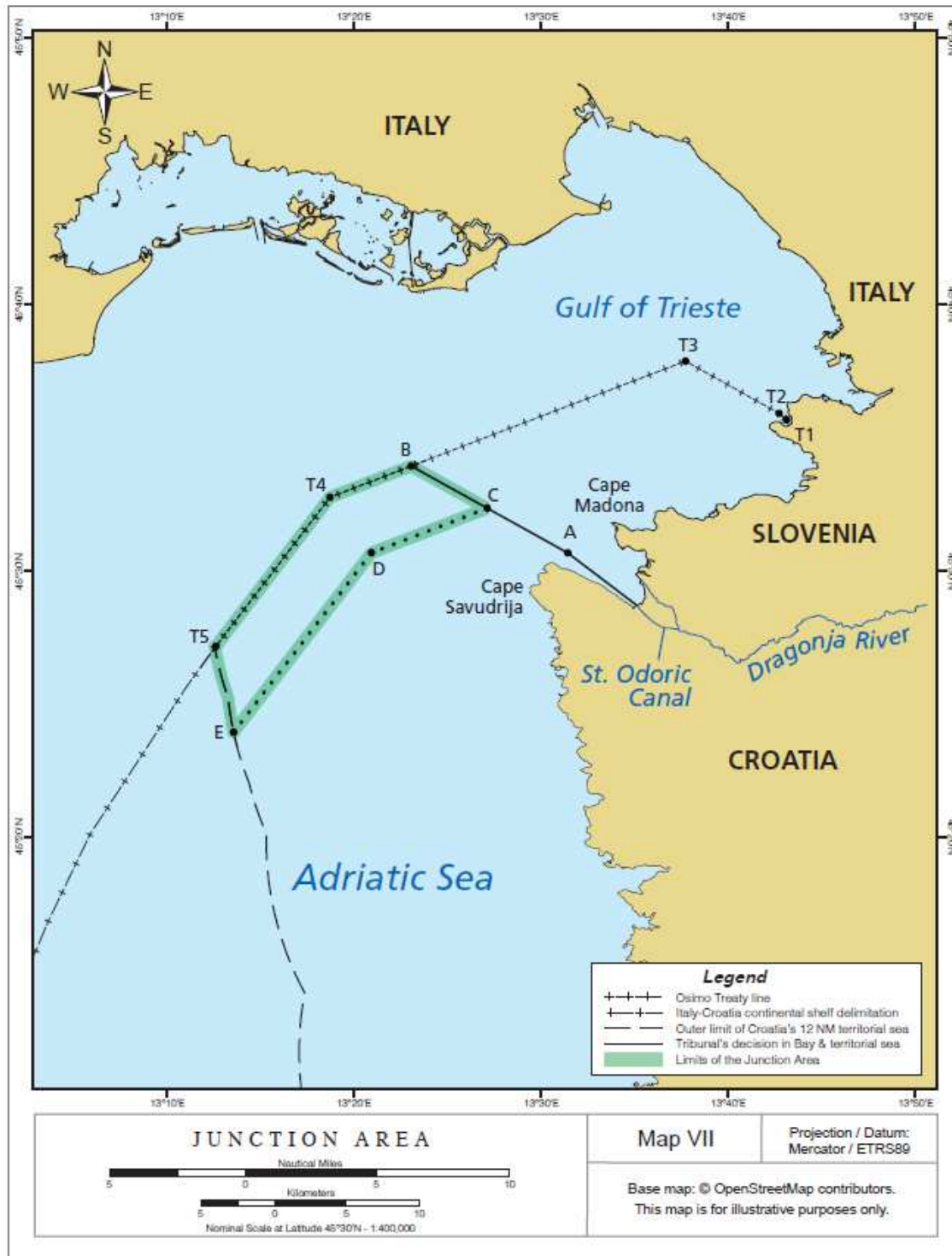
²¹⁰⁷ Izključno za svoje potrebe arbitražno sodišče za točko T4 upošteva koordinate 45°32'46,99" N, 13°18'43,62" E po jugoslovanskem koordinatnem sistemu.

točko D, ki je točka proti kopnemu od lomne točke T4 na meji po Osinski pogodbi, s koordinatami $45^{\circ}30'42,2''$ N, $13^{\circ}20'56,3''$ E;

točko E, ki je točka na zunanji meji teritorialnega morja Hrvaške in leži 12 NM od obale Hrvaške, s koordinatami $45^{\circ}23'56,6''$ N, $13^{\circ}13'34,6''$ E;

in črto od točke E vzdolž zunanje meje teritorialnega morja Hrvaške do točke T5. Območje stika je prikazano na zemljevidu VII.

[Prazen prostor]



D. RAZMEJITEV EPIKONTINENTALNEGA PASU

1084. Slovenija zahteva epikontinentalni pas na območju „koridorja odprtega morja“²¹⁰⁸ in poziva arbitražno sodišče, naj omeji pravico Hrvaške do vzpostavitve teritorialnega morja. Vendar pa se stališči strank razlikujeta glede tega, ali je razmejitev epikontinentalnega pasu sploh vprašanje.

1. Stališči strank

(a) Upravičenje do epikontinentalnega pasu

i. Stališče Slovenije

1085. Na podlagi svojega zahtevka glede stika z odprtim morjem²¹⁰⁹ Slovenija opredeli „koridor odprtega morja v širini treh milj“,²¹¹⁰ ki leži več kakor 12 NM od njenega teritorialnega morja, ki po njeni argumentaciji „pomeni območje, nad katerim ima Slovenija pravice do epikontinentalnega pasu“²¹¹¹ na podlagi prvega odstavka 76. člena Konvencije ZN o pomorskem mednarodnem pravu ter mednarodnega običajnega prava.²¹¹²

1086. Prvi odstavek 76. člena Konvencije ZN o pomorskem mednarodnem pravu se glasi:

Epikontinentalni pas obalne države obsega morsko dno in podzemlje v podmorskih prostorih, ki se raztezajo zunaj njenega teritorialnega morja prek celotnega naravnega podaljška njenega kopenskega območja do zunanega roba kontinentalnega obrobja, ali do oddaljenosti 200 morskih milj, računajoč od temeljnih črt, od katerih se meri širina teritorialnega morja, kjer zunanji rob kontinentalnega obrobja ne seže do te oddaljenosti.

1087. Po mnenju Slovenije njene „suverene pravice do epikontinentalnega pasu obstajajo *ipso facto* in *ab initio* in niso odvisne od zasedbe ... ali izrecne razglasitve oziroma dejanskega izvajanja pravice.“²¹¹³ Slovenija priznava, da se upravičenja strank do epikontinentalnega pasu onkraj tega koridorja v širini 3 NM prekrivajo, in sicer na območju odprtega morja naprej od točke T5 po Osimski pogodbi iz leta 1975, ki izhajajo iz njunih „*ipso facto* pravic“ po Konvenciji ZN o pomorskem mednarodnem pravu in mednarodnem običajnem pravu.²¹¹⁴ V zvezi s tem in ob upoštevanju dejstva, da „nobena od strank ni razglasila izključne ekonomske cone“,²¹¹⁵ Slovenija trdi, da zgolj zaradi dejstva, da ima tudi Hrvaška upravičenje do epikontinentalnega

²¹⁰⁸ Memorandum Slovenije, odst. 10.96.

²¹⁰⁹ Memorandum Slovenije, odst. 8.20.

²¹¹⁰ Memorandum Slovenije, odst. 10.96.

²¹¹¹ Prav tam.

²¹¹² Memorandum Slovenije, odst. 8.20, 10.94, sklic na *North Sea Continental Shelf, I.C.J. Reports* 1969, str. 3.

²¹¹³ Protimemorandum Slovenije, odst. 8.53.

²¹¹⁴ Memorandum Slovenije, odst. 8.20; zapis ustne obravnave, 4. damn, str. 74:12–15; str. 75:8–18.

²¹¹⁵ Memorandum Slovenije, odst. 10.97.

pasu, „upravičenje Slovenije preprosto ne izgine“,²¹¹⁶ ter da se morajo prekrivajoča se upravičenja strank določiti v skladu z načeli in pravili mednarodnega prava v okviru določitve poteka morske meje med strankama“. ²¹¹⁷ Po mnenju Slovenije „iz dejstva, da je naloga arbitražnega sodišča določiti stik Slovenije z odprtim morjem, izhaja, da so sporni tudi 'morski prostori' onkraj teritorialnega morja“. ²¹¹⁸ Ugotavlja tudi, da je v točki c prvega odstavka 3. člena Arbitražnega sporazuma sklicevanje na „režim za uporabo ustreznih morskih območij“ v množini.²¹¹⁹

1088. Slovenija zagovarja, da njeno upravičenje do epikontinentalnega pasu ne bi smelo biti onemogočeno zaradi Rta Savudrija ²¹²⁰ ter da Rt Savudrija predstavlja „natančno takšne relevantne okoliščine, ki bi jih bilo treba odpraviti, da bi iz obal pogodbenic izhajali učinki v smislu morskih upravičenj“, kot je epikontinentalni pas.²¹²¹

ii. Stališče Hrvaške

1089. Hrvaška zahtevo Slovenije po epikontinentalnem pasu gladko zanika kot „popolnoma neustrezno“²¹²² in ji očita „prilaščanje bogastev pod krinko morskega dostopnega koridorja“, ²¹²³ ki „krši najbolj osnovna pravila razmejitev na morju in vsa znana načela mednarodnega prava“. ²¹²⁴

1090. Medtem ko Hrvaška domnevnega upravičenja Slovenije do epikontinentalnega pasu ne obravnava podrobno, Osimsko pogodbo označi za „nedotakljiv“ sporazum, ki je vzpostavil režim, po katerem Slovenija nima pravice do epikontinentalnega pasu.²¹²⁵ Hrvaška poleg tega opozarja, da osnutek sporazuma, ki ga je Slovenija predlagala 29. oktobra 1991, ni vseboval nikakršne „zahteve po podaljšanji meji proti jugu, še manj pa po epikontinentalnem pasu“. ²¹²⁶

²¹¹⁶ Zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 75: 19–21.

²¹¹⁷ Memorandum Slovenije, odst. 8,20, 10.98; zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 75: 21–23.

²¹¹⁸ Protimemorandum Slovenije, odst. 8.55.

²¹¹⁹ Protimemorandum Slovenije, odst. 8.56.

²¹²⁰ Zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 78:22–79:2, sklic na *Delimitation of the Continental Shelf between the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland, and the French Republic (United Kingdom/France)*, odločba z dne 30. junija 1977 in 14. marca 1978, R.I.A.A. zv. XVIII, str. 3–413 in *Dispute Concerning Delimitation of the Maritime Boundary between Bangladesh and Myanmar in the Bay of Bengal*, ITLOS Case No. 16, sodba z dne 14. marca 2012. Gl. tudi protimemorandum Slovenije, odst. 11.02–05.

²¹²¹ Zapis ustne obravnave, 8. dan, str. 4:8–5:3.

²¹²² Protimemorandum Hrvaške, odst. 9.14; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 174:7–9.

²¹²³ Protimemorandum Hrvaške, odst. 9.14; zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 174:17–18.

²¹²⁴ Protimemorandum Hrvaške, odst. 9.14.

²¹²⁵ Zapis ustne obravnave, 5. dan, str. 94:19–95:12.

²¹²⁶ Zapis ustne obravnave, 1. dan, str. 51:17–52:2.

1091. Kakorkoli že, Hrvaška ugotavlja, da je Vlada Republike Slovenije v Predlogu Pomorskega zakonika Republike Slovenije (sprejetega 23. marca 2001) z Uvodnimi pojasnili z dne 25. maja 2000 navedla, da ima Slovenija „značilnosti tako imenovane 'geografsko prikrajšane države, torej države brez svojega epikontinentalnega pasu ali suverenih pravic v tem morskem območju, ter da zaradi svoje geografske lege ne more razglasiti drugih morskih območij izven območja svoje suverenosti v smeri odprtega morja (zunanjega morskega pasu, izključne ekonomske cone)“.[poudarek dodan]²¹²⁷
1092. Zaradi svojega stališča, da Slovenija ni upravičena do epikontinentalnega pasu, Hrvaška ne predstavi nobenega podrobnega argumenta glede uporabnega prava v zvezi z razmejitvijo epikontinentalnega pasu ali razmejitvijo epikontinentalnega pasu Slovenije.

(b) Uporabljeno pravo v zvezi z razmejitvijo epikontinentalnega pasu

1093. Slovenija se sklicuje na prvi odstavek 83. člena Konvencije ZN o pomorskem mednarodnem pravu, ki ureja razmejitvev epikontinentalnega pasu med državami, ki mejijo ena na drugo,²¹²⁸ in določa:

Razmejitvev epikontinentalnega pasu med državami, katerih obale so drugi nasproti ali mejijo ena na drugo, se ureja s sporazumom na podlagi mednarodnega prava, kot je določeno v členu 38 statuta Meddržavnega sodišča, da bi se dosegla pravična rešitev.²¹²⁹

1094. Slovenija poudarja, da prvi odstavek 83. člena Konvencije ZN o pomorskem mednarodnem pravu ne daje prednosti nobenemu določenemu načinu razmejitve, temveč se sklicuje na „mednarodno pravo, kot je določeno v členu 38 statuta Meddržavnega sodišča“.²¹³⁰ Slovenija trdi, da prvi odstavek 83. člena Konvencije ZN o pomorskem mednarodnem pravu za „prednostni cilj“ postavlja dosego „pravične rešitve“.²¹³¹ Slovenija poudarja dejstvo, da je zasnova prvega odstavka 83. člena „izrazito drugačna“ od 6. člena Konvencije o epikontinentalnem pasu iz leta 1958, ki je dejansko dajal *prima facie* vlogo metodi enake oddaljenosti.²¹³²
1095. Slovenija trdi, da je Meddržavno sodišče v zadevah razmejitve na Severnem morju ter med Tunizijo in Libijo priznalo, da metoda enake oddaljenosti ni obvezno pravilo mednarodnega

²¹²⁷ Memorandum Hrvaške, odst. 10.59, citat iz Memoranduma o Piranskem zalivu (Ljubljana, 7. april 1993), priloga HR-69.

²¹²⁸ Memorandum Slovenije, odst. 8.17.

²¹²⁹ Memorandum Slovenije, odst. 8.30–31, citat iz prvega odstavka 83. člena Konvencije ZN o pomorskem mednarodnem pravu.

²¹³⁰ Memorandum Slovenije, odst. 8.32, 10.104; protimemorandum Slovenije, odst. 8.58.

²¹³¹ Memorandum Slovenije, odst. 8.32 in 10.99–102.

²¹³² Memorandum Slovenije, odst. 8.32 in 10.99.

prava in nima *a priori* statusa nad drugimi metodami.²¹³³ Po zatrjevanju Slovenije je na podlagi teh precedensov nastalo pravilo „pravičnih načel/relevantnih okoliščin“, po katerem se do razmejitve epikontinentalnega pasu pride na podlagi sporazuma v skladu s pravičnimi načeli in ob upoštevanju vseh relevantnih okoliščin.²¹³⁴

1096. Po zatrjevanju Slovenije novejša sodba Meddržavnega sodišča in arbitražnih razsodišč kažejo, da pravilo „pravičnih načel/relevantnih okoliščin“ vsebuje tri korake: prvič, zaris začasne črte enake oddaljenosti, drugič, presojo relevantnih okoliščin, da se ugotovi, ali te upravičujejo prilagoditev začasne črte, da se doseže pravična odločitev, in tretjič, preverjanje rezultata, doseženega s prvima dvema korakoma, s čimer se preveri, da ne vodi v izrazito nesorazmerno odločitev.²¹³⁵

1097. Vendar pa Slovenija trdi, da ti trije koraki niso obvezni in se ne uporabljajo v vseh primerih.²¹³⁶ Tako zatrjuje, da metodologije enake oddaljenosti ni primerno uporabiti v tem primeru.²¹³⁷ Prvič, ne sklada se s „potrebo, da arbitražno sodišče določi stik Slovenije z odprtim morjem in potek meje na morju prilagodi tako, da se upošteva ta določitev“,²¹³⁸ v vsakem primeru pa je v nasprotju z razmejitvijo teritorialnega morja zgodovinskih pravic Slovenije in drugimi posebnimi okoliščinami.²¹³⁹ Drugič, to bi pomenilo „radikalno odločitev“, saj Slovenija sploh ne bi imela epikontinentalnega pasu in bi bila odrezana od območij epikontinentalnega pasu, do

²¹³³ Memorandum Slovenije, odst. 8.33–35, 10.99; protimemorandum Slovenije, odst. 8.60; zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 79:3–18, citat iz *North Sea Continental Shelf*, sodba, *I.C.J. Reports* 1969, str. 3, na str. 46–47, odst. 83, 85; str. 53, odst. 101(B), 101(C)(1); *Continental Shelf (Tunisia/Libyan Arab Jamahiriya)*, sodba, *I.C.J. Reports* 1982, str. 18, na str. 59, odst. 70; str. 79, odst. 110; *Continental Shelf (Libyan Arab Jamahiriya/Malta)*, sodba, *I.C.J. Reports* 1985, str. 13, na str. 47, odst. 63.

²¹³⁴ Memorandum Slovenije, odst. 8.33–35, 10.101, citat iz *North Sea Continental Shelf*, sodba, *I.C.J. Reports* 1969, str. 3, na str. 46, odst. 83; str. 53, odst. 101(B), 101(C)(1), *Continental Shelf (Tunisia/Libyan Arab Jamahiriya)*, sodba, *I.C.J. Reports* 1982, str. 18, na str. 59–60, odst. 70; str. 79, odst. 110; in *Continental Shelf (Libyan Arab Jamahiriya/Malta)*, sodba, *I.C.J. Reports* 1985, str. 13, na str. 38–39, odst. 45; str. 47, odst. 63.

²¹³⁵ Memorandum Slovenije, odst. 8.36, 10.103, citat iz *Territorial and Maritime Dispute (Nicaragua v. Columbia)*, sodba, *I.C.J. Reports* 2012, str. 624 na str. 695–98, odst. 190–99; *Continental Shelf (Libyan Arab Jamahiriya/Malta)*, sodba, *I.C.J. Reports* 1985, str. 351, na str. 86, odst. 60; *Maritime Delimitation in the Black Sea (Romania v. Ukraine)*, sodba, *I.C.J. Reports* 2009, str. 61 na str. 101, odst. 115–116. Gl. tudi Protimemorandum Slovenije, odst. 8.61.

²¹³⁶ Memorandum Slovenije, odst. 8.36, 10.104; protimemorandum Slovenije, odst. 8.62, 11.06–08, citat iz *Territorial and Maritime Dispute (Nicaragua v. Columbia)*, sodba, *I.C.J. Reports* 2012, str. 624, na str. 696, odst. 194; *Territorial and Maritime Dispute (Nicaragua v. Colombia)*, Ločeno mnenje sodnika Abrahama, *I.C.J. Reports* 2012, str. 730, na str. 735–36, odst. 21, 23; *Delimitation of Maritime Boundary between Guyana and Suriname*, zadeva pred Stalnim arbitražnim sodiščem št. 2004–04, Razsodba z dne 17. septembra 2007, odst. 342, *Territorial and Maritime Dispute between Nicaragua and Honduras in the Caribbean Sea (Nicaragua v. Honduras)*, Sodba, *I.C.J. Reports* 2007, str. 659, na str. 745, odst. 283.

²¹³⁷ Memorandum Slovenije, odst. 8.40 in 10.106; protimemorandum Slovenije, odst. 8.62; zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 79:19–80:1.

²¹³⁸ Memorandum Slovenije, odst. 8.40.

²¹³⁹ Memorandum Slovenije, odst. 8.40 in 10.109–14.

katerih je skozi zgodovino imela dostop,²¹⁴⁰ česar „nikakor ni mogoče razumeti kot dosego pravične rešitve“.²¹⁴¹ Tretjič, razmejitev na morju, pri kateri se ne uporablja metodologija enake oddaljenosti, ne bi prinesla nesorazmerne odločitve za Hrvaško.²¹⁴²

1098. Zaradi teh razlogov Slovenija trdi, da je primerna metoda razmejitve epikontinentalnih pasov strank tista, ki upošteva relevantne zemljepisne, zgodovinske in ekonomske okoliščine.²¹⁴³

(c) Predlagane meje epikontinentalnega pasu

1099. Na podlagi tega Slovenija trdi, da bi bila pravična razmejitev njenega upravičenja do epikontinentalnega pasu ta, da se potegne 3 NM širok koridor od stika Slovenije z odprtim morjem v smeri jug-jugozahod, dokler ne seka vzporednika $45^{\circ}10'N$, kakor je prikazano na sliki 10.11 v memorandumu Slovenije, povzeti spodaj.²¹⁴⁴

[Prazen prostor]

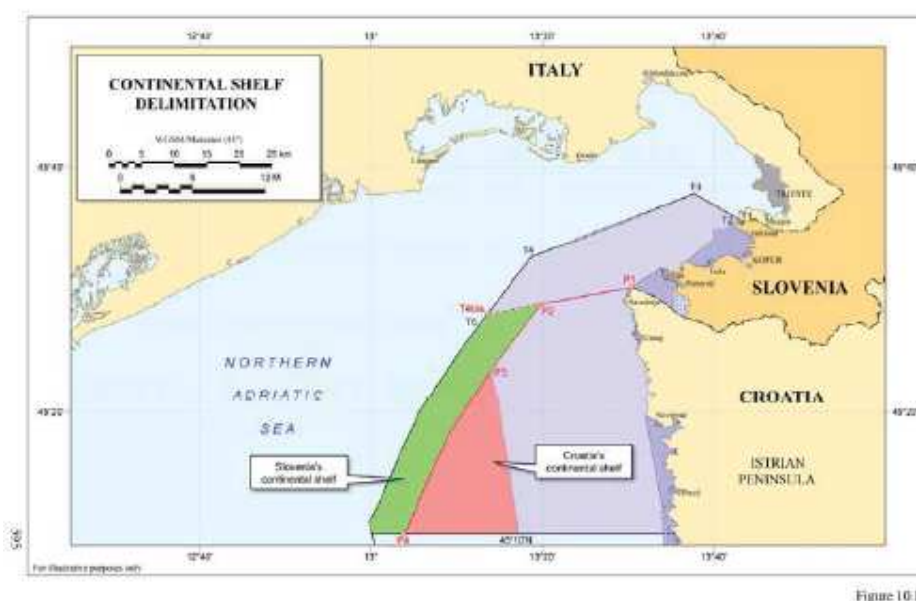


Figure 10.11

(Memorandum Slovenije, slika 10.11)

²¹⁴⁰ Memorandum Slovenije, odst. 8.41 in 10.106; protimemorandum Slovenije, odst. 8.62; zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 80:1–7.

²¹⁴¹ Memorandum Slovenije, odst. 8.40, 10.106–07, citat iz *North Sea Continental Shelf*, Sodba, I.C.J. Reports 1969, str. 3, na str. 50, odst. 91. Gl. tudi Protimemorandum Slovenije, odst. 8.62;

²¹⁴² Memorandum Hrvaške, odst. 8.42, 10.120, 10.137–46; slike 10.12, 10.13, 10.14, 10.15.

²¹⁴³ Memorandum Slovenije, odst. 10.114.

²¹⁴⁴ Memorandum Slovenije, odst. 10.114; protimemorandum Slovenije, odst. 11.10; zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 80:11–25.

1100. Slovenija trdi, da je predlagana južna meja slovenskega epikontinentalnega pasu primerna iz treh razlogov.²¹⁴⁵ Prvič, sklada se z začasno mejo slovenske zaščitne ekološke cone.²¹⁴⁶ Drugič, sklada se z obmejnimi območjem na morju za področje obmejnega morskega ribolova po Sporazumu med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško o obmejnem prometu in sodelovanju iz leta 1997, ki zrcali zgodovinske pravice in interese obeh strank.²¹⁴⁷ Tretjič, dejstvo, da si je Slovenija v okviru SFRJ s Hrvaško delila pravice do epikontinentalnega pasu, „upravičuje priznavanje suverenih pravic Slovenije nad razumno velikim območjem epikontinentalnega pasu, ki sega proti morju od območja po Sporazumu med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško o obmejnem prometu in sodelovanju“.²¹⁴⁸
1101. Nazadnje Slovenija trdi, da iz predlagane razmejitev „izhaja odločitev, ki vsaki od strank daje morsko območje, ki ni nesorazmerno v primerjavi z dolžino njune zadevne obale“.²¹⁴⁹ Slovenija trdi, da je po razmejitvi, ki jo predlaga, razmerje med slovenskim morskim prostorom (približno 555 km²) in hrvaškim pomorskim prostorom (približno 1040 km²) 1 : 1,9 v korist Hrvaške (številke, ki jih tu navaja Slovenija, vključujejo notranje morske vode).²¹⁵⁰ Kot zatrjuje Slovenija, to razmerje ni nesorazmerno, saj je razmerje med dolžinama relevantnih obal strank 1 : 2.²¹⁵¹
1102. Slovenija navaja tudi, da njen zahtevek glede epikontinentalnega pasu ni nesorazmeren, če ga gledamo v kontekstu Jadranskega morja kot celote, kjer je ne glede na to, ali se notranje morske vode štejejo ali ne, razmerje med pomorskim upravičenjem Hrvaške in dolžino njene obale veliko večje kot pri Sloveniji.²¹⁵²

2. Analiza arbitražnega sodišča

1103. Posledica zgornjih odločitev arbitražnega sodišča v zvezi z mejo med Slovenijo in Hrvaško na morju ter stikom Slovenije z odprtim morjem je ta, da je meja na morju med Slovenijo in Hrvaško, ki sega od točke A na vhodu v Zaliv do točke B na črti po Osimski pogodbi meja za vse namene in da Slovenija nima morskega območja, ki bi segalo zahodno onkraj te morske meje. Zahtevek Slovenije za pravice do epikontinentalnega pasu je torej neskladen z odločitvijo

²¹⁴⁵ Memorandum Slovenije, odst. 10.117.

²¹⁴⁶ Memorandum Slovenije, odst. 10.117, citat iz razprave v njenem memorandumu, odst. 9.75–77.

²¹⁴⁷ Memorandum Slovenije, odst. 10.117, citat iz razprave v njenem memorandumu, odst. 9.137.

²¹⁴⁸ Memorandum Slovenije, odst. 10.117.

²¹⁴⁹ Memorandum Slovenije, odst. 10.120.

²¹⁵⁰ Memorandum Slovenije, odst. 10.143–44.

²¹⁵¹ Prav tam; zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 81:5–7.

²¹⁵² Memorandum Slovenije, odst. 10.145–46, sklic na sliki 10.14 in 10.15.

o upravičenjih obeh držav na tem območju in zato se ne zastavlja vprašanje razmejitve epikontinentalnega pasu.

E. DOLOČITEV REŽIMA ZA UPORABO USTREZNIH MORSKIH OBMOČIJ

1104. Točka (c) prvega odstavka 3. člena Arbitražnega sporazuma arbitražno sodišče navsezadnje poziva, naj določi režim za uporabo ustreznih morskih območij. Stranki sta predložili zahtevka glede režima za uporabo ustreznih morskih območij. Na ustni obravnavi je Slovenija poleg tega predlagala poseben režim rabe v zalivu pod predpostavko, da zaliv v celoti predstavlja slovenske notranje morske vode.

1. Stališči strank

(a) Režim za uporabo teritorialnega morja

i. Stališče Slovenije

1105. Slovenija se strinja, da ni potrebna posebna prilagoditev običajnega pravnega režima, ki se uporablja za teritorialno morje – kot je opisan v 2. ter 17.–32. členu Konvencije ZN o pomorskem mednarodnem pravu.²¹⁵³ Tako Slovenija zatrjuje, da imajo ladje vseh držav pravico do neškodljivega prehoda in da posebna pravila, ki se uporabljajo za trgovske ladje in za ladje, ki se uporabljajo v pridobitne namene, ter za vojne in za druge državne ladje, ki se ne uporabljajo v pridobitne namene, delujejo na običajen način.²¹⁵⁴ Slovenija navaja tudi, da ker je Jadransko morje polzaprtο morje, so določbe 123. člena Konvencije ZN o pomorskem mednarodnem pravu, ki se nanaša na sodelovanje, „nedvomno del pravnega okvira pomorskih vidikov te zadeve“.²¹⁵⁵

1106. Slovenija zatrjuje, da so pravice do ribolova²¹⁵⁶ in pomorske plovne poti že urejene v teritorialnih morjih strank,²¹⁵⁷ po SOPS ter memorandumu o soglasju med Italijo, Slovenijo in Hrvaško z dne 19. maja 2000, ki je bil podlaga za shemo ločene plovbe Mednarodne pomorske organizacije (IMO) iz leta 2004.²¹⁵⁸ Vendar pa Slovenija trdi, da „je potrebna potrditev

²¹⁵³ Memorandum Slovenije, odst. 10.123.

²¹⁵⁴ Prav tam.

²¹⁵⁵ Zapis ustne obravnave, 8. dan, str. 46:14–18.

²¹⁵⁶ Zapis ustne obravnave, 8. dan, str. 51:11–12.

²¹⁵⁷ Zapis ustne obravnave, 8. dan, str. 51:7–20.

²¹⁵⁸ Memorandum Slovenije, odst. 10.124–25, citat iz Sporazuma med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško o obmejnem prometu in sodelovanju, 28. april 1997, priloga SI-295; memorandum o soglasju med vlado Republike Slovenije, vlado Republike Hrvaške in vlado Republike Italije za uvedbo skupnega plovne sistema in sheme ločene plovbe v severnem delu severnega Jadrana, 19. maj 2000, priloga SI-310.

obstoječih posebnih režimov, da se zaščitijo zgodovinske pravice Slovenije do ribolova“.²¹⁵⁹ V zvezi s tem Slovenija naproša arbitražno sodišče, naj „razsodi in razglasi“, da njene pravice od ribolova po SOPS in pogodbi o pristopu Hrvaške k EU „predstavljajo režim zgodovinskih pravic Slovenije do ribolova v hrvaškem teritorialnem morju“.²¹⁶⁰ To je po mnenju Slovenije nujno zaradi težav pri uresničevanju in negotovosti v povezavi s temi režimi na podlagi mednarodnih pogodb s Hrvaško.²¹⁶¹ Kot trdi Slovenija, bo „sedanji pravni okvir, nedvomno z občasnimi spremembami, ostal v veljavi in ni razloga, zakaj bi nanj vplivala rzsodba“.²¹⁶²

1107. Slovenija trdi, da lahko rzsodba sodišča vzpostavi režime, ki „spreminjajo ali začasno ukinjajo delovanje določb Konvencije ZN o pomorskem mednarodnem pravu med Slovenijo in Hrvaško, če se ne nanašajo na odstopanje od določbe, ki je v nasprotju z dejanskim uresničevanjem predmeta in namena konvencije, in če taka ureditev ne vpliva na uresničevanje osnovnih načel, zapisanih v konvenciji“.²¹⁶³
1108. V odgovor na argumente Hrvaške Slovenija trdi, da Hrvaška „meša 'stik Slovenije z odprtim morjem' in 'režim za uporabo ustreznih morskih območij“.²¹⁶⁴ Trdi tudi, da se Hrvaška sklicuje na „režim neškodljivega prehoda“,²¹⁶⁵ hkrati pa ne prizna, da je pravica do neškodljivega prehoda občutno omejena z „obstoječo shemo ločene plovbe po IMO, kakor se lahko občasno spremeni“.²¹⁶⁶
1109. Slovenija ugovarja tudi nejasnosti, ki izhaja iz hrvaške izjave, da „mora [režim za uporabo] omogočiti čim bolj neoviran pristop do odprtega morja, v skladu z mednarodnim pravom“ [dodala Slovenija].²¹⁶⁷ Zlasti Slovenija trdi, da je izraz „dostop“ nejasen in „močno zaznamovan“ z besedno zvezo „čim bolj neoviran“, Hrvaška pa ne navaja, na katera pravila mednarodnega prava se sklicuje.²¹⁶⁸ Poleg tega Slovenija opozarja, da Hrvaška v svojih

²¹⁵⁹ Protimemorandum Slovenije, odst. 12.30.

²¹⁶⁰ Protimemorandum Slovenije, odst. 12.33; zapis ustne obravnave, 8. dan, str. 51:13–52:11.

²¹⁶¹ Protimemorandum Slovenije, odst. 12.30–32 Zapis ustne obravnave, 8. dan, str. 52: 11–14.

²¹⁶² Zapis ustne obravnave, 8. dan, str. 47: 3–9.

²¹⁶³ Zapis ustne obravnave, 8. dan, str. 45: 5–14.

²¹⁶⁴ Zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 84:20–24, 87:19–20

²¹⁶⁵ Zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 87: 20–21.

²¹⁶⁶ Protimemorandum Slovenije, odst. 12.11; zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 88:4–10.

²¹⁶⁷ Protimemorandum Slovenije, odst. 12.13; zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 88:12–15.

²¹⁶⁸ Protimemorandum Slovenije, odst. 12.13; zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 88:15–23.

predlogih ne omenja odhajajočih ladij,²¹⁶⁹ letal²¹⁷⁰ ali drugih pomembnih elementov pravice komunikacije.²¹⁷¹

1110. Slovenija trdi, da je hrvaška ureditev neprimerna pri „izpolnjevanju vitalnih interesov Slovenije glede ozemeljskega stika z odprtim morjem“.²¹⁷² V zvezi s 45. členom Konvencije ZN o pomorskem mednarodnem pravu Slovenija trdi, da je pravica neškodljivega prehoda „daleč od neovirane komunikacije“,²¹⁷³ pravice neoviranega prehoda pa ne dajeta niti pravica tranzitnega prehoda niti pravica prehoda po arhipelaških plovnih poteh.²¹⁷⁴

ii. Stališče Hrvaške

1111. Po mnenju Hrvaške je namen točke (c) prvega odstavka 3. člena arbitražnega sporazuma zagotoviti pomorski dostop v teritorialnem morju Hrvaške, ne opredeliti suverenost ali pravice do bogastev.²¹⁷⁵ Hrvaška opozarja, da medtem ko arbitražni sporazum velja samo za Hrvaško in Slovenijo, pa celovite rešitve za „režim za uporabo“ ni mogoče iskati samo na eni strani razmejitvene črte po Osimski pogodbi.²¹⁷⁶ Vendar trdi, da čeprav arbitražno sodišče Italiji ne more naložiti nikakršnih obveznosti, pa lahko upošteva obveznosti, ki jih Italija že ima v skladu z obstoječimi predpisi in ki jih dosledno izpolnjuje.²¹⁷⁷

1112. Hrvaška zatrjuje, da je v pomorskem pravu priznan nabor pravic pomorskega prehoda, in sicer neškodljivega prehoda skozi teritorialno morje, tranzitnega prehoda skozi mednarodne ožine, prehoda skozi ekskluzivno ekonomsko cono in prehoda po arhipelaških plovnih poteh.²¹⁷⁸ Hrvaška priznava, da bi morala biti plovila, ki plujejo pod slovensko zastavo, in tuja plovila, namenjena v slovenska pristanišča, upravičena do varnega in neprekinjenega prehoda skozi hrvaške vode.²¹⁷⁹ Kot trdi Hrvaška, sama ravna skladno s tem režimom, pri čemer Slovenija uživa neprekinjen pristop k odprtemu morju.²¹⁸⁰

²¹⁶⁹ Protimemorandum Slovenije, odst. 12.18; zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 87:17–24.

²¹⁷⁰ Protimemorandum Slovenije, odst. 12.19.

²¹⁷¹ Protimemorandum Slovenije, odst. 12.25.

²¹⁷² Protimemorandum Slovenije, odst. 12.20.

²¹⁷³ Protimemorandum Slovenije, odst. 12.22.

²¹⁷⁴ Protimemorandum Slovenije, odst. 12.23.

²¹⁷⁵ Memorandum Hrvaške, odst. 10.47.

²¹⁷⁶ Memorandum Hrvaške, odst. 10.84.

²¹⁷⁷ Prav tam.

²¹⁷⁸ Memorandum Hrvaške, odst. 10.89, citat iz James Crawford, *Brownlie's Principles of Public International Law* (2012), str. 316–20. Zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 183:19–24; 184:11–185.1.

²¹⁷⁹ Memorandum Hrvaške, odst. 10.69, 10.90.

²¹⁸⁰ Prav tam.

1113. Glede na uporabna pravila po pomorskem pravu in shemo ločene plovbe IMO, ki po trditvah Hrvaške od uvedbe v letu 2004 deluje tako rekoč brez incidenta, Hrvaška meni, da obstaja „majhna ali celo nikakršna potreba po dodatnih jamstvih“. ²¹⁸¹ Hrvaška trdi, da bi „morala biti stik in režim smiselno običajni režim neškodljivega prehoda skozi mednarodne ožine po konvenciji UNCLOS, ob upoštevanju obstoječe sheme IMO“. ²¹⁸²
1114. Hrvaška trdi, da je sklicevanje Slovenije na geografsko prikrajšanost „nerelevantno za pravice Slovenije do tranzita ali dostopa prek hrvaških teritorialnih voda“, in navaja, da imajo po Konvenciji ZN o pomorskem mednarodnem pravu „posebne pravice tranzita samo neobalne države“. ²¹⁸³ Čeprav se Hrvaška strinja, da je Jadransko morje polzaprtο morje za namen splošne uporabe 123. člena Konvencije ZN o pomorskem mednarodnem pravu, trdi, da je to le v omejenem obsegu vodilo za arbitražno sodišče, saj v „nasprotju z arbitražnim sporazumom 123. člen izhaja iz tega, da morsko območje in suverene pravice izhajajo iz ozemlja, da jih je treba razmejiti v skladu z mednarodnim pravom, ne pa v skladu s splošno pravičnostjo“. ²¹⁸⁴
1115. Hrvaška poleg tega navaja, da „ni nobenega razloga za predvidevanja, da bi bil minimalni pravni okvir“ zakonodaje EU, mednarodnih pogodb in predpisov, ki trenutno urejajo ravnanje strank v teritorialnem morju, „izpostavljen škodljivim spremembam“, ki bi upravičevale okrepljen režim. ²¹⁸⁵ Če pa bi se arbitražnemu sodišču zdel potreben okrepljen režim za uporabo ustreznih morskih območij, Hrvaška navaja, da ta „ne bi smel preseirati uporabe določb Konvencije o pomorskem mednarodnem pravu iz leta 1982 glede neškodljivega prehoda skozi mednarodne ožine, po analogiji, na območju, ki obsega plovno pot proti severu iz sheme ločene plovbe IMO, kolikor ta ali njen podaljšek od točke 5 sodi v hrvaško teritorialno morje“. ²¹⁸⁶

(b) Režim za uporabo epikontinentalnega pasu

1116. Slovenija trdi, da je pravni režim epikontinentalnega pasu določen v 77. do 82. ter 85. členu Konvencije ZN o pomorskem mednarodnem pravu ²¹⁸⁷ ter da ga ni treba prilagajati ne za slovenski ne za hrvaški epikontinentalni pas. ²¹⁸⁸ Tako Slovenija zahteva suverene pravice in jurisdikcijo na delu epikontinentalnega pasu, ki ji je dodeljen v skladu z zgornjimi pojasnili. ²¹⁸⁹

²¹⁸¹ Memorandum Hrvaške, odst. 10.91.

²¹⁸² Zapis ustne obravnave, 2. dan, str. 185:2–7.

²¹⁸³ Zapis ustne obravnave, 5. dan, str. 102: 10–14.

²¹⁸⁴ Zapis ustne obravnave, 5. dan, str. 138: 8–12.

²¹⁸⁵ Zapis ustne obravnave, 5. dan, str. 135:8–21; 138:22–139:3.

²¹⁸⁶ Memorandum Hrvaške, odst. 10.91.

²¹⁸⁷ Memorandum Slovenije, odst. 10.126; zapis ustne obravnave, 8. dan, str. 55:2–3.

²¹⁸⁸ Zapis ustne obravnave, 8. dan, str. 55: 2–5.

²¹⁸⁹ Memorandum Slovenije, odst. 10.127; protimemorandum Slovenije, odst. 12.35.

1117. Slovenija navaja, da razen obveznosti, ki bi utegnile izhajati iz prihodnjih pravil EU, ne kaže, da bi obstajale posebne obveznosti na tem področju.²¹⁹⁰
1118. Hrvaška trdi, da „Slovenija nima epikontinentalnega pasu“.²¹⁹¹ Zlasti navaja, da Slovenija, ki je „zaradi svoje geografske lege omejena s teritorialnima morjema ... Hrvaške in Italije, ne more zahtevati izključne ekonomske cone ali epikontinentalnega pasu“.²¹⁹²

(c) Režim za uporabo odprtega morja

1119. Slovenija trdi, da je pravni režim odprtega morja določen v 86. do 115. členu Konvencije ZN o pomorskem mednarodnem pravu²¹⁹³ in da se mora „v celoti uporabljati v koridorju [odprtega morja]“.²¹⁹⁴ Tako Slovenija trdi, da v koridorju vse države, s Hrvaško in Slovenijo vred, uživajo svobodo odprtega morja, skupaj s svobodo plovbe in preletanja.²¹⁹⁵
1120. Poleg tega Slovenija trdi, da bi se moral pravni režim odprtega morja po Konvenciji ZN o pomorskem mednarodnem pravu uporabljati „na območju onkraj točke P3 [prikazanem na sliki 10.9, povzeti za odstavkom 1054 zgoraj], ki označuje zunanjo črto koridorja odprtega morja, dokler ne doseže območja, do katerega bi utegnile prekrivajoče se zahtevke imeti tretje države, nad katerimi arbitražno sodišče nima nobene pristojnosti.“²¹⁹⁶ Slovenija navaja, da arbitražno sodišče nima naloge določiti najjužnejše meje uporabe režima odprtega morja, saj nima pristojnosti na območjih, do katerih bi utegnile prekrivajoče se zahtevke imeti tretje države.²¹⁹⁷ Vseeno pa Slovenija trdi, da bi moralo arbitražno sodišče navesti, da če bi Hrvaška zahtevala suverene pravice nad delom tega območja, tak zahtevk ne bi mogel ogroziti stika Slovenije z odprtim morjem.²¹⁹⁸ Zlasti Slovenija trdi, da „[r]azsodba arbitražnega sodišča, ki bo določila območje odprtega morja južno od črte stika ... pomenila, da nobena od strank ne bo upravičena razglasiti izključne ekonomske cone na tem območju, [kar] je nujno, da razsodba izpolni vitalni interes Slovenije po neposrednem stiku z odprtim morjem“.²¹⁹⁹

²¹⁹⁰ Memorandum Slovenije, odst. 10.128 op. 112.

²¹⁹¹ Zapis ustne obravnave, 5. dan, str. 96:3.

²¹⁹² Zapis ustne obravnave, 5. dan, str. 102: 15–21.

²¹⁹³ Protimemorandum Slovenije, odst. 12.37; zapis ustne obravnave, 8. dan, str. 55:12–13.

²¹⁹⁴ Memorandum Slovenije, odst. 10.129.

²¹⁹⁵ Prav tam.

²¹⁹⁶ Memorandum Slovenije, odst. 10.130.

²¹⁹⁷ Prav tam.

²¹⁹⁸ Memorandum Slovenije, odst. 10.130; protimemorandum Slovenije, odst. 12.39; zapis ustne obravnave, 4. dan, str. 91:6–16.

²¹⁹⁹ Zapis ustne obravnave, 8. dan, str. 55: 16–21.

1121. Hrvaška trdi, da „bi bilo mogoče režim pristopa Slovenije k odprtemu morju, neposredno povezavo med njima, mogoče doseči samo z režimom neškodljivega prehoda po obstoječem mednarodnem pravu“.²²⁰⁰ Po mnenju Hrvaške ni potreben noben poseben režim po Konvenciji ZN o pomorskem mednarodnem pravu, saj „na tem območju ni nobene ožine po obstoječem mednarodnem pravu in obstoječi opredelitvi 'ožine'“.²²⁰¹

2. Analiza arbitražnega sodišča

(a) Režim na območju stika

1122. Arbitražno sodišče se zdaj posveti režimu, ki se uporablja za območje stika.²²⁰² Sodišče znova opozarja, da sta mu stranki s 4. členom Arbitražnega sporazuma dali nalogo, naj določi režim za uporabo ustreznih morskih območij in pri tem uporablja „mednarodno pravo, pravičnost in načelo dobrososedskih odnosov za dosego poštene in pravične odločitve, upoštevajoč vse relevantne okoliščine“. To navodilo je skrbno preučilo in ob upoštevanju zahtevkov strank, okvira, določenega s Konvencijo ZN o pomorskem mednarodnem pravu, in geografskih značilnosti Severnega Jadrana opredelilo režim, ki izpolnjuje to navodilo.

i. Vsebina in področje svobode komunikacije

1123. Namen režima, ki ga je določilo arbitražno sodišče, je hkrati zajamčiti celovitost hrvaškega teritorialnega morja, Sloveniji pa svobode komunikacije med njenim ozemljem in odprtim morjem. V ta namen se mu zdi nujno, da na območju stika²²⁰³ obstaja svoboda komunikacije za namen neprekinjenega in neoviranega dostopa do Slovenije in iz nje, z njenim teritorialnim morjem in zračnim prostorom vred. Ta svoboda pomeni svobodo plovbe in preletanja ter svobodo polaganja podmorskih kablov in cevovodov ter druge mednarodno dovoljene uporabe morja, ki se nanašajo na to svobodo, kot so tiste, povezane z delovanjem ladij, zrakoplovov, podmorskih kablov in cevovodov.

1124. Ta svoboda velja za vse ladje in zrakoplove, civilne in vojaške, vseh zastav ali držav registracije, enakopravno in brez diskriminacije na podlagi državne pripadnosti. Razširitev teh pravic na ladje in zrakoplove vseh držav, in ne zgolj na slovenske ladje in zrakoplove, je potrebna za praktično uresničevanje pravic dostopa do in iz slovenskih pristanišč in voda, kar se ne nanaša samo na slovenska plovila in zrakoplove, temveč tudi na plovila, ki plujejo, in zrakoplove, ki letijo pod zastavo vseh držav razen Slovenije.

²²⁰⁰ Zapis ustne obravnave, 5. dan, str. 102: 22–25.

²²⁰¹ Prepis ustne obravnave, 5. dan, str. 102:25–103:2.

²²⁰² Kakor določa odst. 1083 zgoraj.

²²⁰³ Ta posebni režim za območje stika ne vpliva na nobeno drugo območje teritorialnega morja Hrvaške.

1125. Ladje in zrakoplovi so na zgoraj opisanem območju stika upravičeni do svobode komunikacije na poti do Slovenije in iz nje, z njenim teritorialnim morjem in zračnim prostorom vred.
1126. Svoboda komunikacije ne vključuje svobode do raziskovanja, izkoriščanja, ohranjanja ali gospodarjenja z naravnimi bogastvi, bodisi živimi bodisi neživimi, voda, morskega dna ali podzemlja na območju stika. Prav tako ne vključuje pravice do graditve ali uporabe umetnih otokov, postrojev ali naprav, niti pravice do znanstvenega raziskovanja morja, niti pravice do sprejemanja ukrepov za varstvo ali ohranjanje morskega okolja.
1127. V nasprotju z neškodljivim prehodom svoboda komunikacije na območju stika ni pogojena z nobenim merilom neškodljivosti in je pod nobenim pogojem ni mogoče začasno ukiniti. Svoboda komunikacije na območju stika ni podvržena kakršnikoli obveznosti podvodnih plovil, da morajo pluti po površini, ali kakršnemukoli nadzoru ali zahtevam obalne države, razen tistih, ki so dovoljeni po pravnem režimu izključne ekonomske cone po Konvenciji Združenih narodov o mednarodnem pomorskem pravu.
1128. V nasprotju s tranzitnim prehodom je svoboda komunikacije na območju stika izvršljiva, kot da bi šlo za svobodo odprtega morja, izvršljivo v izključni ekonomski coni. Zanj ne veljajo nikakršne dodatne omejitve in pogoji, razen kakor določa ta rzsodba. Vključuje svobodo plovbe in preletanja in svobodo polaganja podmorskih kablov in cevovodov ter druge mednarodno dovoljene uporabe morja, ki se nanašajo na te svobode. Za polaganje podmorskih kablov in cevovodov veljajo pogoji, določeni v 79. členu Konvencije Združenih narodov o mednarodnem pomorskem pravu, skupaj s pravico Hrvaške, da po četrtem odstavku 79. člena določi pogoje za polaganje kablov in cevovodov, ki prehajajo v druge dele hrvaškega teritorialnega morja.

ii. Jamstva in omejitve svobode komunikacije

1129. Da se zagotovi svoboda komunikacije, kakor je opredeljena zgoraj, je po mnenju arbitražnega sodišča potrebno, da ladje in zrakoplovi vseh zastav in vseh vrst, civilni in vojaški, ki uresničujejo svobodo komunikacije, na območju stika niso podvrženi vkrcanju, aretaciji, pridržanju, odvrčanju s poti ali kakršnikoli drugi obliki poseganja s strani Hrvaške.²²⁰⁴

²²⁰⁴ Arbitražno sodišče ugotavlja, da so v pravnih aktih vzpostavljeni posebni režimi, ki zagotavljajo pravice do neoviranega dostopa v teritorialnih vodah nekaterih ožin in ki jasno presegajo pravice tranzitnega prehoda po točki (c) 35. člena Konvencije Združenih narodov o mednarodnem pomorskem pravu. Gl. npr. 1. člen Pogodbe o poplačilu dajatev glede ožine med Dansko in Švedsko (Treaty on the Redemption of the Sound Dues), sklenjene v Københavnu 14. marca 1857, C. Parry, *Consolidated Treaty Series*, zv. 116, št. 357 (1969). Opozoriti velja, da so danske ožine primer morskega območja vitalnega interesa za Dansko in druge baltske države, gl. Kaare Bangert, Belts and Sund, v: *Max Planck Encyclopedia of*

1130. Treba je razlikovati med po eni strani pravico Hrvaške, da predpisuje zakone in druge predpise za ladje in zrakoplove na območju stika, in po drugi strani pravico Hrvaške, do sprejemanja ukrepov za izvrševanje njenih zakonov in drugih predpisov na tem območju. Arbitražnemu sodišču se zdi pošteno, pravično in praktično, da je Hrvaška še naprej upravičena sprejemati zakone in druge predpise, ki se uporabljajo za nehrvaške ladje²²⁰⁵ in zrakoplove na območju stika, s čimer se izvajajo splošno sprejeti mednarodni standardi v skladu z drugim in tretjim odstavkom 39. člena Konvencije Združenih narodov o mednarodnem pomorskem pravu. Ladje in zrakoplovi, ki uresničujejo katerikoli vidik svobode komunikacije, bi bili zavezani izpolnjevanju takšnih hrvaških zakonov in drugih predpisov.
1131. V zvezi s tem arbitražno sodišče pripominja, da je območje stika majhno in da Hrvaška ohranja svoje pravice do izvrševanja svojih zakonov in drugih predpisov na vseh drugih območjih svojega teritorialnega morja in drugih morskih območjih v skladu s Konvencijo Združenih narodov o mednarodnem pomorskem pravu. Omeniti velja, da ta razsodba ne vpliva na pravico Hrvaške, da izvaja izvršilne ukrepe zunaj območja stika v skladu z mednarodnim pravom. Te pravice vključujejo pravico do sprejemanja izvršilnih ukrepov v zvezi s kršitvami hrvaške zakonodaje, ki so bile storjene na območju stika.
1132. Da se zagotovi pošten, pravičen in praktičen rezultat, je po mnenju arbitražnega sodišča nujno, da Hrvaška na območju stika ohrani pravico, da se odzove na zaprosilo poveljnika ladje ali diplomatskega agenta oziroma konzularnega funkcionarja države, pod katere zastavo plove ladja, za pomoč hrvaških organov, izjemoma pa tudi pravico, da na območju stika izvaja pristojnosti po 221. členu Konvencije Združenih narodov o mednarodnem pomorskem pravu v zvezi s pomorskimi nezgodami.
1133. Da se zagotovi pošten in pravičen rezultat, arbitražno sodišče meni, da se morajo vse pravice in obveznosti, ki izhajajo iz te razsodbe, uresničevati in izpolnjevati v dobri veri in na razumen način ter v skladu z drugimi veljavnimi pravili mednarodnega prava.

iii. Dolžnost sodelovanja in drugi dogovori med strankama

1134. V vsakem primeru se morajo pravice in obveznosti po režimu na območju stika uresničevati v dobri veri ob upoštevanju pravic in obveznosti drugih držav. Glede na to da je območje stika majhno in leži v bližini sosednjih držav, arbitražno sodišče ugotavlja, da je ta obveznost izjemno pomemben element pravnega režima na območju stika. Hkrati opozarja na izrecne obveznosti

Public International Law, odstavki 1–3 (R. Wolfrum, ur., 2013); Erik Brüel, *La topographie, la fonction géographique et l'histoire politique des détroits*, Recueil des Cours, zv. 55, str. 604 (1936).

²²⁰⁵ Odločitev arbitražnega sodišča ne vpliva na pravico sprejemanja zakonov in drugih predpisov v zvezi s hrvaškimi ladjami.

- po 123. (Sodelovanje obalnih držav ob zaprtih ali polzaprtih morjih), 300. (Dobra vera in zloraba pravic) in 301. (Miroljubne uporabe morja) členu Konvencije Združenih narodov o mednarodnem pomorskem pravu.
1135. Poleg tega obstaja veliko mednarodnih pogodb in drugih dogovorov, po katerih države sodelujejo z namenom zagotoviti, da omejitve njihove pravice do izvajanja jurisdikcije storilcem kaznivih dejanj ne bi omogočile, da se izognejo pravnemu nadzoru.²²⁰⁶ Arbitražno sodišče opozarja na pomen takih sporazumov in podobnih praktičnih dogovorov ter stranki spodbuja, naj pri uresničevanju svojih pravic in obveznosti v Severnem Jadranu v celoti sodelujeta med seboj in z drugimi državami. Poudarja, da posebni režim za območje stika stranki obvezuje k medsebojnemu sodelovanju, kolikor je to potrebno, da izvršilna dejanja na območju stika ne bi bila nerazumno onemogočena v skladu s to ralsodbo.
1136. Ta ralsodba ne vpliva na druge obstoječe ali prihodnje sporazume med strankama. Nič v tej ralsodbi prav tako ne vpliva na sheme ločene plovbe Mednarodne pomorske organizacije (IMO) v Severnem Jadranu ali mednarodna pravila, ki se uporabljajo v zračnem prometu.
1137. Podobno se nič v tej ralsodbi ne sklicuje na druge pravice ali obveznosti strank, ki izhajajo iz prava EU.
1138. Vse to ne vpliva na pravice in obveznosti Hrvaške in Slovenije v skladu s Konvencijo Združenih narodov o pomorskem mednarodnem pravu na vseh delih njunih teritorialnih morij in drugih morskih območjih z izjemo območja stika, razen kolikor je to potrebno, da se zagotovi uporaba režima, vzpostavljenega s to ralsodbo.
1139. Meja med teritorialnima morjema Hrvaške in Slovenije, posebni režim za območje stika ter pravice in obveznosti Hrvaške in Slovenije, določeni s to ralsodbo, trajajo, če in dokler se ne spremenijo s sporazumom med obema državama.
1140. Arbitražno sodišče ugotavlja, da države pogodbenice Konvencije ZN o pomorskem mednarodnem pravu ne smejo sklepati sporazumov, ki posegajo v uporabo temeljnih načel,

²²⁰⁶ Gl. npr. Konvencijo Združenih narodov proti prepovedani trgovini z mamili in psihotropnimi substancami, sklenjeno na Dunaju 20. decembra 1988, 1582 U.N.T.S. 95. Drug primer so pogodbe med državami o ladijskem spremstvu, ki uslužbencem organov pregona ene države podeljujejo pravico do vkrcanja na krov v teritorialnih vodah druge države in izvrševanja nekaterih suverenih pristojnosti v zvezi s temi ladjami. Podobno sta se Hrvaška in Slovenija v Pariškem memorandumu o soglasju glede nadzora, ki ga opravlja inšpekcija za varnost plovbe (39. amandmaju, sprejetem 27. maja 2016) zavezali sistemu učinkovitega nadzora, ki ga opravlja inšpekcija za varnost plovbe, inšpekcijam in izmenjavi informacij v skladu z memorandumom.

zapisanih vanjo.²²⁰⁷ Z zadovoljstvom ugotavlja, da je zgoraj opisani posebni režim za območje stika skladen s temi temeljnimi načeli.

(b) Režim za uporabo epikontinentalnega pasu

1141. Zaradi odločitve arbitražnega sodišča glede meje na morju ni treba vzpostaviti nikakršnega posebnega režima uporabe, ki bi se razlikoval od tistega, ki se za epikontinentalni pas že uporablja po mednarodnem pravu.

(c) Režim za uporabo odprtega morja

1142. Arbitražno sodišče prav tako meni, da ni treba vzpostaviti nikakršnega posebnega režima uporabe v zvezi z „odprtim morjem“ – tj. območjem, ki presega mejo teritorialnega morja pri 12 NM, kakor je določena v 3. členu Konvencije ZN o pomorskem mednarodnem pravu. Kakor je bilo razloženo, če bi obalne države uveljavljale svoje pravice do izključne ekonomske cone po Konvenciji ZN o pomorskem mednarodnem pravu, bi vsak del „odprtega morja“ v Jadranskem in Sredozemskem morju lahko postal izključna ekonomska cona. Po mednarodnem pravu ni treba vzpostaviti posebnega režima za dele izključne ekonomske cone v Severnem Jadranskem morju, prav tako ne po načelu pravičnosti ali dobrososedskih odnosov. Arbitražno sodišče z zadovoljstvom ugotavlja, da iz njegovega odločanja glede „stika Slovenije z odprtim morjem“ in režima za uporabo teritorialnega morja izhaja poštena in pravična odločitev.

²²⁰⁷ Konvencija ZN o pomorskem mednarodnem pravu, tretji odstavek 311. člena.

VII. STROŠKI ARBITRAŽE

1143. Arbitražno sodišče je seznanjeno s sedmim odstavkom 6. člena arbitražnega sporazuma, po katerem se „stroški arbitražnega sodišča med pogodbenicama razdelijo enakomerno“. Sodišče ugotavlja, da nobena od strank ni zahtevala, naj kakorkoli drugače odloči glede stroškov, niti mu ni predložila nobenih zahtevkov glede stroškov.

1144. Glede na to odloči, da stroške arbitražnega sodišča in sodnega tajništva nosita obe stranki v enakem deležu.

VIII. IZREK RAZSODBE

Iz navedenih razlogov arbitražno sodišče soglasno

I. v zvezi z mejo na kopnem med Hrvaško in Slovenijo,

A. odloči, da meja v **sektorju Mura** poteka, kot sledi:

1. na območju Brezovec – del/Murišće, kakor določa odstavek 413, meja sledi črti ob južnem robu poti južno od naselja, kakor je ponazorjeno na zemljevidu rajsodbe št. I;
2. na območjih Podturen/Pince in Novakovec/Pince, kakor določa odstavek 440, meja sledi katastrskim mejam, kakor so bile spremenjene v letih 1956 in 1957;
3. na območju Ferketinec/Pince, kakor določa odstavek 440, meja sledi usklajenim katastrskim mejam hrvaškega in slovenskega katastra izpred leta 1956;
4. na območju Mursko Središće/Peklenica, kakor določa odstavek 446, je meja taka, kot je zapisana v zapisniku o določitvi mej k. o. Peklenica iz leta 1956;
5. na vseh drugih območjih, kjer je meja sporna, ta sledi usklajenim mejam hrvaškega in slovenskega katastra;

B. odloči, da meja v **centralnem sektorju** poteka, kot sledi:

1. v Slovenskih goricah
 - a. na območju Razkrižja, kakor določa odstavek 473, meja sledi usklajenim mejam hrvaškega in slovenskega katastra;
 - b. na območju Robadje/Globoka, kakor določa odstavek 478, meja sledi mejam v slovenskem katastru;
 - c. na nekaterih območjih v bližini potoka Šantavec, kakor določa odstavek 482, meja sledi usklajenim mejam hrvaškega in slovenskega katastra;

- d. na območju potoka Zelene, kakor določa odstavek 485, meja sledi usklajenim katastrskim mejam Hrvaške in Slovenije;
2. na območju reke Drave, kakor je določeno v odstavku 495, meja sledi usklajenim mejam hrvaškega in slovenskega katastra;
 3. na območju Haloz-Maclja, kakor je določeno v odstavku 505, meja sledi mejam, kakor so zarisane na zemljevidih iz leta 1914 in ustrezajo mejam v slovenskem katastru;
 4. na območju reke Sotle
 - a. na območju 5.1, kakor določa odstavek 521, meja sledi mejam hrvaškega katastra;
 - b. na območju 5.2, kakor določa odstavek 522, meja sledi mejam evidentiranim v hrvaškem katastru;
 5. na območju rek Save in Bregane
 - a. na območju 6.1, kakor določa odstavek 531, meja sledi sredini reke Save;
 - b. na območju sotočja rek Save in Bregane, kakor določa odstavek 540, meja sledi usklajenim mejam hrvaškega in slovenskega katastra;
 6. na območju Gorjanci/Žumberak
 - a. na območju 7.1, kakor določa odstavek 564, meja sledi mejam slovenskega katastra;
 - b. na območju 6.3, kakor določa odstavek 578, meja sledi vzhodni meji slovenske k. o. Sekulići/Sekulići
 - c. na območju Trdinov vrh/Sveta Gera, kakor določa odstavek 586, meja sledi usklajenim mejam hrvaškega in slovenskega katastra;
 7. na območju rek Kamenice, Kupe/Kolpe in Čabranke

- a. na območju reke Kamenice, kakor določa odstavek 608, je meja taka, kot kaže karta št. 23 v III. zvezku hrvaškega protimemoranduma in karta št. 59 v III. zvezku hrvaškega odgovora;
 - b. na območju reke Kupe/Kolpe, kakor določa odstavek 614, je meja taka, kot je hkrati zarisana na zemljevidih v zahtevkih obeh strank v tem postopku;
 - c. na območju reke Čabranke, kakor določa odstavek 624, meja sledi usklajenim mejam hrvaškega in slovenskega katastra;
8. na območju vzhodno od naselja Črneča vas, kakor določa odstavek 630, meja sledi usklajenim katastrskim mejam Hrvaške in Slovenije;
 9. na območju Novi Kot/Prezid, Draga/Prezid, Babno Polje/Prezid,
 - a. na območju Novi Kot/Prezid in Draga/Prezid, kakor določa odstavek 636, meja sledi usklajenim mejam hrvaškega in slovenskega katastra;
 - b. na območju Babno Polje/Prezid, kakor določa odstavek 642, je meja taka, kot je zarisana na cesarsko-kraljevi terenski skici deželne meje med Kranjsko in Hrvaško iz junija 1918;
- C. odloči, da meja v **sektorju Istra** poteka, kot sledi:
1. na območjih 9.3 in 9.4, kakor določa odstavek 688, meja sledi poteku nekdanje meje med Italijo in Jugoslavijo v letih od 1920 do 1947;
 2. območje 2 ha takoj južno od Gomanc, kakor določa odstavek 696, je del ozemlja Slovenije;
 3. na območjih Klana/Lisac in Zabiče/Sušak ter Lisac/Sušak, kakor določata odstavka 719 in 720, meja sledi meji med Liscem in Sušakom, kot je prikazano na karti Lisca iz leta 1878;
 4. na območju Kućibreg/Topolovec, kakor določa odstavek 737, meja sledi zunanji meji naselij, ki so bila iz Hrvaške v Slovenijo premeščena leta 1956, kot je razvidno iz katastra in kart, ki ohranjajo razmejitveno črto iz leta 1947 kot novo katastrsko mejo;

5. na območju Merišće/Krkavče in ob spodnjem toku Dragonje, kakor določa odstavek 769, meja sledi reki Dragonji do točke sredi Kanala sv. Odorika s koordinatami 45°28'42,3"N, 13°35'08,2"E;²²⁰⁸

D. odloči, da je meja na vseh območjih, ki zgoraj niso izrecno omenjena, taka, kot je med strankama dogovorjena v tem postopku; če dogovora ni, sledi usklajenim mejam katastrov Hrvaške in Slovenije;

E. nadalje tudi odloči:

1. Arbitražno sodišče nima pristojnosti za obravnavo zahteve Hrvaške, naj Arbitražno sodišče presodi in izreče, da „v objektu na Sveti Geri v hrvaški občini Ozalj nima pravice ostati nobeno slovensko osebje, bodisi vojaško, civilno, policijsko ali varnostno“;

2. zahteva Hrvaške, naj Arbitražno sodišče presodi in izreče, da „Slovenija ne ovira komunikacije med hrvaško občino Sveti Martin na Muri, vključno z območjem Murišća“, je nebitvena, zato v zvezi s tem ni potrebna nikakršna odločitev Arbitražnega sodišča;

II. v zvezi z Zalivom

A. ugotavlja, da je imel Zaliv pred razpadom SFRJ status notranjih morskih voda, in odloči, da je ta status ohranil tudi po osamosvojitvi Hrvaške in Slovenije;

B. odloči, da črta, ki zapira Zaliv (ki notranje morske vode ločuje od teritorialnega morja), teče od Rta Madona v Sloveniji (45°31'49,3" N, 13°33'46,0" E) do Rta Savudrija na Hrvaškem (45°30'19,2" N, 13°30'39,0" E);

C. odloči, da je meja med Hrvaško in Slovenijo v Zalivu ravna črta, ki povezuje točko sredi Kanala sv. Odorika s koordinatami 45°28'42,3 "N, 13°35'08,2" E in točko A s koordinatami 45°30'41,7" N, 13°31'25,7" E;

III. v zvezi z mejo na morju med Hrvaško in Slovenijo

²²⁰⁸ Zemljepisne koordinate, uporabljene v tej razsodbi, se sklicujejo na ETRS89, če ni drugače navedeno. Gl. opombo 615.

odloči, da je meja med teritorialnim morjem Hrvaške in Slovenije geodetska črta, ki povezuje točko A s koordinatami 45°30'41,7" N, 13°31'25,7" E z izhodiščnim geodetskim azimutom 299°04'45,2 " s točko B na črti, določeni v Osimski pogodbi;

IV. v zvezi z območjem stika

A. določi območje stika, zamejeno s petimi geodetskimi črtami, ki povezujejo šest točk v naslednjem zaporedju:

točko T5, ki je točka na meji, določeni z Osimsko pogodbo;

točko T4, ki je tička na meji, določeno z Osimsko pogodbo;

točko B, ki je tromeja med morskima območjema Hrvaške in Slovenije ter mejo iz Osimske pogodbe na 45°33'57,4" N, 13°23'04,0" E;

točko C, ki je točka na meji med morskima območjema Hrvaške in Slovenije na 45°32'22,5" N, 13°27'07,7" E;

točko D, ki je točka proti kopnemu od točke obrata T4 na osimski meji na 45°30'42,2" N, 13°20'56,3" E;

točko E, ki je točka na zunanji meji hrvaškega teritorialnega morja in leži 12 NM od obale Hrvaške na 45°23'56,6"N, 13°13'34,6"E;

in črto od točke E vzdolž zunanje meje hrvaškega teritorialnega morja do točke T5;

B. določi, da na območju stika velja naslednji režim uporabe:

a. svoboda komunikacije velja za vse ladje in zrakoplove, civilne in vojaške, vseh zastav ali držav registracije, enakopravno in brez diskriminacije na podlagi državne pripadnosti, za namene dostopa do Slovenije in iz nje, z njenim teritorialnim morjem in zračnim prostorom vred;

b. svoboda komunikacije pomeni svobodo plovbe in preletanja in svobodo polaganja podmorskih kablov in cevovodov ter druge mednarodno dovoljene uporabe morja, ki se nanašajo na te svobode, kot so tiste, povezane z delovanjem ladij, zrakoplovov, podmorskih kablov in cevovodov;

c. svoboda komunikacije ni pogojena z nobenim merilom neškodljivosti, je pod nobenim pogojem ni mogoče suspendirati in ni podvržena kakršnikoli obveznosti podmornic, da morajo pluti po površini, ali kakršnemukoli nadzoru ali zahtevam obalne države, razen tistih, ki so

- dovoljeni po pravnem režimu izključne ekonomske cone po Konvenciji Združenih narodov o mednarodnem pomorskem pravu;
- d. za polaganje podmorskih kablov in cevovodov se uporabljajo pogoji, določeni v členu 79 Konvencije Združenih narodov o mednarodnem pomorskem pravu, skupaj s pravico Hrvaške po členu 79(4), da določi pogoje za kable in cevovode, ki prehajajo v druge dele hrvaškega teritorialnega morja;
- e. svoboda komunikacije ne vključuje svobode do raziskovanja, izkoriščanja, ohranjanja ali gospodarjenja z naravnimi bogastvi, bodisi živimi bodisi neživimi, voda, morskega dna ali podzemlja na območju stika, niti ne vključuje pravice do graditve ali uporabe umetnih otokov, postrojev ali naprav, niti pravice do znanstvenega raziskovanja morja, niti pravice do sprejemanja ukrepov za varstvo ali ohranjanje morskega okolja;
- f. ladje in zrakoplovi, ki uresničujejo svobodo komunikacije, na območju stika niso podvrženi vkrcanju, aretaciji, pridržanju, odvrčanju s poti ali kakršnikoli drugi obliki poseganja s strani Hrvaške, vendar je Hrvaška naprej upravičena sprejemati zakone in druge predpise, ki se uporabljajo za nehrvaške ladje in zrakoplove na območju stika, z izvajanjem splošno sprejetih mednarodnih standardov v skladu s členom 39(2) in (3) Konvencije Združenih narodov o mednarodnem pomorskem pravu;
- g. Hrvaška na območju stika ohrani pravico, da se odzove na zaprosilo poveljnika ladje ali diplomatskega agenta oziroma konzularnega funkcionarja države, pod katere zastavo plove ladja, za pomoč hrvaških organov, in tudi izredno pravico, da na območju stika izvaja pristojnosti po členu 221 Konvencije Združenih narodov o mednarodnem pomorskem pravu v zvezi s pomorskimi nezgodami;
- h. pravice in obveznosti strank iz pododstavkov od a do g se izvajajo v dobri veri ob upoštevanju pravic in obveznosti drugih držav;
- C. ugotavlja, da ta režim ne posega v noben obstoječi ali prihodnji sporazum o uporabi ustreznih morskih območij med strankama in da nič v tej razsodbi ne vpliva na sheme ločene plovbe Mednarodne pomorske organizacije (IMO) v Severnem Jadranu ali mednarodna pravila, ki se uporabljajo v zračnem prometu, ali druge pravice ali obveznosti strank, ki izhajajo iz prava EU;

D. potrjuje, da vse to ne vpliva na pravice in obveznosti Hrvaške in Slovenije v skladu s Konvencijo Združenih narodov o mednarodnem pomorskem pravu na vseh območjih njunih teritorialnih morij in drugih morskih območjih z izjemo območja stika, razen kolikor je to potrebno, da se zagotovi uporaba režima, vzpostavljenega s to rzsodbo;

E. odloči, da glede na zgoraj navedene odločitve nadaljnje določanje v pomorskih zadevah ni niti potrebno niti primerno;

V. v zvezi s trajnostjo pravic in obveznosti strank po rzsodbi

ugotavlja, da meja na kopnem in meja med teritorialnima morjema Hrvaške in Slovenije, posebni režim za območje stika ter pravice in obveznosti Hrvaške in Slovenije, določeni s to rzsodbo, trajajo, če in dokler se ne spremenijo s sporazumom med obema državama;

VI. v zvezi s stroški arbitraže

odloči, da stroške arbitražnega sodišča in sodnega tajništva nosita obe stranki v enakem deležu.

Sestavljeno v Bruslju v Belgiji, devetindvajsetega junija dvatisočsedemnajstega leta:

prof. Vaughan Lowe

sodnik Bruno Simma

Nj. eksc. g. Rolf Einar Fife

prof. Nicolas Michel

sodnik Gilbert Guillaume (predsednik)

dr. Dirk Pulkowski, sodni tajnik

ZADEVA PCA ŠT. 2012-04

**V ZVEZI Z ARBITRAŽO PO ARBITRAŽNEM SPORAZUMU MED VLADO REPUBLIKE
HRVAŠKE IN VLADO REPUBLIKE SLOVENIJE, PODPISANEM 4. NOVEMBRA 2009**

- med -

REPUBLIKO HRVAŠKO

- in -

REPUBLIKO SLOVENIJO

(v nadaljnjem besedilu: stranki)

PRILOGA H KONČNI RAZSODBI²²⁰⁹

29. junij 2017

ARBITRAŽNO SODIŠČE
sodnik Gilbert Guillaume (predsednik)
veleposlanik Rolf Einar Fife
prof. Vaughan Lowe
prof. Nicolas Michel
sodnik Bruno Simma

SODNO TAJNIŠTVO:
dr. Dirk Pulkowski
Stalno arbitražno sodišče

²²⁰⁹ Arbitražno sodišče je h končni razsodbi priložilo izvirnika arbitražnega sporazuma v angleškem jeziku, ki sta ju sodišču predložili Republika Hrvaška (priloga HRLA-75) in Republika Slovenija (priloga SI-395). Zaradi smiselnosti k razsodbi prilagamo hrvaško prilogo HRLA-75 in slovenski prevod, ki je bil objavljen v Uradnem listu RS št. 57 z dne 16. 7. 2010.

Priloga

ARBITRATION AGREEMENT
between the Government of the Republic of Croatia
and the Government of the Republic of Slovenia

The Governments of the Republic of Croatia and the Republic of Slovenia (hereinafter referred to as "the Parties"),

Whereas through numerous attempts the Parties have not resolved their territorial and maritime border dispute in the course of the past years,

Recalling the peaceful means for the settlement of disputes enumerated in Article 33 of the UN-Charter,

Affirming their commitment to a peaceful settlement of disputes, in the spirit of good neighbourly relations, reflecting their vital interests,

Welcoming the facilitation offered by the European Commission,

Have agreed as follows:

Article 1: Establishment of the Arbitral Tribunal

The Parties hereby set up an Arbitral Tribunal.

Article 2: Composition of the Arbitral Tribunal

(1) Both Parties shall appoint by common agreement the President of the Arbitral Tribunal and two members recognized for their competence in international law within fifteen days drawn from a list of candidates established by the President of the European Commission and the Member responsible for the enlargement of the European Commission. In case that they cannot agree within this delay, the President and the two members of the Arbitral Tribunal shall be appointed by the President of the International Court of Justice from the list.

(2) Each Party shall appoint a further member of the Arbitral Tribunal within fifteen days after the appointments referred to in paragraph 1 have been finalised. In case that no appointment has been made within this delay, the respective member shall be appointed by the President of the Arbitral Tribunal.

(3) If, whether before or after the proceedings have begun, a vacancy should occur on account of the death, incapacity or resignation of a member, it shall be filled in accordance with the procedure prescribed for the original appointment.

Article 3: Task of the Arbitral Tribunal

(1) The Arbitral Tribunal shall determine

(a) the course of the maritime and land boundary between the Republic of Croatia and the Republic of Slovenia;

(b) Slovenia's junction to the High Sea;

(c) the regime for the use of the relevant maritime areas.

(2) The Parties shall specify the details of the subject-matter of the dispute within one month. If they fail to do so, the Arbitral Tribunal shall use the submissions of the Parties for the determination of the exact scope of the maritime and territorial disputes and claims between the Parties.

(3) The Arbitral Tribunal shall render an award on the dispute.

(4) The Arbitral Tribunal has the power to interpret the present Agreement.

Article 4: Applicable Law

The Arbitral Tribunal shall apply

(a) the rules and principles of international law for the determinations referred to in Article 3 (1) (a);

(b) international law, equity and the principle of good neighbourly relations in order to achieve a fair and just result by taking into account all relevant circumstances for the determinations referred to in Article 3 (1) (b) and (c).

Article 5: Critical date

No document or action undertaken unilaterally by either side after 25 June 1991 shall be accorded legal significance for the tasks of the Arbitral Tribunal or commit either side of the dispute and cannot, in any way, prejudice the award.

Article 6: Procedure

(1) Each Party shall submit a memorial to the Arbitral Tribunal within twelve months. Each Party has the right to comment on the memorial of the other Party within a deadline fixed by the Arbitral Tribunal.

(2) Unless envisaged otherwise, the Arbitral Tribunal shall conduct the proceedings according to the Permanent Court of Arbitration Optional Rules for Arbitrating Disputes between Two States.

- (3) The Arbitral Tribunal may seek expert advice and organize oral hearings.
- (4) The Arbitral Tribunal shall, after consultation of the Parties, decide expeditiously on all procedural matters by majority of its members.
- (5) The proceedings are confidential and shall be conducted in English.
- (6) The Parties shall appoint representatives to act as intermediary between them and the Arbitral Tribunal. They may retain counsels to support their representative.
- (7) The Arbitral Tribunal shall be supported by a Secretariat. The costs of the Arbitral Tribunal shall be borne in equal terms by the two Parties. The Parties invite the European Commission to provide secretarial support to the Arbitral Tribunal. The place of arbitration shall be Brussels, Belgium.
- (8) The Arbitration Tribunal may at any stage of the procedure with the consent of both Parties assist them in reaching a friendly settlement.

Article 7: The award of the Arbitral Tribunal

- (1) The Arbitral Tribunal shall issue its award expeditiously after due consideration of all relevant facts pertinent to the case. The Arbitral Tribunal adopts the award by majority of its members. The award shall state the reasons on which it is based. No individual or dissenting opinions shall be attached to the award.
- (2) The award of the Arbitral Tribunal shall be binding on the Parties and shall constitute a definitive settlement of the dispute.
- (3) The Parties shall take all necessary steps to implement the award, including by revising national legislation, as necessary, within six months after the adoption of the award.

Article 8: EU accession negotiation documents

- (1) No document presented in the EU accession negotiations unilaterally shall prejudice the Arbitral Tribunal when performing its tasks or commit either side on the dispute.
- (2) The above applies to all documents and positions either written or submitted orally, including, *inter alia*, maps, negotiating positions, legal acts and other documents in whatever form, produced, presented or referred to unilaterally in the framework of the EU accession negotiations. It also applies to all EU documents and positions which refer to or summarize the above-mentioned documents and positions.

Article 9: The continuation of the EU accession negotiations according to the negotiating framework

(1) The Republic of Slovenia shall lift its reservations as regards opening and closing of negotiation chapters where the obstacle is related to the dispute.

(2) Both Parties shall refrain from any action or statement which might negatively affect the accession negotiations.

Article 10: Stand-still

(1) Both Parties refrain from any action or statement which might intensify the dispute or jeopardize the work of the Arbitral Tribunal.

(2) The Arbitral Tribunal has the power to order, if it considers that circumstances so require, any provisional measures it deems necessary to preserve the stand-still.

Article 11

(1) The Agreement shall be ratified expeditiously by both sides in accordance with their respective constitutional requirements.

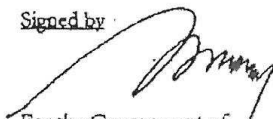
(2) The Agreement shall enter into force on the first day of the week following the exchange of diplomatic notes with which the Parties express their consent to be bound.

(3) All procedural timelines expressed in this Agreement shall start to apply from the date of the signature of Croatia's EU Accession Treaty.

(4) The Agreement shall be registered with the Secretariat of the United Nations in accordance with Article 102 of the Charter of the United Nations.

Done at Stockholm on 4 November 2009 in three originals in English language.

Signed by


For the Government of
the Republic of Croatia


For the Government of
the Republic of Slovenia

Witnessed by


For the Presidency of the Council of the European Union

ARBITRAŽNI SPORAZUM

med Vlado Republike Slovenije in Vlado Republike Hrvaške

Vladi Republike Slovenije in Republike Hrvaške (v nadaljnjem besedilu: pogodbenici) sta se

glede na to, da v številnih poskusih v zadnjih letih nista razrešili spora glede meje na kopnem in morju,

ob sklicevanju na sredstva za mirno reševanje sporov iz 33. člena Ustanovne listine Združenih narodov,

ob potrditvi zavezanosti k mirnemu reševanju sporov v duhu dobrososedskih odnosov, upošteva njune vitalne interese,

z odobravanjem posredovanja Evropske komisije sporazumeli:

1. člen

Ustanovitev arbitražnega sodišča

Pogodbenici ustanovita arbitražno sodišče.

2. člen

Sestava arbitražnega sodišča

(1) Pogodbenici s seznama kandidatov, ki ga določita predsednik Evropske komisije in član Evropske komisije, odgovoren za širitev, v petnajstih dneh sporazumno imenujeta predsednika arbitražnega sodišča in dva člana, ki so priznani strokovnjaki za mednarodno pravo. Če se v tem roku ne moreta sporazumeti, predsednika in dva člana arbitražnega sodišča s seznama imenuje predsednik Meddržavnega sodišča v Haagu.

(2) Vsaka pogodbenica v petnajstih dneh po opravljenih imenovanjih iz prvega odstavka imenuje še po enega člana arbitražnega sodišča. Če v tem roku imenovanje ni opravljeno, člana imenuje predsednik arbitražnega sodišča.

(3) Če se pred začetkom postopka ali med njim mesto člana izprazni zaradi smrti, nezmožnosti ali odstopa, se zapolni v skladu s postopkom, predpisanim za prvotno imenovanje.

3. člen

Naloga arbitražnega sodišča

(1) Arbitražno sodišče določi:

- (a) potek meje med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško na kopnem in morju;
- (b) stik Slovenije z odprtim morjem;
- (c) režim za uporabo ustreznih morskih območij.

(2) Pogodbenici v enem mesecu podrobno opredelita vsebino spora. Če tega ne storita, arbitražno sodišče za določitev točnega obsega spora in zahtev glede meje na morju in kopnem med pogodbenicama uporabi predložene navedbe obeh pogodbenic.

(3) Arbitražno sodišče izreče razsodbo o sporu.

(4) Za razlago tega sporazuma je pristojno arbitražno sodišče.

4. člen

Uporabljenno pravo

Arbitražno sodišče uporablja:

(a) pravila in načela mednarodnega prava za odločanje po točki (a) prvega odstavka 3. člena;

(b) mednarodno pravo, pravičnost in načelo dobrososedskih odnosov za doseg poštene in pravične odločitve, upoštevajoč vse relevantne okoliščine, za odločanje po točkah (b) in (c) prvega odstavka 3. člena.

5. člen

Odločilni datum

Noben enostranski dokument ali dejanje katere koli strani po 25. juniju 1991 za naloge arbitražnega sodišča nima pravnega pomena in ne zavezuje nobene strani v sporu ter nikakor ne prejudicira rabsodbe.

6. člen

Postopek

(1) Vsaka pogodbenica arbitražnemu sodišču v dvanajstih mesecih predloži memorandum. V roku, ki ga določi arbitražno sodišče, ima pravico dati pripombe na memorandum druge pogodbenice.

(2) Razen če ni drugače predvideno, arbitražno sodišče vodi postopek v skladu z Izbirnimi pravili Stalnega arbitražnega sodišča za razsojanje v sporih med dvema državama.

(3) Arbitražno sodišče lahko zaprosi za izvedenska mnenja in skličje ustne obravnave.

(4) Arbitražno sodišče po posvetovanju s pogodbenicama z večino glasov svojih članov čim prej odloči o vseh postopkovnih vprašanjih.

(5) Postopek je zaupen in poteka v angleščini.

(6) Pogodbenici imenujeta predstavnika, ki imata vlogo posrednikov med njima in arbitražnim sodiščem. Svojemu predstavniku v pomoč lahko zagotovita svetovalce.

(7) Arbitražnemu sodišču pomaga sekretariat. Stroški arbitražnega sodišča se med pogodbenicama razdelijo enakomerno. Pogodbenici zaprosita Evropsko komisijo, da arbitražnemu sodišču zagotovi pomoč sekretariata. Kraj arbitraže je Bruselj, Belgija.

(8) Arbitražno sodišče lahko pogodbenicama ob njunem soglasju v vsaki fazi postopka pomaga najti prijateljsko rešitev spora.

7. člen

Rabsodba arbitražnega sodišča

(1) Arbitražno sodišče po preučitvi vseh relevantnih dejstev, ki se nanašajo na zadevo, čim prej izda rabsodbo. Rabsodbo sprejme z večino glasov članov. V rabsodbi so navedeni razlogi, na katerih temelji. K rabsodbi ne smejo biti priložena ločena ali odklonilna mnenja.

(2) Rzsodba arbitražnega sodišča je za pogodbenici zavezujoča in pomeni dokončno rešitev spora.

(3) Pogodbenici v šestih mesecih po sprejetju rzsodbe storita vse potrebno za njeno izvršitev, vključno s spremembo notranje zakonodaje, če je to potrebno.

8. člen

Dokumenti za pogajanja o pristopu k EU

(1) Noben dokument, enostransko predložen med pogajnji o pristopu k EU, ne pomeni prejudica za arbitražno sodišče pri opravljanju njegovih nalog in ne zavezuje ene ali druge strani v sporu.

(2) To velja za vse dokumente in stališča, tako pisna kot ustna, med drugim zemljevide, pogajalska izhodišča, pravne akte in druge dokumente ne glede na obliko, ki so enostransko pripravljene ali predložene ali na katere se enostransko sklicuje med pogajnji o pristopu k EU. Velja tudi za vse dokumente in stališča EU, ki se nanašajo na navedene dokumente in stališča ali jih povzemajo.

9. člen

Nadaljevanje pogajanj o pristopu k EU v skladu s pogajalskim okvirom

(1) Republika Slovenija umakne pridržke k odprtju in zaprtju pogajalskih poglavij, ki so povezani s sporom.

(2) Pogodbenici se vzdržita vseh dejanj ali izjav, ki bi lahko negativno vplivali na pristopna pogajanja.

10. člen

Ohranitev sedanjega stanja

(1) Pogodbenici se vzdržita vseh dejanj ali izjav, ki bi lahko spor še zaostri ali ogrozili delo arbitražnega sodišča.

(2) Arbitražno sodišče lahko odredi kakršne koli začasne ukrepe, za katere meni, da so potrebni za ohranitev sedanjega stanja, če to narekujejo okoliščine.

11. člen

(1) Obe strani čim prej ratificirata ta sporazum v skladu s svojimi ustavnopravnimi zahtevami.

(2) Sporazum začne veljati prvi dan v tednu, ki sledi izmenjavi diplomatskih not, s katerima pogodbenici izrazita soglasje, da ju sporazum zavezuje.

(3) Vsi postopkovni roki iz tega sporazuma začnejo teči z dnem podpisa pogodbe o pristopu Hrvaške k EU.

(4) Sporazum se registrira pri Sekretariatu Združenih narodov v skladu s 102. členom Ustanovne listine Združenih narodov.

Sestavljeno v Stockholmu dne 4. novembra 2009 v treh izvornikih v angleškem jeziku.

Podpisano

Za Vlado
Republike Slovenije
Borut Pahor l.r.

Za Vlado
Republike Hrvaške
Jadranka Kosor l.r.

V navzočnosti
Za predsedstvo Sveta Evropske unije
Fredrik Reinfeldt l.r.